

NOVA
ACTA
ERUDITORUM,
ANNO
MDCCLII
publicata.

Cum Regis Pol. atque Electoris Saxonie Privilegio.

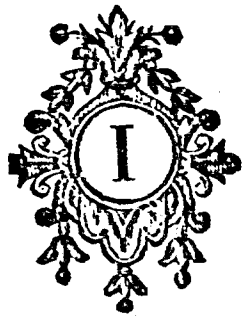
LIPSIÆ,
Prostant apud JO. FRID. GLEDITSCHII &
LANCKISII hæredes.

Venduntur etiam Romæ apud PAGLIARINOS, Venetiis apud JO. BAPT.
ALBRIZZUM, Parisiis apud BRIASSONUM, Ultrajecti apud JO. BROE-
DELETUM, Lugduni Batavorum apud SAM. LUCHTMAN-
SIUM, & Amstelodami in PETRI MORTIE-
RII officina,

MDCCLII.

Lectōri æquo & benevolo
Salutem!

In tali scribendi genere, quale hoc nostrum est, multum referre, qui, aut quales, sint, qui scribunt, dum agnoverunt, qui, quid utile sit literis, intelligunt. Nam, cum satis per se grave, & majoris, quam imperitus aliquis existimare possit, momenti, munus sit, de his, quæ in omni cruditōnis, maxime sublimioris, parte aut tentare, aut perficere, quotannis nostrorum æque civium, ac exterorum, Musa solet, non tantum plene ac diligenter dicere, sed acute etiam subtiliterque judicare,

care, omnes hinc vident, admoventi ei non tirones rudes
& inexercitatos, sed mature & ætatis & doctrine
viros, debere, tales nempe, quibus in republica hac li-
terata non omnino nihil sit auctoritatis. Atque hoc ita
esse verum judicamus, ut præstare nobis videatur, to-
tam eam rem a nemine, quam ab hujus, si qua est, ar-
tis parum gnaris, & qua poliantur ipsi, adhuc
limam expectantibus, tractari; nec tantum ad bonas
litteras, si bene cultus sit agellus iste, rediturum com-
modi putemus, quantum, si ab ignava cum manu videas
arari, detrimenti. Nemo igitur dubitet, prorsus nos
cum iis facere, qui, cum datum sibi hoc putant, ut in
novos Ephemeridum Scriptores talem, qualem legisla-
tor quisque, potestatem exerceant, primam hanc
omnium præcipuamque legem faciunt, ne iudices hic
sedeant, nisi quibus jus sit & auctoritas sedendi, nec de
meritis, de ingenio, de eruditione, præstantissimorum ex
parte hominum dicendi copia iis fiat, quibus ipsis &
doctrina valde mediocris, & fama adhuc quidem nulla,
sit. Ita bene illi, & ad mentem nostram accommodate,
judicant; nosque ipsi hujus legis, non, ut vulgo ali-
qui jactitant, nuper demum cum novo, tales Commen-
tarios scribendi, consilio, sed diu ante, cumque ijs li-
teris,

*teris, exorta, a longa inde annorum serie memores adeo
observantesque fuimus, ut, quod satis inter omnes
constat, Annales hi nostri doctissimorum hominum omni
tempore velut officina fuerint, in qua nemo non illorum
Musam suam jucunde & sine probro exerceret; MENCKE-
NIIS autem, illis operis istius, non invito orbe erudito,
curatoribus continuis, qualescunque aut olim fuerint,
aut nunc etiam putentur, is certe nunquam non ab equivo-
re Lectorum parte honor est tributus, ut, quid præstari hic
ab ipsis debeat, non solum non ignorare, sed, ut viros bo-
nos decet, id re etiam præstare ipsa, dicerentur. Quod ve-
ro haud ita pridem alicuius malitiæ interpretes aliquis, ce-
terum studii nostri, ut palam est, æmulus, & a multis
inde annis imitator, eo in loco, quo id agendum sibi
maxime videbat, ut orbem, quæqua patet, eruditum
magna commodorum, quæ a novo Commentariorum
opere expectari literis deberent, opinione impletet,
clandestina in nos, nunquam de se male, sæpe autem
optime, meritos, tela jaceret, & tanquam si societatem
nostram de infima fece homines, novam autem illam
Apollines tantum, atque omnis eruditionis venera-
biles antistites, formarent, magnifice de suis rebus,
contemptim de nostris, dicere, haud erubuit, is, quo ani-*

mo id fecerit, quibus causis adductus, talem herbascanti
sue glorie prospiciendi viam elegerit, a qua sibi sa-
piens quisque maxime cavendum putat, ipse vidit.
Sive enim, quod multi nobis referunt, ejus ingenii ho-
mo sit, ut, quicquid conetur scribere, probrum, coneci-
tium, contumelia, sit, nec ipsius honori parentis sui, Vi-
ri omnium confessione summi, si qua se occasio obtrectan-
di offerat, parcendum putet; sive inter tot alios, quo-
rum calamo ad nos calumniandos uti potuerunt hi, qui
ita nobis male cupiunt, ut suam perdere famam, quam
nobis integram relinquere nostram, malint, nemo ipso im-
pudentior inventus sit; sive, quod plurimi credunt, satis
ipse ingeniosus ad suspicandum fuerit, nunquam optatos
Societatem illam, recens institutam, progressus habitu-
ram, nisi mature de tollenda sive per vim, sive per insi-
dias, hac nostra cogitetur; nulla certe ex parte pruden-
tiae, aut honestatis, nedum humaniter actorum, laudem
feret. Multum autem ipse fallitur, si, quae nobis, dictante
malevolentia, objecit nuper, eam in animis nostris putet
vim habere, ut, nisi nos ipsi, velut iudici nostro, de his
omnibus purgemus, magnum videamur nobis existimatio-
nis nostrae discrimen subituri. Durissimam hanc, vides, Le-
ctor, eorum omnium, qui nobiscum literarum rem commu-
nem

nem curant, sortem fore, si de trivio conviciator quilibet
suis id efficere clamoribus possit, ut ipsis tanquam pro ca-
pire publice dicenda causa sit, rerumque suarum, in quibus
ob id ipsum, quod pompa omni & tumultu carent, minus
vitii, quam in phaleratis aliorum dictis, factisque spe-
ciosis, inest, omnis ratio aperienda. Incidis & inimicis ne-
mo caret; neque tamen, si recte nobis blandimur, his nos
ita abundamus, ut non libere nobis liceat ac confidenter
ad primarios urbis nostrae doctores, quibus nostra omnia
sunt cognita, tanquam ad arbitros, provocare: qui,
cum sociis nostris ita, ut merentur, faceant, & qui
demum illi sint, interroganti, nominare JABLONSKIOS,
HARENBERGIOS, MICHAELIS, DEYLINGIOS, BACHIOS,
HEBENSTREITIOS, ERNESTOS, REISKIOS, KÆSTNEROS,
OECHLITZIOS, WALCHIOS, BELIOS, HAUPTMANNOS, his-
que similes alios, soleant, suo nobis testimonio adversus
obtrektatores infictos tutelæ presidiique satis præ-
bent. Nullis præterea ad nos defendendos telis opus est:
qui & ita natura comparati sumus, ut, manifestas etiam
injurias æquo animo ferre, quam, par pari referendo,
jucundum observatoribus nostris spectaculum facere, sa-
tius existimemus. Illustris autem illius, & ex omni parte
spe-

speculatissima, Societatis, cujus nomine & auctoritate homo, quisquis est, sane minutus & petulans abusus est, hoc minorem facti indecentis esse culpam scimus, quo certiora in manibus nostris documenta sunt, unde, que, ingenium suum secuti, unus & alter in nos fabricati sunt, ceteros omnes vehementer aversari, nemini esse obscurum possit. Hunc igitur, nuper demum bono literarum omine congregatum, coactum, cui nihil nec subsidii, nec ornamenti, deest, unde spes fieri possit, plurimum hinc bonis artibus venturum incrementi esse, publicis nos, velut quadam ei cognatione juncti, plausibus prosequimur, vota etiam pro incolumitate ejus sempiterna nuncupantes, ut vir quisque bonus debet, ardentissima. Nos interim ire pergemus gradu nostro, nec aliis invidendo laudes suas, nec negligenter nimis tuendo nostras, ita autem semper in hac vite & studiorum statione versando, ut actorum rationem reddere primum Deo; deinde Mecenatibus, denique iis omnibus, possimus, qui, ut facultatibus, a natura datis, ad literarum commodum utamur, a nobis jure

postulant.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Januarii Anno MDCCLII.

NOVUM TESTAMENTUM GRÆCUM EDITIONIS
receptæ, cum Lectionibus variantibus Codicum MStorum,
editionum aliarum, Versionum, & Patrum, nec non Com-
mentario pleniore, ex Scriptoribus veteribus Hebrais
Græcis & Latinis historiam, & vim verborum, illustran-
te, opera & studio JOANNIS JACOBI WET-
STENII. Tomus primus, continens
quatuor Evangelia.

Amstelodami, ex officina Dommeriana, 1751, fol.

Alph. II plag. 12.

Dudum præmissa hæc Novi Testamenti editio *Weste-*
niana jam plane ab expectatione ad oblivionem &
desperationem deciderat, cum tandem aliquando, ru-
ptis vinculis, & superatis adversariorum molitionibus,
doctissimo Autori laudem mereri, & studiosis sacrarum litera-
rum fructum impertire, contigit. Ex quo Prolegomena sua, illa
meritis laudibus & applausu excepta, edidit, (edidit autem A.
1729,) fuerunt cum alibi, tum in Helvetiis maxime, qui, odio
potissimum optimi Viri & invidia, partim quoque ignorantia,
& præcipiti aëli furore, institutum ejus improbarent, tanquam
si Christianæ fidei puritati insidias strueret, & violentas ma-

NOVA ACTA ERUDITORUM

nus inferret. Effecerunt illi quidem, quibus pollebant, au-
 toritate & artibus, ut præclaro hinc specti cum tenebat, &
 adversa fortuna, per viginti & ultra annos ludendam esset.
 Cum pròmississet Vir Clariss. sollicite partim a se, partim ab
 aliis doctis Viris, enotatas ex optimis Codicibus MSis Novi
 Testamenti, qui adhuc supersunt, lectiones, & locorum, a li-
 brariis corruptorum, emendationem, ignorantes rei egregium
 usum, vtebantur, ne fides omnis Christiana nutaret, si vel
 unica litera secus, quam aut *Stephanus*, aut *Beza*, dedissent, a
 novatore exhiberetur, illo præsertim, quem in doctrina de
 Christo, aliisque quibusdam, eadem cum suo cœtu non sciscere
 norant. Sed, vanum illum fuisse metum, docuit eventus.
 Jam in hoc quidem *primo Test.* deprehendit, quisquis cõ-
 gnitionem instituet & comparabit, non tantum nihil a recep-
 ta vulgo editione mutatum ab Editore fuisse: quod ne licuit
 quidem, intercedente magistratu, & ea sola lege ventam edi-
 tionem faciente, si cum vulgatis consentiret; sed etiam inno-
 cuum id omne futurum esse, quicquid novarum rerum au-
 surus Editor fuisset. Instituit ita nimirum suas rationes, ut in
 ipso quidem verborum, quod appellant, contexto sinceram
 redderet vitam editionem, quæ *recepta* ipsi audit, & ab anno
 inde 1624, quo *Elzevirii* primi eam curarunt, in usu schola-
 rum & ecclesiarum viget, a *Leurdenio* & aliis repetita: si-
 gnis tamen quibusdam illas voces notaret, quas aut additas,
 aut demtas, aut aliis permutatas, non sua, sed plurimorum &
 probatissimorum Codicum, auctoritate vult, & ipse probasset
 daminassetque, si suum sibi licuisset consilium exequi. Vocibus
 quidem illis præponi signum circumflexo Græco similli-
 mum, & festigi duo puncta, curavit, quarum loco alias pluri-
 mi & optimi Codices exhibent; illas autem, quæ iisdem Au-
 toribus expungendæ sunt, projecta linea transversa, & item
 suffixa duo puncta designant. Ibi locorum tandem, ubi vo-
 cula pluresve ex vulgata exciderunt, crux posita fuit. Ut
 exemplis res constet, juvat eorum aliqua afferre. E. c.
Matth. II, n, excusam est καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν εἰκὴν ἢ εὐρον;
 & infra textum ἢ εἶδον; & Cap. III, 8, πῶς αὐτὸς ἐν ἢ κατὰ
πῶς

πρὸς ἀλλήλους: & infra textum — καρπὸν ἀξίῳ, & Cap. II, 19, ὕπαγε + ἄτακτα, & infra textum + ἐπίτα μὲν & ἐκτ. 13 περιπατῶν δὲ — ὁ Ἰησοῦς: πρὸς τὴν θάλασσαν.

Hunc ergo modum tenuit Clariss. Editor in ipsis Novi Testamenti verbis reddendis. Infra positæ per quamvis paginam sunt variæ lectiones, ex innumeri numero bonæ sequiorisque notæ Codicum veterum & recentium, & Patribus ecclesiæ, tam Græcæ, quam Latine, versionibus antiquis, orientalibus, occidentalibus, depromptæ. Codices non eo modo, quò *Millius* in sua editione, initiis nempe vocabulorum *Al.* pro Alexandrino, *Vat.* pro Vaticano, & sic porro, sed aut literis alphabeti majoribus, *A. B. C.* usque ad *Q.* aut numeris Arabicis, ut spatium locaretur, expressit. Tabula, Prolegomenis subjuncta, monstrat, quæ litera, quis numerus, quem Codicem designet. In Variantibus iisdem additionis, detractiois, aut mutationis, signis usus est, quibus in textu.

Subjectæ tandem sunt Variantibus alio & aliquanto majore typo literarum expressi Commentarii perpetui. Consilium nempe erat, talē curandi Novi Testamenti editionem, quales multorum utriusque sermonis Autorum multas hoc præcipue seculo Batavi & Angli curaverunt. Initio aliquanto fusior est Commentarius, quam in processu operis; quod sere semper contingere solet recenti vigore scribentium, & copia rerum animadversione dignarum affluente. Passim attingunt illæ Notæ Theologian, & interpretantur sensum locorum difficultum ex opinione Cl. Editoris, sed multo spissiores sunt, quæ ad philologicum genus pertinent, & aut instituta & proverbia Judæorum, ad quæ idem idem alluditur, declarant, aut verborum Græcorum præobitatem ex aliis bonæ Autoribus asserunt; si quæ in suspicionem peregrinitatis venerunt, aut rariorum & obscurarum significationes exponunt. Mireris in doctissimo Viro cum lectionis varietate assiduitatem, conspiciens integras sæpe paginas Græcis testimoniis, perquam minuto typo expressis, optetas. Non Latinos solum in rem vocat, ubi opus, neque Græcos, utriusque ultro citroque ætatis, sed & Talmudistarum disputationes larga manu admittit, ut nemo sacrarum

literarum varique doctrinae cupidus animum pascere, & Cl. Viro insuanti laboris magnam gratiam habere, nequeat.

Nulli tamen debitamus, fore multos, qui nonnulla his in Commentariis reprehendant. Theologis quidem multas interpretationum suarum approbaturum haud esse Vicum Clarissimum, pronum judicatu est. Philologi vero querentur, id incommode sibi contigisse, quod in coacervandis citationibus Graecis atque Latinis integræ consumptæ fuerint paginae, saepe notæ res, & in controversiam nunquam missæ, operose demonstrantur, aliæ dissimulantur, quibus aut autoritate, aut luce, opus erat. Parsisset Autor copia, majore selectu, neque Lectoris ingenio reliquum fecisset conjecturae argumentum, quam ob rem hoc, vel illud, testimonium allegaverit. Quod multis profecto in locis sponte haud patet, cum Clariss. Viro placuerit testimonia nullo ordine per saturam, quod ajunt, lancem effundere, nulla addita admonitione, quid eorum ad præsentem rem faciat. Erunt tandem, quos Cl. Editoris institutum offendet, sanctiora Christianæ fidei capita cum Theologia gentilium, & Christum cum *Hercule*, fictisque aliis Numinibus, cum *Pythagora*, & aliis Philosophis, comparandi. Quale est illud, quod ad *Matthæi Cap. I vers. 1* habetur. Ibi enim, cum de secessu Christi in desertum narretur, allegat Vir Clariss. tanquam illustrandi gratia locum *Plutarchi de Numa* in locum *Nymphæ Egerta* secedente, & cum illa consuescente. Tentatum a diabolo Christum comparat paulo post cum *Hercule Prolicio*, inter virtutem & vitium distracto; & jejunium Christi cum jejunio *Pythagora*, per quadraginta quoque dies continuato. Qualia, ut erunt, qui ament & collaudent, ut ab homine profecta libertatem sentiendi & dicendi professo, & a superstitione non contaminato, sed qui rerum ipsam indolem spectet, & fabulam inter homines eandem semper, nominibus diversis, ludi sciat, & demonstret; ita erunt vicissim, qui amantiores Christiani nominis doleant, his talibus comparationibus honori sui Numinis detractum iri, clamentque, Autorem, aut malitia usum, aut non usum judicio, hæc extudisse.

Suffi.

Sufficiant hæc in univcrsum de libri institutione atque indole dicta. Jam partes ejus sigillatim quoque contemplantur. Sunt illæ tres, Prolegomena, variz Lektionen, & Commentarii. De Prolegomenis ample & ex merito commentationis dicere opus non est, cum jam a longo tempore doctorum hominum manibus terantur. Quid huic illorum novæ editioni novum accesserit, illud solummodo breviter commemorabimus. Inter nova Prolegomenorum supplementa ergo facile primum locum obtinet illa de Codicis Alexandrini antiquitate & præstantiâ, tanti prorsus non facienda, quanti facta fuit, a pag. 9 usque ad pag. 19 decurrens, tractatio. Multi Anglorum, quorum peculium hodie Codex est, eum laudibus in cælum usque extulerunt, velut numeris omnibus absolutum, & exemplum, ad quod omnes alii exigendi & reformandi sint. Noster vero solide demonstrat, Seculi fere sexti Codicem esse, non tertii, ex aliquo Codice, ad veterem Italicam depravato, derivatum. Secunda accessio est strictura adversus Anonymum aliquem Germanum, qui assertionem *Wetsenii*, in Codice Alexandrino in prima *Pauli ad Timotheum Epistola III, 16*, non *ε̄ς*, seu *ε̄ς*, sed *OC, ε̄ς*, legi, in dubium vocaverat. Tunc habetur pag. 34 seq. responsio ad *Anonymi Belgæ* (quod nomen ipse sibi imposuit, quisquis ille fuit,) *Specimen animadversionum ad Prolegomena Wetseniana*, non Amstelodami, quod libelli index præfert, sed Londini, impressum. Anonymus ille sententiam *Wetsenii* oppugnaverat, quæ statuit, Codicem *Roberti Stephani* secundum & illum *Bezae*, qui hodie Cantabrigiensis est, & audit, unum atque eundem esse. Recudi eum libellorum curaverant Viri docti, qui *Miscellaneis Duisburgensibus* edendis aliquando præerant. In hos non minus acerbe invehitur *Wetsenius*. Notitia porro Codicum manu exaratorum, quos Vir Clariss. aut ipse inspexit, aut quorum lectiones nactus fuit, locupletior passim est, quam in prima editione Prolegomenorum. Pag. 65 est admonitio de loco *Clementis Romani*, ubi Vir Cl. docet, emendationem *Wetsenii*, quam nuperus Epistolarum *Clementis* in Angliâ editor sibi arrogaverit, suam esse. Pag. 127 refutat *Anonymi*

Basileensis vindicationem Erasmii ab accusatione gemina Auctoris Prolegomenorum, in Miscellaneis Duisburgensibus exhibitam. Auctor libelli fuit Jacobus Christophorus Iselius, quondam locorum communium & controversiarum theologiarum Professor in Acad. Basileensi. Hunc acerbo & longo sermone vexat Noller, totamque ejus vitam & res gestas, ex parte ridiculas, enarrat. Controversiæ tandem implicatur J. Ludovicus Frey, alter Professor Basileensis, ex amico & magistro quoddam Nostri inimicus acerrimus factus. Hos duos viros, quod calumniis sibi vehementer obfussent, & editionem Novi Testamenti sui sustulissent inter omnes maxime, calido & longo sermone ulciscitur. Quam, non erunt pauci, qui abesse mallet, utpote onustum emporibus, minutis refertum, tam splendido libro indignis, & animi perpetuum futurum documentum in iras & vindictam accendi, quæ, si promi omnino debebant, (neque enim disitemur, optimo Viro injuriam factam fuisse,) poterant alio aptiore loco promi. Quæ biographias amant, & privatas Iselii, Frey, & Welssentii, rationes, & aliorum aliquot Helvetiorum, scire avent, inveniant hic, quo cupiditati suæ satisfaciant.

De variantibus Lectionibus, cum nihil sit, quod dicamus, specimen Commentarii dabimus. Ad *Matth. I, 22*, negat, omnia dicta Prophetarum ad Christum respicere, sed, Evangelistas ita citare dicta Veteris Testamenti, ait, ut veteres Græci dicta *Homeri* solebant, quia aliqualem cum re præsentis similitudinem haberent, non probandæ rei. Ad *vers. 23* affert illustrandæ dictioni Ἰμμανηλ — μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, illud *Homeri Il. ω, 258*, Ἐκλεπὰ τ' ἐς Θεὸς ἔσκε μετ' ἀνδράσιν ὕδ' ἰώκη Ἀνδρῆς γε θνητῆ πάϊς ἔμμενα, ἀλλὰ Θεοῖο. Ad *Cap. II, 1*, loca congesta sunt, in quibus *Magorum* fit mentio. Ad *vers. 2* observat, Deum errore *Magorum* eo usum fuisse, ut ipsos ad Christum & salutem dirigeret. Credidisse autem veteres, quoties nova stella oriretur, magnos Viros aut natos, aut denatos, fuisse, quod exemplis demonstratur. Ad *vers. 11* observat Auctor, vocem Θήσαυρος non ipsum aurum & res pretiosas reconditas, sed conditorium, arcam, sacrum, notare, in quo re-

con-

condantur, & λιβαῖον pro λιβαῖον, seu *thure*, poni, contra quam censeant Grammatici. *Vers. 12* monstrat exemplis significationem verbi χρηματίζεσθαι, pro *divino oraculo moneri*. Ad *vers. 15* disputat, num cædes infantum Bethlehemicorum signum sit, & num fides *Matthæi* ex eo labatur, quod *Josephus* ejus rei non meminerit. Ad *vers. 19* disputat de anno, quo *Herodes* e vivis excessit. Secundum vulgarem computum incidit in annum 46, vel 47, *Julianum*. Noster autem evincit, eum in annum 42 incidere, ideoque natalem Christi biennio minimum antecessisse. *Cap. III, 4*, de pelle camelina *Joannis Baptistæ*, zona coriacea, esu locustarum, agit; *vers. 6* de baptisimis, seu absolutionibus religiosis, & origine baptismi nostri ex baptisimo profelytorum, Judæis psitato. Exempla simul asserit verbi ἰζουρολογεῖσθαι ex *Plutarcho* & *Arrianis*. *Vers. 7* exponit de origine & differentia Pharisaicæ & Sadducæorum sectæ; item declarat differentiam inter δεικνύειν & ὑποδεικνύειν. Ad *vers. 8* ait, se per iram venturam everisionem reipublicæ Judaicæ intelligere; *vers. 11* ostendit, ἰκατέσθαι passim pro ἀξίως poni, & narrat de more veterum per ignem purgandi, quæ aqua elui non poterant; & addit hæc: *Purgatio per ignem hic significat omnes illas calamitates, quas Judæi paulo post experti sunt incendium templi & vicorum, & everisionem rei publicæ. Purgationi vero per ventum respondet occulta illa & mirabilis Dei vis, quæ die Pentecostes & aliter etiam temporibus in baptizatos effusa fuisse legitur, &c.* Ad ἀκλίονem πρὸς ἀσέβειαν hæc notat: Cum de everisione Hierosolymorum sermo sit, πρὸς ἀσέβειαν significat talem ignem, qui non prius exstingui potest, quam omnia consumserit atque deleverit. Ad *vers. 16* docet, veteres Judæos Spiritum sanctum sub specie columbæ effluxisse. Ad *IV, 2*, observat vim mysticam numeri quadraginta. *Vers. 3* verba εἰ οὐκ εἶ τὸ θεῶν, εἰπέ μοι εἰ λίθου ἔσται ἀπὸς γένηται, sic interpretatur: *Si Deo tam carus es, qui sit, ut nihil tibi suppeditet, quo duram famem pellere possis? ut de lauris epulis nil dicam, cur non saltem panem largitur? — Fac ergo periculum, pete vel minimum istud, quo dolet natura negato.* *Vers. 6*, non in templi, sed in regie

regiæ porticus, tectis stetit Christum tentatum, assererat. *Vers. 24* longa est Dissertatio de dæmoniacis, quæ negat, dæmonem corpora re vera obsidere.

Præterimus de inspersis observationibus geographicis, ut de Rama, Bethlehem, Nazaret, deserto Judææ, item de grammaticis, memorare, quæ admodum frequentes sunt, & magnam partem *Fustathii, Thomæ Magistri, Ammonii, Phrynici*, continent. E. c. *Matth. III, 15*, ad *vers. ἀρχαῖος* notat, illud non *respondens*, sed *disiunctus*, significare; *vers. 16 ἐβδὴς* Grammaticis alio significato venire, adscripto *Ammonii* testimonio; & ad *ἀεὶ ὄχθησαν* adscripsit hoc ex *Etymol. M. ἀεὶ μέτρος — ἀεὶ μέτρον — ἀεὶ μέτρον, μέτρον παρακείμενον, ἀεὶ μέτρον, ἔρωτον*, &c. Non enim opus est, minuta illa grammaticalia omnia exscribere. Speramus, in his talibus non valde necessariis coæcervandis parvum sibi esse Clariss. *Wessentium* in altero sui Novi Testamenti Tomo, cujus editionem ut feliciter & brevi confectam videat, optamus. Habebit ibi ampliore campum, ingenium criticum, scientiam theologiam, & philologicam, in difficilibus præsertim *Epistolis Pauli*, ostendendi.

L' EBRAISMO DELLA SICILIA RICERCATO
ed esplo, &c.

id est,

HISTORIA DE JUDÆIS SICILIÆ, INVESTIGATA
& exposita a JOANNE DE JOANNE, Canonico Ba-
silicæ Archiepiscopalis Panormitanæ, & Inquisitore
fiscali supremæ per Siciliam inqui-
sitionis.

Panorini, ex typographeo Josephi Gramignani, 1748. 4.

Alph. 2 plag. 2.

Venerantur Musæ peritiam Historiæ Siculæ, in Ven. Auto-
re exsplendescentem longe lateque. Cœpit ipse jam pu-
blicare

blicare *Voluminibus quinque Codicem Siciliae diplomaticum*, Siciliae historiam firmatis, & clavo desigens trabali. Ex amplissima illa Collectione Diplomatum materiem, ad Judæos Siciliae attinentem, Autor selegit, & in id, quod indicamus, de *Ebraismo Siciliae* volumen transtulit, commotus inprimis argumenti raritate, siquidem *Jacobus Basnagius* in Historia Judæorum Siciliam haud attigit, nec aliorum cura eo usque se convertit. Volumen hoc *bipartitum* est. *Pars prior* historiam Ebræorum generalem, *posterior* specialem, Siculis propriam, exhibet. Interruptum passim pendet opus, eo quod barbaries stragem hinc inde historicae tractationi intulit, satis perfecta, si ad notitiam, quam eruere licuit, respiciamus. Quid enim amplius ultra cancellos scriptorum, quæ evaserunt temporum injuriam, ab Autore requires? *Pars prior* constat *Capitibus XXVIII*, quibus de Judæorum in Sicilia origine, progressu, multitudine, signo gestaminis, privilegio, Christianis impertito, & Ebræis communi, exactionibus, in eos constitutis, officio eorum, in audiendis Christianorum sermonibus sacris, & horum festis concelebrandis, posito, eorum festis, possessionibus, judicibus, testimoniis, medicis, itineribus ex Africa, fuga Hierosolymam tentata, potestate judiciaria, magistratibus Protorum, Sacerdotibus, Rabbinis, Synagogis, locis munditiei ac cœmeteriis, usurarum usu, sceleribus & impietate, tumultibus, in eos excitatis, ac excidiis, exponitur. *Partis posterioris Capita* sunt *XXXIII*. Edisseruntur ibi res Judæorum, habitantium Panormi, Messanæ, Catanæ, Syraculis, Agrigenti, Drepani, Cephalædide, Mazara, Sciaccæ, Netæ, Calatæ Hieronum, Therms, Marsalæ, Lentini, Castri Joannis, Nari, Alicatæ, Nicosiæ, Polizzi, Mauromini, Piazzæ, Mineæ, Monte S. Juliani, Salemi, Augustæ, Castri novi, Castri regii, Paterni, Mylis, Castilione, Palatioli, Bivonæ, Julianæ, Militelli, Modicæ, Adrani, Calatanifferæ, Calatabellottæ, Cammaratæ, Ragalbati, alibi, & in insulis, Malta, Gozzo, & Pantelaria. *Philonis* ætate Judæi sese jam per orbem Romanum diffuderant. *Rutilius Claudius Itinerarij Lib. I* originem hujus diffusionis figit in anno, quo *Pompejus* Hierosolymam

Pag. 2.

- Pag. 4. occupavit, id est, ante Jesum natum 59. Excidium Hierosolymæ Flavianum dispersionem eam amplificavit. Odium gentium, Christianorum, hæreticorum, in Judæos fuit commune. Annus, quo Ebræi in Siciliam appulerunt primi, est ignotus. Videntur ipsi Seculo primo jam Syracusis se tenuisse. *Gregorius Magnus* utique meminit Judæorum Panormi, Messanæ, Agrigenti, & Catanæ. In Actis S. *Marciani*, Episcopi Syracusarem & Martyris Seculo primo, jam mentio fit Synagogæ Judæicæ prope Pelopiam speluncam, in qua domicilium fuerit Episcopi. *Marciani* res Autor enarravit *Dissertatione I*, subjecta *Tomo primo Codicis Siciliæ diplomatæ*. Anonymi *Marcianum* edidit jam *Cajetanus de Sanctis Siculis Tom. I pag. 4*. Possent e Seculo III ac *Decii* imperio confamilia Judæorum in Christianos Siculos odia memorari, dummodo Acta Sanctorum *Alphii, Philadelphi, & Cyrini*, a *Bollandianis* ad 10 Maji edita, essent fide digna. Certiora dilucet ex *Gregorii Magni* scriptis. Hic ad *Leonem, Catanæ* Episcopum, scripsit epistolam, indignatus arrogantiam Samaræorum, qui ad sectæ suæ incrementa servos paganos emerant, quos reddebant recutitos. *Benedictini* Congregationis S. *Mauri* sibi persuaserunt, per Samaræos designari Judæos, non Samaritas, rationem unam & alteram interferentes, quam non intelligimus habere ullum pondus. Disertant ipsi, Samaritas jam tunc intercuisse, nec unquam in Italiam usque pervenisse. Utrumque veritati minus respondet. Nam Samaritæ adhuc persistunt ad Sichemam & in Ægypto. In Italiam ipsos Seculo jam quarto & quinto venisse, perspicitur ex *Cassiodori Var. III, 45*, ex *Honorii* edicto ad A. 404 *Lib. XVI Cod. Theod. tit. 8 l. 16*. Item ex *l. 18 de Navicul.* patescit, ipsos se in Ægyptum infudisse. Adversus Samaritas, seu Samaritanos, Italiæ edita est lex *Valentiniani II* Ravennæ A. 426, *Lib. XVI Cod. Theod. tit. 8 l. 28*. Hæreticis aliquando ipsi annumerantur, *l. 19 tit. 8 de Judæis, Galiculis, & Samaritanis*, & *l. 43, 44, de Hæreticis*. Miramur itaque, Autorem negare cum *Benedictinis*, Samaritanos in Italiam & Siciliam usque progressos fuisse, siquidem
- Gre.

Gregorius Magnus Epistolæ ad *Joannem*, Syracusarum Episcopum, servum quendam ex Christianis natum in Samaræi potestatem venisse, significavit. Judæi & Samaritanæ tunc certatim in Sicilia discipulos adsciverunt. *Gregorius Magnus* pro virili parte conatus eorum oblitit, vetans tamen, ne quis Panormitanis Ebræis adimeret Synagogas antiquas, cavens simul, ne ipsi exstruerent novas. *Vittor*, Episcopus Panormitanus, nihilo fecius ibi Judæorum evertit Synagogas universas, easque in usum Christianorum convertit. *Gregorius Magnus*, certior de his factus, Episcopum jussit Judæis solvere pecuniam pro Synagogis ac hospitiiis, quæ ipsis erant adempta, aque restituere eisdem codices, ornamenta, ac suppellectilem. *Gregorius* oravit defensorem urbis, ut hic Episcopum ad hæc expedienda adigeret. Adde, quod ipse pro *Joanne*, Judæo Siculo, litteras dedit ad illum defensorem *Fantinum*. Judæi certe in Annalibus suis *Gregorium Magnum* encomiis merito ornarunt. Invaserunt Saraceni A. 820 Siciliam. Perierunt tunc Christianorum, ibi annales & scripta, perpaucis reliquiis exceptis. Palparunt ex eo Judæi Saracenis ac Muhammedanis, ac in Sicilia invaluerunt, vocantes Synagogas suas *morgedim*, *moscheas*. Normanni Saracenos Seculo XI coeperunt in Sicilia deturbare, in Judæos, numerosissimos quippe, mites & elementes. *Fridericus II*, Suevus, edixit, ne neophyti vocarentur *cant renegati*; ne Christianum servum Judæi haberent; ut Saraceni ac Judæi ferrent signum, quo a Christianis discernerentur; ne Christiani cum Judæis haberent familiaritatem; ut Judæi muneribus publicis carerent; ne Judæi solverentur. Ipsi omnino fuerunt tam numerosi, ut decimam partem incolarum insulæ explerent. A. 1491 ex Arabia & Europæ provinciis confluxerunt permulti Judæi in Siciliam, præcipue Panormum. *Fridericus III* A. 1312 edixit, ut Judæi habitarent extra muros urbium seorsim, neu amplius pro arbitrato medios inter Christianos domicilia deligerent. Ad Judæos Hispanos id edictum fuit propagatum exeunte Seculo XV, certe sub initia Seculi XVI. A. 1431 Regem adduxerunt precibus, ut interdictum tolleretur, ac ipsi libertatem avitam reciperent.

Pag. 15.

17.

19.

22.

perent. Christiani, inprimis Dominicani Taurominenses, viribus, quantis potuerunt, Judæorum amplitudini obicem posuerunt apud Reges suos. Nec tamen licuit Judæis eadem, qua Christiani, in domo morari, seu habitare. Judæi, qui in Sicilia appulerunt primi, propriis ac privis gavisi fuerunt vestimentis. Pallio utebantur quadrangulari, quod ipsi *Taller* vocant, in quorum quatuor angulis, *arta canphot*, pendent precum ac legis phylacteria. Postea ille vestitus Synagogæ fuit reservatus. *Fridericus II* eos voluit incedere diverso a Christianis vestitu. Concilio Lateranensi IV A. 1215 constitutio illa ad omnem ætatem, sexum, & regionem, fuit dilatata. *Fridericus II* defuncto, res Siciliæ fuerunt turbatæ, & Judæi legem illam neglexerunt usque ad compacta *Jacobi* Regis cum *Carolo II*, Rege Neapolitano. *Jacobus* ille erat *Petri*, Arragoniæ Regis, filius æque ac *Fridericus*. Hic edixit A. 1296, 30 Oct. *Plazza*, ut Judæi signo vesti copulato se fecernerent a Christianis, si vestitu omni id significare haud valerent. S. *Vincentius Ferrerius* signum id in Hispanias seriori ævo æque invexit, ut intelligitur ex *Bremondi* Bullario Patrum Dominicanorum Tom. III pag. 382. *Fridericus* defuncto, Judæi id edictum migrarunt. Tandem *Fridericus* nepos Rex A. 1366, 12 Oct. edictum renovavit, atque copiosius reddidit. Signum ipsum erat pannus rotundatus, referens formam sigilli regii maximi, affixus vestimento supra pectus. Vocant scriptores id signum *rotella rossa*. Fæminæ id vocant pallium *rindella*, *manella*, *manto*, super quo circa pectus affixum apparet signum id ipsum, distans a mento palmum unum. Procures Judæorum subinde privilegio Regis sese a gestamine illius signi liberarunt. *Martinus* Rex A. 1402 exemit legi *Samuelem* ac *Eliam Salan*, fratres Judæos. Judæi alii sibi licentiam impetrarunt gestandi *rotellam* satis exiguam. *Fridericus III* Rex instituit magistratum novum *præfectura*, a *rotella rossa* cognominatæ. Custodem præfecturæ primum salutavit Fr. *Nicolaum de Pappalla*, Panormitanum Minoritam, testibus literis, A. 1395, 10 Aug. Catanæ per *Martinum I* Regem datis. *Ferdinandus I*
Rex

Rex invento huic addidit signum, a Muhammedanis discrimi-
 nis causa gestandum, A. 1428, 5 Febr. Hoc erat figuræ lon-
 guriæ ex panno rubro, longi unum palmum, ac lati duos, af-
 fixi veltimento supra pectus. Ejecti fuerunt tandem Mokam-
 medani e Sicilia per edictum, A. 1599, 26 Nov. promulga-
 tum. Judæos A. 1435 *Alphonsus* Rex jussit signum, ipsis præ-
 scriptum, imponere officinis ac macellis. *Carolus II*, Rex
 Hispaniarum, signum Judæis demisset supplicibus A. 1695,
 nisi Proregina Judæos ad institutum pristinum servandum
 prudenter inflexisset. Judæos Siciliæ juribus Christianorum
 fuisse gavisos, patefecit ex constitutione *Friderici II*, Impera-
 toris. *Ludovicus* Rex A. 1350 idem sancivit, nec non *Marti-*
nus A. 1392. Tributa igitur ibi solvunt Judæi, aliasque exa-
 ctiones præstant congruenter Christianis insulæ incolis.
 Pendere consueverunt Judæi pecuniæ modum, qui vocatur
gisia & augustale. *Carolus du Fresne* ac ipse Autor haud au-
 dent hunc numi modum definire. Numum aureum apud Si-
 culos dictum fuisse *agstaro*, luculentius nosse datur. Hic
 æquavit 20 caratos auri, valuitque florenum cum parte quarta.
 Testis est *Richardus de S. Victore* ad A. 1232, *augustarum*
 æquasse quartam uncie Siculæ partem. Hæ complectitur
 quinque florenos, seu duos cum dimidio scutatos. Numi
 pars antica refert *Fridericum II*, coronatum more Imperato-
 rum ætatis primæ; antica offert aquilam, alis expansis insi-
 gnem. Judæorum erat, subministrare vexilla & labara pro
 navibus ac castellis regni; viaticum præbere inquisitoribus
 hæreticæ pravitatis, nec tamen ultra *grossum communem*, seu
turonensem. Grossus turonensis in Sicilia erat argenteus nu-
 mus, æqualis pretio 12½ granorum, testibus constitutionibus
 Regis *Jacobi Cap. 58*. Judæorum, siquidem ipsi olim erant *ca-*
mera servi, erat expurgare, ac scopis mundare, castella, pro-
 pugnacula, ac palatia Regis. Hæ præstationes Judæis uni-
 versim in Sicilia erant communes. Non vacat repetere spe-
 ciatim exactiones, Judæis diversorum locorum imperatas.
 Licet Rabbini Siciliæ, a grege cœtus sui sacri Judaici segregare
 debitores morosos. Immo tenentur, ut ita faciunt, regla
 lege.

- lege. Marſalæ Judæi factis Chriſtianorum intereſſe, ſeſmo-
 ni ſacro auſcultare, ac diebus ſanctorum feriari a labore, de-
 bueront. Marſalenses terminos inſtituti tranſierunt. Quare
 motus Rex *Martinus*, id ſuſtulit ita, ut obſervent Judæi ibi
 uniuerſi feſta Chriſtianorum antiqua, non nova. *Nicolaus V*
 ipſe hunc morem approbavit. Addidit *Clemens XI* A. 1708,
 ut dominicis feſtisque Chriſtianorum diebus domi ſuz ma-
 neant, nec inuiſant tunc Chriſtianorum domos. Rex *Alphon-
 ſus* juſſit primus Judæos ire ad ædem ſacram, auſcultaturos
 oratori Chriſtiano, ad ipſos Jeſu lucrificandos conſtituto.
 Inſtituit ipſe idcirco A. 1428, 5 Febr. Fr. *Matthæum A-
 grigentinum*, Minoritam, oratorem & lectorem, Judæis
 ac Muhammedanis inſerviturum. At revocavit *Alphon-
 ſus* decretum A. 1430, 5 Jan. permittens Judæis faculta-
 tem pro arbitrato adeundi Lectorem, ac ex eo proficiendi.
 Celebrant Judæi in Sicilia ſacros ſuos dies, ſabbatum, neome-
 niam, azyma ac paſcha, pentecoſten, expiationis, tabernacu-
 lorum, ut ubique. Eis temporibus illos in judicium vocare
 haud licet Chriſtianiſ. Distinguunt Itali inter *i ſervi*, & *i*
 80. *ſervidori*, mancipia & ſervos ætatis noſtræ. Mancipia paga-
 næ ſuperſtitionis habuerunt olim Judæi. Mancipia Chriſtia-
 na quo minus haberent, interdicitis cautum. Si ipſi circum-
 ciderent mancipium Chriſtianum, aut paganum, capitis ſuppli-
 cio id eis erat luendum ex lege *Conſtantini Maximi*. Eis
 haud licet ſervos Chriſtianos, mercede conductos, aut an-
 84. cillas, domi ſovere, vel habere. Mirum eſt, quod *Gregorius*
Magnus jam in Sicilia habuit Judæos fundorum poſſeſſores,
 et ſimul mancipia ac litones Eccleſiæ Romanæ. Poſſeſſio-
 nes, fundos, Judæis licuit in Sicilia vendere, emere, aliena-
 re, pro arbitrato, ac de eis teſtamenta ſancire. *Alphonſus*
 Rex duobus privilegiis, altero ad A. 1453, id juris eis voluit
 89. ratum & inſolatum. Juris dicendi Chriſtianiſ poteſtas eis in
 Sicilia fuit denegata, quoniam ipſi occultis odiis appetunt
 Chriſtianos, & Talmudica ſequuntur decreta. Concilio Latera-
 nenſi IV A. 1215 interdicitum illud fuit corroboratum. Te-
 ſtimonium ipſi in cauſis nonnullis perhibere valent contra
 Chri-

Christianos. In nonnullis locis non admittebatur testimo-
 nium judiciale Christiani erga Judæum, & Judæi contra
 Christianum, e. g. Messanz. Inter Christianos haud licuit Ju-
 dæis medicinam facere ac profiteri, docentibus quippe, de-
 cretum mortis in cælo esse scriptum, atque ab angelo, mortis
 dari inevitabilem in modum effectui. Reperiuntur tamen
 exempla Medicorum Judæorum, qui permissu magistratus
 Christiani in Sicilia Christianis medicinam adhibuerunt. In
 Hispaniis licuit Ebræis omnino pro more prisco Medicos
 agere. Ob eam, qua fruuntur Judæi in Sicilia, prosperam
 conditionem continuo Judæi, alibi vexati, vel infestati, in
 Siciliam sedes suas translulerunt, e. g. ob edictum *Caroli VI*,
 Galliarum Regis, Seculo XIV Judæis infestum, & *Ferdinan-*
do II per Siciliam regnante, Ebræisque in Africa graviter la-
 borantibus. A. 1455 Judæi tentarunt festinum iter Hie-
 rosolymas expediendum. Revocavit eos magistratus per Ju-
 dæorum primores ob legem de numis ex insula haud expor-
 tandis. Peregrinaturis cum viatico idoneo A. 1456 potestas
 indulta, abeundi Hierosolymam, ac redeundi. In Judæos Si-
 ciliaz dominatus fuit Seculo VI & VII per judices urbium
 Pontifex Romanus. *Fridericus*, postea Imperator, A. 1210
 jurisdictionem & potestatem in Judæos Panormitanos trans-
 tulit in Archiepiscopum & Canonicos indidem. Idem *Fri-*
dericus A. 1224 potestatem jurisdictionis in Judæos Siculos
 omnem tradidit *Inquisitoribus sancti officii*. *Fridericus II*
 A. 1321, 22 Maji, eos, quippe cameræ regis servos, exemit
 Clericorum potestati, ac magistratibus civilibus subjecit, exce-
 ptis Judæis Panormitanis, quorum *protos*, seu Rabbinos, Ar-
 chiepiscopi, *Joannes & Bartholomæus*, carceri dederunt, ac
 publico fustigari jusserunt. *Ferdinandus II* Rex A. 1482 jussit
 Archiepiscopum abstinere a legatis Judæorum defunctorum,
 spectantibus quippe ad jurisdictionem inter Christianos eccle-
 siasticam, non inter Judæos. Reges Judæis præfecerunt Ar-
 chirabbinos, seu *Dien-chelele*, judices universales. Institu-
 tum invenit *Martinus I* A. 1405. R. *Josephus Abbanassa* fuit
 primus ejusmodi judex, qui vicarios constituit ulro citroque.
 Messanam inde exemptam voluit Rex *Alphonsus* A. 1447. Op-
 pidis

Pag. 92.

98.

103.

105.

- pidis reliquis idem privilegium Rex indulfit eo anno ad Februarii Calendas. Substituti sunt iudicibus XII seniores, citra quorum consensionem nihil licuit *Protis* in Synagogis decernere. Consilium, seu consessus, eorum obtinuit nomen *Aliam*; seniores postea dicti a Siculis *Majorenti*. Conservatoribus actorum hi crediderunt chartas & acta; Syndicis causas agendas; aliis alia negotia. In Rabbinis credit Autor residere veteris Synedrui umbram. Definiunt enim ipsi delicta & poenas ratione rituum, artium, querelarum mutuarum, ac imponunt dignis poenas pecuniarias, ac a Synagoga segregationem. Olim Judaei Siciliae elegerunt sibi summum Sacerdotem, ac minores sacerdotes. Illum delegit vel Episcopus, vel elegerunt Judaeorum *proti*. Sacerdotes vocant in Italia Judaei *Conaim*, id est, *Cobanim*, & in Sicilia suum quemque sacerdotem appellabant *Cassen*, *Hassem*, seu potius *Chasan*. Sacerdotes olim curarunt victimarum mactationem & immolationem. Hanc Autor vocat *Messe*, seu *Missam*, pag. 131 ex opinione suorum, addens, Judaeos recitare pro defunctis preces, dictas *Ascabab*, seu *requiei*, quas cum suorum Missa requiei confert, praecunte neophyto Christiano, *Paulo Medici*, in libro *de ritu e costumi degli Ebrei Cap. 30*. Sacerdotes Siculi Ebraei, approbantibus protis & majorentibus, Seculo adhuc XV consignarunt & instruxerunt libellos, seu chartas, sponsaliorum, matrimoniorum, & divortiorum. *Martianus* Rex eis firmavit hanc potestatem. Praeter hos inter eos viguerunt *rabbini*, *maniglort*, *idubi*, *elemosynarii*, *judices sacri*. Rabbini sunt in Talmudicis versati. Qui excellunt, ac expectationi Rabbidorum faciunt satis, vocantur *maschilim*, seu docti, vel potius domini, *Caver in de Rab*, socii Rabbini. Qui eruditionem suam perfecerunt, vocantur *Chahamim*, sapientes. Rabbini, ex Moschel creati, occupant primum Synagogae locum, ac sacras exponit literas, decidit dubia in licitis vetitisque rebus, ac a communione noxios excludit, & vestem Talles gestat, capiti etiam imminentem. *Maniglort* pendebant ab arbitrio protorum & elemosynariorum, ab illis

illis eligi soliti, adituis, vel sacristanis, similes. Minister In-
 spectoris, a quo deligebatur, erat *Iduba*, invigilans observan-
 tiz rituum, celebrandis matrimoniis, scribendis repudii car-
 tis. *Elemosynarii* concedebant, aut negabant, facultatem
 mendicandi inopibus. Judices sacri, *Melchiri*, curabant cu-
 stodiam rituum ac ceremoniarum, ac in pravificatores earum
 rigide animadvertabant. Rex *Martinus* edixit A. 1392, ut
 ad judices sacros Messanz a ceteris Judæis insulæ provocare
 liceret. Synagogarum usum Judæi ab *Efra* deducunt. Ubi-
 que in Sicilia Synagogis adhærent decem otiosi, absentium e
 numero aggregatorum Synagogæ supplentes locum. Judæi
 eas, Mohammedanismo ingruente, vocarunt Moscheas. In
 una civitate sæpius sunt complures Synagogæ. Exeunte Se-
 culo XV. Ebræi omnes e Sicilia ejecti. A. 1373 vocatz quo- 142.
 que Synagogæ *Timisha*. Vocem *Noster* ex *Ἰῆμα*, *sacrificio*,
 seu *victima*, arceilit. Synagogis præterea adhæsit nomen *Sa-
 bati, schola*. Iphis fuerunt præterea oratoria privata, *jechibor*,
 ad opportunitatem ditiorum, qualia in Novo Testamento di-
 cuntur *ὀπισθῆα*. Uni familiz inservierunt olim *proseuchæ*; si
 fides *Nostro*. *Philo* in *Flacc. pag. 971* Synagogas ipsas voca-
 vit *proseuchas*. *Noster* credit, designari per τὴν προσευχὴν
 τῆς οἰᾶς *Luc. VI, 12*, *proseucham*. Non licuit Judæis Siciliz
 pro arbitratu condere, vel amplificare, Synagogas. Nonnun-
 quam id tentarunt, proterviam ære postea redimentes, ac ita
 novis gaudentes Synagogis, vel ampliatis. De balneis
 Judæorum domesticis ac cœmeteriis dicere non est necessum.
 Uferis capiendis p̄r leges caruere Siculi Judæi, ni mallent 159.
 fustigari publice, bonisque exui. Judæi Catanenses eo nomi-
 ne fuerunt accusati A. 1406, ac condemnati. Scelera ac delicta
 bene multa deprehenderunt præterea Christiani in Judæis.
 Feruntur ipsi S. *Marctanum* Martyrem interemisse. *Hiliodorus* 167.
 quidam dicitur fuisse magus & præstigiator. Sæpius Judæi,
 scelerum & maleficiorum ibi accusati, muneribus datis pœ-
 nam evaserunt, vel gratiam delictorum consecuti sunt. A. 175.
 1491 Castilione e fenestra projecerunt saxum in corpus Chri-
 sti eucharisticum. Messanz puellum cruci affixisse, leguntur.

- Inde tumultuationes Christianorum in Judæos. Illi voluerunt cogere hos ad doctrinam Christianam amplexandam. At monct Noster, religionem nostram non per vim, sed argumenta, esse hominibus infundendam. Laudat hoc nomine *Lactantii* illud *V, 22*, *Augustini* illud contra literas *Petilianii II, 83*, illud decretum Concilii Tolétani *IV Cap. 56*, *Cassiodorum Var. II, 27*, ac *Clementis III* decretum apud *Gratianum Cap. Sicut Judæi*. Tumultus Panormi in Judæos exarsit vehementissimus A. 1339, postea Syracosis, Catanæ, alibi.
194. *Ferdinandus Catholicus* Rex consilium cepit expellendi Ebræos. Judæi multa machinantur in contrarium. *Thomas de Turrecremata*, Dominicanus, Regi & Reginz *Isabelle* argumentis ejecti onem illorum persuasit. Spatium excedendi insula Judæis fuit prædefinitum. Edictum emigrationis fuit
197. A. 1492, 18 Jun. per Proregem *Ferdinandum de Acugna* promulgatum plene, additisque emigrandi conditionibus. Dies, præstituta emigrationi, prorogatur iterum iterumque. Tandem fit emigrationi locus A. 1493. Ex Hispania Judæi jam excedere coacti A. 1491, secesserunt in Lusitaniam ad breve tempus ac Italiam. Judæi Hispanici fastidiunt Italicos, & ab
209. his passim dissident rituum causa. Siculi Judæi profecti sunt in regnum Neapolitanum. Hinc *Carolus V* A. 1539 eos emigrare jussit. Panormo Neapolin transtulerant permissu. Proregis codices chartasque. Laudat has expulsionem Autor Ven. adversus *Jacobum Barnagium*, qui, eas in sanioem nominandi artem impingere, credidit. Comparat eum hoc exilii
213. edicto Noster edictum *Elisabethæ*, Russorum Imperatricis, quo Judæos jussit ex imperii finibus excedere, proposito ad annum 1743, 18 Dec. Ipsi A. 1738 e Polonia fuerant ejecti, ac exereverant ad 35000. Artificibus Serenissima atque Augustissima *Elisabethæ* obtulit adventaturis A. 1746 privilegia, splendida satis. At ipsa simul cavet severis adjectis suppliciis, ne Judæi inter illos elanculum irreperent. Edictum, quo Judæi e Sicilia discedere jussi sunt, legitur *pag. 216 seq.* ex integro. Non est nostrum, repetere memoriam neophytorum, qui, Judaismo relicto, Christiana sacra fuerunt amplexari. *Negotiari*

tiari quæsiuerunt post *Caroli V* ætatem Judæi in Sicilia. *Philippus II* A. 1589 edicto proposito, ne id fieret, sancivit. Facultatem tamen negotiandi Messanzæ eis permisit *Carolus II* A. 1695, præsidio ac liberi comæatus privilegio eo sine munitis. Privilegium illud dilatatur A. 1728. Idem renovatur ac amplificatur A. 1740, paulo tamen post declaratur irritum. Addit Noster, Deo visum fuisse remunerari eam Regis constitutionem per prolem regiam masculinam, *Philippum Antonium*, ex *Augustissima Maria Amalia* A. 1746, 13 Sept. natum. Hæc ad *Partem præteritam*. *Capita*, quæ *Parte posteriori* exponuntur, sunt singularium momentorum, quæ nosse, non interest multorum. Dedimus potiora, ut eis, qui notitiâ status regnorum & historia gentis Judaicæ delectantur, velificemur. Diligentiam Ven. Autoris nisi publico prosequeremur elogio, non possemus, quin in rempublicam peccaremus. Nihil affirmavit, nihil negavit, Autor eorum, quæ ad acta præteriti temporis attinent, quia locupletissimos adjecerit ac laudaverit testes. Index eandem spirat industriam. Avemus videre Viri ejusdem, scriptoris quippe laboriosi & accuratissimi, Siciliam diplomaticam, Historiæ Siculæ oculum alterum ac certissimum stabilimentum.

Pag. 239.

INTRODUCTION A L'ANALYSE DES LIGNES
courbes algebriques, &c.

hoc est,

INTRODUCTIO IN ANALYSIN LINEARUM CUR-
varum algebraicarum; Autore GABRIELE CRAME-
RO, Philos. & Math. Professore, Academiarum & So-
cietatum regiarum, Londinensis, Berolinensis, Montispe-
sulanensis, Lugdunensis, nec non Instituti
Bononiensis, Socio.

Genevæ, apud Fratres Crameros & Claud. Philibertum, 1750,

4 maj.

Alph. 3 plag. 20, Tabb. æn. 33.

C 2

Desi-

Desideratissimam diu fuisse inter Geometras theoriam Curvarum generalem, quarum amplissimus hodie in universa Mathesi & Physica est usus, nemo est in Mathesi sublimiori paulo versatior, qui ignoret. Haud equidem desurrunt, qui summa hujus theoricæ capita deliberant, quos inter laudandi sunt *Stirlingius* in *Tract. de Lineis tertii ordinis*, *Nicolas & Brageletius* in *Comment. Acad. Paris.*, ac denique Abbas *Gua de Malves* in *Usu Analyseos Cartesiane*. At, qui ex instituto rem totam pro dignitate exponeret, ad hunc diem exstitit nemo. Summo itaque hujus doctrinæ bono accidit, quod haud ita pridem duos accepimus a duobus Analystis doctissimis hæc de re *Tractatus*, quorum alter est *Cel. Euleri*, inscriptus: *Introductio in Analysin infinitorum*, de quo superiori Anno verba fecimus, alter, isque omnia adhuc fufius persequens, quem nunc in manibus habemus, liber Celeberrimi *Cramerii*, cujus in *Analyfi* sublimiori profectus jam aliis egregiis ingenii monumentis satis superque constant. Quare nec in limine detinebimus Lectores, ejus penitus cognoscendi cupidos, sed statim contenta Operis ita, ut sufficiens de eo fieri possit idea, exponemus. Versatur totus liber in theoria Curvarum, eaque Analyseos speciosæ ope stabilienda. Recte enim monet Clariss. Autor, methodum veterum mere geometricam, etsi ad acuendam ingenii vim, & demonstrandi rigorem, apprime idoneam, in hoc tamen disquisitionum genere eo laborare incommodo, ut tantum cognitionem particularem earum linearum, circa quas versatur, præbeat, cum contra calculi ope ad magnam semper veritatum connexarum seriem deducamur.

Capite primo Autor naturam linearum curvarum, modumque, eas æquationibus representandi, in genere, considerat. Prima hic ponuntur totius doctrinæ fundamenta. Incipit Autor a palmaria linearum quarumvis divisione in *regulares & irregulares*. Hæc sunt, quæ formantur absque ulla regula certa, vel cognita, nullaque adeo definitione exhiberi possunt; illæ, quæ certa describuntur lege, earum essentiam, sive naturam, constituentem, omniumque punctorum, ad eas pertinentium, positionem desinente. Regulares item dividuntur in eas, quæ de-

describuntur in superficie plana, seu *curvas simplicis curvaturæ*, inque eas, quæ in superficie curva, seu *curvas duplicis curvaturæ*. Priores ante omnia curatius examinantur. Explicatur fundamenta methodi, quam *Cartesio* debemus, eas æquationibus exprimendi, cetera secundissimi totius hujus doctrinæ principii. Hinc exponitur divisio linearum in *algebraicas*, sive *geometricas, racionales*, & in *transcendentes*, sive *mechanicas, irrationales*; quas inter cetera mediæ statui possunt *exponentiales*; & inter has iterum & algebraicas dictæ illæ *Leibnitio intersecuentes*. Sed, cum circa algebraicas potissimum versetur præsens Opus, methodum etiam, qua hæc æquationibus algebraicis exprimuntur, rectas varias, ad hanc expressionem pertinentes, & prima axiomata, inde resultantia, subtilius & clarius explicat, exemplisque perspicuis illustrat. Docetur hic, qua ratione dici possit, curvam quamvis esse continuam, nempe quemvis ejus ramum vel connecti alio cum ramo, vel procedere in infinitum. Hoc autem non impedit, quo minus partes ejus a se invicem separatæ existere queant. Ostenditur porro, quomodo æquatio exprimere possit curvam non unicam, sed systema plurimum, a se invicem penitus distinctarum, si nempe ad 0 reducta resolvi potest in plures æquationes racionales, cetera factores. E præcedentibus deducitur modus, curvam per puncta infinita describendi. Siquidem æquatio curvæ actu resolvi possit, hoc statim in promptu est. Dantur tamen & alii casus, quibus idem absque resolutione æquationis præstari potest, e. g. assumendo novam variabilem, qua in æquatione substituta, utraque coordinatarum per eam definitur. Verum enim vero methodum nec hanc, nec alias, esse generales, huncque esse defectum, cui vix remedium sperari potest, insicias iri nequit.

Consideratis sic, quæ locum habent in Curva ad certas coordinatas relata, *Capite secundo de transformatione æquationis*, seu relatione ad alias coordinatas, agit. Modum primo ostendit generalem, seu formulas canonicas, quarum substitutione id omnibus in casibus præstari potest. Verum, cum

hæc transformatio in æquationibus paulo altioribus, pluresve terminos habentibus, nimis evadere posset complexa; compendium tradit, cujus ope idem facilius expediri potest, quodque fundatur principio de forma coefficientium oriendorum, si pro x^n substituitor $(m + z)^n$; nec non casus pertractat simpliciores, maxime usu venientes, quibus formulæ illæ generales abbreviantur.

Capite III Cel. Autor *divisionem linearum algebraicarum in ordines* aggreditur. Primo æquationem generalissimam, seu canonicam, pro linea ordinis cujusvis sistit. Ut conditio terminorum, æquationem cujusvis ordinis ingredientium, melius perspicatur; modum, eos disponendi, primo more *Newtoniano* in parallelogrammum, dein secundam *Abbatem de Gua* in triangulum, *analyticum* ipsi dictum, (quod reapse nil aliud est, quam parallelogrammum *Newtonianum* conversum, cuspidè deorsum spectante,) explicat. Hinc patet, numerum terminorum æquationis ordinis n generatim esse $\frac{1}{2}mn + \frac{1}{2}n$; qui itidem est numerus punctorum, per quæ generatim linea ejusdem ordinis describi potest. Demonstratio hujus propositionis petenda est, ut jam constat, e doctrina de eliminatione incognitarum ex æquationibus quotvis datis. Cum vero hæc eliminatio actu fieri nequeat in æquationibus ordinum paulo altiorum, nedum generatim in æquationibus ordinis cujusvis; methodum tamen generalem, id, quod hac ex operatione resultaret, repertiendi, in *Appendice* hujus *Operis prima*, (de qua posthac,) tradit Clariss. Autor. Ex eodem fonte deducit numerum punctorum, in quo generatim se secare possunt duæ linearæ ordinum datorum. A casibus orditur simplicioribus, ubi numerus punctorum istorum pro certis ordinibus ope radicum æquationis definiri potest; ubi simul, numerum intersectionum interdum minorem, interdum & majorem, numero radicum esse posse, ostendit. Sed generalis imprimis consideratur demonstratio numeri punctorum pro duabus ordinibus quibusvis, quæ quidem eo redit, ut generatim inveniat, si e duabus æquationibus cum duabus incognitis eliminatæ earum unica, ad quot dimensiones ascensura sit altera in
æqua-

æquatione procedente. Talem, a plerisque assumtam, sed æ
nemine antea datam, primus hic in publicum emitit Noster
in *Appendice II*. Obiter hic notamus, nuperrime ejusmodi
demonstrationem quoque publicatam a Cel. *Eulero* in *Com-
mentar. Acad. Berol. ad A. 1748*.

Cum methodus, in *Capite* præcedenti adhibita, fundamentum
sit constructionis æquationum determinatarum per duas æqua-
tiones locales; hinc occasionem nactus est Autor, *Capite IV* va-
ria *notata circa constructionem æquationum* tradendi. Princi-
pio generatim ostenditur, quomodo construatur æquatio per
interfectionem duarum curvarum, qua ratione inventendæ
sint illæ curvæ, quique limites hoc in processu a natura rei
præscribantur. Etsi enim electio unius æquationum indeter-
minatarum, quæ in datam æquationem introducit, sit genera-
tim arbitraria; ea tamen ita fieri debet, ut interfectiones,
quæ præbere debent radices æquationis, non fiant imaginariæ.
Requiritur itaque, ut curvæ habeant abscissas reales responden-
tes ordinatis, radices dictas exhibentibus; aut vicissim ordina-
tas reales respondentes abscissis, quæ radices exprimunt. Ali-
ter enim accidet, ut interfectiones desideratæ fiant imagina-
riæ. Hoc itaque modo numerus interfectionum realium fo-
ret minor numero radicum quæsitæ. Sed e contrario fieri
posset, ut idem fiat minor; si pluribus interfectionum pun-
ctis respondeat abscissa, vel ordinata non nisi unica. Hoc ex
fonte orta sunt dubia, quæ quondam contra methodum con-
suetam construendi æquationes movit *Rollius* in *Comment.
Acad. Paris. A. 1708, & 1709*. Qua igitur ratione evitanda
sint hæcæ incommoda, ostendit Autor: dum nempe pro
una æquationum assumatur talis, in qua variabilis eliminanda
habeat unicam solum dimensionem; ita enim valor ipsius
non poterit non esse realis; totidemque adeo interfectiones,
quot radices. Porro, cum in constructione æquationum desi-
deretur insuper, ad ejusdem elegantiam, ut duæ æquationes
sint simplicissimæ, curvæque ordinis, quantum fieri potest, in-
fimi, hoc etiam quomodo obtineri queat, ostendit. Simpli-
citatem vero non tam in æquatione, quam in descriptione,
ponen-

postendam; ideoque constructionem per curvam ordinis superioris, sed facilius describendam, ei, quæ fieret per curvam inferioris ordinis, sed descriptu difficiliorem, præferendam, merito monst. Ejusmodi foret constructio æquationis cujusvis per Paraboloidem ejusdem ordinis, & rectam. Ea, præter simplicitatem præceos, hac etiam haud exigui momenti prærogativa gaudet, ut exinde limites æquationis, numerusque radicum realium & imaginariarum, determinari queant. Hunc in finem præcipua hujusmodi curvarum symptomata exponit; cumque limites radicum pendeant a maximis & minimis in curva, quibus determinandis inservit regula *Hud- dentana* pro æqualitate radicum in æquationibus; hancæ regulam demonstratam dedit in *Appendice III*. Dilucidantur hæc omnia facta ad æquationes secundi, tertii, & quarti, gradus applicatione; unde plana ad naturam harum æquationum penitus introspectendam via aperitur.

Hisce absolutis, pergit nunc Autor ad proprietates curvarum, ex æquationibus earum, ope Analysecos, evolendas. Primum itaque *Capite V* Theorema generale circa *valorem producti omnium ordinarum, eidem abscissa respondentium*, tradit; quod in sequentibus haud parum præstat utilitatis. Demonstrationem ejus exhibet concinham, ipsamque ad lineas secundi tertiique ordinis applicat. Satis patet, exinde facile derivari omnia, circa relationem quadrati ordinatæ & rectanguli sub segmentis diametri in sectionibus conicis, demonstrata.

Caput VI *diametrorum, contra-diametrorum, & centrorum, in Curvis*, considerationem continet. Hæc generatim ex hoc fonte repetit: Primo valorem summæ omnium ordinatarum, eidem abscissæ respondentium, determinat. Jam duas lineas ponit esse tales, ut, pro abscissa eadem, summa ordinarum in una sit æqualis summæ ordinarum in altera. Harum alteram, ostendit, migrare posse in systema plerum rectarum; hoc denique in rectam unicam, quæ tunc erit *curvæ diameter*, intelligendo nempe generatim sub diametro rectam, ad quam summa ordinarum positivatum semper æqua-

tur

tur summæ negativarum. Hinc porro, curvam quamvis infinitis gaudere diametris, demonstrat. *Diametri curvilinearæ* quid sint, explicat; curvæ nempe, ordinatas datæ curvæ ita secantes, ut vel summa ordinarum positivarum & negativarum, vel summa factorum e singulis binis positivorum, & ita porro, sint respectivè inter se æquales. Speciatim verò *diameter* dicitur *absoluta*, ad quam semper dantur hinc inde ordinatæ positivæ & negativæ binæ sibi invicem æquales; seu quæ spatium curva terminatum in duas partes æquales, easque præterea, positis ordinatis normalibus, similes, dividit. Hascæ proprietates in curvis variorum ordinatorum examinat. Lineam quamvis secundi ordinis diametro absoluta præditam, demonstrat. Quod vero cum in curvis altiorum ordinum locum non habeat; methodum, diametros absolutas, si quas habeant, investigandi, ostendit. Inde ad contemplationem *contra-diametrorum* transit. Insignita est hoc nomine ab Abbate de *Brageiongue* talis recta, ad quam abscissæ oppositæ & æquales habent semper ordinatas oppositas æquales; quæque adeo curvam dividit in duas partes (positis ordinatis re-ctangulis) similes & æquales, uti diameter; hac saltem differentia, ut partes istæ æquales sint oppositæ, & in angulis alternis jacentes; quemadmodum in hyperbola intra asymptotos, ad centrum relata. Demonstrat hic, curvam, una contra-diametro præditam, habere infinitas. Denique ex his oritur idea *centri*, hoc est, talis puncti, per quod ductæ omnes ad curvam rectæ sunt hinc inde æquales; cujusque ideo respectu partes curvæ directe oppositæ perfectam symmetriam efficiant. Methodum hic ostendit generalem, investigandi, an data curva centrum habeat, ipsumque positione determinandi.

Aggreditur jam in sequentibus disquisitionem eorum, quæ ad integram Curvæ figuram, sive cursum, definiendum pertinent. Duo autem hic se offerunt palmaria: *Curva infinita*, & *puncta singularia* (hoc est, peculiari quâdam dote præ reliquis curvæ punctis gaudentia). Per eorum enim infinitorum numerum, speciem, positionem, fit divisio curvarum

D

cujus-

cujusvis ordinis in genera & species; per punctorum vero singularium naturam, numerum, positionem, subdivisio in species inferiores. Ad horum omnium indolem detegendam, nullam vel tutiorem, vel generaliore, methodum, quam scribimus, recte pronuntiat. Hanc itaque *serferum methodum* curatius examinandas, & e primis principiis eliciendam, sibi sumit *Cap. VII.* Id quod eo magis gratum esse debet Analystæ cultoribus, quod nullibi adhuc existerit hæc methodus pro dignitate pertractata, aut e genuinis fontibus deducta, debitisque demonstrationibus ubique munita; quin potius vario respectu imperfecta, & nimis limitata, fuerit, adeoque ad conclusiones interdum vitiosas deduxerit. Nimirum fundata est ea *parallelogrammo Newtoniano*, quod vero insigne inventum ab Autore ipsius absque demonstratione propositum esse, constat. In eodem quidem ulterius proferendo versati sunt *Taylorus & Stirlingius*; at, eorum regulas eo defectu laborare, ut nec generales sint, nec exactæ satis, monet Noster; & qui eas emendavit quodammodo, *Gravesandii methodum*, compendii saltem vicem gerentem, ambitum methodi generalis non conservare, sed certis tantum casibus locum habere; iisque, quibus valet, ne sic quidem adeo concinnam, ac posset, esse; quin demum subinde enumeratione imperfecta in errorem posse inducere. Omnia hæcce incommoda e medio tollere cupiens Clariss. *Cramerus*, optimum duxit, ad geminos methodi fontes regredi, totumque processum ex iis derivare, unde & prona sinit omnium, quæ huc spectare possunt, demonstratio. Res eo potissimum redi: si in æquatione inter duas variables ponatur alterutra earum infinite magna, vel parva; hoc ipso certi exhibent ex ea termini, respectu reliquorum evanescentes. Quales vero sint ii termini, (in quo totius rei cardo versatur,) investigatur, per parallelogrammum *Newtonianum*, seu, quod Autor ei hic substituit, *triangulum* (de quo supra diximus) *analyticum*. Hujus enim ope constat, quinam termini sint ejusdem ordinis, qui superioris, quique inferioris. Hinc autem definiuntur termini æquationis propositæ maximi. Quæcunque hæc in operatione occurrere possunt,

possunt, clarissime explicat, & exemplis illustrat, Autor. Dein ad ipsas series infinitas pergit. Earum naturam in genere, varias species, formam generalem, successionem terminorum, symptomata varia, ut quando fiant reales, imaginariæ, semi-imaginariæ, &c. ample exponit; compendia quoque hinc inde tradit variâ. Dolemus, rei naturam non permittere, ut eam pro dignitate hic fusius persequamur. Certe eam hic insigni cum perspicuitate traditam, & vere analytice expositam, summa cum voluptate legent sublimioris doctrinæ cupidi; etsi eam non in omni, quem recipere posset, ambitu, sed tantum, quatenus theoriæ Curvarum inservire potest, hic pertractaverit Clariss. Autor.

Pedem itaque promovemus ad *Caput VIII*, ubi, principiis præcedentibus nunc munitus, in *curvarum infinitarum in curvis* naturam inquit. Ante omnia, cum curvæ in infinitum abire possint vel ab axe abscissarum, vel ab axe ordinarum, vel ab utraque, quomodo id perfacile ex æquatione serierum ope dignosci queat, ostendit. Hinc palmariam curvarum in *hyperbolica & parabolica* distinctionem explicat. Si nempe sit $y = Ax^n$; hyperbolica sunt curvæ, quando n negativus, parabolica, quando positivus. Hunc in finem Hyperbolas & Parabolas tam primi, quam altiorum, ordinum examinat, & symptomata curvarum in iis definit. Exinde methodum docet, investigandi curvis curvæ cujusvis datæ infiniti naturam; an sit reale, vel imaginarium, an hyperbolicum, vel parabolicum; & qualis asymptoti, si quam habet, positio; vel, si asymptotum rectilineam non habet, quænam asymptotos ejus curvilinea; hoc est, curvæ simplicissima, ei in infinito proxime accedens. Generatim vero ultima curvarum infinitarum directio distincte cognoscitur ope trianguli analytici. Quatuor vero hic dantur casus præcipui: Aut curvæ habet curvæ hyperbolicæ, quorum asymptotos est axis alteruter; aut horum asymptotos axi alterutri est parallelus; aut habet curvæ parabolica, quorum ultima directio alterutri axi est parallela; aut denique curvæ habet infinita, quorum ultima directio ad utrumque axem est obliqua. Hæc omnia insigni selectiorum exem-

plorum copia abunde illustrantur. Subjunguntur Theore-
mata quædam generalia circa numerum crurum & asymptoto-
rum pro curvis cujusvis ordinis, ut: crura infinita esse semper
numero pari; lineam algebraicam ordinis imparis habere
semper ad minimum duo crura infinita; curvam habere non
posse crura infinita plura, quam sunt unitates in duplo expo-
nente ordinis; nec plures asymptotos, quam unitates in ipso
exponente; numerum punctorum, in quibus occurrere potest
asymptotum, duobus ad minimum unitatibus deficere ab ex-
ponente ordinis; & id genus alia.

Jactis nunc fundamentis, ad *divisionem linearum cujusvis
ordinis in genera* (id quod ope crurum infinitorum fieri dixi-
mus) necessariis, eam *pro quinque prioribus ordinibus* sistit
Cap. IX. In *secundo* non nisi tres in universum curvas exi-
stere, demonstrat. In *tertio* quatuor dari classes, in iisque
quatuordecim genera, ut satis constat e *Newtonianis*. *Quar-
tum* continere novem classes, quarum quævis in varia genera
se dispescit, sed quorum enumeratio vires Analysecos tantum
non superat. Contentus itaque fuit Cel. Autor principia tra-
dendo, quorum ope curva quævis data hujus ordinis ad suam
classem, suumque genus, revocari queat. Denique *quintum*
ordinem undecim circumscribi classibus. Præterea numerum
crurum parabolicorum & hyperbolicorum, quibus præditæ
esse possunt curvæ dictorum ordinum, exponit; regulam de-
nique tradit generalem, qua idem præstari possit pro quovis
ordine.

Doctrinam de *punctis curvarum singularibus* orditur *Cap.
X.* Hæ generatim quid sint, jam diximus ad *Cap. VII.*
Sunt autem ea vel *puncta multiplicata*, vel *puncta inflexionis*.
Illa sunt, quæ pluribus curvæ cruribus sunt communia; pos-
suntque igitur esse *duplicata, triplicata, &c.* Hæ sunt talia, ubi
curva ita tangit rectam, ut unum illius crus ad unam hujus
partem, alterum ad alteram, jaceat; eaque vel *inflexionis
simplicis*, si non nisi sit talis inflexio, vel *puncta serpenta-
tionis*, si ita loqui fas est, (*points de serpentement* dixit Cel.,
de Mauferuis.) quando tangens iterum occurrat, curvæ in
pun-

puncto infinite propinquo, id quod, etsi non oculis, calculo tamen, cognosci potest; quæ iterum possunt esse *inflectionis duplicis, triplicis, &c.* His explicatis, primo ostenditur, quo ordine lineæ inciunt gaudere punctis inflexionis certi gradus; idque exemplis parabolarum illustratur. Hinc considerantur puncta multiplicia. Methodus traditur cognoscendi, et punctum curvæ datam sit simplex, an multiplex, ipsamque gradum multiplici- tatis; nec non investigandi, an curva datæ æquationis habeat puncta multiplicia, ubi, & qualia; denique determinandi conditiones in data æquatione, ad puncta talia ei inducenda. Varia porro sistuntur Theoremata circa numerum punctorum multiplicium, qui obtinere potest in curvis cujusvis ordinis, eorumque gradum, multiplici- tatis.

Cap. XI tractat methodum tangentium, punctorum flexus contrarii, & maximorum minimorumque. Tangentium enim numero & positione distinguuntur varix species punctorum simplicium, vel multiplicium. Methodus tangentium expeditur hic absque usu infinite parvorum; eique saltem idem superstruitur, quod tangens curvæ oriatur, & secante, duobus sectionis punctis in unum coeuntibus. Hoc modo non solum generatim ostenditur modus ad punctum curvæ quodvis, vel in origine ejus, vel ubique extra hanc, jacens, idque vel simplex, vel multiplex, tangentem ducendi; sed & definiendi, an ibidem sit punctum inflexionis, & cujusnam gradus. Vicissim e datæ tangentis positione determinatur punctum curvæ. Posita itaque tangente ordinatis, vel abscissis, parallela; transitus fit maxime naturalis ad maxima & minima. Etsi methodus hæc ipsa nihil in se novi contineat; notatu tamen sunt digna, quæ ad dilucidandam maximorum, minimorumque doctrinam Autor hic attulit. Ea enim, ut vulgo proponi solet, ita est comparata, ut maxima minimaque, tam inter se, quam cum punctis inflexionis & multiplicibus, confundantur, quibus omnibus parallelismus ille tangentis potest competere. Non itaque solum methodum generalem, maxima, minima, & puncta inflexus, in curvis determinandi,

explicat, variisque exemplis usum ejusdem illustrat; sed & imprimis docet, quomodo hæc a se invicem discernenda sint. Fit hoc opè methodi serierum. Si nempe æquatio curvæ resolvatur in seriem adscendentem hujus formæ: $A + Bz + Cz^2$ &c.; hujus primus terminus præbet ipsam ordinatam primitivam; secundus exhibet positionem tangentis; tertius positionem curvæ respectu tangentis, ideoque inflexiones, declarat; maxima & minima autem facile e conditionibus termini secundi discernuntur. Ex hæcenus dictis jam patet modus, data æquatione curvæ, totum ejus cursum & symptomata determinandi, quæ omnia exemplis variis perspicue ante oculos ponuntur.

Cap. XII circa curvaturam curvarum versatur. Satis constat, hæc mensurari solere per circulum ejusdem curvaturæ, cujus centrum & radius opè principiorum præcedentium hand difficulter determinantur, ac inde varia symptomata curvaturæ eliciuntur. Cum vero, simul ac curvatura non amplius est finita, circulus ei determinandæ inservire nequeat; his casibus ei substituitur Parabola ejusdem curvaturæ. Hujus opè determinantur directio puncti cujusvis, & imprimis natura punctorum curvæ singularium, idque genus alia.

Cap. XIII fit applicatio præcedentium ad puncta multiplicata in curvis priorum sex ordinum; ubi disquiritur, quænam eorum species in quodvis ordine locum habere queant; eorumque conditiones fuscè examinantur.

Absoluta sit, quam sibi proposuit Clariss. Autor, Curvarum consideratione, subjunguntur tres *Appendices*, quarum ante mentionem injecimus. Demonstrationes hæc continent tres, quas huic rejciendas duxit Autor, ne, cum sint paulo longiores, in ipsa tractatione superiori filum ratiocinandi nimis interrupterent. *Prima & secunda versantur circa eliminationem incognitarum.* Quando nimirum methodo consueta eliminantur incognitæ ex æquationibus, non solum calculus fit maxime perplexus, statim ac numerus æquationum & incognitarum est paulo major, aut si incognitæ in æquationibus propositis ad dignitates altiores adscendant; sed & casu posse-

posteriori aliud nascitur incommodum, procedente æquatione finali, multo magis, quam pro necessitate, composita, & radices superfluas continente, quas haud facile a veris, Problemati proposito satisfaciendis, extricare licet. Hisce ergo incommodis medelam in præsentem offert Clariss. Autor, haud contemnendo Analyseos finitorum incremento. In *priori* enim *Appendice* tradit methodum, propositis quotvis æquationibus cum totidem incognitis, quæ in singulis non primam dimensionem adscendunt, determinandi valorem cujusvis incognitæ. Eritur hæc per inductionem & consideratione casuum simpliciorum pro una, duabus, tribus, &c. incognitis, unde lex progressus perspicitur, & regula generalis formatur. In altera docet, datis duabus æquationibus cum duabus incognitis, quæ in iis ad quotvis dimensiones pertingunt, invenire æquationem, ex eliminatione unius resultantem. Singulari hic usus est methodo, tam in notatione, quam in ratiocinio. Ad denotandas coefficientes, seu functiones, usus est numeris, quo ipso, cui termino competant, facilius ante oculos ponitur; id quod usum habere potest in aliis ejusmodi disquisitionibus. Ipsa vero solutio deducitur e natura radicum, quas habere potest incognita eliminanda in alterutra datarum æquationum. Singulis enim hisce radicibus in reliqua substitutis, nascuntur totidem æquationes, quas omnes in se ducendo, liquet, oriri debere æquationem quæsitam, omnes istas radices in se continentem. E contemplatione itaque coefficientium illius producti actu facti similiter elicitur lex progressus, atque hinc solutio, quæsito generatim satisfaciens. *Tertia* denique *Appendix demonstrationem* tradit *regule* illius *Huddentianæ* de reductione æquationum, radices æquales continentium, ope multiplicationis per progressionem arithmeticam.

Vix opus esse judicamus, expositis sic palmariis Operis hujus contentis, aliquid de ejus pretio statuere. Satis enim inde percipient omnes æqui harum rerum judices, quam multa egregia in eo exposita reperire queant. Sane ejusmodi Opus sibi met ipsum pulcherrima laus est. Ob insignem vero perspi-

cui.

cuitatem ipsam etiam Analyseos studiosis, haud adeo longe adhuc progressis, satis commendare non possumus. Ceterum, cum in Præfatione mentio fiat *Tractatus algebraici*, ab Autore exarati; publice hic rogamus etiam atque etiam Virum Doctissimum, ne hunc invidet Matheseos cultoribus, qui omnes, novo hoc tam eximio specimine allekti, anxiam eam expectatione profecuturi sunt.

*JO. PHIL. BURGGRAVII, D. DE AERE, AQUIS,
& locis, urbis Francofurtanæ ad Mœnum Commentatio.
Accedit Disquisitio de origine & indole animal-
culorum spermaticorum.*

Francofurti ad Mœnum, apud Jo. Benj. Andreæ, 1751, 8.

Plag. 14.

Occasionem, quæ huic opusculo conscribendo ansam dedit, in Præfatione Autor Clariss. exponit. Nimirum satis est notum, *Franc. Roncallum Parolinum*, Medicum Brixientem, edidisse ante biennium, & quod excurrit, Medicinam Europæ, cui omnium, quantum fieri poterat, regionum singularem de medicinæ statu adjungere volebat historiam, Hujus itaque precibus permotus Clariss. Autor, hanc composuit Commentationem, sed, variis laboribus aliis impeditus, serius ad finem perduxit, & cum præfixo exciderit sine, postea suppressit. Vetus enim vero, cum junioribus Medicis in dirigenda praxi non inutile opus esse futurum judicaret, prelo eam tandem subjecit. *Tribus* absolvitur hoc opus *Sectionibus*, quarum *prima, physica*, de urbis Francofurtanæ, tum & aeris, aquarum, & locorum ejusdem, constitutione naturali, victus & vitæ incolarum ratione, inscribitur. Recensetur hic situs urbis, divisio, magnitudo, mundities, ventorum adventus, & locorum, per quæ transeunt, conditiones. Agrorum & annonæ ubertas declaratur. Soli natura humida est, ex rufescentis arenæ, & coerulescentis lutosæ terræ, sabulique, stratis constans. Aquarum copia est, tum putealis, tum fontanæ & pluvialis, quæ omnes, excepta pluviali, duriusculæ sunt & frigi-

Pag. 12.

frigidæ. Abundant quædam ex his calcarea materia, chemi-
 cis experimentis detecta, quædam medicamentorum fontium no-
 men merentur. Singularibus quantitibus præditus est sic
 dictus fons *Faulsump*, qui fetore sulphureo insignis est, & alius, qui leni stagnatione salinam crustam induit. Pag. 17.

Post adducta, quæ ad harum aquarum naturam pertinent, ex-
 perimenta, ad aerem transit *Cel. Burggravius*, quem purum
 esse asserit, imprimis cum provide cautum sit, ne impuri illi
 halitus admisceantur, quos venti, continuusque Mœni fluvii
 motus, simul corrigunt. Deinde victum disquirat, qui, maxi-
 mam partem vegetabilis, *Cel. Autori* videtur calculi ge-
 nesi præcavere; animali tamen victu haud raro utuntur.
 Potio communis est aqua, & alii, nunc consuetudine intro-
 ducti. Corpora ibi natorum hominum mediocri sunt ma-
 gnitudinis, & singulare hoc est, rufos raro, rariusque atros,
 habere capillos, quod bene temperaturum humorum signum
 esse putatur, & argumento, ex sanguine vena secta fluente,
 confirmatur. Morbi epidemici nulli observati sunt, & alii
 rariores, ut scirchi, cancri, hydropes, calculi, podagra, exan-
 themata maligna. Operam dedit *Cel. Autor*, ut ex indi-
 cibus annuis mortuorum hujus sæculi numerum colligeret,
 mensiumque lethiferorum normam daret. *Sectio II, physio-
 logica*, ex prima maximam partem deducta, qualia Francofur-
 tanis corpora urbis, tum & aeris, aquarum, & locorum, consti-
 tutio naturalis formet, docet. Mitis est in iis humorum 37.
 mixtio, temperata solidorum textura, aer solida firmat, per-
 spirationem suscipit, cibi salubriores sunt. Aquas duriores
 frigidioresque nonnulli male incusant, imprimis cum diver-
 sa genera diversis inserviant operationibus; aquæ potatoribus
 optime convenient, aliterque comparatæ noxiæ fuissent futu-
 ræ incolis. Notatis dein communibus diætæ vitiis, quæ san-
 tatem vitamque lædunt, corpora plura graudæva exstant, id
 quod exemplis, secundum annorum seriem propositis, cor-
 roboratur, simulque, plures natos, quam demortuos, fuisse, de-
 monstratur. Animi dotes si respicias, ingenuos esse Franco-
 furtanos, mercatorum deditos, & ad studia colenda aptos, repe-
 ries. *Sectio III, pathologico-therapeutica*, quid Francofur-
 tanis

- tanis incommodi aer, aqua, & potus illorum, afferant, & quomodo illi medendum sit, declarat. Plura hic ob situm urbis, & ob tenaces humores, eveniunt, aliis quoque gentibus, iisdem conditionibus subjectis, communia, quæ, accurate licet exposita sint, lubenter prætermittimus, singularia tantum a notatori. Raræ plebejis eveniunt hæmoptyses, frequentes mollius educatis, juvenibusque, a nicotianæ & venenis præmaturæ intempetivo usu, quarum curandi rationem hic studiose expositam deprehendimus. Inflammationes sanguinæ ex humorum tenacium natura sæpe observantur. In oculis si subsederint, post discussam inflammationem asellorum viduum contusorumque usus internus commendatur. In vomitibus curandis non negligendæ sunt thermæ Sodenles, Embesens, acidulæ Fachingens & Selteranæ, quarum contenta hic recensentur, nonnullæ tamen vomitæ curam non admittunt. Febrium non infrequentium propagationi cortex peruvianus inservit, quem rite adhibitum, & innoxium, esse, & nunquam fallere, deprehendit Cæl. Autor. Hæmorrhoidum e contrario sollicitata provocatio sæpe damno est. Cruditates primarum viarum, viscidasque inmassas, gummatis resolvit posse, notum est, de fetulacæi vero singularem hanc observavit conditionem Cæl. Autor, quod visum turbent, diu tamen non durantem. In eundem finem thermarum Wisbadensium, & Schwalbacensium, Fachingensium, & Selteranarum acidularum, usus commendatur. Nec epilepsiæ raræ sunt, in quibus curandis, præmissis purgantibus, emetica antimonialia, radicem Valerianæ sylvestris, cum aqua ejusdem stillatitia assumant, oleumque animale *Dippelii*, multum præflare, docetur. Catamena foeminarum difficile procedunt, nec infrequens inde sterilitas. Inprimis circa generationem notatur, puellas plures præ pueris progigni, partus sæpe difficiles esse, abortus rariore, lactationem ob aquarum duritiem impossibilem, variis modis adjuvandam. Ad infantes quod attinet, efficiuntur illi aphthis, rhachitidæ, steatomatibus, hydrocele, quos morbos medendi methodus exponitur. Juvenes tandem tardius ad pubescentiam deveniunt. Ex his vero, quæ huc usque fuerit adducta, haud obscura desumi possunt de do-

doctrina Cel. Auctoris argumenta, quamque subtiliter in
 eruendis & dijudicandis rerum causis ipse versari soleat.
 Adjecta operi *de origine & indole animalculorum spermatico-*
rum disquisitio in abscondita generationis historia declaran-
 da & perficienda occupatur. Præsupposita animalculorum exi-
 stentia, hæc eodem, quo antherarum pulvis in plantis, modo in
 testibus formari, statuit. Quo analogia pateat, ad pulveris
 hujus plantarum mutationem respicit, deinde ovuli femina-
 rum mutationes generatim perpendit. In gallinaceo ovo in-
 cubato primo vermis, deinde medulla spinalis cum capite,
 conspicitur, sensim reliquæ partes adjiciuntur. Embryones
 humani, abortu rejecti, & ab Autore disquisiti, ruditer deli-
 neatas partes ostendebant, successive evolvendas perficiendas-
 que. In evolvenda vero, difficili admodum, questione, unde
 animalcula proveniant spermatica, a testiculorum structura
 eorum pendere formationem, conjicitur, quod omnibus fere
 animalibus singularis est eorum interna conformatio. Ut
 clariora hæc reddantur, taurinos dissecuit Autor testes, prius
 artificiose eorum repletis vasis. Invenit autem, albugineam
 eorum tunicam in duas divelli posse lamellas, exteriorem
 densam elasticam, interiorem, vasorum ramificationes susci-
 pientem. Interiori membranæ alia tenuior, ob colorem &
 tenuitatem *vitrea* nuncupanda, adhæret, quam nihilo ta-
 men secius duplicatam esse cognovit, intus autem in teste co-
 piosissimas & maceratione resolutas longissimas subtilesque
 fistulas detexit. Ex quibus consequi ipsi videtur, ut retarda-
 tus ob has causas densatusque humor ad minimos tubulos
 non tam vi cordis pellatur, quam sensim paulatimque urgea-
 tur; hocque modo ex fistularum figura & transpressione
 animalcula spermatica formari. Argumentum a polypi
Trembleyani genesi desumitur, cujus ex corpore pars trans-
 pressa in novum polypum excrescit. Continet autem ejus-
 modi animalculum medullæ spinalis cerebrique principia,
 nec non vim facultatemque, reliquas producendi partes, &
 per *ἐπιπέτω* apponendi. Quæ virtus, dum in semine ad-
 huc exillit, animalculum magis sensim perficitur; in ovulum
 vero dum deducitur, novas mutationes subit, ex quibus mon-

Pag. 149.

156.

163.

165.

169.

173.

storum rationem, morborum hæreditariorum & indolem, & successione[m], variaque alia, explicare annitur Cel. *Burggravius*. Ex insectorum tandem bombycumque metamorphosis mutationum successione[m] illustrare tentat. Hoc unicum forte in proposita adhuc sententia fuisset probandum, quomodo, ex humoris tenuioris particulis, formatum animalculum vitam habeat, licet figuram inde acquirere potuerit. Figura etenim sola ad sistendam verum animalculum non sufficit.

CHRISTIANI FRIDERICI BOERNERI DE DOCTIS
hominibus Græcis, literarum Græcarum in Italia
instauratoribus, Liber.

Lipsiæ, in bibliopoli Jo. Frid. Gleditschii, 1750, 8.

Plag. 16.

Non sine insigni quadam animi voluptate hunc Lectoribus nostris indicamus librum, qui doctissimorum Virorum, quorum maxime opera factum est, ut, post tantam & tam longam noctem, qua incultæ jacebant, pulcherrimum artium & scientiarum lux exoriretur, magno doctrinæ apparatu historiam explicat. Hujus prima Autor Summe Venereandus jecerat fundamenta quarto præsentis Seculi anno, quo solenni, *de altera Græcarum literarum ex Græcia in Italiam migratione, sive de Græcis, qui Seculo XV, ad imperii Constantinopolitani interitum fatali, Græcarum literas in Italiam iterum intulerunt*, habita, Dissertatione *Chrysolore, Bessarionis, Apostoliti, Constantini Lascais*, acta enarraverat. Insequente vero anno Dissertatione altera, quam *de exilibus Græcis, sive de literarum in Italia instauratoribus*, inscripserat, illustriam dumvivorum, *Georgii Trapezuntii, & Theodori Gaza*, memoriam instauravit. Rursus undecimo hujus Seculi anno tria consecerat Programmata, illisque de *Gregorio Hermonymii, Demetrii Chalcondyle, Jani Lascais, & Marci Musuri*, rebus exposuerat. Horum vero, ceterorumque doctorum hominum Græcorum, *Jovani scilicet Argyropuli, & Andronici Callisti*, de vita & scriptis, qui nunc prodiit liber, ita operis subsecivis eliminatus est & expolitus, ut, sive complures,

plures, quibus auctus est, accessiones spectes, sive elegantia dictionis typique nitore delecteris, nihil ad ornatum & perfectum opus deesse videatur. Neque forte alius quispiam huic labori perficiendo feliciores potuit admovere manus; quandoquidem, præter accuratam Græcæ linguæ cognitionem, cum insigni rerum antiquarum notitia conjunctam, ejusmodi subsidiis S. Ven. Autor instructus est, quæ opus haud vulgare, suisque, ut dicitur, numeris absolutum, erudito orbi polliceri poterant. In Anglia quidem A. 1742 *Humphredi Hodii*, Græcæ linguæ Professoris Regii, & Archidiaconi Oxoniensis, de Græcis illustribus, linguæ Græcæ, literarumque humaniorum, instauratoribus, eorum vitis, scriptis, & elogiis, Libri duo, cura *Sam. Jebb* Londini prodierant; affirmat autem S. Ven. Autor, serius sibi, quam in optatis fuerit, quinquagesimo videlicet incunte anno, operis hujus, quod eximiis codicum, maxime calamo exaratorum, aliorumque ætatis illius monumentorum authenticorum, præfidiis instructum, singularique cura & industria concinnatum, dicit, factam fuisse copiam. Præterea ostendit etiam in Præfatione, illud ipsum non uno modo ab eo, quem ipse suscepit, differre labore. Nam doctissimus Autor noster de iis tantum agere instituit Græcis eruditis, qui, accisis patriæ rebus, & post expugnatam a Turcis Constantinopolin, in Italiam sese contulerunt, & Græcarum literarum instauratione partem, magnam sui famam reliquerunt. Contra autem ea doctissimus Anglus cum his complures alios, qui eo loco numeroque haberi nequeunt, consociavit. Quemadmodum vero ea maxime Celeberrimo *Bernero* instituti ratio erat proposita, ut Græcis eruditis, qui Græcarum literarum instaurationis gloriam propriam sibi fecerunt, suam dicaret operam; ita omnem adhibuit curam atque cogitationem, ut de horum vita & scriptis quam accuratissime & plenissime exponeret. Non enim solum acta illorum apto convenientique ordine ac stilo enarravit, sed historiam etiam contextam in subjunctis ei notis, commodoque adeo loco, dilucidavit, & fide maxime dignis idoneisque testimoniis ac documentis confirmavit. Pauca igitur, eaque præcipua, brevi delibabimus recessione.

Primum ordine sortitus est locum *Manuel Chrysolaras*, qui Pag. i.

E. 3

Græ.

Græcarum literarum doctrinam primus in Italia instauravit. Byzantii hunc, qua in urbe majores ejus, ortu Romani, domicilium sibi constituerant, natum esse Seculo P. C. N. XIV, Cel. Autor confirmat. Quo autem speciatiim anno in lucem hanc editus, quibus item parentibus, qua usus sit institutione, tum etiam quid in patria gesserit, de his quidem nihil proditum esse dicit memoria. Susceptæ vero a *Manuele* literarum Græcarum in Italia instaurationi occasionem dedit iter, quod Imperatoris Constantinopolitani, *Joannis Palæologi*, jussu ad summos Europæ Principes instituit, maturam Græciæ periclitanti operam imploraturus. Officio tandem suo perfunctus, in Italiam habitatum concessit, & legati, cui præfuerat, munus cum Græcarum literarum doctoris provincia commutavit. Ad Græcas literas docendas postquam animum appulerat, Venetias, Florentiam, Mediolanum, Ticinum, ipsamque Romam, scholis suis nobilitavit. Quibus omnibus in locis Græcas literas egregio discendi cupidorum commodo magnoque applausu est professus. Inprimis vero Roma, ubi primum sub *Bonifacio IX* Pontifice eo venit, ob summam veteris hujus cum nova Roma, Constantinopoli, similitudinem, magnæ ipsi fuit voluptati. Complures ita, iique clarissimi, ex hujus schola discipuli prodierunt, Quorum præcipuorum enarratis nominibus, statim subjungit officii, cui adhuc præfuerat, commutationem. Namque & in Galliam legatus a *Manuele*, Imperatore Constantinopolitano, in Italiam veniente, missus, & a *Joanne XXIII* A. 1413 ad Imperatorem Romanum *Sigismundum* legationis comes, sociusque duobus Purpuratis, datus est. Constantiam inde profectus, ut rebus in Concilio gerendis interesset, non multo post, quam eo venerat, mense videlicet Aprilis A. 1415, diem obiit supremum, ibidemque sepultus est in amplissima monasterii Ordinis Prædicatorum æde, qui quoque Epitaphium, quod simul cum elogio *Poggli* hic profertur, poni curarunt. Quanquam vero *Chrysoloras* liberos nullos, perpetuam tamen reliquit laudem, scriptisque bene meruit de posteritate, ipsi superflite. Horum accuratum Cel. Autor præbet indicem, eamque concludit Commentationem gravi elegantique *Andrea Juliani*, Nobilis Veneti, pro *Manuele Chrysolora* funebri Oratione; quam ipse ex Bibliothecæ

thez Academiæ Lipsienſis Paulinæ Codice deſcriptam, & cum editione *Hediana* comparatam, integram exhibuit. Hunc ſtatim ſequitur viſe magnus ille homo Græcus, atque ætate proximus, *Bessarion Trapezuntinus*, celebri Ponti urbe, Trapezuntinorum Imperatorum eo tempore ſede, A. 1395 natus, quem, ad ingenii cultum capiendum Conſtantinopolin a parentibus miſſum, ibique cupidiffime literarum ſtudia arripientem, S. *Baſiliæ* poſtea Ordini addiſtum, variz porro doctrinæ copia a *Georgio Gemiſto*, ſive *Plethone*, aliisque, auctum, indeque multarum virtutum fama clarum, negotiis publicis ab Imperatoribus Byzantino & Trapezuntino admotum, ſiſtit. Commemorat porro, quibus gradibus *Bessarion* ad tantum honoris adſcenderit ſaſſigium. Dicit enim, ipſum cum Imperatore *Joanne Palæologo*, ejusque fratre, *Demetrio*, & *Joſepho*, Patriarcha Conſtantinopolitano, ad Concilium, A. 1430 inſequenteque anno Ferrariæ primum, indeque Florentiæ, celebratum, proſectum, eumque in ſinem Archiepiſcopi dignitate ornatum, fuiſſe. Hic igitur cum gravi diſſertaque oratione, aliisque modis, ſtrenue egiſſet, operaque ſua effeciſſet, ut unio Græcæ inter & Latinam eccleſiam in Concilio illo ſanciretur; *Fugentium IV* Pontificem adeo ſibi devinxerat, ut is pro meritis gratiam ei relaturus, in patrum purpuratorum ordinem ipſum cooptaret. Poſtea a *Nicolao V* Sabinum, indeque Tuſculanum, accepit Episcopatum, atque, ab eodem Pontifice Bononiæ civitati legati nomine præſectus, legationem eam toto quinquennio cum laude obiit. Parum vero abſuit, quin bis renuntiatus fuerit Pontifex Romanus. Et primum quidem *Nicolao V* mortuo A. 1455, cui vero quo minus ſuccederet, obſtitit quorundam, ac præſertim Cardinalis *Alanti*, livor atque invidia. Poſt multos deinde exantlatos labores, factasque impenſas, poſt ſuſcepta etiam ad *Alphonſum*, Aragoniæ Regem, Germanos, Venetos, aliosque, multis moleſtiis periculisque plena itinera, ad impetrandum contra inſenſiffimum Chriſtiano nomini hoſtem auxilium, quæ fuerit cauſa, ut ne tum quidem *Paulo II* Pontifice mortuo, primum in Purpuratorum ordine tenens locum, Pontificia potitus ſit dignitate, non convenire dicit. Nam quidam, *Urſino* Cardinale certam ipſi proponente conditionem, poſtulata facere,

cere, talique passione Pontificatum accipere, cum noluisse, alii, janitoris *Perotti* culpa Pontificatum haud consecutum, memorie prodiderunt. Nescit nunc doctissimus Autor molestissimæ & fatalis, quæ ejus obitum antecessit, legationis in Galliam, a *Sixto IV* ipsi demandatæ, historiam. Hoc enim, quod ad pacem concordiamque inter *Ludovicum XI* Regem, & *Carolam*, Burgundicæ Ducem, conciliandam susceperat, minus ita improspere ipsi cessisse, & tam grave exillimationi pariter ejus & valetudini, complures perhibent, attulisse detrimentum, ut, infectis rebus in Italiam rediens, in itinere in morbum, ex animi forsitan mœrore, ob ignominiam ipsi illatam, ortum, incidere, & Taurino Ravennam devectus, A. 1472, d. 14 Cal. Dec. ætatis suæ 77 anno, diem obierit supremum. Inde Romam deductum, & in æde Apostolorum, in sepulcro marmoreo, quod vivens sibi paraverat, sepultum, memorat Cel. Autor, addito ejus epitaphio. His subjungit laudes virtutum *Bessarionis*, in primis liberalitatis, & studii literarum, & bonarum artium promovendi instauracionem, librosque Græcos conquirendi undique, & ab interitu vindicandi. Instructam igitur ab eo locupletem dicit Bibliothecam, triginta millium numerum aureorum facta impensa, eamque, ut omnium pateret utilitati, reipublicæ Venetæ, singulari eam ob causam ad Ducem & Senatum Venetum scripta Epistola, dono dedisse. Hujus vero etiam Codicum MStorum catalogos indicat præstantiores, scriptorum ejus copiosam addens recensicionem. Ita vero in ea versatus est, ut argumenti habuerit rationem, atque edita & non edita distinctim memoraverit. Orsus est a theologicis, quæ fere omnia ad unionem Ecclesiæ Græcæ cum Latina spectant, eisque subjunxit philosophicos, ceterosque eruditos ejus labores, atque, ubi plurimi asserventur, notavit. Hos vero sequuntur anecdota quædam scripta, quæ in celebrioribus Bibliothecis, præsertim in Veneta *D. Marci*, reposita sunt. Tandem huic Commentationi addit S. Ven. Autor Panegyricum *Platini*, quo is evergetæ hujus sui virtutes & præclare facta copiose commemoravit, & qui ea conscriptus est accuracione, ut ad res *Bessarionis* pernoscendas præcipuam afferat adjumentum. Ultimo vero loco existat supra memorata *Bessarionis* ad Ducem *Christophorum Maurum* & Senatum Venetum

netum Epistola. Dignus omnino hic vir fuit, cujus laudes & in literas merita Cæl. Autor copiosius persequeretur, & nos ipsi plenius exponeremus. In cæteris gradum accelerabimus.

Tertium locum tenet *Georgius Trapezuntius*, quæ, A. 1396 in Creta natus, relicta patria, in Italiam, sedente *Fugente IV* Pontifice, venit. Postquam vero linguam Latinam a *Victorino Feltrensi* didicerat, Venetiis primum Græcas literas docuit, hinc vero post aliquot annos Romam demigravit, ibique Rhetoricam & Philosophiam felici successu professus, & a *Nicolas V* Pontifice, cui ab Epistolis fuit, honoribus auctus est. Hujus vero postea in se concitavit iram, quæ subitam ipsius rebus attulit commutationem. Emulos præterea adversariosque Romæ habuit *Gazam, Vallam, & Paggiu*, quocum etiam in theatro *Pompeji* verberibus decertavit, *Bessarionem* autem, benefactorem & fautorem suum, edita *Platonis* & *Aristotelis* comparatione, adeo offendit, ut is, publicato in calumniatorem *Platonis* opere, publice eum redarguerit. Hinc postea Neapolin ad *Alphonsum*, Aragonum Siculorumque Regem, sese contulit, qui honesto constituto stipendio ipsum sustentavit. Inde vero Romam reversus, A. 1465 in Cretam, & hinc Byzantium, navigavit. Romam iterum redux factus, *Andree Cbii* martyrium descripsit. Ingravescente vero ætate, memoriæ jacluram fecit, & repuerascere visus est. Tandem vero, multis defunctus molestis, A. 1486 obiit, annos 90 natus. Præclara in hoc homine doctrina, animus vero talis, fuit, qualem in Cretensi esse solere, ab *Ept. mendæ Paulus* repetiit. Expositis his *Trapezuntii* vitæ rationibus subjungitur commentatio de Scriptorum Græcorum confectis ab ipso interpretationibus, & virorum doctorum de illis ad duntur judicia parum honorifica. Ultimo vero loco agitur de scriptis, quæ ipse composuit, & quæ vel typis excusa sunt, vel *avêdora* in celebrioribus Bibliothecis exstare dicuntur.

Hunc excipit *Theodorus Gaza*, Thessalonicensis, quem Venet. Autor Græcarum literarum in Italia instauratorum doctissimum appellat, quemque, urbe patria a barbaris expugnata, id quod Seculi XV tricesimo accidit anno, in Italiam profugisse, hic Latinæ linguæ addiscendæ operam dedisse, eximiaque illius peritiæ, duce *Victorino Feltrensi*, comparata, Græcas deinde literas Ferrariæ professum esse, cognoscimus. Romam a *Nicolas V*, P. R. ac-

citas *Gaza*, jussu ejus Scriptores Græcos Latine reddidit; ibique adversarium habuit *Trapezuntium*; sanctorem autem *Bessarionem*. *Nicolaus V* mortuo, Neapolim se contulit, indeque redux, *Bessarionis* commendatione, sacerdotium in Magna Græcia adeptus est. At Romæ manere maluit, quam ad sacerdotii sui se recipere sedem. Ingrato tamen *Sixti IV* offensus animo, urbe cessit, & postquam Ferrariz aliquandiu commoratus erat, in Apuliam abiit, atque ibi haud ita multo post, ætate proventus, è vita migravit, sepultusque est in Magna Græcia. Præclaræ doctrinæ suæ permittos consecutus est præcones, quos doctissimus Autor refert, & ad ingenii ejus monumenta transit, recensendo partim scripta, quæ ipse composuit, partim quæ ex Græco in Latinum, aut ex Latino in Græcum, transtulit sermonem; partim etiam *dividenda* quædam; & tandem comparationem *Gaza* & *Trapezuntii* subnectit, multo sale & acumine conditam.

Ita pergit ad quintum, qui est *Joannes Argropolus*, patria Constantinopolitanus. Quo is primum in Italiam venerit tempore, non certo constare dicit, testes proferens, qui, eum, in patria cum viveret, doctoris functum esse officio, confirmant. Docet porro, eum postea Florentiz *Aristotelicam* Philosophiam professum esse, Græcosque enarrasse Scriptores, *Cosmi Medici* autoritate, qui & filium & nepotem suum ejus tradiderit institutioni, ibique *Angelum Politianum* imprimis studiosissimum sui habuisse discipulum. Inde vero, pestilentia incidente, Romam commigravit, eaque in urbe docendi provinciam adeptus, auditorem habuit *Jo. Reuchlinum*; cujus Græcæ linguæ peritiam, eum fere in modum, quo *Apollonius* Orator olim, cum *Ciceronem* Rhodi Græce declamantem audivisset, est admiratus. Tandem, senectute confectus, Romæ obiit, relicto filio, nobili Musico, altero vero, docto juvene, pertristi casu amisso. Doctrina ejus magnis effertur laudibus, vitia vero, maxime arrogantia, cujus hic varia legimus exempla, notantur. His subjungit Autor doctissimus de librorum *Aristotelis* confectis ab eo versionibus doctorum virorum judicia, & scripta quædam ejus *dividenda*.

Sextus ordine est *Michael Apostolus*, Byzantinus, qui, patria expugnata, in Italiam venit, Romæque a *Bessarione* in domum receptus, hic aliquandiu fuit commoratus. Maledico vero contra

Theo-

Theodorum Gazam conscripto libello Cardinalem offendit, graviter ob id ab illo reprehensus. Ita vero, egestate coactus, in Cretam se recepit, puerosque instituendo, & libros describendo, vicium sibi comparavit. Duos præterea reliquit clari nominis filios, *Arseium & Aristobulum*, de quibus nonnulla lectu digniora hic commemorantur. Tandem scripta ejus, quorum pleraque sunt *διέξορα*, & in his præcipue Proverbiorum Græcorum collectio, recensentur.

Sequentem locum obtinet *Andronicus Callistus*, Byzantinus, Pag. 164. sedulo ab aliis ejusdem nominis distinctus, qui, capta Constantinopoli, in Italiam venit, & ad docendas Græcas literas animam appulit. Romæ hunc imprimis apud *Bessarionem* gratiosum fuisse, multi testantur. Scripsit etiam pro *Gaza* adversus *Apostolum ἀπολογία*. Urgente vero rerum omnium inopia, Roma Florentiam demigravit, magnoque ibi cum applausu Græcas docuit literas, ac præter ceteros auditores habuit *Angelum Politianum*. In Galliam inde abiit, ibique paulo post, senio confectus, decessit. His, ita enarratis, addit doctissimus Autor præclara virorum doctorum de illo judicia, perpaucâ, docens, ingenii doctrinæque ejus monumenta, eaque *διέξορα* pleraque, superesse.

Octavum ornat locum *Constantinus Lascaris*, Patricius Byzantinus, qui, patria capta, in Italiam profugus venit. Primum 170. Mediolani, a *Francisco Sfortia* liberaliter exceptus, Græcas literas docuit, deinde, Romam profectus, *Bessarionem* amicitiae vinculo sibi adstrinxit; Neapoli porro, a *Ferdinando I* invitatus, eloquentiam & patriam linguam professus; postremo perpetuam Messanæ in Sicilia sedem sibi fixit, tantaque nominis celebritate Græcas literas ibi docuit, ut præpotentes viri filios suos ex Italia in Siciliam ad hauriendam ab eo doctrinam ablegarent; porro senatui Messanenfi Bibliothecam suam testamento legavit; vitæ sanctimonia, morumque integritate, clarus, præctis feliciter ea in urbe 27 annis, senex sub finem Seculi XV mortuus sepultusque est Messanæ. Hæc aliæque complura ex *Hieronimi Raguse Flogiti Siculorum* refert doctissimus *Bærnerus*, atque inter alia ejus scripta imprimis Grammaticam ejus multis laudibus prosequitur.

Excipit hunc *Demetrius Chalcondyles*, Atheniensis, qui Floren- 181. ren-

rentiæ, ubi *Angelum Politianum* æmulum habuit, post *Jo. Argjropulum*, Græcæ literas professus est, *Laur. Medicis* gratia adjunctus. Inde vero a *Ludovico Sfortia* Mediolanum accitus, eodem ibi functus est officio. Complures habuit discipulos, in quibus etiam *Linacrum* & *Græcinam*, qui Græcarum literarum studia in Angliam traduxerunt, itemque *Jo. Reuchlinum*, nostratam, ejusque fratrem, *Dionysium*, S. Rev. Autor refert. Mediolani A. 1511 mortuus est, cum annos 87 complevisset, ibique sepulto *Jo. Georgius Trifimur*, discipulus, Epitaphium poni curavit. Græcæ linguæ peritissimus, & vitæ morumque integritate clarus, dicitur fuisse. Filiam *Jano Parrhasio* locavit. Filios tres reliquit, præmatura partim, partim tristi, morte extinctos. Grammaticam Græcam concinnavit, & præstantissimas *Homeri*, *Isocratis*, & *Suide*, adornavit editiones.

Pag. 192.

Decimum accepit locum *Georgius Hermonymus*, Spartiata, qui, *Ludovico XI* regnante, in Galliam venit, & Græcæ literas in Academia professus est Parisiensi. Inter discipulos, quos Parisiis nactus est, duo imprimis ipsum nobilitarunt. Alter fuit *Reuchlinus*, alter *Guilielmus Budæus*. Cum calligraphus fuerit *Hermonymus*; etiam *Reuchlinus* literarum figuras venuste pingere didicit. Ceterum, A. 1476 a *Sixto IV*, P. R. ad liberandum Archiepiscopum Eboracensem missum fuisse, notat Cel. Autor. His ita pertractatis, scripta ejus quæ sint, & a quibus recenseantur, exponit.

199.

Tum ad undecimum Græcorum exulum progreditur, qui est *Janus Lascaris*, Rhyndæenus, ex illustri & imperatoria ortus stirpe. Patrem *Theodorum*, ex patria profugum, in Peloponnesum adolescens secutus est. Hinc a *Bessarione* Venetias ductus, indeque Patavium missus, linguam ibi didicit Latinam. Post obitum vero *Bessarionis* Florentiam se recepit, pauloque post a *Laurentio Medice* Constantinopolin missus est, ut Græcos libros conquireret. Delegatum hoc sibi munus ex Principis voto executus est, studioque ipsius quamplurimis Codicibus Græcis MSis aucta est Bibliotheca Medicea. *Laurentio* mortuo, cum *Carolo VIII* Rege in Galliam migravit, illique & successori *Ludovico XII* carus fuit, atque ab hoc ad Venetos A. 1503 missus orator, eam quinquennio oblit legationem. Postea ad *Leonem X* Pontificem sese contulit, eique persuasit, ut Gymnasium

sum in Quirinali conderet, in quod nobiles ex Græcia pueri arcesserentur. Hujus ipse Gymnasii, a Pontifice conditi, curam in se suscepit. Sed rursus A. 1518 a *Francisco I* Rege evocatus, in Galliam rediit, & illius in promovendis literarum studiis consilia una cum *Budeo* juvit. Ex Gallia in Italiam postquam rediit, Romæ, annos 90 natus, mortuus est. Epitaphium sibi ipse scripsit Græce, quod *Nic. Majeranus* Latinis versibus reddidit. Præclaras in eo splenduisse virtutes, ex eo potest intelligi, quod summis placuerit Principibus, & a laudatis fuerit laudatus viris. Nequiquam vero in eo desideratur, quod nullos composuerit libros, nec Latine converterit Scriptores Græcos. Præstantissimas enim Græcorum librorum procuravit editiones, Epigrammata etiam complura confecit, de quibus diversa sunt virorum doctorum judicia. His tandem alia quædam ejus ingenii & doctrinæ monumenta addit.

Progredimur ad ultimum, *Marcum Musurum*, Rhithymi, Cretæ oppido, natum, *Jantque Lascaris* doctrina imbutum. Hunc primum S. Ven. Autor Latinæ discendæ linguæ Venetiis, ibidemque in ædibus *Aldi Manutii* recensendis Scriptoribus Græcis, operam dantem proponit. Postea vero in Gymnasium Patavinum accitus, demandato sibi docendi muneri cum laude præfuit. Anno vero 1509 Venetias rediit, magnoque cum applausu non solum Græcas ibi docuit literas, sed etiam studio suo iterum adfuit *Aldo*. Tum autem, *Leonis X*, P. R. erga doctos homines benevolentia excitatus, Romam commigravit, & A. 1516 Archiepiscopi Epidaurensis ornatus est dignitate. Insequente vero anno, fatali correptus morbo, ejus diversæ afferuntur causæ, præmatura Romæ obiit morte. De doctrina ejus morumque integritate honorifica exstant testimonia. Multæ vero ejus in recensendis Scriptoribus Græcis curæ, assiduusque in docendo labor, impediverunt, quo minus, præter Epigrammata quædam Græca, Præfationes aliquot, & elegantissimum in *Platonis* laudem carmen, libris aliis scribendis operam tempusve impendere potuerit.

Hæc hætenus de libro, multa doctrina, studioque, quo vix esse majus possit, concinnato. Ceterum docendi adhuc videntur Lectores, doctissimum Autorem *Bessarionis* effigiem libro suo

præfigendam curasse, prout videlicet ea ex pereleganti, quæ Venetiis exstat, pictura, æri incisa, in fronte Græcæ & Latinæ D. *Marci* Bibliothecæ Codd. MSS. exhibetur. Ex antiqua vero etiam, quæ in Bibliotheca Academiæ hujus Paulina servatur, pictura Italica hic expressa *Chalcondyli* facies, in principio vitæ ipsius, sinitur conspicienda.

JACOBI BURCKHARD HISTORIÆ BIBLIOTHECÆ Augustæ, quæ Woffenbutteli est, Pars III; quæ Conringiana epistolica altera, &c, præter Analesta ad Partis I Librum II, ex Commercio literario, quod DAVIDI HANISIO, Bibliothecæ Augustæ præfeto, cum illustribus atque Clariss. Viris intercessit, & ex Illustris G. G. LEIBNITII, ad Ampliss. LAURENT. HERTELIIUM, aliosque, scriptis, Epistolis, uberiora excerpta complectitur. Accedunt & II & III Partis Indices locupletissimi.

Lipsiæ, typis Breitkopfianis, sumtibus Jo. Christophori Meißneri, bibliopolæ Woffenbutteleasis, 1746, 4.

Alph. 1 plag. 6.

Continet hæc *Pars* accuratissimam proximæ continuatiōnem & ipsa re, & paginarum notis. Fit hocce *quatuor Capitibus*. Primum habet altera *Conringiana* epistolica, quibus non solum ipsius *H. Conringii*, sed etiam *Jo. Christ. L. B. a Boineburg* & *H. J. Blumi*, vita, fataque Bibliothecæ, cum illius temporis Historia literaria, fusius illustrantur. Confidit autem Doctiss. Editor, hæc excerpta neatiquam esse Lectoribus displicitura; præsertim cum *Cel. J. C. Wolfius* de *Conringianis* epistolicis, cora *Ritmeteri* publicatis, in Præfatione, quam *Casauboniana*, Hamburgi A. 1710, 8, editis, præfixit, pag. 37 judicium tulerit, quod varii generis observationes, ut *Conringius πολυμαθίστατος* erat, in iis legantur, pleræque tamen ad eruditos viros, & librorum pretium cognoscendum, pertineant, judicium autem illius eo plus sit tribuendum, quod animo deliberato sint in chartam conjecta. Ceterum, hic a Nostro quæ *Conringiana* profereuntur, ex Epistolis, ad munificentissimum Bibliothecæ conditorem maximam partem scriptis, excerpta sunt. Ad hæc, quod *Ritmeterus* neglexit, tempus Epistolarum scripta-

rum simul annotatur. Adduntur etiam singulis fere membris observationes limatissimæ, itidem Historiam imprimis literariam, ut ipsa membra, fulcientes. E. g. de Capellano non pauca narrantur e Fr. Dien. Camusati *Mélanges de Littérature tirez des Lettres Manuscrites de Mr. Chapelain*, Paris. 1727, 12, ejusdemque libri dedicatione. Epistolarum *Boineburgii & Conringii* volumen a se foras datum iri, spem fecerat *Casp. Corberus* in eleganti Epistola, qua *H. Conringii* Epistolarum Syntagmata duo, una cum responsis, *Hermanno Joanni Conringio*, *Hermannii* filio, A. 1693 dedicavit. At ea spes, quod dolendum, decollocauit. Dubitandum enim non est, quin quamplurima, & bene ordinata, de viris doctis judicia, præclaræ ac luculentæ de literatorum operibus, de litigiis eorum, ac fatibus, inde fuissent cognitori. Qualia si in eruditorum Epistolis, ad amicos familiariter scriptis, haud inveniuntur, omni eas nitore destitui, *Boineburgius* ipse credidit, seque tales nullius æstimate præcii, in Epistola quadam ad *J. C. Dietericum* affirmavit. Epistolas illas *Boineburgii* ad jam laudatum in Academia Giesensi Hist. Professore Noribergæ A. 1703. *Rud. Mart. Meelsiberrum* in 12 edidisse, constat, quarum tamen editione tanti viri famam non auctam esse, quorundam eruditorum est iudicium. Uberiora ex ejusdem ad *Zachar. Prueschenckium*, Consiliarium Saxo-Vinariensem intimum, inque Ducatu Ilenacensi principem, Epistolis excerpta, majori cum iudicio, foras dedit *B. G. Struvius* in *Astor. literar. ex MSis erutor. Tom. I Fasc. III, IV, V, & VIII*. Plurima certe notatu admodum digna nos eadem docent. *Phil. Franc. de Belmont*, Juris publ. & Histor. Profest. Publ. in Academia Erfurtensi A. 1718 fidem dederat, se singulis mensibus Epistolarum *Boineburgicarum* fasciculum emissurum; num. vero his steterit promissis, ignoratur. Earundem magna copia servatur in Epistolari apparatu, quem *B. Wolfius* ex *Uffenbachiana* Bibliotheca tedemir, in quo volumen insuper custoditur Epistolarum illius *Boineburgii & Zachar. Prueschenckii* mutuarum. Ubi *Wolfius* vere scripsit, dici non posse, quanta bonarum rerum copia dumvirorum illorum epistolæ abundant, *Censpechtus suppellectilis epistol. pag. 78, 80, 120*. At nos ad Partem nostram redimus, cujus secundum Caput analecta refert ad Partis I Lib.

Pag. 175.

192.

193.

194.

241 seq.

- Lib. II Cap. 2 & 3*, ubi præconia, quibus eruditissimi quidam viri Bibliothecam Augustam in scriptis suis profecuti sunt, continentur; talia etiam porro proferuntur, quæ ad immortales Conditoris laudes, atque ipsius Bibliothecæ historiam, pertinent. Accedunt copiosa ex *Conringii*, benignissimum ad Ducem scriptis, Epistolis excerpta, quibus Serenissimæ domus Brunsvic. Lunebürg. in urbem Brunsvigam jura vindicantur. Alia insuper adduntur *Conringiana*. Porro *Caput tertium* habet ex literarum commercio, quod *Dav. Hanstis*, per XV circiter annos Augustæ Bibliothecæ præfecto, cum illustribus atque clarissimis viris intercessit, excerpta, non modo Bibliothecæ, sed rei publicæ literariæ, historiam, ipsiusque *Hanstii* vitam, illustrantia.
274. Hujus ad laudes pertinent, quod non solum Sereniss. quondam Principis Saxonum Electoris consiliorum princeps, *Nic. a Gerardo*, literis eum honoravit, sed etiam hujus conjux, rarissimis dotibus illustrissima, *Caroli L. B. & Friesen* filia, ipsdem dignum judicavit, quæ posteriores inseruntur. Adduntur proxime
275. duæ epistolæ *Phil. Jac. Osh. L. B.* ab *Ochsenstein* de anno 1679,
279. una *Andr. Frommit*, una *Casp. Sagittarii*, *Leibnitianarum* ex
- 280, 285 aliquot centenis quatuor, eademque præter unam Germanicæ, seq. ut alias plurimas taceamus. Memorantur autem præsertim
274. *Joh. Ludolphi*, *F. W. Leyseri*, *Christ. Daumii*, *Jo. Verstii*, *Jo. Just. Winckelmanni*, *Rydemanni*, *Theod. Haakii*, *Calovii*, *Mich. Ritibaleri*, atque aliorum, epistolæ insigni numero. Multæ pariter
292. ex illis vel magnam partem inseruntur, vel totæ. *Caput postremum* continet uberiora ex Illustris Viri, *G. G. Leibnitii*, Epistolis, ad ampliss. Virum, *Laur. Hertelium*, aliosque scriptis, excerpta.
313. Insunt illis Germanica, Latina, Gallica, Laudantur ibidem,
319. inter alia multa, *Bressandi* versus Germanici, quorum & specimen inseritur; item *Sophiæ Elisabethæ Bremærtæ*, *Elizæ Brenneri*, Holmiensis antiqui tabularii assessoris, conjugis, natæ A. 1659, mortuæ A. 1730, cujus Poematum patrio & Germanico sermone duæ Partes prostant, laudes autem hic ex *Act. literar. Sueciæ Upsal. ed. Trimestr. IV A. 1721 pag. 233* a *Cel. Burckhardo* repetuntur. Hic idem denique duas ad *Hertelium* Epistolas,
345. alteram Patris *Le Long* Gallicam, alteram eodem sermone a
355. *de la Monnoye* scriptam, Appendicis loco, subjunxit.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii Anno MDCCCLII.

CONSTANTINI PORPHYROGENNETI, IMPERATORIS Constantinopolitani, Libri duo de Cerimoniis aule Byzantine; prodeunt nunc primum Græce, cum Latina interpretatione & Commentariis. Curarunt JO. HENRICUS LEICHIUS, & JO. JACOBUS REIS-

KIUS. Tomus primus, continens
Librum primum.

Lipsiæ, ex officina libraria Jo. Frid. Gleditsch, 1751, fol. maj.
Alph. 3 plag. 12.

Splendidum & perutile Opus annuntiamus, novam ad Corpus Scriptorum Historiæ Byzantiæ accessionem, ejusque usum orbi literato, urbi autem nostræ, quæ natales illi dedit, & Editoribus doctissimis; partam inde gloriam, gratulamur. Diu tenuit hujus Operis desiderium & expectatio doctos viros, ex quo Codicem ejus manu exaratum, adhuc in orbe, quantum nos quidem novimus, unicum, possedit Zachar. Conrad. Uffenbachius, Consularis quondam Francofurtanus, eoque autore editorem se futurum professus fuit Jo. Henricus Majus, Professor quondam Academix Giessaux, præclaræ vir famæ, sed adversa fortuna. Duumvirorum, quos laudamus, ille quidem Fabricio miserat notitiam sui Codicis, quæ, Volumini sexto Græca Bibliotheca inserta, & inde in hac editione repetita,

G

fuit.

fuit. *Majus* autem aliam ejusdem Codicis notitiam in Catalogo Codicum Manuscriptorum Bibliothecæ *Uffenbachianæ* dedit, in qua, se libri hujus interpretationem Latinam absolutam in mundo habere, ait. Quæ quo devenerit, nobis quidem haud constat. Ipse Codex Græcus quo in angulo terrarum orbis, quos penes illiteratos dominos, latuerit per tot secula in situ & carceribus, quis, dixerit, cum *Uffenbachius* significare neglexerit, qua fortuna & unde nactus ipse eum fuerit. Mirum certe, nullam omnino ejus notitiam habuisse aeres illos chartarum omnium, ad Historiam Byzantinam facientium, investigatores, Gallos superioris Seculi, & imprimis exercitatissimum hoc in genere *Du Cangium*, vastæ lectionis virum, & obscurissimi atque ignoratissimi cujusque Scriptoris familiarem. Codex hic membranaceus, elegantibus literis, quales Seculum undecimum produnt, exaratus, & bene habitus, & cum cura asservatus, si ad jacturam aliquot foliorum & quaternionis unius animum non attendas, quæ jamjam deerant, cum aut Rex Hungariæ, *Matthias Corvinus*, (nam ad ejus Bibliothecam Budensem fertur olim pertinuisse,) aut quicumque tandem alius eum compingi, & involucrum coriaceum insignibus regni Hungarici & Bohemici signari, curaret: hic itaque Codex, e Bibliotheca possessoris quondam sui, *Uffenbachii*, in Bibliothecam, numero præstantiaque librorum spectabilem, Amplissimi Senatus Lipsiensis migravit. Non sinebat diu fertilem hunc agrum incultum jacere, Illustris *Masovius*, sub cujus cura ea Bibliotheca est; cumque nulla spes esset versionis, quam supra laudatus *Majus* promiserat, obtinendæ, eruditissimo juveni, *Jo. Henr. Leichio*, quem nimis maturo funere extinctum merito lugent literæ, assidue frequentare Bibliothecam illam solito, suavor suscipiendæ editionis hortatorque fuit. Is igitur, ut erat alacri ingenio, & optimis literis, atque omnis antiquitatis cognitione egregie instructus, arduo huic penso se jam A. 1743 accinxit, quo specimen sui conatus in libello de *Diptychis veterum* publicavit, integrumque *Libri secundæ*

Caput, numero *quadragessimam*, Græce, cum Latina sua interpretatione, ideo edidit, quod cum argumento, ibi agitato, quodammodo conveniret, ornamenta veterum Consuluum, qualia sæpe in Diptychis exhibentur, attingens. Biennio post ipsam operis editionem exorsus est, eique in specimen & gustum velut præmisit singulare folium, quod initium *Capitis quadragesimi secundi*, ex eodem *secundo Libro* depropti, Græce cum Latina sua interpretatione & notis exhibebat. Agit autem de urnis & ostuariis Imperatorum Constantinopolitanorum. Qualem indiculum quoque *Bardurius* in Imperii Orientalis Antiquitatibus dedit. Processit ab eo tempore operis editio, ut potuit, inter tot indefessi viri concatenatos labores, donec A. 1750, mense Majo exeunte, Virum præclarum e vita, multa cum laude & in præclaram spem acta, fatum immaturum avocaræt, cum typhothæ ad pag. 217 pervenissent. Continuandæ igitur & perficiendæ huic telæ delectus, iudicio Ill. *Masovii*, aliorumque doctorum hominum, fuit *Cel. Retkius*, qui, quas in mundo reperiebat, *Leichtiane* interpretationis reliquias addebat, (decurrunt autem usque ad pag. 222,) reliqua interpretabatur, Præfationem, & quæ superant alia, expediundo primo huic *Volumini* curabat, alterum quoque *Volumen*, si per fata liceat, in lucem daturus.

Conclulit igitur hoc *primo Volumine* Editor suam Præfationem, decessoris *Leichti* Dissertationem *de vita & rebus gestis Constantini Porphyrogeneti*, *Librum primum* Cerimonialis Græci, utroque sermone, & particulam, quam Editor, cum neque posset, neque vellet omittere, inopia loci commodioris sub finem rejecit, ideoque Appendicem nominavit, quamvis Codicis Græci membranacei frontem statim ipsam occupet. Continet hæc particula præcepta ad Imperatorem Romanum, seu Constantinopolitanum, bellum cogitantem, in castris agentem, in hostile solum penetrantem, & inde cum victoria in urbem redeuntem, exponitque de ipsius comitatu, sarcinis, jumentis onerariis, apparatu vestiario, culinari, aliisque, ad expeditionem bellicam pertinentibus. *Leichtus*, qui Ta-

Oratorum Scriptores Græcos cum editis ineditos uno Volumi-
ne aliquando edere decreverat, particulam hanc illud referre,
& ab hoc Cerimoniali arcere, voluerat; idcopue statim ab ini-
tio *Libri primi*, quod a Codicis membranacei pag. 22 deinceps
incipit, orsus hanc suam editionem fuerat.

Præfatio *sex* constat *Capitibus*; quorum *primum* Cerimo-
nialis hujus fata promissasque editiones, & hujus ipsius Li-
psiensis successus, strictim persequitur, id idem argumentum,
quod nos hactenus tractavimus. Alterum fufius argumen-
tum libri, laudesque, & usus, exequitur, monstratque, nullam
parte veteris Græcæ Romanæque Historiæ partem esse, quam
is non attingat, non illustret; nihil eum omittere eorum,
quæ in comitatu, seu palatio, potentium Imperatorum contin-
gere solent, quæ quam varia, quam splendida, sint; nemo fa-
cile est, qui ignoret. Nuptiæ huc veniunt, & natales Impera-
torum varii, ut nativitatis & imperii, processiones item varix,
rusticatum, vindemiatum, in balnea, in horrea, in circum
ad spectandos ludos curules, ad ecclesias magnis minoribusque
diebus festis, exequiæ, saltationes solennes, distributiones lat-
gitionum, publicæ epulæ, & alia talia, non minus jucunda sci-
tu, quam utilia. Commendat Cel. Editor librum hunc inter alias
dotes ab ea quoque, quod vetusta monumenta, *Constantino*
Autote antiquiora, partim adhuc ignorata, partim pro de-
perditis habita, exhibeat, lætaturque, sibi contigisse, ut operis
particulam nunc ederet, cujus jacturam docti omnes ægre fe-
runt, *Fukius* autem *Ursinus*, *Davidus Hæschelius*, & *Henricus*
Valsius, exigua fragmenta publicarum. Congesserat olim
Constantinus vastis aliquot voluminibus sapientes veterum de
variis rebus sententias & narrationes, easque in tres & quinquaginta
Titulos digesserat, quorum primum egisse *πρὸς Βασιλέων*
ἀναγετέρας, de Imperatorum Regumve renuntiatione, ipse Au-
tor in Præfatione significat. Ejus Tituli particulam transla-
tam in hoc Cerimoniali fuisse, & *Libri primi* *Capita* 91, 92,
93, 94, & 95, effecisse judicat, quibus renuntiationes *Leontis*
senioris, *Anastasi Dicori*, *Justini primi*, *Leontis minoris*, &
Justiniani Magni, describuntur. Nisi autem *Capita* illa ad
pri-

primum illum grandis, quod diximus, operis pertineant, ad aliud ea saltem olim pertinuisse contendit opus, ejus præter notitiam præne nihil huc usque publice lectum fuit. *Petri Magistri* id opus est, περὶ καταστάσεως πολιτικῆς, de constitutione rei civilt, laudatum a *Suida*. *Petri* hujus esse *Libri I Capita* 84 usque ad 95, cum inscriptio claris verbis, tum & ipsa res, loquitur, & perito lectori constabit, quantam in eo libro jacturam antiqua literatura fecerit. Procul omni dubio sunt & alia ejusdem *Petri* per *primum* hunc *Librum* sparsa fragmenta. Profitetur enim Autor in Præfatione ad *primum Librum*, se nihil de suo ipsi addidisse, sed veteres tantum de ceremoniis Constitutiones ex antiquis Codicibus excerptas compilasse; *secundo* autem *Libro* traditurum esse, quæ scripto mandata non repererit, sed ex memoria tantum & traditione, aut experientia quoque, depromiserit. Oblitus tamen consilii sui, non pauca vetusta quoque *secundo Libro* insperit, & in ceteris vetus Cleorologium, seu librum ceremoniale convivalem, sub *Leone Sapiente* compositum, in quo dignitates omnes Imperii orientales, quales tunc erant, distincte perspicueque sic traduntur, ut libellus ille haud exiguus pro Notitia Imperii orientalis, qualis Latina exstat, & a *Pancirolo* Commentarium obtinuit, haberi possit. Sed multo luculentior est hæc Græca Notitia, & non tantum ordines dignitatum (τῶν ἀξιωματικῶν) & officiorum (τῶν ὀφφικίων), sed etiam, quæ quibus diebus ad divinas epulas advocentur, quo ordine intromittantur, sedeant, &c. persequitur. Quo fit, ut in toto hoc opere velut gemmula eniteat.

Tertium Præfationis *Caput* de titulo libri brevibus agit, qui ab aliis aliter, ab Autore his verbis, conceptus fuit: Σύσταγμα τῆς βασιλεῖς σπεδῆς ἐν τῶν ἀξίων πείρα. Agnoscit Doctiss. Editor, hunc titulum nimis vagum, & quodammodo incongruum, esse, nec argumentum æque bene indicare, quam substitutus a viris doctis titulus de Cerimoniis aule Byzantine id indicat; morem tamen, incongrua nomina libris inscribendi, in *Constantino* & istis temporibus agnoscit idem.

Quartum Caput majoris momenti est, & in Autorem

hujus operis inquiri, quem & inscriptio prodit, & ejus auctoritate freti docti homines adhuc crediderunt, illum *Constantinum Porphyrogenetum Leonis Sapientis* filium fuisse, qui ab A. 912 usque ad 959 in solio Byzantino sedit. Sed in sunt ipsi operi aliquot momenta historica, illa ætate posteriora, quæ, ni effuta sint ab aliena manu, non sinunt *Constantinum*, quem diximus, Autorem haberi. Refertur enim eo loco, ubi urnæ Imperatorum Constantinopolitanorum recensentur, inter eas non tantum *Constantini* ipsius urna, sed & illa, quæ reliquias nepotis, *Basilii Bulgaroctoni*, olim tenebat, qui sexagesimo ferme anno post avum vivis excessit. Sub finem quoque *primi Libri Capite* singulari renuntiatio *Nicephori Phoca*, & motus, qui regiam urbem tunc per sex dies quatiabant, diligenter exponuntur, res, quæ anno post excessum *Constantini* quinto contingere. Putat igitur Cel. Editor, tituli Græci fidei derogare verecundans, nepotem illius senioris *Constantini* cognominem Romani filium, operi avi de suo quædam addidisse, eodem prorsus modo, quo avus operi *Tactico* patru sui, *Constantini* illius, qui fuit *Basilii Macedontis* filius, locum unum, qui *pagina* editionis *Meursianæ* ultima exstat, de suo assuit. Perperam enim *Constantino*, *Leonis* filio, *Tactica* illa tribui, Editor evincit e loco, qui *pag. 27* editionis *Meursianæ* legitur. Solenni quoque seu errore, seu dubitatione, libros *Constantini* senioris juniori tribui, ut mirum non sit, seniori hoc opus attribui, si forte junioris sit.

Quintum Caput Præfationis recenset & ea, quæ *primum* hujus editionis *Volumen* continet, & quæ *alterum*, propediem secuturum, sit daturum. Dabit autem cum reliquiis Græci libri, seu *Libro* toto *secundo*, notas amborum Editorum, & restituet e membranis ipsis probas lectiones, a quibus typothetæ passim in ea parte, quam Cl. *Leichius* curavit, discesserunt. *Sextum Caput* recenset, & partim quoque illustrat, tabulas zueas, huic *primo Volumini* additas. Sunt autem *pagina* una Codicis membranacei æte expressa, e *Capite* *quadragésimo quinto Libri secundi* depromta. Poterit ex hoc specimine iudicium de ductu literarum, compendiis, & idio-
gra-

graphia, per totum Codicem regnante, formari. Tabula ænea, fronti operis Græci præfixa, e *Montfauconii Catalogo Bibliothecæ Constantinianæ* deprompta, quæ *Nicephorum Botaniatæ* in regio vestitu præsentem in folio, & adstantes ipsi ad utrumque latus binos proceres, exhibet, ansam dedit, obscura quædam Græcæ novæ vocabula, ad rem vestitiariam pertinentia, & per totum Græcum Codicem frequentissime obvia, ut e. c. *ταβλία, λευκολέοντες, σκαραμάγγιον, καμελάκιον, &c.* illustrandi, & veram ejusque formam definiendi. Tandem quoque suos quosdam, in Latinam interpretationem admissos, errores tangit & corrigit Editor, ut, quid notent *ἐκδιδετα ζήματα*, quid *συνάγειται*, quid *λαβιδέται*, quorum illa perperam, hæc postremum prorsus non, reddiderat. Notat autem primum *verba animo concepta*, alterum *sacram communionem accipere*, tertium *fibulari*. Cum innumerabilia in hoc Codice occurrant vocabula, aut prorsus nova, aut nova certe significatione donata; nemo mirabitur interpretis errorem, sed laudabit potius, & in se quisque imitabitur, facilitatem agnoscendi & emendandi peccata.

Hoc ferme argumentum est Præfationis. Cui subjecta *Dissertatio Cl. Leicbii de vita Constantini Porphyrogeneti, A. 1746* primum edita, & e cathedra philosophica nostræ Academiæ propugnata, nunc recusa fuit, quo vulgatiores esset, quemadmodum & dictionis nitore & rerum præstantia merebatur. Subjecta huic *Dissertationi* fuit superius memorata notitia hujus Cerimonialis *Uffenbachiana*, e *Bibliotheca Græca Fabricii* excerpta; cum notulis aliquot ex adversariis *Leicbii*, quæ ad scripta & eruditionem *Constantini* spectant, quam partem finis *Dissertationis Leicbiana* promittit. Sed in schedis doctissimi Viri, præter illas paucas notulas, hujus argumenti inventum fuit nihil. De ipso Græco opere, quod præmissa hæc opuscula excipit, non habemus, quod dicamus. De argumento ejus jam dudum e *Bibliotheca Græca Fabricii, & Maji Catalogo Uffenbachiano*, constat. Id unum igitur superest, ut *Cel. Editori* prosperos in opere cæpto successus, firmamque valetudinem, votis addicamus, ut & *altero Libro, & Commentariis*,
quos

quos bonarum rerum plenos fore coniecimus, quantocūque nos beet.

*COMMENTARII ACADEMIÆ SCIENTIARUM IMPERIALIS PETROPOLITANÆ. Tomus X,
ad Annum 1738.*

Petropoli, typis Academiæ, 1747, 4 maj.

Alph. 2 plag. 16, Tabb. zn. 35.

Pag. 3.

Porius eadem est in *Tomo* hocce, quæ in præcedentibus, instituti ratio. Quare absque ulteriori præfamine statim ad ipsa Schediasmata nos convertimus. In *Classe mathematica* comparent 1) *Euleri Disquisitio de Bilancibus*. Equidem videri possēt primo intuitu hæcce de bilancibus doctrina vix digna, ut de ea solliciti sint primū nominis Mathematici, cum jam ab omnibus fere Staticæ scriptoribus ita sit petraclata, ut, ad eam vix aliquid addi posse, appareat. Verum enim vero monet *Cel. Autor*, duo inprimis capita, eaque maximi momenti, in bilancium fabrica fuisse neglecta, vel potius ob inquirendi difficultatem relicta. Primo enim omnes fere ad pondus bilancis non attendisse, quæ suppositio a rei natura haud parum aberrat. Dein omnes quoque bilancem saltem in statu æquilibrii, non vero motus, considerasse, a quo tamen bilancis bonitas maximopere pendet. Plenam igitur bilancium theoriam e principiis Mechanicæ evolvere, ac inde regulas pro justa bilancium structura deducere, instituit. Primo itaque eam bilancis perfectæ proprietatem considerat, quæ jubet, ut, si utrinque pondera æqualia tangentibus imponantur, ipsa in situ erecto quiescat; quod requisitum pro praxi est commodissimum. Investigando jam, quomodo constructam esse oporteat bilancem, ut huic satisfaciatur, duas eruit regulas: 1) perpendiculararem e centro motus in rectam, puncta suspensionis jungentem, debere eam simul in duas partes æquales dividere; 2) lancium pondera debere esse ea, ut etiam vacuæ appensæ bilancem in situ erecto conservent.

Equi-

Equidem vulgo exigitur, ut non solum scapi brachia sint inter se perfecte æqualia; sed & præterea æque gravia. Veram, posterius haud necessarium esse, modo primum perfecte observetur, ostendit. Secundum requisitum est, ut bilanx ponderum, lancibus impostorum, vel minimam inæqualitatem indicet inclinatione sensibili. Generatim itaque quaerit, quanta pro datis ponderibus inæqualibus consequatur inclinatio. Quæ cum sit eo major, quo longiora sunt brachia; fuit inde regula tertia: scapum faciendum esse tam longam, quam fieri potest absque metu incurvationis. Ceterum hinc quoque patet, quomodo cognosci possit ponderum duorum differentia per exigua, si ponduscula minima præsto non sint, e sola inclinatione brachiorum. Tertio requiritur, ut, cum lancibus pondera æqualia fuerint imposta, bilanx autem e situ erecto depulsa, ipsa vi maxima in situm erectum urgeatur. Hæc enim vis si abesset, bilanx ponderibus etiam æqualibus in situ inclinato maneret, ideoque nullius foret usus. Ex hujus quoque vis restituentis conditione facile deduci potest distinctio illa bilanci in tres species: præcipites, pigras, bonas. Ad determinandam itaque bonæ bilanci naturam, generatim investigat Cel. Autor quantitatem vis illius pro dato angulo inclinationis. Pendet autem hæc a positione tam centri motus, quam centri gravitatis scapi, respectu linearum, puncta suspensionis jungentis. Unde duæ potissimum oriuntur bilanci species, altera inserviens maxime ponderibus minoribus (ideoque in re docimastica præsertim usu veniens); altera vero majoribus. Ex hisce jam circumstantiis omnibus, in unum collectis, habentur omnia, quæ ad constructionem perfectæ bilanci desiderari poterunt. 2) *Nic. Bernoulli, J. U. D. & Prof. Inquisito in summam seriei:*

Pag. 19.

$\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \frac{1}{16} + \frac{1}{32} + \frac{1}{64} + \dots$ seu quæ dicitur *reciproca quadratorum*. Methodus, qua hic utitur, generatim eo redit, ut seriem propositam reducat ad aliam, in qua terminus qui vis definitur generaliter per præcedentem. Hujus vero summa iterum pendet ab æquatione differentiali secundi gradus.

H

Hæc

Hac itaque resoluta, habetur & ipsa summa quaesita $= \frac{1}{2} pp$, dicta peripheria p ad diametrum r , ut jam satis constat.

Pag. 22.

3) *Fulejus de motu cymbarum, remis propulsarum in fluvio.*

Non mechanicam cymbarum considerationem, quae tam e principiis hydrostaticis figuram earum optimam, quam e Phoronomia motum, determinat, sed geometricam, quae de via ipsarum in fluvio, variisque huc spectantibus circumstantiis, agit, in praesenti sibi sumit Vir Cel. Ut tractatio haec ad forum mere geometricum reducatur, ante omnia hypotheses aliquot fundamenti loco ponit: Alteram, cymbam, in aqua quiescente remis propulsam, progredi motu aequabili in directione spinæ (abstrahitur nempe hic ab ipso motus initio); alteram, cymbam, in fluvio remis non propulsam, ab eo abripi eadem cum ipso directione & velocitate. His positis, investigat, quidnam ex utroque hoc casu conjunctim resultet; & primo quidem, qualis in fluvio a cymba, remis propulsa, describatur curva. Vel nobis non momentibus, patet, curvam prodire debere differentialem. Cum vero Problema hoc sit valde generale; varios ejusdem casus speciales evolvit, ut; si cymba cum directione fluvii eundem semper conservet angulum; vel, si eadem dirigatur semper versus idem punctum fixum (ubi pro casu quodam specialiori prodit parabola). Dein vice versa, pro data lege celeritatis continuo variabilis fluvii, quaerit cymbæ directionem in locis singulis, eo, ut describat curvam datam. Denique, data itidem hac lege velocitatis, invenit lineam citissimi trajectus inter data duo puncta; quod Problema, satis elegans, per Autoris methodum pro maximis & minimis facile solvitur.

40.

4) *Idem de aequationibus differentialibus, quae certis tantum casibus integrationem admittunt.* Pro Analyseos augmento utique habendum est, si aequationis differentialis casus particulares integrabiles assignantur, ad cuius integrationem generatim pervenire nondum licet; quippe cum ea integratio eo magis sit abscondita & difficilis, quo minus per methodos generales, haecenus notas, perfici potest. Talis aequatio est famosissima illa *Riccati*, inter Geometras adeo agitata.

In

In eo autem consistit methodus, pro ea in usum vocata, ut primo erutus sit casus simplicissimus & facile integrabilis; hic dein transmutatus in alium, eadem forma generali contentum, hincque denuo in alium, & ita porro in infinitum; quo facto, horum omnium integratio ex illo consequitur. Satis exinde patet, quanti usus sit artificium reductionis casuum difficiliorem ad simplicem. Aliam vero methodum, latius patentem; qua non solum in æquatione illa *Riccati*, sed & in pluribus aliis, pariter integrationem respuentibus, casus integrabiles erui possunt, hic proponit Vir Cel. Hæc eo redit, ut integratio æquationis generalis absolvatur per seriem, quæ certis casibus abrumpitur, adeo, ut integrale tunc exprimat terminis finitis. Ut vero habeatur series, huic usui idonea, æquatio proposita antea transmutanda est in aliam, quæ facile per seriem integrari possit. Id quod optime fiet, transformando eam in aliam secundi, vel altioris, gradus, talem, in qua alterutra variabilis unicam tantum habeat dimensionem. At præterea hæc series debet esse ita comparata, ut certis casibus abrumpatur. Cum ergo adeo difficilis sit hæc præparatio; præstat, rem a posteriori aggredi, & versa vice considerare primo æquationem differentialem secundi gradus generalissimam, cujus integratio per seriem talis sit, ut infinitis casibus evadat finita, eamque dein reducere ad æquationem differentialem primi gradus, hancque iterum transmutare in formas varias; quo ipso harum omnium integratio erit in promptu. Quod jam ad applicationem hujus methodi attinet, assumit hic Noster æquationem differentialem secundi gradus, requisita debita habentem, & perquam late patentem:

$(a + bx^n) x^2 dxv + (c + fx^n) x dxv + (g + hx^n) v dx^2 = e,$
 ubi dx constans. Ex hac valor ipsius v definiri potest per seriem, idque duplici modo. Primo, ponendo $v = Ax^m + Bx^{m+n} + Cx^{m+2n} + \&c.$ ubi eruendo valorem coefficientium $A, B, \&c.$ hi deprehenduntur ita comparati, ut, evanescente uno, evanescant simul omnes reliqui,

ideoque series terminetur. Altero, ponendo $v = Ax^k + Bx^{k-n} + Cx^{k-2n} + \&c.$, ubi iterum series abrumptur infinitis vicibus. Habentur ergo duplici modo infiniti casus, quibus æquatio proposita sit integrabilis, & ita quidem, ut v definiatur per x in terminis algebraicis. Verum maxime notandum est, talem æquationem integrealem algebraicam non esse ideo integrealem completam æquationis propositæ; sed tantum integrealem particularem, oriundam ponendo certam constantem æqualem nihilo, vel infinito. Singulari itaque utitur artificio Cæl. Autor, pro eruenda integrali completa. Sit nempe æquationis $Pddv + Qdx dv + Rvdx^2 = 0$, (ubi P, Q, R , functiones quævis ipsius x .) inventa hoc modo integralis particularis $v = X$ functioni ipsius x . Ponit jam $v = Xz$; & substituto hoc valore in æquatione ista, ac inde subducta ipsa $Pddv + \&c.$, remanet æquatio, e cujus in-

tegratione prodit $v = CX \int \frac{Qdx}{P} dx$, integralis com-

pleta quaesita. Resumendo jam æquationem differentialem secundi gradus, de qua antea sermo erat, ope seriei algebraice integratam, reducit eam ad æquationem differentialem

primi gradus, idque ponendo $v = e^{\int z dx}$, seu $Z = \frac{dv}{v dx}$.

Quo substituto, fit: $(a + bx^n) x^2 dz + (c + fx^n) xz dx + (a + bx^n) x^2 z^2 dx + (g + bx^n) dx = 0$. Hanc iterum transformat in aliam, tribus tantum terminis constantem, hujus formæ: $Pdz + Qz^2 dx + Rdx = 0$, id quod facile fit, ponendo in priori $z = Ty$. Hujus itaque æquationis infiniti assignari poterunt casus integrabiles, quos hic sigillatim evolvit Autor, sed citra quos nos minime morabimur, cum jam summa totius processus facile perspici queat ab harum rerum peritis.

Pag. 56,

5) Ge. Wolff. Kraftii Solutiones trium Problematum astronomicorum. Sunt ea: 1) Invenire curvam, quam describit stili

ver-

verticalis, in plano horizontali, a sole illuminato, erecti, umbrae extremitate sua, durante aliquo die. Jam constat, curvam hanc esse sectionem conicam. Hujus itaque æquationem generalem eruit, variosque ejusdem casus, atque hinc oriundas curvæ species, pro varia tam horizontis in terra positione, quam solis declinatione, sigillatim evolvit. 2) Observatis duabus stellis, quarum adscensiones rectæ & declinationes sunt cognita, simul in eadem altitudine: invenire elevationem poli. Hoc facile solvitur per simplicem Trigonometriam sphericam. 3) Datis duorum siderum declinationibus & distantia, observetur altitudo unius, & post tempus datum altitudo alterius: queritur elevatio poli. Hoc quoque ope Trigonometriæ facile confit. Hac occasione quoque exponitur modus construendi horologium solare æquinoctiale, quod sine prævia descriptione lineæ meridianæ horas monstrat. 6) Eulerus de machinarum, tam simplicium, quam compositarum, usu maxime lucroso. Maximopere notatu est digna præfens Dissertatio, quippe quæ specimen præbet methodi, insignis quoddam in machinarum doctrina desideratum explendi; novumque prorsus ejus campum patèfaciendi. Satis nempe constat, in ea, quam hæctenus habuimus, machinarum theoria, ipsas tantum spectatas fuisse in statu æquilibrii; & quæ huncce statum respiciunt, ab antiquissimis temporibus ad hunc usque diem abunde fuisse exculta, & ad nauseam usque repetita; exinde vero ad ipsum motum concludi nihil potuisse, sed integram hanc motus considerationem ingentibus tenebris mansisse involutam. Hæc autem in ipsa machinarum applicatione quanti usus sit, quis est, qui non videat? In ea enim de onere in æquilibrio saltem conservando vix, de movendo autem semper fere, agitur. Dicunt quidem: Potentiam, ad æquilibrium requisitam, augendam esse, si motus exinde consequi debeat. Sed, si certa quantitate augeatur, qualis quantusque inde motus? De hoc altum silentium. Porro ferunt, quantum per diminutionem potentie lucremur, tantundem perdere ratione temporis. Verum hoc vagum est, & nullo fundamento nitens, imo ne quidem

Pag. 67.

sine restrictione admittendum; ut infra clarius patebit. Non autem adeo mirum videri debet, hanc Mechanicæ partem adeo incultam hæcenus jacuisse; quippe cum latuerint fontes, unde peti debuisset ejus tractatio, theoria nempe motus corporum finitorum, haud adeo diu inter Mathematicos primi nominis agitata, & imprimis a Cel. *Eulero* e genuinis principiis detecta & demonstrata. Ipsi itaque reservata quasi videbatur nova hæc machinarum consideratio; quæ quantum se commendare debeat omnibus, theoriæ simul, ejusque ad praxin applicationis, amatoribus, res ipsa loquitur. Rem ideo Lectoribus haud ingratam nos speramus facturos, si paulo curatius contenta hujus Dissertationis palmaria evolva-
mus, præsertim vero methodum explicemus, quæ in hac indagatione nititur Vir Cel. Principio quædam de machinis in genere commentatur. In omni nempe machina multiplicatio potentia intenditur, quo potentia minori ope machinæ tantum præstari queat, quantum potentia majori nuda. Hujus itaque multiplicationis ratio ante omnia consideranda est. Pendet autem hæc a machinæ structura, & o Statica facile definitur pro quavis machina; unde simul constat, si ratio oneris ad potentiam sit æqualis huic rationi multiplicationis, tum adesse æquilibrium. Aucta vero hac ratione, quis motus exinde oriatur, de hoc in præsentis sermo est. Facit autem huc, præter machinæ structuram, maxime indoles tam potentia, quam oneris. In Statica quidem ad diversam potentiarum naturam parum est attendendum; quippe cum ibi sufficiat nosse quantitatem vis trahendi, vel pellendi, per pondus expressam; quo facto, qualescunque ipsæ sint, nil aliud præstant, quam idem pondus, machinæ applicatum. In Mechanica contra, præter hanc quantitatem potentia, plurimum refert, qualis ipsa sit, an pondus, an elater, an flumen, ventusve, an vis animalis. Hic enim motus ipsius potentia, dum machinam movet, in considerationem venit, quippe qui sine dispendio effectus, quem potentia in machinam movendam exerit, generari non potest. Iste autem potentia motus, sive potius pars effectus, quæ in potentia movenda cor-
sumi-

sumitur, e potentiz vi inertiz est dijudicandus. In quavis itaque potentia duo contemplari oportet: vim, quæ cum pondere æquiparatur; & inertiam, quæ e quantitate materiz ipsius potentiz æstimari debet, quatenus ea simul movetur. Hinc igitur ingens nascitur discrimen inter potentias moventes, supra allatas. Si enim ponderibus machina movetur, inertia massis ponderum, hoc est, ipsis ponderibus, est proportionalis. Elateres autem, etsi ingentibus ponderibus æquivalent, tamen plerumque tam parvam habent inertiam, ut cum exiguis massis sint comparandæ. Idem fere obtinet in viribus animalium. In viribus autem fluvii & venti inertia plane est nulla; cum in aqua, vel aere, dum machinam movent, nullus novus motus generetur. Pariter circa onera, per machinas movenda, duplex inquisitio est instituenda. Primo enim videndum, an onus vi quadam insita motui machinæ renitatur; & quanta ea sit, quæ iterum commodissime cum pondere comparatur. Ita, si pondus ope machinæ debeat elevari, id vi gravitatis resistit; si autem super plano horizontali saltem pronoveri, nullus datur renisus. Similiter elastrum tendendum vi sua elastica reluctatur. Secundo massa operis, sive inertia, est attendenda, qua fit, ut pars potentiz moventis ad motum in onere generandum impendatur. Hæc in Statica plans non in computum ducitur, considerata sola resistantia, cum qua potentia machinæ applicata in æquilibrio consistit; adeo, ut, nisi onus reluctetur, tum ne quidem statica tractatio locum habeat, quia sponte est æquilibrium, nullaque opus potentia. Contra in Mechanica plurimum ejusmodi onera occurrunt, quæ non reluctantur, sed ad quæ tantum movenda omnis vis impenditur. Sic in omnis generis molendinis nulla adest reluctatio, nihilque, quod nisu contrario machinam sollicitet; sed vis omnis impenditur ad inertiam solam superandam, motumque generandum. E quo satis liquet, quanti in Mechanica momenti sit hæc distinctio. Quod jam ad ipsam machinam attinet, non solum ejus structuram (ut supra diximus) nosse sufficit; sed insuper massam & materiam. Cum enim onus moveri nequeat, ma-
china

china immota, motus quoque in machina generari debet, quod sine potentia dispendio fieri nequit. Ad hunc ergo motum machinae definiendum inertia ipsius machinae in computum est duceada, simulque celeritates relativæ, quibus singulae ejus particulae moventur. In quibusdam enim machinis partes existunt, non solum movendæ, sed & elevandæ; (e. g. in vecte, si hypomochlium non in ipso centro gravitatis existit; in polyspallis verticaliter motis;) quarum ideo non inertia solum, sed & reluctatio, spectanda est. Denique & frictio, quæ quidem minui, nunquam vero penitus tolli, potest, nequaquam est negligenda. Non autem modo ipsa machina frictione laborat, sed & onus, quin & interdum potentia. Hæc sine frictione moveri non possunt. E. g. in molendinis tota fere vis, ad machinam movendam requisita, in frictione superanda absorbitur; idemque valet de onere, super plano horizontali, vel inclinato, promovendo. Ceterum, quantumvis prima fronte videatur difficilis frictionis consideratio, tamen calculus ipse machinarum fere æque facile institui potest, ac si ea plane abesset. Quando enim machina cum onere in motum est concitanda, ad frictionem vincendam requiritur potentia pars certa & determinata, & semper manens eadem, machina celerius tardiusve mota. Quovis itaque casu vis, frictionem superans, practice noscetur, si tentando investigetur ea potentia, quæ machinam movere incipit; oneris autem vis renitens (si quæ adest,) in hoc negotio tolli debet. Hæc ergo, si semel fuerit inventa, perpetuo a tota vi sollicitante subtrahenda erit; atque e vi residua ipse motus consequetur, perinde ac si nulla esset frictio. Præterea de omnibus fere machinis notandum, earum motum non esse acceleratum, sed ad sensum æquabilem, etsi potentia indefinenter agat. Nisi enim machina celerrime moveatur, simul ac potentia cessat, eodem quasi momento totus quoque machinae motus sistitur; cujus causa tam frictioni, quam aliis impedimentis, quibus omnes machinae sunt obnoxia, est tribuenda. Cum igitur machina eadem celeritate, qua incepit, moveri pergat, siquidem potentia continuo agat; cele-

celeritatem hanc constantem tuto colligero licedit ex effecta potentia sollicitantis, qui alias in acceleratione consistit; quippe, quo acceleratio est major, eo celerius etiam machina movetur. (Ad hoc clarius perspicendum conferantur, quæ ad finem horum dicemus pag. 68 seq.) Hactenus allata uberius exponere, eo minus abs re putavimus, quod contingantur his ideæ generales, ut novæ prorsus, ita & in se valde elegantes, & in integra machinarum consideratione longe utilissimæ. Age nunc, pergamus ad ipsam methodum Cel. Autoris, motum machinarum investigandi. Sit itaque casus simplicissimus: Vectis nempe AOC , super hypomochlio, in ipso ejus centro gravitatis O sito, mobilis, cui in A applicetur potentia P , in B onus Q : quaeritur celeritas, qua onus a potentia movebitur. Exprimat p vim, qua vectis punctum A a potentia P in directione AP sollicitatur, q autem vim, qua onus Q eum in directione BQ trahit; P , Q respectivè inertias potentia, & oneris; sitque vectis massa, seu inertia $= A$, longitudo $AO = a$, $BO = b$. E Statica constat, momentum vicium ad vectem super hypomochlio movendum esse $= ap - bq$; quod, per momentum inertiarum divisum, dabit celeritatem angularem circa O . Jam primo momentum ipsius vectis habetur, multiplicando singulas vectis particulas in quadrata suarum distantiarum a centro motus, quod proinde (negle-

TAB. I
Fig. I.

cta vectis latitudine) per calculum reperitur $= \frac{Aa^2}{3}$. Potentia P momentum inertia erit $= Pa^2$, quia in motu P movetur eadem celeritate cum puncto A , pariterque momentum oneris Q erit $= Qb^2$. Habetur itaque celeritas angularis

$$= \frac{ap - bq}{\frac{1}{3}Aa^2 + Pa^2 + Qb^2};$$

quæ ducta in BO dabit veram celeritatem, qua onus Q movebitur, $= \frac{abp - bbq}{\frac{1}{3}Aa^2 + Pa^2 + Qb^2}$. Hæc

itaque formula quaesito satisfaceret, si nulla adesset frictio. Si vero hæc simul in computum duci debeat, ponatur, ad eam super

TAB. I
Fig. 2.

superandam requirit vim Φ in A applicandam, debeatque Φ asseri a p , ita, ut in formula inventa loco p scribendum sit $p - \Phi$. Ceterum, etsi positum sit hypomochlium in ipso centro gravitatis vectis, tamen & hisdem principiis haud difficilius solvitur Problema generatum, momento vectis per calculum investigato; & pro $\frac{1}{2}Aa^2$ in formula precedenti substituto. Est autem expressio generalis pro momento vectis principalis $ABCD$, ejus centrum gravitatis O , respectu hypomochlii I , ubiqueque positi, $= \frac{1}{2}A \cdot AC^2 + A \cdot OI^2$. Præterea formula illa facile applicatur ad vectem homodromum, factis tam b , quam p , vel $p - \Phi$, negativis. Consideretur jam porro, ope formulæ supra inventam celeritatem oneris evanescere duobus casibus, altero, si $b = b$, altero, si $b = \frac{2(p - \Phi)}{g}$, unde sequitur, inter duos hos valores ipsius b extremos dari medium quendam, quo onus movetur celerrime. Qui ut inveniatur, nil aliud opus est, quam ut expressio ipsius celeritatis inventa per methodum de maximis tractetur; quo facto, prodicet $b = \frac{2(p - \Phi)}{g} \pm \sqrt{\frac{2(p - \Phi)}{g} \left[\frac{2(p - \Phi)}{g} + \frac{2Q(p - \Phi)}{g} \right]}$, ubi brevitate causa posuimus $\frac{1}{2}A + P = M$. Datur itaque valor ipsius b duplex, alter positivus, alter negativus, hoc est, punctum B in utroque vectis brachio, cui applicatum onus a potentia celerrime movetur, quam in ullo alio. En itaque desideratum vectem, quatenus est in motu, longe aliter, ac in Statica fieri consuevit; simulque determinatum modum, potentiam vecti omnium optime applicandi, quod in praxi actuali est desideratissimum. Unde simul patet, quam incongruum sit, (ut jam supra intulimus,) quod vulgo traditur, perinde esse, quomodo potentia & onus vecti applicentur; & tantundem perdi tempore, quantum lucri fit e potentia. Non enim a sola potentia pendet celeritas oneris, sed & ab ipsius machinæ indole, ut formula inventa satis declarat.

Præterea liquet, non sufficere, vires potentiz & oneris tantum considerasse; sed & stationem inertiz, tam potentiz, quam oneris, esse habendam, quæ tamen vulgo in Statica plane negligitur. Pergit jam Cl. Auctor ad axem in peritrochio. Sit ergo radius major, cui potentia P applicatur, $AO = a$, radius minor, cui onus Q applicatur, $BO = b$, massa machinæ = A , ejusque momentum respectu axis, per O transeuntis, circa quem movetur, = M . Est nempe M aggregatum e singulis machinæ particulis ductis in suarum ab axe distantiarum quadrata, ita ut semper habeat formam talein Ak^2 ; (e. g. si fuerit cylindrus e materia homogenea, erit $M = \frac{1}{2}Ak^2$; si constet e duobus cylindris, erit $M =$ summa momentorum utriusque; &c.) Sint autem p, P, q, Q idem, quod antea. Unde momentum virium ad axem convertendum erit = $ap + bq$, momentum inertiarum autem = $M + Pa^2 + Qb^2$. Unde (ut antea) prodit celeritas angularis = $\frac{ap - bq}{M + Pa^2 + Qb^2}$; hacque per b multiplicata, ipsa celeritas oneris. Jam hic iterum dabuntur casus, ubi onus celerissime moveatur. Horum alter est is, ubi dato radio majori quaeritur minor b ; alter, ubi dato minori quaeritur major a ; uterque per formulam allatam inveniendus facile, a quovis, methodi pro maximis & minimis gnato. Ex iisdem porro principiis hæud difficulter pervenitur ad determinandum motum plurium rotarum, inter se connexarum. Sicut e. g. tres rotæ, cum applicatis potentia & onere, ut *Figura* docet. Ponantur momenta inertiz rotarum AO, BC, DE , respective K, L, M ; radii majores & minores respective a & b, c & d, e & f . Erit momentum potentiz ad primam movendam = ap , ad secundam = $\frac{acp}{b}$, ad tertiam $\frac{acep}{bd}$, oneris vero = fq . Unde momentum virium ad tertiam movendam = $\frac{acep}{bd} - fq$. Consideretur jam motus

TAB. I
Fig. 3.

Fig. 4.

tertiæ rotæ, quo motus oneris producitur. Erit ergo momentum inertie rotæ hujus = M , oneris vero Qf^2 . Rotæ secundæ momentum foret L , si eodem cum tertia motu angulari moveretur; sed, cum moveatur celerius in ratione

$\frac{DE}{CD} = \frac{e}{d}$, augendum est in eadem ratione duplicata, ita ut

ipsum sit = $\frac{Le^2}{d^2}$. Rotæ tertiæ momentum similiter prod-

bit = $\frac{Ke^2}{b^2d^2}$. Potentiæ autem momentum = $\frac{pa^2c^2e^2}{b^2d^2}$.

Colligantur jam in summam quinque hæc momenta, per eamque dividatur momentum virium, habebitur, ut ante, celeritas angularis, quæ, per f multiplicata, dabit celeritatem ipsam oneris. Haud minus liquet e præcedentibus, quomodo & pro hoc casu inveniatur effectus maximus; quod, cum ad solum calculum redeat, hic non afferemus. Silentio tamen præterire non possumus, quod exinde resultat: Requiritur nempe hunc in finem, ut ratio inter radium majorem & minorem in rotâ primâ fiat tam magna, quam fieri potest, in reliquis autem rationem æqualitatis quam minime superet. Casus hic in praxi tunc præcipue usu venit, quando multiplicatio potentiæ tanta, quanta ad onus movendum requiritur, per unam rotam produci nequit, adeo, ut plures rotæ construendæ sint; ubi itaque eo respiciendum est, ut in prima rotâ constitutatur multiplicatio potentiæ, quantum rei circumstantiæ permittunt, maxima. Quando autem non propter potentiæ multiplicationem, sed ob alias circumstantias, plures rotæ requiruntur, tunc adhuc melius hoc præscriptum applicari poterit. Hinc ergo nascitur regula utilissima pro motibus omnibus, tam aqua, quam vento, movendis, quam pluribus Autor explicat. De reliquo hoc quoque adhuc notandum, expressiones, quibus in præcedentibus usus est pro celeritatibus, sensu stricto ipsas has celeritates non præbere, sed tantum ex earum quantitate quantitatem celeritatis posse colligi. Ex enim reapse desumunt tantum accelerationem oner-

ris momentaneam. Sed ad institutum ipsius, quo imprimis ad inventendum effectum maximum in machinis collineat, hoc sufficit; evidentissimum enim est, si acceleratio sit maxima, etiam onus moveri celerrime. Interim facile posset ex iisdem definiri vera oneris celeritas. Si enim ponatur, onus promotum esse per spatium x , sitque tunc altitudo velocitatis debita v , dicaturque acceleratio supra inventa (& pro ipsa celeritate usurpata) α , erit $dv = \alpha dx$, unde $v = \alpha x$, cujus radix quadrata exprimit veram celeritatem oneris. Unde clarius perspicitur, hanc esse maximam, si α est maximum. Hinc vero simul patet, celeritatem hanc continuo variari, onusque motu accelerato moveri, prorsus ut grave decidens. Quod tamen in plerisque machinis hoc non actu ita reperitur, sed motus mox fiat æquabilis, causa præcipua videtur esse actio potentie, quæ plerumque non indefinenter vi æquali urget, ut in calculo supponitur, præterea quoque resistentia aeris, aliaque impedimenta occulta. Sed tempus est, ut ad reliquas quoque Dissertationes pedem promoveamus. Sequitur itaque 7) Jo. Bernoulli *Compendium Analyseos pro inventione vis centralis in orbibus mobilibus planetarum*. Summit primo easum eum specialem, quem consideravit Newtonus, ubi nempe ponitur motus esse talis, ut velocitates angulares in orbita mobili, & in immobili, sint in ratione constanti. E cuius per formulas analyticas evolutione patet non solum, (quod Prop. XLIV demonstravit opetose & obscure Newtonus,) differentiam virium centralium in utraque orbita esse reciproce, ut cubus altitudinis communis; sed & insuper, (quod Newtonus non docuit,) si duæ sint orbitæ mobiles, quarum velocitates angulares ut n ad N , & utraq; ad velocitatem angularem in orbita immobili in ratione constanti, fore differentiam illam in una ad eam in altera $= n^2 - 1 : N^2 - 1$. Hinc Analysin tradit pro hypothesis generali velocitatis angularis qualiscunque, ubi (quod notari meretur,) prodit eadem prorsus formula, quæ pro hypothesis illa particulari, nempe differentia

Pag. 97

virium ut $\frac{v^2}{x}$, dicta n ratione velocitatis angularis, variabilis, & x altitudine. Exinde porro, cetero Corollarium, sequitur Theorema elegans, & a nemine antea demonstratum: Quicumque vi mobile sollicitetur secundum directiones parallelas ad describendam aliquam trajectoriam, vim illam non mutari, sive quiescat trajectoria, sive moveatur secundum rectam quamvis uniformiter, vel difformiter. Obiter quoque patet, demonstrationem *Hermanni* in *Phoroh.* pag. 67, quae differentiam istam statuit generatim ut $\frac{1}{x}$, non attendendo

- Pag. 102. an v sit constans, an non, esse paralogisticam. 8) *Eulerus de attractione corporum sphaeroidico-ellipticorum.* Considerat primo eum casum, ubi ad ellipsi attrahitur corpus, in recta per centrum, ad planum ipsius normali, existens. Pone vero hic & in sequentibus, singulas ellipseos particulas gaudere vi attrahente in ratione reciproca duplicata distantiarum. Dein quaerit attractionem factam a sphaeroido elliptico in corpus, vel sub polo, vel sub aequatore, &c. Denique determinat in planeta, materiae uniformis, cujus singulae particulae dicto modo attrahunt, & motu circa axem praedito, rationem inter axes. 9) *Dan. Bernoulli Commentatio de immutatione & extensione principii conservationis virium vivarum, quae pro motu corporum caelestium requiritur.* Notissimum est principium conservationis virium vivarum, nostris diebus, incredibili cum successu ad omnis generis quaestiones mechanicas applicatum. Hoc tamen semper adhibitum est saltem ad corpora, prope superficiem terrae cadentia, pro quibus vix descriptae haberi possunt pro infinite parvis respectu distantiae a centro terrae, tanquam centro virium. Id vero nunc extendere docet *Vir. Cel.* ad finitam a centro virium distantiam, & ad plura centra; ita ut ad motum corporum caelestium definiendum utiliter applicari queat. Primo quidem pro unico centro, & corpore uno, quod ab eo finite distat, haud obscure patet lex sequens: Si corpus e quiete ab uno puncto perveniat ad aliud, suamque velocitatem a sola gra-

gravitatis versus centrum actione mutet; velocitatem in posteriori puncto non esse aliam, ac si recta decidisset e priori per spatium æquale differentie distantiarum utriusque puncti a centro. Quod nunc ad systema corporum plurium in distantia finita attinget, notandum est primo, non dari in corpore, cuius magnitudo habet rationem finitam ad distantiam a centro virium, centrum gravitatis, intelligendo per id punctum tale, e quo suspensum corpus in quovis situ sit in equilibrio. Pariter quoque non datur pro corporibus pluribus tale punctum, (quale in hypothese distantie infinitæ est centrum gravitatis,) e cuius accessu ad centrum virium desinare liceat incrementum virium vivarum. Sed, si ad ea extendendum sit principium virium vivarum, hoc fieri pro hypothese gravitationis in reciproca duplicata distantiarum & directa massæ, hujus tenoris: Si systema corporum, quomodocunque inter se connexorum, sola gravitatione motum acquisiverit e quiete; erit in quovis situ summa singulorum corporum, per quadratum suæ velocitatis multiplicatorum, = summe

omnium quantitarum $Mx \left(\frac{2mm}{x} - \frac{2mm}{a} \right)$, ubi M massa corporis cujusvis, ad systema pertinentis, x distantia ejusdem a centro pro situ dato, a distantia initialis, m autem quantitas constans, ita nempe ut vis sit $\frac{mm}{x^2}$. Si vero gravitatio

in distantia x ponatur generatim X , loco $Mx \left(\frac{2mm}{x} - \frac{2mm}{a} \right)$ accipiendum erit generatim $Mx (-\int^2 X dx)$. Quando autem corpora non a quiete moveri incipiunt, tunc a singulis velocitatum quadratis subrahenda sunt quadrata velocitatum initialium. Principium nunc sic ex eadem ad solutionem sequentis Problematis traducit Autor: Posito centro virium attrahente in ratione reciproca duplicata distantiarum, quaeritur motus virgæ rigidæ cum duobus corporibus, circa punctum fixum mobilis. Hoc jam ad motum terræ & lunæ applicat; & varia inde deducit theoremata pro motu

Pag. 125.

motu lunari. Sed, quæ hic festinante tantum calamo in chartam se concessit fatetur, alio tempore pluribus perfecturum promittit, 10) *Euleri Theorematum quorundam arithmeticonum demonstrationes.* Sunt hæc theorematum varia, a Fermato præsertim detecta, sed partim absque demonstratione prolata, partim demonstrationibus adeo intricatis mixta, ut vix perspicue intelligi queant. Talia sunt: Duorum biquadratorum nec summam, nec differentiam, posse esse quadratum; nullam numerum trigonalem integrum, præter 1, posse esse biquadratum; &c. Hæc igitur, ope lemmatum faciliorem, per formulas analyticas, perspicue hic demonstrat Cel. Autor; simulque ex iisdem deducit varia similia. Notanda vero sunt non tantum ob singulares numerorum proprietates, sic patefactas; sed & imprimis ob varia artificia analytica, quibus in his eruendis utitur. E. g. theoremata memoratum de summa duorum biquadratorum ita demonstrat, ut ostendat, si uno in casu fuerit $a^2 + b^2$ quadratum, quantumvis magni fuerint numeri a & b , tum continuo minores numeros loco eorum assignari posse, atque tandem ad minimos numeros integros perveniri oportere; tales ergo cum in minimis numeris non dentur, nec & inter maximos existere. 11) *Dan. Bernoullii Commentatio, de statu æquilibrii corporum, humido insidentum.* Quæ hic assert Vir Cel., spectant generatim conditiones æquilibrii corporum, fluido immerforum; præsertim autem firmitatem, qua in statu æquilibrii perseverare tendunt, & ex eo deturbata se restituere conantur. Horum omnium principia generalia & evidentia tradit; & ad variaz figuræ tam plana, quam corpora, applicat. Quæ etsi omnia sint valde elegantia, tamen, cum post id tempus hæc materia jam ab aliis Geometris sit multo magis exculta, & scriptis exposita, (vid. imprimis Eulerus in Tomo I *Scientiæ navalis*, & Bouguerus in *Traçtatu de Navis*, quæque nos in recensione utriusque Operis hac de re aut jam commentati sumus, aut proxime commentabimur,) superfluum ducimus, de hisce plura proferre. Idem quoque valet de sequenti Schediasmate 12), ita inscripto: *Euleri solutio Problematis cujusdam, a Cel. Dan. Bernoullio propositi.* Quæ.

164.

Queritur nempe inter omnes curvas isoperimetricas, iisdem terminis contentas, ea, in qua $s^m ds$ habeat maximum minimumve valorem, denotante s arcum, r vero radium evolutæ. Cum enim integram, Problemata ejusmodi solvendi, methodum uberrime persecutus sit singulari Tractatu Vir Cel.; nihil novi jam habet hoc Problema, sed ejusdem ope, ceu exemplum particulare, facile solutionem nanciscitur.

Classis secunda, physica, sequentes Dissertationes continet: Pag. 183.

1) *Ge. Wolsfg. Krafftii de reflexione lucis, in transitu per medium diaphanum oriunda, experimenta & explanationes.* Lucem in accessu ad corpus diaphanum non modo per id transire, sed & partem ejus valde sensibilem inde reflecti, nemo est, qui ignoret; sed, præter phænomenon ipsum, nihil adhuc hac in materia actum est. Eam itaque curatius sibi examinandam in præsentis sumsit Vir Clarissimus. Cum vero, si geometricè tractetur, ad calculum valde prolixum deveniatur; casus tantum simplicissimos, & præcipue eos, qui experimentis confirmari possunt, hic considerat. Primo itaque Geometriæ & calculi ope definit, si radius intret medium diaphanum, duobus planis inclusum, & a plano postico reflexus iterum per anterius exeat; qualis sit positio radii ultimi. Dein pro radio, in lentem plano-convexam incidente, axi parallelo, & post reflexionem iterum egrediente, concursum cum axe similiter determinat. Quæ vero per theoriam sic prodeunt, experimentis, satis simplicibus, confirmat. Coronidis loco ostendit, notissimam illam legem viæ brevissimæ etiam in hisce radiis refracto-reflexis obtinere. 2) *Idem de novo oscillationum genere.* Ansam huic disquisitioni præbuit casu oblatum phænomenon, quod horologium portatile, ex unco libere suspensum, ita ut a tergo parietem non attingeret, oscillationes absolveret, quæ & motus constantia, & arcuum magnitudine satis sensibili, notandæ veniebant. Hujus causa petenda est e libramento, quod horologiis portatilibus includitur, atque communiter fabricari solet ita, ut constet annulo firmo, e cujus centro prodeunt tres radii, peripheriam annuli trifecantes, quorum extremitatibus plerumque afferruminatur

aliquid plumbi, ut eo melius vibretur libramentum. Si jam adeo exacte constructum sit illud, ut tam annulus ubique sit ejusdem circuli & latitudinis, quam ponduscula annexa prorsus aequalia; tum centrum gravitatis libramenti erit exacte in centro ejus, manebitque proinde in eodem loco, sive libramentum vibretur, sive non. Unde & centrum gravitatis commune ipsius & reliquarum horologii partium, hoc est, totius horologii, erit punctum fixum. Suspenso itaque horologio, si semel centrum hoc gravitatis cum puncto suspensionis in eandem rectam verticalem se composuerit, totum horologium in quiete persistet. Contra autem, si ulla sit inaequalitas in libramenti vel annulo, vel pondusculis, ita ut centrum gravitatis ejus a vibratione ipsius hinc inde transferatur, tum sane centrum grav. totius horologii non in eodem loco manebit; unde satis perspicitur, id ipsum suspensum quiescere non posse, sed oscillationes peractarum esse continuas tam diu, quam diu ipsum libramentum movetur. En itaque novum oscillationum genus, quod a structura corporis interna pendet. Hujus theoriā quandam hic exstruere conatur Cl. Autor. Attamen casum saltem specialem, de quo diximus, pertractat, eumque adhuc simpliciorē fingit. Ponit nempe libramenti loco vectem, gravitatis expertem, duobus pondusculis inaequalibus onustum, ac vibrationes peragentem; & quaerit, quanto angulo centrum gravitatis mobile totius machinae a puncto suspensionis hinc inde diuoveatur, unde patet motus ipsius oscillatarius.

Pag. 207. 3) *Dissertationis hydraulicae Pars secunda, continens methodum directam & universalem, solvendi omnia Problemata hydraulica, quaecunque de aquis, per canales cujuscunque figura fluentibus, formari ac proponi possunt.* Hæc nil aliud est, quam *Pars altera Hydraulica summi Jo. Bernoulli*, quæ in ejus *Operum Tomo IV* jam dudum lucem adspexit. Quare, cum non solum hodie inter Mathematicos omnes sit satis pervulgata, sed & nos de eadem in recensione dictorum Operum sufficientem dederimus notitiam, de ea in præsentī dicere, merito supersedemus.

208. 4) *Jos. Weitbrechtii Solutio Problematis physiologici.*
Est

Est hoc sequens: Dato numero musculorum, qui membrum quodpiam movent, invento numerum motuum, qui a muscule illis, varie inter se combinatis, producti possunt. Facile patet, quaestionem hanc proprie nulla principia e Physiologia petere, sed totam redire ad doctrinam combinationum. Miramur itaque, Autorem adeo sigillatim & operose evolere omnes casus, donec ad regulam generalem perveniat, quam tamen instar Lemmatis e doctrina illa supponere poterat; quo ipso totum negotium paucis lineis absolvitur. Est nempe summa motuum omnium, quos exercere valet membrum, ope musculorum quotcumque numero n , & agentium intensitatibus diversis numero m , $= (m + 1)^n - 1$. Tantam enim constat esse summam omnium combinationum possibilem in rebus $a b c$, &c. $a \beta \gamma$, &c. si numerus diversorum generum a, b, c , &c. ponitur n , numerus vero earum ejusdem generis a, a &c. $= m$. 5) A. J. Amman de Filicastro, no- vo plantarum genere, aliisque minus notis varietatibus Filicum speciebus. Filicum sensu lato plures dari, constat, species, quae semina gerunt, vel in foliis, vel in costis, sive pediculis peculiaribus, a reliquis sterilibus ejusdem plantae ut plurimum omnino diversis. Cum tamen melioris distinctionis gratia intersit, eas, in quibus costae, seu pediculi seminiferi, ex ipsa radice egrediuntur, separare a reliquis, ubi pediculi hi e steriliis foliorum costis exsurgunt; illas in singularem classem sub Filicastro nomine colligere constituit Autor, reliquis sub *Ornunda* titulo comprehensis. Species Filicastro potiores constituit sex, e foliorum, praesertim sterilium, structura diversas, prout sunt vel simplicia, vel in lacinias divisa, &c. Singularum illarum varias iterum species inferiores enumerat, additis descriptionibus amplioribus, & iconibus. 6) J. G. Gmelin de frigore & calore glaci, nivis, & aquae. Continentur hic observationes, ab Autore in Sibiria habitae, quibus potissimum inquisivit, qualis sit terminus Mercurii hie- me rigida in aqua; an sit constans, quandiu superficies aquae glaciata est; an adhuc idem, si, relicto in aqua instrumento, haec tota in glaciem vertitur; an sit idem in nive. Perma-
K 2
gnam

Pag. 278.

393.

gnam exhibet observationum seriem, in Tabulas relatas, ubi frigus in aere, & in glacie, secum comparavit; e quibus resultat, maxime anomalam fuisse inter utrumque relationem, & modo, aucto uno, mansisse alterum, modo diminutum esse, & versa vice; nec quoque quantitatem augmenti, vel decrementi, fuisse utrinque æqualem. In aqua, cujus superficies glacie tecta est, sive fluat, sive quiescat, gradum caloris constantissimum deprehendit. Quod vero ad gradum caloris & frigoris in aqua fluviali attinet, e variis observationibus concludit, verosimile esse, si frigus aeris in majus sit 135 gradibus Thermometri *Reaumuriani*, eam plerumque frigidiorum esse aere; si autem aereum frigus hunc gradum superet, calidiorem: quod & cum experientia vulgi convenire videtur. Attamen inficias ire nequit, plures circumstantias permagnam hic mutationem posse inducere. 7) *J. Ammanni Descriptio cameli Bactriani, bintu in dorso tuberibus, e scriptis D. G. Mefferschmidii collecta.* Integra hic exhibetur enumeratio omnium, tam formam externam, quam anatomicam, hujus animalis spectantium, sollicitè facta. De his vero hic quædam exponere, cum nimis specialia sint, instituti nostri ratio vix permittit.

Pag. 316.

371. In Classe tertia, historica, apparent 1) *T. S. Baseri Geographia Russæ, vicinarumque regionum, circiter A. 948, e scriptoribus septentrionalibus; & 2) G. T. Mülleri Commentatio de scriptis Tanguticis, in Sibiria reperitis.* Verum, paucorum e Lectoribus nostris interesse, credimus, notitiam ampliorum eorum, quæ ad antiquitates Russiæ tantum attinent; quare, veniam ab iis facile nos impetraturos, confidimus, si eos, qui forte hæc amant, ad ipsos fontes ablegemus.

469. Ultimo loco, quo *Observationes astronomice* congregantur, exstat *G. Heinsii Observatio de transitu lune per hyades d. 22 Dec. 2 Jan.*

A. 1737, Petropoli facta; ubi simul exhibetur methodus determinandi locum stellæ ad lunam, quando hæc istam transit.

DE

DE MORBO NARONIANO TRACTATUS, AUTO-
re JOSEPHO ANTONIO PUJATI, Sacilensi, Feltriae
Med. Prim. illustrissimo atque excellentissimo ma-
gistratus salutis Venetiarum D.

Feltriae, typis Seminarii, 1747, 4.

Alph. I plag. 8.

Ab agro Narentino Dalmatiae, palustri, singularis propter hanc soli conditionem morbus Naronianus Autori dictus est, inter alias quoque gentes, Iacustrium provinciarum incolas, Epirotas, Liburnos, Ravennenses, aliasque, frequens, epidemicus, pestifer, atque nulli Autorum cognitus, vel descriptus, nisi quod egregius Medicus Romanus, *Lancisus*, praeclearo opere, de noxiis paludum effluviis, de morbis locorum palustrium commentatus est. In superiore Dalmatiae parte, orientem versus, non procul ab Epidauris, inter montes, qui Pannonias, qua Bosnia est, spectant, & Onæi promontorium, Stegnensemque Chersonesum, mari Illyrico sinus aperitur, in quem Naro, ex Illyrici fluviiis celebris, a montibus Herzegovinae exortus, per fertiliores Dalmatarum campos dilabitur. Ex hoc sinui nomen, qui Naronianus, sive Narentinus, appellatur. Maligni aeris, qui regionem istam pervadit, afflatu plerique Narentini Autori visi sunt meditabundi, torpidi, lienosi, subturnidi, pallidi, maxime autem, ubi, squallida aestate, copiosi imbres cadunt, venenatis veluti halitibus Naronianum caelum vitiat, fiuntque morbi singulares sub velo febris continuæ, qui, non per hyemem palustria loca gelu inducuntur, cessant. Ipsa flumina illius provinciae per aestatem morbifera sunt; hinc municipali Nigrocorensium lege cautum est, ne quis a medio mense Majo, usque ad medium mensis Septembris, flumina ingrediatur. Etiam si autem quavis aestate Narona sit insalubris; illis tamen maxime temporibus morbo pestilentiali huic subjacet, quibus Sirius vehementius urit, &, quamvis etiam aer Narentinus omni tempore male audiverit, ab illo tamen maxime pestifer eva-

fit, quo, propter bellorum calamitates, aquæ, quæ in mare deducendæ erant, statione corruptæ putrefactæque fuerunt. Dimidium illud anni, quod æstivo ac hyemali solstitio intercedit, morbo Naroniano datum est; neque enim vel ante illud invadere, nec post hoc grassari, deprehenditur, dum ægrotantium numerus minor est a principio, & versus hyemem, circa autumnale æquinoctium frequentissimus. Ad hunc itaque modum morbus sese habet. Æger, die ad vesperam accedente, leviter ex lumbis horret, brevis calor horrorem excipit, cum vigilia, inquietudine, coarum dolore contudente, & spinæ plerumque igneo & contudente. Nec infrequenter, sine ullo frigore, sine torpore artuum, morbus, invasisse deprehensus est. Illucescente die, qui a nocte invasionis est proximus, minus inquietus æger est, somnumque capit cum levi sudationicula; tunc vel omnino, vel majori sui parte, morbus remittit. Die tertio, vel quarto, dum antemeridianum tempus quietum est, paroxysmi accenduntur, nullo accessionum servato ordine; majore inquietudine laborat æger, nausea potius, quam vomitu, tentari incipit; dejectiones, si quæ sunt, flavæ, fœtidæ, tenues; de oris sapore halituque fœtido queritur; calor externus a naturali vix differens; urina plerisque ad colorem & consistentiam sanæ similis; pulsus quibusdam a sanis vix discrepat; particulares in progressu exacerbationes morbus vix habet, atque procedit, crudus semper, ut in accessionis principio esse videatur: ter tamen quaterve de die æger inquietus fit, lumbis horret, seseque tantillum volvit, nec tamen vel extrema frigent, nec pulsus immutatur, estque veluti una ex plurimis minutis exacerbationibus facta accessio; tertio tamen quovis die anxietates ingravescent, & vomitus horripilationis tempore consequuntur: Sexto, septimo, nec minus octavo, die ad statum suum pervenisse morbus intelligitur, hinc usque ad nonum, undecimum, tertium, aut quartum decimum, uti, citius, serius, statum adeptus fuerit, in eodem vigore consistit. Jam a minu-

tissi-

tiffimis, nunquam rubris, sæpius flavis, lividis interdum, peticulis interpuncta cutis est, brachia, scapulas, collum, lumbos, occupantibus, viribus omnino dejectis, summo ardore interna ægri extorrente, externis fere frigentibus, facie oculisque quasi aurigine infectis, nec raro sopore premente, cum levi desipientia; erupturæ parotidis signum sistitur. Hoc tempore nigra interdum vomuntur ab ægris, quæque ob acidum saporem fauces adurunt. Ipse Autor, hunc morbum expertus, acre acidum, quod figulinum opus roderet, evomit, ac nigra mixxit, Alii, quæ vomebantur, viridia erant; si morbus bene cessurus est, nono, undecimo, decimo quarto, die supervenit sudatiuncula, excrementa alvina magis consistunt, atque tunc vel morbus solvitur, vel; postquam symptomata sese remiserint, intermittens febris fit, vel lenta febricula per hyemem continua, ægrum, ubi ille solius naturæ operi sese relinquit, vexans, raro interficiens; breviores paroxysmos experiuntur, qui plus horrent, illis in remissione sudor est, hinc ex toto conquiescunt; illis autem, quos sine frigore febris adoritur, vix inter exacerbationes spatium est. Sunt, qui de die ambulant, sub vespèram plumbeum fere caput habent, nocteque mirum quantum anguntur. Causam Epidemice hujus, præter lacustris ac paludosæ telluris indolem, Autor in austrina soli Naroniani constitutione ponit. Nemora enim & montes a septentrionibus impedimento sunt, quo minus salubres aquilonii flatus Narentinos pervadere possint, sed plana camporum atque mare eos meridianis occiduisque ventis calidioribus exponunt, eo semper nocentioribus, quo plus paludosos ac lacustres regiones perflant. Aquis quoque Naroniensium aliquid contagii subesse suspicatur Autor exinde, quod pisces quoque fluminibus haud raro immoriantur, ipsique volucres palustres contactu aquarum pereant, quod vitium illis a venis metallicis accedere putat. Excurrit Autor in effluviolorum paludosorum effectus in corpora, atque infectis, intra putridas aquas nascentibus, minutis ita, ut sorberi atque intus concipi ab accolis possint, aliquid tribuit, ita tamen

men, ut halitibus lacustribus, atmosphæram noxia aliqua qualitate inficientibus, plus largiatur. Vias describit, quibus aeri una cum vitis suis subire concessum est, atque ubique amplissimæ eruditionis suppellectilem interspergit. Igitur, cum, per causarum syndromen, corpora, in aere Naroniano viventia, inquinari, ac viscera cœnosa sorditie infici, comprobatum ab Autore est, in illud dicendorum summa coit, morbum Narentinæ endemium gastrico-venosum esse, ab eoque sanguinem summa visciditate & crassitie, ob partium potissimum, impetum facientium, illaqueationem, infici. Proinde, vomitoriorum usum ab ineunte morbo commodum esse, & rationibus, & experientia edoctus, censet, docetque, minus ista officere, etiamsi purgantibus efficaciora esse videantur, ideo, quod excretiones morbi solennes vomitoria ita, uti purgantibus facere in more est, haud impediunt. Altera indicatio postulasse visa est usum alephipharmacorum, quo mobiliores sanguinis partes a glutine extricentur, quod tunc maxime fieri oportere, docet, si lentior ille haud est phlogisticus, qui calidum regimen omnino respuit, sed, cum virium ægroti adest defectio, sanguis est viscidus, atque iners, sique febres malignæ sunt, debiles ac crudæ, quas excitari paulisper efficaciori medicina oportet. In simili adeoque casu Autor sale succini, camphoræ, succoque citri, cum effectu usus fuit, nec vini usus male cessit. Nocuit his, cura debilis febris esset, venæ sectio, atque illis profuit magis cantharidum usus, quos, ubi prudenter adhibiti sunt, contra illos, qui, venenum esse, putant, defendit. Similiter cucurbitularum usum sine ferro, cum pelliculæ moveri nolent, cum frictionibus expertus est saluberrimum. Interspergantur ubique optimorum remediorum formulæ, hisque omnibus subnectuntur historiæ eorum, qui, hoc malo detenti, evaserunt. Igitur, sive Romani oris nitorem, sive doctorum concinnam ordinem, sive exquisitam medendi rationem, sive amplissimam lectionis suppellectilem, respicias, dignus ubique liber est, qui legatur curiosus.

M. TUL.

M. TULLII CICERONIS ORATIONES
tres pro M. Marcello, Q. Ligario, & Rege Dejotaro,
emendate & illustrate a CHRISTOPH. AUGUSTO
HEUMANNO; *duæ pro Sexto Roscio Amerino & Phi-*
lippica secunda recognita & explanata a JOANNE
MICHAELE HEUSINGERO. Accedunt Indi-
cēs necessarij.

Ifenaci, apud Mich. Gottl. Griesbach, 1749, 8.

Alph. 1.

Continuat hie editio *Ciceronis* Orationum selectarum, &
 Cel. *Heumanno* quatuordecim annis ante publici juris fa-
 cta. Recens is addidit *Cæsarianas*, veterum Grammaticorum
 exemplo dictas, quibus vulgandis, ad illius voluntatem, ope-
 ram impendit *Heusingerus*, Vir olim doctissimus, nunc ad
 Superos evocatus, alias duas, ut & Indices, subjungens. No-
 mio non videt, observationes inprimis esse, de quibus hic pau-
 lo nobis plenius dicendum sit. Tangunt illæ criticam artem,
 historiam, antiquitates. Nimii foremus, si vel selectissimarum
 specimina proponere conaremur; adeo multa sunt, quæ dele-
 ctare possint. Quemadmodum vero in arte critica non adeo
 facilis est eruditorum consensus, & diversi de diversis parti-
 bús rem aliquam considerare solent; ita nos etiam vel obi-
 tær quædam adjungemus, de quibus, quæ sit melior opinio,
 Lectorum esto judicium. Statim observatione prima, Pag. 1.
 ad Orationem pro *M. Marcello*, conjungenda esse dicuntur
 verba, *in summa potestate rerum omnium*, ab editoribus male
 divulsa, pesto post *potestate* inciso. Quod nos defendentes,
 addita loca eo non pertinere, arbitramur, dum sensu conveni-
 re credimus, *summa potestas, & rerum omnium potestas; mo-*
dum autem vix nude ac sine determinationibus tam commo-
 de poni. Observatione secunda, ubi *qui* mutatur in *cui*, non 2.
 attenditur, particulam proxime antecessisse. Quarta deletur,
 L nostro

- nostro*, & quod alii posuere, *vestro* ex sequente *vetes* natura esse putatur, quasi non æque e priori. Certe, *nostro*, scilicet communi, ad rem pertinere, contextum expendenti facile constabit. Ad Cap. III §. 20, *non ego cum*, propter allegationem *Lactantii* legitur *non modo ego cum*: licet ob frequens *o* sit *κατάφωτός*, nec semper ad verbum & accuratissime hujusmodi loca ab aliis repetantur. Hinc & iudicatur, §. 4. *etiam cum* leguntur scribi debere pro vulgato: *etiam dum audiuntur, aut dum leguntur*, ac rem ipsam huic scripturæ suffragari. Nihilominus antecedit *literis atque linguis*; sequitur etiam duplex membrum *clamore militum, tubarum sono*: additur statim eadem particula *cum*, ac certe non oculis modo, sed simul auribus, ista præconia percipiebantur. Ad Cap. IV §. 3, pro *afferat laudibus*, non dubitatur, *adjectat* scripsisse *Ciceronem*: quasi prius non æque respondeat *quod detraxerit*. *Ipsius victorie conditio* §. 6 incisis includendam propositionem, ut *jure* ad sequens verbum referendum, tali observatione instruit fecundum ingenium: „Ejicio verbum *conditio*, & originem demonstro hujus corruptionis. Librarius scilicet oculos forte longius projecerat ad versum uno interjecto sequentem, ubi legitur *victorie conditio*. Statim verò errorem suum animadvertens, positum quidem jam verbum *conditio* non delevit, ne macula fœdaret paginam, sed tamen cetera verba perrexit scribere, quæ sequebantur. Quasi non alterum ad alterum respiceret, aut *conditio* & *conditio* perinde foret, aut tam Græca fuisset libratorum fides. Ad Cap. VI §. 10 docemur, *rei publicæ* divisim esse scribendum; quod non civitatem designet, sed utilitatem civitatis Romanæ; quasi verò non eadem esset utrobique conditio. Ad Cap. VII §. 7 deletur *ad incertos eventus valetudinis* tanquam ex inferiori loco adscripta; licet inde potius contrarium stabiliatur. Ad Cap. VIII §. 5 *sapiens esse* exponitur *philosophari*, cum tamen omnino majoris sit ponderis, ut etiam *audirem* majoris, quam *audire vellem*. Paragr. 10 non tam *climax* est, quam incrementum, si Rhetorum scholas consulamus; nec *ταυτολογία* efficit

efficit per se vel in suis civet, vel in patriam; sed membrum tertium adiectum omissionem suadebit, Ad Orationem pro Li- Pag. 37.
gario Cap. I §. 3 additur: Non inepte *Grætur; Est id, quod latebat*. Habent enim hanc scripturam plures MSti libri, testibus *Grutero & Franc. Fabricio; Humanno* tamen perplacet altera scriptio, cui *id* adiecisse videtur interpret aliquis, Cur autem nuda præterque rationem opinio *πλευρασµῶ* elegantiori, Codicumque fide nixo, antefertur? Ad *Cap. II §. 7* 42.
prodo mutatur in *prodam*, licet certa sit res; mutatio vero propter multiplicem ejusdem terminationis concursum *κακοφωνῆς*. Sic ad *Cap. IV §. 7* *dicere* putatur ineptam, licet paulo diversum a *confiteri* sensum habeat, eundemque ad oratoris conditionem aptissimum. Ad *Cap. V §. 1* 49.
festivum tuum ad patris nomen temere omitti putatur, etsi *vestrum* sequens huc pariter elegantius accommodatur. Ad *Cap. VII §. 6* pro *communes necessitudines* legitur *com-* 57.
piures; quoniam in Epistola quadam *Cicero* scripserit *pro plurimis necessitudinibus* nostris, ac si non fuissent cum *Q. Tuberone* communes, vel etiam duo communionem efficerent. Æque gravi de causa ad §. 7 substituitur *urgebant*; quod in Oratione *pro Milone Cap. XXXII §. 4* legitur: *instabat, urgebat*. Habent omnino Critici, quod vel ex his paucis primarum paginarum exemplis patebit, cur caute conjecturis indulgeant, neque ab una solum parte rem considerent; sed omnes potius conjungant, ne nodum querant in scirpo, vel, quæ sunt excusanda, temere accuserent. Neque tamen id officit maximi Viri meritis, dum subinde præstat, luxurians quidquam, & quod expendi possit, adjungere, quam, ob nimiam cautionem, refecare vivum, ac dicenda tacere.

DISSERTAZIONE DI PAOLO MARIA PA-
 CIAUDI, Teatino, sopra una Statuetta di
 Mercurio, &c.

hoc est,

**PAULI MARIÆ PACIAUDI, MONACHI
Theatini, Dissertatio in Statuam minutam Mercurii,
quæ servatur in Museo Excellentiss. Marchionis HO-
SPITALII, Regis Christianissimi in aula Nea-
politana Legati.**

Neapoli, imprimbat Novellus de Bonis, typographus Archi-
episcopalis, 1747. 4.

Plag. 5.

In eleganti hac Commentatione Reverendus Autor signum
Mercurii illustret, assabre factum, atque ex cimelio Dynastæ
Marchionis *Hospitalis, Ludovici XV*, Regis Galliæ, ad Regem
Neapolitanum Legati, depromptum. Tenet in altera manu
Mercurium, ut solet, suam crumenam, sive marsupium; in
altera vero testudinem, tanquam inventor musici cujus-
dam instrumenti, ab antiquis *testudo* appellati. Numen
hoc veteres summa reverentia sunt prosecuti, Galli ma-
xime, ut ex multis veterum scriptorum testimoniis, & ma-
gno ipsius statuarum, quæ in Gallia inventæ sunt, numero,
luculeter comprobari potest. Qui cultum ejus in Arabia &
Phœnicia quærent, ex *Mose Mercurium* faciunt. Quemadmo-
dum autem in re tam obscura nihil certi definiti potest; sic
idein dicendum de iis esse videtur, qui hoc Numen modo
Germanis, modo aliis gentibus septentrionalibus, vindicant.
7. Multi, plures olim *Mercurios* exstitisse, volunt, aliis qua-
tuor, aliis quinque, nominantibus, & alterum ab altero secer-
nentibus. Sed haud immerito alii, unicum fuisse, statuunt, &
ad hunc omnes, quæ singulis attribuuntur, res gestas transfe-
runt. Id tamen certum est, cum pro diversis Deorum, qui-
bus præfecti sunt, officiis diversæ quoque constitutæ sint ipso-
rum classes, *Mercurium* modo ad coelestium, modo ad ter-
restrium, modo ad inferorum, Deorum numerum esse ab-
legandum. Inde factum, ut ob tam insignia, Numini huic tri-
buta,

buta, officia, & honorifica epitheta, ipsi assignata fuerint. In his principem tuctur locum *maximi conservatoris orbis* nomen in Inscriptione apud *Reinesium*. Accedit, quod ejus figura in plurimorum Græcæ populorum, coloniarum, & municipiorum, nummis compareat. Id vero in his mirum, quod rarissimo in illis nomen ipsius expressum cernatur; id quod tamen in aliis Numinibus sapissime factum esse, nemo ignorat. Causa hujus silentii a veterum superstitione deducenda esse videtur, apud quos *Mercurii* nomen adeo sanctum fuit, ut non facile illud efferre ac pronuntiare auderent. Varia sunt *Mercurio* tributa officia, ex quibus, velut ex fonte, tot diversa ejus cognomina derivari possunt. Fingitur in nummis ut sacrificans, eoque ipsius sacrorum & religionis præsidium, quod cum aliis Diis commune habuit, indicatur. In aliis monumentis compatet ut Deorum nuntius, qui Deorum cogeret concilia, jussa summi *Jovis* exequeretur, cuique res omnes belli & pacis committerentur. Vocatur per id *Camillus*, Etruscæ *Casmilor*, itemque *Menesrator*. Exhibetur porro in nummis ut inferorum portitor, aut animarum, a corpore separatarum, ad *Plutonis* tribunal ductor. Inprimis memoratu dignus est nummus Adrianopolitanus *Gordian*, in quo *Mercurius* duplici modo conspicitur, tam in proprio suo habitu, quam in *Herma* statua. Istarum *Hermarum* origo ex mythologia, ut Autor noster ostendit, est arcessenda, & quoniam illæ in viis collocari solebant, argumentum inde peti potest, fuisse nostrum *Mercurium* viarum præsidem. Fuit & palæstris præfectus, harumque pariter ac ludorum gymnycorum habitus est inventor, ut ex insigni *L. Veri* nummo ostendi potest. Additum hujus Numinis officii, eloquentiæ, variarumque liberalium artium, & in his quoque *Astronomiæ*, præsidium, ut, itidem ex nummis ac gemmis patet. Sic quoque pecudi ac gregibus præesse dicebatur; quæ causa est, quare cum ariete ipsum expresserint in nummis. Uti cum ariete, sic cum testudine quoque;

- veteres cum finxerunt. Observavit hoc jam *Montfauconius* suo, quod *Antiquité expliquée* inscripsit, præstantissimo opere, variaque eam in rem exempla in medium attulit; sed accuratiorẽ hujus figuræ investigationem aliis ingeniis reliquit. Variæ quidem reddi possunt rationes, quare veteres *Mercurio* testudinem assignaverint; sed plurimæ lubrico innituntur fundamento. Optimam *Homerus* dedisse videtur. Is enim, *Mercurium* ex testudine instrumentum quoddam musicum fecisse, narrat. Ex *Homero* Mythologi sua hauserunt, quæ de hac fabula sunt commentati, & quamvis inter se quoad nonnullas περιστασεις discrepare videantur, in eo tamen conveniunt, quod *Mercurius* ex testudine, sive potius ejus testudo liram primam consecrerit. Ipsa hæc fabula postea occasionem dedit veteribus, hoc ænigma excogitandi: *Quadrupes, domiporta, tardigrada, agrestis, humilis, aspera, capite brevi, ceruice angusta, aspectu truci, exciserata inanima cum animal solo*, quo ad testudinem, & ex illa liram formandi artem, respexerunt. In nummis nonnunquam hoc *Mercurii* symbolum cernitur, & maxime probabile est, veteres ad hanc supra memoratam fabulam animum advertisse, cum in nummis testudinem exprimerent. Hæc testudo etiam in manibus illis æneis votivis, sine pantheis votivis, cernitur. In maxime diversas abeunt sententias docti viri, quare testudo in ejusmodi manibus compareat. His perceptis omnibus, Autor noster cum *Gorio*, ad *Mercurium* ea alludi, existimat, atque observat, singulam manum æneam speciatim cuidam Deo esse consecratam, hujus symbolum fuisse in loco manus insigniori & excellentiori positum, illi vero symbolo addita esse reliquorum Deorum, & in his quoque *Mercurii*, symbola, tanquam Numinis salutaris. Imprimis quoque notari meretur maximus veterum Romanarum testudinum usus in supellestile, vasibus, mensis, &c. adornandis. Apud *Plinium* repositoria testudinea commemorantur. Hujus scriptoris essatum Autori nostro
- Reve-

Reverendo egregiam præbet occasionem, non solum de variis tessudineis ædium ornamentis, sed & præ ceteris de thepositoriis veterum, & qui illorum fuerit usus, quæve forma, egregie disputandi. Ipsum simulacrum *Mercurii*, quod Pag. 31 Autori nostro occasionem, hoc argumentum disputandi, præbuit, est nudum, tenetque marsupium, sive crumenam, in manu. Proinde, varia de *Mercurii* circa negotia & mercaturam officii, deque habitu & vestitu ejus in antiquis nummis ac monumentis, disserendi, largam præ se 33. habet materiam. Inprimis lectu digna sunt, quæ de caduceo *Mercurii*, de variis aliorum Deorum symbolis, huic Numini attributis, deque *Mercurio* Deo Pantheo, ex antiquis scriptoribus, gemmis, nummis, & marmoribus doctis, congestit.

DE PATENA ARGENTEA FOROCORNE-
liensi, olim (ut fertur) S. Petri Chrysologi, Dissertatio.
Cujus occasione nonnulla differuntur de SS. Eucha-
ristia; de vasis, ad ipsam spectantibus, præcipue de
calicibus, & de imagine boni pastoris, in eis insculptis
solita; item de Monogrammate Christi, Christiano-
rum sepulchris opposito, contra JACO-
BUM ac SAMUELEM BAS-
NAGIOS.

Neapoli, 1745. 8.

Plag. 19 $\frac{1}{2}$, cum Tab. æn. 2.

Notabilis est Censoris ad Regem Epistola, ubi de libro dicitur: *In eo enim, ab omni labe lese regia jurisdic-*
tionis immune, admirari quis poterit uberrimam dicendi
copiam, sententiarum ecclesiastica eruditionis peritiam, hære-
ses quandoque non leniter vellicatas, plurimis Autoribus
lumen additum, aliæque multa, quæ eum luce dignissimum
faciunt. Et in aliâ, quam Cyrus de Asteris scripsit:
Pro-

Propugnatio sacrarum imaginum cultu, tam solide atque egregie heterodoxorum eludit somnia, ac discutit capitonei, ut ad hæc convellenda, vel etiam infirmanda, nullus jam eis relictus sit dubitandi locus. Autor vero, laudes adeo utirabiles meritus, est P. *Sebastianus Pauli*, ex Congregatione matris Dei, qui dum Homiliarum S. *Petri Chrysologi*, Archiepiscopi Ravennatis, editionem adornabat, & in eo, quantus est, totus erat, ut cum accuratioribus, vel impressis, vel manuscriptis, Codicibus recensita, notis item aucta, emendatior & elegantior prodiret, hæc etiam Dissertatio in spongiam hærebat. Hanc igitur, velut operis vadem, ad eruditorum symbolas, *Chrysologum* spectantes, eliciendas, quam præmitteret, elegit. Nimium ex sacris cimeliis, quæ Forocorneliensi ecclesiæ dono dedisse fertur S. ille *Petrus*, ejusdem urbis civis, una tantum argentæ patena superest; Pontificiorum, ad eam festinantium, pietate celebris, & copia miraculorum illustris, cum aqua, per eam demissa, pieque hausta, rabidi canis morsus sanet, pestilentesque febres, postquam Medicorum artem eluserint, mirabiliter arceat. Eam vero, commendans Autor, hæc maxime persequitur capita: 1) unde nomen patenæ veteres deduxerint; 2) quæ sit patenarum forma; 3) qui usus, & 4) quæ materia; quibus adduntur 5) picturæ, quibus illas insigniro olim consueverunt; 6) inscriptiones item; 7) benedictiones, pro eis initiandis ab ecclesia institutæ, 8) earum in sacris mysteriis mysticæ significationes; denique 9) modi, quibus usi sunt primis ac posterioribus Seculis fideles in cultu, patenis exhibendo. Quætionem, acriter agitatam, utrum patena hæc *Chrysologi* fuerit, nec ne, quod Forocornelienses confidentissime asserunt, penitus intactam relinquit, nec alicui vult diem dicere, vel is eam antiquissimam statuatur, vel ad inferiora secula revocandam. Id tantum addit, qui antiquorum operum ætatem a versibus Leoninis deducunt, eorum sententiam eruditus viris non probari. Sic *Theodulus*, Presbyter, qui Seculo V

Pag. 1.

4.

5.

lo V

Io V ineunte vixit, cum alio recentiore, qui Leoninis modis ætateque incerta Eclogas scripsit, nequaquam est idem, licet id *Clampino* videatur. *Veterum Monum. Tom. I pag. 28.* Sed, ad nomen patenarum quod attinet, allegatur *Jo. de Garlandia* in *Synonymis*, sequentem in modum canens: Pag. 8.

*A pateo dicas patenas: conjunge patellas,
Vas dico patenam: calicis cellura patens.*

Forma patenarum concava fuit ac rotunda: usus ad oblationes sacræ cœnæ in ea super altari reponendas. Ritus autem, ut sacerdotes non quotidie sacra facerent, sed ipsi, immo & Episcopi, in publica mensa, communionem acciperent, præcipue Seculo VII erat in moribus. Plurimæ tunc etiam in templorum thesauris erant patenæ mirabilis magnitudinis, non tam ad usum, quam ad ornatum altaris: æque ac sacri Codices, magnificentius exornati, quos *Rupertus de divinis Officiis. Lib. II Cap. 23,* non immerito, ait, auro ac argento, lapidibusque pretiosis, decorari: utpote in quibus rutillet aurum celestis sapientia, micet argentum fidelis eloquentia, fulgeant miraculorum pretiosi lapides. Sacramentales patenæ recentioris ævi procul dubio minoris sunt amplitudinis, similesque Græcorum discis, qui paulo amplius latiores sunt, ut habet *Renaudotus Liturg. Tom. I pag. 195.* Fatetur hac occasione Noster, neminem latere, quod primis temporibus usitatum fuerit, ut Diaconi tam panem, quam calicem, communicantibus distribuerent: posterioribus autem Presbyter plerumque panem, Diaconus calicem, ministravit. *Transsubstantiationis* vocabulum a nonnullis Autoribus ante Concilium Lateranense usurpatum, & ab eadem congregatione consecratum, esse dicitur, ad usum totius ecclesiæ, & illius perpetuam de eucharistia fidem explicandam. Quæ tamen perpetua fides nequaquam probatur: ut alia

- Pag. 66. suis audacter afferuntur, aliis repugnantibus locis. Magni sane ponderis argumentum: reverentiam prisca jam temporibus epulo sacro exhibuerunt; ergo mysterium transubstantiationis, ejusque antiquitatem, non est, eor amplius probemus. Quasi vero dicas, magna Codicibus sacris veneratio exhibebatur; ergo, non verbum divinum continere, sed ipsos divinam induisse naturam, obolita charta, crediderunt. Caveant, ne pugionibus nitantur plumbis, qui talibus argumentis alta sententias prostertere, non sine magno boatu, laborant. Præterea fatetur etiam haud raro Noster, profanarum gentium mores & consuetudines Romanum cætum pallium æmulatum fuisse.
96. Sic, ubi Deorum cultores in ore defunctorum numym aliquem ponebant, quo *Charonti* portitori satisfacerent, hunc, ait, superstitiosum inanemque morem *sanctificare* volentes veteres patres, pro nummo sanctissimum Christi corpus mortuis ministrabant. Sed progredimur ad materiam patenarium, quæ sane varia fuit. Inter viliores, ideoque rariore, ac magis notabiles, cornu erant fabrefacta, quarum meminit Concilium Calchutense, habitum in Anglia Tom. VIII Conciliorum pag. 631 edit. rec. ubi sancitur, *ne de cornu bovis calix, aut patena, fieret ad sacrificandum.* Conf. *Doughceus de Calicibus Cap. 10 pag. 117*, qui multa, ad cornea pocula profana spectantia, congerit erudite, ac *Bartholms*, qui in libro *de Medicina Danorum domestica Dissert. VIII* ita scribit: *Transit ista cornuum figura etiam apud veteres Danos, ad usum sacrorum: & Christiani calicis loco in eucharistia adhibita. In usus rei fidei simile cornu, auro hinc inde obductum, literisque, sed sacris, ornatum, in museo meo servo.* Unde, collatis *Nonno Dionysiac. Lib. II*, & *libulis bibebant cornibus loco poculorum, nondum apparentium: unde posterius ex illo divinum nomen hoc commixtum fuit etc.* & *Athenæo Lib. I Cap. 37*, dubium sibi concipit minus necessarium Autor. Eodem vero pertinet charta *Vitalasti*, Regis Merciorum, apud

apud *Infulum*, ubi legitur inter alia: *Et cornu mense mra*
lego, ut sent mrastrit bibant inde in festis Sanctorum.
 Hic iterum origo profana cernitur. Notat eam *Cyrat-* Pag. 118.
dur de Ditt gentium Syntag. VIII, Bacchum Bugehem,
 id est, bove genium, coluisse quondam Argivos; unde
 apud Græcorum plurimos *ταυρομορφον*, & *ταυροσφαιον*
 ipsam appellabant. *Diodorus* autem ideo *Baccho* cornua
 tribuit, quia primus junxit boves, atque idem sit, qui *Os-*
ris. Vid. *Isidorus Orig. Lib. XII P. II Cap. 1, Spanhemius* 154.
in Dissert. V pag. 257, Alscholceus in Anxii, theol. philol.
pag. 220. Picturæ & imagines in calicibus ac patenis va-
 riis conspiciebantur, primaria vero fuit Servatoris, potissi-
 mum cruci affixi, & sub agni figura. Hinc, morem fuisse 186.
 gentibus profanis, maxime Græcis, siglis, vel numeris, vel
 initialibus quibusdam literis, uti, contenditur, ad multarum
 rerum significationem, sive eum ab Ebræis, sive ab Ægy-
 ptiis, acceperint. Sic, *Sulda* teste in, voce *Eratosthenes*,
 hunc velut alterum a *Platone* Philosophum litera *B.* de-
 signabant, quo & respexisse videntur Romani. Vid. *Mar-* 187.
tial. V, 27, & conf. Harduinus ad Plinii Lib. V Cap. 31
sect. 36, & Jo. Nicolai de Siglis veterum. Inter *μνορομορ-* 195.
μια Christianorum primarium locum *Cruz* obtinet, in-
 dicans Christum, de quo *Paulinus*;

Nunc eadem crux, dissimili compacta paratu,
Eloquitur dominum, tanquam monogrammate, Christum;
Nam nota, qua bis quinque notat numerante Latino
Calculus, hec Græcis Chi scribitur, & medium Rho, &c.

Nominatim vero, quod numero sexto proponitur, *γράμ-* 226.
ματα ποτήρια, sive literæ poculorum, *Athenæo Lib. XI*
Cap. 45 memorante, in usu fuerunt, ut pocula *Neronis*,
Homerica dicta, quod *Homeri* versibus inscribebantur. Sic
 & in poculis Christianorum legebatur e. g. *bibat in pace*
Dei

Dei, bibe vivas multis annis, refrigeris in pace Dei, &c.
 Antiquissima vero inscriptio putatur in calice S. Remigii:

*Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro
 Injuncto, aeterno quem sudis vulnere Christus.*

Fig. 264. Hic etiam sacris in poculis nominum atque inscriptionum
 usus profanus Græcorum a sacris deducitur, ubi jam Ho-
 mero II. II, dum sacrificium, Jovi ab Achille propinatum,
 describit, indice, eorum modo Numinum in sacris, quibus
 inscripta pocula fuerant, adhibebantur,

NOUVEAUTÉS CRITIQUES, LITTERAI-
 res, & poetiques, &c.

hoc est,

NOVITATES CRITICÆ, LITERARIÆ, ET
 poeticæ.

Leodii, apud G. Barnabé, 1745, 8.

Plag. 9½.

Africa semper aliquid novi; nec Gallia minus. Mira-
 bile scriptoris ingenium vel ex singulari prioris
 conscriptionis titulo patet, qui sic habet: *Amatissimas:
 allegoria. Qui potest capere, capiat.* Impressum est scri-
 ptum ictu magicæ virgæ, per sagam mercaturæ librariæ in
 spatii imaginariis. Idem illud consecratur Regi, cui qui-
 dem, ignoramus. In iisdem ipsum spatii quæreremus, nisi
 aliud hæsiolandum præberet primordium tituli, ac finis
 versu conceptæ dedicationis. Allegoriam, vel fabulam al-
 legoricam, invenimus, anilibus miraculis sagarum haud
 omnino dissimilem; nisi quod hic modus eloquendi ex
 scriptis Hispanorum Romanensibus, aut ludis Itolorum
 musicis, petitus videtur. Habemus sane muros adamantia-
 ros, perpetua tonitrua, flammæ qui vomunt, leones, &
 quæ

quæ hujus generis alia sunt monstra. Interim illud ex ipsis obscuritatibus patet, Gallorum hic Regem gloriosum ratione ipsi non omnino gloriosa laudari: omnemque in Austriacos rabiem velut effundi; quos quidem si Philorabie furia præcessisset, quid Alsatiz factum esset, quid provinciz? Sed non soli sunt Austrii, quos sale satirico defricare solet, id ipsum ipsa experta est Francica Societas (*l'Académie Française*). Socios illius spiritibus, vel spectris, comparat de longinquo majoribus, minoribus sane de propinquo; negligentiam eorum tum in congregatio- ne frequentanda, tum in lucubrandis scriptis, vituperat. Dialectos appellatur iis, quæ præficitur, Dea, verbis imperans, in mentem & cogitationes imperium exercens nullum. Solium illius conscriptionibus exstructum est recentiorum, quæ Autorum imitationi præfiguntur. Ejus latus claudunt usus, consuetudo, morositas; satellitum sunt loco XXIV literæ; ut reliqua tacemus. Sequitur istam fabulam, quam *Berny* Abbas lucubravit, Oda, sub titulo: *Les Poetes lyriques*. Huic est Præfatio præfixa, de Oda similiter agens, quam difficilem esse, & postquam *Rousseau* sit defunctus, tantum non inter Gallos sepultam, commemorat. Nolumus Carmini diutius inhzere, postquam celebris Poetæ nostri Germanici de illo judicium criticum legere meminimus in Bibliotheca nova elegantiorum literarum (*Neuem Bücherhalle*). Illud tamen præterire non possumus, quod, veluti bellum esse Odæ cum Logica, contendere videatur, ideoque & celeberrimum *la Motte* carpat, quasi Philosophum magis, quam Poetam, quodque, *Ludovicum* laudaturus convalescentem, isthæc ἀλλότρια præmittat. Quod tertio loco legimus, inscribitur: Commentarii Academiæ scientiarum, inscriptionum, elegantiorum literarum, bonarum artium, &c. recens fundatæ Trojæ in Campania. Isthæc pariter theonino dente roditur, exhibita oratione, vel ficta, vel vera, propter singularem dexteritatem assumti fœdalis auspicali, atque ad

eandem præsidis responsione. Eodém spectat sequens, ibi prælecta, Dissertatio de ritu quodam antiquitatis; vimirum in urbe ista cacandi, quæ solet tractare. Quo sordido in argumento, nihil est, cur moremur, nasum quippe habentes nimis delicatum. Succedunt Meditationes historicæ, criticæ, & morales, de proverbio quodam. Inferius legitur: *In promptu causa est, Ovid. Remed. Am. I, 1.* Proverbium autem, nonaginta novem verveces unumque Campanum centum conficere bestias. Sequitur Dissertatio, in ejusdem Academiæ publica congregatione prælecta, de quo insignibus illius Academiæ laudibus tractans. Agmen denique claudit de conclavibus subterraneis, quæ *Ecclesines*, vel *Eservines*, Galli vocant, quæ mulierum nentium congregationibus inserviunt, tractat, sitimque hujusmodi lautitiarum cupidioris abunde restinguit.

ELOGIUM JOANNIS HENRICI
LEICHLII.

Natus fuit *Leichius* noster, Vir Clarissimus, de literis bene meritus, Academiæ patriæ præclarum ornamentum, hac in urbe, die sexto Martii anni 1720, decessit die decimo Maji anni 1750, magno sui relicto desiderio. Bonas literas, quibus deinceps inclavit, a prima statim juventute amavit impense, acriterque excoluit, assiduus Senatoriæ Bibliothecæ patriæ incola, in legendis libris, & excerptendis, indefessus; quo sibi egregiam librorum hominumque doctorum, & quibus usi fuerant, fatorum, comparavit notitiam. Linguas quoque calluit plures cum hodiernis veteres, Latinam & Græcam præcipue; Hebraicæ & Arabicæ non rudis, Gallico & Italice expedite loquebatur. Historiam tenuit omnem, veterem novamque, sacram & civilem, sed literariam maxime. Sub vitæ finem Historiæ ecclesiasticæ se dedit. Ut erat ipsi amplum ac liberale ingenium, picturas quoque & gemmas sculptas intellexit & collegit præstantiores. Comis & hu-

manus,

manus, omniumque amans, amicitia doctissimorum in Belgio & Italia & Germania nostra hominum fruebatur, & familiares cum ipsis mutabat literas. Honoris causa liceat Eminentissimos Romanæ Ecclesiæ Purpuratos, *Passinum* & *Q. Irinum*, item *Ant. Franc. Gortum*, *Hagenbuckium*, *Bruckerum*, *Wesselingium*, nominare. Nostrates inter præcipue Illustris *Mascovius* ipsi favebat, Vir non magis fovendis promptus ingenii, quam noscendis acer, cujus vel solus amor commendatio est. Is ad præclara quæque conanda autor ei & hortator exstitit; hujus beneficio omnes ei Bibliothecæ Senatoriæ, cui ipse magna cum laude præest, opes patuerunt; is denique ad maximorum virorum, aulæ inprimis procerum, gratiam, qua carere non potest ad altiora contendens, ei viam aperuit. Honores Magistri artium A. 1742, & sexto post Professoris Philosophiæ extraordinarii, virtute & eruditione meritis atque adeptus, parabat gradum ad altiores, Patrum Academiæ conscriptorum suffragiis nixus, qui vacantem Linguæ Græcæ docendæ provinciam ipsi deputaverant. Sed ostentatam spem ipsi cum vita fatum invidum, & literis insignis, quæ ab ipso expectabant, incrementa, ademit. Non sine vulgaris ipsum animo agitalle, & daturum aliquando fuisse, nisi præmatura mors intercessisset, ea monstrant, quæ, tantulæ ætatis spes atque captum superantia, edidit, aut instituit. Sunt autem ordine temporum hæc pleraque in *Actis* nostris recensita, quibus ipse quoque symbolam hæud contemnendam contulit. Primum opus est *de Origine & incrementis typographiæ Lipsiensis*, A. 1740 editum, quo typographi tertium agebant annum jubilæum. A. 1742 dedit in *Miscellanis Lipsiensibus Novis Animadversiones & emendationes ad Inscriptiones Græcas, a Muratoro in Thesuro editas*. Quod specimen cum Cl. *Hagenbuckius* peculiari Diatriba aliquanto acerbius exciperet, opposuit ipsi *Letebius* noster secundas ad opusculum suum curas, pari modestia & humanitate atque eruditione conditas, quæ pone *Carmina sepulcralia* prodierunt, de

de quibus statim memorabitur. A. 1743 *Exercitationem de Diptychis veterum* publicavit, cui, alia inter haud vulgaria, Caput unum ex inedito *Constantini* opere Graeco inseruit, in Specimen editionis, ejus expediundae curam publice in se receperat. A. 1745 *Carmina Graeca sepulcralia*, ex Anthologia, nondum edita, ejus Codex in amplissimi Senatus Lipsiensis Bibliotheca exstat, excerpta, in lucem dedit. Laudavit hunc nobilis ingenii conatum *Cel. Dorvillius* ad *Charitonum* passim, quamvis & nonnulla acerbius notaverit, quibus, non dubitamus, quin, si vixisset, repositurus talia fuisset *Leichtius*, quae vindicandae ipsius famae, & tuendae Animadversionum ipsius integritati, sufficere potuerint. A. 1746 e cathedra philosophica *Dissertationem de Vita & rebus gestis Constantini Porphyrogeneti* defendit; recusam in editione operis *Constantiniani*, quam, jam tum ceptam, usque ad vitæ finem curabat, ut supra in his *Actis pag. 49 seq.* pluribus diximus. Paulo post cura ipsi mandata est augendi & emendandi *Thesauri Fabri*, quem cum Praefatione sua A. 1749 carceribus emisit. Aditurus A. 1748 Professoris Philosophiae munus, edidit forma Programmatiss *Dissertationem criticam ad Photii Bibliothecam*, qua & affecta loca quaedam istius libri emendat, & obscura alia illustrat, & *Schotti* Latinam interpretationem castigat. De *Constantino*, post ejus toties factam mentionem, nihil attinet amplius dicere. Si voluptatem edendi, laudesque eo meritis auribus percipiendi, fatum ipsi adversum invidit, memoriam tamen meritorum ejus, quamdiu *Constantinus* doctorum hominum manibus versabitur, non poterit obscurare. Digna est, quae sancte nobis habeatur, Viri ingenio, doctrina, moribus, perpoliti memoria, vivetque ipse in scriptis & suis, & aliorum; futurus, quamdiu literæ in pretio erunt, exemplum, quod nostrates imitentur.

Cum hoc Mense in lucem exit *Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum Tomi VII Sectio sexta*, quam proxime sequetur *septima*.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCLII.

Pars I.

NUMORUM ANTIQUORUM, SCRINIIS BODLEJANIS reconditorum, Catalogus, cum Commentario, Tabulis æneis, & Appendice.

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1750, fol.

Alph. 4 circiter, quo computatz fuerunt Tabulæ 23, æri lith pressæ, una cum aliis hæud paucis Tabulis æneis, ipsi Operi passim insertis.

Autor Operis, *Franciscus Wise*, Vir doctissimus, in Præfatione natales hujus Numophylacii *Bodleiani* enarrat. Acquisiverat sibi *Henricus*, Walliæ Princeps, locupletissimam veterum numorum, aliorumque monumentorum, collectionem ab *Abrahamo Gorlao*, vitaque decedens *Carolo* fratri legaverat. Post *Caroli* lugubre fatum, secutasque Angliæ turbas, collectio hæc, quæ sua ætate parem non habebat, dissipata fuit; pars ejus in manus celeberrimi Archiepiscopi Cantuariensis, *Guilielmi Laudi*, incidit, qui eam, ære suo comparatam, Academiæ, cui præerat, & quæ munificentia curisque suis egregie auxit, donavit. Accessit multorum privatorum hominum liberalitate tantus ad hunc *Laudianum* fundum cumulus, ut opus fuerit aliquoties mutato Catalogo,

N

cœpe-

exceperitque Editor sibi persuadere, gazam hanc, si ad locupletissimas & præstantissimas referri non debeat, at minime contemnendam esse, neque indignam, quæ sui indicem publicam in lucem emittat, talem cetero futurum, qui studia juventutis Britannicæ adjuvet. Londini per tempus aliquod nobilioribus, quæ ibi exstant, numophylaciis operam se dedisse, eoque se aptiorem exequendæ feliciter suæ provinciæ reddidisse, proficitur, nominatque armaria Ducis Devonix, & *Thomæ Comitis Pembrockæ*, item *Hans Sloane*, & *Richardi Mead*, nec non *Thom. Sadleri*, & *Davidis Bosanquet*; quorum qui ultimo loco nominatus fuit, mercator Halebensis, ex Oriente per multos antiquos & inventi raros numos in Angliam invexit. Multam quoque debere se, fatetur, consuetudini doctissimi *Jo. Massoni*. Jam a longo tempore vulgandi hujus Catalogi consilium animo se agitalle, *Wisur* passim prodit; sed difficultates & horum temporum, & domesticæ rei suæ, amicorumque, post factas calidas spes, non expectatum frigus, moras sibi injecisse, queritur. Multum ergo debent hæ literæ Illustrissimo *Francisco North*, Baroni *de Guilford*, cujus opportuno in se favore Opus hoc ab interitu vindicatum, Auctor ipse prædicat.

Ordinem secutus fuit hunc, ut primo loco Græcos Regum & populorum Græcorum; dein Familiarum Romanarum, & Imperatorum; gentium denique barbararum, ut Hebræorum, Phœnicum, Carthaginensium; Hispanorum, Gallorum, Britonum, Anglo-Saxonum, & Anglorum usque ad *Henricum VIII*, numos exhiberet; recensioi illi Commentarium, Tabulas huic æneas numero tres & viginti numerum Oxoniensium, & his tandem Appendicem, subjungeret, in qua Epistolam ad *Jo. Massonum* de numo *Abgari* Régis; tum recensioem Inscriptionum Arabicarum e numis Arabicis *Bodleiani* armarii, cum interpretatione Latina *Jo. Gogueti*; porro Chronologiam rei numaricæ convenientem; denique numerum imperialium seriem secundum pretium & raritatem; tandem addenda & emendanda, dedit.

Hæc itaque breviter delineata splendidi hujus Operis institu-

tio est, e quo strictim quædam delibatum nunc sumus. Notæ si-
 gnat præcipue, ut in unversum populi cujusque numariam
 rem, cum privatas urbium, familiarum, Regum, Imperatorum,
 magistratum, quos numi memorant, rationes eo ordine, quo
 ipsi numi dispositi sunt, alphabetico scilicet, exponant. Juvat
 e Commentariis ad numos Regum & populorum Græcorum
 quædam speciminis causa excerpere. Nova e. c. est opinio
Wisti de numo *Amyntæ*, Macedonum Regis, quem post *Begerum*
Spanheimius & *Montfauconius* repetierunt, postceius
 nonnihil dubitans, ad eumque *Amyntam* spectet numus, cui
 ceteri tribuebant. Approbat Noster Galli prudentiam, aitque,
 sibi videri, cum in numo ipso non B. AMYNTOT. M.
 id est; βασιλέως Ἀμύντης Μακεδόνων, sed BΛMIMTOTOY M,
 conspiciatur exaratum, non *Amyntam* primum eo designari,
 sed Regem forte aliquem *Mentum*; adeoque ita legi oportere:
 BA. MEMTOT. M. βασιλέως Μέντης Μακεδόνων. Nam
 vocem βασιλέως sæpius duabus literis BA. in numis indicari,
 quam simplici B. &, quamvis ignotum sit Historicis omni-
 bus id Regis nomen, potuisse tamen a numo conservari,
 quod in scriptis perierit; neque abhorrere a Græco sermone
 nomen illud, cujus vestigia vel apud *Homerum* exsistat.
Pag. 116 allegat numum βασιλέως Ἀντίοχου Ἐπιφανῆς Διονύ-
 σου, cujus in medio prostant literæ ΣΤΑ. quæ non parum
 excruciauerint eruditos. Post repudiatas *Begeri* & *Vaillantii*
 conjecturas, quorum ille, σαφολίτην latere, crediderat, hic
 literas ΤΡΥ. τρυφάλεια fuerat interpretatus, adducit epi-
 graphen numi e cimeliarchio *Hans Sloane*, Equitis, ΒΑΣΙ-
 ΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΔΙΟΝΥ-
 ΣΟΥ ΟΡ. ΤΡΥΦ. ΣΤΑ. e qua pateat, numum il-
 lum nomine quidem pupilli *Antiochi*, sed autoritate *Try-
 phonti*, tutoris, percussum fuisse; qui, cum regii corporis *cu-
 stodiani* demandatam sibi habuerit, forte fuerit ΣΤΑΣΙΩΤΗΣ
 appellatus, aut ΣΤΑΘΜΕΩΤΗΣ, mansionum curator. *Pag. 118*
 profert effigiem duorum numorum e museo *Bosquetii*, quos
 rarissimos appellat; unius cum duobus capitibus, cornibus ca-
 pitæ impositis secundum formam genellorum *Druck*, & epigra-

phe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΟΙ, ex altera parte KOMMATHNON
 cum tiara Parthorum; alterius *Agrippa*, Judex Regis, hinc
 cum capite Regis diademato & ΑΓΡΙ . . ΣΙΑΕΤΣ illinc
 cum *Agrippa*, ejus filio equestri, ΑΓΡΙΠΠΙΑ ΤΙΟΤ
 ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Pag. 120 explicat numum, in ejus una
 parte facies imberbis, in altera barbata, & tiara induta, con-
 spicitur, cum inscriptione ANTIS. Primus enim ediderat
Haynius, sed infeliciter conjecerat, *Antisthenem*, Philosophum,
 illis literis designari. Felicius *Liébius* in *Gotha numismatica*
 deprehenderat, ad Antissiam, Lesbi urbem, numum hunc per-
 tinere, & imberbe caput *Sapphoris*, Poetrix, effigiem exhibere;
 quid autem barbaturum caput sibi velit, non expedierat.
 Conjecit ergo *Noster*, *Orphei* caput esse, eamque opinionem
 testimoniis Autorum & numis aliis confirmat. Ea occasione
 profert suam de Gemma vetusta, quæ *Fulvi* quondam *Ursini*
 fuit, conjecturam. In ea bina capita apparent adversa,
 quorum hoc *Virgili*, illud larvam quandam scenicam, esse,
 judicabant *Faber* & *Ursinus*. Alium *Virgili* cogati sedentis,
 & larvam quasi alloquentis, typum inter imagines edidit *P.*
Bellarus. Non putat *Wissus*, in his *Maronem* designari,
 omnibus aliis ad fidem ei rei faciendam argumentis, præter
Ursini auctoritatem, deficientibus. Quod vero pro larva ha-
 betur, id credit fatidicum *Orphei* caput, tiara ornatum, esse;
 alterum vero oppositum caput juvenile laureatum ex adverso
 sedentem, non *Maronem*, sed *Apollinem*, esse, qui *Orphei* ca-
 pitij silentium imponat. Pag. 123 demonstrat, caput mulie-
 bre in numis Syracusanorum non *Arethusa* nymphæ, neque
Veneris marinx, sed *Proserpinae*, esse, & quam ejus coronam
 alij spiccam, alij gramineam, dixerint, eam sibi ait videri ex
 ramis spinæ albæ nexam esse. Pag. 146 & seq. refutat
Chisbillum, qui Medicos Smyrnenes in numis Smyræ sibi
 visus fuerat reperisse, & opinionem suam peculiari Disserta-
 tione, post *R. Meadi* Orationem Harveanæ edita, assertum
 ierat. Reddit *Wissus* controversos illos numos omnes, ait-
 que, in adversa quidem eorum parte aut matris Deum, aut
Apollinis, in averla vero non Medicorum, sed unius *Homeri*,
 effigie.

effigiem conspici. Pag. 150 arguit errorem *Vaillantii*, qui in numo quodam Laodicænsi ΖΕΥΣ ΦΙΛΑΑΛΗΘΗΣ legit, & ex eo, *Jovem veridicum* Laodicæ cultum fuisse, sibi persuaserit, cum ΖΕΥΣΙΣ in eo, non ΖΕΥΣ, esset, & *Zeuxis*, Medicus atque Prætor ejus urbis, *Straboni* Geographo æqualis, designetur.

Sufficiant hæc in specimena e Commentariis. Veniendum nobis nunc est ad Appendicem, cujus primam partem efficit Epistola ad *Jo. Massonum* de numo quodam *Abgari*, qui fronte *Abgarum* cum inscripto ejus nomine, dorso autem, vel postica, faciem aliquam imberbem, exhibet, cum inscriptione ΑΑΑΝΝΟC. Quæritur, *Alannus*, vel *Allanus*, qualis homo fuerit, & quid ad *Abgarum* is fecerit, cum neque, *Allanum* Regem in Oriente, neque, *Edesse* rem cum *Allanis*, fuisse, ex historiis constet. Pererudita & certa est *Wisi* conjectura, pro ΑΑΑΝΝΟC legi oportere ΜΑΝΝΟC. *Manni* nomen in historiis & serie *Edesse* notum est & frequens; fuitque olim *Syris* frequentatum, sed in viris; hodie apud eosdem in usu est, sed ut muliebri. Sane celebris peregrinatoris, *Petri della Valle*, uxor *Chaldæa* *Mant* sæpe ipsi laudatur. Verum cujusnam *Abgari* (sunt enim plures) fuit ille *Mannus* filius? Videtur enim filius omnino barbari *Abgari* imberbis *Mannus* esse, & mos Imperatorum Romanorum, quo solebant sibi filios Imperii collegas in numis & tabulis publicis adsciscere, ad regulos Orientis, Romanis addictos, transiisse. Recurrendum itaque ad seriem Regum *Edesse* Nostro fuit, quam ex *Dionysii Telmabarensis* Chronico *Syriaco*, quod *Assemanus* in *Bibl. Orient.* in compendium misit, totam repetit. *Dionysii* curam in recensendis accurate Regibus singulis laudat, multa, fatetur, eum habere aliis prætermissa, nihil, quod Romanis adversetur testimonio, nonnulla, quæ lucem illis afferant; sed calculos ejus misere corruptos esse, in quibus neque sibi ipse, neque aliis, constet. Occurrunt itaque in illa serie duo *Abgari*, quibus ambobus filii fuerunt *Manni*: unus ille, qui Christi ætate vixit, ad quem literas quoque, ut fama fert, exaravit; alter *Abgarus Severus*, qui cum filio regnavit A. U. C. 940. Pri-

mus *Abgarus* exhibitus hoc in numo fuisse ideo nequit, quia litera C pro Sigmate ibi conspicitur, quæ *Claudio* demum Imperante in usum venit. Contra vero quadrat numus optime in alterum *Abgarum*, *Severum* cognomine, qui quate *Severus*, aut & *Ælius Commodus Severus*, cognominatus fuerit, quando & quamdiu regnaverit, de ejus Romam itinere, de pietate & in Christum fide, cum aliis, illuc pertinentibus, fuso clareque pertractat Autor, & simul ejus *Abgaris* numos exhibet, & *Procopium*, qui eum cum superiore *Abgario* confuderat, reprehendit. Tandem de *Abgario*, postremo Edessæ regulo, *Abgari Severi* filio, *Manni* fratre minore, a *Caracalla* devicto, & Romæ mortuo, disserit, numum ejus rarissimum profert, & inscriptionem Græcam elegiacam, a *Sirmondo* ad *Sidonium Apollin.* editam, ad ipsum refert. In universum historiam Regum Edessenorum hæc Epistola egregie illustravit.

Appendicis alteram partem implent numi, Arabicis literis signati in armario *Bodleiano*. Horum notitiam *W'isso* ante plures annos impertiverat *Jo. Gagnerus*, vir de literis Arabicis bene meritus; Editor talem reddidit, qualem a doctissimo viro acceperat. Horum autem minorum Arabicorum hic non nisi primum, in ære expressum, oculis lectorum proponit; cuius rei etsi justæ ei non defuisse causæ videntur, erunt tamen fortasse, qui, fieri potuisse, optent, ut omnes exprimerentur. Nequit enim peritis dubitandi causa de multis non oriri, quæ *Gagnerus* sibi visus fuit in numis reperisse, ibi non exstantia; ut variis & locis haud obscure colligas, e primo numo luculenter patet, si cætypum ejus cum *Gagnerana* interpretatione conferas. Operæ pretium facere nobis videmur, si & hanc, & veram, apponamus. *Gagnerus* credit, in adversæ partis numi quadrato spatio hæc verba ex-

cessa fuisse: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ عَيْدُ اللَّهِ الْأَمَامِ
أَبُو الْقَاسِمِ مُحَمَّدُ الْمُؤْتَمِنُ الْقَائِمُ بِأَمْرِ اللَّهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

In ambitu vero: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ عَيْدُ اللَّهِ الْأَمَامِ

& hæc sic interpretatus fuit: *In nomine Dei misericordis mi-*
sera-

seratoris, Abdollab AlEmam (seu summus antistes) Abul Kasem Mohammedi, securus in Deo, imperator fidelium. Al Cajem beamrillah, lenis moribus, educatus sicut princeps populi, pulcherrimus atatis. In aversæ autem fasciæ quadrato spatio

hæc perhibet inscripta: ابن الامام بن عبد الله محمد
الشيخ الهادي ابن الامام القايم بامر الله الشريف
ضرب في حصن سجلماسة; in ambitu autem:

حافظها الله عام اربع وثمانماية
Al Emam (id est, antistitis summi,) filius est Abdollab Moham-
medis sentoris Al Makdi, (seu directoris,) filii Anti-
stitis AlCajem beamrillah, nobilis, incolumitatis futura
præser. Cusus fuit in arce Segelmessa, quam Deus custodiat
anno (Hegira) 304 (Christi 916). Hæc a Gagnerio profe-

cta numi interpretatio prodit virum, aut non satis versa-
tum in Historia orientali, aut facilem deceptu, & parum at-
tentum. Poterant vel ipsi literarum ductus, in numo con-
spicui, virum doctum monere, numum recentem, certe non
ejus ætatis, quam ipsi tribuit, esse. Seculo X incunte ignoti
adhuc erant Arabibus illi literarum typi, quibus hodie utitur
Oriens, & cusus hic numus fuit. Præterea tum temporis
nullus fuit, & nullus reperiri potest in Africana historia, Se-
gelmessa, vel Tunitani regni, dominus, nomine Abdollab
Abul Kasem Mohammedi ol Mutamen (id enim si in numo
exstaret, al Mutamen esset proprium Principis nomen, quo
laudaretur ab Autoribus; neque debuisset securus in Deo ver-
ti). Neque Principes Africæ, qui tum erant Phathemitz,
vel Ismaelitz, sibi titulum Antrol Mumentine arrogabant. Tan-
dem, quod rei caput, luculentis literis in numo leguntur hæc

verba, عام اربع والى: anno quarto & millesimo. Cusus
ergo numus hic fuit anno Christi 1595, aut 1596. Nam de
utroque annus æræ Arabicæ 1004 participat, & quidem ab
Abdal-

Abdallab, Muly Schaihti, vel Schiki, (hic enim non est appellativum nomen, neque senicrem notat, ut putavit Gagnerus, sed est proprium,) qui Abdallab circa A. C. 1697 a patre Sidano (cujus ipsius quoque numus in his ipsis Arabicis Bodlejans deinceps numero 6 occurrit.) occisus fuit. Non novimus, qui Scheriforum, vel, ut vulgo appellantur, Zeriforum, Maroccanorum, & Tunetanorum, historiam clare distincteque tradiderit. Lancellus Addisonus tamen in Historia Barbariae occidentalis argumentum hoc aetate sua paulo superius perstrinxit, qui adiri potest. Debebat ergo numi inscriptio, qualis est, talis exhiberi, haec nempe. In adversae partis

area quadrata: *بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ عَمِدُ اللّٰهِ الْاِمَامِ
اَبُو الْيَاسِ الْمَلِكِ الْبَنصُورِ بِاللّٰهِ اَمِيرِ الْمُؤْمِنِیْنَ*

In nomine Dei misericordis. Abdollab (potest quoque Servus Dei reddi, quasi nomen proprium hic non sit,) al Imami (Imami nempe titulum omnes sibi arrogant, qui titulum Amiri alMumenine, seu Chalifae, sibi arrogant.) Abu Elias alMalec alMansur Billab Amir olMumenine. Continuat in

area quadrata partis averſae: *اِبْنُ الْاِمَامِ اَبِي عَمِدِ اللّٰهِ
مُحَمَّدُ الشَّيْبَخِ الْهُدَى اِبْنُ الْاِمَامِ الْنَاصِرِ بِاَمْرِ اللّٰهِ
الشَّرِیْفِ الْحَسَنِیْ* *filius al Imami Abi Abdalla Mohamma-*

di 's Schaihti 'l Mahdi, filii 'l Imami 'n Naseri beamrillab Scharifi Hasanici. Denique in ambitu adversae partis legitur sententia Alcorani, cujus locum cum nondum indagaverimus, non licet nobis de duabus postremis vocibus

*aliquid certi statuere. Reliqua autem sic sonant: اِنَّا یُرِیْدُ
اَنْ یُدْحِضَ الرَّبِّیْ* *vult Deus depellere a te*

malum. Postremae duae voces videntur esse اَجَلَ السَّنِیْ *urque ad terminum annorum, tuorum nempe, seu per totam tuam vitam. Tandem in ambitu averſae partis le-*

guntur hæc: ضرب بخصان سجا لاسه حاطبا الله
 ولى عام اربع والى Cusur fuit (numus hic) in arce Segel-

mesa, quarum Deus seruet, annis 1004. Liceat adhuc unum in-
 signiorem Gagnerii lapsum observare ad numos Turcicos,
 quoniam 8, 9, & 10, exhibentur. Numis in omnibus, quos Im-
 peratores Ottomannici eudendos curant, eadem, præter pro-
 pria nomina identidem mutanda, inscriptio conspicitur, sci-
 licet سلطان البحر خاتان Solkanus (Imperator)

terra continentis, & xayâvos maris. Constat ex historia
 Byzantina, veterum Turcarum, seu Hungarorum, vel Hun-
 norum, Reges Chaganos fuisse appellatos. Id Turcici ho-
 die rati seruant. Gagnerus autem ter hunc titulum sic exhi-

bet: سلطان الزين خاتان البحر, Sultan al Zain, Kha-

kan Al Nag'r (id est, regis ordinis.). Perquam facile est, in
 talibus rebus labi, quæ præter linguæ & historiarum peri-
 tiam oculum quoque exercitatum flagitant. Notanda sunt
 ejusmodi παραπλάματα, non ut laudibus virorum bene de
 literis meritorum detrahatur, sed ut a tali exemplo imitando
 imperitiores caveant.

Tertia Appendicis particula continet strictam rerum maxi-
 mo memorabilium, ab anno M. 1629 & Jani inde usque ad
 A. C. 1549, & mortem Henrici VIII, gestarum, & pro maxi-
 ma parte in numis exhibitarum, per annos recensioem. Vide-
 tur autem in uniuersum Doctiss. Editor juvenibus, scientiæ vete-
 rum numorum operam navantibus, voluisse gratificari. Eo-
 dem spectat Tabula, quarto loco posita, & ex Joherti Scien-
 ce des Medailles excerpta, numorum imperialis, a Pompejo
 M. ad Constantinum Paleologum, ultimum novæ Romæ Impe-
 ratorem Christianum, producta; qua monstratur, cujus Impe-
 ratoris, quo metallo, essent, nec æ, numi, & quod cuique
 pretium a raritate tribuendum sit. Claudunt Appendicem ad-
 denda & emendanda; in quibus Autor inter alia numum Eury-

elit, Lacedæmoniorum tyranni revo Julii Cesaris & Augusti, itam Polemonis, celeberrimi Sophistæ, de quo Philestratus, & eClypa numerum incertorum, dedit; tandem breviter contorniatos attingit.

EPISTOLARUM REGINALDI POLI, S. R. E. CARDINALIS, & aliorum ad ipsum, Pars III; que scriptas complectitur ab A. 1540 ad A. 1542, scilicet ab exitu legationis sue Hispanicæ usque ad mortem Cardinalis Contareni. Præmittuntur apologetica Præfatio, bisariam divisa, & plura monumenta, ad Epistolas hujus Voluminis spectantia.

Brixie, excudebat Joannes Maria Rizzardi, 1748, 4 maj.
Alph. 2 pl. 20.

Primam & secundam Partem harum Epistolarum enarravimus in *Novis Actis A. 1747 Mensis Aprilis pag. 446 - 460.* Succedit jam *tertia*, quæ eodem se chartæ & typorum nitore, eademque accuratione in tollendis mendis, qua priores, commendat. Absolvitur hæc 1) *Præfatione*, 2) *Diatriba*, qua illustrantur & vindicantur gesta Cardinalis *Gaspars Contareni* in conventu Ratisbonensi, 3) *Vita Contareni*, eaque duplici, sermone Italico consignata a *Ludov. Beccatello*, Latino a *Joanne Casa* conscripta; quibus subjicitur *Contareni Epistola de Justificatione* secundum editionem Parisiensem anni 1571; ejusdem Epistolæ ad diversos, & aliorum ad ipsum, scriptæ; tandem *instructioes*, datæ *Contareno* in Germaniam legato & aliis; 4) denique exhibentur *Epistola Reginaldi Poli*, seu aliorum ad ipsum, ab A. 1540 ad 1542. Inscriptum est Volumen *Phil. Thomæ Cardinali de Alsatia*, Archiepiscopo Mechliniensi, Belgicæ Primati.

Pars III in duas alias dividitur, quatum *prima* exhibet *Judicium*, in his nostris Annalibus latum de duobus prioribus Voluminibus Epistolarum *Poli*, una cum *Animadversionibus* Eminentissimi
Qui-

Quirint, secunda profert documenta, quibus probatur, Cardinalis
Regin. Poli Viterbiensis sodalitium labis omnis purum fuisse,
 De singulis his partibus pro instanti nostri ratione ita agemus,
 ut potissima momenta exhibeamus, initium facturi ab illis,
 quæ contra iudicium nostrum in medium sunt producta,
 Integrum illud, in sectiones divisum, repetitur, iisdemque
 animadversiones suas illico subjicit Illustrissimus Purpuratus,
 Magno honori nobis ducimus, institutum nostrum *Areopago*,
 & qui illi præsent, idemque urgent, *Areopagi* senatoribus,
 comparari ab homine Italo, non vulgari, sed eximio, Viro
 summa doctrina, virtutis splendore ac ingentibus meritis, præ-
 cipuis denique honoribus in Romana ecclesia conspicuo,
 Gratulamur nobis de elogio hoc, nobis nostræque Germaniæ
 adeo glorioso, eoque nomine gratias Eminentiss. *Quirino*
 agimus maximas, certissimum hoc faventissimi in nos an-
 tiqui testimonium in magno pretio habentes. *Areopagus*
 erat supremum & sanctissimum Atheniensium tribunal, a quo
 non nisi graviores causæ, & quidem secundum æquitatis &
 justitiæ nominam; disceptabantur; quare in Græcia multum
 ei honoris habebatur, ejusque iudiciis neminem adscribebatur,
 nisi qui honesto loco natus esset, quique virtute aliis præcel-
 leret, ἢς (Βαλῆς ἐν Ἀρείῳ πάγω) ἔχ' ὄιον τ' ἦν μετασχῆν,
 κλῆν τοῖς καλῶς γεγεῆσι, καὶ πολλὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύ-
 νην ἐν τῷ βίῳ ἐνδετυγμένοις ὥς πάντων αὐτὴν ἐκότως διε-
 κοικεῖν τῶν ἐν τοῖς Ἑλλησι συνιδεῖται, verba recitamus *Isocra-
 tis* in *Orat. areop.* pag. 251 edit. Cantabr. Quæ si ad nos
 transferantur, ad honorem est satis. Equidem non civiles
 causas, quales illi, sed literarias, tractamus; quoniam tamen
 suprema lex nobis est veritas, illud pretium victorum docto-
 rum laboribus statuimus, quale illis debetur. Nolumus tam-
 en iudicium nostrum ἀντιένδινον haberi; liberum est cui-
 que, illud iusta rationis lance ponderere, quæque ipsi minus
 placere videntur, publice, sed decenti moderatione, proponere.
 Nemo igitur existimet, molestum vobis accidisse, quod
 Vir summus iudicium nostrum integrum repetiit, in idemque
Animadversiones coniecit. Uti autem ille *iudicis*, quod

ait, *argutum non formidavit acumen; ita, ab æquitate ipsius nos impetraturos, confidimus, ut, quid in illis desideremus, libere, sed modeste, exponere nobis liceat, illis prætermisissis, quæ ad causam nostram hand spectant. Sed tempus est, ut ad Animadversiones progrediamur. Notaveramus, Polum, si tanta de salute Regis & incolumitate regni sollicitudine, fuit affectus, lenioribus suscipiendis, & blandioribus adhortationibus, quàm ejus conciliare debuisse, quò facilius aaream accommodaret.* Adhæc ex Epistola quadam Poli monstratur, ipsum turpitudinem delictorum, quibus Regem pollutum videret, ob oculos & animum posuisse, & periculum, in quod se, & regnum, nisi ab illis abstineret, præcipitem daret, dilucide exposuisse. Hæc quidem bene sese habent; verum non queritur de eo, quid ad amicos super hac re scripserit, sed num verba illa dura & inclementia excusari possint. Nec amici ipsius, quod ex Epistola Poli ad Contarenum apparet, illam verborum duritiam & sermonis virulentiam æquis animis ferre potuerunt. Satis quidem splendida sunt verba illa, quæ in Epistola ad Paulum III leguntur, se, *utcumque alii desperent, (Regem ad saniozem mentem rediturum,) tamen maxime sperare; præsertim cum tot viros sanctos noverit, qui ejus causa assidue in precando excubent, adeo, ut, si mundum peccatis impleisset, tamen, a Christi immensa misericordia tot bonorum preces hoc impetraturas, minime diffidendum sit.* Cum his conferamus, quæ in Epistola XLIV hujus Voluntatis ad Cardinalem S. Marcelli pag. 75 habet: *Quod vero me (Reverendiss. D. V.) hortatur, ut pro ejus (Regis) conversione ad Deum preces effundam, qui tam nefarii sceleris autor fuit; gratæ quidem est hæc admonitio, quam dignam statim persona majoris Penitentiaris judicavi, quam Reverendiss. D. V. gerit. Utinam vero hujus peccata ejusmodi non sint, de quibus dicit Joannes, pro tali vero non dico, ut quis orat, quæ per tot annos in sacris ecclesiæ cumulavit, semper autem in deterius profecit.* Hæc ubi quis cum proxime superioribus componit, apparebit, adversa fronte sibi contrariari, unde judicatu est proclive, Polum sibi non semper constitisse, sed, prouti affectuum

ſtium æſtu fuerit agitatus; modo lenius, modo aſperius, lo-
 cutum eſſe. Addideramus, viam iſtam, quam ingreſſus fue-
 rit *Polus*, abire ab illa, quam ſectati fuerint Chriſtus, ejuſdem-
 que ſidiſſimi internuntii; ſpiritum Chriſti non niſi manſuetu-
 dinem ſpirare. Ad hæc reponit *πολυφύλλητον* iſtud: *Quis*
tulerit Græcos de ſeditioſe querentes, & ex Oratione Sadole-
ti ad Principes Germaniæ quædam in medium profert, qui
 Proteſtantes multorum vitiorum reos peragat, ſpeciatiim ira-
 cundiæ, jaſtantiæ, vehementiæ, quod horrenda in Romanos
 Pontifices probra jaciant, conatiſque fuerint omnes & di-
 vinas & humanas leges, omnes veteres mores, omnes ſuperio-
 rum atque inferiorum diſtinctiones, curationes, gradus, miſce-
 re atque confundere. Enimvero hæc ratione iſtus avertitur.
 Oſtendendum fuiſſet, ſpiritum manſuetudinis Chriſti egiſſe *Pe-*
lum; ſed declinat hoc argumentum, & ex adverſa parte in-
 nuit, Proteſtantium doctores etiam ſubinde affectuum ſuorum
 fræna laxaviſſe, atque in eccleſiæ Romanæ mores nimium in-
 vectos fuiſſe. Tacite igitur concedit, *Polum* ab hoc vitio im-
 manem ſe non præſtituiſſe, inque exagitando Regem niſi modum
 non tenuiſſe. Ad hæc in querelis non tam eſt reſpiciendum
 ad illum, qui queritur, quam quæ ſint querelarum occaſio-
 nes & cauſæ. Haud raro etiam evenit, ut, quod de lupo &
 agno in fabulis eſt, viribus potentior de Imbecilliori & inno-
 cente querelas fundat, culpam mali, a ſe profecti, in illum
 conjiciens, non alia de cauſa, quam quo prætextum aliquem,
 eundem opprimendi, fingere poſſit. Non diſſitemur, aliquos
 Proteſtantium hic modum migraviſſe: Iliacos quippe intra mu-
 ros peccatur & extra; id tamen ex hiſtoria emendationis ſa-
 cerorum abunde apparet, juſtam conquerendi cauſam iſtis non
 deſuiſſe, eandemque ab adverſa parte ſuppeditatam eſſe. Nec
 Proteſtantes id demum fecerunt, verum longe ante hæc tem-
 pora viri cordati in eccleſia Pontificia de immani ambitione,
 dominandi cupiditate, avaritiâ, tyrannide, ignorantia, libidini-
 bus, ſtudio jura divina pariter atque humana pro arbitrio pro-
 culcandi, ac aliis gravioribus criminibus Pontificum & Cleri
 Romani, æres admodum fuderunt querelas, ac emendatio-

Pag. 2-7.

nein factorum anhelarunt, Nec in horum numero tantum fuerunt homines privati, sed & Imperatores, Reges, Principes, quin denique integræ nationes, quo spectant 100 illa gravamina nationis Germanicæ. Et quis vitio vertet Protestantibus de corrupto ecclesiæ Romanæ statu querelas, cum ipse *Adrianus VI* per oratorem suum fuerit confessus publice; *Certe plurimis nunc annis graviter multisque modis peccatum est Romæ, & inde a Pontificio culmine malum hoc ac lues ad inferiores omnes ecclesiarum præfectos defluxit; nemo enim est, qui suum factat munus, aberrarunt omnes, & ne unus quidem ex omni numero vacat culpa, ut Sleidanus docet de Statu relig. & reipubl. pag. 82. Sadoleti oratio iunctiva non tanti est faciendæ, ut inde argumenta contra Protestantes ex vero sumi possint. Oratorum mos est, rem exaggerare, & omnem sermonem suum, undecunque demum argumenta depromantur, ad persuadendum accommodare; quare, quæ habent, ad vivum non sunt resecandæ, quod speciatim de hac *Sadoleti* iunctiva est dicendum, in qua certe plura aperte falsa in Protestantium rationes referuntur. Et, si volupe esset, iunctivas virorum doctorum & piorum, qui in societate ecclesiæ Romanæ vixerunt, in eademque perfliterunt, ex historiarum monumentis & aliis scriptis repetere, manifestum fieret, has non æque acres & aculeis plenas esse, ac eam, quam *Sadoletus* in Protestantes detonuit, imo illam has longe vincere.*

Ex *Schelbornio* notaveramus, *Polum* operam navasse, ut *Carolus V Imperatorem* & alios Principes Christianos adversus *Henricum* concitaret, sicque ipsum & regnum illius in discrimen adduceret. Addideramus, eo spectavisse *Poll* legationes, ut Imperatorem aliosque Principes adversus Regem & regnum Angliæ armaret. Excipitur, *Polum* in Epistola apologetica ad Regem *Eduardum*, dilerte scribere, cum Imperatore *Carolo* ac Rege Galliarum *Francisco* sic egisse, & ad id hortatum eos esse, ut amoris & amicitie rationem potius adhiberent, *Henricum* qui amicum & fratrem graviter lapsum erigerent, crederentque in statu regio confirmarent, quam ipsum armis opprimerent atque spoliarent. In eundem modum mentem suam expli-

explicuisse antea, in quorum finem animi sui sententias ac
 molitiones effuderit. *finem legationis suae tunc fuisse, ut reli-*
gio in antiquam stabilitatem reduceretur, unde rex, & quies &
salus, & Regi ipsi honor, & ecclesiae pax, ad Christi gloriam
consequi possit. Verum quis a se, ut credat, impetrare potest,
Polum, in aulis nultum versatum, voluisse animi sui senten-
tiam omni ex parte patefacere, non illius aliquam partem pe-
ctore clausam servasse? Estne fidei propius, cum mitioribus
consiliis nihil proficeret, hoc illis suggessisse eum, Henricum,
hostem a Pontifice declaratum, bello persequendum esse? Non
hic opus est suspicionibus & hariolationibus; clamant hoc
ipsius verba, quae ex Apologia ad Carolum V Imperatorem
in his Novis Actis A. 1747 Mense Aug. pag. 452 enotavimus,
illum multo graviolem hostem, cet. Imprudentis cer-
te insimulandus esset Polus, & sine suo excidisset, si omnia
dura illa verba ac perniciofa mollimina Eduardo filio, eidem-
que successori in regno, repetere voluisset, quem tamen suis
partibus adjunctum cupiebat. De Purpuratis, quos Paulus III Pag. 10 - 13.
sibi adseiverat multis ex antilibus, & hominibus religiosis,
qui illo tempore floruerant, affirmaverat, cum illis, qui vivo
Luthero novas de religione sententias in Germania propalave-
rint, non solum contendendos, verum etiam forte illo supe-
riores, fuisse. Hæc jam de novo repetit, & A. Gellium
N. A. Lib. XIX Cap. 12 adducit, dicta ejus ad factorum in-
flauratores applicans. De eo, num ab Eminentissimo Purpu-
rato nominati aptiores fuerint ad sacrorum emendationem, &
Scripturæ interpretationem, Luthero, ceterisque sacrorum in-
flauratoribus, cum disceptatum sit cum viris præstantissimis,
Skeltornio, Kteslingio, Formeyo, qui rectiora docuerunt; non
est, cur actum hic agamus. Quæ ex A. Gellio adducuntur,
ad invidiam primis sacrorum inflauratoribus constandam
vanice sunt comparata; sed & hanc criminationem Vir do-
ctissimus, qui sub J. Pacimontani nomine latere voluit, retu-
dit in Mus. Helvet. P. XVIII pag. 267, 268. Tantum abest,
ut pii illi ac docti viri, qui, ut religionem, a Christo profe-
ctam, ad pristinam reducerent simplicitatem, occupati fue-
runt, salutis fundamenta subruerint, ut veritatem, multis er-
 rori-

Pag. 13. 15.

coribus ac superstitione oblectam, ex tenebris in lucem produxerint, & relictis palearum quisquiliis, aurum, argentum, lapides preciosos, retinuerint. Ubi in enarranda apologia *Poli* ad *Carolus V* versabamur, inter alia adduxeramus illius exclamacionem, ab *Henrico* non minus pertimescendum esse, quam ab *antichristo Mahomedico*. Protuleramus hæc, nullo interposito iudicio; facere autem non potuit Illustrissimus *Purpuratus*, quin suum in Protestantes non æque benignum proderet animum. Exclamatio hæc, inquit, illa est, unde in furias veluti ælius sectariorum grex, clamores simul horrendos ad sidera tollit. Excusat illam exemplo *Adriani VI*, qui in instructione, quam vocant, data *Cbergato*, legato suo in Germaniam, non solum *Lutheri* asseclas, ceu *miseros hereticos*, sed *Lutherum* ipsum, ceu *Mahomedem alterum*, condemnet. Inde argumentatur, acatholicos scriptum hoc magis facere, consequi igitur ipsos hanc comparacionem inter *Lutheranos* & *Mahomedanos* consensu suo approbare. Egregia certe argumentatio! Protestantes scriptum Pontificis in aliquibus, quæ recte sese habent, laudant & præbent, igitur omnia; quam argumentandi rationem *Dialecticos* petiti minime ferendam iudicarent, quod a particulari ad universale non valeat consequentia. Et num autoritas Pontificis dicto, quod ex impotentia quadam animi effudit, excusationem dare potest, nisi quis dicat, ex cathedra id pronuntiatum? Sed ponamus etiam hoc, non tamen integrum fuit *Polo*, dictionem hoc in imitationem trahere; qui enim spiritus, fallere nescius, erat in Pontifice ob sedis prærogativam, idem *Polo* proprius non erat. Et possemus forte aliquem nominare, qui de Pontificibus Romanis affirmare non dubitavit, *peiores illos esse Turcis, Saracenis, Tartaris, Judæis*. Improbabit sine dubio invidiosam istam comparacionem *Em. Purpuratus*, sicut nos ipsi improbamus; igitur hanc etiam ipse æquitatem exhibere debuisset Protestantibus, ut detestandæ huic comparacioni pollicem haud præberet. Iudicium de *Poli* scriptis tuleramus, speciatim notantes, ipsum nimis in Pontificiam denominationem ardore ferri, & haud raro adversarios suos non tam rationibus convincere studere, quam conviciis proterere. In contrarium *Em. Autor* assert id, quod

24. 28.

Con-

Contarenius de hisdem censuerit. Velleimus, non tam auctoritate, quam rationibus, actum fuisse. Nos iudicavimus de scriptis, quæ enarravimus antea, quæque, quem indicavimus, caractere sunt insignita. Debeimus ita sequi aliorum iudicium, ut nos-
 stro etiam aliquid deferamus. Inaueramus, *Polum*, operam suam accommodantem Pontifici, minas atque iras in *Henricum* spiranti, non omni culpa vacare. Eminentissimus *Quirinus* se recipit ad Epistolam *Poli*, directam ad *Rodolphum Carpentensem*, in qua ipse fateatur, se in emendandis Anglis non tam *chirurgiam*, quam *distantiam*, adhibuisse. Inde jam concludit, *Polum* in obeundis legationibus non *serpentem*, non *tigrem*, sed *avem* & *agnum*, se præbuisse. Nobis hæc lex est fixa, de hominum actionibus non tam ex illorum verbis, quam actionum natura atque indole, iudicandum esse. Et quid sibi vult comparatio *avis*, generatim nominatæ? Ex illa, si velleimus, quædam *Polo* minus honorifica elicere possemus. Asseveraveramus, *Paulum III* societatem quidem virorum primæ existimationis ac dignitatis constituisse, qui de emendandis nævis ecclesiæ consilium in unum conferrent, sed, per hos ipsos medelam illis nullam allatam fuisse, subjunxeramus. In contrarium adducitur testimonium *Courayerii*, affirmantis, per canones illos, qui conformes fuerint spiritui antiquæ ecclesiæ, id impetratum fuisse, ut abusus, qui olim impune regnaverint, minores sint facti. Sed non video, qui *Courayerii* testimonium nobis opponi possit, cum ille loquatur de Canonibus Concilii Tridentini, nos de consilio *Pauli*, quod ipsum in fumum ac ventum abiisse, *Cel. Schelhornius* docuit. Idem notaverat, *Paulum III* Astrologiæ divinatrici nimis deditum fuisse, nosque auctoritatibus, ab illo addictis, addideramus testimonium *Onuphrii Parvini*, itemque *Thuant*. Quam labem ut a Pontifice suo depelleret, provocat Antistes purpuratus ad *Hieronymum Fracastorium*, in Epistola nuncupatoria libelli de Hæmocentricis testantis, *Paulum* multo studio circa siderum & cœlestium orbium contemplationem versatum fuisse, ut annum rescriveret, & solaris cursus ad vera æquinoctia reduceretur, succurreretque lapsis cyclis. Sed quis, quæsumus, a *Fracastorio*

Pag. 37-37.

37-39.

rto postulare potest, ut etiam Astrologiæ judiciaræ mentio-
 nem injiceret, cum id neque *Paulo* acceptum, & *Fracastoro*
 detrimens, fuisset futurum, qui hoc ipso iras Pontificis in
 se concitasset. In Epistolis dedicatoriis congeruntur omnia,
 quæ ad laudem faciunt, reticentur contra, quæ culpanda sunt,
 quæque habere aliquid opprobrii videntur. *Menckenius* no-
 ster inepta quædam olim *Fracastori* verba notaverat, v. c.
 ipsum (*Paulum*) in stellas orbisque potestatem unum ex cun-
 ctis mortalibus habere; porro, nihil in inferiori hoc mundo
 esse, nihil in superiori, quod ipsi se non aperiat. Quam in-
 commoda sit hæc hyperbole, rationibus non contemnendis
 monueramus. In ejus nostri judicii examine dum versa-
 tur *Pæsul*, vel maxime contra *Menckenium* disputat. Huic,
 nostra ope, nostris armis, non indigenti, suas facile tuen-
 das partes relinquimus. Id unum tantum notamus, locutio-
 nes has approbari, quoniam Christus claves regni cæ-
 lorum *B. Petro* commiserit, atque inde hæc potestas
 ad illius successores transierit. At enim *ἤσσεis*, tradere
 alicui claves cælorum, & potestatem in stellas omnesque or-
 bes habere, secundum proprium & nativum sensum suum, to-
 to cælo differunt. Locutiones *Fracastori* genuino sensu sup-
 mortalium nemini aptari possunt, nisi illum Deo æquare ve-
 limus, qui in eo gloriam suam ponit, quod stellas in nume-
 rato habeat, easdemque exercitus instar educat. Num autem
 Christus verbis illis *Petro*, & quidem soli, potestatem in in-
 feriori hoc, pariterque superiori, mundo tradiderit; an *Pe-
 trus* unquam Romæ Episcopum egerit; & an hæc potestas a
Petro ad Pontifices, tanquam illius successores, fuerit trans-
 missa, sunt *μεγάλα* illa *ζητήματα*, quæ nondum ita ad li-
 quidum sunt perducta, ut tuto credere quis possit, potestatis
 hujus non expertes habendos esse Romanos Pontifices. Ostende-
 rat *Em. Quirinus*, Protestantes multis laudibus extollere ex-
 planationes Psalmorum, a *Flemingio* concinnatas, easque suo
 assensu comprobare, qui quænam in dedicatione *Paulum III*
 appellaverit custodem & principem omnis sanctitatis, etiam
 hoc ipsum illos tanquam verum admittere debere, His addide-
 ramus

ramus illa: *Quasi vero, qui de necessariis fidei Christiana capitibus recte sentit, etiam hoc credere teneatur, Pontificem Romanum esse custodem & principem omnis sanctitatis.* Animadvertit ad hæc Vir summus: *Quorsum pertineat quasi veto illud, non percipio.* In his animadversionibus haud semel nobis est visum, Em. Purpuratum concludere ab eo, quod limitatum est & determinatum, ad id, quod nullis positis terminis affirmatur, vel negatur; Logici dicerent *Sophisma a dicto secundum quid ad dictum simpliciter.* Quis non intelligit, Protestantes, explanationes Plalmorum *Flamini* elogiis suis prosequentes, illa de his solis accipi velle, adeoque eisdem obligationem hanc imponi non posse, ut credant, quod idem in Epistola dedicatoria ad Pontificem scripsit; apparet igitur, quo *quasi vero* illud pertineat. Sed de his satis. Pergimus ad *Partem alteram* Præfationis, qua ostenditur, sodalium *Pag. 48-50.*
Viterbiense omnis labis purum fuisse. Quos sibi sodales adjunxit, fuere, uti ex aliquot ipsius literis apparet; *Flaminius, Petrus Carnesecca, Victoria Columna, Piscaria Marchionissa*, alii, quorum sermones, quos inter se miscuerunt, conformes fuisse dicuntur dogmatibus religionis Catholice. Probatur hoc ex nonnullis epistolis *Flamini*. Quoniam autem in illis quædam suspecta visa sunt doctoribus Protestantibus, longiorem illarum Epistolarum dubiæ fidei & supposititiæ pronuntiaverat *Schelhornius*. Hunc & alios ejusdem ordinis refutare aunitur argumentis, ut nobis quidem videtur, non admodum validis. Et, cum ex hoc sodalizio *Carnesecca & Carac-* *59-72.*
etolus se post in Protestantium castra coniecissent, neque inde labis aliquid ad *Polum* transivisse, demonstrat; conversationem etiam cum *Marchionissa* absque ulla criminatione esse, quæ de religionis Catholice optime senserit, quæque illius instituta accurate sit sectata. Idem denique adstruit ex literis *Pauli III de modo concionandi*, quarum præcipuum Auctorem haberi debere *Polum*, asseverat, in quibus salubris omnino & sancta continetur doctrina, quæ datæ videantur A. 1542. Ex harum argumento facili opera diffuari posse arbitratu falsam acatholicorum criminationem, Catholicos

affernant merita Christi, & operum bonorum dignitatem nihil minus tollere, atque his innitit ad vitam aeternam comparandam.
 Pag. 72 - 74. Integra hæc Epistola, quam alibi jam publicaverat, exhibetur a pag. 75 ad 82. Sub finem hujus Commentationis refert, quanta cura ac solitudine turbæ Mutinenses, a quibus religioni detrimentum imminuerit, a *Contareno* fuerint sedatæ, ac recensum dat monumentorum, quæ in hoc *Veluntæ* continentur, & unde singula acceperit, indicatur.

82 - 88. Præfationem loco *secundo* excipit Diatriba de rebus gestis *Casp. Contareni* in conventu Ratisbonensi. Jussu Imperatoris *Caroli V* liber A. 1541 compositus fuit, complectens articulos, super quibus ex parte Catholicorum *Psugius, Gropperus, Eccius*, ex parte Protestantium *Melanchthon, Bucerus, & Pistorius*, collocutores & examinatores delecti erant. De nonnullis hi conveniant, suamque sententiam cum Principibus communicaverant, qui iudicium Cardinalis *Contareni* sibi expetierant. Hic mentem suam ita explicat: *Cum Protestantes in nonnullis articulis discedant a communi consensu ecclesiæ Catholicæ, in quibus tamen, non desperamus, aliquando ipsos quoque, Deo bene juvante, nobiscum consensuros, nihil amplius de reliquis omnibus statuendum, sed remittendum esse summo Pontifici & Apostolicæ sedi, qui vel in Concilio generali, cujus celebratio non multo post fiet, vel modo alio, magis opportuno, si res ita exegerit, ea poterit juxta Catholicam veritatem definire, nec non, habita rerum & temporum ratione, statuere, quæ videbantur fore expedientia reipublica Christiana, & huic inclinatæ nationi Germanicæ.* Hæc verba quibusdam, *Sarpio, Courayris*, continuatoribus *Fleurit*, aliis, visa sunt flexiloqua, ac si articuli omnes, & super quibus convenire nondum potuerint, & de quibus adhuc controverterint, ad Pontificem & ad Concilium generale fuerint rejecli. Docet igitur Purpuratus Princeps, & priores; & posteriores, iudicio Pontificis submitti debuisse, *Cap. I.* Idem direxerat *Cap. II* adhortationem ad Præfules Germaniæ, ut ipsi cum domesticis suis pietati studerent, ab avaritia, aubitione, luxu, abstinerent, gregis sui curam diligenter haberent, dioceses suas visitarent, pauperi-

petibus prospicerent, viris probis & doctis concionandi potestatem facerent, viros doctos & fama illustres juventuti erudiendæ præficerent. Contra quæ cum *Bucer* nonnulla monuisset, verbis *Eccii* hæc diluuntur. *Cap. III* redit ad id, quod *Cap. I* proposuerat, *Contarenum* nec acceptasse aliquid, nec decidisse, sed omnia ad Pontificem, in generali Concilio, vel alio modo, definienda remisisse. Ad illa quid *Bucer* exceperit, quidque *Eccius* responderit, indicatur. Cum fama percrebresceret, Imperatore consentiente, in Germania Concilium nationale convocandum esse, in quo neque Pontifici, neque Pontificiis, ulla de religione cognoscendi potestas danda esset; *Contarenus* proposuit, in tali Concilio controversias fidei determinari non posse, cum id ad statum ecclesiæ universalem spectet. Super his mentem suam aperuerant proceres imperii; *Bucer* etiam quædam monuerat; *Eccius* igitur rursus in scenam producit, qui non sine verborum acrimonia illius sententiam exagitat, *Cap. IV*. In suspicionem adductus erat *Contarenus*, ac si de justificatione & meritis operum minus recte sentiret ac disceret; monstratur igitur, ipsum ad veram justificationem fidem cum operibus conjunctim requisivisse. Ipsum etiam *Petus* ampla admodum laude est prosecutus, quod doctrinam hanc optime illustraverit, *Cap. V*. Quid idem judicaverit de autoritate Conciliorum & primatu Pontificis, & quid Romæ de eo senserint, *Cap. VI* exponitur. Concordiam cum dispendio veritatis, quam tueatur ecclesia Romana, ineundam haud esse, suadet, nec tolerantiam, ecclesiæ noxiam, urfit, consentiens profus hæc in re *Eccii*, *Cap. VII*. Rumores sinistros de actionibus Ratisbonensibus tum Romæ, tum alibi locorum, per homines malevolos ac invidos, ut ægre illi facerent, disseminatos fuisse, ex *Beccatello*, qui vitam illius consignavit, docetur. Subjiciuntur quædam de justificationis doctrina, qualis in ecclesia Catholica pariter ac Evangelica tunc temporis fuerit proposita, *Cap. VIII*. In vita *Petri Martyris*, consignata a *Jes. Simlero*, memoratur; *Contarenum*, ex Germania reducem, Lucæ veterem amicum *Martyrem* convenisse, cumque

Pag. 9 - 18.

19 - 32.

33 - 40.

41 - 54.

55 - 62.

63 - 86.

69 - 80.

de religionis dogmatibus differrent, illum in multis doctri-
 nis Protestantium pollicem percussisse, quod ipsum etiam
 testatur sic *Orbinus*, quorum relationem hoc perscrutatio
 epiphonemata: *Quid enim verisimilius, quam malum illum
 demonem, qui aqua Vermillum ac Orbinum adegit, ut à catho-
 lica fide, & religiosa familia, cui nomen dederant, instituit,
 descisceret, haud minus utrunque pariter incendisse ad fru-
 endas in Contarorum synagogas, cuique uno propemodum
 opusculo elaboratas? Indignatur praeterea Scheldorus, quod ca-
 lumnia illas pro rebus omnino certis vendiderit, & Simleri Ore-
 tionem inter praestantissimas biographias referendam esse,*

Pag. 81. 91.

conferat, *Cap. IX.* Sed, si fas est istiusmodi *supponere*
 viros probata fidei in suspensionem adducere, ac res
 vere gestas pro arbitrio, nulla ratione addita, negare, quid
 amplius certum erit in historia? Subjungit *Cap. X.* quaedam
 de *Melanibontis* atque *Hier. Wolfii* studio in Astrologiam,
 quo sic appareat, principem Theologorum, qui in comitiis
 Ratisbonensibus affuit, a vanitate & temeritate, quae *Paulo III.*
 vitio vertatur, alienum haud fuisse.

91. 96.

Subsequitur duplex vita *Contarens*, quarum prior sermone
 Italico consignata a *Lud. Baccatello* pag. 97. 141, posterior a
Jo. Casa sermone Romano pag. 142. 198, ex qua quaedam eno-
 tare iurabit. Natus fuit Venetis, oriundus familia nobili, &
 opibus incluta. Pater ipsi fuit *Aloysius Contaremus*, mater *Pa-
 lyxena Malperrina*. Simul ac aliquantulum adolevit, eximia
 indoles ex ipso emicuit, quare patet eum studiis destinavit,
 ipsiisque peritis magistris formandis tradidit. Inde *Patavi-
 um* missus, adhaesit *Petro Pomponatio*, sub cuius auspiciis brevi
 tempore magna cepit studiorum incrementa. Sed, patre praeter
 opinionem mortuo, ad res matris familiares ordinandas, *Ve-
 netias* redire est coactus, quibus constituit, *Patavium* est re-
 versus, & ordine iusto singulas disciplinas & scientias tracta-
 vit, nec Poetas Latinos ac Graecos neglexit.

142. 149.

Quo tempore
 Venetorum respublica non uno bello petebatur, ad Impera-
 torem *Carolum V.* orator ire est iussus, & sua doctrina
 & insignibus virtutibus id est consecutus, ut ei non solum

acceptus, verum etiam familiaris, fieret, ut ipsum sibi in Hispaniam eunti comitem adjungeret, ejusque genti magno esset emolumento. Ex legatione, quinque annis elapsis, redux Venetias, omnium consensione in senatum est allectus, Hinc Romam missus, sua prudentia, autoritate, & gratia, apud Augustum plurimum contulit, ut Italiae pax restitueretur. Hoc facto, ubi Venetias rediit, in ipsum dignitas Consilarii, quæ summa apud ipsos habetur, est collata, quam cum administraret, literæ Roma sunt allatæ, quibus significabatur, *Paulum III* ipsum in Purpuratorum concilium cooptavisse. *Do-* Pag. 149 -
161.
 luerunt Veneti, tantum virum sibi eripi; ipse etiam honorem hunc ægre admodum admisit. In tanto honorum apice de pristina vivendi ægendique ratione nil quidquam remisit. Comem se ac affabilem præbuit omnibus, egenis & afflictis, maxime Græcis, munificum se præbuit. Ubi sententiæ in senatu rogabantur, nil dedit assentationi, sed, quod justum atque æquum reputabat, decrevit, nec invidiam ac sinistras aliorum vuculas reformidavit. Imperator, cupiens 162 - 173.
 religionis controversias imminutas, vel, si pote, sopitas, ratus, id per colloquium amicum commode fieri posse, a *Paulo III* petiit, ut legatum eo destinarer. Pontifex igitur legebat *Contarenum*, quem norat rerum Germanicarum probe gnarum, multa prudentia & rerum usu præcellentem, ac Imperatori acceptum. Quam rem cum multa tractaret lenitate, nec tamen ad optatum perveniret finem; judicabant multi, ipsum erga aliter sentientes nimium indulgentem fuisse. 173 - 177.
 Legationis hæc finita, in Italiam regressus, Mediolani Imperatorem offendit, qui cum ipso Lucam, quo Pontifex venturus erat, contendit, qui multa eum cum gratiæ demonstratione excepit, eundemque ab omni criminatione immunem declaravit. 177 - 180.
 Inde eundem legatum Bononiæ, quæ proviucia potestatis Pontificiæ est amplissima, nominavit, quem cives summæ cum lætitiæ testificatione susceperunt, quorum etiam commodis se totum dedit. Sed, quoniam non ita multo post inimicitæ inter Imperatorem & Gallum novos motus inibatantur, Pontifex, animos eorum placaturus, *Contarenum* ad Imperatorem
Ire

ire iussit. Valetudo ejus erat afflicta; igitur, ut aliquantulum se reficeret, ac illa, quæ ad iter necessaria erant, pararet; secessum non longe ab urbe in loco ameno quaesivit, in quo cum febris corripereetur, Bononiam relatus, cum morbi vis Medicorum artem superaret, Cal. Septembr. anni ætatis 59 decessit. Quid ipsi cum *Bernhardino Ochino* intercesserit, enarratur, ac in fabulæ fere locum rejicitur. Postremo scripta ipsius ordine recensentur.

Pag. 180-
189.
190 - 192.
194 - 198.

Subjungitur Epistola *Contarenti* de Justificatione, desumpta ex editione Operum Parisiensis anni 1571, in qua ea pertractat, in quibus Catholici & Protestantes inter se conveniant. Egregia illius sunt verba: *Ego prorsus existimo, hic & Christiane dici, quod debeamus nitti, nitti, inquam, tanquam re stabili, quæ certo nos sustentat, justitia Christi, nobis donata, non autem sanctitate et gratia, nobis inhaerente.* Hæc enim, causatur, nostra justitia est inchoata, et imperfecta, quæ tueri nos non potest, quin in multis offendamus, quin assidue peccemus, ac propterea indigeamus oratione, qua quotidie petamus remitti nobis debita nostra. Subsequuntur Epistolæ *Contarenti* et aliorum ad ipsum, Italico sermone consignatæ, numero 43; instructio, *Contareno*, cum ad dissidia religionis tollenda in Germaniam ablegaretur, data d. 28 Jan. A. 1541; alia instructio, super eadem re scripta sermone Italico; instructio, data *Hieronymo Riario*, cum ad *Ferdinandum*, Regem Romanorum, mitteretur, ex MSto Veneto; instructio, a *Paulo III* missa *Hieronymo*, Card. Brundisinesi, cum ad *Ferdinandum*, Regem Hungariæ, mitteretur.

206.
217 - 286.
286 - 299.
299 - 308.
308 - 311.
312 - 313.

Coronidem Operi huic imponunt Epistolæ *Reginaldi Poli*, & aliorum ad ipsum, ab exitu legationis Hispanicæ usque ad mortem *Contarenti*, ac proinde scriptæ A. 1540 - 1542, partim lingua Latina, partim Italica, numero 47. Epistola I ad *Jo. Cochleum* multis dilaudat studium ejus pro tuenda veritate ecclesiæ, in qua *Henricum* appellat *Pharaonem*, Epistola VII refert *Contarenus Polo*, quanta cum lætitia a civibus Ratisbonensibus fuerit exceptus, & qua gratia ipsum prosequatur Imperator. Ep. XII gratulatur *Poio Contareno*, quod

circa

circa doctrinam de justificatione, utraque pars Ratisbonæ
 convenit. *Epist. XIII* profert judicium de *Epistola Con-* Pag. 25.
tarenti de justificatione, quam multis laudibus extollit, simul
 addit, esse, quibus quædam in illa non placere videantur,
 quibus tamen aliud persuadere sit conatus. *Henricum VIII* 26. - 30.
tyrannum appellat pag. 30. *Epist. XVIII* dolet acer-
 bum fatum matris, quæ jussu *Henrici* violenta morte fuerit
 enecta. *Epist. XIX* *Damianus a Goes* ipsi mittit librum re- 35. - 37.
 rum *Æthiopicarum*, simulque prædicat *Polo*, ipsum aliquando
 Regem Angliæ futurum. Verba ipsius hæc sunt: *Quem, si*
in meis auguriis aliquid veri est, adhuc Angliæ Regem videbit-
mur. Ad quæ respondet *Polo* *Epistola* sequenti: *Augurium* 37. - 38.
num, quod in extremis literis adscribis, nescio, unde ceparis;
neque enim quidquam in hac arte novi. Tu vero, si ejus ali-
quam partem habeas, hoc unum mihi significes cupio, quanta
pro patria, vel potius pro ecclesia Dei, quæ est in patria mea,
sim passurus: hoc enim nihil mihi certius portendi potest.
Nosti illud: εἰς διαὐτὴν ἀίωνα ἀμύνησθαι περὶ πατρίδος. Ego
vero hoc me majorem felicitatis gradum ascendere mihi per-
suadeo, quo plures labores & afflictiones pro patria & ecclesia
Dei, divina sorte, pati datum fuerit. Sequuntur *Epistolæ,* 38. - 40.
 sermone Italico consignatæ, inde a pag. 40 ad 61. *Epist.*
XXXIX, ad *Lud. Beccatellum* data, scribit de resipiscentia *Crom-*
welli, itemque de rebus *Pannoniæ,* cui tum *Turca* inhiabat.
Epist. XL scripta est ad *Sadoletum,* qua mortem *Purpurati Simo-* 61, 63.
neti dolet, suumque in *Sadoletum* animum declarat. In *Epist.* 63 - 66.
XLI, ad eundem data, quædam sibi objecta diluit. In reli- 66 - 71.
 quis *Epistolis,* quæ partim sunt officiosæ, partim commen- 73 - 84.
 datitæ, partim gratulatoriæ, nihil occurrit, quod notari
 mereatur.

Untersuchungen vom Meere, ic.

hoc est,

DISQUISITIONES DE MARI, QUÆ OCCASIONE
 scripti de Columnis Herculis, a Cel. SCHWARZIO,
 Q. Pro-

Professore Altorfno, editi, proponuntur, una cum aliis, ad eam pertinentibus; Annotationibus, ab amatore Physicæ & Philologiae.

Francosurti & Lipsiæ, 1750, 4.

Alph. 3.

Emitit in lucem ante aliquod tempus Celeberrimus nunc etiam post fata *Christian. Gottlieb Schwarzus* Dissertationem de *Columis, Herculis*, in qua, expositis variorum Autorum de columnis hęc sententiis, eas nil aliud esse, ostendere conatus est, quam duo promontoria, alterum in Hispania, in Africa alterum; simulque varia de promontoriis his, & freto Gaditano, notavit; denique inquisivit, an dentur aliqua columnarum *Herculis*, proprie ita dicendarum, vestigia. Scripti hujus *Schwarziani* loca quædam ansam dederunt operis presentis Autori Anonymo, cui alio sese titulo manifestare nobis haud libuit, nisi quod sit gente Vindus Cilliensis, Romanæ ecclesiæ addictus, serus *Abelardus*, egressus e regionibus, in quibus adhuc vixit, quod in iis officium studiis suis opportunum consequi haud potuerit. Partem operis Ratisbonæ compositam plurimas accessiones Norimbergæ adjectas, ex ipso opere facile conjectari potest, nobis videtur.

Dividitur liber in *Partes tres*. *Prima* exhibet *Epitomen Commentationis Schwarzianæ*, additis quibusdam ad certa ejus loca *Annotationibus philologicis*. Agunt hæc de comparatione nominum propriorum Hebræorum Vulgatæ cum stilo textus sacri; de figura montis *Ætne*, e longinquo apparente, unde testimonium *Pindari*, columnæ nomine illum insignientis, explicatur; ut & de tautologia nominis montis hujus Siculi, *Mongibelo*; de columna quadam antiqua Romana, ubi ample indicatur locus, quo repertæ sunt columnæ milliaræ, in Bibliotheca Imperiali Vindobonensi asservatæ; de explicatione vocabuli *Gades*, ejusque cum aliis locorum appellationibus Europæis analogia; de nomine urbis Africanæ *Septa*; de paralipomenis ad historiam *Mart. Behaimi*, herois navigatorum quondam celeberrimi. Declaravit hęc Autor suam, ut rei philologicæ scientia, ita in exquirendis antiquis monumentis, Autoribusque, solertiam.

Phyfi-

Physicum nunc agit in *Parte secunda*, varias de mari quaestiones examinandas sibi sumens. Direxit ad Societatem Cosmographicam, recens Norimbergæ erectam, Dedicacionem satis amplam, ubi de emendanda veteri & nova Geographia varia proponit desideria; inprimis vero de nominibus locorum accuratius exhibendis varia commentatur. Quod jam ad ipsas de mari disquisitiones attinet, quatuor ex sunt numero. *Prima* quaestionem examini subjicit: *an, seposita Herculis historia, vel fabula, pro commento habendum sit, Africam quondam cum Hispania cohesisse.* Affirmavit hoc Schwarzius, testimoniis *Mele, Seneca Tragici, Plinii, Diodori Siculi, Poffit*, fretus. Noster, duas hæc regiones, olim conjunctas, vi maris, aut terre motus, dirumpi potuisse, adstruere conatur inprimis allatis pluribus exemplis similium mutationum, præsertim avulsæ testimonio Autorum ab Italia Siciliae. *Secundo* inquiritur in rationem phaenomeni, *quare navis, equali vi ventis, ab ora maris mediterranei, e. g. Palestina, Hispaniam versus vela faciens, citius eo pertingat, quam exinde revertatur.* Factum ipsum Autorum testimoniis satis extra dubium est positum. Ad causam vero ejus quod attinet, ante omnia triplicem notat Noster maris motum: *sustulationem*, seu motum in superficie maris, a ventis maxime oriundum; *currentes*, hoc est, motus continuos versus eandem plagam, quorum maxime notabilis est is, qui in oceano nunquam non ab oriente occidentem versus fit, conversioni telluris circa axem diurnæ procul dubio debitus; denique *asum* maris, de quo hic explicationes variorum varias tradit Noster, eoque cum sanioribus Physicis omnibus vi lunæ & solis attributo, speciatim opiniones *Kircheri*, duorumque Autorum recentissimorum, *Birmingeri, Halensis, & Leon. Papini de Bagnacavallo*, Itali, aliis modis, etsi haud adeo felici successu, eum explicare conantium, refutat. Dictorum jam motuum secundus is est, unde facile peti potest ratio phaenomeni propositi. Cum enim currens maris naturalis ab oriente continuo ad occidentem dirigatur; patet, navem, eo secundo delatam, multo citius progredi, quam eo adverfo. Idem confirmatur aliis navigationum exemplis. Subjunxit Autor hæc animadver-

iones quasdam philologicas & historicas. Rationem reddit, cur vocem *observatorium* vernacula expresserit per *trarte*, simulque de prouentione literarum quarundam Germanicarum varia notat, in recentiores quosdam linguæ Germanicæ emendatores paulo grauius animadvertens. Testimonia affert de inundationibus, in terrarum septentrionalium tractu factis, quibus imprimis error *Strabonis*, multum damni eas asserere posse, negantis, detegitur. Alibi emendat duo *Plinii* loca, & Siciliam a proximo Italiæ litore amplius quam 1500 passibus, uti & Strongyleni a Lipara plus quam 1000 passibus, distare, probat. Denique explicationem tradit vocum quarundam, maxime Germaniæ inferioris, in præcedentibus usurpatarum, & sensu singulari gaudentium, ut: *Berg, Brandungen, Deich, Geest, Gezeit, Hümpel, Kog, Marsch, Molge, Schlenge, Sil*. Sequitur jam *tertia* disquisitio: *Quomodo influxus maris Atlantici in mediterraneum possit esse duplo maior, quam effluxus hujus in illud*. Paradoxum sane videtur, mediterraneum, continuo tantam aquarum copiam ab innumeris fluuiis, in id sese exonerantibus, recipiens, inde non exundare, contra maximum insuper aquæ affluxum e mari Atlantico pati. Explicat hoc Autor ea ratione, quod continuo tantundem aquæ e mari in terram regrediatur, quantum ex hac in illud effunditur. Aquarum nempe terrestrium e mari originem, nemo est hodie, qui ignoret. Allatis hic iterum variis Autorum sententiis, hoc adscensu aquæ per terræ montiumque canales, factaque hinc percolatione, fieri non posse, sed deberi soli evaporationi, qua in rorem, pluiam, &c. mutatur, ostendere nititur. Præter causam vero istam generalem, maribus omnibus communem, particulares quasdam in mediterraneo accedere circumstantias, eam promoventes, docet. Primo observari ei proprium, undas maris vehementissimo motu inter se & ad ripas frangi, hinc magnam copiam aquæ in aerem dissipari, ac in vapores converti; deiu ignem subterraneum, cujus præsentia pluribus montibus Italiæ ignivomis, satis manifesta est, multum ad evaporationem aquæ marinx conferre; quo ex fonte quoque caloris insignis ad ripas Italiæ occidentalis

hinc.

inferioris causa derivatur. Auctori haud admodum videtur verisimile, mediterraneum singularem insuper effluxum habere per meatus subterraneos, quorum ope cum aliis maribus, oceano praesertim, cohaereat, quamvis pro hac sententia plura adduxerit Auctorum testimonia, & insignem illum gurgitem, Charybdim. Expositis his adiungit supplementa quaedam, & objectiones varias contra evaporationem, seu originem aquarum dulcium omnium sufficientem, diluit. Diversitatem sententiarum de affluxu maris Atlantici in mediterraneum, hujusve effluxu, exinde eriri existimat, quod alii tempore aestivo illud observarint, hiberno alii. Similiter conciliare congruit opiniones diversas de Charybdi, Euripo Archipelagi, & falsedine aquae marinae, an nempe aqua superior magis sit salis, an inferior. Porro quaestionem ventilat: an mundus futurus sit tandem montibus destitutus. Eos nimium continuo minui, multis probat testimoniis; terram vero eam incolis non fore jucundiozem, quin potius variis incommodis molestem, paucis, ut credimus, refragantibus, ostendit. De vortice Danubii celebri uberiozem notitiam exhibet, ejus aquam circumagi, nullum vero defluxum in voraginem quampiam infra latentem habere, demonstrans. Pergimus ad discussionem *quartam*, qua quaeritur: Cur mare Euxinum in mediterraneum habeat exitum perpetuum, quin hoc in illud revertatur, nec ob tantum aquae dulcis concursum falsedinem deponat. Prius accessit a ponti altitudine; postea e variis gradibus falsedinis pro variis profunditatibus peringeniose explicat. In resolutione hujus quaestionis etiam naturam Scyllae, periculosi navigantibus ad initium freti Siculi loci, persequitur. Illius aestum fluxui maris Atlantici, per fretum Gaditanum invecit, ad illa Calabriae hodiernae saxa directo, adscribit. Latratus, unde fabulae origo, antris, illo aquarum incurfu excavatis, ac undarum impetu verberatis, tribuit. Finem hic imponit suis de mari disquisitionibus Auctor doctissimus, in quibus enumerandis versati sumus paulo strictus, tum quod pleraque ita sint comparata, ut, nisi allatis ipsis Auctorum testimoniis &

circumstantiis, eo facientibus, multum de robore & perspicuitate perditura sint argumenta hic exposita, tum quod merito ad ipsum scriptum ablegari, nobis posse videantur omnes Historiæ naturalis non minus, quam rei philologicæ, amatores, in quo sane invenient, quæ & prodesse possunt, & delectare ratori eruditione, & rerum notabiliorum tam delectu, quam varietate. Sequitur *Pars tertia, additamenta* aliquot, maxime philologici generis, continens. Potiora sunt hæc; Explicatio etymologica nominis Itali, *Euro di Messina*; testimonia Comitum *Marsili*, nec non Domini *de Sebad*, Centurionis Imperatorii, adhuc viventis, de *Ponte Trajani*, duobusque locis Danubii valde periculosis, *Tabtali* & *Demirkapt* dictis; notitia historica de *Cognobio Studeniz*, in *Vindia interamni*, seu *Comitatu Celejensi*, sito: qua occasione traditur etymologia nominum *Vindicorum Robatsch & Ritscha*; disquisitio, satis ampla, de variis pronuntiationibus vocalis *a* in variis linguis Europæis, ubi multis in locis taxat *Clariss. Gottschedium*, Autorem *Grammaticæ novæ Germanicæ*; animadversiones ad *Buffoni Historiam naturalem* haud ita pridem editam; disputatio contra *Linnei Systema Plantarum*, quæ ostendere conatur, illud magnam partem esse inutile, Botanice noxam inferre, in errorem inducere, sibi ipsum non constare; principia, quibus superstruitur, erronea, esse, gustuque pravo concepta; *Linnaeum*, aliis leges imponere gestientem, semet ipsum a legibus habere immunem, & id genus alia. Hac occasione de fungis, earumque distributione, pluribus disserit. Apologiam denique sistit orthographiæ variarum vocum Germanicarum, qua in præcedentibus usus est, ubi iterum adversus *Gottschedium* plurima disputat. Adjecta est præsentis Operi *Epistola ad Eruditores quosdam Lipsenses*, nominatim *Jo. Jac. Mascovium, Frid. Otton. Menckentium nostrum, Jo. Ern. Hebenstreitum, Jo. Erk. Kapplum, Jo. Frid. Christium*. Hac partim de rebus, ad se pertinentibus, quædam memoriæ prædit, partim de lingua Slavonica, ejus præstantia, & ad excolendam linguam Germanicam utilitate, suo in illam collocato studio, ac de ea porro bene merendi

rendi desiderio, consilioque edendi, Glossarium Vindicum, dis-
ferit. Ad hoc ipsum autem perficiendum, & ad alios labores,
quos hic & illic indicat, suscipiendos, opus est ei statione perma-
nente & commoda, qua etiamnum caret. E speciminibus, per
totum opus sparsi elucet, cum non modo ad scribendum
Glossarium Slavonicum, sed etiam Germanicum, vires possi-
dere sufficientes, Linguas enim callet plurimas, hodie in Eu-
ropa vigentes; varias Germanicæ dialectos observavit, & in Go-
thorum, Anglosaxonum, aliorumque septentrionalium popu-
lorum, literariis monumentis ita versatus est, ut voces, quæ
nunc obtinent, cum defitis contendere, & illas per has illu-
strare, noverit; in quibus præsidis illud cum primis numeran-
dum est, quod Historiam naturalem, quam late ea patet, sibi
familiarem reddiderit, quæ scientia si negligatur, uti fere negle-
cta ad hunc diem fuit frustra societates linguis perpoliendis,
ac per apta vocabula locupletandis, instituantur, sine ea quo-
que tum Glossaria, cum Lexica linguarum omnium, uti ple-
raque innumeris ad hoc tempus oppleta fuerunt vitis & etas-
sis erroribus, sic iisdem scatebunt in posterum, nisi aut eo-
rum Auctores naturalis Historiæ periti sint, aut ejusdem peri-
tios ad singulas voces consulant, quoniam nomenclationes, ad
ejus forum pertinentes, sextam ad minimum cujuslibet lin-
guæ partem constituunt. Hoc verò studium Autor præsen-
tis operis in summis deliciis habere videtur; dolendum tan-
tum est, eidem adhuc non obtigisse Mæcenatem, qui ali-
menta, libros, & alia perinde necessaria commoda, suppedita-
ret. Audivimus quidem nuper, eum æstate præterita ad iter
Carpathicum, eo vero absoluto, ad colligenda specimina, na-
turali historiæ cujusdam provinciæ deservitura, vocatum sed
propter oblatam præparcam mercedem non potuisse, quin
deprecaretur hoc munus, quamvis ipsi ceteroquin gratissi-
mum. Fungorum historiam, quæ perspicua sit & utilia, ne-
gat aliter confici posse, quam exhibitis singularum specie-
rum pictis imaginibus, quod consilium qua ratione exequen-
dum sit, uberius pertractat. Sed veremur, ne hæc, ut alia, li-
cet optima, desideria in irritum cadant; Sic enim plerumque
solet

solet in humanis rebus ludere pervicax fortuna, ut facultates conferat discere, vel prodesse, nolentibus, ad utrumque paratis eas denegat.

DE ARCUUM SECTIONE INDEFINITA, LATIBUSQUE POLYGONORUM REGULARIUM PER FORMULAS GENERALES, EXHIBENDIS, ANNOTATIUNCULA ABRAHAM. GOETHEL. KÄSTNERI, Mathem. Profess. Publ. Extraord. Academ. Reg. Scient. & Eleg. Liter. Pruss. Soc. Reg. Scient. Gotting. nec non Insit. Bononiens. Membri.

Cum nuper legeretur mihi elegans Clariss. Mordorfi de inveniendis æquationibus, quibus polygonorum latera definiantur, Observatio in *Novis Actis Mensis Februarii superioris Anni*, repetii, quæ olim me memineram meditatam ad magni Bernoulli Sectionem indefinitam arcuum, his ipsis *Novis Actis Anni 1712 Mensis Januarii pag. 274* insertam, in *Opertibus* autem magni Viri num. 89 reperiuendam. Horum aliqua edere jam libet, quod & Bernoullians, ibi traditis, lucem sunt additura, & ad enuntiata quædam, non quidem penitus nova, sed tamen nondum adhuc nimium usa trita, ductura.

$$1) \text{ Constat, esse } \int dx : (1 + zz) = \frac{x}{2\sqrt{-1}} \cdot l((\sqrt{-1} - z) :$$

$(\sqrt{-1} + z))$, significante litera l logarithmum, quod deducitur ex methodo Bernoulliana integrandi per logarithmos *Op. Tom. I num. 76*, & in *Novis Actis A. 1703 Mens. Jan pag. 26*. Est vero integrale hic sic acceptum, ut evanescat ad $z = 0$.

2) $dz : (1 + zz) =$ elemento arcus tangentis z , & si sit $z = 1 : z$, abibit elementum hoc in $- dz : (1 + zz)$, est vero z cotangens ejusdem arcus. Unde, si z significet ambigüe tangentem, vel cotangentem, est $dz : (1 + zz) =$ elemento arcus cot. z .

3) Priori casu $\int dz : (1 + zz)$ evanescit ad $z = 0$, altero ad $z = \infty$.

4) Sit

4) Sit $xdx : (1 + xx) = dy : (1 + yy)$, significet vero x semper tangentem. Porro sit etiam y tangens, est $nf(dx : (1 + xx)) = f(dy : (1 + yy))$, nulla addita constante, quia ad $x = 0$, & $y = 0$, utraque summa evanescit.

$$\text{Ergo } \frac{n}{2\sqrt{-1}} \int \frac{\sqrt{-1+x}}{\sqrt{-1-x}} = \frac{1}{2\sqrt{-1}} \int \frac{\sqrt{-1-y}}{\sqrt{-1+y}}$$

$$\& \frac{(\sqrt{-1-x})^n}{(\sqrt{-1+x})^n} = \frac{\sqrt{-1-y}}{\sqrt{-1+y}} \quad (A). \text{ Ergo, si sit } n \text{ im-}$$

$$\text{par, licet facere } \frac{(x - \sqrt{-1})^n}{(\sqrt{-1+x})^n} = \frac{y - \sqrt{-1}}{y + \sqrt{-1}} \quad (B),$$

ut utriusque fractionis numerator oppositum signum accipiat, prodeatque $(x - \sqrt{-1})^n \cdot (y + \sqrt{-1}) = (y - \sqrt{-1}) \cdot (x + \sqrt{-1})^n$, sed, si n sit par, hoc non licet, quia tunc $(\sqrt{-1-x})^n$, non fiet negativum primi valoris, sed $y - \sqrt{-1}$ fiet negativum prioris sui valoris.

$$5) \text{ Significet } x \text{ cotangentem, est } \frac{n}{2\sqrt{-1}} \int \frac{\sqrt{-1-x}}{\sqrt{-1+x}}$$

Constanti + $\frac{1}{2\sqrt{-1}} \int \frac{\sqrt{-1-y}}{\sqrt{-1+y}}$, & positis $x = 0$, & $y = \infty$, quia, si tangens arcus simpli = 0, cotangens multipli necessario = ∞ , prodibit.

$$\frac{n}{2\sqrt{-1}} \int 1 = \text{Const.} \frac{1}{2\sqrt{-1}} \int 1 - 1. \text{ Ergo}$$

$$\frac{n}{2\sqrt{-1}} \int \frac{\sqrt{-1-x}}{\sqrt{-1+x}} = \frac{1}{2\sqrt{-1}} \int \frac{y - \sqrt{-1}}{y + \sqrt{-1}} \quad \&$$

$$\frac{(\sqrt{-1-x})^n}{(\sqrt{-1+x})^n} = \frac{y - \sqrt{-1}}{y + \sqrt{-1}}. \text{ Sit } n \text{ par, \& licet ponere}$$

$(x - \sqrt{-1})^n$, quod alias ob rationem praedictam non licet. Ergo

Ergo $(x - \sqrt{-1})^n (x + \sqrt{-1})^n = (x + \sqrt{-1})^n (x - \sqrt{-1})^n$

6) Si fuerit n par, valebit formula hæc pro cotangente, pro qua non valet, si sit n impar (f. 5), & si n sit impar, valet pro tangente, pro qua non valet, si n sit par (f. 7). Quod *Bernoullius* l. c. ex differentialium logarithmicorum integratione constare, monuit, sed non dilucide demonstravit.

7) Ex æquatione *B Art. 4* fit

$$\frac{(x - \sqrt{-1})^n + (x + \sqrt{-1})^n}{(x + \sqrt{-1})^n - (x - \sqrt{-1})^n} \sqrt{-1} = y \text{ (C)}$$

8) Formentur

$$(x + e)^n = x^n + Aex^{n-1} + Be^2x^{n-2} + Ce^3x^{n-3} + De^4x^{n-4} \&c.$$

$$(x - e)^n = x^n - Aex^{n-1} + Be^2x^{n-2} - Ce^3x^{n-3} + De^4x^{n-4} \&c.$$

$$\text{Summa} = 2. (x^n \star + Be^2x^{n-2} \star + De^4x^{n-4} \dots)$$

$$\text{Differentia} = 2. (\star + Aex^{n-1} \star + Ce^3x^{n-3} \star \dots)$$

Patet, utroque casu alternos terminos se destruere, $A, B, C, D, \&c.$ sunt coefficients binomiales, scilicet $A = n$, $B = n. (n-1) : 1. 2.$, $C = n. (n-1). (n-2) : 1. 2. 3.$, $D = n. (n-1). (n-2). (n-3) : 1. 2. 3. 4.$ cet. In evenendo $x - e$ ob $-e$ fiunt saltem negativi termini illi, in quibus habet e dimensiones impares. Si ergo sit $e = \sqrt{-1}$, & $ee = -1$, $e^4 = +1$, & sic alternatim, sit

$$y = (x^n \star - Bx^{n-2} \star + Dx^{n-4} \dots) : (Ax^{n-1} \star - Cx^{n-3} \star + Ex^{n-5} \dots), \text{ ut jubet } \textit{Bernoullius}$$
 l. c. verbis:

Evenatur $x + 1$ ad potestatem, cot.

9) Est

9) Est quoque scripto e pro $\sqrt{-1}$, ex (A) §. 4

$$y = \frac{((e+x)^n - (e-x)^n) \cdot e}{((e-x)^n + (e+x)^n)}$$

Hic, si n sit impar, fit $(e-x)^n = -(x-e)^n$. Ergo tunc

numerator non mutatur. Similiter patet, $(e-x)^n$ in deno-

minatore idem esse, ac $-(x-e)^n$ in denominatore §. 7.

Proinde in casu n imparis, expressio ipsius y hoc §. eadem est cum expressione ipsius y §. 7. Erat autem pro casu n imparis y tangens. Ergo tunc exhibetur valor tangens.

Deinde, si sit n par, est $(e-x)^n = (x+e)^n$, unde fra-

ctio §. hujus §. fit $y = \frac{((e+x)^n - (x+e)^n)}{((x-e)^n + (e+x)^n)}$. e

inversa, vel reciproca, fractionis §. 7.

At in casu n parisi y §. 8 est cotangens. Ergo valor fractionis presentis §. 9 est 1 : cotang. seu tangens. Utrouque ergo casu n parisi & imparisi, est y §. hujus noni tangens.

10) Expandantur ipsius $e+x$, & $e-x$ potentie n in series incipiendo ab e , est

$$(e+x)^n = e^n + Ae^{n-1}x + Be^{n-2}x^2 \dots + Pex^{n-1} + Qx^n;$$

$$(e-x)^n = e^n - Ae^{n-1}x + Be^{n-2}x^2 \dots + Pex^{n-1} + Qx^n,$$

valentibus duorum ultimorum terminorum signis superioribus pro n impari, inferioribus pro n pari. Est ergo pro casu n imparisi

$$\text{serier. summa} = e^n + Be^{n-2}x^2 \dots + Pex^{n-1};$$

$$\text{serier. diff.} = Ae^{n-1}x + Ce^{n-3}x^3 \dots + Qx^n \text{ \& (5.9)}$$

$$y = \frac{Ae^{n-1}x + Ce^{n-3}x^3 \dots + Qx^n}{e^{n-1}x + Be^{n-3}x^2 \dots + Pex^{n-1}}$$

R 9

pro:

propter e discretdm in numeratorem, quod idem est, ac di-
videre denominatorem per illud, sed pro casu y parus est:

$$y = \frac{Ac^n x - Ce^{n-2} x^2 \dots + Px^{n-1}}{r^n x + Be^{n-2} x^2 \dots + Qx^n}$$

quod adhibendo signa inferiora obtinetur,

Utroque casu habentur in illis terminis, tum numeratoris,
tuni denominatoris, quibus e inest, non nisi pares ejus po-
tentiz. Nam pro casu n imparis prima ipsius e potentia ha-
bet exponentem $n-1$ parem, sed n parem pro casu n parus;
deinde in utraque formula potentiarum exponentes binario
semper decrescunt, ut, si primus par sit, omnes pares existant.

Jam ubi $e = \sqrt{-1}$, ipsius e potentiz exponentium
parium omnes sunt $+1$, si exponentes sint pariter pares, -1 ,
si sint pariter impares, hoc est, ipsius e potentiz pares sunt
alternatim $+1$, & -1 . Ergo, si loco e substituatur ejus va-
lor, in utraque ipsius y formula tum numerator, tum deno-
minator, constant terminis alternatim positivis, atque negati-
vis, ut positivi quidem ordiantur casu n parus, si n sit simul
pariter par, sed casu n imparis, si $n-1$ sit pariter par, hoc
est, n multipulum, quaternarii unitate auctum, reliquis autem
casibus sint primi termini negativi. Cum vero utroque ca-
su potentiz ipsius $\sqrt{-1}$ a pari quadam descendant per
omnes pares sequentes, omnibus casibus id commune est,
quod termini alternatim positivi & negativi existant. Igitur
etiam, si primi negativi sint, possunt in positivos transmutari,
mutatis singulorum sequentium terminorum signis etiam in
contraria. Generatim itaque, pro casu n parus, aut imparis,
potest exprimi y sequenti formula:

$$\frac{Ax - Cx^3 + Ex^5 - Gx^7 \dots}{1 - Bx^2 + Dx^4 - Fx^6 \dots}$$

continuantur vero termini in casu n

paris in numeratore ad potentiam $n - 2$ ipsius x
 .. denominatore .. n ..
impars .. numeratore .. n
 .. denominatore .. $n - 1$.

Bernoullius l. c. regulam hanc quidem tradit, sed nec rationem ejus evoluit, nec omnino, quousque pro quovis ipsius n valore continuari debeant series, distincte enuntiat.

11) Si circumscribi debeat circulo polygonum n laterum, dimidium lateris hujus polygoni est tangens $\frac{1}{2n}$ peripheriæ,

hoc est, $\frac{1}{n}$ semiperipheriæ. Ergo, si hoc latus = zx , erit y tangens semiperipheriæ. Unde poni debet $y = 0$, seu

$Ax - Cx^3 + Ex^5 \dots$ ponendum = 0 radixque æquationis $\frac{1}{2}$ dimidium latus polygoni circumscripti n laterum; æquatio vero per x divisibilis existit, quia unus valor pro $y = 0$ est $x = 0$. Dato autem latere polygoni circumscripti datur latus inscripti, cujus dimidium = $x : \sqrt{1 + xx}$.

12. Hæc ad *Bernoulliana* l. c. *Artorum Eruditorum*. Licere enim mihi arbitror, ut, quæ *Bernoullius*, majoribus intentus, breviter indicavit, eorum in gratiam, quibus difficiliora forte viderentur, dilucidius explicem. Sed, quando etiam præstant formulæ generales pro polygonorum lateribus definiendis, quomodo ad illas perveniatur, hic ostendere non erit incongruum.

14) Ex §. 1 est Arcus tangenti $x = \frac{1}{2e} \log \frac{e-x}{e+x}$, si $e = \sqrt{-1}$.

Pro arcu 60 grad. est $x = \sqrt{3}$, unde sexta peripheriæ pars = $\frac{1}{2e} \log \frac{e-\sqrt{3}}{e+\sqrt{3}}$, & dimidia peripheria = $\frac{3}{2e} \log \frac{e-\sqrt{3}}{e+\sqrt{3}}$.

Sit jam $x =$ tangenti arcus $\frac{1}{m}$ peripheriæ, est:

R 3

$\frac{3}{me}$

$$\frac{3}{m\epsilon} \log \frac{\epsilon - \sqrt{3}}{\epsilon + \sqrt{3}} = \frac{1}{2\epsilon} \log \frac{\epsilon - x}{\epsilon + x}, \text{ unde}$$

$$(\epsilon - \sqrt{3})^{6:m} \cdot \epsilon + x \cdot (\epsilon - \sqrt{3})^{6:m} = (\epsilon + \sqrt{3})^{6:m} \cdot \epsilon - x \cdot (\epsilon + \sqrt{3})^{6:m}$$

$$\text{seu } x = \epsilon \cdot \frac{((\epsilon + \sqrt{3})^{6:m} - (\epsilon - \sqrt{3})^{6:m})}{((\epsilon - \sqrt{3})^{6:m} + (\epsilon + \sqrt{3})^{6:m})}$$

Ex. sit $m = 3$ seu quadratur tangens $\frac{1}{3}$ peripher. est $6:m = 2$, & sit $x = -\sqrt{3}$, ut decet, quia $120^\circ = 180^\circ - 60^\circ$.

15) Sit x tangens $\frac{1}{2n}$ peripheriz, ut x sit latus dimidium polygoni n laterum circulo circumscripti, Erit

$$\frac{3}{2n\epsilon} \log \frac{\epsilon - \sqrt{3}}{\epsilon + \sqrt{3}} = \frac{1}{2\epsilon} \log \frac{\epsilon - x}{\epsilon + x}, \text{ unde}$$

$$y = \epsilon \cdot \frac{(\epsilon + \sqrt{3})^{3:n} - (\epsilon - \sqrt{3})^{3:n}}{(\epsilon - \sqrt{3})^{3:n} + (\epsilon + \sqrt{3})^{3:n}}$$

16) Sit semilatus polygoni inscripti = t , ob $t = x : \sqrt{(1+xx)}$ est

$$t = \sqrt{-1} \cdot \frac{(\sqrt{-1} + \sqrt{3})^{3:n} - (\sqrt{-1} - \sqrt{3})^{3:n}}{2\sqrt{(-4)^{3:n}}}$$

17) Alia formula obtinetur sic: tang. $30^\circ = \cot. 60^\circ = 1 : \sqrt{3}$. Unde arcus $30^\circ = \frac{1}{2\epsilon} \log \frac{\epsilon - 1 : \sqrt{3}}{\epsilon + 1 : \sqrt{3}}$, quod reduci-

tur ad $\frac{1}{2\epsilon} \log \frac{\epsilon + \sqrt{3}}{\sqrt{3} - \epsilon}$, neque enim ea, quæ calculi veri sunt,

syllabizare animus est. Hinc semiperiphæria $\frac{3}{\epsilon} \log \frac{\epsilon + \sqrt{3}}{\sqrt{3} - \epsilon}$

Sit jam tangens arcus $\frac{1}{2n}$ periph. = x est, $\frac{3}{m\epsilon} \log \frac{\epsilon + \sqrt{3}}{\sqrt{3} - \epsilon}$

$$= \frac{1}{2^n} \cdot \frac{e-x}{e+x} \text{ seu } \frac{(e+\sqrt{3})^{6:n}}{(\sqrt{3}-e)^{6:n}} = \frac{e-x}{e+x}, \text{ \& } x =$$

$$\frac{(\sqrt{3}-e)^{6:n} - (\sqrt{3}+e)^{6:n}}{(\sqrt{3}+e)^{6:n} + (\sqrt{3}-e)^{6:n}} \cdot e, \text{ hinc, calculum debito}$$

peragendo, reperietur

$$x = \left(\left(\frac{1}{2} \sqrt{3} - \frac{1}{2} \sqrt{-1} \right)^{6:n} - \left(\frac{1}{2} \sqrt{3} + \frac{1}{2} \sqrt{-1} \right)^{6:n} \right) \sqrt{-1}$$

Formula sine demonstratione & analysi data a Ce.
Cramero, nuper eheu! immaturo fato literis erepto, in
nota ad Jac. Bernoulli Oper. n. 74 Epimetr. 12
pag. 765.

ERNESTI ANTONII NICOLAI, POTENT. BORUSS.
Reg. Consiliar. Aulic. Med. Doct. ejusdemque Profess.
Publ. Extraord. in Regia Fridericiana, Systema
materiae medicae, ad praxin
applicatae.

Halæ, sumptibus Carol. Herin. Hemmerde, 1751, 4.

Plag. 12.

Materiae medicae cognitione subtiliori cum Medicis, alio-
rum saluti sublevandæ, aut conservandæ, natus, ca-
rere nequeat; ipsius rei necessitas exigit, ut omni adhibita
opera eam certiore reddere tentent ii, qui vel experien-
tia, vel multiplici instituta disquisitione, veritatis ma-
jorem speciem sunt consecuti. Hunc tramitem itaque ingres-
so Cæl. Autori non potuere non clariores fieri aliorum a re-
cta via aberrationes; licet vero acutissimorum virorum detra-
here auctoritati quidquam nolit, causas tamen quasdam sibi
detexisse visus est, quæ impedimento fuerunt, quo minus ex-
asciatam materiam medicam huc usque acceperim. Sunt
autem illæ in Philosophiæ partim neglecto, partim in adhibi-
tis

els in disquisitione corporum naturalium minus convenientibus mediis, quærendæ, ad quam destillationem potissimum siccam, aliisque minus congrua chimica experimenta, refert, quem errorem a Cel. *Groffroy* commissum docet. In viribus enim medicamentorum detegendis experientiam, & deinde Chimiæ Physicamque consulendam esse, suadet. Conscripta est hæc materia medica scientifica, quam vocant, methodo, generalia præmissa specialioribus, eo semper intento Autore, ut non meræ proponantur, inanes alias futuræ, conjecturæ, sed ut usus doceatur simul in praxi, & addantur, quod spectat ad remedia adhibendi modum, cautelæ, aliisque scitu maxime necessaria. Totius operis summa est in *duas Partes* divisio, quarum *prior* materiam medicam in genere, *altera* in specie, pertractat, hujus vero iterum *duæ* sunt *Sectiones*, quarum *altera* de medicamentis evacuantibus, de alterantibus vero *altera*, inscribitur. Prædit, variis distracto impedimentis Cel. Autore, nunc tantam *prior Pars*, paucaque *secunda Capita*. *Prior* illa *Pars* *sex* constat *Sectionibus*. *Sectio I* medicamenta in genere considerat. Præmissa eorum definitione, genera Autor constituit, ad præsentem & amissam sanitatem servandam restituendamque spectantia, subjectum eorum, corpus nimirum vivum, disquirit, & actiones, vel a medicamento, vel corpore, in quod agunt, pendere, demonstrat. Ex qua actione varia alia proveniunt, nimirum effectus viresque medicamentorum, quarum diversa adducuntur genera. Est enim vis, sive virtus, medicamenti vel fundata, cujus ratio sufficiens est in alia vi, vel fundamentalis, cujus ratio sufficiens ex alia deducenda non est, porro medicata, immediata, totalis, vel partialis. Ad virium harum intelligendam naturam partes medicamentorum multum faciunt, hæc vero sunt vel similes, vel constitutivæ, & hæc quidem vel proximæ, vel remotæ. In his vis insita hæret medicamentorum, & indagandæ sunt potissimum. Præterea in medicamentorum disjudicatione principia virtutis sollicitè pensanda, nomina, synonyma, loci natales, modus exhibendi, dosis, characteres

bonitatis, vel falsitatis, disquirere oportet, quam normam sibi sequendam in speciali materiae medicae tractatione reservavit doctissimus *Nicolaus*. Progreditur is *Sectione II* ad medicamentorum species in genere. Agunt omnia medicamenta in solidas & fluidas corporis nostri partes, & evacuant, vel non. Hinc duplicis sunt generis, evacuantia, et alterantia, quorum multiplices dantur species, & nomina a variis effectibus, vel accedentibus conditionibus, desumpta, quae adducuntur describunturque. Partes medicamentorum constitutivas in genere *Sectione III* explicat. In omnibus fere medicamentis salis quaedam particulae continentur; quare primo de his loco agit, differentes eorum species exponit, omneque acidum vitriolicum esse asserit, sive vegetabile, animale, aut aereum, sit; alcalinorum salium characteres declarat, salia media disquirit, & horum praecipue diversa genera perpendit. Considerantur deinde reliquae, medicamenta constituentes, partes, sulphureae, oleosae, spirituosae, resinosae, saponosae, fixae & volatiles, gummosae, mucilaginosae, gelatinosae, pingues, terrestres. Quicquid flammam concipit, sulphuris nomine eidem venit, oleaque acidas partes in se continere demonstrat. Explicata vero harum partium indole, tandem camphorae, ut solidae, volatilis, inflammabilis, & spiritu vini solvendae, partis, disquisitionem adjungit. Qua ratione denique haec partes, quas constitutivas vocant, cognosci & determinari possint, *Sectione IV* docet. Duplicem autem viam, eas explorandi, Chymia & sensus pandunt. A sensibus Autor exorditur, & gustui, olfactui, visuique praecipue, in dignoscendis remedium partibus, quid tribuendum sit, demonstrat. Gustu saporum differentiae innotescunt. Omnis autem sapor cum a sale proveniat, dulcem ab acido sale, cum sulphureis partibus mixto, proficisci asserit, acidum & austerum vero ab acidis terreisque partibus deducendum esse. Amari genesis non satis liquet, balsamicus a sale

volatili odor. Olfactus, si alliacum odorem detegat, significat præsentiam salis acidi communis, cum phlogisto mixtam. Visu distinguimus inflammabilitatem, effervescentias, præcipitationem, solutionem, ferri per magnetis applicationem præsentiam, aliaque plura. Dum chemico naturam remediorum indagamus, idonea adhibenda sunt, mensura & operationes, quæ non remotas, sed proximas, eorum partes constituentes sistunt. Hinc rejector destillatio sicca, laudatur humida, cum aqua, vel spiritu vini, instituta, qua oleorum æthereorum, salium, gummatum, nec non saponacearum volatilium partium, præsentia docetur, characteresque adducuntur, quorum ope tetræ potissimum & salis mixtio detegitur. Destillatione enim sicca falsas partes constituentes exhiberi, contra *Geaffrey* denuo monet, *Guthni* Ammoniæ, vero & opii exemplis confirmat Autor. Difficilis admodum, est explicatio actionis medicamentorum, in quantum nempe physica & mechanica corpusculorum agendi ratio in medicamentorum actione valeat. *Sectione V*, modum agendi medicamentorum in genere eruere tentat *Cl. Autor*. Principia hæc, ab *Hambergero* proposita, assumuntur, eorumque ducta cuncta explanantur. Actionem medicamentorum mediante corporis nostri actione fieri, eamque vel cum, vel sine, motu contingere, contendit, non eutem a potestate particularum medicarum, verum ab earum cohesione, hanc proficisci, exinde magnitudinem, figuram, gravitatem specificam, & pondus absolutum, mutari, tum particularum medicamenti, tum corporis. His positis, diversæ actiones declarantur, simulque ex iisdem principiis secretionis humorum ratio, nec non fluidarum solidarumque corporis humani partium natura, explanantur. Ex actionum eventu vires remediorum dijudicantur; quapropter *Sectione VI*, de cognoscendis & determinandis virtutibus medicamentorum in genere, inscribitur. Illæ sunt vel absolutæ, vel relativæ, id est, virtus pendet, vel

vel a partibus constitutivis, vel a corpore simul agente, id quod diversis exemplis probatur. Sic pro vario morborum statu anodyna ex emollientium, relaxantium, corroborantiumque, genere desumi possunt. Ad calefacientium actionem determinandam, acidarum alcalinarumque in sanguinis naturam considerat, & ex earum in sulphureas actione, exortoque motu, caloris genesis declarat. Pari ratione autem de reliquis medicamentorum speciebus differitur.

Progredimur ad alteram, quæ materia medica specialis est, *Pariem*, cujus *Liber I* evacuantia considerat medicamenta. Primum hæc inter locum purgantia occupant. Tria horum genera nominantur, laxantia nimirum, drastica, & cathartica completa. Mirum omnino videri potest, quod nunquam fluida excernantur in statu naturali excrementa; cum tanta fluidorum vis, quam ex variis phaenomenis colligit, ad intestina confluat. Produci tamen hæc effectus potest a variis causis, dum potulenta majori copia assumuntur, motus humorum progressivus augetur, serum resolvitur, & secretorii excretoriique intestinorum ductus obstruuntur, quippe qui, ab inhaerente fluidorum quantitate dissenti, majorem copiam postea una vico expellunt. Hanc ultimam autem actionem purgantia producere, evincitur. Verum, cum diversi generis sint purgantia, ex vegetabili, animali, & minerali regno, priorum primo actionem declaraturus, ad principia, ea constituentia, attendit, quæ gummosa, resinosa, aut salina, esse asserit, præcipue subtilia & volatilia. Proponit deinde generalem omnium purgantium conspectum, addita simul dosi, homini adulto exhibenda. Nimia autem remedium cum farrago sit, selectum quendam instituit, & præstantiora tutioraque commendans, specialem horum agendi modum explicat. *Barbaavius* diversas quoque purgantium classes constituit, quas simul cum remediis, hæc pertinentibus, recenset, & modum, ea adhibendi, docet. Ubi-

vis autem regulas quasdam practicas, ratione & experientia fultas, addit, quæ Cl. Autoris cognitionem practicam haud obscure declarant. Ex purgantibus vegetabilibus nunc demum tria considerantur, Rhabarbarum, Jalappa, & Manna; reliquorum autem & totius materiz medicæ explicationem propædium se daturum, promittit. Rhabarbari veri planta describitur, species ab Autoribus adjectæ recensentur, & quibus nominis bonitas radicis constat, docetur. Virtutem agendi a principio volatili pendere, assumit, hoc salinum esse statuit, experimentisque, secundum methodum, in *prævi Parte* propositam, institutis, confirmat; gummosas præterea & saponaceas fixas, paucasque resinosas terreas, invenit, ita tamen, ut partes gummosæ & saponaceæ fixæ maximam, resinosæ minimam, partem constituant. Ex quo consequitur, ut Rhabarbari purgans virtus a sale volatili & gummosis partibus proveniat, hinc etiam alios effectus præstet, inque multis morbis polychrestum sit remedium. Enumerantur deinde morbi, in quibus Rhabarbaro utendum, simulque ratio, illud variâ sub forma præscribendi, nec non præparatorum modus agendi, explanatur. Similiter Jalappa describitur, ejusque contentæ partes recensentur. Sunt autem potissimum resinosæ, in quibus subacre & causticum hæret, deinde gummosæ, terreae, & saponaceæ fixæ, ex quibus simul consideratis virtus determinanda. Pulvis radicis tenellis quoque infantibus conducit, in quibus vim anodynâ exerit. Radicis tamen usus resinæ anteponeendus. De Manna *ultimo* agens *Capite* Autor, varias constituit species, orientalem & Europæam, quantum differentia præterea ab arborum, in quibus deprehenditur, diversitate pendet. Ex his Calabriâ optima esse judicatur, cujus bonitatis notæ exponuntur, & exposita purgante virtute, differentia mannae & mellis docetur. Continet autem manna sal acidum, aquam, oleum, & terram. Virtus purgans pendet a sale volatili, reliquæ vero, simul admixtæ, partes alias virtutes exerunt; qua

quapropter & morbi indicantur, in quibus exhibenda, & preparata, quae in officinis prostant, accurate enu-merantur.

ACROASES DIALECTICAE UNDECIM JACOBI FACCIOLATI, habitae in Gymnasio Patavino.

in singula ad singulorum annorum studia instauranda.

Venetis, typis Jo. Bapt. Albritii, Hieron. filii, 1750.

8 maj.

Plag. II.

Acroases haec liberrime tractant *Enthymema*, *Sorites*, *Pseudomenon*, *Achillem*, *ignavam rationem*, *pissillam*, *versatorem*, *obscuritatem in disputando*, *Electram*, *scientiam* & *insciam*, quae ad mores pertinet, de quo quod videndum non sit, & *Epicurema*. Prima docetur igitur Aristotele praecedente, syllogismum & inductionem ad Dialecticam pertinere, enthymema & exemplum ad Oratoriam. Illum Aristotelem multi licenter reprehendere dicuntur, pauci vero inter reprehendendum uti iudicio suo, vel quia nolint, vel quia non possint. Hic etiam defenditur Aristoteles. Enthymematis notionem exponit *Quintilianus Instit. orat. Lib. V Cap. 10*, & *Aristoteles* ipse, definiens, quod sit συλλογισμὸς ἐξ ἐπιτόμων, ἢ σημείων. Hinc est ab ἐνθυμησάδων, commentari, ἐξ τοῦ πραγμάτων, *Aristot. Rhet. I, 8*. Dum vero *Anal. prior. Lib. II Cap. 27* syllogismus imperfectus dicitur, in auxilium vocat *Nostrum Julium Pacium*, quem *Aristotelis* interpretum, quot sunt, quotque fuerint, quoque futuri sunt, longe praesstantissimum nominat. Is autem, τὸ ἀτελὲς quatuor Codicum Mstorum auctoritate motus, in contextum irrepsisse, credit. Si tamen retineatur, per ratiocinationem, non habentem

541

Pag. 2.

3.

6.

7.

8.

- Pag. 17. sem firmam concludendi virtutem, exponit. *Algebra*, *Soritenem*, evincit, interdum utilem argumentationem esse, certis ac perspicuis legibus constantem, haud secus ac simplicem *συλλογισμόν*, quas si quis violet, facili negotio refellitur, qui vero fallax & inexplicabilis sit, *Chrysippeum* appellari, sive quod a *Chrysippo* sit inventus, sive quod ab eo magna contentione oppugnatus. Ad eundem argumentandi modum revocatur, quem Graeci *Φαλαγγεινόν*, *calvum*, nominant.
21. Ut autem argumentationis modus, quem Soriten vocant, sive simplex, sive reciprocus, sive mixtus, recte procedat; observari debet, quod docet *Aristoteles* in *Intro. Cap. III. Categor.*, quo tanquam fundamento nititur. *Pseudomenon*, de quo tractatio *tertia* sequitur, si *Laertio* credimus, *Eubulides* invenit, *Demosthenis*, Oratoris, magister. *Cicero de Divin. Lib. II. Cap. 4.* notum interpretatur; affert autem formulam interrogationis, *Gellius XVIII, 2.* Multi de illo libri scripti sunt, ut ait *Seneca Epist. 45*, quem & fufius exponunt *Cicero Acad. Quae. IV, 29.* & *Hieronymus Epist. 83 ad Oceanum.* Patet inde, hoc nomine cavillationes omnes significari, e quibus contrarium sequatur. Quo in genere modus est aliquis, qui *κυβισμὸν*, vel *dominans*, dicitur, scil. fallacia, de qua *Arrianus ad Epictetum Lib. II. Cap. 19.* & *Themistius Orat. XIV.* Eodem pertinet *τὸ δεικνύμενον*, ut & *ἀντίστροφον*, aut adversarii dilemma, quod in ipsum rejicitur. Latini *reciprocum* dicunt, de quo *Gellius V, 10.* *IX, 16.* *Lucianus in Sect. eius.* ad eandem inexplicabiliū classē referre videtur fabulam Aegyptiacam, quam ipse *προκεφάλαιον* vocat, *Clemens Alex. Strom. Lib. V προκεφάλαιον λόγον.* *Quintilianus I, 10.* *εποσοδιλίαν*, *Doxipater*, enarrat *Ἀρβιχονίτι*, *πρίωνα*, vel *scram*.
43. *Achilles* quartum occupat locum, quo argumento veteres Philosophi, auctores *Zenone*, ut est apud *Diogenem Laert. Lib. IX n. 29.* motum tollere conabantur. Conf. *Arist. Topicer. I, 11.* *Achilles* autem, si nostros audimus, est sophisma, quod ambiguitate verborum ingenia minus prompta ludificat; si consulimus *Zenonem*, firmissimum est argumentum, quod necessaria con-
 secu-

secutione efficit nihil inveni. Princeps igitur argumentatio, quam adhibebat ad motum labefactandum *Zeno*, dicebatur *Achilles*, non tam quod esset validissima, quam quod ab *Achillis* velocitate ejus ratio & figura duceretur. Succedit quinto loco ignava ratio, turpe nomen inde nata, quod tale quidpiam admittatur, quale per hanc argumentationem admitti Dialectici volunt, omnis e vita tollitur actio. Quo cardine vertitur tota ratio fati, libertatis, necessitatis. Cont. *Cicero de Fato Cap. 12*, & *Augustinus de C. D. Lib. V.* Interrogandi modus, quem metentem, aut *ἀγῶν δεξιότατα*, dicunt, ac de quo *Ammonius ad Aristotelem περὶ ἐπιμνησίας Sect. II Cap. 10*, vel parum admodum differt ab *ἀγῶν λόγῳ*, vel nihil. Eodem spectasse creditur dominans ratio. Cont. *Arianius ad Epict. II, 19.* In medio consistit, quae sextum locum occupat, *πίστις ὑπέροχον περιεργαία*, quo nomine, dicitur argumentatio, quae, ab eodem ad idem progressa, fertur in orbem, efficitque nihil. Quemadmodum, qui pinxit aliquid in mortario, pistillum tollere solet ac deprimere, non autem circumagere; sic disputans haud ludere verbis circumneundo, sed recta ferri, tundere, jaculari. Modus hic argumentandi circulus vocatur ab *Aristotele Posterior. Lib. I Cap. 3.* Septimo consistunt loco, qui disputant obscure, quorum non est una ratio. Nam alii disputant ita, quod aliter nequeant, alii, quod aliter nolint. Illi vel impediuntur ingenio, vel ipsa re, de qua disputant. Ad ingenium quod attinet, quidam, ejus angustia tarditateque, res, ad explicandum sibi propositas, non assequuntur; quidam, nimia quadam celeritate & abundantia, rapiuntur supra res ipsas. Inde patet, aliis deesse facultatem ad res comprehendendas, & collocandas, aliis modum. Primis disputatione interdicitur, sequentes arte corrigant animi ferocem, quo exasuant, & indidem ortam praestandi libidinem. Aliis, vitia vitare volentibus, religio sit, nihil dicere, aut scribere, quod non excussent in partes omnes, penitusque cognorint, neve familiare

Pag. 44.

20.

55.

56.

57.

70.

85.

84.

86. hite sibi, diuturna meditatione & commentatione, red-
 diderint. Hinc & quæ sunt recte cogitata distributa
 que sermone efferantur mundo & illustri, qui lumine suo
 ferum pulchritudinem ostendat. Sint aurea, quæ cogitasti;
 si verborum sordibus infuscas, ex auro lutum facis: quod
 autem lutescentum est, quid mirum, si sit idem tenebri-
 cosum? Nos autem progredimur ad *Electram*, octava tracta-
 tionis argumentum, quam *Diogenes Laert.* inenidat in *Eu-
 clidis vita Lib. II n. 103*, & *Lucianus* in *Sectarum aëstione*.
 Nomen habet ab *Electra*, quæ, cum *Oreste*, nondum agnito,
 loquens, *Orestem* esse fratrem, norat, quocum loqueretur, es-
 se, non norat. Exemplum est in *Menone Platonis*: quod
 quæris, vel scis, vel nescis; si scis, frustra quæris; si nescis,
 etiamsi invenias, non agnosces. Indidem occasio mox repe-
 titur, de scientiâ & inscientiâ, quæ pertinet ad mores, agendi
 in nona Actoasi. Penultimum occupat locum *Aristotelis* ad
 116. *Lib. I Topic. Cap. II* commentatio. Pervestigatur hic, qua-
 tenus de Dei cultu & amore parentum quæri possit; deinde,
 liceatne in quæstionem vocare, quæ sensibus percipiuntur;
 postremo, quid sentiendum de illis sit, qui vel nimis plana
 & explicata, vel recondita nimis & implicata, disputationi-
 bus agitant suis. Agmen denique claudit *Ἐπιχαιρημα*, ab
 127. *Ἐπιχαιρημα* dictum. Ab *Alcinoo* in *Institut. ad doctrinam Pla-
 ton.* Cap. 3 dicitur ars epichirematica, Logicæ pars, apodicti-
 cæ opposita, quis, quod propositum est, non firma necessa-
 riâque ratione demonstrat, sed, argumentorum in utramque
 partem contentione, probabile facit. *Conf. Quintil. V, 10, 14.*
 140. Ad finem undecim Dissertationibus totidem Epistolæ dedica-
 toriæ subjunguntur, singulis, cum antea seorsim ederentur,
 præmissæ, partim occasionem, partim qualemcunque præ-
 viam expositionem argumenti, complexæ. In omnibus *Fac-
 tiolatum* & subtilem disputatorem, & castissimæ sermonis stru-
 ctiosum, agnoscimus, de novo hoc cultissimæ eruditionis spe-
 cimine non minus ei gratulantes, quam
 applaudentes.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCLII.

Pars II.

*LITURGIA ANTIQUA HISPANICA, GOTHICA,
Isidoriana, Mozarabica, Toletana, mixta, illustrata, adje-
ctis vetustis monumentis, cum additionibus, Scholiis, &
variantibus lectionibus, ad vetustissimorum Codicum
fidem exactis.*

Tomii II.

Romæ, typis & sumptibus Hieronymi Mainardi, 1746, fol.
Tom. I Alph. 3 plag. 18, Tom. II Alph. 6.

Prezclarum quidem & splendidum, de quo dicere insti-
tutum, Opus est; brevibus tamen monendi sunt Le-
ctores, haud novam plane esse Liturgiam, hic descri-
ptam, sed jam olim *sex Tomis*, Venerabilis *Josephi Ma-
ria Thomasi*, sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis Presbyte-
ri, cura, editam. A quamplurimis vero sacrarum & antiqua-
rum rerum studiosis optabatur, ut docti illi labores litur-
gici, una cum vetustis monumentis, anecdotis, annotationi-
bus, scholiis, & variantibus lectionibus, singulari opere ex-
hiberentur. Itaque justo illorum desiderio nunc, gaudente
orbe erudito, factum est satis. Ipsum autem institutum tale
est, ut, rem divinam Hispanicarum ecclesiarum perspicuam

T

hic

- hic redditam, ritusque venerabiles ac vetustos, non ita feliciter olim plurimis intellectos, explicatos hic esse, atque in apicem prolatos, non possit non gratissimum esse partim exteris Romanæ ecclesiæ lociis, partim ipsis nationis Hispanicæ hominibus religiosis, quibus hæc quasi præcipua sunt & domestica. Exhibetur itaque in *primæ Volumine Præfatio generalis*, sive admonitio ad Lectorem, in qua etiam *Excerpta* Clarissimi Viri, *Josephi Blanchini*, Congregationis Oratorii Romani Presbyteri, quibus eadem monumenta liturgica illustrat, exponuntur.
1. Tunc in fronte Operis nostri, seu, si mavis, *secundo loco*, legitur *Tractatus historico - chronologicus* de Liturgia antiqua Hispanica, Gothica, Isidoriana, Mozarabica, Toletana, mixta, quam ex Hispaniæ Conciliis, Romanorum Pontificum gestis, Regum Hispanicorum Diplomatum, aliisque, ad præsens institutum liturgicum utilibus, documentis, collegit, digessit, & illustravit, Vir Clarissimus, *Joannes Pinus*, Societatis Jesu
25. Theologus. Tum sequitur notitia *Breviaris Mozarabici*, quod ita inscribitur: Breviarium secundum regulam Beati *Isidori*: quod magna cum diligentia perfectum, & emendatum per Rev. in utroque Jure Doctorem, *Alfonsum Ortin*, Canonicum Toletanum, quondam impressum in regali civitate Toleti, jussu *Francisci Ximenes*, ejusdem civitatis Archiepiscopi, anno Christi supra millesimum quingentesimum secundo.
117. Exstat hoc Breviarium in Bibliotheca *Vaticellana*. Excipit hoc monumentum antiquum *quarto loco Ordo divini officii Gothicæ Mozarabici*, excerptus atque in Latinum sermonem conversus ex Hispanico libro de Vita & gestis *Francisci Ximenes*, S. R. E. Cardinalis, ab *Eugenio Robleso*, Toletano. Desumptum est hoc monumentum ex Bibliotheca *Renati Poterii*,
122. Episcopi Bellovacensis. *Quintum* monumentum, cujus hic copia nobis facta, est *index libelli orationum*, sive Orationarii ecclesiasticorum officiorum Gothico-Hispani. Exstat *sexto loco* Cl. Viri, *Cajetani Cenni*, sacrosanctæ Basilicæ Vaticani Presbyteri Beneficiati, de libello orationum Gothico-Hispanico Codicis Veronensis judicium, quod ex *Tomo I operis de Antiquitate ecclesiastica* desumptum est. Sequuntur *septimo Josephi Blanchini*,
137. Con-

Congregationis Oratorii Romani Presbyteri, annotationes in libellum orationum antiquissimum ritus Gothico-Hispanici. Legitur deinde octavo loco *Collectio Hymnorum antiquorum*, ab ipso *Blanchino* illustratorum in suis annotationibus, cum variantibus lectionibus. *Nono* sequuntur *Excerpta* ex antiquo libro rituali Provinciae Renuensis de ritu benedictionis cerei paschalis; cui *decimo* additur disquisitio de Festo Nativitatis S. *Joannis Baptistæ*, in ecclesia orientali & occidentali celebrato, a PP. *Bollandinis* Societatis Jesu conscripta. Reliqua, quæ his sequuntur, sunt: *Excerpta* ex officiis S. *Ambrosii*, Episcopi Mediolanensis, de S. *Laurentio*, Levita & Martyre; Passio D. *Sixti, Laurentii, & Hippolyti*, ex MSto Codice Bibliothecæ Alexandrinæ Vaticanæ; denique *Missa* de Passione, seu de Martyrio, S. *Joannis Baptistæ*, ex vetustis Sacramentariis Lotinis.

Accedimus ad *secundum* Volumen operum & monumentorum liturgicorum, hic descriptorum, quorumque numerus ad *septem & viginti* exurgit. *Primo* loco exstat libellus orationum ecclesiasticorum officiorum Gothico-Hispanicus, ex parte alias descriptus in Breviario Mozarabico, antiquissimi ritus *Isidoriani*. *Secundo* legitur *Præfatio* in Psalterium Venerabilis *Josephi Mariae Thomasi*, S. R. E. Cardinalis, quam statim excipit distributio Psalmorum & Canticorum in officia nocturna atque diurna secundum antiquam psallendi morem Ecclesie Romanæ. *Quarto, quinto, sexto, & septimo* loco, sistuntur hæc: Hypothesis *Eusebii Pamphili* in Psalmos; S. *Basilii*, Episcopi Cæsariensis, in Psalterium Prologus; Præfatio S. *Hieronymi*, Presbyteri, in Psalterium, quod secundum editionem LXX Interpretum correxit. *Octavum* pensum absolvit *Psalterium* de translatione LXX Interpretum, iterum emendatum a S. *Hieronimo* Presbytero, a Venerabili Cardinale *Josepho Maria Thomaso* versibus prisco more distinctum, argumentis & orationibus vetustis, novaque literali explicatione, brevissime dilucidatum. Accedunt huic editioni nova argumenta Psalmorum ex Psalteriis, Syriaco, Arabico, Æthiopico, & ex *Hieronimo*, ab eodem Clarissimo Autore

- collata, atque ex autographo Codice Bibliothecæ Eminen-
tissimorum & Reverendissimorum Principum Cardinalium
Albanorum cura *Jes. Blanchini* edita; item Breviarium S.
Pag. 445. *Bede* Presbyteri de titulis Psalmorum ex *Cassiodoro*. Decimo
449. loco, & sequentibus, occurrunt Hymni & orationes variz,
450. ex antiquis Codicibus excerptæ; Symbolorum Catholicæ fidei
collectio; Index Psalmorum pœnitentialium, gradualium, &
452. Allelujationum, quin & Exordia Psalmorum & Canticorum.
457. Inde legimus Epistolam insignem Eminentissimi & Reveren-
dissimi Cardinalis *Dominici Passionis*, ad Abbates & visitato-
res Congregationis Helvetico-Benedictinæ datam, quo tem-
pore fuit Nuntius Apostolicus apud Helveticos, de pio atque
460. saluari usu Psalterii. Hanc sequuntur Venerabilis *Josephi*
Marte Thomasti de privato ecclesiasticorum officiorum,
Breviario extra chorum annotationes; Versus pervetusti de
463. S. Gregorio Magno; Constitutio S. Gregorii Papæ VII de
ordine Præfationis Psalmorum in Ecclesia, ex Codice MSto
undecimi Seculi, servato in Bibliotheca Vaticana, desum-
464. ta; *Prudentii*, natione Hispani, Episcopi Tricassini, liber,
inscriptus: *Flores Psalmorum*, cum ejus Prologo; accedunt
476. variantes Lectiones ex Codice MSto Vaticano; Litaniz,
Preces, Hymni, Antiphonar, & Orationes, quæ Floribus Psal-
508. morum adjiciuntur; Explanatio Symboli Apostolici ex eo-
514. dem MSto Codice; Explanatio Symboli *Athanasiani*; alia
explanatio ejusdem Symboli ex citato Codice Bibliothecæ
Vaticanæ; Orationes ad adorandam Crucem Domini no-
518. stri Jesu Christi, & ad poscendum suffragium omnium
Sanctorum; Orationes antiquæ super septem Psalmos pœ-
521. nitentiales; itemque ad Angelos, & Sanctos varios, & ad
Dominum nostrum Jesum Christum; Litaniz sacræ &
Rogationes ad honorem Dei, sanctæ Dei genitricis *Ma-*
533. *riæ*, & omnium Sanctorum, pro quacunque tribulatione,
sive aliqua necessitate, ex MSto Codice Bibliothecæ Vati-
canæ. Finem imponit Operi *Index* sextuplex rerum
540. præcipuarum, & monumentorum ritualium, & divino-
rum officiorum, in hoc *Volume* comprehensorum; unde

copia & varietas rerum liturgicarum, in toto hoc Opere occurrentium, perspicitur; ut adeo Theologis, sicut Romanam profitentibus, multo omnino liber iste commode sit futurus.

SYMBOLÆ LITERARIÆ, OPUSCULA VARIA, philologica, scientifica, antiquaria, signa, lapides, numismata, gemmas, & monumenta mediæ ævi, nunc primum edita, complectentes.

Volumen I.

Florentiæ, ex imperiali typographia, 1748, 8 maj.

Plag. 14, cum Tabb. 2 æri incisis.

Admodum diligens, ac de literis optime meritus, Præpositus Florentinus, *Anton. Franc. Gortur*, Autor est utilissimi, nec satis laudandi, instituti harum *Symbolarum*. Cum enim in præsens magna voluina paret, quibus tam *Museum Etruscum* continuandum suscepit, quam Diptychorum collectionem edere in publicam lucem constituit; facile colligi potest, præstantissimorum horum Operum apparatus & elaborationem omne ipsi fere tempus absumere, atque eum impedire, quo minus aliis laboribus operosis perfungi, atque amicorum suorum doctissimorum desiderio, qui semper aliquid novi ab ipso expetunt, satisfacere, possit. Hanc in rem, ne penitus, dum alia ab ipso magna exarantur opera, sileat, animum induxit collectionem hanc elegantissimorum opusculorum in lucem proferre, ac tum doctas, a se ipso elaboratas, tum amicorum, cum quibus literarum commercium habet, Dissertationes ineditas suppeditare, paucis quibusdam, quæ jam in lucem educta, sed rarissima nostro ævo, sunt, insertis. Ex ipsa *primi hujus Symbolarum Tomi* inscriptione facile patet, quænam potissimum argumenta sint, quæ in exhibendis Commentationibus tractabuntur. Exponent ista nimirum de rebus ac monumentis antiquis, tam sacris, quam profanis, de elegantioribus literarum studiis; ad quæ & ea passim adjun-

get, quæ ad monumentorum mediæ ævi cognitionem spectabunt.

- Pag. 2 seq. *Primum Volumen* complectitur admiranda antiquitatum *Herculanensium, descripta & illustrata ab Anton. Franc. Gori*, quibus omnia, quæ adhuc de Herculanensibus antiquitatibus, ex Vesuvii cinere & pumicibus eruta, innotuerunt, iusto ordine, & tam copiose, memorantur, ut elegans hæc Commentatio inter reliquas, quæ de hoc argumento editæ sunt, facile adhuc principem oblineat locum. Initium facit *plusur orbis literari septentrionalis* ob vetera monumenta, quæ ex recens detecto Herculaneo eruantur. Exhibentur hic vota pro felici in proferendis atque eruendis Herculanensibus monumentis successu, Virorum Celeberrimorum, *Jo. Matthiæ Gesneri, & Hermannii Samuelis Reimari*, quorum uterque gaudium suum de tanta ex his cavernis expectanda literarum studiis felicitate testatus fuerat, ille *Programmate pro solvendis Academiae Gottingensis votis decennialibus*, hæc vero literis, ad Eminentissimum Cardinalem *Aug. Mar. Quirinum* scriptis, cujus ipsæ ejusdem argumenti literæ ad *Cel. Jac. Wilh. Feuerlinum* ibidem leguntur. His præmissis, Autor noster Herculanæi situm & finitima loca, eorumque vetustissimos incolas, describit, allatis veterum Aëtorum, *Flori, Pompeii, Mela, Seneca, Plinii, Velleji, & Strabonis*, testimoniis, ex quibus conficit, civitatem hanc ad mare sitam fuisse, & urbes *Formias, Cumas, Puteolim, Neapolim, maxime Pompejos*, habuisse vicinas. Ejusdem infelicis hujus urbis memoriam etiam in nummis conservatam nobis esse, Autor noster credit, hancque in rem ad nummum insignem Etruscum, ex Museo *Montemellinio in Vindictis Alphabeti veterum Etruscorum*, quas *Italice* edidit, pag. 166 jam exhibitum, provocat. Visitur in antica parte, ut ipse ex addito caduceo suspicatur, *Mercurii* caput; in postica vero equus, velociter currens, cui eques cum palma insidet. In utraque facie duo globuli, nummi sextantis indices, cernuntur. Equiti subscriptæ literæ sunt Etruscæ, quas *HERKUL* legit Noster, & de nostris Herculanensibus interpretatur. Ab his nummum hunc percussum esse, cum adhuc

adhuc sub potestate Etruscorum essent, conjicit *Gorius*, utque conjecturam probabilem efficiat, tradit, *Herculanenses* quidem præ ceteris Numinibus *Herculem*, tanquam sui conditorem, attamen etiam *Mercurium*, ut ex inventis pateat, coluisse, & quidem eam potissimum ob causam, quod Deus hic una cum *Hercule* cominercii, negotiis, ponderibus, &c. fuerit præpositus, & mercatorum tutelare exsisterit Numen; ipsi vero *Herculanenses* ad mare portum habuerint celebrem, ex quo in *Siciliam*, opibus tum & mercaturis maxime florentem, fecerint transitum. Optime hæc monet, ac tum occasionem sibi facit, quædam de cultu, *Herculi* non solum ab *Herculanensibus*, sed etiam a reliquis *Campaniæ* populis, prælitato, disputandi. Pag. 12.

His delibatis, facta, quæ *Herculaneum* subiit antiquis temporibus, percontentur. Ex *Vellejo Lib. II. Cap. 15* patet, captum id fuisse sociali bello anno U. C. 663, ex *Seneca* autem *Lib. VI Natural. Questionum*, anno U. C. 816, *Christiano* autem 63, partem hujus urbis, gravissimo terræ motu facta, collapsam esse. Huic accedit *Xiphilini* testimonium, ex quo luculenter constat, hanc, a *Seneca* memoratam, calamitatem excepisse alteram, sub *Tito*, longe tristiore, qua *Herculaneum* & *Pompeji*, integræ urbes, populo sedente in theatro, penitus obrutæ fuerint. Causa miseræ hujus everisionis fuit fatale illud *Vesuvii* montis incendium, cumque ejusdem etiam *Plinius* junior mentionem faciat, atque, iisdem his exhalationibus avunculum suum suffocatum esse, memoret, facile ex comparatis inter se *Plinii* & *Xiphilini* effatis tempus definiti posse judicat *Cel. Gorius*, quando funestam hanc etadem dux istæ nobiles urbes acceperint, mensem nimirum *Novembrem* anni Urbis conditæ 832, *Christiani* vero 79, & imperii *Titi Cesaris* 1. His expo- 14.

16.

19.

His expo-
sitis, paulum a via aberrat Auctor noster, & tam ad commemoranda alia monumenta, quæ hodie in Italia erui cœpta sunt, quam ad prædicanda insignia Italicorum in his literarum studiis merita, animum adhibet. Ad monumenta, feliciter nostro sæculo detecta, refert præstantem horarium obeliscum, a
Pli-

- Pag. 21. *Plin. lib. XXXVI Cap. 15* descriptum, quem ab *Augusto* in campo Martio positum, novimus; item iconem integri pavimenti, musivo opere picti, quod nuper inventum est in vinea Presbyterorum Societatis Jesu, aliasque veteris Romanæ elegantix pariter ac majestatis reliquias, a *Josepbo Alexandro Furietto* illustratas. His adjungit brevem descriptionem magæ illius præstantissimarum rerum supellectilis, nostris temporibus in Volaterranis, Cortonenfibus, Florentinis, Senensibus, Clusinis, & Arretinis agris, inventæ, & imprimis hypogæi illius sepulcri, in *Muziorum* prædiis haud longe ab oppido, quod hodie *Poggibonsi* vocatur, reperti, quod fufè percensetur. Conspicux in hoc præ ceteris fuerunt undecim elegantissimæ urnæ, operis Etrusci, in quarum altera Etruscorum nuptiales cærimonix, in altera vero animarum ad campos Elysios transvectiones, in reliquis aliæ memorabiles figuræ, visantur, ad quas insignis vasculorum, paterarum, urceorum, amphorarum, instrumentorum sacrificialium, armillarum, annulorum, &c. numerus accedit, quæ omnia, accurate tabulis æreis expressa, in lucem se editurum, & commentariis illustraturum, Celeberrimus Autor promittit. Ad hæc illustria, nostro seculo reperta, antiquitatis monumenta merito refert Cel. Autor abeneam illam singularis magnitudinis tabulam, in agro Placentino erutam, & nuper Neapoli inventum Calendarium vetustum sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ. In illa continetur descriptio prædiorum, assignatorum ad alimenta præstanda pueris ac puellis alimentariis ex indulgentia optimi principis *Trajani*. Hoc Calendarium *Mazochius*, & *Ludovicus Sabbatinus de Ampora*, illustrandum susceperunt.
31. Multis tum verbis prædicat Autor noster Italorum in explicandis, atque in lucem publicam proferendis, antiquis, tam sacris, quam profanis, monumentis merita. In his principem assignat locum summo ecclesiæ Romanæ Pontifici, *Benedicto XIV*, Præsulibus porro *Furietto* & *Bajardo*, ac doctis Neapolitanis, Canonico *Mazochio*, *Ignatio Como*, *Jos. Aurelio de Jannario*, *Joanni Anton. Sergio*, aliisque. Addit *Ant. Mariam Lupium*.

Lupum, Salvatorem Marjam de Blasi, Dominicum Scliano, Jo. Battantum, Florentinum, Franciscum Equitem Victorium, Rudolphinum Venutum, Canticellum, Josephum Blanchinum, Josephum & Stephanum Evodum Assmannos, Dominicum Geofgium, Cajetanum Cennum, Marangontum, Moretum, Vezdosum, Roggerium, Mamachum, Antonellum, Emanuelem de Arvedo, Petrum Lazerium, Franc. Anton. Zachariam. Hos præclaros Viros excipiunt Aquilejenses, Veneti, & Mediolanenses. Ad hos Joseph. Ant. Saxur, Jo. Andr. Irigui, & Philippus Argelatur, ad illos Zanettus, Anselmus Cristadonus, Mitarellius, ad istos Joannes Dominicus Bertolius, referuntur. Transit deinde ad Brixienfes, Veronenses, Bononienfes, Lucenses, & Florentinos, qui hodie ingenii & doctrinæ laude florent, ac memorat merita Eminentissimi Cardinalis Quirini, Comitis Mazuchellii, Marchionis Scipionis Massai, Josephi Bartolii, Trombellii, Gratiolii, Muratorii, Annibalis de Abbatibus Oliverii, Jo. Bapt. Passeri, Josephi Pancratti, Joannis Dominici Mansi, Anton. Mar. Bisconii, Petri Aloysii Galetti, Joannis Lamii, Dominici Maria Manni, Laurentii Mehusii, Leopoldi Guadagnii, Stephani Fabructi, Alexandri Politi, & Odoardi Corfinii, ita ut brevem quasi Italici Historiam literariam recentissimam nobis hic tradere Gortius videatur. Sequuntur Notitiæ Virorum doctissimorum de antiquitatibus Herculanensibus, ad Gortium per literas missæ, quas itidem suo ordine nunc percensebimus:

Notitia I complectitur literas Josephi Stendardi, architecti Florentini, quibus de nonnullis insignibus monumentis, A. 1711 in regia villa di Portici erutis, exponitur. Memoratur in his, eo anno statuam Herculis, a Græco artifice factam, itemque Cleopatra, simulacrum, & præter alia, quadratum marmor, sive basin aliquam, inventam esse, qua perpurgata, comparuerint grandiores literæ aeneæ, eidem marmoreæ basi insertæ, hæc verba referentes: Appius Pulcher Cassi filius. Aliquot diebus post inventas fuisse, eadem literæ referunt, septem statuas Dearum operis Græci, & varias columnas. Notitia II refert literas Marchionis Marcelli Venuti ad Gortium,

quibus, præter fragmenta duarum statuarum equestrium ætis Corinthiaci, ac tres statuas pedestres, humanam figuram longe excedentes, de invento, ac feliciter detecto, Herculanen- sum theatro differit. Describit & alias, eodem tempore eru- tas, præstantes infelicis urbis reliquias, ac suppeditat hanc, apud theatrum Herculanenſe inventam, inscriptionem:

..... P. MAMMI RVFVS. II VIR.
 QVN THEATR. ORCH DE SVO
 Remque aliam:

L. ANNIVS L. F. MAMMIANVS
 RVFVS. II VIR. QINQ. THEATR.
 P. NUMISIVS ARC TEC :

- Notitia III* alias ejusdem Marchionis literas exhibet, qui- bus, laborem excavationis strenue continuari, & theatrum ma- gis magisque reteggi, nuntiatur. Recte ibidem verba jam ex- citati marmoris: ORCH leguntur. ORCHESTRAM.
- Pag. 45. In *Notitia IV* literæ sunt Abbatis *Rudolphi Venuti*, qui- bus fusius de antiquo teatro agitur, & insignia fragmenta statuarum præstantissimarum, ibi inventarum, maxime effe- runtur. Laudatur imprimis statua colossea *Titi Vespasiani*. Suppeditantur ibidem aliquot, simul erutz, inscriptiones, in quibus illa præ ceteris memoria digna est, qua quadringenta libertorum nomina percensentur. Apparent ibidem nomina duarum tribuum VENERIA ET CONCORDIA, Literis tam longe majoribus visitur vocabulum ADLEGERVNT, & sub isto percensentur, varii ingenii homines, additis tribubus suis. Hi sine dubio coloniz Herculanenſis decoriones fue- runt, qui magno illi libertorum numero jura impertiverunt.
46. *Notitia V* exhibet literas Abbatis *Rudolph. Venuti*, quibus Autor resectam cameram, optimis figuris exornatam, quam columbarium fuisse putat, describit. His adduntur alia insignia antiquitatis monumenta, in his confiniis inventa, im- primis Sarcophagus, in quo *Melagris* mors expressa cernitur.
- Noti-

Notitia VI literas habet, ab eodem Cel. Autore scriptas, quibus de multis inventis picturis, de elegantissimo maxime magnitudinis numino, *Faunum* & sacrificium exhibente, de que duabus inscriptionibus, exponitur. *Notitia VII* referuntur alie Cel. *Venuti* literæ, quæ præstantissimum illum pictum murum, quo *Thesaur* cum *Minorau*ro exhibetur, breviter describunt. His additur inscriptio Etrusca in ara reperti templi *Herculis*, quæ una cum ipsius statua inventa est, his literis composita: HERENTATEIS. SVM. *Notitia VIII* & *IX*, quarum illa literas alias Cel. *Venuti* complectitur, hæc vero ex *Tom*o primo *Nov. literar. Florentin.* pag. 138 & 139 descripta est, de iisdem elegantissimis, in muro reperto exstantibus, pictis figuris, imaginibusque exponunt. *Notitia X* literæ sunt *Matthæi Egyptii ad Gorium*, quibus statua elegantissima *Tiberii*, & ara Etruscorum cum inscriptione Etrusca, cujus *Notitia VII* facta est mentio, describitur. *Notitia XI* ex literis cujusdam docti Neapolitani de aliquot inventis inscriptionibus antiquis, & de præstantissima *Nonii Balbi* equestri statua inventa, exponitur, cujus elegantiam Neapolitani supra omnem modum extollunt. *Notitia XII* generatim de insigni inventorum antiquitatis monumentorum apparatu ac copia; *Notitia* autem *XIII* de picturis, nominatim de illa, quæ *Chironem* repræsentat, & in qua artem elegantiamque harum rerum periti vix satis mirari possunt; de erutis sex statuis togatis, miro artificio perfectis; de theatro, & de supra memorata præstantissima equestri *Nonii Balbi* statua, differitur. *Notitia XIV* literas complectitur Neapolitani cujusdam Viri eruditi, quibus pictura, *Thesaurum* cum *Minorau*ro referens, summis laudibus offertur. Adduntur descriptiones aliarum aliquot picturarum, ac memoratur simul, inventa esse quoque vasa vitrea. *Notitia XV* exhibentur literæ docti cujusdam Viri Neapolitani, qui ad ruinas illas Herculanenses, ut eas curate videret, profectus fuerat. Describuntur in his præstantissimæ potissimum, quæ ibi erutz sunt, picturæ, illæ nominatim, quæ *Chironem* cum *Achille* infante; *Jo-*

Pag. 49.

51.

54.

56.

57.

62.

63.

vem a capra nutritum; Jovem senem; Herculem, cet. re-
 ferunt. Mirator is imprimis architecturæ genus, quod passim
 in his picturis, ædificia columnasque referentibus, cernatur,
 idque plane tam a Græco & Latino, quam ab Etrusco, diver-
 sum esse, observat, additque, descripsisse se XIII, ibi inventas, in-
 scriptiones Romanas, ex quibus eximiam lucem multis vete-
 rum scriptorum ætatis accendi posse, sibi persuadet; sine
 dubio verò nimium sibi hæc in re promittere videtur, quan-
 do, ni fallimur, XIII illæ inscriptiones, de quibus tam ma-
 gnifice gloriatur, in earum numero sunt, quas Illustr. Marchio
 Scipio Maffei jamjam literis, ad Rubefsum scriptis, Vero-
 næ A. 1748 in lucem publicam, una cum aliis, ibidem in-
 ventis, emisit. *Notitia XVI* varia ex literis Pauli Maria Pa-
 staudii suppedita, quæ in præstantissima illa Opusculorum col-
 lectione Rever. Patris Calogera Tom. XXXVIII pag. 349 exstat.
 Varia ibi, in superioribus jam percensita, memorabilia miseræ
 hujus urbis narrantur, tam quæ ad statuas, ac præstantissimas
 picturas, quam quæ ad eruta simul tot varia utensilia, tripod-
 es, pateras, urceos, candelabra, sellas curules, cet. spectant.
 Addit, in repertis inscriptionibus eas imprimis esse memora-
 tu dignas, quæ decretum gymnasiarchæ de ludis athleticis, &
 duas honestas missiones, complecterentur. *Notitia XVII*
 continet paragraphum quartum libelli, Venetiis A. 1734 im-
 pressi, & ita inscripti: *Notizie curiose intorno allo scoprimento
 della città d'Erculano vicino a Napoli.* Præter ea, quæ aliis
 jam literis, modo percensitis, traduntur, visu imprimis dignam
 judicat Autor auream Jovis statuan erutam, una cum statu-
 virorum consularium, *Veneris, Nonis Balbi*, ac larvis scenicis.
 Reliqua, quæ in his literis sunt, *Notitia XVI* jam descripta
 cernuntur. *Notitia XVIII* de situ antiquo tam Herculaneæ,
 quam Retinæ, disputatur, & accurata notissimæ illius, quæ ad-
 huc doctissimorum virorum ingenia exercuit, de *Nonio Bal-
 bi* inscriptionis interpunctio ita exhibetur:

M. NONIO M. F.
 BALBO
 PR. PRO. C
 HERCVLANENSES

Quæ

Quæ interpungendi ratio, quoad literas P. R. spectamus, cum interpretatione in *Illustr. Massæ Epistola*, supra memorata, pag. 30, & *Cel. Hagenbuchii Epist. Epitaphic. de Diptycho Brixiano Boetii Consulis* pag. 169, optime convenit, quorum uterque siglas, ab aliis ita divisas: P. R. conjugit, & *Nantum Balbum* P. R.ætorem sine dubio Romæ existisse, eoq; munere deposito, in provinciam aliquam missum fuisse, ut ibi proconsulare obiret officium, sibi persuadet. *Notitia XIX* exhibet alias docti ejusdam peregrini literas, qui prope Neapolim tum, cum literas has scriberet, commemoratus esse videtur. Is vero dignis verbis maximam & effusissimam illam veterum, adhuc erutorum, monumentorum copiam exprimere nescit. Inprimis describitur ibi villa Patricii Neapolitani, *Mazzæ*, rudibus ac ruinis antiquæ villæ *Pollionis, Augusti* amici, superstructa, de qua varia haud inutilia memorantur, inprimis quæ ad inventa ibi monumenta antiqua atque inscriptiones spectant. Ex istis tredecim Autor suppeditat, quarum prima est Christiana, reliquæ profanæ. Earum secunda *P. Ælii philologi* monumentum sepulchrale, a matre ipsius *Ælia Aphrodisia* positum, continet. Literis his adduntur varia de notissimo illo, recens detecto, obelisco hœrario, ab *Augusto* Romam translato, sed temporum postea injuria misere in terram depresso ac sepulto. *Notitia XX* descriptionem excavationis, quæ in villa *Resina* fit, exhibet, missam ab Eminentissimo Cardinale *Angelo Maria Quirino* ad *Cel. Göttingensium Professoreni, Jo. Matth. Gesnerum*. Refertur in hæc descriptione, jam ante quinquaginta annos prope ad eum locum, ubi nunc tot splendida monumenta eruantur, spatium extrui cœptum, inventasque ibidem fuisse statuas pulcherrimas; quæ verò clam regno exportatæ ab aliis fuissent. Addit, regio postea jussu nostris temporibus ipsum excavationis opus susceptum esse, tam felici, tamque optato, successu, ut marmora, per quinque, vel sex, annorum spatium eruta, tam illustre formaverint antiquitatis museum, quale terrarum princeps, qualiscunque fuerit, multis sæculis nequaquam foret exstructurus: nullum adhuc præterire

Pag. 78.

85.

diem, qui nova oculis nostris haud subiciat, ita ut quotidie numerus tot præstantissimorum antiquitatis monumentorum augeatur, & majora incrementa capiat. Inprimis summis laudibus *M. Nonii* statua equestris effertur, ac monetur, eam sine dubio ab artifice Græco constatam fuisse, & dignam, quæ celeberrimæ illi *Antonini* statuae Romanæ, ad Capitolium positæ, longe præferatur. In eundem fere censum refert statuam *Vitellii*, miro itidem opere perfectam; sex statuas æreas, ultra hominis mensuram assurgentes; unam plane nudam *Neronis*, fulmen manu, ut *Jupiter*, tenentis, aliasque plures minores vix numerabiles. Statuis his præstantissimis adjunguntur plurima vasa ænea, culinæ potissimum usui olim destinata, in quibus patina quædam primo fere loco ponenda est, quæ in furno quodam Herculæensi, una cum clibanite, in ea incinerato, inventa fuit; quo &, præter præstantissimas columnas, varii generis seræ, claves, repagula, coruices, cardines, armæ, aliaque, referenda sunt. Inprimis rumor urbem eo tempore peragrabat de invento libro æneo quatuor tabularum. Complectuntur istæ honestam militum ejus loci missionem; quibus vero verbis illa concepta sit, nemini adhuc compertum est, cum ipse Rex potentissimus quatuor has tabulas *sub clave*, uti dici solet, conservet, neque ulli, eas describendi, facultas concedatur. Multæ præterea inscriptiones erutz invento huic vetusti ævi monumentorum apparatusi princeps fere ornamentum conciliant. In his ea inprimis laudatur, quæ familias Romanas percenset, satis longa & elegans. Hæc omnia satis demonstrant, sitam ibi, ubi excavatio hæc fit, sine dubio fuisse civitatem, quam Herculæeum esse, vel ex eo non sine probabilitate intelligitur, quod ejus civitatis incolæ statuam *M. Nonio Balbo*, de qua supra diximus, statuerunt, ibi erutam. Ab hac, felicissimo successu suscepta, excavatione alia haud minus insignis, quæ regio jussu Cumis instituta est, differt. Inventa ibi est nobilis porticus cum statuâ Colossicis, in quibus *Hercules* inprimis omnibus maximam movet admirationem, tam bene fabricatus, ut Farnesio *Herculi* palmam fere dubiam facere videatur.

tur. Eo & referuntur duæ optimæ inscriptiones, quarum altera Græce conscripta, altera ligata oratione in laudem *Veneris* composita est, intellectu ceteroqui difficillima, cui accedunt infinitæ aliæ libertorum inscriptiones sepulcrales. Quod in hac descriptione imprimis est notandum, ejus Autor, non urbem Herculaneum, sed villam *Reisnam*, hodie *Reshanam* vocatam; inventam, & ex hujus ruinis tot præstantissima antiquitatis monumenta eruta esse, sibi persuadet. Miranda ceteroquin est bituminis, quod Vesuvius eructavit, & sub quo Herculaneum sepultum fuit, altitudo. Ipsa enim excavatio 80 palmarum altitudinem habet, ex quo haud obscure conficitur, illius regionis tractum *Tiis* temporibus tanto humiliorum ac depressiorem exstitisse. Præstantissimas erutas picturas, manum pantheam, aliaque instrumenta parvula, muliebria maxime, ut sunt acus, vullellæ, digitalia, prætereundo quasi tangit Autor, ac orbi literato maximam facit spem, fore, ut omnem optimarum harum rerum apparatus, qui a peritissimo Romano artifice tabulis æneis regio jussu ac sumptu inciditur, brevi tempore luci publicæ expositum videat. In *Notitia XXI* ex *Petri Lasena* libro *dell' antico Ginnasio Napoletano*, ejusque *Capite IV*, ea proferuntur, quæ ibi de effato quodam *Dionis & Xiphilini* disputata sunt. Qua quidem in re *Lasena* imprimis probare laboravit, Herculaneum non singulare habuisse theatrum; ea vero, quæ de isto apud *Dionem* occurrere videantur, de Neapolitano theatro esse interpretanda. Erronea vero est hæc *Lasena* opinio, ut infra monstrabitur. *Notitia XXII* literæ docti cujusdam Neapolitani Viri perconsentur, qui multa orbi literato a se expectanda ipse promittit, ac de novo a se invento systemate chronologico, quod ad Herculani spectaret fata, loquitur; utrum autem vera dixerit, sibi que plausum, quem ante divinare videtur, conciliaturus sit, eventus docebit. Sequitur denique *Notitia XXIII*, qua literæ alius docti Viri, ad Cel. nostrum Antorem scriptæ, suppeditantur. Generatim is fatetur, omnia, quæ adhuc de his Herculaneis erutis monumentis literis tradita ac memorata fuissent, admodum manca esse; haud

Pag. 92.

94.

101.

haud tamen negligentiam Neapolitanorum ea de re accusat, sed eos defendit potius, eosque dudum omnia, si ipsis licitum fuisset, praestituros fuisse, credit. Lectu imprimis digna sunt, quae de rheda cursoria, sive cisio veterum, in antiqua pictura expresso, Autor disserit, quodque ejusmodi esse refert; ut facile ex eo ratio ejusmodi antiquorum curruum ostendi ac concipi possit. Suppeditat quoque nonnullas, breves ceteroquin, inventas ibi inscriptiones, quarum prima est:

L. ANNIO. L. F. MEN
II VIR. ITER. QVIN
... VIR. EPVLONVM

secunda:

M. CALATORIO L. . . .
MEN. RVFO. FRAT. . . .

tertia *Nonii Balbi* supra memoratum marmor exhibet; quarta vero aliam inscriptionem, quae *Nonii Balbi* nomen praefert, his verbis conceptam:

M. NONIO M. F. BALBO
PATRI
D. D.

quinta denique matris *Balbi* mentionem facit:

VICIARIE. A. F. ARCHADI
MATRI. BALBI
D. D.

104. His *Notitiis*, quasi fundamento, innituntur es, quae jam Cels. noster Autor de Herculaneis antiquitatibus disputare ag-
105. greditur. A. 1711 in vicinis regiae villae, cum puteus altius effoderetur, primae egestionis factae, ac varia marmorum antiquorum fragmenta reperta sunt, in quibus primo loco marmoreum *Herculis* simulacrum, Graeci sculptoris opus, ponendum est. Continuato opere, apparebat quadratum marmor, seu basis, in qua haec legebantur:

AP-

APPIVS. PVLCHER
CAII. FILIVS.

Pag. 107.

Literæ hæc alicubi sunt, & lapidi insertæ; ipsa vero hæc basis
108. utrum subjecti fuerit statuæ ejusdem *Appii Pulcri*, in
ipso forsitan vicino templo collocatæ; an pertinet ad do-
narium aliquod votivum, ab *Appio Pulcro* in *Herculis* ædem
delatum, incertum esse videtur. Templum, cujus rudera ibi de-
109. lecta sunt, *Herculis* fuisse, ex simulacro *Herculis* mar-
moreo, ibidem invento, ex figura templi rotunda, & ex aliis
ibi inventis, *Herculis* statuis, non sine probabilitate colligi
posse videtur. Reperta simul simulacra sunt, circa templum
110. disposita, quæ sine dubio *Musas*, *Herculi* tanquam comites
additas, olim repræsentabant. De ipso *Appio Claudio*, cujus
nomen in basi inventum fuit, ex *Glanthorzi Onomastico Cel-*
Gorius observat, *Appii* cujusdam *Ciceronem Lib. II de Offic.*
& in *Verrem VI*, & alibi, mentionem facere, quem tamen no-
stum fuisse, vix persuadere nobis possumus, ob prænomi-
num potissimum discrimen, quoniam *Ciceronis Appius Ap-*
pii, noster vero *Herculanensis Appius Cassi*, prænomen tu-
111. lit. *Appii* hujus meminit etiam vetus marmor apud *Murato-*
rium Inscript. pag. 675, in quo *septemvir epularum* dicitur,
suspiciaturque *Cel. Gorius*, *Appium* hunc vel condidisse, vel
112. instaurasse, *Herculanensium* templum, *Herculi* consecratum,
vel etiam splendidissimum donarium eidem dedicasse, & ap-
posita sumtuosa & magnifica, literis ex ære auratis, inscri-
ptione exstare voluisse suæ liberalitatis perpetuum monumen-
tum. Hi, qui, egestiones has eo in loco, ubi *Retina* olim, quæ
113. vulgo hodie *Resina*, steterit, fieri, existimant, Autori nostro
parum sese commendant. Erroneam hanc esse sententiam,
tam ex *Plinio Lib. VI Epist. 6*, ubi *Vesuvii* incendium, &
114. avuaculi sui mortem, accurate describit, quam ex *Cluverio*,
demonstrat. Nec Autor illius descriptionis, quam *Eminenz-*
iss. Cardin. Quirinus literis, ad *Gesnerum* datis, inseruit,
115. ipsi hæc in re satisfacit, siquidem is antiquum *Herculanei* si-
tum ita designat, ut eo in loco, ubi hodie *il torre del Graco*
sit, stetisse debuisset. Observat potius ex *Dionysi Halicar-*
vassensi,

115. *nassens*, Herculaneum, inter Pompejos & Neapolin situm, portum habuisse & stationem classis, adeoque cum hoc vice confusum esse Retinæ unicum sub Miseno; Pompejos, opidulum, hodie *Scafeti* appellatum, itidem, uti Herculaneum, *Herculem* condidisse, fuisseque illius nominis cultum antiquissimum. Hæc cum ita sint, merito quaeritur, quisnam ante sociale bellum Herculanei status fuerit. Docet id *Strabo Lib. V. pag. 247*, cuiusque ex *Vellejo Lib. II Cap. 16* constat, Herculaneum anno U. C. 663, ante C. N. 90, in Romanorum potestatem venisse, facile colligi potest, ejus statum talem, qualis municipiorum & coloniarum exstitit olim, fuisse. Eo, ut ad alias Campaniæ civitates, deductam fuisse coloniam, non dubium videtur; quando vero id factum sit, nondum satis liquet. Autor noster deductionem coloniae *Neroni* eam ob causam potissimum tribuit, quoniam ipsius statua colossica, *Jovis* speciem habens, & dextra fulmen tenens, inventa fuit, fatetur tamen simul, eam & aliis Imperatoribus, ut *Tiberio*, ut *Tito*, ut *Vespasiano*, haud minori probabilitate posse assignari. Patet porro ex inventis lapidibus, qui memoriam conditi magnifici theatri servant, habuisse nostrum Herculaneum, ut alia municipia & reliquas colonias, duumviros, censores, ædiles, quaestores, curatores sacrorum, aliosque ejus generis, in municipiis & coloniis solitos, magistratus. Sine dubio etiam Herculaneis, uti Pompejanis, patroni haud defuerunt, id quod & de decurionibus non sine probabilitatis specie affirmandum esse videtur. Id ex eo quodammodo judicari posse, Celeberrimus noster Autor existimat, quod, in vicinis urbibus, quarum ratio ab Herculanei conditione ne minima quidem in re distabat, itidem decuriones exstitisse, novimus. Probari id potest ex *Plinio Histor. Natural. Lib. II Cap. 52*, & quoniam in insigni aliquo Herculaneis monumento *L. Annii Mammiæ Ruffi* mentio facta est, qui suis sumptibus theatrum & orchestram Herculaneisbus exstruxit, & duumvir quinquennalis fuit, haud abs re fore arbitratur, si, dato ad descedendum de via loco, paulo excurreret; ac de duumvirum veterum ratione, deque *Annii* cele-

celebri familia, quædam disputaret. Pergit deinde ad alla Pag. 126.
 reperta Herculaneusiam templis, *Herculi* consecrata, eorum:
 que duo describit. In horum parietibus præstantissimæ pi-
 cturæ omnium admirationem sibi conciliarunt, illæ præfer- 128.
 tim, quæ *Thesum*, *Herculis* virtutum & gloriæ æmulum, in-
 terentq; ad pedes suos *Minotaur*, & pulcherrimum labyrinthi
 Cretensis ædificium, ob oculos ponunt, &, quoniam ita ex- 129.
 pressus est, ut fortissimo huic viro Athenienses virgines & 130.
 pueri lætantes manum osculenter, occasionem sibi per id Au-
 tor noster literatissimus facit, de prisca illa victorum manus
 osculandi consuetudine var'a eruditè disputandi. Parcè se-
 re admirationem movet aliæ, in eodem *Herculis* templo in-
 ventæ, picturæ, quæ *Telephi*, *Herculis* filii, educationem ob 131.
 oculos ponit. Num ad hanc aliæ picturæ tabulæ accesserint,
 non satis adhuc compertum est. Id affirmant literæ Neapo-
 litanæ, ad quas Cel. Autor noster provocat, inventum ibi
 quoque fuisse elegantissimum *Herculis* ex ære simulacrum,
 una cum mensa lapidea longitudinis fere trium Romanorum
 pedum, latitudinis vero paulo plus duorum. In medio hujus
 mensæ literæ Etruscæ cernuntur, cumque primæ illarum tres
 HER debeant legi, Autor noster, iis *Herculem* desi-
 gnari, conjicit; secus vero Doctiss. Jo. Bapt. Passerius in *Com-*
mentatione de Herculaneusium Junonali mensa sacra, infra a
 nobis percensenda. Solidiora & doctiora sunt, quæ ad has 133.
 conjecturas, de mensis veterum sacris ferculariis & libatoriis
 adjungit. Hæc de Herculaneusium templis, *Herculi* conse-
 cratis. Habuerunt & alia templa, aliis Numinibus consecra-
 ta, in quibus inventum *Jovis* templum præ ceteris observatu
 dignum videtur, maxime ob plurima vota tabellasque vo-
 tivas, candelabra, pateras, tripodes, urceos, aras, cippos, sel-
 las plicatiles, ibi erutas. Maximus vero laboris fructus fuit
Jovis simulacrum, ex auro conflatum, ibidem repertum, & su-
 bito ad regium palatium delatum. Præter *Jovis* templum
 & *Baccho* ædem consecrasse Herculaneusenses, probabile fit ex
 picturis, quæ *Bacchi* nativitatem, Bacchantium & Baccharum
 choros, festa, & Dionysiaca sacra, exhibent. Sine dubio &
 alia

- alia templa Herculanæi fuerunt; si modo ex inventis Deorum statuis, quæ cultum eorum non improbabilem efficiunt, id colligi debeat. Ex Neapolitanis enim literis satis constat, *Veneris, Minervæ, Martis*, aliorumque Deorum & Dearum, simulacra & statuas ex Vesuvii cineribus emeruisse. Inventum quoque fuit in Herculanæi ruderibus sepulcrum præstantissimis picturis ornatum. Cernuntur ibi ferarum pugnx, tigres juxta pampineas vites, uvarum racemis avidè inhiantes, picta capita Faunorum, sive oscilla, quæ Faunos referebant & Gorgonum capite, quæ Autori doctissimo occasionem præbent, in causas inquirendi, quare in antiquis sepulcris sæpe oscilla, Faunorum & Gorgonum capita, expressa sint. Addit de *Mercurio*, alis instructo, quod is in eodem in memorato sepulcro cernatur altero brachio puellum sustinens, quem suscipit inter ulnas femina, prope eum sedens.
137. Haud inepte figura hæc de *Mercurio*, puerum *Bacchum Lenææ* ad nutriendum tradente, explicari potest, quam veterum Poetarum fabulam variis egregiis observationibus mythologicis Autor illustrat. Relictis locis sacris, in conspectum prodire *Gorius* jubet præclara Herculanensium ædificia civilia, atque in his præ ceteris theatrum Herculanense, id quod ipsi amplissimum multa erudite disputandi præbet argumentum, eorum, quæ ibi commemorantur, brevem summam hoc loco indicasse sufficiat. Ex prisca scriptoribus solus *Dio Cassius* theatri hujus fecit mentionem, reliqui omnes taciti id præterierunt. *Camillus Peregrinus* narrationem hæc *Dionis Cassii* in dubium per id vocavit. *Petr. Lasena* vestigiis ejus insisit; omnia vero, quæ de hoc theatro dicit, maxime confuse profert; nec tempora distinguit. Falso is sibi persuadet, Herculanæum & Pompejos tempore *Neronis* penitus submersas, cum tamen eo ævo pars tantummodo Herculanæi corruerit. Errat porro graviter, quod, *Dionem Cassium* de Neapolitano, minus vero de Herculanensi, aut Pompejano, loqui, statuat, sibi que persuadeat, utramque urbem eversam esse, cum incohe Neapolin confluerint, ad spectandos ludos, in theatro in honorem *Neronis* institutos. Nec omnis plane erroris

erroris expertus est *Capitulus*, quando, maximam & totam ever-
 sionem huius urbium *Regulo & Virgilio* Consulibus factam
 esse, putat, quam tamen ad *Titi* tempora remittere de-
 buisset. Facilis porro ad *Lafens* persuasionem est responsio,
 quod Herculaneum tantæ opulentæ haud existerit, ut thea-
 trales sumtus ferre possit. Si etiam antiqui scriptores
 theatri huius mentionem haud fecissent; ipsa tamen hodie
 die loquitur, & ruinæ ostendunt, in nostra hac urbe theatrum
 fuisse, id quod illustris *Marcellus Venus* primus retexit at-
 que invenit, cum, facta excavatione, in altissimum puteum
 sese demitteret, & primum gradus, mox marmorum plura
 fragmenta, inveniret. Ornamenta quamplurima habuit id
 theatrum, in quibus statuarum equitumque ingratatum ex-
 ere fragmenta, fulgenti auro superflua, triumphales quadri-
 gæ, & equi aerei, Deorum Dearumque signa, Caesarum statua,
 & in his haud pauci colossæ, præcipuum tibi vindicant lo-
 cum. Addit Auctor varia haud inutilia de antiquorum thea-
 trorum structura, resellitque *Muratorium*, qui in sua *Inser-
 tionum* collectione pag. 199 theatrum hoc Resinæ villæ vin-
 dicat, episcopo prius in *Brigitan* ad *Titi* tempora refert,
 ad quæ potius istius everisionem transferre debuisset. Cete-
 rum incompertum adhuc est, utrum illud theatrum in ipsa
 urbe, an extra illam, fuerit positum. Prius tamen probabi-
 lius videtur. Sine dubio etiam ante conditum hoc theatrum
 vetustissimis temporibus Hippodromum, in quo Celetes decur-
 rebant, Herculanei fuit, id quod haud obscure ex postica par-
 te numini cuiusdam Herculaneus potest colligi. De thea-
 tro hoc Herculaneus meritis maxime fuit *L. Annius Mam-
 nianus Rufus*, ut ex inventa inscriptione satis constat. Vo-
 ces, quæ ibi leguntur: DE SVO id satis indicant; ex his au-
 tem non certo confici potest, utrum solam orchestram, an
 totum theatrum, suis sumtibus extruxerit. Obtinebat hic *An-
 nius*, ut ex alio reperio, & nobis supra allato, marino re con-
 stat, munus Septemviri Epulonum, quod quale fuerit, a no-
 stro Autore erudite ostenditur. In ipsa *Amia* gente, plebeja
 ceteroquin, aliquot familiae consulares evituerunt; Noster au-

- Pag. 152. tem *Annius* is fuisse videtur, qui *Vespasiani* temporibus vixit, & de quo varia *Josephus Lib. IV de Bell. Judae. Cap. 9* membrae prodidit. Theatri hujus architectus *P. Numisus* erat,
153. quem auro *Augusti* ævo floruisse, *Gorius* credit. Herculanæ multæ quoque inventæ sunt statux *Cæsarum* & illustrium virorum, nominatim colossæ *Tiberti* *Cæsaris*, more
154. Deorum Dearumque hastata, & toto corpore nudæ; *Neronis*, fulmen in manu gerentis; *Vitellii*, *Flavii Vespasiani*, & *Titi*; augustarum porro sceminarum; togatæ item statux consularium virorum, tam pedestres, quam equestres, quarum insignis cõpia eo minus mira nobis debet videri, quod in nostrâ hac urbe multæ nobilissimæ familiæ exstiterunt, de re publica sine dubio meritissimæ, & in quibus familiæ *Annia*, *Nonsa*, *Memmia*, *Victaria*, *Atilia*, seu potius *Attia*, *Volusia*, *Cornelia*,
156. *Albatoria*, & *Numisia*, hæc infimum locum occupant. Inter omnes hæc erutas statuas palmam reliquis jure præcipit equestris illa *M. Noni Balbi*, cujus pulcritudinem, qui præsentem viderunt, dignis se verbis describere haud posse, ingenue fatentur, & quæ eo majoris præstii eam ob causam esse videtur, quod præter antiquam *M. Aurelii* Imperatoris ex ære equestrem statuam, quæ Romæ conspicitur, nulla alia, antiqua integra, & quæ nulla temporum labe corrupta sit, statua equestris e marmore, quam hæc, in toto orbe facile deprehendatur.
157. Ab ipsa hæc equestri statua alia pedestris, itidem inventa, probe distingui debet. Hæc, sive pedestris, patri hujus *Noni Balbi* posita, & initio mensis Junii A. 1739, illa vero, equestris nimirum, A. 1736, eruta fuit. Inprimis huc ea pertinent, quæ apud *Muratorium pag. 2024* habentur. Ex eo enim discimus, Herculanenses non solum patri & filio, *Marcii Noni Balbi*, sed etiam conjugii & matri, marmoreas statuisse statuas. Inscriptionem, quæ basi marmoreæ statux equestris incisa est, ubi spectamus, omnes, qui istam descriperunt, sibi invicem quoad orthographiam contradicunt. Cujus inconstantix principem causam ex eo deducendam esse, Cel. Autor suspicatur, quod nemini, Herculaneum adevati, & erutas antiquitates luscanti, cum civi, tum peregrini-

egrino, permissam sit, describere & delineare ea, quæ obser-
 vavit. Proinde sine dubio factum est, ut nonnulli, quæ
 memoria exceperunt, postea, domum reversi, sibi de eorum
 amicisque descripserint. Hinc facile vero accidere potuit, ut
 verba inscriptionis tot diversis modis, quoad puncta & sigla,
 exprimerentur. Diversas has scribendi rationes, in medium
 simul allata parte epistolæ, Eminentissimi Cardinalis *Quirini*
 ad *Cel. Gesnerum*, precesset noster Autor, fateatur tamen si-
 mul, ob tam variam, tamque inconstantem, hujus inscriptionis
 orthographiam se incertum esse, nec quidquam definire in re
 tam incerta velle. Nondum satis adhuc liquet, quinam fue-
 rint *Nonii illi Balbi*, tam pater, quam filius. Apud *Dionem*
Castium Lib. I mentio fit Tribuni plebis, *Nonii Balbi*, qui
 egregie *Cæsarem* defendit, atque intercessit, ne *C. Sestius*, qui
 multa verba in *Antonii* laudem, & *Cæsaris* vituperationem,
 fecerat, edictum contra hunc, ut ipse volebat, confessim fa-
 ceret. Fortitan is idem *Nonius Balbus* fuit, cui *Herculanen-*
ses pedestrem statuerunt statuam. Quæ ubi ita sunt, sine
 dubio alter *Nonius Balbus*, statua equestri ab *Herculanensibus*
 ornatus, temporibus *Augusti*, aut *Tiberii*, floruit. Utcunque
 vero hæc omnia sese habeant; id tamen verissimum est,
 equestrem ipsam statuam esse opus omnium fere, quotquot
 benignior fortuna nobis, posteris indulsit, absolutissimum &
 perfectissimum. Id omnes fateri debent, si modo ejus figu-
 ram, tabulæ æneæ incisam, & hoc loco a nostro Autore
 suppeditatam, curatius intueri velint. Relictis statuis,
 oratio ad alia præclara *Herculanensium* ædificia, quorum
 nonnulla ex pulvere & cineribus in lucem jamjam extracta
 sunt, revocatur. Plurima eorum sunt, mirabilis structuræ &
 amplitudinis, architectonicis artibus & ornamentis insignia.
 In his principem obtinent locum porticus, ex cujus parietibus
 nobilissimæ pictæ tabulæ lectæ sunt, item gymnasium, pon-
 derarium, basilica, chalcidicum, & schola, quam *Reinsius* de
 porticu, otiosorum hominum deambulationibus destinata,
 explicat, de ludo literario explicasset, apud & probabilis.
 Quod ad ponderarium, chalcidicum, & scholam, attinet, neu-
 trum

Pag. 161.

166.

167.

168.

169.

170.

171. trum quidem horum ædificiorum adhuc relictum est; patet
 174. autem id ex vetusta & satis longa inscriptione, quàm ex *Capit-
 tis Lib. II Hist. Neapol. Cap. 9,* & ex *Reinssio, Cel. Autot*
 suppeditat, eam Herculæntibus vindicans, doctisque observa-
 tionibus illustrans, in quibus potissimum de ponderariis &
 chalcidicis veterum, de variis scholarum apud veteres gen-
 ribus, de decurionibus & senatu Herculæntium, de decre-
 to, eo tempore in honorem *MM. Memmiorum Ruforum* fa-
 cto, de oratoribus, qui tum verba fecerunt, ac de situ horum
 memoratorum ædificiorum, erudite disputatur. *Æ. J. Scilii* alius
 Herculæntis mentionem quoque facit hæc apud *Capitulum*
Lib. II Hist. Neapol. Cap. 9, & *Reinssium Class. II Inscr. 33,*
 inscriptio:

O. D. LOCVM. AB. INCHOATO
 VM. TECTORIS
 AVGVSTALIE. DATVM.

Idem *Capitulus* edidit *Lib. I Cap. 21* & aliud marmor, ex
 quo innotescit, Herculæntes, ut gratum significarent *Mem-
 mii* his *Rufis* animam, eis concessisse, ut publicam aquam
 non fluentem tantum per formas acciperent, sed & sa-
 lientem imitatu salientium publicarum honoris causa in
 177. suis ædibus haberent. Accedit, quod artibus præstanti-
 bus operam Herculæntes dederunt. Id Autor postea ex
 178. supra allatis ac præcensuris *Norissii*, uti eas vocat, satis su-
 179. perque ostendit, ac imprimis de pictura, sculptura, archi-
 180. tectura, statuariis, & plastica arte, de officina vascularia, de
 181. fabris ferrariis, murrariis, structoribus; de eorum collegiis; de
 182. opificibus multivariis, ac de mercatoribus Herculæntium,
 183. egregie disputat. Quod imprimis ad mercaturam Herculæ-
 nentem attinet, insigne ad posteritatem delatum est mar-
 mor, a *Capitulo Hist. Neapolit. Lib. II Cap. 9,* & *Reinssio*
Class. VII num. 11, suppeditatum, ex quo constat, edicto *Clau-
 dii Cesaris* veritas fuisse apud Herculæntes, iniquas vendi-
 tiones fœdasque emptiones operum, quæ inter ornamenta pu-
 blicorum ædificiorum, domuum, & villarum, censebantur,
 illata

illata pœna, ut, qui ea ædificia dirueret, & ex iis ad cultum spectantia emeret, venderetque, duplam pecuniam, ætate Herculânensi inferendam, solveret. Ad hæc ipse situs nostræ urbis ad mercaturam quasi factus videbatur. Celebris enim eo ævo fuit in proximo mari portus, in quo, teste *Dionysio Halicarnassensi*, Romanorum naves stationem suam habebant, id quod amplissimam Herculânensibus nostris occasionem dedit, ineundi cum exteris populis commercium. Ut autem Cel. noster Autor omnia, quæcunque de Herculânensibus ad nos pervenerunt, illustret, in medium æfert lapidem antiquum ex *Grutero pag. 439 Inscr. 6, & Capacio Lib. II Hist. Neap. Cap. 9*, in quo *regionis primariæ splendidissimæ Herculânensium* facta est mentio. Ipsum marmor hodie non amplius vilitur. *Gruterus* id e Græcò elogio in Latinum versum, *Capacius* veto lapidem hunc Herculæneo Neapolim delatum esse, statuit. Ipsum marmor non *Augusteum* ævum, sed insecuta tempora, redolet. Autor noster cum *Reinesii* haud ex vano sibi persuadet, inscriptionem hanc non ad Herculæneum, sed ad Neapolim, spectare, hancque urbem divisam fuisse in regiones, quarum una a vicino Herculæneo nomen accepit. Patet id ex eo, quod & aliarum regionum hujus urbis nomina in antiquis saxis deprehendantur, cujusmodi sunt regiones Neapolitanæ *Agathonensum & Thermensum*, Quid? si dicamus, regionem Neapolitanam Herculânensium post Herculænei fata exortam demum, & ex miseræ hujus urbis incolis, Neapolim aufugientibus, constatam esse. Præterea Romani in viciniis Herculænei instructissimas & elegantissimas villas habuerunt. Eo spectat inprimis Pompejanum *Cicero-nis*, quod proximum Pompejis, & Herculænei vicinum, exstitit, ita ut per nostram urbem transire, ac interdum ibi morari, solet *Cicero*, ut ex *Lib. VII Epist. 3 ad Attic.* satis patet. Accedunt alix ejusdem villæ & prædia, ut Puteolanum, Trebulanum inter Capuam & Suessulam, Cumanum, ad lacum Lucrinum positum, & Formianum. In memoratis his villis principem obtinebat locum villa Puteolans, ubi Academiam suam habebat *Cicero*, ne de aliis, in his confiniis positis, villis

Pag. 184.

186.

187.

188.

dicamus, quas ipse Autor, noster silentio prætermittit. Non sine ratione sperat, fore, ut, qui adhuc sub terra, ubi præclaræ istæ villæ steterunt, lateant, maximi eruditæ vetustatis signorum & ædificiorum thesauri effodiantur. Vota, quæ cum aliis pro inveniendis Codicibus manu exaratis facit, veremur, ne irrita fiant. Finem denique Autor noster brevi narratione de hodierno istius Campaniæ tractus statu; & disquisitione: quare villa regis a porticibus acceperit nomen, facit.

195. Progredimur *Jo. Bapt. Passeri, Pisaurensis, Junonialis sacra mensa Herculanensium illustrata, ad nobilissimum & præstantissimum Virum Diamantem, Comitem a Monte Mellino, Patricium Perusinum.* Præmissis quibusdam generalioribus de felicissima illa, quæ in eo loco, ubi Herculaneum stetit, detecta est, excavatione, ad rem ipsam Celeberrimus Autor accedit, ac de mensa illa, in ruinis Herculanei inventa, literisque Etruscis ornata, erudite & ingeniose commentatur. Postquam non solum ex ipsa dedicatione hujus mensæ, sed etiam ex limbo ejus, circa arcam eminentem, probavit, mensas, has ad supellectilem sacram olim pertinuisse, easque in curiis & prytaneis olim positas fuisse; erudite observat, earum omnes, etiam familiares ac domesticas, Diis olim sacras exstitisse; maxime genii, 200. *Mercurio* atque *Herculi*, immo etiam mortuis. Addit, ipsas ab aris ac cippis probe esse distinguendas. Inprimis frequentis earum usus fuit in templis, quamvis non admodum multæ ad posteros delatæ sint. Præ ceteris talis mensa sacra fuit insignis illa *Iliaca*, quam *Pignorius* & *Kircherus* illustrarunt; itemque illa *Ægyptiaca*, quam *Ficorontus* in *Vestigis & raritatibus Romæ antiquæ*, qui liber Italicè prodiit, pag. 80 edidit. In antiquis marmoribus mensæ ab aris diserte distinguuntur. Mensæ destinatæ inprimis erant epulis apparandis & insuamendis, lectisterniis Deorum adornandis, libationibusque suscipiendis; ipsum vero earum usum Romani ab Etruscis accepisse videntur, ita ut in præcipuis urbium templis, in quibus cæteris hominum & senatus haberi solebat, immo in singulis curiis, talis mensa poneretur, cumque *Senatusconsulta*
sæpis-

ſepiffimo in templis haberentur, & concilia a Deorum ſup-
plicationibus inchoarentur, patres in his menſis ſacris vina
funderent, & rem ſacram facerent. Talis eſt menſa, quæ in
rueribus Herculanæi reperta fuit. Cel. noſter Autor eam
Junoni tribuit, quanquam ipſe haud dubitat, etiam *Herculi*,
tanquam conviviorum menſarumque præſidi, in ejuſmodi
menſis libatum fuiſſe. Menſæ huius inſcriptio, quam non
ex antiquiſſimis eſſe, ſed ea tempora reſpicere, putat, quibus
Latinus ſermo cum imperio propinquare urbium dialectos
perturbavit, deprehenditur, altera in fronte, altera in latere
quodam. Illam, quæ in fronte, & literis Etruſcis conſigna-
ta, habetur, hoc modo legit Cel. Autor; HERENTATEIS
SVM, eamque ita interpretatur: IVNONALIS SVM, putat-
que, verba hæc indicare nihil aliud, quam *locus Junoni ſa-
cer*; quamvis ipſe addat, poſſe quoque hac voce deſignari
nomen illius, qui menſam dedicavit. Quod attinet ad ipſam
loquendi rationem, Autor inter alia obſervat, ſolenne fuiſſe
antiquis, inſcriptiones in perſona prima, quaſi donarium
ipſum; ſeu ſimulacrum; loqueretur, concipere, ut EGO
SVM ISIS — EGO SVM OSIRIS, cujuſ ſcribendi rationis
inſigne admodum ac præclarum exemplum habemus in illa
notiſſima Sigæ inſcriptione, in qua donarium ipſum Phano-
dici pari modo in caſu nominandi de ſe loquitur: PHANO-
DICI SVM cet. Quod ſpectat ad alteram inſcriptionem,
lateri huius menſæ inciſam, ea itidem Etruſcis literis eſt con-
cepta, quas ita legit Autor:

Pag. 104.
105.

L. SLABIIS. I. AVCHIL. MERRISS. TVCTIKS
HERENTATE, . . . PRVKINAI, PRVFFER

Singulæ hæc voces ita explicantur: L. SLABIIS. L. AV-
CHIL. Vocabula hæc indicant nomina eorum, qui men-
ſam poſuerunt & conſecrarunt. Videmus in his repetita
Lucti prænomina, illaque appoſita geminarum familiarum
nominibus, *Slabiz*, ſeu *Salviz*, *Laviz*, & *Auchil*, id eſt, *Aukiliz*,
ſive *Aquiliz*. MERRISS. TVCTIKS ſunt geminæ voces,
munus indicantes, quo duo hi viri, qui menſam conſecra-

209.

- runt, apud Herculaneses perfuncti sunt. Ob oculos nimirum vocabula hæc poſunt Campanorum illam dignitatem conſularem, de qua *Livius Lib. XXVI Cap. 6: Meddixuticur, qui ſummus magiſtratus apud Campanos eſt.* Compoſita vox eſt ex ΜΕΔΩ, *impero, cura,* & ΑΣΤΥ, *urbs.* Quapropter *Mediſtuticur* idem eſt, ac *curator urbis.* Oici populi, Campanis æſtines, qui itidem Herculaneum ante Etruſcorum & Pelagoſorum adventum tenuerunt, dimidiatam hanc vocem pro eorum Conſulatu exprimendo adhibuerunt, hoc eſt,
- Pag. 211. MEDDIX, ut ex *Ennio & Feſto* poteſt comprobari. Quænam huius magiſtratus fuerit ratio, quantum in re tam obſcura fieri potuit, Autor oſtendit; quod vero in noſtra hæc inſcriptione is MERRISS, non autem MEDDIX, nuncupetur, id vel peculiari dialecto tribuendum eſſe, arbitratur, vel quod ex alio fonte hunc dignitatis titulum derivatum uſurparunt, cuiusmodi forſitan fuit vox MOIPA, *tribus,* a ΜΕΥΡΩ, *fortiri.* Noſſe ſufficiat, nomen fuiſſe duumviratus, qui in ejuſdem Herculaneſis reipublicæ ſenatu vel primas partes obtinuerit, vel ſaltem in tribu aliqua populi Herculaneſis. Vocabulo MEDDIX additur TVCTIKS, quod vel ab ΑΣΤΥ, unde ASTVTIX, ASTVTICS, *urbanus,* formari poteſt, ita ut dicatur, per aphaereſin, Tuſcis familiariffimam, in TVTIX id mutatum fuiſſe, vel ab antiquo verbo *tuccer,* ita ut MERRISS, quatenus a MOIPA deducitur, & TVCTIKS nihil aliqd ſit, quam *tutor, cuſtor tribus.*
212. HERENTATE. Vocabulum hoc indicat aut nomen numinis, id eſt, *Junonis,* cui menſa hæc conſecrabatur, aut locum curiæ, in qua Mediſtutici, *L. Stabius & L. Aquilius,* menſam dedicarunt. In ſuperiore inſcriptione poſitum id cernimus in caſu genitivo: HERENTATEIS pro HERENTATIS; hoc loco vero ordo alterum poſtulabat caſum, ideoque exſtat HERENTATE. PRVKINAI. Hoc vocabulo ædilitiam, ſeu cenſoriam, dignitatem indicari, exiſtimat Cel. Autor. PRVKINAI ſecundum ejus interpretationem eſt ΠΡΟΚΟΙΝΟΣ, *reipublicæ curator, ædilis, aut quaſtor,* a ΠΡΟ & ΚΟΙΝΟΣ, *communis;* aut, ſi literula interponeretur, deduci
213. 214.

ci commodè posse putat a ΠΡΟ & ΚΡΙΝΟ, ante alia constitutus, unde ΗΡΟΚΡΙΝΟΣ, *praepositus*, seu *lecti custos*, *edituus*. PRVFFER vocabulum deducit a *profervo*, creditque, vocem hanc respondere verbo *offero*. Ipsum PRVFFER vero est vox truncata, & legi debet *proferunt*, seu *offerunt*. Hæc ubi ita sese habent, sensus tetius inscriptionis talis est:

Pag. 216.

I V N O N A L I S. S V M
 L. SLABIVS. I. AVKILIYS. MED. I ASTVTICI
 I V N O N A L I. P R A P O S I T I. C Y S T O D E S
 P R O F E R U N T.

Appendicis loco annectitur interpretatio gemmæ Etruscæ per-
 raræ, circa fines Tudertium effusæ. Jaspis est sublavi co-
 loris, & equum representat decurrentem. In quo id potis-
 simum notatu dignum est, quod in ceteris ejusmodi gemmis
 equi sine habenis videantur, in hæc vero gemma non habenæ
 modo, sed & loca, adfuit. Novum eo representari, putat
 Autor, decursionis genus, quod insuper non injucundum fuisse
 credit, videre nimirum equos decurrentes, & secum trahentes
 ea, quæ cursum ocysimum præpediunt, & quorum lapsus
 spectatoribus risum & latitiam affert. Figuræ, gemmæ ad-
 ditæ, sunt literæ Etruscæ, quas legit: AVI, iisque aut festi-
 vam populi Etrusci acclamationem, quatenus *avi* a *vivere*
 deducitur, aut nomen ipsum equi decurrentis, quod forsitan
 VIVAX fuit, designari conjicit. Ceterum ipsa gemma hu-
 culentum præbet testimonium, Etruscos non solum theatra,
 sed etiam stadia & hippodromos, habuisse, in quibus equestres
 decursiones exhiberentur. Quis ex ejusmodi interpretatio-
 nibus literarum Etruscarum, illarum maxime, quæ in mensa
 illa Herculanensium exhibentur, hæc manifeste ingenium
 Cel. Autoris perspicit? Nemo id negabit, prolata hæc explica-
 tionem ingenio sese commendare; dubitamus autem maxime,
 utrum etiam veritate, aut saltem tanta probabilitate, ut
 omnibus reliquis interpretandi modis antecellat. Si vera fateri
 debemus, adhuc a nobis impetrare hæc potuimus, ut crede-
 remus, in inscriptionibus Etruscis tam legendis, quam expli-
 candis,

28.

candis, rem ad aliquam certitudinem posse perducī. Si modo Alphabeta Etrusca, quorum XIII Celeberrimus *Gorius* in *Difesa dell' Alfabeto degli antichi Toscani* pag. 139 edidit, inter se conferamus, manifeste videbimus, varias esse literas, quarum valorem, significationem, atque lectionem, nemo adhuc rite indagare, demonstrare, ac contra dissentientes rite probare ac tueri, potuit. Quid vero, si ne literas quidem omnes certo noscimus, quomodo, quæsumus, tutum pedem in interpretatione ipsa possumus figere? Liquido id apparebit, si literas secundum alphabetum *Bucharottianum*, easdemque porro, ut celeberrimus *Chisbull* vult, legimus, ac denique ea cum præceptis aut *Bourgetii*, aut *Gorii*, aut *Maffei*, comparamus. Næ semper alias voces pro diversa legendi ratione habebimus. Ast ponamus, diversitatem hanc nihil impedimenti afferre, num, quæsumus, res omnis expedita est, quando deprehendimus, hanc, vel illam, vocem Etruscam quoad pronuntiationem habere aliquam convenientiam cum Græco, aut Latino, verbo, quæ tamen sæpe levissima est? Nonne multæ aliz Græcæ voces inveniri facili negotio possunt, quarum singulæ ad pronuntiationem vocis cujusdam Etruscæ quodammodo accedunt, demtis, vel interpositis, paucis literis, & quæ omnes diversam admittunt interpretationem? In nominibus propriis eruendis, quæ in inscriptionibus Etruscis occurrunt, via longe expeditior est; sed eorum tantam copiam adhuc non habemus, ut ex his & alia verba ac vocabula rite legi atque explicari possint.

PLUTARCHUS DE PUERORUM EDUCATIONE,
 & de audiendis Poetis; **ISOCRATIS** Orationes tres; **HE-**
SIODI Opera, & **THEOGNIDIS** Sententiæ, Græce, in
 usum Scholarum. Recensuit, Præfationem, & vitas Au-
 torum, præmisit, **M. CHRISTOPH. KRETZSCH-**
MAR, Cruciani Dresd. Correct.

Dresdz & Lipsiz, apud Fridericum Hekel, 1750, 8.

Plag. 20.

Variz

Variæ sunt causæ, propter quas hosce Scriptores conjunxit præclarissimus Editor. Inopie consulit tum exemplorum, tum discipulorum, distinctionum, capitum, versuum, ac membrorum, quæ junxit ubique, conformationi, versioni Latine, pigritiæ confugio removendæ. Nominatim interpretationes Latinas admodum esse Græcarum literarum studiosis noxias, haud præter causam opinatur, quicquid senserint alii, potius ostentationem, quam eruditionem, juvantes; quam iidem haud approbent Scriptores Latinos, versionibus Germanicis instructos. Noster libentius & observationes contemnit, quæ sæpius loca tantum facilliora tangant, difficultatibus silentio prætermittis; sæpius aberrant a scopo, vix Autoris animo percepto; sæpius ipsas Grammaticorum resolutiones falsas suppeditent. Exempli loco nominatur editio *Junckeriana Plutarchi & Isocratis libellorum*, vitis adhuc scateas grammaticis, ut fere non ab Autore ipso consignata videantur, pallium præterea pigritiæ ferentes, observationes. Invenimus in Actis scholasticis *Bidermanntanti* longum satis ejusmodi vitiorum indicem, qui hoc loco dicta maxime confirmabit. Tanto magis habemus, cur tempus ad vires roveamus *Kretzschmaro* nostro, ad Lexicon horum Autorum, quale dedit in *Ælianum*, feliciter elaborandum. Licet enim *Schrevelius* aliique præluferint; non tamen inde minima Græcarum literarum emolumenta speramus. Inprimis ita via panditur & ad philologicum Græcæ linguæ Lexicon, quod nobiscum adhuc desiderat Noster. Utique usole, pretio, raritate, defectibus suis, laborat *Theaurus Stephananus*, ex quo *Scapula* contractum est opus. Optimum est *Hedericium* Lexicon, apud ipsos Anglos typis repetitum, haud vero quia dari nequit melius, sed quia nondum datur. Cumulantur subinde significationes, id quod in editione *Lycurgi* nuperæ moneri meminimus; partim verò quæque defunt nonnullæ. Interim illo contenti Catone, Scriptorum e vitis, cum cætera non nisi contextum Græcum, opera quidem laudabili, aliqua sistant, excerpemus. *Plutarchi* vitam, præter *J. Kualdum*, *Mart. Hanckium*, *De-*
cium

cum Celerem, Jo. Jonsum, Vossium, & alios, exhibet Fabricius. Circa decimum annum Imperatoris *Claudii*, qui 50 est Christi, natus esse videtur. Præceptorem habuit *Ammonium*, Philosophum celeberrimum, qui Athenis excessit vita. *Neronis* a temporibus ad *Hadrianum* usque claruit, cujus anno quarto, vel quinto, diem obiit supremum, procuratoris Græciæ Pythiique Apollinis sacerdotio functus. *Isocratis* vitam ex *Plutarcho, Laertio, Dionysio Halicarnassensi, Suida, Pbotto*, ceteris, idem *Fabricius* collegit, si quidem illius antiquioris sunt, quæ conjunguntur, Orationes. Is natus esse dicitur annis 436 ante Christum natum, tantique consignandis orationibus æstimatus, uti pro una Oratione, *Nicoeli* regi scripta, viginti talenta acciperet. Præterea magnum discipulorum numerum erudivit, & inter illos *Hyperidem & Isam*, aliosque. Verborum in positu suaviter & eleganter concinnando perquam operosus fuit; unde quidem elegans & admirabilis, sed elumbior interdum, eruditis videtur. Ex inedia sibi libere conscivit mortem ætatis A. 98, Olympiadis 110 tertio. Sepulcro triginta cubitorum columnam impositam fuisse, testantur veteres. In Orationibus tres eminent *παρανέτικα*, pulcherrimis sententiis refertæ, *πρὸς Δημόνικον*, *Hippontici* filium, *Callia* fratrem, clarum Atheniensem, quam, Nostro iudice, perperam aliis alii tribuunt, quibus tamen & scribendi genus, & orationis structura, reclamant, totam de moribus doctrinam, quamvis ordine nullo, complexam; *πρὸς Νικολέα* de regno, civiumque muneribus; quibus & *Νικολέῳ* dedicatur. *Hesiodi* vitam, præter *Fabricium, Lilius Greg. Gyraldus Dialog. II de Poetarum historia, Jo. Tzetzer* in suis ad ἔργα προλεγόμεναις, *Fulv. Ursinus* in *Elogiis, Gerhard. Jo. Vossius*, alique, consignarunt. Nomen ille nonnullis *παρὰ τὸ ἦσιν ἄδων*, a suaviter canendo, nactus esse dicitur. Id certum esse, nemo negabit, elegantissimum fuisse Poetam *Hesiodum*, carminis elegantia priores *Homero* partes non concedentem, quem *Vellejus Paterculus Lib. I. Cap. 7, Lucretius, & alii*, laudant. In ejus conscriptionibus primas fert, atque veteribus maxime laudatur, liber de operibus ac diebus, quem *Seleno*

Nica,

Nicatori tam in deliciis exstitisse putant, ut defuncti capiti subjectus inveniretur. *Ἄσπις Ἡρακλέους* num legitimus sit fœtus *Hesiodi*, multi dubitant. Id autem ejus lectores fœtentur, illud etiam insigni elegantia pollere, juvenumque industria propter sibi concinnitatem, & fabularum cognitionem, lectoribus Poetarum necessariam, commendari debere. Tandem, a pluribus veterum *Hesiodo* tributum, adhuc ressat carmen, *Θεογονία* inscriptum, *Herculis* scuto, jam recensito, planè præferendum, utpotè in quo Deorum originem, a veteribus fictam, elegantissimo scribendi genere tradit Autor. *Theognidis* vitam concinnam editit *Elias Vinetus*, quæ variis Sententiarum illius editionibus præmittitur. Is elegantissime de moribus scripsit, Megarensis Atticæ, non Siculæ, civitatis indigena. Tanti sunt viri, quorum reliquiis commilitones suos sapienter donavit Editor, cui faventem semper Lucinam exoptamus.

Gedanken von der wahren Schätzung der lebendigen Kräfte, &c.
hoc est,

MEDITATIONES DE VERA ÆSTIMATIONE VIRIUM VIVARUM; quibus additum est examen demonstrationum, quibus Leibnitijs, aliique Mechanici, usi sunt, præmissis generalioribus de vi corporum; Autore IMMANULE KANT,

Regiomonti, 1746, 8.

Plag. II.

Primo Capite Autor de vi corporum in genere agit. Corporis generalissime acceptam vim mavult *activam*, quam *motricem*, appellari. Ex activæ enim vis notionem mira facilitate motum deduci posse, judicat. Rem ita explicat §. 4: *Substantia A, cujus vis determinata est, ut extra se agat, hoc est, ut aliarum substantiarum statum internum mutet, primo conatus sui momento vel objectum reperit, quod totam ejus vim patitur, vel non. Primum si omnibus substantiis accederet, motum omnino nosceremus nullum, neque orta esset motricis vis*
L
appel.

appellatio. Sed, si A ipso conatus sui momento totam suam vim impendere nequit, partem solum impendet; reliqua vero pars ut plane non agat, fieri nequit, cum semper vis tota agat, quæ, nisi tota impenderetur, vis non esset. Cum igitur, quod ex hoc vis agentis exercitio resultat, in coexistenti rerum statu non reperitur, erit illud in secunda mundi dimensione, in serie successivorum. Corpus igitur vim non omnem simul, sed successive, impendet. At sequentibus momentis non potest in eandem substantiam agere, in quas initio agebat; hæ enim primam saltem vis sue partem recipiebant, reliqua recipiende idonea non sunt. Ergo A continuo in alias aliasque substantias agit. Substantia vero C, in quam agit momento secundo, alias plane lectæ & situs relationes habet erga A, quam substantia B, in quam A initio agebat, alias ratio nulla esset, cur A initio non simul tam in C, quam in B, egisset. Similiter substantia, in quas sequentibus momentis agit, singule alios situs habent respectu primi loci corporis A, hoc est, A locum mutat, dum successive agit. Hæc clarissima Autori videntur, nobis qui aliam substantiarum actionem, quam quæ cum motu conjuncta est, intelligimus nullam, neque hanc in motu contingentem tam intelligimus, quam experientia edocti novimus, omnia hæc sine mente sunt. Quid enim est vis illa ipsius A, ad extra se agendum determinata? Unde est, quod aliqua substantia illi omni vi perferendæ par non sit? Quid hoc est, pati vim alterius substantiæ, si vis, quæ tota non impenditur, vis non est, & si corporis A vis primo momento tota non impenditur, vis corporis A primo momento vis non erit, aut, si vis esse potest, quæ tota primo momento non impenditur, quanto tempore impendi debet, ne vitium ordine excidat. Horum omnium aliqua, si de motu in specie querantur, ex phænomenis, quæ sensu edocti sumus, utcumque explicare posse nobis videmur, sed, ad hæc abstractiora delati, nihil omnino nos cogitare, libenter pronuntiamus. Sed alia adhuc in eodem Capite habentur, sublimiora multo, quam quæ capi a nobis possint. Triam spatii dimensionem hæc esse, quia substantia in mundo existente, cujus pars sunt, vires essentielles ita comparatas habeant,

beant, ut in nexu mutuo pro ratione reciproca duplicata distantiarum operationes suas exerant, ut deinde totum, quod hinc oritur, proprietatem trinae dimensionis habeat, haec vero lex arbitraria sit, potuissetque a Deo alia quavis lex, ut reciproce triplicata, eligi, ex qua diversa lege extensio aliarum dimensionum & proprietatum fuisset. Scientia omnium horum possibilium generum spatii procul dubio geometria maxime sublimis esset, quam intellectus humanus complecti posset. Quod vero plures, quam tres, dimensiones repraesentare nobis non possumus, Auctori inde esse videtur, quia anima nostra impressiones externas etiam in ratione reciproca duplicata recipit, & natura sua ita comparata est, ut sic patitur & agat. Videas hic hominem, qui aliqua de actione in reciproca duplicata distantiarum, & de trina dimensione, fando inaudit, haec ita conjungere, ut somnians ideas conjungimus; intellectus enim inter utrumque nexum necessarium percipit nullum, neque Mechanicis de pluribus spatii dimensionibus quidquam innotescit, dum virium, in alia quavis, quam reciproca duplicata, agentium, leges considerant. Sed, ne toti in primo Capite haeremus, addemus, secundum Caput de viribus vivis inscribi, & Leibnitianorum argumenta examinare; tertium Caput veram, ex Auctoris sententia, virium assimilationem proponere. Est ea (§. 84): Corpus quodvis, quod velocitatem suam motu libero in infinitum absque diminutione conservat, vim possidet vivam, cujus mensura est quadratum velocitatis, sed his additis conditionibus, ut: 1) Corpus rationem in se contineat in medio non resistente motum uniformem, liberum, & perpetuum, conservandi; 2) hanc vim corpori non a causa externa inditam esse, quae in motum eum concitavit, sed post excitationem externam, ex vi naturali interna corporis oriri; 3) hanc vim in eo, tempore finito, generari. Sed haec explicata & demonstrata legant apud Auctorem, quibus velupe est. Nobis sat chartae & temporis jam cum hoc libello perit.

DISSERTATIONS SUR LA FONDATION DE LA
ville de Marseille, &c.

hoc est,

DISSERTATIONES DE FUNDATIONE URBS

Masfiliensis, de historia Regum Bosphori Cim-
merii, & de Iestonacte, Philosopho
Mitylenensi.

Parisiis, apud Jac. Barrois, 1744, 12.

Plag. 6½.

- A**utor hujus libelli dicitur Cary. In prima Commentatio-
ne principem locum occupant testimonia veterum, He-
rodoti Lib. I Cap. 162, Thucydidi Lib. I pag. 11, Isocrati in
Archidamo, Aristoteli, qui singularem librum, jam amissum,
de Massilia scripsit, Strabonis Lib. IV. pag. 270, T. Livii V,
34, Pausania in Phoc. pag. 623, Lucani Lib. III, Plutarchi
principio vite Solonis, Justinii Lib. XLIII, Athenaei Lib. XIII,
Solini Polyb. Cap. 2. Auli Gellii X, 16, Amm. Marcellini Lib. XV.
pag. 63, Seneca Consol. ad Helv. Cap. 8, & Eustathii in Cap.
75 Dionys. quorum testimonia proferuntur, comparantur, ac
Pag. 55. dijudicantur. Evincitur inde fundatio ipsa, relata ad Olymp.
54, aut annum 154 U. R. C. ante C. N. 599. Altera Com-
70. mentatio tribus constat membris. Sistuntur enim observa-
tiones criticæ in Vaillantianam Cimmericorum Regum histo-
riam; nova sententia de tempore, quo regnarunt ipsi; numus
71. Tetrantis, ignotioris ad Bosphorum Regis. Laudantur inprimis,
inter eos, qui antea hoc argumentum tractarunt, de
Boze & R. P. Soucietur, qui singularibus Dissertationibus sin-
gularim in Commentariis Academiæ elegantiorum literarum
73. hoc argumentum persecuti fuerunt. Bosphorus hujus regni
74. provincias in duas partes dividebat, in Europæas & Asianas.
Illius erat urbs primaria Panticapea, hujus autem Phanagora,
præter Cimmericidum locum occupans. Scythæ vicini ad annum
640 ante C. N. invadere in Asiam cœpere, Cimmericis de suo
loco fugatis, qui Sardes sese recipientes, inde mox iterum de-
pellebantur, denique vero naturale redibant in regnum.
75. Certe 150 annis post invenimus a Diodoro Stuculo Lib. XII me-
76. moratos eorum dominos, & Archæanactidas dictos. Alteram
dyna

dynastiāni cepit *Mithridates* M. anno U. C. 640, vel 639, ante C. N. 114, aut 115, qui, rebellibus victis, *Mactarem* filium A. U. C. 675 imposuit 14 annorum dominum. Hic, pacto cum Romanis inito, patris appropinquantis iram veritus, sese ipse interemit; alter autem filiorum, *Pharnaces*, prodidit ipsum Romanis, & cum semet interfecisset *Mithridates* A. U. C. 691, ei successit. Huic A. U. C. 706 successit *Affander*, Rex, aut ethnarcha Bosphori, *Scribonianum* habens successorem A. U. C. 740, aut A. C. 11, ab *Augusto* missum: qui vix jungendus videtur, cum anno statim proximo secutus sit *Polemon* I. Huic excepit *Pythodoris* regina, conjux altera *Polemonis*, trium liberorum mater, quæ postea nupsit, *Ayckelao*, rursusque vidua, natu maximum filiorum regni socium accepit, cum alter *Zenon* Armeniam obtineret, & Thraciam alicui regi nuberet filia. Solus Rex evasit hic *Polemon* II A. C. 38, confirmatus a *Caligula*. Quatuor annis post *Claudius* tradidit illud regnum *Mithridati* cuidam; *Polemon* autem Ciliciz parti præfectus est. Pontus Romanorum provinciis annumeratus est A. C. 65. *Cotys* I, dejecto fratre *Mithridate*, inde ab A. C. 49 adhuc per aliquot annos regnarat. Redibant nihilo minus Reges *Inithymeyus* A. C. 83, *Rhescuporis* I ab A. C. 96 circiter, *Teiranes* A. C. 130, cujus, quem unicūm existimat Noster, simul numus delineatur æneus. Altera parte sinitur caput Regis, cum literis BACIAEΩC TEI PANOYI, altera cujusdam imperatoris literis ΓΟΦ 573. Magnitudo numi, sculpendi modus, forma literarum, notitia temporis, Nostro persuadent, illum numum huc pertinere, temporisque notationem æram esse Bosphori. Successere *Teirani*, alias nullibi nominato, *Cotys* II, A. U. C. 859, *Hadriani* 19, defunctus, *Cyrtor Rimesalir*, & hic ipse ab *Antonino Pio* Bosphorānum in regnum remissus, *Rhescuporis* II, A. C. 175, vel 177, regnum adeptus, aliique. Patet enim e *Zosimo*, regnum illud sub *Valeriano* saltem finitum esse. Numus æneus additur, sub *Augusto* cusus, & *Lesbonacti* sacer, cujus in altera parte cernitur imago coronata, cum verbis Α(ΕΒΩΝΑΤ ΗΡΟΟ ΝΕΟΟ, in altera repræsentat

Pag. 132. Agitur hac occasione de variis literatorum honoribus, exci-
133. tantibus ingenia, & prorsus summis. Numus autem ille,
prius ignotus, fulcitur testimonio *Suida* in voce *Λεοβάνης*,
ubi legitur: *Λεοβάνης Μιτυληναῖος Φιλόσοφος γεγραμμένος
ἐπὶ Ἀυγύστου, πατρὸς Ποτάμους τοῦ Φιλοσόφου ἐγραψεν
πλήττα Φιλοσοφία.* Quae quidem occasione suppeditata,
de patre filioque plura disputantur.

AMUSEMENS PHILOLOGIQUES, &c.

hoc est,

*DELICIAE PHILOLOGICÆ, SEU MISCELLANEA
jucunda diversarum meditationum, commentationum,
relationum, historiarum personarum celebrium, eventus
memorabiles, ritus antiquorum, atque monumenta, doctri-
nam morum, mythologiam, & historiam naturalem, spe-
ctantium, & ad præparationem in literarum
studiis pertinentium.*

Tomus I.

Halæ, sumptibus Orphanotropei, 1749, 8.

Alph. 1 plâg. 9, Figg. æn. 5.

Autori hujus collectionis docto & polito nomen est *David-
is Stephani Choffini*. Miscet is utile dulci, linguam nempe
Gallicam, hodie tam adamatam, rebus ad doctrinam natura-
lem ac moralem, nominatim autem ad historias & antiquitates,
pertinentibus. Habemus æqualis argumenti collectionem in lin-
gua Latina, quæ, non iniquos judices experta, quantopere dele-
ctet varietas, ostendit. Noster autem Autores secutus est *Fenelo-
nium, Fovainium, Rollinum, Olivetum* Abbatem, Autorem
Spectaculi naturæ, ceteros. Recte scribendi ratio, quam *ἡ
ῤογραφία* appellant, conformis est Academicæ Gallicæ *ῤα-
ρισίνæ*, diligenter observatis accentibus, ad eo melius figendam
pronuntiationem. Ita, sententiis optimis optimo cum enun-
tiationis modo conjunctis, duplici dote liber commendatur,
uti-

utique sermonis Gallici studiosis convenientior, quam sunt fabulæ Romanenses, libri solam doctrinam civilem pandentes, alique, stilo tam sublimi, subindeque nubila captanti, consignati, ut grallis incedant & cothurnis, quicunque loquendi modos imitentur. Consistit autem opus centuriis pensorum tribus ac dimidia: quorum cum excerptis vix quidquam deceat, quippe tantum collectorum, vel summa capita quædam indicabimus. Insunt ergo Centuriæ primæ hæc: Versandi modus *Crispini* junioris in aula *Alyagis* avi; brevis & ad animi motos pertinens allocutio copiarum *Henrici IV*, quam & alicubi *Laconicæ* dictionis exemplum invenire meminimus; plus audiendum esse, quam loquendum, sapiens responsio *Gorgontis*, octennis filie *Clementis*, *Laconum* Regis; amicitia rara *Damonis* & *Pythie*; mors pulchra *Anne*, filie tertie *Caroli I*, Regis Anglorum; de dyobus malis esse minimum eligendum; stultum hand posse silere; *Ciceronis* proposita de religione; prudentia *Papyrii* juvenis; fabula, versibus Gallicis concepta, de cicada & formica; *caesarum* patronus, astute fraudulentus, punitus; virtus præfecti militaris, qui pedem alterum amiserat in bello, neque minus redibat; characteres *Episteti* cum explicationibus Abbatis *de Bellegarde*; examen naturæ, e *Finelanti* libro de existentia Numinis excerptum; personæ principes, dummodo volunt, adamas sese reddere possunt; responsio *Socratis*, ad inurbanum spectans; *Academiarum* origo; terra; *machlis*; compensatio veritatis atque mendacii; septem orbis miracula; *Pharus* *Alexandriæ*; Characteres *Episteti* continuati; *Fabricii Lusci*, Romanorum ducis, rarus versandi modus; vanitas confusa, fabula poetica; nobilitas vera, compensatio virtutis; amicitia salutaris; fidelitas *Epaminonda*; cæcus clare videns; *Lucretiæ* præconcepta sententia, quod ad *Amasin*, *Aegypti* Regem, pertinet, confusa; vehiculorum publicorum origo; qualibet vitæ conditio gaudet commodis suis; *Polyrates*, *Samiorum* tyrannus; *Erves* nimia fortitudo; benignitas Imperatoris *Rudolphi*; examen naturæ aquæ; severitas insignis *Cambyssi* secundi;

Cice.

Ciceroni de conscientia; *Timoleontis* admirabilis moderatio; ejus amor publicæ rei; *Phœnix*; generosa versandi ratio compensata; melius est prævenire, quam præveniri; consecratio personarum principum apud veteres; secreta tegenda; *Pæci* sese cognoscunt favente fortuna, fabula poetica; *Romulus & Remus*; ætates mundi variæ secundum ideas Poetarum; debilitas ac fortitudo Mahometani; de discessu hitundinum hiemali; temeritatis fructus; de æere meditatio; supremus Anglicani regni senatus; *Alexander Magnus*; profanarum gentium oracula; *Semiramis*; crocodilus, equus marinus, & ichneumon; *Areopagus*; magnanimis *Tiberii* responsio; mens ingratorum grata, vel poetica versio fabulæ de ciconia lupoque; Poeta celeberrimus *Homerus*; obedientia Lacedæmoniorum exacta, pugnaque prope Thermopylas; *Papiniani* probitas; *Molochus*, seu *Milcom*; Ammonitarum fictitium numen, ignis natura; solitudinis atque vacationis usus; *Mumix*, sive cadavera aromatibus condita; aurea pariens ova gallina, fabula poetica; septem Græciæ sapientes; purpura; imago concordiæ *Scyluri*, Scytharum Regis; fasciculus sagittarum; incomparabilis *Zopyri* fidelitas; admirabilis *Artabazanis* atque *Xerxis* animorum conjunctio; *Thomas Morus* iudex utilitatis suæ neotiquam studiosus, quia potius sincerus & incorruptus; *Capitolium*; maximus proditor adulator, fabula poetica; veterum ludi solennes; veterum singulatim gymnici atque circenses, sive magni, ludi; ratio, quare *Thales* uxorem ducere noluerit; *Craesi* filius *Alys* infortunatus; rarior in aulis veritas *Antiochi* exemplo; natura cæli examinata; *Amazones*; vindicta generosiore mente *Ludeveti XII* non sumpta; fabula poetica de speculo; *Curiatorum & Horatiorum* pugna; margaritarum origo, quæque sunt alia repetiti præsertim argumenti ex *Epicteto* atque *Chæreæ*. Folum esset, summa reliquarum Centuriarum capita conjungere, licet majoris nonnulla sint ponderis. Id saltem addimus, quod aliqua fusiora rursus in minora membra distribuantur, e. g. de septem mundi miraculis; de septem sapientibus, & hujusmodi. Tandem æneis figuris repræsentan-

tantur Ægyptiorum pyramides, frutex fabæ Cassæ, & ejus fructus, canna sachari variz, nux de Cacao cum fructibus, multæ mirabilesque nivis figuræ, ab ipso *Cloffino* designatæ. Singula hæc nobiscum invitabunt Lectores ad futuras quoque lucubrationes cupide expectandas.

TRAITÉ DE PORPHYRE, TOUCHANT L'ABSTINENCE de la chair des animaux, &c.

hoc est,

TRACTATIO PORPHYRI DE ABSTINENTIA AB animalium carne, cum vita Plotini, ab eodem Philosopho scripta, & Dissertatione de Geniis per Dominum DE BURIGNY.

Parisiis, apud de Bute, seniore, 1747, 12.

Plag. 20.

Notum jam dudum est opus utrumque *Porphyrianum*, cujus hic liberam invenimus conversionem. Prius est Dissertatio curiosa, paradoxis opinionibus plena, pandens singularia facta, dijudicationes ac meditationes audaciores, neque tamen sine principiis quibusdam, quæ nec purior religio penitus improbatet. Certe jam *Hoffenius* opus nunquam satis laudatum appellavit, & *Galeus* aureum, ingenio magno & eleganti doctrina elucubratum. Antiquior exstat ejusdem libri interpretatio Gallica sub titulo: *Porphyrius, Philosophæ Pythagoriciæ, l'un des plus célèbres de l'Antiquité, de l'Abstinence Pythagoriciæ, traduit du Grec par le Sieur de Mauillac, Conseiller du Roi en sa Cour de Parlement de Toulouse, à Paris, 1622.* Est autem eadem infidelis, impura, obscura. Conceditur quidem, neque contextum Græcum nos omnibus numeris absolutum habere; docet tamen Noster, sensum ubique satis commodum reperiri. *Davidus Hæschelius* & *Th. Galeus* editionem polliciti sunt accuratiorẽ; eos autem antea mors abripuit, quam satisfacere promissis potuerunt. *Plotinus*, cujus additur vita, fuit etiam inter extraordinarios homines, de quo potissimum narrationes *Porphyriana* legi merentur a Philosophis. Idem illo speculationes inprimis suas in genios, aut spiritus, extendit;

quod argumentum dignum existimavit Cl. *Barigny*, de quo Dissertationem subjunget; ut ideo *Perphyrii* vitam præmiserit, quoniam, experientia doctus, didicit, libentius legi tractationes, quarum Auctores antea cogniti sint atque perspecti. Tyrinus erat *Perphyrius*, natus anno 13 *Alexandri Severi*, vel A. C. 233. Initio vel ipse Christianus, vel admodum tamen cum iisdem versatus, fuit, alioqui vir eruditissimus elegantioribus Literis, historia, geometria, ceteris doctrinæ generibus. In ejus tamen scriptis ordo subinde desideratur ac perspicuitas. Scripta sacra diligentissime legit, eo tamen consilio, ut de floribus venenum, & arma reperiret, quibus convelleret Christianos. *Constantinus* itaque severissimum edictum publicavit adversus ipsius memoriam & scripta, maximisque eum odiis exponere cupiens, *Arianos Perphyriam* appellari iussit. Nihilominus alii, non sine honore, mentionem illius faciunt. His e dictis confirmabitur, quod antea de scriptis latum judicium fuit. Nos autem habemus, cur potius ad eam, quæ recens accessit, tractationem, versiones prætereundo, pedem proferamus. Exponitur ibi, quid populi Philosophique celeberrimi cogitarint de geniis. Initium facit sanctissimarum literarum doctrina de mentibus ac spiritibus divinitus factis, quæ notior est, quam ut hic loci repetatur, quamvis vel ordines memorentur Pontificiorum, Patrumque jungantur opiniones: inprimis postquam Cel. *Schubertus* hoc argumentum singulari libro fusius persecutus est, ut alias partim antiquiores, partim minores, tractationes taceamus. Postquam & pravæ hæresium factores, cum sententiis suis, vel memorati, vel æque refutati, sunt, in scenam producuntur Philosophi profani celebriores. *Ægyptii* diversi generis spiritus & ordinis admiserunt. *Mercurius Trismegistus* dicitur de hoc argumento viginti millia voluminum consignasse. Bonos & malos dæmonas agnoscebant & *Chaldæi*. De iisdem *Græci* non minus persuasi fuerunt. Eorum Poetæ, tanquam primi Theologi, nos edocent varia, hinc pertinentia. *Orpheus* agnoscit insignem varii generis spirituum numerum, ubique velut dispersorum. Idem credidit, quamlibet hominum habere genium.

nium. Malos etiam esse genios, statuerunt *Empedocles*, *Plato*, *Xenocrates*, *Chrysippus*, *Democritus*, ceteri. Qua quidem occasione doctrina de singulis spiritibus, singulorum hominum tutela, discutitur, neque minus eorum sententia expenditur, qui, morbos hominum tot esse daemones, crediderunt. His expositis, doctrina *Jamblichi* de spiritibus examinatur, qui, præ ceteris omnibus, illam doctrinam accuratius tradidisse dicitur, distinctius proponitur & explanatur. Ad generalem doctrinam reversus, observat, credidisse veteres, quod spiritus mutationem status mererent, adhuc essent immortales, insignique numero. Sed nos integram expositionem legendam perimitimus harum rerum studiosis, vel ex aliis tantum collecta hic volumus repetere.

**CHRISTIANI ALBERTI DOEDERLINI ANIMAD-
versores historico-critice de Thaletis & Pythagoræ
re theologica ratione.**

Gottingæ, typis Jo. Frid. Hageri, 1750, 8.
Plag. 14½.

Latet passim in occulto sanctior profanarum gentium doctrina, licet extricarint passim *Stanleji*, *Buddet*, *Bruckeri*, *Bielckii*, *Menagii*, *Cudworthi*, alique. Non ergo contemnendus erit, quicumque spectat istuc, conatus. Inprimis eo nomine laudari merebitur, cujus e jamjam iudicato spectamine facultatem, velut ex ungue leonem, agnoscimus, Clariss. Autor. Illi quidem cum esset in animo, summam sacrarum Christianorum præstantiam uberius inde probare, quod omnes omnium gentium eruditi, quotquot sacrarum literarum lumine casuerunt, erroribus turpissimis gravissimisque de natura divina constricti fuerint; incidit in accuratiores paulo quæstiones de sanctiore disciplina Græcorum, in quam, veluti commune receptaculum, ceterarum gentium errores omnes emissi derivatique videantur. *Thales* & *Pythagoras* hic loci sunt testes, quorum disciplina sanctior *duobus Capitibus*, altero *septendecim*, altero *viginti*, membrorum, pro-

ponitur. Antea monentur quædam de Græcorum Philosophorum doctrina diviniore generatim, & consilii ratio exponitur. Hinc *Thales* singulatim prodit, cujus opiniones cum aliter explicent alii, quadriparsita disputatio suscipitur. Unum is omnino totius naturæ principium probat, ubi simul *Aristotelis* locus explicatur *Metaphys.* 1, 3, neque minus alia rei testimonia proferuntur, quibus æque demonstratur, partim unius terræ nostræ principium æquam esse, partim eandem habere significationem e *Ciceronis* mente principium & initium, quamvis nonnihil diversitatis notatio prodat. Eadem ratio placuit *Anaximandro* & *Anaximeno*, quod uberius explanatur, ac, defensionem illorum hominum frustra suscipi, docetur, *Anaxagoras* erat primus, qui mentis essectionem induxit. *Thales* autem generationem rerum ex eadem, & in omnibus partibus suis sibi simili, materia sic explicuit, ut, aquam universi principium esse finemque, statueret. Idem materiam primam in minima distribuit & individua corpuscula: neque minus animatam, & intelligentia sensuque præditam, judicavit. Eatenus hæc ipsa *Thalesis* supremus est Deus: unde, quod & *Aristoteles* præcepit, reliqua Deorum cohors prodit. Post enim, quam illius aquæ divinæ magna pars condensata privataque motu velocissimo crassiorem in materiam abierat, reliquum subtilissimum divinumque corpus animæ permeat tardam istam materiz molem, intentumque per universam rerum naturam animat cuncta, mundique gubernat ornatum ratione. *Thales* autem Theologiam suam totam ad civilem rationem transtulit, Approbavit tamen immortalitatem animorum. Quibus demum e dictis concluditur, partim quod Ægyptiorum atque Phœnicum ratio sit a *Thalesis* mutata, partim quod Ionicorum & *Heracleti* theologia valde cognata. *Pythagoræ* sententiis exquirendis præficiuntur leges quædam, antea velut observandæ. *Pythagoras* autem in duas partes distribuit universitatem rerum calidam & frigidam, inque calido principio divinam naturam ponit. Hinc & ex illius opinione corporeus est Deus. Alterum principium, frigidum

gidum nempe, non est ortum e calido, quamvis nonnulli *Pythagoræorum* aliter senserint. Frigidum principium iterum a *Pythagora* tributum est in tres naturas, aut elementa. Vix aliquam in illis & motionem propriam inesse, *Pythagoras* statuit. Adhæc & Deum & eventa mundi singula fato subjicit *Pythagoras*, inferiorumque Deorum ordines varios ac diversas constituit classes. Additur de famosis illis Philosophi numeris disputatio, quibus haud inesse *Platoni* idææ Nostro videntur. Potius hic, universo numerorum genere nihil aliud contineri, putat, nisi naturam fati, sive τὴν συμπλοκὴν τῶν ἀρτιῶν, unde simul ostenditur, haud omnino satisfacisse rei *Thomam Barrietum*. Hinc expenduntur singuli numeri, quæque sit vis τῆς μετέδης, demonstratur. Plurimum enim interest inter τὸ ἐν, & τὴν μετέδην. Τὸ ἐν est omnis universitas rerum, antequam ornatus mundi efficeretur. Inde facilis erit perspectu, quid sit dyas, trias, tetractys, & denarius, neque minus animi nostri de natura quid arbitretur Philosophus. Nimirum eadem in duas partes distinguebatur, nobiliorem & ignobiliorem, quarum illa particeps rationis, hæc experta. Posterior de novo dividebatur in iracundiam & cupiditatem. Quare & *Diogenes* tres e sententiâ *Pythagoræ* tribuit animo partes, *Φρένας*, mentem, solis hominibus peculiarem, *ρεῖν*, & *Συμῶν*, ἐν τῷ ἀλόγῳ Tetractyn autem divinam, e testimonio carminum *Pythagoricorum*, animo nostro traditam, compositionem quatuor elementorum esse, Autor contendit, ut alia singularia, compendii faciendi causa, reticemus.

VITA PHILIPPI THEODORI VERPOORTENNII, S. S. Theol. quondam Lic. & Professoris in illustri Gymnasio Coburgensi Publici, quam breviter strictissime exposuit, eamque religionis, dexteritatis, atque diligentia, in Scholastico requisitæ, exemplar, filio suo, JOANNI FRIDERICO, liberalium Artium Magistro, qui Lipsiæ Scholæ Thomæ Conrector nuper evasit, ad intuentum & imi-

tantum proposuit, **ERDMANNUS RUDOLPHUS FISCHERUS**, Ministerii Ecclesiastici Coburgensis Senior, & Archidiaconus, Serenissimi item Ducis Saxoniae Coburgensis & Salfeldensis a Consessionibus.

Coburgi, in officina Ottoniana, 1751, 8.

Plag. 5.

Joannes Casimirus, sub initia superioris Seculi, Gymnasium Coburgense condidit, in Orientali Franconia. Natus est hic loci A. 1677, patre **D. Guil. Verpoortendo**, tunc temporis Superintendente generali Coburgensi, Senatus sacri ducalis Assessore, Pastore Mauritiano primario, Gymnasii Scholarcha, & Professore Theologiae publico, (de quo vide *Ge. Henr. Getzit Elegia Germanorum quorundam Theologorum pag. 621 seq. D. Gottfr. Ludwig Ehre des hochfürstlichen Gymnasii Academici in Coburg P. II pag. 194 seq. Jo. Chr. Thoma Licht am Abend pag. 418 seq. cet.*) Philippus ille Theodorus. Mater erat **Lucia Eleonora Hamkenia**, paternus avus **Jacobus**, mercator Lubecensium eximius, proavus **Joannes**, mercator primum Antverpiensis, ob immanem Hispanorum saevitiam, sacraque priorum partium, exul, & mox inter Hamburgenses mercatura celeberrimus, avus maternus **Meno Hamkenius**, Lubecensium antistes, proavus **D. Balth. Menzerus**, senior. Noster, vix quadriennis, scholam apud Coburgenses senatoriam sua sponte frequentavit, in septimam, aut extremam, classem receptus a **Martino Hegnero**, tunc illius ordinis praecipuo. Singulis ordinibus scholae peragratis, vix duodecim annorum adolescens, A. 1689 Gymnasii **Casimiriani** civibus adscriptus, inque ducale Paedagogium translatus, triennio autem post illustri Collegii publicis auditoribus adjunctus fuit. A **Jo. Schubarto**, & qui successit, **Jo. Sauerbreito**, Gymnasii directoribus, sanctiorem disciplinam ac Philosophiam addidit. **Fr. Calmus**, Paedagogiarcha, Eloquentiae, Historiae, & Philosophiae

phæ moralis, Professor, Nilum Latinum, oratoriam artem, & linguam Italicam, docuit, *Jo. Arbutius Colerus*, Mathematicum & Orientalium linguarum Professor, hæc ipsa, *Jo. Phil. Junckerus*, linguæ Græcæ & Poeseos Professor, Græcæ literas: Hujus in locum cum *Jo. Franc. Budeus* sufficeretur, ut Græcam & Latinam linguam insillaret, ejus quoque scholas frequentavit. Domesticis studiis, cum vix novenni pater esset ereptus, opem tulit frater natu maximus, *Albertus Meno*, Theologus postea maximus. *Phil. Theodorus* in Academiam Vitembergensem discessit A. 1695 cum modo laudato fratre, præsertimque *Conr. Sam. Schwarzfelski* adhæsit, qui & antiquitatibus, & Critica Græca Romanaque, & Histria quavis Germanica, potissimum imbuebat animos. Mathematicam debebat *Martino Kuerrio*, Philosophiam moralem *Christiano Rarenseo*, Logicam & Metaphysicam *Ge. Frid. Schræro*, linguas Orientis & antiquitates Ebræas *Theod. Dissosio*, sanctiorem disciplinam *Phil. Lud. Hamkenio*, avunculo, *Jo. Ge. Neumanno*, *Jo. Deutschmanno*, *Casp. Læschero*. Triennio post accessum Philosophiæ Magister creatus est a *Rarenseo*. Commendatus a *Schwarzfelski*, Ratisbonam ad *Jo. Christoph. L. B. de Limbach* discessit, ut ejus filiorum studia moderaretur: qua quidem occasione Germanicam Historiam & occidentales linguas admodum auxit. Inde redux, *Antonium Ulricum*, Ducis Meiningensis, *Eernhardi*, filium principem, bonis literis formavit: Brevi post mortuo *Christiano Fuchso*, cunctis Serenissimorum aliorum suffragiis successor datus est A. 1702, linguæque Græcæ ac Poeseos Professor nominatus. Introductus est ab *Ern. Sal. Cypriano*, Directore, sine ulla pompa & ambagibus, quæ posthac adhiberi cœperunt: Professionem Poeseos A. 1706, cum *Gihlertius* Professor Juris nominaretur, cum eloquentiæ professione commutavit. Eo tempore tantus erat Calimiriæ civium numerus, quantum neque prius, neque deinceps unquam. A. 1708 Altdorfium se contulit, ibique, Dissertatione habita de *fidel* *πληροφειά*, sacrarum literarum summam dignitatem adipiscen-

secundi licentiam obtinuit. Hinc eodem anno celebravit nuptias cum *Elisabetha Maria, Jo. Sauerbreit*, ministerii Erfurtensis senioris, unica filia, quæ vero A. 1712, alterum infantem enixa feliciter, 13 diebus post exstincta fuit, ac diurnis iustis elata. Indixit fons Gymnasium Casimirianum, cujus Programma pariter hic infectum habemus. Filia vero, isthoc edita partu, nupta jam est *Andrea Elia Bücknero*, S. R. I. Nobili, Borussiae Regis a consiliis intimis, Medicinæ & Philosophiæ naturalis in Halensi Academia Professori. Eodem, quo conjux, anno pariter obiit *Verpoortennius*, d. 30 Decembris, phthisiacus. Vir, ut diligentissimus ac munerum observantissimus, sic & eruditissimus non utraque solum lingua & eloquentia libera, sed etiam ligata, cujus eximium specimen additur. Inter ejus scripta sunt *Regnum Salaminum in Cypro breviter Disp. delineatum*, 1704; *Disp. de Græco verbo ἕως, & peregrinorum apud veteres conditione, ad Eph. II, 12*, 1708; *Theses theologicae de fidei ἀληθοσύνη*; *Orat. de Ducatibus in veteri Germania regno hereditariis*, Coburgi, 1707, 4, quam multis notis, manu sua scriptis, autam reliquit, *Jo. Ehrenfr. Zschackwitz* autem recudendam curavit; *Oratio, discrepantia Dei & hominum de scholis judicia proponens*, Coburgi, 1709, 4; varii generis prolationes, spatium editæ; *P. Ovidii Nasensis Tristium Libri V, & Epistolarum ex Ponto Libri IV*, scholiis perpetuis explanati, Coburgi, 1712, 8; ut alia taceamus, quorum indices annectiter inscriptio, quas recens condidit *Verpoortennius*, ædibus subjecta, neque minus laudatio funebris, a *Cel. Cypriano* nostra lingua dicta, quæ cum *Theodoro Gaza Verpoortennius* comparatur, & *Programma funebre Jo. Cour. Schwarzii*, quem habuit successorem, Gymnasii nomine consignatum. Commendamus nos quidem *Fischero*, Filio, Viro doctissimo, laudatum ab ipso Ven. Parente luculentum illud exemplum, ita tamen, ut vitam ei longe diuturniorem & sereniores dies comprecemur. Plurimum enim ab ejus industria & cultissimis studiis ad bonas literas rediturum emolumentum esse, certi gaudentesque

auguramur.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCLII.

**HISTORIA MUSCORUM, IN QUA CIRCA-
ter sexcentæ species veteres & novæ, ad sua genera re-
lata, describuntur, & iconibus genuinis illustrantur: cum
appendice & indice synonymorum, opera JO. JACOBI
DILLENII, M. D. in Universitate Oxoniensi Bo-
tanices Professoris Sberardini.**

Oxonii, e theatro Sheldoniano, 1741, 4 maj.

Alph 3 plag. 3. Tabb. zn. 85.

Post indicem synonymorum hæc adjecta leguntur: *Hu-
jus libri ducenta quinquaginta exemplaria impressa
sunt: 260 quidem charta Belgica communi, 50 vero
charta densa & pura; quod monitum in artibus eo-
rum, qui rem exercent librariam, ponendum non esse, satis
evinçit raritas libri. Ea certe causa fuit, quare summam hu-
jus Operis aliquanto serius, & nunc etiam commodato exem-
plari usi, Lectoribus tradamus.*

*Huic Muscorum historię prælusit Cl. Autor ante annos
duos & viginti enumeratione muscorum, sponte circa Giffam
nascentium. Videatur omnino Catalogi Giff. pag 231. Rationem
illam digerendi muscos in classes, genera, species, præfens
Opus auctari emendatamque sistit. Univerfa igitur planta-
rum dictarum soboles in tres Classes protinus dispescitur.
Primam occupant Musci, partibus uniformibus instructi, &*

Bb

steri.

steriles, qui proinde capitulis, acetabulis, peltis, ut paucis dicamus, omni propagationis per flores ac semina faciendæ vestigio, quod quidem humana sagacitas ad hunc diem explorare poterit, carere deprehenduntur, qualia genera sunt *Byssa*, *Conserva*, *Tromella*. *Classem alteram* constituunt Musci, e partibus fori & dispersis compositi, qui propterea quandam saltem, etsi minus perfectam, fructificationis speciem ostendant, sive qui floris & fructus loco proferant aliquid, quod generandi, vel concipiendi, organo respondeat, orbiculis, tubercula, scutellas, &c. cujusmodi genera muscorum sunt *Ufnea*, *Corallodes*, *Lichenoides*, odiosa Cl. *Linneo* nomina. *Tertiam*, præcedentibus multo ampliorem, *Classem* perfectiores (nostra quidem iudicandi ratione) constituunt musci, genitura manifestæ instrumentis præditi, florum scilicet æmulis partibus, obtutui nostro parentibus, vel seminibus, vel utrisque simul, insignes. His muscorum e numero plantis, in suas familias distributis, indidit Cl. Autor hæc nomina: *Mnium*, *Sphagnum*, *Fontinalis*, *Hypnum*, *Bryum*, *Polytrichum*, *Selago*, *Lycopodium*, *Porella*, *Selaginoides*, *Lycopodioides*, *Anthoceros*, *Lichenastrum*, *Lichen*. Caules emittunt, ac ramis plerumque luxuriant, hæc genera, foliis ornata sere pelliculis, mollioribus, aut rigidioribus, haud unius formæ, longitudinis, atque latitudinis, e quorum alis, vel cauliculorum apicibus, capitula nascuntur diversæ itidem figuræ. *Mnium*, *Lycopodioides*, *Polytrichum*, *Lichen*, perspicua sexus edunt utriusque indicia. Quædam *Hypni* species per gemmas, in alis foliorum hærentes, quales etiam in foliis *Lichenastri* XII observavit Autor, veluti per muliebres fetus ac semina, videntur propagare sui similes plantas. Cum in *Bryi* speciebus nonnullis vestigia perfectæ fructificationis deprehendantur; hinc iudicari potest, in reliquis etiam *Bryis* naturam eo modo rem agere, quamquam semina propter parvitatem conspecta nondum fuerint. In his XX Muscorum generibus, quibus sexcentæ admodum subjiciuntur species, existimat Autor, nos acquiescere posse, donec reperiantur plantæ singularis naturæ, quæ novis mereantur compellari feminibus.

bus. Erectas a se species tanto illustravit synonymorum apparatu, ut, cum non tantum pertractatam penitus ac perspectam habuisse naturam istarum stirpium, sed viam etiam ad eas pernoscendas aliis egregie munivisse, constet, quibus favens fortuna ratiorem hunc librum emendum, aut, cum opus est, utendum, indulgit.

Byssus Dillenius, Gissæ in Hassia degens, nondum videtur observasse. Quoniam generis hujus capillatæ species ad Confervas accedunt, saltem natalibus illis discerni posse, docet. *Byssi* terrestres sunt, aut summis tantum aquis innatant; *Confervæ* sub aquis nascuntur, & pleraque in iis fluitant. *Tremella*, foliorum ampliorum, varie dissectorum, forma nascentes, herbacei generis planta, a Licheno Dilleniano, cui maxime ceteroquin affinis competitur, similitudine pronæ ac supinæ partis, nec non sterilitate sua, haud ægte distinguitur. Eadem ratio Confervam ab *Usiza* separat. Illa nihil fert, hujus vero orbiculi, caulibus insidentes, aliquam saltem floris, aut fructus, quamvis imperfectam, similitudinem præ se ferunt. De *Corallotæ* quædam postea monebimus, demonstraturi, multiplicem illam notionem, quam huic suo generi subjicit Autor, classem potius repræsentare. *Lichenoides*, a Lichenis appellatum similitudine, minus apertis generationis indiciis ab eo dignoscitur, nempe tuberculis, acetabulis, aut peltis, nullo, vel brevissimo, pediculo fultis. At Lichen, utriusque sexus genitalibus a natura donatus, capitulis, rollino masculino foetis, vel certe feminibus, quæ, propriis in capitulis nascentia, sub adspæctum veniunt, a Lichenoide facile discernitur, ac a ceteris quoque muscorum generibus, quæ perfectiori fructificatione gaudent. Ex his primum occurrit *Murum*, capitula producens biformia, quorum alia veræ capsulæ sunt, calyptra vestitæ, & similes illis, quas cerainus in Hypno ac Bryo; nuda alia, calyptræ capsulæque experta, & a prioribus omnino diversa. Generum sequentium capitula sic a natura constructa sunt, ut eorum opercula transverse abscedentia desluant; quæ capitula quoniam *Sphærum* unifornia gerit, hoc genus ea ratione differt a Maio; capsulis

autem nudis, sive calyptra destitutis. (nam illæ duriori operculo & foliis protectæ sunt.) a *Fontinali* dignoscitur. Huic feminales thecæ calyptratæ quidem sunt, at calyce præterea circumdatæ, quæ singularis nota est illius generis. *Hypni* capitula nullo amictuntur calyce. Pediculi, squamoso ex involucro, quod Autor *perichætiun* vocat, egredientes, Hypna distinguunt a *Bryis*, quibus pediculorum exortus tuberosi sunt. Calyptra villosa *Polytrichum* ab aliis generibus discriminat. Calyptris & operculis carent sequentium generum capsulæ, quæ, si pediculis quoque nullis insistant, serinosæ tantum, uniloculares, & reniformes, sint, ac e foliorum alis oriantur, characterem *Selaginis* constituunt. Si vero capsulæ, modo descriptis haud absimiles, digestæ sint in clavas, ii musci *Lycopodia* dicuntur. *Porella* Capsulæ per plura foramina, quibus earum latera pervia sunt, pollinem dissipant. Hoc nomen videtur Dillenius curis posterioribus immutasse. Nam in opere quidem atque indice Porellam appellavit; verum *Intr. pag. 14, vers. 9 ac 22*, porro in *Tabula generum pag. 16*, absoluto operi sine dubio superaddita, *Porellam* dicere maluit. Si capsulæ, pediculis orbæ, sint unius generis, ac seminibus tantum foetæ, is muscus *Selaginoides* appellatur; *Lycopodioides* autem, si capsulæ dispositæ quidem in spicas, quemadmodum in Lycopodio, sed duplicis naturæ, sint, quædam continentes semina, pollinem alia. Capsulis pediculo nixis, ab apice terram versus instar siliquæ bifariam diffilientibus, se prodit *Anthoceros*, quadrivalvibus *Lichinasrum*, quod genus ab aliis in varia distrahitur, uti *Lichen* Dilleniæ. Hic muscorum claudit agmen, illas comprehendens plantas, quas alii nominibus Hepaticæ, Marchantiæ, Lunulariæ, jndice Dillenio non necessariis, insigniverunt. Perfectissimo statu genitoræ, cui quidem peragendæ hæc plantarum classis idonea sit, virili nempe ac muliebri sexu evidenter discretis, quorum iste semina conspicua liberis oculis, tametsi parva, compressa, & orbicularia, patentibus in scyphis, ille pollinem aliis in vasculis, altiori pediculo sustentatis, per ejusdem plantæ, vel diversarum, folia nascentibus, elaborat, Lichen ab omni-

omnibus reliquis muscorum generibus haud ægre internoscitur. In hac planta Autor incrementa seminum, tum & ex iis, in terram excessis, orta germina, novarum plantarum rudimenta, non secus ac in Filicibus, nuda oculorum acie vidit. Hæc est summa Dillenianorum generum, in Historia muscorum sic enarratorum; ut ejus conditor ubique, quod *Præfat. pag. 5* ingenue fatetur, ipse sibi nondum satisfecerit; quare licebit nobis eo libentius aliqua notare, quæ minus probari videbuntur.

In Historia deservit Autor hic atque illio de sententiâ, quam fovemat olim, dum Gissensem scriberet Catalogum, longe autem plura adjecit, uti nova Anthocerotis, Bylli, Coralloidis, Fontinalis, Lycopodoidis, Tremellæ, atque Usneæ genera. Prima Fontinalis historice Selago vocabatur in *Catalogo pag. 230*. Usneæ genus crexit, ut Confervæ species æquo numerosiores minueret, iis nimirum, quæ aquaticæ non sunt, Usneæ contributis, una palustri, extra Gissam observata, *Append. 16*, ad *Tremellam* reducta. Muscis, qui fungorum, scyphorum, aut corallii, figuram imitantur, in Catalogo Lichenoidi adscriptis, in Historia nomen Coralloidis imposuit. Hæc certe appellatio melius congruit exsuccis & durioribus plantis, ejusmodi sunt musci, de quibus agimus, quam fungis mollibus & vesicis. Quanquam autem, submotis Coralloidum familiis, genus Lichenoidis, multitudine specierum oppressum, sublevaverit nonnihil; diffusius tamen adhuc est, quam id perspicuitatis ratio patiatur, quippe ejus ambitu supra 130 species arctari debent; quæ porro in ordines, series, divisiones, subdivisiones, partiendæ fuerunt, ne singularum tituli justo longiores evaderent. Meliori sane consilio tam vastum genus in plura discerpsisset, ordinibus genera totidem subfluendo, quorum primum *apkyllas*, alterum *foliosas*, *tuberculosas*, & *scutellatas*, tertium denique *species peltatas*, complecteretur, habitudini plantarum nulla hoc pacto illata vi, quando prodigiosa naturæ ubertas, humanarum alioqui legum contemtrix, tam multiplices ac propemodum infinitas opes mortalibus offert, quas qui sic modo persecutus fuerit enu-

merando, ut legentes cum intelligant, ille nimirum omne feret punctum. Quanto autem impeditior sit res, onus memoriae quoque molestius, plurimarum specierum *ordines*, *ordinum series*, *serierum divisiones*, quaterque repetitas divisionum *subdivisiones*, mente comprehendere, quam tria genera, quorum singula pauciores sub se contineant species, illis dijudicandam relinquimus, quorum sententiae manus affectibus, quam veritate, reguntur. Adde, quod ipsum Dilleniani Corolloidis genus, quanquam Hypno, Bryo, ac Lichenastro, adductius re vera & circumscriptius, ob majorem tamen muscorum, sub id coactorum, inter se dissimilitudinem, quam quae speciebus competere possit, in plura secundum erat genera. Sane, si Autor, quod adversus *Michellium* ubique recte monet, sepositis valde ambiguis fructificationis indicibus, *figuram plantarum crassius considerandam esse*, contendit, quae, obsecramus, formae exterior convenientia, scyphorum æmulas species cum cornutis ramolis conjungit? ut fungiformes prætereamus, quas insuper a Clavariis non satis luculenter determinat. Quare, si loco trium ordinum, in quos Corolloidis species digessit, potius tria genera statuisset, singula notis oppido diversis, nempe similitudini fungorum capitatorum, scyphorum, fruticumque ramosorum, innixa, nos utique tale institutum, neque soli fortassis, at cum illis omnibus, laudavissimus, quibus nequaquam in paucitate generum, speciebus onustorum, neque in speciebus, ad male definitas varietates relegatis, verum in pluribus generibus, quae ad specierum inconditam farraginem segregandam & imminuendam accommodata sint, botanicæ doctrinae perspicuitas consistere videtur. Eandem rationem vel maxime ad fungos, quorum historia foede adhuc afflictæ jacet, extendi velimus, omnino persuasum nobis habentes, fore, ut, doctrinam, de illis adhuc publice traditam, perspicaces viri, tum diu *chaos* esse, querantur, donec unicum hoc salubre consilium accipiant, plurima genera consultendi, millenis, & quod excurrit, speciebus aptanda, cujus rei periculum ad usum nostrum privatum, quemadmodum in colligendis Coralloidis Dilleniani speciebus, fructu nondum pœnitendo, fecimus.

Byssi

Byssi quoque genus perinde monstruosum est, ita nempe comparatum, ut tergemino maxime diverso habitu discretæ, nec unius capaces notionis, plantæ, si tamen plantas nuncupare convenit, eodem nomine designentur. Nam Byssi Dillenianæ species nonnullæ, a primo exortu læves & glabræ, nunc veluti membræ, nunc tanquam crustæ subtiles, instar albarii, corporibus inducuntur, dum aliæ granosæ sunt, e globulis acervatim aggregatis compositæ, quæ propterea botryodes appellantur. Demum autem, hos duos specierum ordines non esse adeo sibi dissimiles, quin sub idem genus compingi queant; eadem certe nequaquam erit ratio ceterarum specierum, quæ velleris, aut heteromalli serici, modo lanuginosæ, e filamentis implexis, hæque etiam ramosis, imo interdum ad altitudinem sesquicentalem assurgentibus, contextæ sunt, ut ultimam taceamus, quæ fragilibus e fetis constare dicitur. Hæc tam disparia naturæ opera diversas utique poscebant appellationes, primis saltem quinque speciebus a Byssio exclusis, & lanuginosis tantum pilosisque eidem contributis. Porro doctrinæ claritati non consulitur, si genera, multitudinæ specierum laborantia, dividantur in has *foliis angustissimis*, illas *foliis angustis*, *mediocriter latis*, alias denique *foliis latoribus*; neque commodior est ratio foliorum *breviorum* ac *longiorum*, quibus distributionibus usus est Autor in recensendis Lichenoidis ac Bryi speciebus. Quis enim de objecti musci foliis, citra omne aberrationis periculum, judicaverit, latiuscula sint, angusta, an angustissima, nullam edoctus pro singulis divisionibus latitudinis mensuram, fortassis alia quoque destitutus planta, cum qua comparationem instituat? Minum *pag. 229* definiens, capitulis nudis muliebrem sexum adscribit, & eorum pulverem, qui, per vitream lentem inspectus, corpusculis constat oblongis lucidisque, semina esse, censet. Alterius formæ capitula, quæ veræ membranaceæ capsulæ sunt, calyptris singulæ suis obiectæ, quæque transverse aperiuntur, ut in Hypnorum Bryorumque seminibus receptaculis usu venit, capitula masculina vocat, eorum pollinem antheris florum comparans, quapropter etiam *Intr. pag. 15, v. 22, capitula hæc anthe-*

antheracea nominat. E descriptione primæ Muii speciei colligitur, nuda capitula fugacia esse, capsulas autem serentia tardius maturefcere, diutiusque in plantis persistere. Si analogia gigantium advocanda sit in iudicium, illa docebit, nuda capitula, quod iis ætas brevissima, potius antheracea dici debere, nisi inversus hic sit naturæ ordo. Nam Coryli, Juniperi, Nucis, Abietis, Pini, Mercurialis Cucurbitæ, Bryoniæ, Cucumeris, omniumque reliquarum, sexu haud eadem ratione discretarum, stirpium flores fugaces, antheracei sunt, marium tantum genitalibus instructi; fructus autem, femineis floribus succedentes, diutius inhærent plantis. Opinionem Dillenii sustinere quidem videtur crassitudo granulorum, in capitulis præcocibus nascentium. Sed operæ pretium est, examinare, quibus vacat, an non illa, Autori observata, corpuscula naturam antherarum habeant, quæ, maturitatem adæpta, rumpantur, effusis longe subtilioribus pulvisculis. A nomine *Anthoceros*, quod *strem corniculatum* significare ait, interprete Michelio, deducit cum illo genitivum *Anthoceri*; nam *Intr. pag. 14* scribit: *Simili more aperiuntur capsule Anthoceri*. At, si vocabulum coaluit ex *ἄνθος* & *κέρας*, *a res*, uti vult Michelius, videtur potius, more nominum tertix formæ, cum incremento inflectendum esse, quando a vocibus, plane simili ratione compositis, *agoceros*, *monoceros*, *platyceros*, *rhinoceros*, Latini, Græcam normam secuti, recte (certe usitatus) formarunt genitivos, *agocerotii*, *monocerotii*, *platycerotii*, *rhinocerotii*. Descriptionum stilus hic atque illic durus est, aut jejulus, interdum etiam obscuritate molestus, ubi nempe Autor vocibus utitur minus aptis, quæ omnia, tametsi in vitis numerari debeant, si tamen cum aliis libri utilitatibus ponderentur, ita comparata invenies, ut illius pretium non admodum imminuant, cui laus ea constat, Historia Muscorum Dilleniana. Botanicorum neminem, nisi ægerrime, carere posse.

Icones Muscorum sunt excellentes ac nitidæ, sed illæ tantum, in quibus parciior, aut nulla, umbræ luminique inducendis necessitas fuit. Hoc enim habitu lineis exprimendo tan-

tantum abest, ut emiserit Autor, ut mediocribus etiam chalcographis palmam concedere debuerit. Certe, si quis *Tabulas XXVII ac XXIX* contempletur, ut is nitorem, imo perspicuitatem figurarum, & graphidis scientiam, in illis magnopere desideret. Hic profecto exlum illud, cujus rudimenta Catalogus Gisseus nobis exhibuit, primo obtuta aperte se prodit, quanquam Dillenius id non indicasset *Pref. Hist. pag. 5* his verbis: *Ne vero delineationes mea a chalcographo, quod in minutis plantis fieri solet, corrumpantur, omnes partim acu & aqua forti, partim graphitis, prout singularum conditis ferebat, ari incidi ipse, labore sane improbo, sed necessario.* Jucundum erit porro, cognoscere, quale judicium Autor ipse de suo labore quondam fecerit. In *Prefat. Catal. Giss. pag. 4* scribit, *icones muscorum numerosissimas jam tum paratas, omnes perquam nitide & accurate ad vivum sua manu delineatas fuisse.* De iconibus, dicto libro insertis, hanc etiam ipse tulit sententiam *Prefat. Append. pag. 5*: *Figuras summa accuratone, ipse depinxit, quin & cum chalcographo praestantiori, cui adesset, destitueret, figuras has, Fabium Columnam imitatus, ari ipse incidi, & accuratae quidem ea sunt, & satis etiam nitide, pro primo saltem dididaxovaxaxias epyca, posteriores praesertim, ad quas cum ventum esset, cali usum demum didici.* Neque se-gnitus, at nescimus quam acute, laudavit icones, Historiae Muscorum illatas, *Prefat. pag. 4*: *Satis mihi copiarum ad instruendam Muscorum classem habere videor, & spero, quod eam rite disposuisse, & singularum specterum icones accurate fecisse, comperiar; in qua re non tam coram, qui umbratili figurarum nitore delectantur, quam qui & ipsas plantas noscunt, & graphicas non prorsus ignari sunt, judicium expecto.* Ego vero consulto in multis omisi umbras, tanquam non necessarias, & ne obscurarent lineas differentiales, eas tantum edibui, quae figurarum formam juvant, quibus lineis ducendis tam sollicitam dedi operam, ut, quod praescire dixerim, accuratiores, & naturae rerum magis respondentis figuras consimari posse, negem, nisi a quodam & rei herbariae, & deli-

beandi artis, me magis perito. Ex his locis apparet, quam ardua sit res multis Autoribus, evitare, ne scriptis suis later-tes naves in publicum efferant, quando etiam Noster illum animi sui pulchra æssimantis mortuum, a *Rivino* quondam animadvertentem, sibi que objectum, vel in senectate dissimulare non potuit.

Post Præfationem enumerat illorum nomina; qui, collatis muscorum exemplaribus, eorum historiam locupletarunt, ad quam concinnandam non solius Europæ, sed alterius etiam orbis, proventus conquistati sunt. Obtigerunt Autori fasciculi plures, e Virginia & Pensilvania missi, e quibus cognovit, tertiam circiter muscorum, ibi nascentium, partem novam esse. In australibus novi orbis partibus inventæ species ab Europæis ut plurimum differunt. Montes, tropicis comprehensî, frutescentes, elegantissimos, filicibus affines, educant muscos: Grælandici, cum Lapponicis, a Cambricis, & Alpinis Helveticis, fere non discrepant. *Præfat. pag. 6 seq.* retundit vulgarem illam reprehensionem contemnentium eorum, quæ non intelligunt, & seiscitantium, quapropter in rebus tam exilibus tantum laboris infumatur. Respondet, ut cognoscamus ex his Dei sapientiam, nec minus ejusdem benignitatem erga humanum genus. Elucet autem illa prior divina virtus perinde in minimis plantis, atque in maximis. Quis enim non mirètur, pediculis pilò interdum tenuioribus materiam seminalem in capitula transmitti, inque iis perfici, & idoneam reddi ad producendos novos fetus? Capitulorum superiorumque conspicua varietas, & in illis operculorum & calyptrarum diversa structura, non solum oculis jucundam præbent spectaculum, verum etiam rimantibus harum plantarum discrimina singularem asserunt utilitatem. Obstupescit naturæ scrutator; dum radiculas tomentosas, e fibris, omni pilò subtilioribus, compositas, perlustrat. Eas ecite mente potius, quam oculis, deprehendit minimis ductibus pervias esse, quibus humorem fugunt, folijsque subvehunt, iis ac ceteris partibus per meatus, itidem visum fugientes, distribuendum, toti que plantæ in alimentum cellurum. Hæc omnia, quo

quo argutiora sunt, inquit Autor, eo magis admiranda comperiuntur, si oculis vitro armatis examinentur. Ad muscorum singularem naturam & hęc referendum est, quod siccati & repeltri, post plurimos annos, immersione in aquam quasi reviviscant, ac vicorem deperditum reparant.

Bonitatem veteri Nummis declarat harum, opinione quorundam, tam vilium platarum egregius & multiplex usus, medicus, economicus, mechanicus. Usus viam adstrictoriam & roborantem, sedativam in tussi convulsiva & pulmonum affectibus Coralloidis, Lichenoidis, & vulgaris Polytrichi, specibus, corum opifex Deus indidit. Lichenoidis 102 ad præcavendam hydrophobiam laudatur efficacia. Licopodii communis, ad multa alia utilis, pollen feminale prodest in nephritide. Eiusdem quinta species apud Indos celebratissimum est adversus varios morbos remedium. Vi drastica summeque emmenagoga pollet Selago vulgaris. Hepatis incommoda propulsant Lichenes, unde illos nomen adeptos esse, cum *Plinio* quidam existimant. Id vero singulari animadversione dignum est, quod musci, qui nostris in regionibus limacum duntaxat, cochlearum parvarum varii generis, aliorumque insectorum, pabulum sunt, in septentrione extremo hibernis mensibus quadrupedia nutriant, Rangiferorum nempe armenta. Vicitat hoc animal, quod Cervi tertia species est *Lin. Faun.* 39, præcipue Coralloide 29, planta iis in regionibus abunde proveniente. Filtris idoneæ sunt Conservæ. Quædam piscibus & avibus maritimis alimentum suppeditant, aliæ nidos, quæ & saturæ conchyliorum, aliorumque aquaticorum insectorum, deserviunt. Hypna, tenuissimis amicta foliis, minorum avium construendis cubilibus accommodatissima sunt. In arte tinctoria quidam aridiores musci, uti Coralloides 39, Lichenoides 10, 60, ac 61, præstantem habent usum; nec dubium est, quin plures reperirentur species, eam facultatem a natura sortitæ, si, quæ illarum sit indoles, curiosius indagarent periti. Alliciunt vero eodem & invitant ad hoc studium ipsæ plantæ; nam charta, in qua Usnæ quædam asservatæ fuerint, interjecto aliquo

tempore, subrubro colore imbuta conspicitur. Musci crustacei rupes adversus tempestatum injurias tutantur. Et illi, & Hypna, borealibus arborum lateribus innascentia, frigus arcent, ac per deserta plagam ostendunt viatoribus. Musci palustres viam steruunt per paludes, inquit Autor. An vero illud in eam velit accipi partem, ut intelligat, solum humore nimio irriguum, & sub pedibus vacillans, vestigiis humanis ea de causa insidum, ac cœnosis gurgitibus hausturum illos, qui se sidentius eidem committerent, muscorum solidari textura; id quidem radicibus caricum, junceorum, aliarumque robustiorum palustrium herbarum, potiori jure tribui posse arbitramur. Sphagna & Hypna sedilibus culcitisque essareicendis, pilorum ac plumarum loco, a pauperibus adhibeatur. (Quin Lappones simplicius ipsis cespitibus muscosis, e terra eruis, incubant.) Non tantum rustici, & egentiores quique de plebe, muscis domiciliorum suorum rimas obstruunt, verum etiam lautiorum adium tegulis Hypna proniscula supponuntur, ad repellendum nimium calorem, frigus, pluvias, & nives. Ad stirpes vivas peregre deportandas eadem Hypna tantum habent commodi, quantum fortassis nulla præterea res. Sicculeatæ quidem ac pingues plantæ arenti musco obvolvuntur; frutices humenti, qui neque calefcit, neque fermentat, uti scœnum, stramez, aliaque, in hunc usum vulgo adhiberi solita. Ad muscorum laudem hoc denique pertinet, quod hibernis mensibus, postquam herbarum interitus, & arborum fruticumque amissus viror, serias imperaverunt Botanicis, musci soli eos tum grato spectaculo distinguant, quoniam plurimæ illorum species eo tempore maxime vigent. Asseverat Autor, deambulationes ejusmodi brumales, in Germania muscorum observandorum gratia quondam susceptas, mentis & corporis vires egregie sibi recreasse. Hæc de utilitatibus muscorum, e Præfatione, ipsorum historię præmissa, verbis paululum immutatis, deprecata sunt. Adjiciamus nonnullas alias, præsertim œconomicas, per eas Germaniæ provincias, quæ magis in austrum vergunt, a nobis animadversas; de harum enim regionum muscis Dillenius

nus nihil inaudit; nihil, propter incolarum negligentiam atque socordiam, literis consignatum reperit.

Primo quidem loco memorandus est ille præstantissimus usus, quem habent musci in construendis navibus. Eas autem intelligi velimus onerarias Danubianas naves, quarum quæ maximæ, 120 pedes longæ; trirēmium ad formam accedunt, si transtra, multitudinem remorum; ac vela, demas, quibus carent, similes fortassis earum; quæ barbarorum seculorum scriptoribus *ctula* appellatæ fuerunt, sono certe hodierna in voce superflite, nisi potius dicendum sit, generalis navis apud veteres hoc fuisse nomen. Consulantur in Glossario Cl. Wachteri vox *kelē*, navis, porro in Frisclii Lexie, German. voces *kiel* & *zeil*, ad quæ loca notetur, hodie superstes vocabulum non esse *zeile*, sed *zile*. Ad naves igitur ædificandas, quæ Ratisbonæ maximo numero, exque laudatissimæ, sunt, præter materiam, sunt musci una earum rerum, quibus ad id maxime est opus. Nam stupæ vicem obtinent, his non solum reficienda istiusmodi navigia, sed recens compacta obturantur, ac delignant in hunc usum species, quarum cauliculi foliis dense comati sunt. Observavimus in cumulis, quos operæ, structuræ incubentes, per ripam aggestos habent, Brya quædam & Sphagna, præcipue Hypnæ; nec Polytricha rejiciunt. Tabulas, marginibus ascia leviter complanatis, collis affigunt, juncturasque hiantes muscorum fasciculis oppilant, quos euncis ligneis malleo adactis inferciunt, & ansis ferreis, per interposita minima intervalla desuper impactis, communiunt; quapropter, cum hic labor maximi sit momenti, cumque summa, ad eum rite peragendum, sit opus dexteritate, artifices non fabricatores istarum navium, sed stipatores (*zilen-schopper*), appellantur. In Franconia, quemadmodum circa Norimbergam vidimus, perque totum Palatinatum superiorem, qui tractus resinosis abundant silvis, feturæ muscorum apprime commodis, horum ingens vis, nullo delectu, rastis congeritur, ac domum comportata farragine, pro stabulis acervi grandes extruuntur, boum pecorumque stramentis destinati, quibus, postquam lente compu-

truerant, agri deinde stercoreantur. In Austria superiore moles fluviorum equis obiciendæ, lapidibus conquadatis, super Hypnorum ac Sphagnum strata, quæ calcis vice funguntur, dispositis, exedificantur. Hæ maceræ diu sub aquis illæse perstant, fere instar muri cemento & calce durati, nisi a vehementiori quapiam externa vi diruantur, vel, fossillis aquarum impetu fundamentis, collabantur. Hujusmodi munimentis substructæ sunt crepidinæ fluvii Cremisæ, qui monasterio Cremisancensi nomen dedit; nec aliis aggeribus correctur rivus ille rapidus, ac pluvio tempore ferax, qui, collectis *speciosa vallis* fontibus auctus, in forum, coque rigato in Cremisam, devolvitur. Hic loci observavimus etiam alium haud contemnendum muscorum usum. Nam his in commoda sua convertendis incolæ dant operam, propter incredibilem istarum plantarum & molestam copiam, quarum, uti & fungorum, non alia fertilior est humus. Per hunc Austriæ elivolum agrum, fontibus ubique profusis, ultra quam satis est, irriguum, in aere humido, & propter Alpium viciniam perfrigido, tanta ubertate pullulant musci, ut silvarum non modo omne solum, & feras arbores, sed fructiferæ quoque pomariorum, prata ipsa, variis dictarum plantarum generibus oblecta, veluti tapetibus instrata, vireant. Dum vero nimia muscorum abundantia lethalis est indigenis arboribus, eadem peregrinas ab interitu liberat, interveniente industria hominum, quæ noxam in emolumentum convertit. Et vaporariis, in quibus stolicæ, vel longius advectæ, stirpes hibernant, illa commodissima sunt, quæ arboribus, in terram depactis, quantæcumque illæ fiat altitudinis, trium quatuorve dierum spatio superstruuntur. Hæ ratione sicetæ; Italicis caudicum proceritate, crassitudine, ramorumque amplitudine, paria, conteguntur in Austria superiore. Arbustum lapideis, aut camentitiis structura excitatis, & æquabili mensura disjunctis, pilis circumdatur, quarum latera, quæ se mutuo respiciunt, geminis profundioribus crenis, selquipedis, aut paulo ampliori spatio distantibus, & eodem intervallo ab apice usque ad basia ductis, excavantur. Postquam crenæ tabulis

ad

ad perpendicularum demissis impletæ sunt, musci per omne spatium, quod inter parietem utrumque patet, conspantur, tum subitarie fabricæ tabulatum, identidem muscis, aut fecino resiculo, conslernendum, superjicitur, cui postremo tectum imponitur. Latus apicem specularibus instrunt, reliqua tabulatis parietibus, quæ jam descripsimus, claudentes. Ad eum modum horti integri, plantis consiti peregrinis, adversus hiemis injurias defendi, nec sole tantum foveti, sed lignis etiam calefieri, possent. Ad illum muscorum hortensem usum, quod taleis, vel stirpibus, alio mittendis, vita conservatur, addamus & eum, quo hoc molle & foliosum plantarum genus insitionibus deservit. Lutum nempe, quo hiatus fissæ arboris, receptis furculis, oblinitur, vulnus defendit ab aere; fasciculus vero musci, quo lutum obvolvitur, fascis luteæ viminibus alligatus, ab eo solem arceat, ac nimium pluvie humorem, temperato, qui insitioni amicus est, tenacius custodito. Rivorum Celeiensium affaci, propter eximiam magnitudinem longe lateque celebratissimi, si coribus imponantur, humenti musco instratis, eoque undique probe contegantur, Græcium usque, & ad alia plurius dieum itinere disjuncta loca, vel media æstate, vivi perferuntur a Vindis. Horum matresfamilias, panificii peritissimæ, furnos everrunt peniculis, quos e Lycopodii vulgaris, *Omidu* ipsis dicti, flagellis, plures cubites longis, in fascis colligatis, sibi parant. Fruticose Dilleniani Coralloidis species, quæ solæ id nominis digne, ac proprio quodam jure, sustinere videntur, gypso crustatæ, & variis imbutæ coloribus, quod arbusculas lepide referunt, affixæ per rupes, adspetis temere pigmentis distinctas, exornant specus illas voluptarias & portatiles, quæ pueris oblectandis per Austriaeas provincias consiciuntur. Alia muscorum genera, per easdem regiones promiscue maximaque copia Decembri exeunte collecta, usant præbent vulgatissimum saxosis illis præsepibus convestiendis, quæ, ad recolendam piam Christi nascentis memoriam, a pueris domi, in templis vero ab æditibus, eriguntur. Hæc, in supplementum Dillenianæ Muscorum

rum Historiæ prolata, sufficiant. Argumento huic votum subijcimus, illud etiam atque etiam optantes, ut doctissimi Angli, quibus nihil deest præsidiorum ad ornandas ac promovendas quaslibet scientias, erga rempublicam literariam beneficentiores, minorem operam dent augendis librorum, a se editorum, pretiis, quam juvandis per exemplaria plura aliorum conatibus, quos communioms studiorum, præsertim Historiæ naturalis, sibi conjunctos habent.

*DE RE ICHNOGRAPHICA, CUJUS HODIERNA
praxis exponitur, & propriis exemplis pluribus illustratur;
inque varias, que contingere possunt, ejusdem
aberrationes, posito quoque calculo,
inquiritur.*

Viennæ Austriæ, prostat apud Leop. Kaliwoda, aulæ Imperialis typographum, 1751, 4 maj.

Alph. 1 plag. 16, cum permultis Tabb. 20.

En novum ingenii sætum Viri Cel. Jo. Jacobi de Marinoni, S. R. I. nec non Utinensis, Nobilis, Cæsareo Regii Consiliarii, & Mathematici, edito jam aliquot abhinc annis egregio de *Specula domestica & apparatu astronomico* Opere inter eruditos satis superque clari. In quo cum, quid in cœli & siderum observatione atque dimensione præstiterit, demonstravit, nunc, quantum & in mensuris in terra instituendis valeat, palam facit. Equidem in geodetica hæc, in quam nunc descendit, palestra versati sunt jam plurimi, adeo, ut nil fere novi hæc in re expectari, posse videatur. Verum enim vero nec eodem instituto, nec successu æque felici, eam aggressi sunt Autores. Plerique, solam praxin exposuisse contenti, de demonstrationibus parum laborant. Alii, in theoria nimis subsistentes, ad varias, quæ in praxi actuali occurrere possunt, circumstantias haud descendunt. Ad ipsam rem ichnographicam quod speciatim attinet, eam non nisi leviter attigerunt Mathematici magni etiam nominis, ita, ut v. c. *Tacquetur* eam unico Problemate, mediaque in pagina 68 *Geometria*

rite practica, in fol. Antverpiæ editæ, complexus fuerit. Alii, ejus accuratissimam praxin solis lineis, in solo mensuratis, inniti, arbitrati sunt; despecto angulorum usu, quia eorum opem non senserant. Hoc itaque argumentum ex instituto pertractare, enucleare omnia, circumstantias omnes persequi, totumque multo latius extendere, magno Gzodesiz bono constituit Cel. Autor. Ansam dedit præsentis Operi notissimum illud instrumentum gædeticum; a *Pratoris* inventum; quod quidem tertio post Autoris obitum anno vulgatum, integro fere seculo patum inclaruit, & vulgo quoque sub exiguo *mensule* nomine fere vilipenditur, aliisque, magis compositis atque artificiosis, postponitur; at, ob eximium, quem pro simplicitate sua præbet, usum, jurè meretur, ut majorem in lucem proferatur. Huic itaque instrumento manus admovit Noster anno hujus Seculi quarto; deo, cum in proximo fere integro, singulorumque sequentium parte, eo uti pergeret, id adeo præstans invenit, ut ipsum anno jam decimo nono pro re utraque, ichnographica, & ichnometrica, proponere non dubitavit, perque varia solennia experimenta, publice habita, præferendum ostenderit. Quem igitur jam tunc sibi proposuit de integra re ichnographica librum edere, is nunc detum comparet. Qua in re ita versatus est, ut omnia eximio ordine, methodo, perspicuitate, exposuerit, qualia in ejusmodi libro nondum nos invenisse meminimus.

Ichnographiam generatim definit per *delineationem haste, vestigii, suorumque horizontalium, in quibus apparerent omnia ex sublimi quopiam verticali puncto, si singula directe conspicerent possent.* In *Parte prima*, quæ est *organica*, ante omnia id agit, ut dictæ illi mensulæ palmam deferat. Sed fatendum, eam non esse simplicem illam & exiguam *Pratorianam*, sed variis modis ab Autore nostro emendatam. Non enim solum amplior ipsi forma est tributa, & fulcrum firmitus; sed &, præter motum ejus circulare, (ipsum quoque levissimum effectum,) additi duo alii rectilinei, sibi invicem normales, quorum uno directe impelli potest ad partem dextram, vel sinistram, altero vero antrorsum, vel retrorsum. Regula porro

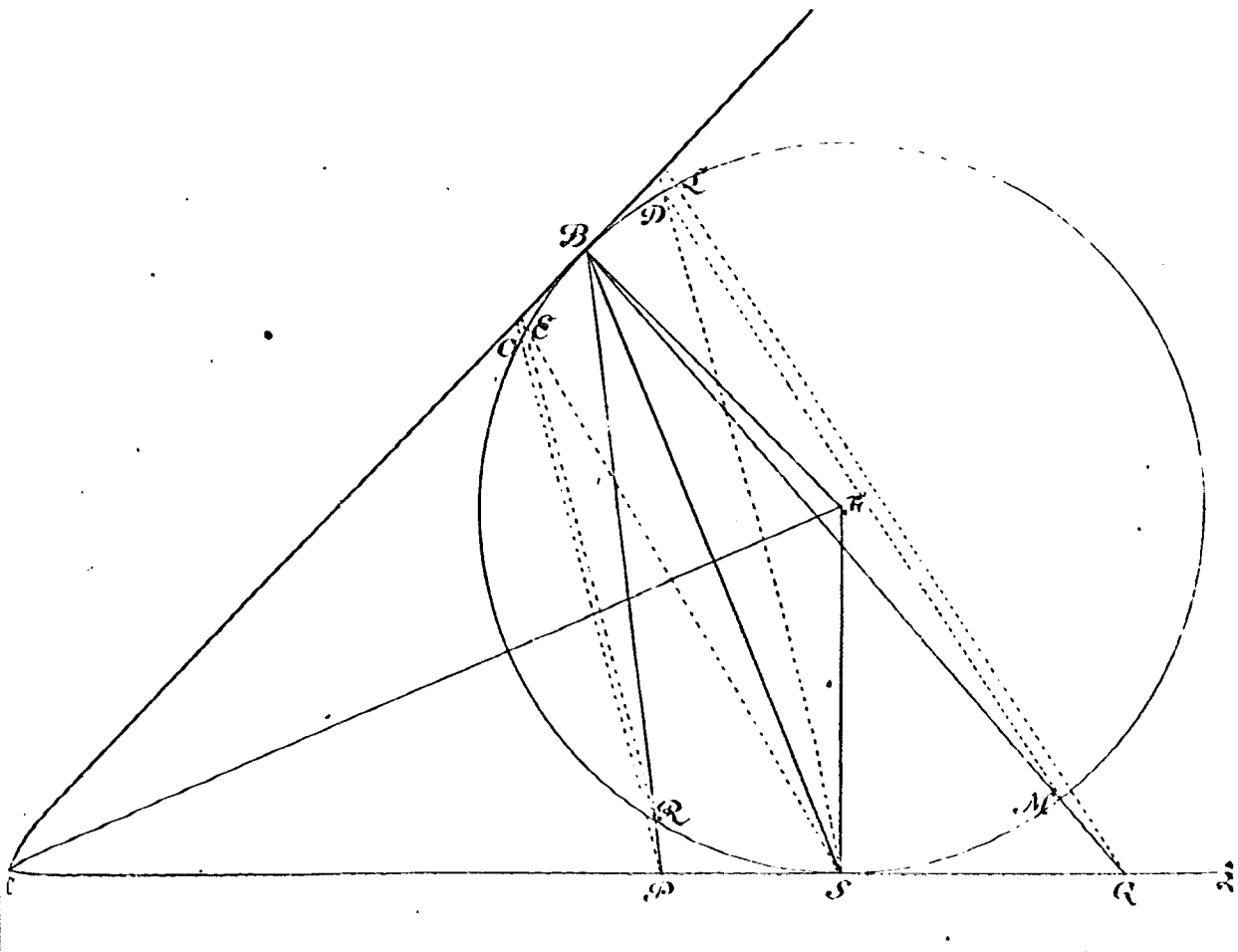
dioptrica facta & major, & structuræ aptioris. Pinnulæ nimirum factæ altiores & duplicatæ, quo ipso campus visionis multum amplior. Jam perfectioris hujus mensuræ usum atque præstantiam ostendit Autor; objectiones, contra eam alatas, (a Zolmanno imprimis in *Geogr.*, Germanico sermone Halæ A. 1744 in sol. edita.) diluit; & quomodo incommodis ejus occurrî possit, edocet. Eadem occasione quoque modum, regulam dioptricam examinandi, ut & scales in laminis metallicis accuratissime construendi, exponit. In subsidium tabulæ *Prætorianæ* quandoque adhiberi potest acus magnetica, cujus notitia generalis hic traditur; constructio pyxidis, & fabrica ipsius acus, in qua arcuum jactant artifices, exponitur; sistitur quoque descriptio, & usus machinulæ pro observanda magnetis declinatione (quam elapso mense Augusto in acu 9 poll. invenit Autor $11^{\circ} 50'$ & $11^{\circ} 55'$ versus occidentem, cum ante 15 annos fuerit 12°); denique modus, declinationem in ipsa pyxide notandi, nec non parallelismum acus obinendi. His subjungitur Commentatio de variis, lineis rectis, horizontales, & inclinatas, æstu metiendi modis, quos inter præfertur catena mensuræ hodiernæ, (quam & celeritate, & accuratione, præstare, experimentis factis deprehendit Autor,) ejusque structura & usus exhibetur.

Descriptis hæcenus instrumentis, ad Geodesiam necessariis, nunc ad ipsam hanc in *Parte secunda, practica*, accedit *Cel. Autor*. Ut methodice admodum in tota hac tractatione versatur; ita ante omnia praxis hujus ichnographicae adjumenta quædam notat, ut punctorum & linearum in campo designationem per erectas pericias, & infixos bacillos, nec non adversaria, pro adjumento memoriæ in usum, vocandæ. Jam ipsam executionem ichnographicam, eamque in arcibus primo minoribus, sistit; ubi vel arcus campus, si pervia est, desumitur ex unica statione, si non ubique pervia, eadæm, in tertia denique confirmantur puncta, per quas præcedentes inventa, & alia nova eliciuntur. Hinc pergit ad arcus majores, quæ integra territoria consiliant; deusque ad domi-

nia, & ditiones integras. Hæc omnia illustrantur copia sat magna exemplorum selectiorum, multiplicis generis, ac in excellentiam, quæ ita clare explicantur, ut tironum captui videantur egregie accommodata. Cum vero in omnem præxim irrepere possint errores, quorum limites cognoscere, ad accuratam quæstionum determinationem requiritur; subiungit hæc doctrinam de variis præxis ichnographica aberrationibus, materiam jucundam non minus, quam utilem, in qua elegans & ingeniosa theoriæ geometricæ applicatio sistitur; eoque magis notatu dignam, quod negligi fere soleat ab aliis omnibus scriptoribus geometricis. Quare, rem hanc ingratis Lectoribus, nos speramus, præstituros, si in ea paulo antoremur, & quæ hæc de re invenerit Vir Cel., exponamus. Considerat primo eum casum, quo determinatur basis e duobus lateribus & angulo, his incluso, & quærit, quantus sit error ejus, ex eo oriendus, si, positis lateribus, accurata dimensione cognitis, angulus ille certa quantitate erronea augeatur minuaturve. Est autem error baseos semper duplex, alter longitudinis, alter declinationis. Omnes, qui hic occurrere possunt, casus sigillatim examinat, a simplicioribus ad magis compositos procedendo; & quænam in his contingant variationes, quænam maxima & minima, & qualis hinc assumenda positio, vel longitudo, laterum optima, determinat. Ut vero hæc ad ipsam præxim traducantur, institutis sollicitè observationibus, inquisivit, quantus esse possit error actualis maximus in directione regulæ dioptricæ ad objectum visum, attente peracta; invenitque, angulum 5 minorum jam valde sensibilem fieri, ita ut eo usque nemo aberrare queat, nisi omni prorsus attentione neglecta; quin imo, directione hæc ab exercitato attente peracta, vix duabus minutis errari posse. Non hic assentitur iis, qui telescopium insuper applicari voluerunt mensuræ, experientia edoctus, directionem ejus non nisi lente, nec sine molestia, obtineri. Eum dein casum evolvit, ubi basis impervia desinitur per angulum, ipsi adjacentem unum, & latus, vel plura latera, & angulos, sibi successive annexos; dum in angulis hisce peccatur excessu, vel

defectu. Porro quaerit, si anguli, basi notæ trianguli adjacentes, sint erronei, quam ratione alterentur latera opposita. Ulterius examinat, quomodo vitietur operatio per erroneam positionem basis ichnographicæ, in tabula signatæ, quæ in altera statione ita sistitur, ut ejus directio sensibilibiter declinet a verticali plano, in quo ducta fuit. Statim patet, ejusmodi aberrationem dissuadi per totam ichnographiam, lineis omnibus, in priore statione ductis, positionem sibi parallelam haud retinentibus, adeo, ut omnia intersectionum puncta, exinde profutura, sint erronea. Variis autem error iste contingere potest modis. Vel enim transpositus est scopus, quo punctum stationis adeundæ signari debuit; vel male signata est linea basis realis; vel denique sumpta quidem est statio in ipsa basis realis linea, sed tabula perperam collocata. Quales ex omnibus hisce consequantur effectus, subducto calculo, ostenditur. Notari hic imprimis meretur, (quod a nemine adhuc animadvertum meminimus,) ipsam longitudinem basis realis, seu distantiam stationis alterius, quæ pro arbitraria haberi solet, talem re vera non esse; sed dari aliquam, in qua excessus, vel defectus, ortus ex aberratione, vel tabulæ a basi vera, vel regulæ dioptricæ a linea visuali, ad objectum tendente, sit minimus omnium possibilium. Hæc statio, quam *minimi erroris* dicit Autor, quomodo inveniri possit, cum sit *Problema* geometricum, non minus elegans, quam utile, hic exponemus. Sit ergo objectum inaccessible B, statio prima C, directio alterius stationis data, vel arbitraria, CZ: sitque in hæc assignanda statio altera S, talis, ut, ducta SB, positaque aberratione BSD in excessum, vel BSE in defectum, utraque certæ quantitatis (e. g. 5 minutorum), oriatur exinde in erroneo latere majore CD excessus BD, vel in minore CE defectus BE, uterque minimus omnium similium, in diversis quibascunque stationibus, ut P, Q, &c. prodeuntium. *Constructio*: Bifecetur angulus BCZ recta CF, cui occurrat in F normalis BF, ex B in CB ducta, ex F duæatur ad CZ normalis FS; habebitur punctum questum S. *Demonstratio*: Patet, $\Delta\Delta$ CBF, CSF, ob communem

TAB. II ad Nov. Act. Erud. A. 1752 Mens. April. pag. 213.

unum: CF , bisectum ang. C , & rectos ad B , S , fore
 æqualia; unde, si centro F , radio FB describatur circulus,
 eum contingere rectas CB , CS , in B , S . Sit nunc in recta
 positione data CZ aliud punctum P inter C & S , & fiat
 angulus aberrationis in defectum $BPO =$ priori BSF . Se-
 cabit igitur BP circulum ut in R . Ducatur chorda ER ,
 eritque ang. $BRE = BSE$, ideoque $= BPO$, unde PO
 parall. ipsi RE ; secabit ergo latus CB citra E , ut defectus
 BO fiat major, quam BE . Eodem modo, si ad alteram
 partem rectæ PB aberraretur in excessum, patebit, excessum
 inde oriundum in latere CB fore majorem priore BD .
 Simile proflus ratiocinium valebit, assumpto puncto Q ultra
 S : nam ducta BQ iterum secabit circulum, ut in M ; un-
 de, si fiat angulus aberrationis in excessum $BQL =$ priori
 BSD , erit QL parall. chordæ DM , ideoque secabit latus CB
 ultra D , ut excessus BL fiat major, quam BD . Atque
 idem locum habebit, si aberratio hic sit in defectum. Li-
 quet igitur, longitudinem eligendam CS æquari quæsitæ CB ;
 seu, quod eodem redit, stationem alteram S assumendam
 eam esse, ubi angulus CSB deprehenditur æqualis seu com-
 plemento dati anguli BCZ . Silentio præterimus varia, quæ
 exinde deducit Clariss. Autor, Corollaria, circa aberrationes,
 prædecentes, si assumatur statio in variis distantis respectu
 punctorum C & Z , digna omnino, quæ apud ipsum evolvan-
 tur. Ultimo loco de eâ aberratione disquirit, quæ oritur ex
 erronea linearum dimensione, in campo peracta. Hic ite-
 rum varios casus examinat, prout aberratur vel in plano ho-
 rizontali variis modis, vel ascendendo, aut descendendo.

TAB. II.

Præcedentia omnia spectabant ad operationes, in campo
 instituendas. His subjungit, quæ ad omnimodam ichnogra-
 phiæ elaborationem domi requiruntur. Huc spectant con-
 sectio exemplaris nitidi, ubi de variis modis, id e radimento
 transfundendi, & notatio singulorum debitis formulis & co-
 loribus; denique graphica mappæ confectæ reductio ad mo-
 dulos cujusunque formæ minoris. Variæ hic recensentur
 methodi, hunc in finem usitæ, quas inter præ reliquis com-

mendatur parallelogrammum graphicum *Schneiderianum*, sed variationem emendatumque, idque tribus modis, paulo a semet diversis. Hujus constructio amplissime explicatur, & notantur circumstantiæ omnes, in ipsa praxi obvix, adeo ut nunc usus ejus habeatur expeditissimus. Hisce colophonem imponit Operi elegantissimo Autor doctissimus, quem non tironum saltem usui egregie accommodatum reperimus, sed in quo inveniant & ulterius proveci, quæ ipsis maxime placere possint. Nulli itaque dubitamus, quin rem præstiturus sit Vir Clarissimus omnibus, qui hæc studia amant, longe gratissimam, si, quem promittit, librum alium de *re technometrica*, prelo jam destinatum, haud diu nobis invidere voluerit.

STORIA MEDICA D' UNA POSTEMA NEL LOBO
destro del Cerebello, che produsse la Paralizia delle
membra dalla parte destra, &c.

hoc est,

HISTORIA MEDICA ABSCESSUS IN DEXTRO
lobo cerebelli, qui paralyfin excitavit in membris a
parte dextera in nobili adolescentulo; cui adjectæ sunt
Observationes variæ anatomicæ, habitæ in sectione cada-
veris ejusdem, JANO PLANCO, (seu GIOVANNI
BIANCHI,) Arimini Medico primario,
Autore.

Venetis, 1752, 12.

Plag. 2, Tab. æn. 1.

Opusculum hoc, in *Tomo XLVI Opusculorum Angeli Calogera* insertum, & seorsim quoque editum, Autorem habet, ut in titulo expositum fuit, *Janum Plancum*, Arimini Medicum primarium, rei anatomicæ jam in Academia Senensi Professorem celeberrimum, Virum cultissimæ doctrinæ, cujus frequenter in *Actis* nostris opuscula varia,

ria; docta sane; & suo Auctore digna, laudavimus. In hoc opusculo narrat is primam h'istoriam medicam adolescentuli, cujusdam nobilis Cæsenatis, qui febre acuta & inflammatoria ex hemitritæorum genere per quatuordecim dies citè laboravit, quæ, ut in sectione cadaveris repertum fuit, ex abscessu in dextro lobo cerebelli originem traxit. Utimis morbi diebus puer factus est paralyticus, seu hemiplegia laboravit in brachio ac pede dextro, contra ac evenire solet in abscessibus, læsionibusque aliis cerebri, in quibus ægri, si paralytici fiant, in membris in parte opposita fiunt, ut *Hippocrates* ipse, & post *Hippocratem* Anatomici varii, *Valsalva* præsertim in Tractatu de auro, docuerunt. Cerebellum igitur, ut *Plancus* animadvertit, iis legibus hæc in re non subjacet, quibus cerebrum. Notat insuper *Plancus*, verum posse in dubium *Willisii* opinionem, quam multi amplectantur, an spiritus animales cerebelli motibus naturalibus, cordis scilicet, arteriarum, pulmonis, peristaltici intestinorum, inserviant. Nam, ut observat, puer iste per universum morbi curriculum satis bene respiravit, pulsum satis validum habuit, feces alvi satis bene deiecit, semperque optime trinxit; quæ omnia præne abolita, vel saltem dimidiata, fuissent, si vi spirituum animalium, e cerebello procedentium, functiones hæc serent. Observat præterea, lobulos cerebelli non uniri inter se per lineam curvam, ut sic unitos, depingunt in Tabulis suis *Willisus* & *Vicussinus*, sed per angulum acutum; interque hos lobulos, notat, interdum reperiri procellos in aliam falcatum in dura matre, qui hosce lobulos dispefcit, uti reperiebatur in hoc adolescentulo, & ut reperit *Plancus* in dura matre in aliis cadaveribus. Ramificationes item docet substantiæ medullaris cerebelli non esse quatuor, vel quinque, uti eas faciunt Anatomici plerique in Tabulis suis, sed ultra decem protendi; sulcos denique cerebelli non esse ita parallelolos inter se, uti ab Anatomicis finguntur, sed obliquos, & varie contortos. Quare ex hoc opusculo, licet parvo, multa addiscimus, & *Planci* peritiam in re medica, physica, atque anatomica, ex merito suspicimus.

SUPPLEMENTUM MONITI AD ASTRONOMOS, quod publici fecerat juris Dn. DE LA CAILLE, Academiæ Scientiarum Regiæ Parisiensis Socius, occasione Observationum, in hemisphærio australi habitantium, (vide Nova Acta eruditorum A. 1751 Mens. Mart. P. I pag. 135-144.) Autore A. N. GRISCHOW, Professore Astronomiæ, & Secretario congregationum Academiæ Imperatoriæ Scientiarum Petropolitane; ex Gallico sermone in Latinum conversum.

Moverat Dominum De la Caille cum titumen, quod Rex Galliarum fovet & protegit artes, tum felix successus celebratissimorum tentaminum, quibus Academia Scientiarum Regia Parisiensis historiam seculi præsentis exornat. Annus est, ex quo in promontorio bonæ spei observationes habere cepit determinandi parallaxin lunarem, prout in Monito, tunc temporis divulgato, edisseruerat. Utilitas & pretium tam nobilis instituti manifestum effecit, ut cura infinita ab Academia Scientiarum Regia Parisiensi adhiberetur, quod pro voto illud succederet. Hinc totius fere Europæ Astronomi observationes respondentes unanimi aggrediebantur consensu zeloque tanto majore, quod stabilendum erat elementum theoriæ lunaris, quo ad notitiam multo pleniorum ducimur omnium reliquorum principiorum orbitæ lunaris. Academia Scientiarum Imperialis, semper efflorescens protectione & liberalitate Augustæ Monarchæ, semper excitata cura summa Illustris Præsidis, Excellentissimi Comitum de Rasoumofsky, nihil plane omittentis, quod vel quasvis scientias promoveret, vel easdem, una cum omnibus artibus, in provinciis Imperatricis, cultiores reddere, valeat; Academia, dico, etiam Imperialis non desuit, simul ac institutum ad eam perlatum, quo & hic observationes respondentes summa, qua fieri poterat, haberentur perfectione.

Ad manus sunt optima instrumenta, præcipue excellens instru-

strumentam transfers, & quadrans, cujus divisio superiorem vix agnoscit. Autumno ergo anni elapsi observationibus lunaribus invigilavi. Prævidebam tamen ob detestandum cæli statum non interruptam, numerum observationum, simul habitatum, sat parvum fore, & forsitan vix suffectorum, ut exacte erui posset quantitas parallaxis lunæ in præcipuis orbitæ suæ punctis. Quæ inde meditata etiam, communicabam cum Domino *de la Condamine*, Academiæ Scientiarum Regiæ Parisiensis Socio. Exardescit hic amore summo in omne id, quod utile scientiis. Meditationes meas Academiæ Regiæ submittebat, ac jussu illustri Corporis scribebat, non modo me præventum, cum Dominus *de la Caille* se ipse obtulerit ad annum alterum in promontorio exigendum, si aut utile, aut necessarium, id Socii judicarent, id quod ambabus acceperit Academia, sed & cum denuo invitatum in primis literis, quas ad eum dare liceret.

His novis tam magni momenti gaudens, invitatusque a Domino *de la Condamine*, non possum, quin omnibus cum Astronomis hæc communicem, exhortando eos, velint duplo quasi majore pergere cura in re, æque gloriosa Academiæ Scientiarum Regiæ Parisiensis & omnibus cooperantibus, ac utili ad perficiendam lunæ theoriam, & omnium, quæ inde pendent.

Ego supra memoratis instrumentis observationes habebam simultaneas, donec perfectum nanciscamur murale radio 8 pedum, quod Academia Londino expectat. Hoc ipsum Corpus, ad convincendum eruditos, quam habeat cordi tantæ celebritatis opus, & quo ex observationibus nostris tanto major hauriri queat fructus, me iter in insulam Oeseliam jussit suscipere. Hæc provinciarum Imperii Russici maxime occidentem spectat, ideo omnium minime a meridiano promontorii bonæ spei distat. Re vera limites regionum Imperatricis excurrunt ad perquam paucos gradus cis meridianum promontorii, ipso observatorio Imperiali 12 gradibus longitudinis, aut circiter, inde distante. Murali, de quo supra, nondum fixo, convenit, eodem utamur in loco omnium ma-

xime idoneo ad eas observationes, quas habere manet alta mente repostum.

In Catalogo sequente observationum lunarium ad determinandas ejus parallaxes insilio regulis, quas commendaverat Dominus *de la Caille* in *Monito*. Elegi, quantum fieri poterat, stellas maxime propinquas margini lunari rotundo, non aspero, sive in promontorio, sive in Europa. Hæ ergo aut ibi, aut apud nos, comparari possunt cum luna, solas interometri opæ, non mutato instrumento toto temporis intervallo inter transitum stellæ & lunæ. Sic liberi ab erroribus, qui oriuntur forsitan a perquam modica quadam inæqualitate intervallorem, inter puncta divisionis instrumenti.

Prætulî ego stellas vel paulo ante, vel post, lunam meridianam transitoras. Si tamen aliquando intervallum duos inter transitus videatur longiusculum, non sit, nisi in casu, ubi observatio momenti est maximâ; ubi luna meridianam transit circiter eadem altitudine cum in promontorio, tum in iis Europæ locis, ubi observationes respondentes instituantur; ubi tandem momenta culminationum contingunt nocte jam profunda satis: tunc enim variabilitas refractionum, collata cum mutabili temperie aeris, utplurimum omnium est minima. Ceterum semper liberum esto, observationes eligere, quæ reliquis palmam ablaturæ videntur, pro perfectissima accuratatione consequenda. Tempora notata meridiani sunt Parisiensis, nota ☉ signat observationes præcipuas. Litera *A*, australis, & *B*, borealis, quæ post *C*, marginem lunæ indicant pleonim.

1752.		1752.		1752.	
MART. n. ß.		MART. n. ß.		MART. n. ß.	
<i>Transitus per Meridian.</i>		<i>Transitus per Meridian.</i>		<i>Transitus per Meridian.</i>	
H. M.		H. M.		H. M.	
2.	☾ A - - 14	7.	γ Hydræ 18. 50	22.	☾ B - - 5. 58
	a ☽ - - 14. 15		δ III - - 16. 30		ζ II - - 6. 40
5.	☽ - - 15. 53		☾ A ☽ - 17. 57		γ Ω - - 9. 56
	☾ A - - 16. 21	11.	☾ A - - 5. 0	23.	☾ B - - 6. 57
	β III - - 16. 42		ζ II - - 6. 44		ν Ω - - 9. 40
					17, 2

1757.		1752.		1752.	
MART. n. n.		APRIL.		JUN.	
Transitus per Meridian.		Transitus per Meridian.		Transitus per Meridian.	
H. M.		H. M.		H. M.	
24.	☾ B . . . 7. 52	24.	ε Ω . . . 9. 7	31.	☾ R . . . 8. 13
	β Ω . . . 11. 19		☾ R . . . 9. 15		α Ω . . . 8. 34
25.	☾ B . . . 8. 44	26.	☾ R . . . 10. 48	24.	☾ B . . . 10. 34
	o Ω . . . 9. 7		α ny . . . 10. 51		π z . . . 12. 39
	Vindemiatrix 12. 29	27.	☾ R . . . 11. 34	25.	☾ B . . . 11. 22
26.	α Orionis 5. 18		α Ω . . . 12. 15		π z . . . 12. 35
	Procyon . . . 7. 2	29.	☾ A . . . 13. 10	25.	ε M ☾ 9. 27
	☾ B . . . 9. 35		β M . . . 13. 21		☾ . . . 12. 10
28.	☾ B . . . 11. 12	30.	☾ A . . . 14. 2	27.	☾ B . . . 12. 56
	δ Serpentarii 15. 29		π z . . . 16. 20		γ z . . . 14. 57
29.	α Hydræ 8. 40			28.	ε z . . . 13. 34
	☾ . . . 11. 59		M A J.		☾ B . . . 13. 42
	β Ω . . . 14. 28	1.	γ Hydræ . 10. 28		
31.	β Corvi . . . 11. 20		δ Ω . . . 13. 8		JUL.
	δ . . . 11. 34		☾ A . . . 14. 46	5.	α Pegasi 15. 50
	☾ A . . . 13. 33	3.	ε Ω . . . 12. 17		☾ B . . . 19. 4
	α Ω . . . 13. 54		β M . . . 13. 6	12.	☾ B . . . 9. 15
			☾ B . . . 16. 23		π z . . . 10. 45
	APRIL.	23.	☾ B . . . 8. 46	26.	α z . . . 11. 38
1.	ε Ω . . . 14. 15		α M . . . 9. 9		☾ B . . . 12. 23
	☾ A . . . 14. 25		β Ω . . . 11. 6	31.	α Aquilæ 10. 53
	β M . . . 15. 4	26.	ε Ω . . . 10. 46		ε Pegasi 12. 46
3.	γ Hydræ. 12. 12		☾ B . . . 11. 7		z Pegasi 13. 43
	δ M . . . 14. 52		ε M . . . 11. 35		☾ B . . . 16. 7
	☾ A . . . 15. 58	28.	δ M . . . 11. 22		
4.	γ Hydræ 12. 8		☾ A . . . 12. 43		AUGUST.
	δ M . . . 14. 48		π z . . . 14. 30	18.	☾ B . . . 7. 14
	☾ A . . . 16. 46	29.	☾ A . . . 13. 30		π z . . . 9. 1
5.	β M . . . 14. 50		π z . . . 14. 26	31.	☾ A . . . 9. 37
	☾ B . . . 17. 35	30.	ε Ω . . . 10. 30		γ z . . . 11. 21
23.	☾ B . . . 8. 29		ε M . . . 11. 19		δ z . . . 12. 36
	β ny . . . 9. 31		☾ B . . . 14. 19		

1752.		1752.		1753.	
NOVEMBR.		DECEMBR.		FEBRUAR.	
<i>Transitus per Meridian.</i>		<i>Transitus per Meridian.</i>		<i>Transitus per Meridian.</i>	
	H. M.		H. M.		H. M.
24	α γ - - 12. 17	24.	γ Orion. 10. 56	10.	ε A - - 5. 16
	γ II - - 14. 19		Procyon - 13. 10		α γ - - 6. 43
	ε A - - 15. 27		ε A - - 15. 49	13.	ε - - - 8. 4
25.	ε A - - 16. 23	27.	α Hydræ 14. 45		γ II - - 8. 24
	α ε - - 16. 35		ε A - - 18. 16		δ ε - - 10. 39
	α δ - - 17. 45				Acstus - 16. 12
26.	ε Canis min. 15. 0	1753.		14.	ε B - - 9. 5
	ε A - - 17. 17	JANUAR.			γ Ω - - 11. 59
		14.	ε A - - 7. 28	15.	α γ - - 6. 24
	DECEMBR.		α γ - - 8. 34		ε B - - 10. 5
14.	ε A - - 6. 31	15.	ε γ - - 8. 22		ε Ω - - 13. 37
	α Balanzæ - 9. 18		ε A - - 8. 35		ζ Bootis - 16. 33
15.	ε A - - 7. 17	16.	ε γ - - 8. 18	16.	ε B - - 11. 3
	α Orion. 12. 6		ε A - - 9. 24		ο Ω - - 11. 25
	ε Canis min. 13. 37		γ II - - 10. 18		Vindemiatrix 14. 46
17.	ε A - - 8. 59	17.	ε γ - - 8. 14	17.	γ Orion. - 7. 6
	γ γ - - 10. 21		ε B - - 10. 24		α Orion. - 7. 36
	α γ - - 10. 37	18.	α γ - - 8. 17		Procyon - 9. 20
18.	ε A - - 9. 55		γ II - - 10. 18		ε - - - 11. 59
	ε γ - - 10. 25		ε - - - 11. 27		
19.	ε γ - - 10. 20		γ Ω - - 13. 48	18.	ε A - - 12. 54
	ε A - - 10. 55	19.	ε - - - 12. 26		ζ II - - 15. 11
20.	ε V - - 7. 43		α ε - - 12. 35	20.	α Hydræ - 10. 57
	ζ γ - - 11. 25		α Ω - - 13. 45		ε A - - 14. 38
	ε - - - 11. 57	20.	ε Canis min. 11. 0	22.	ε Corvi - 13. 37
	ζ II - - 12. 51		ε A - - 13. 23		δ Corvi - 13. 51
21.	ε γ - - 10. 12		π Ω - - 13. 33		α ε - - 16. 11
	ε A - - 12. 58	21.	ε A - - 14. 19		ε A - - 16. 20
22.	α γ - - 10. 15		ε II - - 15. 19	23.	ι ε - - 16. 32
	ε A - - 13. 58	22.	ι Ω - - 14. 55		ε A - - 17. 9
23.	ε ε - - 13. 51		ε A - - 15. 11	24.	ε III - - 17. 17
	ε A - - 14. 55	24.	α II - - 16. 41		ε A - - 18. 0
	ο Ω - - 15. 16		ε A - - 16. 51		
			E.e 3		De-

Declinationes Stellarum precedentium ad A. 1752.

	G.	M.		G.	M.		G.	M.			
ζ ηγ	0.	39	B.	γ Pegasi	13.	47	B.	Ω	1.	38	A.
α Balanzæ	3.	5	B.	α Pegasi	13.	52	B.	♄	6.	38	A.
ε ηγ	3.	9	B.	ζ Bootis	14.	48	B.	α Hydræ	7.	36	A.
ε Aquilæ	5.	49	B.	γ δ	15.	0	B.	ε	8.	27	A.
Procyon	5.	51	B.	ε Ω	15.	57	B.	α ηγ	9.	51	A.
γ Orion.	6.	6	B.	α δ	15.	58	B.	δ	13.	15	A.
α Serpent.	7.	13	B.	γ II	16.	35	B.	δ	13.	17	A.
α Orion.	7.	20	B.	γ Ω	17.	57	B.	α	15.	0	A.
α Aquilæ	8.	14	B.	γ V	18.	4	B.	δ Corvi	15.	8	A.
ε Pegasi	8.	45	B.	ε δ	18.	10	B.	ε	15.	32	A.
ε Canis mic.	8.	46	B.	δ ε	19.	9	B.	ε Corvi	16.	10	A.
π Ω	9.	13	B.	ε γ	19.	34	B.	δ	17.	8	A.
ζ Pegasi	9.	33	B.	γ II	20.	20	B.	δ	17.	13	A.
ε ε	9.	56	B.	Arcturus	20.	31	B.	γ	17.	46	A.
o Ω	11.	0	B.	ζ II	20.	55	B.	o	17.	51	A.
δ Serpentarii	11.	21	B.	ζ δ	20.	58	B.	α Leporis	18.	1	A.
Vindemiatrix	12.	17	B.	γ Ω	21.	5	B.	ι	18.	50	A.
α Serpentar.	12.	45	B.					ε III	19.	6	A.
α ε	12.	48	B.					ε Balanzæ	19.	22	A.
α Ω	13.	10	B.					π	21.	23	A.
								γ Hydræ	21.	52	A.
								δ III	21.	54	A.

Pro Parallaxi Solis.

Parallaxis Solis scopus erat e primariis, quos in itinere suos præfixos habebat Dominus *de la Caille*. Parva hæc parallaxis, durante toto hoc anno 12, determinari non potest per ♂ & ♀ parallaxes, his ipsis nempe toto hoc anno minoribus solis. Credo enim, non negligendum esse his mensibus motum Domini *de la Caille*, quo etiam parallaxin solarem, immediate comparando solem sæpius ad fixas, parallelo suo perquam propinquas. Metitur differentias declinationum solis, & præcipuarum fixarum, quarum in parallelo hæsus sol, præcipue ejus declinatione inter 5 & 15 gradum exillente, id est,

est, diebus infra notatis, Aprilis & Augusti, quibus summa parallaxis solarium est maxima major, nimirum $\frac{1}{2}$ minuti, supponendo parallaxin horizontalem 15".

1752.		1752.	
A P R I L.		M A J.	
<i>Transitus per Meridian.</i>		<i>Transitus per Meridian.</i>	
H. M.		H. M.	
3. Limbus bor. ☉		2. Limbus bor. ☉	
Procyon - - 6. 33 vesp.		ε Ω - - - 8. 55 vesp.	
4. Limbus austr. ☉		4. Limbus austr. ☉	
Procyon - - 6. 30 vesp.		ε Ω' - - - 8. 48 vesp.	
7. Limbus bor. ☉		A U G U S T.	
α Serpent. - - 2. 27 mat.		7. Limbus austr. ☉	
α Orion. - - 4. 34 vesp.		α δ - - - 7. 12 mat.	
8. Limbus austr. ☉		9. Limbus bor. ☉	
α Serpent. - - 2. 23 mat.		α δ - - - 7. 4 mat.	
α Orion. - - 4. 30 vesp.		13. Limbus bor. ☉	
9. Limbus bor. ☉		ε Aquilæ - - 9. 14 vesp.	
α Aquilæ - - 6. 26 mat.		14. Limbus austr. ☉	
11. Limbus austr. ☉		α Pegasi - - 1. 17 mat.	
α Aquilæ - - 6. 18 mat.		16. Limbus bor. ☉	
21. Limbus bor. ☉		α Pegasi - - 1. 9 mat.	
α Serpent. - - 3. 23 mat.		γ Pegasi - - 2. 17 mat.	
23. Limbus bor. ☉		17. Limbus bor. ☉	
α Ω - - - 7. 48 vesp.		ζ Aquilæ - - 9. 4 vesp.	
24. Limbus austr. ☉		18. Limbus austr. ☉	
α Serpentar. - 3. 15 mat.		α Serpentar. - 7. 30 vesp.	
25. Limbus austr. ☉		19. Limbus bor. ☉	
α Ω - - - 7. 41 vesp.		α Serpentar. - 7. 26 vesp.	
28. Limbus bor. ☉		26. Limbus austr. ☉	
α Hercul. - - 2. 40 mat.		γ Aquilæ - - 9. 11. vesp.	
30. Limbus austr. ☉		31. Limbus austr. ☉	
α Hercul. - - 2. 33 mat.		α Aquilæ - - 8. 57 vesp.	

1752. SEPTEMBER. <i>Transitus per Meridianum.</i> H. M.		1752. SEPTEMBER. <i>Transitus per Meridianum.</i> H. M.	
1. Limbus bor. ☉		6. Limbus austr. ☉	
α Aquilæ - - 8. 54 vesp.		Procyon - - 8. 25 mat.	
2. Limbus austr. ☉			
α Orion. - - 6. 55 mat.		3. Limbus bor. ☉	
4. Limbus bor. ☉		Procyon - - 8. 18 mat.	
α Orion. - - 6. 48 mat.		ε Aquilæ - - 8. 33 vesp.	

EXCERPTUM EPISTOLÆ A. N. GRISCHOW AD
G. MATH. BOSE, Profess.
Witteberg.

Scis, Dominum *de la Caille* mense Februario præter-
missas observationes finire voluisse suas, pro determinanda
parallaci lunæ. Academia Imperatoria omni incubuerat di-
ligentia, ut observationes fierent hic summa, qua fieri pos-
set, solertia. Cælum tamen non permisit. Persuasus, hæc
tibi non minus placitura, quam mihi, sisto tibi exemplaria
nonnulla Supplementi ad Monitum Domini *de la Caille*, hor-
tata Domini *de la Condamine* a me conscripti. Ni grave, com-
municas mecum methodum, qua uteris in observando, certus,
observationes tuas . . . Non nego, rem reddi sat diffici-
lem, si non omnia ad manum organa. Ad ejusmodi observa-
tiones necessaria; exercitatio tamen & assiduitas observatoris
sæpe sistunt quendam certitudinis gradum, immo sæpe suffi-
cientem, si vel observationes non nisi modico habitæ appara-
tu. Ut mihi videtur, via omnium maxime commoda, ad
has observationes habendas ab Astronomo, cui perfecto non
licet uti observatorio, foret instrumento transituum horizon-
tali cum micrometro. Ejusmodi constat instrumentum te-
lescopio longitudinis sufficientis, horizontaliter firmato, cum
parvo speculo metallico. Tali instrumento, nec difficile nimis,
nec

nec nimis sumtuosum, crediderim, observationes has respondentes cum fructu habere insigni. Respondeas, obtestor, an methodus, qua huc usque ueris, magis tibi habeatur plana. Laboribus pressus, quamprimum tamen fieri poterit, plura de hoc negotio &c. Petroburgi, d. 15 Martii 1752.

LETTERE FAMILIARI &c.

id est,

EPISTOLÆ FAMILIARES JACOBI BONFADII, cum ceteris ejus opusculis, tam in prosa, quam in ligata, oratione compositis, & vita Autoris, scripta ab Illustrissimo Comite, JOANNE MARIA MAZZUCHELLIO, Academiae della Crusca membro. Collegit omnia, & in lucem edidit, Abbas ANTONIUS SAMBUCA.

Tomii II.

Brixiae, apud Jacob Turlinium, 1746 & 1747, 8 maj.

Tom. I plag. 14, Tom. II plag. 20.

Cam variis diversi argumenti, nec, quod Lectorem ignorare nolumus, ejusdem pretii, partibus consuet hæc collectio Operum *Bonfadianorum*, more eruditorum Eminentissimo *Quirino* dedicata; recta de illa differendi ratio a nobis requirit, ut singula, quæ ibi inveniuntur, monumenta nominatim percontemur. Faciemus igitur orationis initium a *Vita Bonfadii*, quam, uti inscriptio docet, Illustr. *Joannes Maria Mazzucbellius* literis consignavit; Reverendus autem nostri Operis Editor illius *Tomo I* præmisit, ac uberrimis annotationibus illustravit. Quamvis multi, iique doctrinæ & meritorum laude illustres, viri *Bonfadium Veronæ* vindicare studuerint; certis tamen testimoniis, & ipsius *Bonfadii* essatis, expeditum est,

Pag. 3.

FF

lucem

- Pag. 5. lucem eum vidisse Gazam, oppidulo in provincia Bracciana sito. Familix ejus origines subobscuræ sunt; nec, quo tempore natus sit, certo potest definiti. Ingenio tam fuit præstanti, ut libentes concederent ejus parentes, ut literis se consecraret. Veronæ primum, deinde Patavii, Musis elegantioribus operam dedit. Romam deinde petiit, atque id consecutus est, ut Cardinalis Baricenis, *Sebastianus Gabriel Martinus*, Hispanus, eum sibi juberet esse ab epistolis, ac, cum is A. 1555 ex hac vita migraret, idem munus ipsi crederet *Hieronymus Glinucius*, iidem Curix Romanæ Pater purpuratus. Sed, post breve tempus locum, quem tenebat, relinquere coactus, Venetias se contulit; rediit tamen Romam, cum oblatam ipsi occasionem, eum legato Mantuano in Hispaniam ad *Cuculum* proficiscendi, nollet prætermittere. Tristiori tamen casu Legatus ille finivit vitam; benigniore autem fortuna Noster, postquam per aliquod spatium in regno Neapolitano commoratus erat, a celeberrimo viro, *Marco Antonio Flaminio*, Cardinali *Rudolpho* commendatus, tertium Romam venit, ac inde Patavium petiit, ubi in domo *Petri Bembi*, iidem Cardinalis, vitam egit vere philosophicam. Scripsit eo tempore Anapales Genuenses, & *Torquato Bembo* datus elegantiorum literarum magister, summos legitimæ disciplinæ honores tunc videtur esse consecutus. Nihilominus post quinque annos Genavam concessit ad docendam Philosophiam, & continuandam, quam conficere cœperat *Ulertus Folieta*, ejusdem rei historiam. Male hic sibi consuluit, cum tanta contraheret crimina, ut lugubri afficeretur morte, ejusque corpus, collo amputato, combureretur, quamvis Historici nec de tempore, quo id contigit, nec de sententiæ capitalis causa, consentiant. *Tivano* sufficit, accidisse id *ob rem tacendam*; nec desunt, qui flagitii eum accusant, quod ab urbe Sodomitica nomen habet. Alii, ut defendant *Bemfadium*, nihil eum commisisse, dicunt, nisi quod de nonnullis illustribus familiis parum honorifice scripserit; alii, fovisse eum quædam dogmata, pristinx, reipublicæ formæ adversaria; alii denique

alias proferunt mortis causas, quas nos quidem præterimus; nec catalogum operum *Bonsadit* libet describere, quæ rectius ex his, quæ jam asseremus, cognoscentur. Progredimur enim ad percensenda opuscula *Bonsadit*, quæ prima 45.
Parte continentur. *Primum* locum tenent *Epistole*, quæ 1.
 antea in variis literarum eruditorum collectionibus, quippe *Curtii Trajani*, *Comarini da Trino*, *Venturini Ruffinelli*, *Dolcii*, *Pauli Manutii*, *Bernardini Pint*, *Francisci Tarchii*, *Barth. Zuchi*, *Thom. Doffæ*, dispersæ, jam in unum corpus congestæ. Aliz Latinæ, aliz Italice exsartæ, sunt; utraq; & argumentorum ubertate ac dignitate, & dictionis elegantia, satis sese commendarunt. Quanti sint momenti, vel ex clarissimis virorum, ad quos scriptæ sunt, nominibus cognoscitur. Inter eos eminent *Paulus Manutius*, *Marcus Ant-* 92.
ninus Flaminius, *Petrus Bembus*, alii. *Secundo* loco comparet *versio Italica orationis Ciceroniane pro Milone*, quæ, primum Venetiis A. 1554 formæ 8 in lucem emissæ, a *Sanscru-*
ti Part II dalle Orazioni diverse d'Uomini illustri pag. 103
seq. fuit inserta. *Tertio* denique loco exhibentur *Carmina*, tam Latina, quam vernacula. Ex Latinis non nisi tria nobis conservata sunt a *Joanne Matthæo Toscano*, *Jano Grutero*, *Joanne Antoni Taglietti*, celeberrimis fratribus *Vulpis*, & Eminentissimo *Quirino*, ab illis quidem in aliorum Poetarum collectionibus, ab hoc vero in *Specimine varæ li-*
terature, quæ in urbe Brixia florebat, nec non in *Epistolis familiaribus*, Bononiæ A. 1744 conjunctim editis; separa-
 tim autem Veronæ A. 1740 in lucem emissæ. Italica itidem variis hujus generis collectionibus, in quibus *Crescimbeniana* & *Rossiana* eminent, inserta ac dispersa, nunc conjuncta, sunt. *Pars posterior* continet *Annales Genuenses*, qui, in Libros quin- 1.
 que distributi, rerum, in republica Genuensi ab anno 1528 usque ad annum 1550 gestarum, complectitur historiam. Cum prima editio, quæ Papiæ A. 1586 prodiit, atque a *V. C. Jo. Voglio* inter libros rarissimos numerata fuit, iterum, Italice conversa a *Bartholomæo Paschetto*, cui illam quoque debemus,

Genæ A. 1597 fol. juris publici facta sit; emendatior postea
 prodit in *Thesuro Antiquitatum Italie Tom. I Part. II pag.*
 1323. Continnavit vero hoc opere, teste *Perizonio*, haud minore
 judicio, quam elegantia, *Annales Folietæ*. Cum *Annales* isti nemi-
 ni historiarum studio ignoti sint; uberiore de illis narratio-
 ne lubenter supercedemus. Monemus potius, addita illis fuisse
 nonnulla *Binsadit* opuscula, quæ, jam diu quasi sepulta, pri-
 mum nunc in lucem videmus protrahi. Ex horum nume-
 ro est *Epistola*, ad *Silvanum Catanensem* scripta, & quatuor
 Carmina Italica, Nihil addimus, nisi quod Clarissimo Edi-
 tori pro ingenti hoc beneficio, quod in Musas elegantiores
 contulit, gratias publice agendas decernamus.

Pag. 309.
310 seq.

BASILII ZANCHII, BERGOMATIS CANO-
nici Ordinis Lateranensis, Poemata, quæ exstant, omnia,
nunc primum ex Oporiniana editione accuratissime re-
censita, illustrata, & aucta. Accessit Basilii vita,
PETRO ANTONIO SERASSIO

Autore.

Bergomi, excudebat Petrus Lancellotus, 1747. 8.

Plag. 18½.

Consecravit hoc opus *Serassius Mario Lupo*, quem alibi
 laudare meminimus. Continet imprimis dedicatio Poe-
 sis, ac Poetarum lectionis, commendationem; cum finis
 Poësis omnis sit, per carminum suavitatem fabularumque ille-
 cebram, quicquid ad conditionem cujusque pertinet, homines
 docere, eosque ad amplectendas virtutes, vitia fugienda, qui-
 busdam quasi stimulis incitare; quare nemo sit, qui non
 videat, nullam operam in Poëtis lectitandis præter utilitatem
 collocari. Patet inde, quid moverit Editorem ad Carmina
 Poëtæ publicanda, quem *M. Ant. Flaminius, Jo. Bapt.*
Pigna, ceterique præstantissimi viri, suorum carminum judi-
 cem & arbitrum constituerunt: imprimis cum videret, ipsius
Flam-

Flamini, Jac. Savazari, Hier. Fracastri, Hier. Vida, reliquorum ejus ætatis Poetarum, opera, studio literatorum hominum, elegantissime recusa, per omnium Bibliothecas & manus, summa scriptorum gloria, legentium profectu, vāgari. Dolebat igitur & angebatur animo Noster, quod *Zanchius* unus, qui nec elegantia, nec sententiarum gravitate, nec ullo poeticæ facultatis lumine, cuilibet optimorum cederet, propter exemplarium inopiam, fato quodam iniquo, neglectus ac velut obscurus jaceret. Quænavis enim illius carmina celebri Poetarum illustrium Italorum in collectione, quæ Florentiæ lucem ante aliquot annos viderit, *XI Volumine* legi possent; erant ea tamen adeo pauca, tanque jejunis ex editionibus exrompta, ut nec Autoris gloriæ, nec legentium desiderio, satis consultum esse videretur. At editio *Seraffiana* desumpta fuit ex rarissima *Jo. Operini* Basil. 1555, 8, quam ceteris omnibus accuratiorem & copiosiore deprehendit ille. Nam Romana prior, apud *Antonium Bladum* A. 1540, 4, excusa, quam Florentini collectores secuti sunt, tres modo Carminum Libros continet; altera vero, licet amplior multo, septimum tamen Librum haud excedit, cum *Libros VIII* Basileensis, & illos quam emendatissimos, habeat. Illis tamen adhuc nonnulla Carmina junxit Noster, quæ librum prope integrum conficerent. Hymnum quidem aternæ pacis, & ad *Alex. Farnesum* Epigramma, e *Volumine primo* Deliciarum Cl. Ital. Poetarum, collectore *Ranato Gero*, id est, *Jano Grutero*, decerpit, Epigramma vero ad *Franc. Franckmann* accepit e *MSto* Codice Bibliothecæ Vaticanæ. Tria postrema, *M. Ant. Flamini* sacra laudibus, etsi Poetæ suavitate minime redolere videantur; quoniam tamen ab aliquibus *Zanchio* tributa sunt, reliquis, ne quid desideraretur, subjunxit. Inprimis autem Editor & Poetæ vitam, & eruditorum testimonia, præfixit, quæ nec a nobis negliganter, dignissima. Ex gente *Zanchia* præ ceteris floruit *Pavlus Zanchius*, non propter singularem tantum eloquentiam & rerum gerendarum dexteritatem, quibus non se-

mel patriam, difficillimis reipublicæ temporibus, ab imminenti d'ceptione liberavit, (vid. *Jovita Rapietui Orat.* in funere *Pauli Zanchii*, Venet. 1561, 4, & *P. Donatus Calutus* in *Scena-letteraria degli Scrittori Bergamaschi* pag. 432, & in *Lampiadgho de' Guerrieri* pag. 274) verum propter egregiam etiam sobolem filiorum ipsius. Ex iis *Pamphilus*, Canonicoꝝ regularium institutum amplexus, *Jo. Chrysoſtomi* nomen adſcivit, eloquentia & eruditione cuilibet optimo ſui ſeculi non cedens. Nec *Dionyſo* ſacræ poeticæque facultatis gloria defuit, qui vitam diæ *Mariae* libris heroicorum Carminum quatuor, auspicio felici, complexus eſt. Vid. *Caluti Scena letter.* pag. 119. Verum omnium celebritatem longe vicit *Petrus*, inter Canonicos regulares *Baſilius* dictus. Hic natus eſt Bergomi circa A. 1501. Doctorem habuit *Jovitam Rapietum*, Brixienſem, hominem cum ſummo dicendi ſtudio, tum peracri præſertim ingenio, ſingularique doctri-na, præditum. Vix annos ſeptem ac decem natus, Commentarios conſcribere cœpit, in quos ex optimis quibuſque Poetis locupletiſſimam epithetorum copiam congereret; quo quidem factum eſt, ut & omnium prope Poetarum ſoſculos deguſtaret, & ad conſcienda carmina maximam facilitatem conſequeretur. Inde Romam adductus a patre, clariffimorum hominum in luce, ſui tantam admirationem excitavit, ut nemini dubium relinqueret, futurum ſe in omni ſcientia liberali, poeticæque præſertim facultate, præſtantiffimum. Scribebat enim jam ab adoleſcentia verſus, ad veterum Poetarum laudem prope accedentes. Nam, cum *Lelius Maximus* eclogam *Zanchii*, qua mors *Ceſſi Archelai Melini* deſſetur, Patavium ad *Chriſtoph. Longolium* miſiſſet, vir ille Latine ſcribendi peritiſſimus reſpondit *Lib. Epist. II pag. 90* *Basil. 1533. 8: Gratulaberis et meis verbis vel de tam præclara indole, ſimul & hortaberis, ut, qua cæpit ire, via pergat, cæc.* Mox in *Pontani* relatus eſt Academiam, in qua cum religio vigeret, ut, quod quiſque nomen acceperat, aut inſcriptione modica veterum ad normam referret, aut, ſi natura nominis id

id haud pateretur, novum aliquod acciperet; hic Noster *I. Petrus Zanctii* elegit, eoque titulo carmina quaedam edidit. A. 1549 libros *de Septuaginta*, versibus heroicis, auspicio tam felici perfecit, ut nihil iis elegantius, ornatus nihil, legi posset, quos perquam laudavit *Petrus Bemus* Epistolarum familiarium *Libro VI.* Tandem *Zanctius* Romae, Vaticanae Bibliothecae custos post *Fanulum Silkeum*, Brixiensem, insignem Poetam, a *Paulo II.* lectus, obiit A. 160 prid. Cal. Febr. pluribus Epitaphiis poeticam illius facultatem a. modum praedicantibus. Eodem spectant hic loci collecta testimonia *Lit. Greg. Gyraldi Dial. II de Poetis sumum tempor. pag. 416;* *Jovis Raptelli Orat. cit. pag. 12;* *Pauli Jovis Eleg. doct. Viror. pag. 225, ed. Bal.;* *Jo. Sambuci Dial. II de imitatione a Cicerone petenda pag. 149;* *Q. Marit Cerradi de Ling. Lat. Lib. XIII pag. 435;* *Seb. Cerradi in Comment. Brantii, seu libri Ciceronis de claris Oratoribus, pag. 6 ed. Flor. 1552;* *Pauli Maritii Lib. IV Epist. 28 ad Laur. Gambaram;* *Gabr. Pennati in Gen. totius sacri ordinis Clericor. Cantuor. Hist. tripartita Lib. III Cap. 32, 55;* *J. N. Eytbrai in Pinac. altera pag. 49;* *Franc. Mariae Mancurii in Vita M. Ant. Flamini;* ipsius *Flaminii Carm. Lib. V n. 24, VI, 62;* *Laur. Gambarae in Poemate Capravola;* *Hippolyti Capilupi Eleg. ad Bas. Zanctii, in Del. Ital. Poet. Vol. I pag. 629;* *Jo. Bist. Pignae Carm. ad Bas. Zanctium;* *Jo. Math. Tescani Pepli Italia Lib. III n. 132;* *Achilii Divicii Bergomati in Teatro P. III fol. 51, Gal. Medicii in Del. It. Poet. Gheri P. V pag. 16;* *Bern. Tassa, Bened. Varchi, Anib. Caro, Gabr. Fiamma, & plurium aliorum.* In ipsis Poematibus tam eminent multa, ut difficilior esse selectas videatur, licet rerum memorabilium indecum adjunxerit Editor. Hoc certe majore jure laborem illum ipsi Lectoribus relinquemus; cum, praeter unum carmen, omnia non iam prodeant prius.

LAURENTII MEDICEI VITA, A NICOLAO VALLO.

LORIO scripta, ex Codice Mediceo-Laurentiano nunc primum Latine in lucem eruta cura & studio LAURENTII MEHIUS, Etruscæ Academicæ Cortonenensis Socii.

Florentiæ, ex typographio Jo. Pauli Giovannelli, 1749, 8 maj. Plag. 52.

Jam ultra centum octoginta anni sunt elapsi, ex quo *Philippus* & *Jacobus Junctæ*, bibliopole Florentini, vitam illam *Laurentii* Italice versam ediderunt, eamque *Franciscus Mediceo*, *Cosmi* primi filio, dedicarunt. In epistola de 8 Jun. A. 1568 testatur *Junctæ*, Codicem MSum Italicæ versionis, ab avtographo descriptum, *Cosmo* patri paucis annis ante donatum fuisse. Servatur in Bibliotheca Florentina Codex, cui præterea præfigitur altera *Baccii Valorii*, *Nicolai* nepotis, ad *Cosmum* epistola d. 20 Jul. 1567. Creditum est vulgo, versionem Italicam a *Philippo Valerio* compositam fuisse, & credibile est, *Baccium Valorium* ex Italice *Philippi* patris avtographo exemplar sua manu sumisisse, quod *Cosmus* primo obtulit. Elaboraverat autem Latine *Nic. Valerius*, *Bartholomæi* filius, *Philippi* junioris pater, avus *Baccii*, *Marsilii Ficini* cum *Philippo* fratre discipulus, ideoque Platonicus Philosophus: quapropter in Epitaphio, *bene de Platoni dogmate, de republica Florentina, & Laurentio Mediceo seniore optime, merent appellatur*. Quod *Clariss. Mehus* edit, est apographum Autoris, *Leoni X P. M.* consecratum, cumque alio Codice collatum. Elaboratum est opus A. 1492, sed aliquot annis pressum, donec ille *Jo. Medicei* Pontifex esset electus. *Mehus* decreverat, illi vitæ versionem Italicam *Junctinam* apponere: sed, cum Latine passim paraphrasis, ac præterea multa, essent ibi perturbata, vel Autoris mentem haud accuratius exprimerent, laudabilius omisit. Nos autem ad rem ipsam progredimur. Natus est *Laurentius* A. 1448 prid. Cal. Jan. Puer tradebatur *Gentili Urbinate*, post Aretinensium antisliti sacro. Adhuc juvenis & magnifici & magnanimi cognomen adeptus est. Ut *Gentile* magistro liberalibus studiis, nominatim utraque lingua Roma-

na

na patriaque, cum prosa; tum versa, excelluit: sic & eruditio-
 nis edidit specimina. Legere meminit Autor opusculum ejus
 amatorium, cum eodem *Gentile*, lepidum admodum & expo-
 litum, multiplex, varium, copiosum, elegans, ut nihil supra.
Christophorus Lanolinus, eo tempore Poeta & Orator insignis,
 lustrans illud Carmen, *in hoc*, ait, *scribendi genere ceteros hic si-*
ne controversia superabit. Amabat Princeps *Lucretiam Doxia-*
tam, sceminam rare pulchritudinis & honestatis, equestris con-
 ditionis; hujus igitur laudes Italica lingua versibus illis pul-
 cherrimis decantavit. Olfactu caruit, sed tanto sensus animi
 fuerunt acutiores, ad prudentiam quoque civilem quod atti-
 net, qua patrem ipsum ab insidiis liberavit, ac perniciosissi-
 mam sedavit conjurationem. Amicos ex inimicis facere sibi,
 primum semper quasi strategema censuit. Ita tranquillatis
 civilibus rebus, quasi totum se Philosophiæ dedit. Hic, Aca-
 demix, post *Aristotelem*, incensus amore, *Marfilio Ficino* fa-
 miliarius utebatur, cujus ductu maxime profecit, ut & *Plato-*
nis sensus intimos & reconditos quosque penetraret, id quod
 ipse *Ficinus*, in suis scriptis, sæpissime testatur. Agebat idem
Ficinus, *Laurentium* dicere solitum, sine *Platonica* disciplina
 neque bonum civem, neque Christianæ doctrinæ peritum, fa-
 cile quæquam futurum. Hoc sentiens, quotiescunque publi-
 cis a negotiis vacabat, semper inhærebat Academix, audire ma-
 xime cupiens & alloqui *Ficinum*, qui, *Maghi Cosmi* alumnus
 apud Italos, post tot secula primus Academix fores non so-
 lum aperuit, sed intima etiam adyta penetravit. E Caregio suo
 rediens in urbem, Satiram in bibaces, argumentum ex communi
 vita petiit, simul inchoavit & absolvit, opus in genere suo con-
 summatissimum, salibus plurimis & lepore conditum. Annum
 ægens unum supra vicesimum, patre defuncto, singulorum con-
 sensu primum civitatis locum obtinuit, maxima præcipue mo-
 destia prudentiaque sese commendans. Rarissimorum libro-
 rum & antiquitatis amantissimus fuit. *Platonis* imaginem, diu
 desideratam, & in ipsis tandem Academix ruinis inventam,
 cum ab *Hieronymo Roseto*, Pistorienti, accepisset, gaudiis exul-
 tavit, eamque summa semper habuit in veneratione. Non æ-

Pag. 8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

17.

18.

21.

22. quali cultu prosequeretur *Xysium*, qui & ipse plurima fuit
 24. seq. eufor, Pontifice perquam indigna. His turbis in ipso templo
 26. necem vix evasit, in cervice vulneratus, *Laurentius*, qui nihilo
 29. minus clementissimum sese maleficis praestitit. Neque debili-
 32. or erat civium in *Laurentium*, inter medias adversariorum
 infidias versantem, fides ac voluntas, licet Pontifex ac *Ferdin-
 andus* Rex vires suas conjunxissent. Temporibus insequentibus,
 maxime calamitosis reipublice Florentinae, pro salute
 suorum extrema quaeque *Laurentius* tentavit, omnique visu vi-
 34. res hostium confringere laboravit. Tantum ibi valuit provi-
 dentia divina, *Laurentii*que fecundia, ut ipse praesens Neapoli
 37. spectaret Regem, & ad partes suas perduceret. Maximo plausu
 39. summisque congratulationibus a suis receptus, veluti palma
 mole depressa, surrexit altius, ac splendidius emicavit. Neque
 tamen exacerbatus adhuc *Xysus* quievit, sed Venetos irritavit,
 40. diuque laborandum *Laurentio* fuit, donec & huius sanio-
 41. rementem & amicio-rem indueret. Ex quo tempore potius de
 43. Venetorum potentia minuenda cogitatum est. Mox autem
 46. apud Balagolum pax conclusa est. Praeter Musice, Archi-
 tecturam imprimis adamavit *Laurentius*, sed illam praecipue,
 quae aliquid antiquitatis redoleret. Quod facile patet in Praetor-
 47. io *Cajano*, priscam illam veterum magnificentiam repraesentante.
 Pisis instituit Gymnasium scientiarum omnium, quo ut
 doctores conduceret undecunque in qualibet facultate praes-
 tantissimos, quoad vixit, nullis unquam sumptibus pepercit.
 Aluit domi suae *Politianum*, vitam licetissimum, cui quoque
 filium suum erudiendum commisit. *Martianum* Genazanen-
 sem, vitam doctrina, dicendi facultate, moribus, egregium, et
 Florentiae detineret, Coenobium illi fratribusque magnificum
 & amplum ad urbem faciendum curavit, ut sermonebus ejus
 populum ad religionem, atque cultum divinum instauraret.
 52. Ipse *Laurentius* eloquentissimus haud modo, *Ferdinandus*,
 quod diximus, flexit, sed ejus quoque deinceps juvandi neces-
 sitatem civibus suis renitentibus potentissimo persuasit. Hanc
 orationem, ex ore dicentis exceptam, Autor vitae legit, eaque
 nihil gravius, nihil copiosius, nihil ornatus, esse, judicavit.

Quin

Quin etiam, ut *Ferdinandus* aliquantulum respiraret, qui arce Pa.
 nova se continebat, animique vires resumeret, literas *Al-*
phonsi manu scriptas, quibus is incolumem se, *Laurentii*que
 tantæ ruinæ remedia præbiturum, significabat, ad eum novo
 modo perferendas curavit. Nam clausæ laminis e stanno te-
 nuissimis, involutæque pane primum crudo, deinde, prout
 moris est, decocto, datæ sunt homini, visum ostiatim simila-
 te quarenti, qui panem, de quo diximus, cum crustis aliis pa-
 nis commiscuerat. Ita per tantum terrarum spatium, per inimi- 54.
 corum oculis custodita loca, *Ferdinando* redditæ fuerunt inco-
 lumes. Tandem opera *Laurentii* solius bellum inter Pontifi- 56.
 cem & *Ferdinandum* compositum, pax Italix reddita, fuit. 64.
 Uxorem habuit *Charicem Ursinam*, & ex ea liberos septem,
 præter illos, qui obierant inter crepundia: fœminas quatuor,
 vires tres. Obiit annum agens quartum & quadragesimum, 65.
 vir æternæ memoriæ dignissimus.

CHOIX DE DIFFERENS MORCEAUX DE
 Poésie, &c.

id est,

SELECTUS VARIARUM PARTICULARUM POE-
 ticarum, Anglicano de sermone conversarum per
 TROCHEREAU.

Parisii, apud viduam Pissot, & Pissot filium, 1749, 12 maj.
 Plag. 12.

Comprehendit illa collectio periculum de Poesi, periculum
 de ratione convertendi carmina, templum honoris, Oden
 de potestate Musices, & electionem vitæ. Quæ primum occu-
 pant locum, tractationes apud ipsos Anglos generalem plau- 5.
 sum habuerunt inde jam a longo tempore, quippe quas ipse
Poëtus sub finem Periculi critici laudat. Prioris Autor nobilis
 Anglicani regni dominus *de Buckingham*, ac posterioris *Rosco-* 6.
mon, 7.

9. *Buckinghamianum* scriptum non est Poetice perfectum; sistit modo primas lineas majoris operis, & meditationes hominis ad genium seculi facti, præceptionibus *Aristotelis* & *Horatii* nixas. Stylus est concisus, plurimum sensus paucissimis verbis includens, ob eamque causam subinde paululum obscurus. Interpretatus itaque Noster est, quemadmodum *Aeschinem* atque *Demosthenem* *Cicero*, liberius & explanatus. Alter Britannici regni senator (*Milord*) fatetur, Anglis Gallos præparasse viam, sed tamen, vincere priores, præ se fert, qui carmine perfece-
 33. rint, quod pedestri saltem sermone Galli. Contrarium hic defendere laborat *Trochereau*, qui iudicat, quod ipse *Drydenius* exemplo suo talia confirmet, *Virgilium* apud Anglos poetice conuertens, secundum ipsos Criticos Anglicanos perquam infide, & sic, ut apud eum sæpe Latinus Poeta temere quærat. Contra vero laudibus cumulatur *Kesnel* Abbas, interpretæ Poeta. *Posit* carminum de homine, Periculique critici. Neclit etiam de *emendationibus* poeticis controversiam, quæ quidem adversus Anglos strenue defendit, *Rescomonium* præcipue vituperans; eademque non auribus modo, sed oculis etiam, inservire debere statuit. Aque rejiciuntur, qui carminis Gallici modos ad Latinos revocare laborarunt, Poetæ quidam Seculi XVI. Consuetudinem eandem introducere laboravit, sub
 52. Anglorum Regina *Elisabetha*, *Philippus Sidney*, eques, in *Arcadia* sua, ut & Londini A. 1737 periculum publicabatur, Græcorum ac Latinorum modos in Anglicanam Poesin introducendi. Conf. *Bibliothèque Britannique* A. 1738 P. I. Sed, ad
 57. propositum rediens interpretæ, duum viros suos comparat. *Buckinghamianus* est legislator gravis ac solidus, & adhuc solva ignem atque furorẽ poeticum, ad præceptionum siccitatem quasi vegetandam. *Rescomontus*, per suavem conjunctionem, & præceptiones miscet & gratias. Imagines formandi facultas illustrior est, spargit flores ubivis, ac semper velut incantata per itinera ducit. Elegans Poeta, & vir aulicus, obtegunt didacticum Autorem. Super utrumque vero multum *Bolat* poeticam
 58.
 60.

ticam artem collocat; ubi nihil non laudem meretur exi-
 miam. Interim uterque viam munit ad honoris templum,
 quod deinceps conspicitur. Carmen illud est opus imagines
 formandi facultatis optimæ fecundissimæque. Quodlibet ibi
 depictum est coloribus tam vivis, tamque variis, ut Poeta de-
 ferat nos in decantata loca, quæ designat. Picturæ sunt gra-
 ves ac nobiles; genius & eruditio passibus velut æquis ince-
 dunt; Poeta, Philosophus, magnus, indolem ostendit, erudit,
 incantat. Idem est *Poplus*, qui desiderium inspicavit oden
Drydentianam convertendi, tanquam præstantissimam Anglo-
 rum Poetæ inaximi lucubrationem, quam accuratissimus ille
 Criticus admodum commentat. Istæ Oda plenissima est lau-
 dabili confusione *Pindarica*; quodlibet ibi sapit *ἑδυσιασµὸν*
 poeticum; sententiæ, imagines, enuntiationes, atque reliqua,
 pertinent eo. Quæ claudit agmen, electo *Pomfretii*, vota Phi-
 losophi continet ad beate vivendum. Poetarum vitæ scriptis
 præmittuntur, passimque subjunguntur observationes. Ita ve-
 ro *Jo. Schesfield*, ætutum Comes *Mulgravius*, deinceps Dux
de Buckingham & Normamby, insignis literatorum Mæcenas, &
 cultor eruditionis non minus, quam libertatis civilis sacræque,
 mortuus est d. 24 Febr. A. 1720, ac varia scripsit, Anglis ad-
 miranda. Comœdia, quæ titulum habet, *The Rehearsal*, aut
 actionum comicarum repetitio, est dramatum *Drydenti* &
 aliorum accurata critice. Templum mortis, quo Gallicum
Haberti carmen æmulatur, & periculum de Poesi, genera-
 lem obtinere plausum. In observationibus ejus, Periculo
 poetico subjectis, monetur e. g. quod *Jo. Wilnot*, Comes Ro-
 chestriensis in *Ditcheley*, Comitatus Oxoniensis, loco A. 1648
 natus, & A. 1680 mortuus, ille sit, quem jure carpat Autor,
 quod ad cantiones indecoras, satiricas, & honestas parum, de-
 jecerit Musas. Ubi contra *Walleri* funebre *Cromwelli* elogium,
 & *Denhami Cooperæ*, laudantur; additur, quod S. *Evremont*
 priorem *Anacreontem* Angliæ dixerit, ejusque laudatum car-
 men inter palmaria sit (*un chef d'oeuvre*); alter autem vixe-
 rit *Caroli II* tempore, mortuus A. 1668, Poemæque, quod non
 minus *Popius* celebravit, summum obtinuerit in Anglia no-
 men.

Pag. 61.

62.

64.

66 seq

3.

5.

15.

19.

20.

- Pag. 21 seq. men. Dum *Cheffield* dicit, quod *Cowley* potuerit gloriari, in odarum genere se excelluisse, si quidem egregiæ naturæ regulas artis junxisset; neque sæpius enuntiationes humiliores & inappropriæ fertilem imagines formandi facultatem de-
 25. Alibi notatur, quod semper sit Poeta regias in Anglia, quos inter *Sextium* atque *Theobaldum* castigavit *Poptus*, jam eo munere fungatur *Cibber*, antea Comædus, ejus inter Comædias habeantur *the Careless Husband*, *the double galant*, & *Love's last Shift*. Muneris ejus, ejus annui reditus centum pondo Anglicorum sunt, esse saltem dicitur, duas annis singulis Odas lucubrare, die nimirum nati Regis & Calendis Januariis, quæ publicis in novis conspiciuntur, neque tamen admodum æstimantur, quin acerbis haud raro judiciis subsunt. Inter alios Anglorum Poetas *Jo.* quoque *Fletcher* in censum venit. Natus A. 1576 is excellens Poeta, Londinum venit A. 1627. Indicat *Eduard Philippus* in Theatro Poetarum, quod *Fletcher*, *Shakespeare*, & *Ben Johnson*, triumviratum Poetarum dramaticorum illustrem constituerint, quorum excelluerit quisque in genere suo. Stilus *Ben Johnsoni* dicitur purus, correctus, & insignem Autorum veterum cognitionem ostendens, *Shakspearii* ἐπιδοσιασµὲν, & imagines concipiendi facultatem, secutus. *Fletcherii* demum elegans, suavis, facilis, dives, ac fecundus. Ubi perquam *Homerum* commendat Anglus, ac proficitur, si quis eum semel legerit, aliud eundem nihil probaturum, quin insipientes ac repentis quoslibet opinaturum esse, nec opus aliis libris habiturum; interpres Gallus, partim hoc essatum confirmans, partim temperans, epistolam *Fenelonii* ad Academiam Gallicam allegat, & inde notabilem locum
 49 seq. excerpit. Mox iterum inter recentiores palmarios laudatur
 52. *Edmond.*

- Edmond. Spencer*, natus Londini A. 1576, aulicus *Elisabethæ* Regiæ Poeta, primus Anglorum in heroo genere excellens, cujus *Fairy Queen*, *Eduardo Philippi* iudice, ad inventionem ac sublimitatem Poesis quod attinet, antiquiorum ac recentiorum Poematum nulli cedit; de quo tamen, e contrario, *Thomas Rhymer* non præter rationem observet, stupendum esse, quod ingenium tam elegans, cui notissimi fuerint *Homerus* ac *Virgilius*, *Aristum* æmulari, totumque velut exprimere cæce, maluerit. Sed nos propius tangit *Wenworth Dillon* Comes *Roscommonius*, ex Irlandorum antiqua familia natus, in Angliam autem accessit a *Strafford* Comite, & Doctore *Halle*, mox autem, Anglia relicta, celebri *Bocharte*, commendatus, ejus educationi qui manum ultimam admovit. Hinc itinera fecit Comes, apud Italos diu moratus. *Catharina Philippi* in *Epist. Crinde ad Polyarchum*, Londini, 1705, pag. 79 ingenium ejus & optimas proprietates admodum celebrat. Obiit, post plura munera publica feliciter administrata, A. 1681 in Abbatia Westmonasteriensi sepultus. Inter ejus opera sunt: *an Essai on translated Verses*, Londini 1680 & 1684, 4, ejus hic exhibetur interpretatio; versio poetica sine rhythmis artis poeticæ *Horatiæ*, Londini, 1680, 4; paraphrasis *Psalmi CXLVIII*; Odæ quædam *Horatiæ*, & aliæ. Ad *Poëum* quod attinet, judicium inprimis *Voltairei* proponitur, quo dicitur: *Le Poëte, le plus elegant, le plus correct, & le plus harmonieux qu'elle ait eu: il a réduit les siffemens aigres de la trompette Angloise aux sons de la flûte*. Cum is hic versum Poëma lucubraret, nondum erat annos 22 natus; occasionem sumsit de *Chauceriano palatio existimationis*. Ille *Gottfr. Chaucer* erat insignis Poeta, natus A. 1328, *Eduardo III* Rege, cujus in aula fuit nobilis & insignis; obiit A. 1400. Sepulcrum habet in Abbatia Westmonasteriensi. Monumentum incipit:

*Qui fuit Anglorum vates ter maximus olim
Gottfridus Chaucer, conditur hoc tumulo, cet.*

Miltonus eum maximis Poëtis annumerat, *Drydenus* appellat Poesis Anglicanæ parentem, qui tanti sit ab Anglis assumendus,

- dus, quanti *Homerus* atque *Virgilius* a suis, cum naturam ubique sequatur, noveritque prudenter, quando dicendum sit, vel desinendum; ac, licet hodiernam harmoniam non sectentur
- Pag. 171. ejus versus, seculo tamen convenerint suo. Jamjam memoratus *Jo. Dryden*, e splendida Comitatus Huntingtoniensis familia natus A. 1631, mortuo A. 1666 *Davenantio*, Poeta creatus est aulicus. Periculum de Poemate dramatico juris publici fecit A. 1668, ut A. 1681 Poema, quod inscribitur *Absalom & Achitophel*, ubi *Buckinghamus* sub nomine *Zambri* proponitur, & vindictæ causa traducitur. Regnante *Guthelmo III Dryden* perdidit locum aulici Poetæ & Historiographi regii, qui *Thoma Shadwells* fuit concessus, quem ille, vindictæ studiis abreptus, Poemate perquam satirico mordacique, quod *Mac-Fleckno* dicitur, castigavit, quasi *Richardi Fleckno*, qui pessimus erat sub *Carolo I & II* Poeta, filium. Alioqui plura dramata scripsit *Drydentus*, rivalem hic habens *Settlium*. A. 1679 interpretationem poeticam *Virgilii* publicavit, admodum reprehensam a Poeta *Milbournio*, sed quoque vindicatam, cum hic suam ipsius publicæ luci daret. Obiit denique A. 1701 *Drydentus*, itidemque in Abbatia memorata sepultus est. Operum ejus optimum ab ipsis Anglis habetur, cujus hic versionem invenimus, in *S. Cæciliam* Ode. Elucet inde ignis, ἐνθουσιασμός, confusio dithyrambicæ odæ; modi numerique poetici sunt vivi ac præcipitati. Numeris mulcis adstricta, summum eadem plausum obtinuit inprimis A. 1735.
173. Postremum occupat locum *Pomfretus*, Rectoris Lutonensis, in Comitatu Bedfordensi, filius, qui celerrimas progressiones studiorum in Academia Cantabrigieasi fecit. Londinum venit A. 1703, ubi & obiit ætatis anno 36. In ejus Poematibus, præter id, quod hic exstat, sunt: Amor de ratione triumphans; periculum pestorale in Regina *Mariæ* mortem; versus ad amicum de dolore; poema, quod inscribitur *ratio*, & alia, quæ lucem conjunctim viderunt Londini A. 1740, 12. Plura forte, quam nonnulli vellent, de hoc libro diximus, sed in quo multa continentur lectu & scitu digna, cujus adeo integre lectionem nemini non cupimus commendatissimam.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji Anno MDCCLII.

**MONUMENTA AUG. DOMUS AUSTRI-
acæ, in quinque Tomos divisa. Tomus primus Sigilla
vetera, & insignia, cum antiqua, tum recentiora, varii
generis, complectitur, quibus usi sunt Marchiones, Duces,
Archiducesque Austria, nunc primum ex tabulariis,
aliisque idoneis locis, eruta, typisque æneis expressa, cum
auctario Diplomatum Austriacorum, opera & studio P.
R. P. MARQUARDI HERRGOTT, Ord. S. Be-
nedicti, Principalis Asceterii ad S. Blasium in nigra silva
Capituli Reverendiss. ac Celsiss. S. R. I. Principi Abbati
San-Blasiano a secretis Consiliis, Vices gerentis & Præ-
positi in Crotzingen, nec non S. Cæs. Regiæque Majest.
Consiliarii & Historiographi. Cum consensu
aule Cæsareæ.**

Viennæ Austriæ, prostant apud Leopoldum Joannem Kali-
woda, aulæ imperialis Typographum, 1750, fol. maj.

Alph. 3, cum Tabb. æri incisis 27.

Cui Angustilianæ gentis Habsburgicæ Genealogiam
diplomaticam debet literaria respublica, idem
monumentorum, huc pertinentium, instructissimum
apparatum, immenso & labore, & sumtu, conquisitum,
edere orditur, Reverendissimus Herrgottus; atque, quam no-
minis famam, priore illo Opere, nequicquam ringente
Hh Pseudo-

Pseudo-Calmeto, recentissimoque *Astorum Marcensium* patrono, omnino meruit, posteriore hoc, si quid judicamus, egregie tuetur. Si enim verum est, uti est, cœcutire historiam, quæ veterum monumentorum fide destituitur: esse contra hoc illustriorem, certioreque, quo magis his quasi fundamentis fulcitur; nullum est dubium, qui in his colligendis edendisque cum cura elaborant, cumulari laudibus oportere. Insignem profecto gratiam debet Celeberrimo Operis Autori, quisquis deinceps in condendis Austriæ annalibus elaboraverit, dederitque operam, uti, quæ scripserit, sint ad Lydium monumentorum veterum lapidem exacta. Semper enim ita existimavimus, neque nos pœnitet, operosiores esse illorum impeditioresque diligentiam, qui sunt in conquirendis, quibus historiæ omnis certitudo vitatur, monumentis antiquis, inque examinandis, occupati, quam qui his demum annales superstruunt. Illi enim non habent, quod sibi opuletur, præter fidem oculorum, illamque iudicii, multo graviorem, cum secernenda sunt a falsis genuina, sincera a corruptis; a supposititiis, quæ exceptione majora sunt; hi contra, nullo labendi periculo, per stratum incedunt viam, beneficio priorum; ituri alioqui per invis, per ambages, dubiis gressibus. Atque hæc omnia eo pertinent, ut, quale sit futurum, etiam posteritatis, de Reverendissimi *Herrgottii* labore improbo iudicium, intelligatur. Sed, age, quid *Volumine* hoc primo vastissimi Operis exhibitum sit, quidque sit de reliquis expectandum, curatius indicemus. Prior itaque *Tomus*, quinque enim futuri sunt, Sigilla atque insignia Austriaca octo *Dissertationibus* exponit, addito sub finem Diplomatum auctario; de quibus omnibus deinceps. *Alter Numothecam Principum Austriæ aperiet*, verbis Autoris jam utimur, qua continentur Numismata mnemonicæ atque historica, quæ vel herum jussu, vel eorum gratia, ab aliis in lucem prodierunt; numi item omnis generis & moduli, nec non moneta; singula aeneis tabulis expressa. *Tomus tertius Pinnacotheca saturus est*, in qua Marchionum, Ducum, Archiducumque Austriæ, utriusque sexus, effigies, simulacra, statue,

tue, anaglypha, ceteraque calata, sculpta, pictave, Austriacorum monumenta, tabulis aeneis incisa, referentur, adjecta singularum descriptione. Tomus quartus continet monumenta sepulchralia Augustæ gentis Austriacæ, Dissertationibus VII exposita, & tabulis aeneis illustrata. Harum autem Dissertationum prima aget de vetustate funerum, exequisque, Principum Austriæ; altera de tempore æternali, locisque sepulchralibus; de sepulchris & tumulis tertia; quarta de sepulchris ac cryptis; quinta de urnis extorum & cordium; sexta de Mausoleis; atque septima de Constatibus. Quintus Tomus Inscriptiones Augustæ Domus Austriacæ, ex templis, sociis, palatiis, sepulchris, cryptis, signis aeneis, saxeis, aliisque monumentis, nec non scriptoribus fide dignis, ubivis fere gentium collectas, exhibebit. Quibus accedet Codex epistolæ Rudolphi I, Rom. Regis, ab eruditissimis tantopere hætenus expetitus. Ex qua operis invenitur, nullum a Doctissimo Autore monumentorum genus, quod ad illustrandam stabiliendamque Historiam Austriacam facere aliqua ratione possit, prætermitti, intelligitur: estque non tenus divi Cælaris, Caroli VI, insignis in meliores literas amoris documentum, quod Eruditissimo Viro, ista ut singula studiosissime conquireret, non autor solum suatorque exstiterit, sed juverit eum etiam autoritate, quæ ad hoc destinationum genus quam maxime pertinet. Dissertatione prima de Sigillis Marchionum Ducumque & veterum Archiducum Austriæ, ab Ernesto I Strenuo, linæ Babenbergensis, ad Maximilianum I, Imperatoris FridERICI PACISII filium, ex gente Habsburgica, exponitur. Prima hic disquisitio Cel. Autoris est de tempore, quo Marchionum Austriæ tabulæ primum sigillo muniri cœperint; quod in senescens Seculum XI incidit. Neque enim vetustius Sigillum prostat eo, quod ex Archivo Mellicensi depromptum, Ernestum Babenbergensem Austriæ Marchionem loquitur; quodque jam in Austria sua, sed mutilum, exhibuit Cl. Hucherus. Quæ illic aquila comparet, ad finem usque XII Seculi usitata fuit; dum, mutatis aliquoties Sigillorum iconibus, FRIDERICUS tandem Bellicosus, quæ adhuc obtinet,

fasciam sigillo exprimeret, Quod jam anno Seculi XIII primo & tricésimo eum fecisse, ostenditur. Insigne hoc argumentum est, ad tuendam virorum doctissimorum sententiam, olim insignia cuique Principi arbitraria fuisse. Quæ de Sigillis Austriæ reliqua sunt, chronologico ordine ad *Maximilianum I* usque exhibentur; in quibus ea potissimum memorabilia sunt, quæ de *Rudolpho IV*, *Alberti II* filio, s. *XV* & *XVI* narraunt; quæque eo pertinent, ut, quas adhuc plerumque alaudas existimant, ab hoc Principe Sigillo Austriaco illatas, jam credamus aquilas fuisse. Atque illud est totius *Dissertationis secundæ* argumentum, quæ de scuto veteri Principum Austriæ inscribitur. *Aquilam simplicem*, inquit Reverendissimus *Herrgottus*, quatuor aliis auxit *Rudolphus*, quam jam notavimus; partim ut, quas in Imperio Romano dignitates gerebat, partim ut Provincias reliquas, quæ in ejus potestate essent, quæque eodem insigni uterentur, una eademque arca junctim sibi ferret. Palatinum sc, & supremum S. R. I. Magistrum venatorum ferebat; præter Austriam, *Syriam*, *Carinthiam*, habebat etiam in ditione sua Provinciam trans Anasum, *Tirolim*, *Carnioliam*, quarum quæque aquila pro insigni utebatur, reliqua. Quæ Doctiss. Autoris conjectura etiam hoc argumento egregie confirmatur, quod quinque illatum avium oculi, rostra, ungulæ denique, quo modo exhibentur, certe alaudarum non sunt, tenuium avicularum, sed avium duois, fortis aquilæ, quæ, quod quintuplex, in Sigillis numisque Austriacis non nisi minima forma exhiberi poterat, alauda credita est, hoc pertinacius, quod *Cyprianus* atque *Lazius* legionem alaudarum Romanam in consiliis Pannoniæ repererunt; inque ejus rei memoriam crediderunt Austriæ insignibus alaudas obtagisse. Confutantur hæc, aliaque plura, Seculi XV de Austriæ insignibus commenta; ut proinde dubitare non liceat, in sententiam Autoris ituros, quotquot legerint. *Dissertatio tertia* fasciam Austriacam sistit, scuti que hodierni originem. Notissima res est, a temporibus *FridERICI I* insigne hoc derivare recentiores plerisque. *Lespeletum*, dicunt, Austriæ Du-

cem, tam fortiter in expugnatione Ptolemaidis pugnasse, ut sanguine triumphali, sola parte, quæ baltheo cingebatur, excepta, quasi tinctus videretur. Imperatorem, ea re cognita, in fortitudinis hujus memoriam, Austriæ fasciam albam, clypeum rubrum intersecantem, insignia concessisse. Hanc fabulam doctissime confutavit *Herrgottus*, V. C. ex veterum scriptorum silentio, ex ipso recentiorum dissensu, ex monumentis denique fide dignissimis; quæ *Fridericum Bellicosum*, fasciæ Austriacæ, in insignibus, autorem, testantur. Quid, si addideris, eandem fere historiolum de pluribus aliis, post gentem Austriacam, narrari solere? Nonne sagaciores quique, vel hoc solo documento, commentitiam esse eam originem, intelligent? Plane illius farinae sunt, quæ alii de Istro somniant, dum, illius fluminis per mediam Austriam decursum indicari ea fascia, sibi persuadent. Certiora omnia Noster sequitur. *Enckelium*, scriptorem cœvum, Poetam Austriacum, excitat, e cujus Chronico generali, *Fridericum Bellicosum* fasciæ Austriacæ autorem fuisse, non difficulter cognoscitur. *Quarta Dissertatio*, utimur verbis Autoris, titulos & insignia Archiducum Austriæ, qui Belgium regnaque Hispaniarum moderabantur, Fecialium verbis enuntiata, exhibet; accedunt eorum symbola heroica, & lemmata epigraphica. *Dissertatione sexta* insignia Principum Austriæ Ordinis ecclesiastici continentur. Accedunt insignia Ordinum equestrium, quos vel instituerunt Principes Austriaci, vel, assumptis illorum signis, decorarent, vel institutos ab aliis ejusmodi Ordines sua auctoritate comprobarunt. Sunt vero in Ordinibus, qui Augustissimæ genti Austriacæ originem debent, *Societas aquilina*, (*die Gesellschaft mit dem Adler*,) *Alberto II Imp.* autore, anno 1433, hoc ipso memorabilis, quod prima fuit ab Austriis condita, si quidem *Lamberto* fides. *S. Georgii Ordinem* *Fridericus Pacificus Imp. A. 1468* ad tuendam a Turcarum incursionibus Austriam Carinthiamque instituit. *Carolus V Imp.*, Turcarum devictis, A. 1535 Ordinis *Crucis Burgundicæ de Tonto* autor fuit. *Virtutis marciæ* creavit *Elevora* Mantuana, *Ferdinandi III Imp.*

vltima, A. 1662. *Eadem Eleonora, pietissima Imperatrix,*
 scribente *Herrgottio, V. Cl. eam anno 1663 Vindobonæ, post*
Palatii Imperialis incendium, inter rudera, crux aurea, quæ
S. Crucis particulam continebat, integra illesaque ex cineribus
protracta fuisse, in perveniam tanti miraculi memoriam,
non modo predictam S. Crucem, soleenni ritu in templum
Reverendorum Patrum Soc. Jesu transferri curavit, sed no-
vum quoque Ordinem, pro illustribus faminis, cui a Cruce
stellata nomen, instituit. Bene sit Jesuitis, miraculorum illi-
usmodi inventoribus, qui anni eam particulam, ut plures
alias, etiam ex igne petierunt. Ordinem Amoris proximi
 A. 1708 *Elisabetha Christina, Caroli III, Hispaniarum*
Regis, sponsa, fundavit. Septima Dissertationis argumen-
tum est de Disdemate Principum Austriæ, pro vario tempo-
rum habitu, ex arbitrio Ducum, immutato. Octava deni-
que, quæ Dissertationum ultima est, de veste ducali loquitur,
de gladio, de vexillo, de baculo, seu scepro, de globo
crucigero, deque reliquis Austriæ insignibus, horumque usu
& ordine in pompis & ritibus publicis. Appendicis loco,
Austriarum Diplomatum Austriacorum attextit Reverendissimus
Herrgottus, fidem iis, quæ dixerat, facturus, daturusque
aliis, quæ Regestis Chronologico-Diplomaticis ad Austriæ
historiam condendis usui esse possint. Diplomata XXXII
sunt, atque in his inedita quædam, reliqua edita correctius.
 Dabimus singulorum epochas. Priora duo, anni 1178, *Leo-*
poldi VI sunt; tertium ejusdem *Leopoldi, sed* anni 1187; quar-
 tum *Leopoldi VII,* anni 1203; quintum *Henrici III senio-*
ris, de Modlingen, ejusdem fere temporis; sextum *Leo-*
poldi iterum septimi, anni 1216; septimum ejusdem est, an-
 ni tamen 1229; octavum *Egloffsi, Abbatis S. Crucis,* anni
 1236; nonum *Gertrudis, Ducis Austriæ,* anni 1253; decimum
Margarithæ, Romanorum Reginae, Ducis Austriæ, anni 1262;
 undecimum *Ottocari, Regis Bohemæ, Austriæque Ducis,* ejus-
 dem anni; duodecimum *Rudolphi I, Rom. Regis,* anni 1280; de-
 cimum tertium *Reversales civium in La* continet, (ita verba
 sunt,) quibus *Rudolpho I, Regi Rom., ejusque filio, Alberto, per*
Austri-

Austriam & Styriam constituto Generali Vicario, super fide illis jurato data, in casu contraventionis, paxis, in refractarius statuti, se nominatim subiciunt, anni 1281; decimum quartum Rudolphi I, Regis Romanorum, editum est, quo Comes, Nobiles, ministeriales, milites, clientes, & vasalli Austriae, jubentur filiis suis, Alberto & Rudolpho, et collatos iisdem Austriae & Styriae Ducatus, fidelitatem plenam, subjectionemque omnimodam, prestare, anni 1282; decimum quintum, cum sequentibus duobus, Alberti I est, anni 1283, 1286, & 1287; decimum octavum, Blancae, primae Rudolphi III Austriae, postea Regis Bohemiae, conjugis, testamentum, anni 1304; decimum nonum, anni 1314, & vicessimum, ejusdem anni, Friderici Præbri sunt; vicessimum primum & secundum ejusdem Friderici, sed jam Rom. Regis, anni 1326 & 1327; vicessimum tertium est Rudolphi IV de anno 1357; quod sequitur, Alberti III, anni 1357; vicessimum quintum Paucharta Rudolphi IV inscribitur, anni 1362; vicessimum sextum Wilhelmi & Alberti, patroelium, Ducum Austriae, mentionem facit, A. 1396 exaratum. Ejusdem Wilhelmi est vicessimum septimum, anni 1404. Alberti V, de anno 1424, est vicessimum octavum, ut & sequentia tria, annorum 1438, 1439, 1460, quibus jam Romanorum Regis, Alberti II, nomine utebatur. Tricesimum secundum, quod ultimum est, Fridericum Placidum Imperatorem indicat, de anno 1479. Quibus omnibus in lucem editis hoc majorem gratiam meruit apud rerum historicarum peritos Doctissimus Marquardus, quo certius est, majorem sepe Historiae lucem asserre unum Diploma, quam vel centena veterum Chronographorum volumina. Qui sub finem Index adjectus est, diligenter scriptus, hoc habet commodi, quod summa rerum capita brevi tabula sistit, compendio iis futurus, quibus otium non est, singula doctissimi Operis capita a capite ad calcem perlegendi. Quod Eruditissimi Benedictini institutum utinam imitentur aliquando, qui volumina sua, plena interdum raris & inficitiarum, literato orbi obtrudunt, Jesuitæ, nullo vel vestigio Indicis. Quod quo illi consilio faciant, non

non est hic dicendi locus. De altero *Herrgottiani* Operis *Volume*, quod nuper demum exiisse in lucem accepimus, quamprimum venerit in manus nostras, non patiemur ignorare literariam rempublicam, quousque Reverendissimi Autoris, ad juvandas meliores literas omnino facti, indefessa opera progrediatur.

HISTOIRE DES ARABES SOUS LE GOU-
vernement des Califes &c.

hoc est,

HISTORIA ARABUM SUB IMPERIO CA-
lipharum, Autore DE MARIGNY.

Parisiis, 1750, 12 maj.

Alph. 4.

Aeo, quod medium appellant, tam celebre per aliquot secula fuit Arabum nomen, tam præclaræ luculentæque res ab iis gestæ, ut mirum sit, maximam earum partem nostris hominibus prorsus ignoratam & præteritam esse, & si quid earum traditum fuit, obscure turbideque tradi. Laudanda igitur *Cl. Marignii* voluntas, qui, cum, Historiam Romanam, a *Rol- lino* ceptam, & ab alijs continuatam, placere avidèque legi, nosset, Arabumque res memoria omnino dignas esse cognovisset, consilium cepit, de illis eo modo, quo illi de Romanis fecerant, breviter exponendi. Sed valde verendum est, ne contemptus, qui Arabicas literas adhuc oppressit, per eum, ni magis crescat, certe non multum imminuatur. Levem profecto oportet esse sive præfidentem, aut, si mitius censere volumus, nimium & quoquo modo bene de literis merendi cupidum, qui de rebus Arabum differere, sermonis trorumque, quibus ea gens utitur, ignarus, audeat. Si historiarum gestarum condendæ sufficit narratio facilis & lepida, quæ ignavis & parum de veritate sollicitis tempus fallat, animumque oblectet, si causas gestarum rerum tales fingere licet, quales casus imaginationi obtulit, si mores & ingenia hominum, de quibus sermo est, ætatis suæ indoli conformare,

re, si, penuria & inopia rerum grandium, minutis inhære-
re, si in loco communi, undecunque arrepto, eloquentiam osten-
tare, si tempora locosque & viros aut non notare & secernere,
aut miscere, decet & laudi est; merebitur hic Autor inter Histo-
ricorum principes numerari. Agnovit ipse virium suarum
defectum in Præfatione. Negat, sibi subsidia ad manus fuisse,
præter *Herbelotum*, & *Renaudotum*, & Gallicam interpre-
tationem *Elmacini*. At illum quidem passim tradere pugnan-
tia, quæ conciliare, facile non sit; alterum intra fines *Ægy-
ptiæ* historię se continere. *Vatieranum* opus quis denique
non novit mali codicis *Erpentani* multo pejorem interpreta-
tionem esse? *Abulpharagium* proflus ignorasse videtur. Qui
ergo mirum sit, a viro tam præclaris opibus instructo profe-
ctum fuisse opus, quod perquam frequenter emendari, nisi una
litora, nequeat? Equum esse verumque nostrum hoc iudicium,
exemplis aliquot demonstratum dabimus. Vitam *Mubamme-
dis e primo Volumine*, & vitam *Marwan* secundi ex *ter-
tio*, hoc sine deligemus, specimen hujus libri gustumque da-
turi. Alterum, quem *Marignius* huic submitit, complemen-
tum hujus (*l' Histoire des revolutions des Arabes* puta), gemel-
lum fratri esse, propediem demonstrabimus.

Non satis familiarem Arabibus esse Gallum hunc, præ-
cipue narratio de vita *Mubammedis* probat, quem tamen vi-
rum e tot proditis monumentis melius nosse poterat. E, c.
pag. 9 ait, *Mubammedem* officiis vilissimis adhibitum fuisse, de-
nique rei camelariæ præfectum. Quænam illa fuerint offi-
cia vilissima, noluit a se dici. At in eo fallitur, quod came-
lionem perhibet hunc Arabem fuisse. Mercator fuit, qui
iter in Syriam semel atque iterum in camelis faciebat, non
camelio: nisi forte Gallo huic omnes, qui camelis vehun-
tur, cameliones sunt. Camelos tantum curant Arabum illi,
qui sub dio & tentoriis agunt, scenitæ & nomades dicti. At
qui *Mahommed* urbanus erat. *Pag. 10*, dithyrambico narra-
di more, sibi familiari, Prophetam hunc Arabicum posses-
sorem immensarum opum appellat, quibus fretus de nova
condenda religione cogitare cœperit, Arabici autem Auto-
res,

res, modice viaticatum eum, perhibent, fuisse, eoque saepe ad-
 actum angustiarum, ut lapide supra ventriculum alligato cu-
 bitum iret, latratos inedia repressuro. Saepe transisse men-
 ses integros, quibus in ejus familia ignis nullus luxerit. Reli-
 gionem porro novam proprie non condidit *Mubammed*,
 certo non fretos opulentia sua, sed veterem *Abrabam*, ab
Ismaele Arabibus impertitam, resuscitavit & revocavit ab ob-
 livione, deteraque superstitione, quam longum tempus ipsi
 affixerat, adscitis ab Evangelio & aliunde coloribus fucavit.
 Ejusdem commatis est, quod *pag. 13* asseverat, *Mubammedem*
 liberalitate potissimum sibi factionem concivisse. Libera-
 lis si fuit erga suos *Mubammed*, fuit non de suo, pauper
 enim erat, ut solent Arabes esse, gens domifeda, deses, mer-
 caturæ haud dedita, opificiorum contemtrix & inimica,
 sed erat de alieno, ut latro, prædæ largus. Non amicus *Mu-
 hammedis*, non persuasio de veritate atque sanctitate præce-
 ptorum ejus, sed prædæ cupido, gentem avidam & famelicam
 ipsi conciliabat. Medinenses cum urbe sua non ideo reci-
 piebant, quod a Deo legatum crederent, sed quod peritum
 latrociniorum ducem, aptumque ampliandis suis fortunis, confi-
 derent. Meccani nempe, & præcipue illa apud Meccam fa-
 ctio, quæ tunc obtinebat sub duce *Soffavo*, patre *Omajjada-
 rum*, *Mubammedi*, ejusque gentilibus, factioni tunc viribus in-
 feriori, vehementer infesta, mercaturam in Syriam exerce-
 bant; quapropter urbem Medinam in itu redituque non attingere
 nequibant. Sperabant itaque Medinenses, si *Mubamme-
 dem* penes se haberent, qui numerosos gentiles apud Meccam
 reliquisset, posse se per hunc rescire, quando exituræ illinc
 catervæ itinerantium essent, iisque certiores & inevitabiles
 insidias ponere. Præterea Meccanorum multi, *Omajjada-
 rum* impotentiam & arrogantiam exosi, viribusque minores,
 oppressæ factioni se addetant, similis fortunæ studio & com-
 miseratione, qua alterius spiritus & vim juncti frangerent.
 E *pag. 26* intelligitur, *Marigniam* haud novisse, peregrinatio-
 nes religiosas ad alCaban, templum Meccanum, diu ante
Mubammedem apud Arabes obtinuisse. *Pag. 27* prodit, ignorum
 sibi

sibi fuisse, Judæos, quos *Muhammedes* arvis infectatus fuit, & graviter afflixit, origine Arabes fuisse. Lepida porro, quam *Muhammedes* narrat, historiola de missa ad *Muhammedem* ove assata, sed venenis infecta, quo tempore Chaibarum obsidebat, errandi huic, nugasque nugis accumulandi, occasionem dedit. Quo pertinet, quod *pag. 28* ait, Arabicum Prophetam per integrum triennium doloribus, veneni har'li reliquiis, excruciatum fuisse. Atqui post expugnatum Judæorum illud, quod diximus, castrum, non tres, sed quinque, annos in vivis exegit *Muhammedes*. Ut deinceps ab hac ejus expeditione contra Judæos ad alteram, contra Græcos susceptam, transiret, utitur verbis, quæ ducem hunc, quamvis male se haberet a veneno, nullis artibus expugnabili, non tamen propterea in Græcos excursionem omisisse significant. Macri & elumbez transitus, qualis hic est, ab uno argumento ad alterum, causæque rerum fictitiæ, librum huic magno numero obsident, ex eoque pannum efficiunt, commentis, sed arte valde rudi, confutum. *Pagina 34* tota scatet erroribus. Insignis ille est, quando perhibet Autor, *Muhammedem*, cum victoria in patriam redeuntem, civibus non æque parvisse, atque fecerat, cum prima vice urbem patriam expugnaret. Desumpta sunt hæc ex illis commentariis, quos nascens *Marignius* in res humanas secum intulit, & aliquando rursus secum esseret. Omnes enim, quotquot exstant, Autores captam a *Muhammede* patriam semel tantum, & absque caede, annoque exilii non septimo, ut Gallus vult, sed octavo, perhibent. *Pag. 42* describit iter *Muhammedis* cum uxoribus suis religiosum ad Meccam, eo apparatu, qui Ducissas Franciæ magis, quam Arabissas, deceret. Si novisset, quomodo constructæ sint, quam simplices, quam paupertinæ & incommodæ, illæ cunæ, in quibus iter in Oriente super camelis fit, superbas lecticas non crepuisset. *Pag. 42*, *Muhammedem*, asseverat, primum apud Meccam instituisse, ut cameli inter sacra mactarentur. Mos ille gentis Arabiæ antiquitate æquat; cujus vestigia in vetustis scriptoribus exstare, si negat, fidem non meretur; attamen credimus facile, ei reperta nulla fuisse, qui libros

Arabicos neque excussit unquam, neque legere novit. *Pag. 44* e cellis, quas uxores *Muhammedis* incolebant, singulares domos facit vir, qui *Muhammedem* pro Principe opulento reputabat, ideoque ejus uxoribus amplas ædes & splendidum comitatum non poterat non tribuere. *Pag. 47* movet rursus camarinam suam, ovillam venenatam, eamque ait annos *Muhammedis* in compendium misisse. Tanquam si a veneno periisset, aut brevis ætas esset, quæ tres & sexaginta annos implevit. Bonam ipsi valetudinem ibidem tribuit, & robustum corpus, quem paulo ante fontico malo dixerat obnoxium. *Pag. 55* acriter in polygamiam *Muhammedis* invehitur, more nostratum, quos mores & consilia orientalium fugiunt. Orientalium uxores ancillæ magis, quam conjuges, sunt, opulentæ instrumentum & ostentamentum; mutataque sæpius thori vires ipsi non tam libidinis solamen, quam sanitatis præsidium, sunt. Judicant illi, natura invita gravidis accubari, in damnum matrum & prolis; & unum virum seminis pluribus sufficere & præesse juberi ab eadem natura, quæ gallum gallinis unum multis imposuit.

Quæ in vita *Muhammedis* hætenus notavimus, minuta sunt præ iis, quæ vita *Merwani* suggerit *pag. 483 Tom. II* & deinceps. Fuit *Merwanus* Omajjadarum Chalifarum ultimus, & in paucis atque optimis. In ejus satis enarrandis *Marrignus* graviter aliquoties labitur, tempora hominesque miscens. E. c. quæ *pag. 486* de *Hakemo* & *Otkmano* tradit, penitus vitiosa sunt. Fratres hos, *Walidi* filios, armis invasisse *Merwanum*, ait, sed victos ab hoc, & ne deinceps novas res molirentur, e medio sublato fuisse. Atqui Arabici Auctores, ut v. c. *Elnactus pag. 82*, sic narrant casum: *Walidum Chalifam*, *Jazidi* filium, fato concedentem, reliquisse duo parvulos, *Hakenum* & *Otkmanum*, paulo ante nominatos, quos a successione in regnum paternum *Jazid*, filius alterius *Walidi*, exclusit. Huic, paulo post vivis exequito, successisse fratrem *Ibrahimum*, quem exturbatum ivisse *Merwanum*, vindicemque se gessisse causæ parvulorum. Commissi coram *Damasco* pugna, victum *Ibrahimum*, in urbem se recepisse, par-

parvulisque in carcere perentis, & exspoliatis thesauris, au-
fugisse. Cadavera inique occisorum decore funere *Merwa-*
num extulisse, & Chalifatum suscepisse, velut eorum legitimum
hæredem. Figmenta sunt, quæ pag. 489 perhibet, totaque pagina
497 cancellari digna est. De *Zulcimano* quodam multa disserit,
novæ sectæ turbarumque in Perside autore, e *Roderico To-*
letano, ut videtur, hausta, aut alio, impuro certè, fonte.
Conferatur *Historia Revolutionum Hispanicarum*, liber Galli-
cus, T. III pag. 39 seq. & *Curionis Hist. Sarac.* pag. 37, & *Theo-*
phanes pag. 356, patebitque protinus, *Zulcimanium*, aut *Soleimanium*
hunc, & *Curionis Asmulinum*, & *Theophanis Anasudum*,
vero nomine *Abu Moslemum*, cujus *Marignius* pallium hono-
rificam mentionem facit, unum eundemque virum esse. Si-
mile ipsi contigit in *Jazido*, Ibn, seu filio, *Hobetrab*, quem
Theophanes l. c. *Ἰβνέβειρα* appellat. Hunc virum *Mari-*
gnius in tres dissecat pag. 499 & 502, primo *Jazidum*, tum *Ibl-*
num, denique *Betrab* aliquem. Quæ de his tribus narrat,
de uno debent intelligi, *Jazido Ibn Hobetrab*, *Merwani* in
Chaldæa legato. Pag. 511 appellat *Salekum* juvenem, militiæ
magistrum, qui tum temporis non potuit quadraginta minor
annis fuisse, sed videtur decem lustrâ jam excessisse; verum
nesciebat Gallus noster, *Salekum* hunc patrum Chalifæ *Abil*
Abbasi fuisse; quem quin decennio saltem superaverit, dubitari
nequit. Atqui decessit vita *Abul Abbas* anno ætatis tertio & trige-
simo, non decimo octavo, quod perhibet *Marignius* T. III
pag. 9. Ergo debuit patruus ejus tum temporis, nisi quinqua-
ginta, certe quatuor & quadraginta, annorum ætatem attigisse.
Pag. 512 refert excidium *Merwani* & *Omnijadarum* ad A.
Chr. 752, & *Hegiræ*, seu fugæ, 134. Sed *Muhammedani* Chri-
stianique Autores consensu haud dubio illustrem hunc casum
anno Chr. 750, Fug. 132, imputant.

Satis patet ex his paucis speciminibus, qualis hæc sit Chal-
farum historia, & quo in loco habenda. Videtur ingenium
eam condidisse, commentandis fabulis amatoris, quam eru-
dite fideliterque & curate narrandis rebus gestis, natum
aptius.

BIBLIOTHEQUE CURIEUSE, HISTORIQUE, & critique, &c.

hoc est,

BIBLIOTHECA CURIOSA, HISTORICA, & critica, sive Catalogus, judicii ornatus, librorum inventu rariorum; Auctore DAVIDE CLEMENT.

Tomus I & II.

Gottingæ, apud Jo. Wilh. Schmidium, 1750 & 1751, 4 maj.

Tom. I Alph. 2 plag. 14, Tom. II Alph. 2 plag. 18.

Insignis nostræ ætatis felicitas est, quod rei, quam vocant, literaræ studium plurimos habet amatores, ita hæc tractantes studia, ut hinc plurimum commodi ad ceteras eruditionis partes redundare possit. Multa sunt & eximia magnorum virorum in hoc literarum genus merita; suntque in nostris manibus innumeræ doctorum virorum lucubrationes, quibus historiam literarum docte prorsus & egregie illustrarunt. Quæ cum partim summam omnium, partim aliquam quadrandam, consecutæ sint laudem; omnes certe ad communem utilitatem, quod suum est, conferunt. Hoc nomine commendari inprimis meretur præsens, quo Venerabilis *Clement*, Ecclesiæ Reformatæ, quæ Hannoveræ congregatur, Pastor, literarumque decus, eximium, civitatem eruditam & donavit, & donare perget, opus eruditum. Id enim tibi, docte harum literarum æstimator, Bibliothecam aperit librorum rariorum, quæ vix parem inveniat. Noli vero prius, quam attentiori lustres oculo, existimare, te tantum ad superficialiam admissum Iri cognitionem, sed accipere te puta notitiam librorum multo luculentiorum solito, atque accuratiorum. His enim studiis tricennale Auctor navavit operam, eoque feliciore ea in re gaudere potuit successu, quo pluribus, quæ hic labor desiderat, subsidiis fuit præditus. Non vulgarem enim ubique prodit linguarum, quibus Europa utitur, veterumque monumentorum, scientiam, multam & solertem in omni doctrinæ

Strinx genere lectionem, scopulorum, in quos alii impègerunt, prudentem fugam, summum studium in colligendis perferutandisque libris rarioribus, & quæ paucissimis contingere solet, Felicitatem, instructissimas adeundi Bibliothecas. His aliisque adjunctis subsidiis, prudens sedere potuit iudex in cognoscenda raritate operum Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Rabbinorum, Hispanorum, Gallorum, Anglorum, Germanorum, Italarum, aliorumque. Quæ non ipse vidit & perlegit, ea ex aliorum operibus fide dignis hausit. Usus est in hanc rem Bibliothecarum & publicarum, & privatarum, Catalogis, ad quos sæpiissime provocat. Ipsa quoque de libris, quos inter rariore refert, scriptorum testimonia, hinc illinc dispersa, sedulo collegit, multaque accuratione inter se contulit. In omnibus vero recensendis multo studio exercitatum, multa lectione expositum, iudicii acumen, ubique vero laudanda modestia, elucet. Hoc omnino dicendum putamus de causis, quibus Celeb. Autor motus, librorum confirmat raritatem. Quam ut eo certius demonstraret, in Præfatione plura, quam alius unquam, quæ huc spectant, præmonet Lectores. Libri vero cujusdam raritatem vel per se talem putat, vel positis certis conditionibus; illam necessariam, hanc contingentem, appellat. In censum rariorundam librorum & editionum necessitate quadam veniunt vel editiones, quarum tantummodo perpauca prodierunt exempla, vel illæ, quarum suppressio vi quadam facta; vel quæ fere penitus tristibus quibusdam fortunæ casibus interierunt; vel quarum exempla ob paucitatem emtorum divendi non potuerunt, vel volumina imperfecta, quorum tantum pars typis exscripta fuit, vel tandem exemplaria alicujus operis, membrana, aut charta majori, quam in reliquis exemplaribus, impressa. Raritas vero contingens est in illis libris, qui ad quosdam tantum perveniunt homines, cujus generis sunt vasta opera, plagulæ volitantes, historiæ peculiare urbium & Academiarum, historiæ & constitutiones, monasteriorum, ordinumque ecclesiasticorum & secularium, descriptiones stammatum nobilitatis, genealogiæ certarum illustrium famil.

familiarum, descriptiones prætorum, pomparum, ceremoniarum, vite eruditorum virorum, catalogi Bibliothecarum, vel celebrium typographorum, libri plane critici, aut illustrantes antiquitates & artes curiosas, generatim autem libri omnes, lingua parum usitata confecti, aut macaronici, ut cum Autore loquamur, & data opera corrupti; porro damnati, aut digni, qui damnentur, v. c. qui artes docent superstitiones, paradoxo, aut heterodoxo & obsceno, qui honori rerum sacrarum adversantur, seditiosi, famæque illustrium virorum detrahentes, satiræ, & libelli famosi. In ipsis quoque editionibus sæpius deprehenditur raritas, quæ vero contingens est. Huc referuntur editiones antiquæ; ad fidem MStorum Codicum expressæ, prima cujuslibet urbis, post constitutam ibidem typographiam, editio, porro editiones celebrium Seculi XVI typographorum, editiones non mutilatæ, aut interpolatæ, aut literis insolitis impressæ, aut apud externos editæ, aut nostris ex Germaniæ regionibus in longinquas terras translatae, aut nunquam venditæ, aut sumptibus ipsorum Autorum impressæ, aut diversæ unius editionis partes, diversisque sub titulis venditæ, & tandem editiones, quarum diversa volumina successu temporis & diversis locis impressa sunt. His addit gradus quosdam raritatis, ex quibus apparet, libros quosdam esse parum obvios, alios raros, alios rariore, valde raros quosdam, alios fere summæ, alios maximæ, raritatis. Hæc omnia, & quæ de causis, & quæ de gradibus, raritatis observavit doctissimus Autor, lectissimis exemplis illustravit. Hæc de Præfatione *Partis prioris*, quæ literam *A* usque ad *Aq* includit. Altera vero ducit filum usque ad *Bay*. In utraque vero *Parte* invenient lectores satis, quo sitim explere possint. Sed difficilis plane labor esset, ex ejusmodi opere, quod ubique abundat anecdotis, vitis doctorum virorum, aliisque rebus, attenta lectione dignis, præcipua excerpere. Legisse autem neminem pœnitebit, quæ *Celeb. Autor* e. c. de *Henrico Cornelio Agrippa ab Nettesheym* commentatus est, cujus primam libri *de certitudine & vanitate scientiarum & artium* editionem, quæ Antverpiæ A. 1530 prodiit in lucem,

Pag. 81 seq.

lucem, maximæ raritatis esse exillimat, posteriores vero ejusdem libri editiones inter valde raras refert. Similiter multa differit de libro ejusdem Autoris de *occulta Philosophia*. Cuius de personato *Theophilus Akthas*, sive *Joannes Lysero*, polygamizæ defensore, ejusque libris, agit, multa addit, quæ ad historiam ipsius vitæ spectant: Inter summæ raritatis libros refert etiam *Joannis Andrea*, Episcopi Alericenis, Epistolarum ad diversos Librum I. *Joannes Tritheimus* primus de hoc volumine loquitur, sed nec tempus, nec locum, nec formam, impressionis addit. Alii quoque nihil amplius docent, quam titulum hujus libri, cui *Cent. Zellnerus* adhuc addit, Venetiis fuisse impressum. Inde dubitare videtur Autor, an liber hic unquam typis fuerit exscriptus. Excitat igitur eruditos homines, ut huic rei extra dubitationis aleam ponendæ operam navent. Raritatem, quam habent libri vetiti, ostendit in libro Anonymi, qui inscribitur: *Vorago, qua Anglia Gallico convulso absorbenda*; de cujus libri Autore, *Jo. Stubbelski*, Noster pluribus commemorat. Alia raritatis causa est in Anthologia Græca de anno 1494, cujus nitidissimum exemplum, membrana expressum, exstat in Bibliotheca Hannoverana.

Alter hujus Operis *Pars* eadem, qua *prior*, rerum notabiliorum copia se commendat. Cui enim non placeret Commentatio de *Antonia de Arena*? Quem poeniteret legisse, quæ Cl. Autor de *Leonardi Aretini* libris de *Bello Italico adversus Gothos*; de *Bello Punico*; itemque de prima *Epistolarum*, A. 1472 facta, editione, docuit lectores. Ipsa quoque historia doctorum hominum in *altera* hac *Parte* multas accepit accessiones. Ut certius hoc intelligatur, inspicere Lectorem ea jubemus, quæ de *Tullia d'Avragona*, *Carolo de Aremberg*, *Jo. Argento*, *Benedicto Aria Montano*, & de *Aristotele*, aliisque, leguntur. Addidit etiam multis in locis emendationes, ubi vel doctissimos viros aliquid humani passos esse cognovit. Sic, cum *Jac. Frid. Reimannus* *Francisci Arisi* opus, *Cremona literata* inscriptum, opusculum appellaverit, recte Doctiss. Autor admadvertit, tribus id majoris formæ Tomis contineri. De *Theodori Agrippæ d'Autigne* libro de *dissidiis Pa-*

trum, citato a doctis quibusdam viris, observat, illum nunquam prodiisse in lucem. Possemus plura alia exempla proferre, quæ lectione præ ceteris digna nobis visa sunt, & in his laudare imprimis diligentiam Autoris, quam in commemorandis editionibus operum *Aristotelicorum Aldinis* & *Weckelians* præstitit, porro, quæ de primis *Arundian* libri *de vero Christianismo* editionibus, itemque de libro, paucis adhuc cognito, *de arte moriendi*, observavit; sed jam satis est dictorum, unde intelligi facile potest, quantum huic operi pretium sit statuendum. Ceterum Lectores suos Autor adhuc XVI, aut XVIII, expectare jubet *Voluntina*, quibus conficiendis jam omnia parata esse confirmat. Unum est, quod caveri in posterum a Clarissimo Autore vel maxime cupimus, ne integra Autorum, imprimis recentiorum, quos nemo facile ignorat, loca, longiora sæpe, & libri tantum molem argentia, apponat, sed hæc, contractis eorum summis, apud ipsos Autores, si cui libuerit, legenda relinquat. Quod si fecerit, dici vix potest, quantum ipse spatii & paginarum sit lucraturus, & quod præcipuum est, quam bene hoc ipso de emtorum crumena meriturus.

GEORGII ERHARDI HAMBERGERI *Physiologia medica, seu de actionibus corporis humani sani, doctrina, principiis physicis; a se editis, itemque mathematicis & anatomicis, superstructa, cum figuris æneis & Indice.*

Jenæ, impensis Theod. Willh. Ernesti Guthii, 1751, 4.

Alph. 3, plag. 17, Tabb. æn. 7.

Multorum annorum opus, magna eruditorum lætitia, lucem tandem adspexit, in quo *Physica* & *Mathesis* cum theoria sani hominis amico junguntur consortio; cumque in uno libro variarum, quibus effectus causarum vitalium explicantur, disciplinarum sit conspiratio, & ad rem medicam applicatio, magnam utilitatem, magnam etiam quo-

quorundam, qui ægre ferunt, etiam aliis aliquam nominis celebritatem esse, invidiam, liber ille non potuit non habere. Quis enim ignorat, quanta passim in *Hambergerum* excutiantur fulmina, quæ ille magnò fert animo, cum major nunc sit, quam cui nocere possit obtrectatio. Nos autem istis litibus nunc nos haud immiscemus, sed historica fide doctrinam Clarissimi Autoris de homine sano recensebimus. Primo loco exponuntur actiones, in quarum exercitio vita humana consistit, motus scilicet cordis & pulmonum, & ab utroque dependens humorum vitalium circumductio. Totus homo vas est, siquidem corpus ejus variis cavitatibus, pariete elastico confectis, quæ humorem recipiunt ac movent, constructum est, atque minimis etiam vasis sua vasa sunt. Circumit in vasis sanguis, cujus gravitas specifica variat, uti arteriosus est, vel venosus. Arteriosus, trigesima sui parte, venoso specificè gravior, in cane deprehensus est, utpote qui sit densior. Sed eadem utriusque sanguinis densitas semper haud est, utque animalia, quæ in experimento fuerunt, liberalius, aut pressius, respirarent, utque varia animalia, vel ipse homo, sub examine fuerunt, ita quoque utriusque sanguinis varia fuit existimatio. Serum sanguinis ipso rubicundo sanguine specificè est levius, cumque sanguis, ex arteria, vel vena, animalis missus, angusto vase excipitur, intelligi potest, utriusque, quoad seri gravitatem, rationes discrepare insigniter. Sanguis enim caninus, arteriosus, ratione gravitatis sese habuit ad serum suum, uti 500 ad 525. Sed illud sese ad venosum habuit, uti 500 ad 515. Serum sanguinis partem rubicundam multis modis quantitate superat, cumque spontaneæ separationi sanguis, ex vena missus, relinquatur, progressu temporis serum plus magisque explicatur, & rubram massam deserit. *Hambergerus* ex sedecim libris massæ sanguinis decem libras seri, sex autem partis rubræ, obtinuit, deprehenditque, serum erga rubram partem esse, uti 145 ad 176. Cum autem sanguis desiccatur, seri plus inesse, quam dictum est, deprehenditur. Cl. Autor ab unciis undecim & duabus drachmis sanguinis humani residuas habuit uncias duas materiæ nigræ

solidæ. Ipsi sanguinis serum solidi partem habet, & ex sexcentis quadraginta libris gravis illius materiæ superfuerunt grana septem & quinquaginta. In sanguine salitum acidum quo sal & aque determinata reperta fuit portio, & acidum quidem sese ita manifestavit *Hambergero*, ut *Toumefol* quoque Gallorum converteret. Acidi autem præsentiam in sanguine Noster defendit, itidemque alkali subesse haud negat, volatile scilicet, quod purum offendi, haud putat, suntque hæc salia semper intime immixta reliquis sanguinis partibus, ita tamen, ut, ob hanc mixtionem, in sal medium conversa haud sint. Aerem atque ignem inesse sanguini, experientia, in vacuo diligenter instituta, probant. Cum enim & sanguis, & partes sanguine plenæ, sub campana intumescant, cum præterea nec aqua, nec solidum, in vacuo in majus evolvantur spatium; ideo nihil superest, quod partibus animatis, sub campana intumescantibus, istam elasticitatem concedere possit, præter aerem atque ignem, quæ duo fluida omnium sunt maxime elastica. Aer, in sanguine contentus, plurimorum effectuum in homine observandorum causa est; cum ipse sit elasticus, ideoque conatu suo semper globulos rubros disjungere tentat, hinc totam massam reddit elasticam, magisque sese expandit, ubi aer externus levior est, dum, pondere aeri reddito, ad priores terminos iterum compellitur. Igneas autem particulas a sulphureis derivat sanguinis particulis, quæ, uti uberiores, vel pauciores, de se dimittunt igniculos, ita calorem vel augent, vel minuunt, utpote qui plus intenditur, vel minuitur, uti circumjectus aer scintillas oleosæ sanguinis partis vel continet, vel liberum illis per cutis vias largitur exitum. Salia autem volatilia, agentia, uti solent, in sulphureas sanguinis partes, igneas, sub illis contentas, moleculas, liberant. Attritus enim solus globulorum rubrorum inter se calorem generare posse haud videtur, cum globuli rubri sanguinis nostri proximo aliquo contactu inter se haud jungantur, ut calor propterea nasci possit. Terræ sanguinis partes, quatenus sulphureis adherent, majorem illi conciliant cohesionis gradum, & diffusionem

nem ignearum retardant, veluti videmus olea stillatitia, quo frequentius destillata, atque a partibus terrenis plus liberata fuerint, eo fieri semper & fragrantiora, & fervidiora. Aqua autem reliquis salinis, aut terreis, particulis, globulos constituentibus, minorem cohesionis gradum largitur. Maxima illius requirebatur quantitas, cum ipsos globulos sustentare, movere, atque a cohaesione liberare, debeat, impediatque salia, quo minus, concentrata magis reddita, in solidas partes agere queant. Tota massa sanguinea, ex his omnibus effecta, vario tempore atque in diversis hominibus, determinatam accipit gravitatem, levitatem, cohesionem. Inde dependet certus viscedinis gradus, vel elasticitas, & tanta quidem, ut, nisi aer externus, pondere suo, resisteret, expansionum, imo rupturarum, causa exinde futura sit; hinc resultat certa motus sanguinis intestini temperies. Quantitas sanguinis diversimode ab Autoribus fuit tradita. Jo. Tabor illam libris 16, cum Bergero, Relsinkius 30, aestimat, quod ideo factum est, quod isti Autores ex sanguinis per vulnus ad mortem usque effluentis, copia massam humorum ponderarent. Sed omnia liquida nec vulnere, nec morte, per causam aliquam colliquantem inducta, auferuntur penitus ex solidis, docentque hæmorrhagiæ graves, hominibus, cum septuaginta & ultra libræ sanguinis ex naribus emissæ essent, adhuc vivis, sanguinis plus in homine esse, quam Autores illi tribuerunt. Desiccatio partium solidarum docuit, quintam partem totius esse solidam & siccam, reliquas haberi fluidas. Motor sanguinis atque humorum cor est, ejus momenta, in vulgus cognita, attingere nunc nolumus, illis inhæsurî, quæ a Clarissimo Autore paulo curiosius pertractantur. Columnæ ventriculi utriusque, a valvulis, singulæ auriculæ protensis, per tendines ortæ, præcipue in sinistro ventriculo, apicem cordis transeunt, ibidem incurvantur, & per totam superficiem cordis, spirali ductu, ascendunt. Inter fibras cordis obliquas externas, atque inter obliquas & rectas internas, duplex interjacet spiraliū series, quæ a basi cordis ad sinistri ventriculi finem excurrit, & inde per

dextram ventriculum ad cordis basin revertitur. *Winkl-*
vius, abbreviationem cordis, errorem physicum, durante sy-
 stole, esse, scripsit; sed *Cel. Autor* docet, aliquantulum abbre-
 viari cor omnino oportere, cum basis cordis diametro sit
 immutabilis, ipsas autem fibras durante motu abbreviari, in
 quo natura motus consistit, oporteat. Sed apex cordis ver-
 sus basin ascendere nequit; ergo vel nulla, vel parva, cordis,
 durante systole, est abbreviatio. Tempore systoles cordis, fibræ
 ejus longitudinales nec agunt, nec agere possunt; ergo totum
 cor ubique non agit in systole. Cum aperturæ cordis, arte-
 riolæ, ob robustos tendines, circulares, illis circumjectos,
 haud mutantur diametro, ipsæque fibræ valvularum semiluna-
 rium circulares, eadem, quæ cordis, contrahantur; ideo
 oportet partem earum liberam stringi, abbreviari, & versus
 parietes arteriarum recedere atque aperiri. Sed valvulæ, auri-
 culis protensæ, eo tempore ad contactum perducuntur, ipsaque
 orificia clauduntur. Per contractionem fibrarum cordis
 longitudinalium, vi vitali & physica, fit cordis diastole, ipsæ-
 que hæc fibræ, adhuc curvilinæ, in statum minus curvilli-
 neum, ac fere rectilineum, abeunt, ventriculorum cavum restitu-
 jtur, & resistentia fluido, per aurículas illapsuro, tunc demitur.
 Columnæ carnes, licet contractionem cordis nihil adjuvent,
 jvant tamen, suo volumine, depletionem cordis omnimodam,
 quæ perfici, sola spiraliū contractione, nequit, cum semper
 inter illas, quantumvis contractæ fuerint, oporteat ma-
 nere aream, nec unquam contractus orbiculus in punctum
 aliquod penitus converti possit. Sed fibrarum spiraliū area
 sinister est ventriculus; ergo illæ ad contractionem dextri
 nihil conferent, licet parietis dextri ventriculi partem con-
 stituant. Sed peculiare & *arcuales* fibræ dextri sunt ventriculi,
 quæ contractionem ejus præstant, atque illæ, cum spiraliū
 sinistri, utri & utriusque ventriculi longitudinales, motum ex-
 ercent synchronum. Expansio auricularum nullo motore mu-
 sculari celebrari videtur. Lacertuli enim omnes, qui illarum
 internum describunt parietem, in se nihil virium habent, quod
 expandere possit, sed omnia ista auxilia contractioni favent,
 &

& vis sola fluidi ad expansionem auricularum sufficit. Aderit tamen resiliencia in fibris, quæ contractionem auricularum juvânt. Hæc a fluido penetrante superanda est; ast hæc resiliencia est minima, cum tunica auricularum externa lacertulorum interstitiis penitus haud adhærescat. Tunc autem, cum, ab incremento fluidi, lacertuli & tunica auricularum externa in orbicularem flectuntur faciem, illæ sese contrahunt, premuntque fluidum erga locum, ubi minima adest resiliencia. Motu cordis, sanguis, ministerio duplicis arteriæ, pulmonalis ac aortæ, utriusque in immense parvos ramos extensæ, per pulmonem totumque hominem disjicitur. Ut autem de structura arteriarum, earundemque variis finibus, nunc nihil moneamus, illud a Cl. Autore egregie scriptum esse percipimus, quod ad circuli leges attinet. Arteriæ, cum longitudinalibus fibris destituantur, se ipsæ suis haud extendunt viribus, sed opè liquidi transeuntis dilatantur. Dum enim valvulæ semilunares, foramini arterioso præfixæ, suis spiralibus fibris in se contrahuntur, via sanguini, erga locum, ubi minima est resiliencia, conceditur. Resistit autem actioni cordis sanguis in arteriis hærens, sanguis in venis hærens, atque ipsa parietum arteriæ densitas. Hac resiliencia efficitur, ut omnis sanguis ex arteriis, uno jactu, propelli nequeat. Extenduntur tamen arteriæ omnes uno eodemque tempore a vi propulsi sanguinis. Cor autem solum progressus sanguinis causa haud est, sed alia accedere debet causa violenta, quæ sanguinem propellat proximo, sequente post systolem, cordis momento, tam ex elatère, quam quia annulares fibræ per prægressam expansionem ad contractionem extimulantur, vitalitate sua, arteriæ agunt in sanguinem, valvulis semilunaribus retrogradum ad cor motum impredientibus. Minime arteriæ nulla gaudent systole, utpote quæ sanguinis progressum in minima valde impeditura erat. Sanguinis arteriosi vis tanta est, ut, licet multa ex sanguine venoso impedimenta adsint, cohesio scilicet & vasorum inertia, non tamen vel massa, vel pondus ejus, sanguini arterioso, a tergo irruenti, resistere possit, utpote cujus gravitas specifica longe est superior,

rior, nec quantitas multum inferior. Cum, tempore diastoles cordis, sanguini arterioso impedimentum per valvulas semilunares positum sit, illud autem in auricula cordis tunc dematur; sanguinis ex auricula cordis dextra in ventriculum illius lateris patebit via, & singularis tunc omnino est auricularum in propellendo, erga ventriculos, virtus, quæ superare resistentiam contracti in se ventriculi, sanguinemque ad interiora projicere, possit. Sed nihil auriculæ propellendo valeret, nisi antea imminuta cordis contracti resistentia esset, neque atricularum, minime sinistræ, vis tanta est, ut possit ventriculos eo usque implere, quo illis ad elaterem nascatur stimulus. Inter sententias sibi proprias numerat Cl. Autor illam, qua putat, arterias coronarias cordis in diastole esse cum reliquis arteriis corporis synchronas; quod aliis ideo visum est aliter, quod valvulæ semilunares orificia arteriarum istarum tempore systoles cordis claudant; quod cum fieri Noster negat, ideo, si ora istarum arteriarum, contracto corde, clausa haud sunt, sane fieri nequit aliter, quam ut & illæ, ob æquam vim cordis, repleantur. Neutiquam autem claudi ora arteriarum coronariarum a valvulis semilunaribus posse, id causæ subesse putat, quod adsint fibræ transversales, omnimodam valvularum applicationem impediens. Ergo etiam arteriæ coronariæ in systole versantur cum reliquis arteriis corporis humani synchrona. Sanguinis celeritas in arteriis continuo crescit; at in venis decrescit, & tamen sanguis in venis celerius movetur, quam pro impetu cordis moveri debebat, esseque in ipso sanguine motor, qui progressum omnis sanguinis auget. Non omnes globuli, qui uno momento ex corde abeunt, per idem temporis intervallum ad cor redire possunt, sed, qui sanguis per brevissimas arterias abit, celerius ad cor revertitur illo, qui longius abit, ideoque, cum quædam sanguinis rubræ moleculæ frequentius reliquis per minimos apices arteriosos transprimantur, mutationis plus accipiunt, cessantque citius esse globuli sanguinei, & in serum mutantur. Cum sanguis, durante circulo, per corpus necessario rarescat, &

hanc

hanc ob causam ventriculus cordis dexter sinistro sit major; necessarium omnino erat; tum pro impedienda ulteriore rarefactione, & inde sequente destructione sanguinis, tum pro continendo sanguinis circulo, ut sanguis ante, quam ad sinistrum rediret ventriculum, tantum condensaretur, quantum, durante motu, a sinistro ad dextrum ventriculum erat rarefactus. Atque illud efficitur interea, dum sanguis ex anteriore ventriculo per rete arteriosum in rete venosum pulmonum suum iter conficit, simulque caloris ejus quædam fit imminutio, dum igneæ sanguinis partes in corpus ambiens minus calidum disjiciuntur. Aer pro diverso tempore, atque in diversis locis, majorem, vel minorem, caloris sanguinis partem in se recipere, deque frigido suo in ejus locum aliquid substituere, potest; qua de re Autori erudita cum Illustri Hallero intercedit disputatio, qui, ab aere aliquod sanguini refrigerium accedere posse, negat. Ut adeoque aeri ad pulmones via sit, dilatari pectus oportuit, applicata vectibus costarum potentia, quæ illas & elevare, & deprimere, posset. Nam, quod ad diaphragma attinet, illud ut ad planitiem, unde inspiratio vergat, sui ipsius motus causa est. Ergo *intercostales* externi superiores costis, quotquot illarum ascendere possunt, & *intercartilaginei* musculi harum cartilaginibus, applicantur, illasque elevant. Contrarium efficiunt *intercostales interni* & *sternocostales*; qui costas dictas deprimunt; ille motus spatium, thoracis auget, hic minuit. Super hoc argumento Cl. Autori similiter nata controversia, atque, theoremata, pro fundamento hujus motus positum, verum quidem esse in *Parallelogrammis*, nequaquam autem in *Trapezitis*, atque ad thoracem haud applicabile esse, disputatum fuit; sed respondet Cl. Autor pro more suo solide, & adversarium ex sui ipsius schematis formula confutat. Aeris in pulmonibus usus in condensando consistit sanguine; haud enim via aeri ad sanguinem intra pulmones est, sed ille unice cum chylo ad sanguinem ducitur. Inter alia argumenta, quæ doceant, aerem sanguinem in pulmonibus haud intrare, & illud est, quod ex venarum & ventriculi posterioris capacitate sumitur. Cum enim ventriculus

ille angustus sit, aerem haud admisceri intra pulmones, Cl. Autor putat, cum deberet grandior esse, si sanguinem aere turgidum reciperet. Proxima ab actionibus vitalibus secretionis est, aut separationis, fluidorum in genere consideratio. Omnia viscera, quæ per suam indolem separant liquida, diversa gaudent arteriarum supellectile, quæ in variis variis consuevit inter se, & cum rasis suis, angulos, diversaque minimorum vasculorum densitate fruantur, liquidem & diversa est humorum ipsorum gravitas specifica. Itaque in diversis visceribus sanguis, uti in angulis vasorum sese aliter aliterque gerunt, retardabitur, vel augebitur, unde secretionum est varietas. Accedit celeritas motus varia, qua sit, ut eadem semper in omni vase excretorio secernendi liquidi mutatio esse haud possit, etiamsi angulus inter truncos vasis ipsamque vas secernens est perpetuus. Necessè autem est, ut interna vasis secernentis tunica habeat gravitatem specificam, fluido inhzrente & secernendo minorem; potest ergo fieri, ut tunica ista adhærescat præter naturam liquidis specificè gravioribus, & tunc totum corrumpet secretionis negotium, sicut argentum vivum, quod adhæret corporibus specificè levioribus, non tangit metalla, quamprimum vel sulphure, vel vernice sicco, obducuntur. Hic disputatur contra Ill. *Hallerum*, leges adhesionis, tanquam securum secretionis principium, negantem, putantemque, canales suis liquidis secernendis semper esse specificè graviores. His legibus superstruitur secretionum etiam specialium fundamentum. Quod ad secretionem, in cerebro, cerebello, & medulla spinali, contingentem, utinet, retardatur celeritas sanguinis in arteriis, tam *carotidibus*, quam *vertebralis*, variis impedimentis, tam per angulos, quam per ossa, per quorum canales duros vasa ducuntur, natis. Hinc immixtio quantitatis partium crassiorum; hinc depuratio, & ulterior sanguinis ad futuram secretionem præparatio. Elaborantur ergo tam in cerebri & cerebelli externa corticali, quam in medullæ spinalis interna, cinerea parte spiritus, quos ita appellari, propter similitudinem cum spiritibus chemicis, in-

ineptum haud est, per cohaesionem cum parietibus vasorum in substantia cinerea, atque urgente a tergo sanguine arterioso, ad totum corpus per nervos procedunt. Eadem lex secretionis in separatione ferolorum humorum per glandulas obtinet. Glandulae, sive simplices, sive ex his collectae & majores, sive sebaceae dictae, ex minimis arteriis, quocumque modo flexis, & sanguinem rubrum, in statu naturali, haud recipientibus, constant. Ob diametrum igitur vasorum exiguum non nisi subtiles & leviores, spiritibus tamen specificis graviore, & ad sensibile fluidum componendum magis aptae particulae, intra ista organa separantur, docentque plexus nervei, circa glandulas positi, spiritus quoque hic admisce-ri. Sunt autem similiter in glandulis causae, retardantes sanguinis progressum, in convolutionibus arteriae ultimae infinito parvis posita, quarum adeoque diameter angustissima, non nisi quod levissimum est, ad vas secretorium procedere sinit: quapropter etiam fluidum secretum, uti angustiores arterio- larum fines fuerint, coloratum minus est. Illud autem, quod ex glandulis *halituosis, mucilaginosi, salivalibus, pitui- tosis, ceruminosis, & sebaceis*, secernitur, licet generales leges secretionis agnoscat, suis tamen etiam utitur singularibus. Neque vero omne id, quod in glandulis secretum est, cavis patentibus, sed etiam cavis undique clausis, infunditur, atque ibi iterum absorbetur adhaesione in vasis peregrinis facta. Singulares uniuscujusque secretionis causae tum variae sunt, tum illa maxime est, quae in partium vicinarum motu consistit. Hinc secretionem salivae juvant, praeter causas moventes uni- versales, vires musculorum vicinorum, qui glandulas saliva- les attingunt. Haec etiam est in reliquis liquidis, ex glan- dulis quibusvis *oesophagais, gastricis, Brunnerianis*, aliisque, secretionis ratio, adestque in omnibus causis, liquidum aliter, quam alibi fit, determinans, quod nimis longum nunc foret exponere. Sed datur etiam lymphae secretio absque glan- dulis, qualis est illa *thoracis* atque *abdominis*. Sic etiam lym- phae ortus sine glandula celebratur, licet ejus uberior elabo- ratio forte trajectum per glandulam postulet. Arteriae

solæ cum venis portæ possunt id efficere, ut ex illarum sinibus vas lymphaticum exsurgat. Mucus quoque sine apparatu glanduloso nascitur statim, lentus, ut in *vesica*, & *ureteribus*, atque alibi, ubi aer adest, qui secretum inspissare liquidum poterit. Sulphuræ indolis mæus est, defendens parietes contra actuum transluentium injurias, semperque resurgens novus. Eadem prorsus pinguedinis secretendæ est ratio. Atque hæ separationes fluidum produunt imbianens, vel usu absumendum, vel sanguini iterum redendum. Sed separantur quoque liquida rejectanea. Transpirat aliquis humor ex minimis cutis atque internæ pulmonum superficiæ arteriosis sinibus. Hic insensibilis est, formatque circum circa corpus atmosphæram halituosam, qua calor corporis conservatur, atque ipsa transpiratio adjuvatur. Sed crescit perspirationis naturalis quantitas pro diversa vasorum repletionè, pro diversa qualitate alimentorum; pro diverso sanguinis arteriosi motu, & cutis laxitate variante. Generalis tamen lex nihilo minus, quam in aliis fluidorum separationibus factum fuit, in adhæsiõe fluidorum specificè leviorum ad vas capillare specificè gravius ponitur. Causa externa transpirationis aer est, qui simul cum aliis causis particulas ad motum extra corpus determinat partim solvendo humiditas, partim motu suo easdem impellendo, partim illis adhærendo, atque omni tempore aliquid ex corpore nostro ab aere inforbetur. Similiter etiam cutis aliquid ex aere in se recipit, humiditas scilicet particulas aeris, atque alias etiam in se specificè graviore, dummodo eo usque subtilitate per ignem, vel attritum, fuerint, ut possint humidis involvi, sub quorum velo, nec eliter, argentum quoque vivum per cutim propellitur, quod solum illuc abire hæc non posset. Similiter per leges adhæsiõis & specificæ gravitatis urinx secretendæ negotium describitur. Et, licet eadem quoque lex circa bilis in hepate secretionem obtineat, illud tamen in hac actione novum est, quod, celeritate sanguinis venosi hoc negotium certis rationibus per systema venæ portarum imminuta, perficiatur. Ideoque venis

ad

ad hoc liquidum secernendum opus fuit, quod oporteret illud esse tale; quale a nullo apparatu arterioso secreti potest, id est, densius. Et celeritas quidem sanguinis in hepate vehementer retardatur non solum ob angulum, quem rami cum tunco includunt, sed & ob amplitudinem summx ramorum majorem, quam est amplitudo trunci. Accedit motui progressivo, insigniter debilitato, specialis motus intestinus, quo partim quædam particule resolvuntur, partim, & primario quidem, quædam inter se uniantur, quæ sub alio motu intestino etiam in eodem sanguine uniri haud potuissent. Jam enim leviores particule sanguinis ante ejus ingressum in radices venæ portæ ablatæ erant. Aditi hinc fuerunt spiritus per *plexus* nervorum, *venarum mesentericarum comites*, sanguini portarum infusi; cum ceteroquin spiritus, ad sensum, aut motum, hepær habeat nullos. Terminantur extremitates ramorum venæ portæ in *acinos hepaticos*, intra quos secretio bilis peragitur, quorum valvulis adhærebunt partes, alibi minus, vel inferiore gradu, adhæsuræ. Dubium tamen est, sintne acini hepatici ramorum venæ portæ fines, an ductus hepatici primordium. Videtur sane circa illos divortium novum fluidioris rei a solidiore fieri, dum ibi potissimum, ubi ductuum biliferorum sunt primordia, exsurgunt vasa lymphatica, abripiencia fluidum, quod supererat, ut bilis propterea eo magis nunc spissescere possit. Nam, docente Excell. *Heistero*, ubi per porum biliarium aqua infunditur, vasa lymphatica hepatis manifestantur. A secretionis expositione proxime abest nutritionis explicatio, cujus actionis effectus prorsus singulares cum sint, ideo singularem in illa explicanda operam Clarissimus Autor posuit. Hominis augmentum, quod nutritione fit, a primo animationis puncto ad nativitatem, celerrimum est, sequeque habet uti 1 ad 1440, & in progressu incrementi illa proportio mirum in modum augetur: Hoc incrementum corporum fit appositione minutarum insensibilium particularum, sensibili quidem tempore, insensibili tamen molis, vel ponderis, ratione, per accessum homogenearum particularum; *ossæarum* ad ossa,

carnearum ad carnes. Non tamen omnino homogeneæ partes istæ solidis appositæ sunt, cum ex istis, arte chemicâ solutis, diverſi generis elementa resurgant. His appositis, cava flexilia implentur eo usque, donec, quantam capere possunt, repletionem receperint, quo tempore corpus augeri desinit. Et ipsæ quidem fibræ tunc nec elongantur, nec crassescunt, sed crescit saltem cohesio particularum, fibrarum componentium. Ad incrementum corporis elongationem vasorum, quousque potest, supponit. Majora hinc sunt interstitia, & his particulæ specificæ leviores adherent; hinc per incrementum corporis, fluidorum imminuitur quantitas, cessaretque incrementum, nisi fluidi quantitas restitueretur, atque illius semper plus esset, quam absumtum est, quamdiu incrementum viget. Sunt autem particulæ, quæ, ex adhesionem, penetraverunt in interstitia fibrarum, ipsis particulis fibrarum, gravitate sua specifica, quæ causa cohesionis est, vel homogeneæ, vel parum admodum minores. Ergo quoque eadem novæ particulæ penetrantis cum fibræ particulis erit cohesio, ac particularum fibræ inter se. Ipsæ autem fibræ successu temporis majorem accipiunt elateris gradum; proinde incremento accedit augmentum roboris. Cum, quod apponendum est, specificæ debeat esse fibris levius; hinc omnis materies haud auget corpus, sed illi adheret, vel illud nutrit. Ergo mineralia, cum gaudeant gravitate specifica, fibris nostris majore, ad restitutionem partium amissarum corporis nostri sunt omnino inepta. Illa tantum corpora vegetabilia fibris adherent, quæ, una cum specifica levitate, habent *mollitatem, succostatam, facilitatem resolutionis*. Sunt enim alia quidem specificæ leviora, sed destructiva corporum, adeoque ad nutritionem inepta. Animalia concreta ideo nutritioni sunt apta, quod gravitate specifica fibris nostris sunt analogæ, sed non eadem vel omnium partium animalium, vel omnium etiam animalium, est ad nutritionem aptitudo, cum haud pauca istorum sint, quorum particulæ, ob pondus, nobis adherere nequeunt. Omnia corpora, quæ cum in finem in corpus deferuntur humanum, ut decens humorum qua-

qualitas & quantitas conservetur, alimentorum nomine veniunt. Si sunt solida, *cibi*, si sunt fluida, *potur*, appellantur. Sed cohesio illorum imminuenda prius est, quam in nostrum corpus tanquam alimenta deferantur, suntque varii resolutionum modi, *contusio, triturratio, depuratio, maceratio, fermentatio, coctio, assatio*, interque causas harum resolutionum habetur *aer cum succis, sponte intra hominem nascuntur*. Exponuntur adeoque variae illae mutationes, quas cibi subeunt ante, quam particulae fiant, interstitio fibrarum applicanda. Agitur de *masticatione*, deque *deglutitione*, in quibus actionibus nihil est, quod aliter, quam solet, *Hamburgerus* exposuerit. At in actione ventriculi in ingesta Noster est, exquisitissimus. Maximam vim cibos solvendi tribuit fluidis, ex corpore nostro desumptis, cum sint fluida salino-sulphurea aëria, id est, saponacea. Sed & potentia in cibos agunt, si accedit viscerum motus, quorum actione tum alia fiunt, tum aer, in cibis contentus, magis expanditur, pingues autem partes, calore loci, funduntur. Aeri præ ceteris magnam in mutandis cibis, etiam solidissimis, facultatem tribuit. Augetur enim actio fluidorum: in solida, si aer, magis, quam in statu naturali, elasticus, in vase clauso, cujus parietes non cedunt, fluidis incumbat, id quod ex *digestione Papini* discimus, in quo, tempore duarum horarum cum dimidia, super levi carbonum igne, durissima ossa in massam pulvisformem convertuntur. De chyli transitu per sua vasa Cl. Autor similiter per adhesionis leges exponit, eamque in intestino *sejuno* sextuplo majorem, quam in *ileo*, esse, exponit. Cum jam per valvulas conniventes superficies hujus intestini in triplum aucta sit, accedat præterea villorum ac papillarum tunicæ villosæ superficies, quibus omnibus adhaerentibus chylosæ particulae, sigillatim insensibilis, augeti oporteat, ideoque est tanta chyli per vasa sua celeritas, ut opus haud sit, ad vasa venosa forbentia confugere, quæ ob subitam virtum post partem refectionem a multis assumuntur. Neque enim vel probabile esse Cl. Autor putat, ventriculi veras aliquid in sese recipere, neque etiam breviori tempore cibo.

ciborum partes per venas, quam per ordinariam viam; ad cor deferri posse. Chylus paucis momentis; postquam ad venam subclaviam sinistram accessit, intra ventriculum cordis; anteriorem cum totius corporis sanguine venoso refluo permiscetur. Primum adeoque impullum accipit chylus ab auricula cordis dextra, a ventriculo illius lateris; alterum hinc plures ac efficaces per omnes arteriæ pulmonales ramos usque ad rete mirabile *Malpighii* illius visceris. In venis pulmonalibus, rediit cum sanguine, nihil patitur, nec illum auricula cordis sinistra multum mutat. Ast ventriculus sinister illum premit quam efficacissime; deinde succedit arteriarum per totum corpus actio. Ast in venis chylus tam parum mutatur, quam in venis pulmonalibus. Adeoque chyli in sanguinem conversio in uno loco haud fit; sed totus homo sanguificationis sit machina, cum, circuli lege, partes, chylum constituentes, resolvuntur, sulphuræ, salinæ, terreæque partes magis inter se & in globulos coherent; hinc partes abundantes aquæ separantur, globulorum gravitas specifica determinatur, & ipsorum pori configurantur. Color rubicundus, qui sanguinem a reliquis humoribus distinguit, complementi illius, quo mutatio chyli in sanguinem perficitur, est significatio, sive illius conditionis, sub qua radii rubri ad oculum reflectuntur, causa in porositate determinata globulorum sanguinis querenda sit, qua reliqui radii luminosi colorati absorbentur, uti ex *Newtoni* theoria colorum patet, sive vera & chymica massæ albæ in rubram conversio contingat, uti novimus, experimento *Vateri* & *Barbæavii*, lac ebulliens affuso oleo tartari per deliquium primum lutescere, mox purpuram inducere. Quod enim ad concrementum sex globulorum pellucidorum in unum rubram, tanquam causam mutationis hujus, attinet, licet ille loquendi mos nunc in omnium ore sit, exquisitus tamen haud est, cum istarum particularum numerus constans esse omnino nequeat. De fecum & flatuum productione & educatione multa proferuntur utiliter & erudite, quæ nunc adducere nimis longum foret. De sensibus autem externis genera-

neratim ita sentit Noster: Mutatio quævis animæ, qua rebus variis illa se conformat, dicitur perceptio. Sensus exterius est facultas animæ, percipiendi mutationes, in organis sensoriis factas, & mutationis hujus perceptio sensatio dicitur. Nervus autem est illa pars, cujus statum mutatum anima percipit; nam, læso nervo, sensus omnis interit, etiamsi organi structura ceteroqui salva est. Generalem sensationis modum ita explicat. Dum objectum externum, sive mediate, sive proxime, agit in partem quandam corporis nostri, eaque actio tanta est, ut nervus in isto loco prematur; cedunt parietes nervi pressi, & fluidum contentum premitur, si nervi cavum spiritibus decenter sit repletum. Anima hanc spirituum actionem in ultimo nervi puncto intra cerebrum percipit, & ab eo ad præsentiam corporis agentis, qualitatesque, actioni ejus conjunctas, concludit, tametsi nec locus cerebri, in quo anima percipit, nec modus, quo anima spirituum actionem sentit atque distinguit, certo cognoscatur. Cutis nervi, per actiones corporis nostri, vel aliorum, pressi, non tamen compressi, prement nervorum spiritus; hi vero pressi agent secundum directionem nervi, ad cerebrum usque, unde anima ad præsentiam corporis, ejusque qualitates, concludet, quod ita etiam cum gustu est, nisi quod illi intercurret actio, ex adhæsione salium, quæ perceptionem istam faciunt, nascens. Neque aliud quidquam in olfactu est, nisi quod salia adhæsura per aerem adducantur, qui est objectum intermedium, quod actionem, ab objectis remotis impressam, ad organum continuare potest, qua in re visio quoque cum olfactu coincidit, utpote in qua similiter hæc tria sunt, *objectum remotum, in objectum intermedium agens, objectum illud intermedium*, scilicet *aer*, tandemque *organon, ejusque nervus, quo impressio recipitur*. Quod sal gustui ac olfactui, id oculo lumen, est. Lumen est actio particularum ignearum, in linea continua per poros aliorum corporum in oculi interiora agentium, quatenus ab aliis corporibus oculum versus determinatur. Mutatur autem directio luminis, si actio ex homogeneo in heterogeneum oblique fiat. Series particularum ignearum, in linea continua,

sive recta, sive fracta, sive curva, ita agentium, ut visum producere queant, appellatur *radius*. Radii paralleli, per lentem pellucidam, utrinque convexam, transeuntes, omnes post lentem ununtur in unum punctum. Punctum illud unionis focus appellatur. Lentes imaginem pingunt parvam & nitidam, eamque semper inversam, relative ad objectum. Secundum has leges radii luminis, ex uno puncto radiante versus corneam abeuntes, in superficie corneae exteriori franguntur ad perpendicularum, quod denovo fit, ubi illi per humorem aqueum ad crystallinum procedunt, ubi magis convergunt. Curvatura illa, qua posterior humoris crystallini superficies gaudet, cujus diameter 5, vel 6, lineis est aequalis, convergentes denovo reddit radios, eosque in aliquod unionis punctum fere colligit; sed, quoniam denovo radii per vitreum corpus transeunt, cujus densitas est ad densitatem crystallini, ut 10000 ad 10024, observante *Witringhamo*, hinc impeditur aliquantulum convergentia, & verus unionis radius, ex uno puncto radiante prodeuntium, locus, alius, quam retina, esse nequit. Omne corpus, quod subitaneam aeris expansionem efficit, sonum excitare potest. Aer est corpus intermedium, actionem *remoti sonantis* ad aurem deferens. Aeris expansio successive continuatur quatuorversum lineis rectis, nisi ad alia corporibus, secundum leges reflexionis, vel motus compositi, aliorum determinatur. Haec aeris actio decrescit, crescente auri a corpore sonoro distantia. Mollia, etiam fortiter percussa, nullum edunt tonum, aerque elasticus hanc suam actionem subito amittit, ubi appellit ad corpus molle, vel laxum; sed membranae, vario modo tensae, aeris actionem facile recipiunt. Actio aeris, quae, elatere aucto, sonum in aure producit, adeo debilis est, ut reliquis corporis humani partibus sit insensibilis, utque nervus acusticus, pro textura sua, impressiones aeris recipiat unice. Quilibet tremor, in aere percipiendus, per brevissimum tantum tempus percipi debet, quo celeritatem tonorum successiones in *musica*, *vocis*, *loquela*, distincte edacipi possint. Tympani cavum, si saltem tantum esset, quantum apparet, aere suo interno, externae vibra-

vibrationi resisteret vehementer. Ergo cellulæ processus mastoidei recipiunt in se aeris partem, & cavum tympani ampliabit, siquidem tuba *Eustachii*, etiamsi aliquid aeris resistentis absorbere possit, efficit tamen illed minus propter marginis sui, quo faucibus respondet, conniventiam. Successive igitur resistentiam aeris, in tympano conclusi, imminuere auris non posset, nisi essent diverticula, tympano respondentia, veluti docet anatome. Ex perceptis corporum, extra nos positorum, facultatibus per viam sensuum internorum, oritur ad agendum destinatio, quæ motu perficitur illo, qui ex arbitrio nascitur. Sed nulla corporis nostri pars sese movet, nisi quæ musculoſa est, atque illa, si motus fit, redditur brevior, simulque crassior ac durior. Musculus autem sibi soli, ut brevior reddatur, haud sufficit; ubi enim nervus, ad musculum tendens, reſectus est, contractio omnis perit. Licet autem sanguinis per arteriam ad musculos motus ex conditionibus illis sit, quæ motum faciunt; haud tamen est primaria, & arteria quidem reſecta motum debilitat, sed non delet, & musculi multi sunt albi, uti *vesica*, qui sine sanguinis rubri influxu agunt. Sed nec fluidum nervi solum agit, adeoque sanguinis & liquidi nervi actio in musculum est synchrona, hoc tamen illius expansionem producit. Istius expansionis in sanguine causa aer est elasticus. Spirituosæ particulæ, sanguini commixtæ, musculi volumen solæ haud augebunt, nisi & nervorum accedat fluidum. Contrahitur tamen musculus junctim per sanguinem tumidum, ejusque venter ex spirituum miscela nunc indureſcit. Considerandæ fibræ carnez sunt tanquam cava, in quæ sanguis, a spiritu concitatus, effundi possit. Conatus, quo cava sese contrahere nituntur, *vis musculoſum absoluta*, *Borello* dicitur, quam longitudo fibrarum non augeat; hæc enim vis eadem est in omnibus fibris, sive longæ sint, sive breviores; sed exquisitior ista potentia absoluta redditur, si diversæ longitudinis, inter se tamen parallelæ, istæ fibræ fuerint, aut si plures fuerint fasciculi obliqui, quorum potentia composita simili seorsim computanda est modo, ut

horum omnium summa sit, potentia absoluta totius musculi, ossa considerantur tanquam vectes homodromi, & vires moventes musculorum ita illis applicantur, ut hypomochlio sint propiores, unde etiam semper vis movens musculorum, resistentia superans, longe reperitur major. Motum spirituum pro motu musculorum omnem venire ex cerebro, docent capitis lésiones, quæ motum arbitrium auferunt. Cum ergo sanguinis sufficiens copia & spirituum præsentia ad motum requiratur, ideoque tempus certum esse potest, in quo corporis status talis erit, ut musculorum actio non nisi cum difficultate quadam continuari possit, a spirituum scilicet defectione, a sanguinis imminutione, vel destructione, & a tono fibrarum physico imminuto. Ex defectione spirituum proveniet consuetæ sensibilitatis rerum perceptionis, internæ sensationis, voluntatis absentia, hinc musculi pondus, motus ejus primum difficultas, deinde evanescencia, & quies. Continuabit tamen pulsus & respiratio. Atque ille hominis status vel propensio ad somnum est, vel ipse somnus, circa cuius finem major erit in nervis spirituum copia, & major ad motum aptitudo, quam initio somni. Ultimum de generatione *Caput* est, ex quo pauca quædam, quæ eleganter cogitata & scripta a Clarissimo Autore sunt, delibabimus. Fœmina procreandæ sobolis aptitudinem habere dicitur tuæ, cum illi menstrua fluunt, quorum apparitionem periodicam nequam producit sanguinis determinata celeritas, quæ sola mensuram fluxum non movet, alioquin, sine isto fluxu, febres esse nunquam possent. Sed relativus semper aliquis est erga uterum major, quam versus alias partes fœminæ, sanguinis impetus, id quod excessus vasorum uteri, respectu aliarum partium, clare docet. Igitur tunc sanguis fluit, ubi copia sanguinis, sensim sensimque aucta, resistentiam uteri superare poterit. De feminis masculi animalculis, in hominis formam mutandis, ipse quidem Cl. Autor discrete nihil vel negat, vel asserit, adducit tamen Excellentissimi Micrographi, *Liebkühni*, Academiæ Berolinensis, datam ad se super hoc argumenta epistolam, quæ ortus humanus ex animalculo sper-

mati-

matico asseritur. Putat autem Noster similiter, per adhesionis leges, perque aliquem motum intestinum, in ovulo muliebri virtute seminis masculi natum, configurari particulas in formam hominis posse, cum folia & fructus vitis viniferæ, per palin-geschiam, ex substantia salina nasci videantur. Primus conceptionis locus foeminarum ovarium est, ex hoc ovum cum foetu transit in tubam Fallopiæ, hinc ad uteri cavum deducitur, illiusque parieti post tertium denique diem adhærescit; dubium manet, an vera ova sint illa, quæ vulgo pro talibus habentur. Cum ergo accrevit ovulum utero, oportet inter utriusque vasa aliquam conspirationem intercedere, sed extremitates istæ, quæ concrevunt cum uteri vasis, aliud quiddam, quam vasa serosa, esse nequeunt, cum arterijs rubris sint minora. Ab eo tempore vivit foetus sua atque matris vita, cujus sanguinem infantis hepar recipit, canali venoso translatum, cordi anteriori applicatum, hinc partim foramine ovali, partim canali arterioso, ita directum, ut prætereat pulmones. Deinde circuli lex eadem est, quæ adulto, si ab illo momento discedas, quod foetui proprium est, ut pars sanguinis ejus per utramque arteriam umbilicalem ad placentam uterinam devehatur. Atque in his omnibus hand dissentit Cl. Autor ab aliis Physiologis, veluti etiam in eo concors est, quod vesica foetus ejus capacitatis sit, ut possit omnem, quantam embryo toto gestationis tempore in renibus secrevit, urinæ quantitatem in se recipere, atque ad partum usque tenere. Neque enim urachus in homine visus est esse pervius. Quis autem omnia vastæ eruditionis, quæ per insigne hoc opus uberrima prostant, momenta angustis circumscribere possit paginarum quarundam limitibus? Fruatur Excellentissimus Autor celebritate famæ, quam sibi hoc, aliisque scriptis, peperit dudum, sanus atque incolumis, minimarum illarum sigillarum, quæ ex morsu quorundam forte evenerunt, incurius, nec desinat erudito orbi, suæque Academiæ, quam ornat, porro esse utilis.

AD PROBLEMATIS ALGEBRAICI. IN NOVIS
Actis Anni 1749 Mense Octobri pag. 627 propositi, Solu-
tionem,
Mm 3

*siopew, iisdem Actis Anni 1750 Mensis Martii P. 1
pag. 134 insertam, Additamenta.*

Problema.

A equationum A, B , altera A data, determinare coeffi-
cientes f, g, h ,

$$A \dots x^4 = \star px^2 + qx + r$$

$$B \dots x^4 = fx^3 + gx^2 + bx + r$$

alterius equationis B ita, ut x in utraque equatione eua-
dem habeat valorem.

Solutio.

Equationes A & B transferantur hoc modo:

$$1) x^4 - px^2 - qx - r = 0$$

$$2) x^4 - fx^3 - gx^2 - bx - r = 0.$$

Subtrahatur æquatio, 1) ab æquatione, 2) aptamque adhi-
bendo expressionem, erit

$$\text{Æq. 2) } - \text{Æq. 1) } = -fx \left[x^2 + \frac{g}{f} - px + \frac{b}{f} - q \right] = 0$$

Transponendo, & faciendo $\frac{g}{f} - p = y$, atque $\frac{b}{f} - q = u$,

erit etiam

$$3) \text{Æq. 2) } = \text{Æq. 1) } - fx(x^2 + yx + u),$$

clarum est, quod, si æquatio sequens

$$4) x^2 + yx + u = 0$$

divideret æquationem 1), divideret quoque membrum se-
cundum æquationis 3). Utque hoc fiat, assumatur sub-
scripta æquatio.

$$5) (xx + yx + u)(xx - xy + t) = 0.$$

qua denotata, prodibit

$$6) x^4 + (u + yy + t)xx + (t - u)yx + tu = 0.$$

Per communem methodum resolvendi æquationes quarti
gradus, secundo termino carentes, æquentur termini hu-
jus æquationis terminis respondentibus in æquatione 1),

ac debitas operationes, ut fieri solet, instituyendo, sequentes provenient valores literarum y , u , t , atque t u .

$$7) y^2 - 2py^2 + (fp + r)y^2 - qq = 0$$

$$8) u = \frac{1}{2}(y - p + q)$$

$$t = \frac{1}{2}(y - p - q)$$

$$tu = t - r.$$

His valoribus in æquationibus 3), 4), 5), & 6), substitutis, patet primo, æquationem 1) eandem esse ac æquatio 6); patet secundo, æquationem 4) dividere æquationes 5), 6), & 1), quæ reapse una & eadem æquatio sunt; patet tertio, eandem æquationem 4) dividere secundum æquationis 3) membrum, ideoque etiam primum, videlicet æquationem 2).

Tandem ex æquationibus $\frac{g-p}{f} = y$, & $\frac{b-q}{f} = u$, quæ superius assumptæ fuerunt, deducetur $g = p + fy$, & $t = q + fu$, nempe $b = q + f(y - p + q)$, substituendo vice u ejus valorem, in æquatione 8) elicitum, & subintelligendo loco y) valorem suum, ex æquatione 7) eliciendum. Alius tamen coefficientis f remanebit indeterminatus. Quæ omnia inveniendæ erant. Notandum, quod, si in superioribus formulis mutetur $+y$ in $-y$, & $-y$, in $+y$, solutio Problematis æque obtinebitur.

De cetero ejusdem Problematis Autor, data æquatione A , quaerivit alteram B talis naturæ, ut æquationes 1) & 2) non haberent pro communi divisore æquationem quadraticam, qualis est æquatio 4), sed æquationem solummodo linearem, quod paulo difficilioris erat indaginis. In enuntiatione vero Problematis (videantur *Novæ Acta A. 1749 pag. 627*) monuit, coefficientes f , g , & b , determinandos esse per quantitates p , q , & r . Tantum abest, ut secundum mentem suam coefficientis f remanere debuerit indeterminatus, prout in præsentî methodo accidit. Quæ sola conditio bene perpensa de methodorum dissimilitudine, deque diverso Problematis sensu, indicium facere potuit.

PAÛ.

PAULI ERNESTI JABLONSKI, DOCTORIS
Theologi in Academia Francofurtana senioris, &
Societatis Scientiarum Regiæ Berolinensis Membri, Pan-
theon Aegyptiorum, sive de Diis eorum Commentarius,
cum Prolegomenis de Religione & Theologia
Aegyptiorum.

Pars I.

Francofurti ad Viadrum, sumptibus Joan. Christ. Kleyb,

1751, 8 maj.

Plag 19.

Dignum hoc Celeberrimo Autore suo opus fere instar Apo-
 logiæ est, quæ Aegyptios, populum, ob rerum divina-
 rum pariter atque humanarum scientiam, olim percelebrem,
 a quibusdam vero cultus Deorum materialium & visibilibus
 superstitiosi accusatum, felicissime egregius Autor defendit.
 Quod dum facere instituit, magno solidioris doctrinæ appa-
 ratu instructus, tum veterum Aegypti Philosophorum doctri-
 nas explicat, tum ritus Aegyptiorum permultos exponit, tum
 etiam difficilioribus quibusdam locis, quæ sæpius eruditorum
 virorum exercuerunt ingenia, lucem affundit clariorem.
 Quæcunque vero de Aegyptiorum doctrinis artibusque priscis
 & genuinis dicenda erant, ea omnia ex scriptoribus optimis
 magna industria eripit, eosque ab interpolationibus Græco-
 rum recentioribus sollicitè vindicavit. Deinde vero in id
 sedulo incubuit, ut nomina Deorum Aegyptiorum, aliaque
 Aegyptiis propria, non ex peregrino Hebræorum, Arabum,
 aut etiam Græcorum, sermone, sed ex avita Aegyptiorum
 dialecto, cujus reliquæ amplissimæ & copiosissimæ in lingua
 ita dicta Coptica hodiernum supersunt, diligenter explicaret
 atque illustraret. His itaque subsidiis adjutus Autor, cui jam
 multa alia ingenii præclare docti monumenta magnum inter
 eruditos homines pararunt nomen, in hoc studio, multis cæ-
 teroqui magnisque difficultatibus impedito, progressus fecit
 non poenitendos. Exhibet vero in hac *Parte prima* duos
Libros præter, quorum alter *quinque*, alter *septem*, *Capitibus*
 distia-

distinctus est. *Caput primum* de *Athor*, quæ Græcis *Veneri* dicta Pag. 2.
 est, agit. Exstant omnino veterum, de nomine *Athor*, testimo-
 nia. Proferuntur eam in rem verba Auctoris Etymologici magni, 3.
 aut, si inavis, *Orionis*, Grammatici non incelebris, ex quo ille ex-
 cerpsit verba, quibus dicitur, *Athyr* fuisse nomen mensis, Ægypti-
 isque *Athor* vocatam *Venerem*, & ab eadem tertium anni mensera
 fuisse denominatum. Et sane res est notissima, tertium anni Æ-
 gyptiaci mensera Niligenis *Athyr* fuisse dictum. Præterea &
Hesychii & *Herodoti* verba in hanc rem faciunt. Et hic qui- 4.
 dem nominat urbem *Ἀτάβην*, vel potius *Ἀτάβην*, quam,
 ipsius *Herodoti* & *Strabonis* testimoniis, & etymologia vocis, ni-
 xus, *Ἀφροδίτη πόλις*, seu *Veneris urbem*, exillimat appellandam.
 Hic vero secundo non est de *Venere* Græcorum, Poetarum fabulis 5.
 tantopere celebrata, meretricum & libidinum infandarum patro-
 na, sed de alio plane Numine, religione Orientalium consecrato,
 quod Græci quoque sapissime in libris suis *Junonis* nomine de-
 signant. Græcorum vero *Junonem* ignorabant Ægyptii, & alia
 erat *Juno* Orientalium, quam *Venerem* alii, alii *Cælestem*, appella-
 re consueverunt. Quæ igitur de *Junone* Ægyptiorum in veterum
 libris obvia sunt, ea sine dubio ad hanc *Athor* referri possunt. Mi-
 rum vero in modum dissentiunt veteres in definienda quæstione, 6.
 quid Orientalium Philosophi & Theologi per illam suam *Juno-
 nem*, sive *Venerem Cælestem*, designare proprie voluerint. Cel.
 Autor vero observat, Orientales per *Venerem* suam intellexisse 7.
 totam rerum omnium naturam; aut naturæ magnam parentem.
 Ex etymologia vero nominis *Athor*, quod literis Ægyptiorum, 10.
 quas nunc Copticas vocant, expressit, probari putat, *Athor* Ægy-
 ptiiis *Noctem* designasse. Nox enim inter præcipua gentium Nu-
 mina locum semper habuit. Ita enim Theologis Phœnicum
 principium erat rerum creatarum. Et Græci etiam *Noctem*, ut 13.
 Numen, & principium omnium rerum, coluerunt. Frequentissi-
 ma vero *Noctis* sit mentio apud Orphicos, qui eandem plane de
 illa fovent doctrinam. Cum autem certum exploratumque sit,
 Poetam illum atque Theologum *Orphicum*, in Ægypto a sacer-
 dotibus scientiis ipsorum arcanis imbutum initiatumque, quæ ab
 illis didicerat, Græcis tradidisse; facilis inde conjectura est, Ægy- 17.
 ptios eadem docuisse. Et sane ex idoneis, quæ Cel. Autor

produxit, testimoniis conflat, *Noctem*, ut summum potentissimumque Numen ab Ægyptiis priscis veneratione summa cultam, eandem *Aktor*, quam Græci *Venerem* interpretati sunt, fuisse. Ægyptii vero sequiores per *Noctem* intellexerunt Solis in hemisphærio superiori moram, aut lunam, aut etiam noctem naturalem. Hoc *Noctis* Numen per totam Ægyptum templa habuit complura, in quibus simulacrum hujus tanquam Deæ consecrari solitum erat Vacca, & plerumque naturalis, viva. Volebant enim Ægyptii, animalia esse *μελίματα* quædam, imagines æterni Numinis vivas, quibus virtutes & effectus illius aliquo modo adumbrarentur.

- Capite II Celeb. Autor disserit de *Phtha*, Ægyptiorum
29. Deo, quem Græci *Vulcanum* interpretantur. Quanquam vero hoc loco videri possint Ægyptii, si doctrinam de *Aether* meditate expendamus, omnia ex sola materia deduxisse; qui est atheismus crassus & turpis; negari tamen non potest,
38. vetustiores gentis illius Philosophos materiz & toti rerum naturæ præfecisse Mentem infinitam æternamque, a cujus natu & gubernatione omnia penderent. Notanda enim multiplex & insignis convenientia inter doctrinas Ægyptiorum & placita Stoïcorum, quæ & tum agnoscenda est, quando Ægyptii pariter ac Stoïci cum nocte & materia, & in ipso adeo Chao, conjunxerunt principium activum, mentem, quæ rebus omnibus præest. Quæ veterum doctrina
41. Ægyptiorum ex quibusdam eorundem placitis, & ex theologia veterum Orphicorum, quæ a prisca Niligenarum sapientia non differt, confirmatur. Vetus enim theologia *Orphica* principium agnoscit *ἀρρενοθήλυ*, masculo-fœmininum, a quo omnia ordinata & constituta sunt. Numen hoc agnoscebant etiam Ægyptii, illudque sermone patrio nuncupabant *Phthas*, quod Græci interpretati sunt *Vulcanum*. De hoc igitur suo *Phthas*, seu *Vulcano*, tradiderunt Ægyptii, hunc rerum omnium causam Deorumque patrem, & masculo-fœmininum, esse; & sacerdotes in annalibus suis sacris perhibent, illum omnium primum in Ægypto regnum tenuisse. Sed non nisi regnum intelligendum est fabulosum & allegoricum. Præterea quoque hic *Vulcanus* Ægyptiis ignis erat subtilissimus

mus & purissimus æthereus, omnibus Planetarum & Stellarum orbibus superior, ex quo animas in terram delabi, credebant. Quæ postquam ita ex veterum edisseruit monumentis, accedit nunc ad interpretationem nominis *Θυα*, idque, ait, decernentem & ordinantem omnia significare. Ejus vero cultus & veneratio religiosa non ita per totam Ægyptum invaluit, ut reliquorum Deorum, sed Philosophis id Numen reliquerunt, templumque ei in unica tantum urbe Memphi fuit consecratum.

Pag. 50.

Caput III de *Neitha*, Ægyptiorum Deo, quem Græci *53.*
Minervam interpretantur, utilia & jucunda multa profert. Hoc Ægyptiis sacrosanctum Numen, quia Sai, Ægypti inferioris urbe, colebatur, *Minervam Saiticam*, & *Sin* ipsam, sed falso, vocatum, & veterum testimoniis, & historia Ægyptiorum, probatur. Verum & ipsa Græcorum *Minerva* cum *62.*
Neitha Ægyptiorum non debet confundi. Quod cum Cel. Autor egregie copioseque docet, hoc exemplo antiquitatum Ægyptiacarum studiosos monet, insigne esse inter fabulas Græcorum de Diis suis, & theologiam Ægyptiorum mythicam, discrimen; neminemque in illustranda hac postrema eximii aliquid præstiturum, nisi fontes genuinos adeat, illosque ab adulterinis sollicitè discernat. Ipsi autem Ægyptiorum Theologi de hac etiam *Neitha* spargebant fabulam allegoricam, natura videlicet eam præditam esse masculo-fœminina. Quam & *67.*
 Ipse S. Ven. Autor idoneis rationibus & celebri inscriptione confirmat. Quæ convenientia *Neitha* cum *Vulcano* ex eo quoque elucet; quod causa solis prædicetur efficiens, cum *Vulcanum* solis genitorem crederent. Hic rationem etiam habebis, ob quam Græci, *Neitham* cum *Minerva* sua conferri optime posse, judicaverint. Ægypti enim *Neitham* verebantur ut sapientiam divinam, quam Græci etiam in *Minerva* colebant. Accedebat & hoc, quod eam opificem & artium prælidem fuisse, prædicarent. Recte vero hic observat Cel. Autor, sequiores gentis hujus Theologos in hac doctrina aliquid vel mutasse, vel innovasse, dum in *Neithæ Saiticæ* tutela Zodiacum esse voluerint, ac nominatim quidem signum arietis ei consecrarint. Prius vero, quam ad alia transit, explicat *Neithæ* nomen, & post allatas quasdam docto-

70.

rum virorum non infalsas conjecturas, significare, putat, idem, quod *Phtar*, decernentem atque ordinantem; tandemque de simulacris & symbolis *Neitke* pauca addit. Ejusmodi simulacrum videtur Tabula Rembina contemplationi proponere sub specie mulieris sedentis. Hoc enim imprimis ex scarabæo aperto, *Neitke* simbolo, quem præcipui ornatus loco in capite gerit, probatur. Ceterum Ovis, Aries, & ortus Caniculæ, *Neitke* symbola erant.

81. *Caput IV de Cnepho, vel Cnuphi, Ægyptiorum, id est, Agathedemone,* complura lectu dignissima exponit, pergitque hic Cel. Autor Ægyptiorum de Diis suis doctrinam luce clariori perfunderet, eamque ita explicare, ut nullus amplius dubitationi relinquatur locus, Ægyptios spiritum æternum, omnia permeantem, omniumque rerum causam, adorasse. Hanc, sicubi bona daret, *Cneph*, vel *Cnuphin*, dicebant, si mala, *Tithrambonem*. *Cnuphin* religioso cultu Ægyptii, ut multi testantur, profecuti sunt, eumque, quod nominis vis & significatio docet, lingua sua *bonum*, & proprie *Spiritum*, vel *Gentium*, *bonum*, appellarunt. Non quidem alius est, quam ipse *Vulcanus*, sed speciatim quatenus is consideratur, ut causa & fons omnis boni. Hanc enim Numinis æterni & infiniti virtutem in *Cnuphi* suo tantum spectabant venerabanturque Ægyptii. Quam vero veterum doctrinam recentiores Philosophi Platonici adulterarunt, sed ita tamen, ut verum inde erui queat. Variis illud exemplis illustratur, & simul nomen *Cameph*, quod custodem Ægypti significat, & epitheton *Vulcano* aliquo sensu proprium est, explicatur. Hoc vero *Cnuphis*, boni Dei, nomen successu temporis inditum etiam est Nilo, & symbolis, fertilitatem ejus adumbrantibus; quod etiam argumento esse potest, Ægyptios *Cnuphin* bonorum omnium, quibus gaudent homines, credidisse autorem.

103. Huic vero opposuerunt *Tithrambonem*, vel *Thermuthin*, Ægyptiorum Numen, quod Græci *Aecaten* interpretantur, Cui tractationi *Caput V* destinatum est; in quo Cel. Autor primum docet, Ægyptios mala tristitia spiritui infinito non immediate tribuisse, sed divinitati ordinis inferioris, quæ *Tithrambo*, id est, ira ferens, vel furorem indens, dicebatur. Cui exacte respondet *Bequa* apud Græcos, qui quoque illam non plane invita Miner-

va cum sua *Nemesi* conferendam putarunt. Inhæret vero S. Ven. Autor potius testimonio *Epiphani*, *Tithrambonem* Græce interpretantis *Hecaten*, atque intelligentis Lunam, vel *Isidem* iratam, quæ hominibus mala inferre credebatur. Nam veteres, singularia quædam mala, ac sigillatim insaniam, oriri ex influxu lunæ, existimabant. Hinc *σεληνιαζουβησι*, id est, lunatici, quorum non semel in N. T. mentio sit. Maxime vero id tribuebatur vicissitudinibus lunæ, sive plenæ, sive crescentis, sive decreescentis. A *Tithrambone* vero nihil discrepasse videtur Dea *Thermuthis*, id est, mortifera, vel quæ homines debitis pœnis afficiat, ipsisque pro merito mortem infligat. Eius symbolum erat quædam aspidum species, præ ceteris internecina, & *Thermuthis* etiam dicta, quo symbolo videntur significare voluisse iram justam, quæ supremo Numini inest, secundum quam peccata hominum pœnis debitis coercet.

Nunc igitur S. Ven. Autor, postquam hætenus *Libro primo* de Numine Ægyptiorum spirituali, rerum omnium principio, more suo, id est, doctè & solide, edisseruit, *Libro secundo* ad Numina materialia & sensioni obnoxia transit. Amplissimum hic multisque laboribus & difficultatibus impeditum ingreditur campum, dum de Numinibus dicturus est, quæ Ægyptii ad Solem referebant, *Osiride* nempe, *Amnone*, *Hercule*, *Horo*, *Scrapide*, *Harpocrate*, & *Mendete*. Sed jam nos Lectoribus nostris confirmare possumus, Cel. Autorem campum illum feliciter & cum laude maxima emensum. Hoc igitur *Capite I de Osiride*, magno Ægyptiorum Numine, id est, Sole, differens, primum, ait, inter Deos Ægyptiorum visibiles locum sibi vindicasse Astra Cœli, ac inter hæc reliquis præesse Solem & Lunam. Sol vero symbolice dicebatur *Osir*. Veterum quidem alii *Osiridem* dicebant esse *Nilum*, alii *Bacchum*, utrumque tamen cum respectu ad Solem, Inventio vero & cultura vitis non æque referenda est ad *Osiridem*. Nunquam enim Ægyptii *Osiridem* inventorem & datorem vitis crediderunt. Ipsum vero *Osiridis* nomen recentius est, & antiquissimis temporibus Sol in Ægypto cultus est sub nomine *SPH*, *Pere*. His ita expositis, pergit Cel. Autor ad genealogiam *Osiridis*, multis fabulis allegoricis involutam, ipsiusque nominis etymologiam explicandam. In excutienda autem vera nominis si-

gnificatione ita verfat, ut ex origine ejus probet, illud temporis causam designare, facta allusione ad magnum beneficium accuratioris anni Ægyptiaci constitutionis. Hinc magnos ejus cultus, per totam Ægyptum erectis templis, progressus fecit.

- Dixerat Summe Rev. Autor, *Osiridem* significasse Ægyptiis autorem temporis & moderatorem, sive Solem. Sol vero, in variis Zodiaci partibus hærens, variosque effectus producens, varia accipiebat nomina. In æquinoctio verno dicebatur Ægyptiis
157. *Amun*, Græcis vero *Jupiter*, de quo *Caput II* loquitur. Hic *Amun*, vel *Aman*, vel, uti vulgo loquuntur, *Jupiter Ammon*, summum erat quidem & sanctissimum Numen universi populi Ægyptii; sed propriam tamen sedem habuit Thebis in Ægypto, quæ urbs idcirco etiam in S. Scriptura *Amun*, vel *Amin-No*, vel *Hammôn-no*, & *No-Ammon*, id est, urbs & possessio *Ammons*, appellatur. Græci eam exprimere solent *Διοσκόρις*, *Jovis* urbem. Hic
165. ejus facta erant, ibique sub simulacro arietis colebatur. Erat vero *Amun*, vel *Ammon*, Ægyptiis symbolum Solis, & speciatim in signo arietis æquinoctium facientis, & ver auspiciantis. Id etiam fabulæ sacræ de *Amnone Thebæo*, in vulgus sparsæ, confirmant. Concipiunt Arabum de eadem re fabulæ, & *Tabula Bembina*, seu
176. *Isiaca*. Omnium harum fabularum sensum luci exponit, negatque, *Amun* esse *Chamum*, *Noachi* filium, uti quidam magni nominis viri, ob veri quandam similitudinem, & speciem aliquam, quam hæc præ se fert sententiæ, existimaverunt. Quos ut rectiora
179. doceat, ad originationem vocis *amun* attendit, sententiisque de hac re examinatis, suam ipse in medium profert, quæ, *Amun* Ægyptiis significare, putat, lucidum, vel lucem rebus inferentem. Hunc vero *Ammonem* inter Ægyptiorum, eorundemque *Herculem*, magna est affinitas & necessitudo, prouti ex theologia illorum fabulosa apparet. Et de hoc Ægyptiorum *Hercule* *Capit III* agitur.
184. Hic *Hercules* ab *Hercule* Græcorum *Thebæo* toto cælo dif-
188. fert. Dicitur vero etiam est *Semus*, & *Spirius*, & *Choh. Sam*, vel *Dsem*, virtutem Deorum significabat. Confutat hoc loco Summe Vener. Autor nonnullos, qui, *Herculem* creatorem mundi Ægyptiis fuisse, opinati sunt, & rectius existimat, habuisse illum pro symbolo Solis, unde illum cum *Osiride* nonnunquam confundi

di legimus. In primis vero, quatenus Sol tempus atque annum efficit, ipsum dixere Ægyptii *Herculem*, cum quibus vetustiores Græci consentiunt. Et specialius adhuc voluerunt Ægyptii *Herculem* esse symbolum solis verni, id est, illius, qui verno tempore nobis apparct, seque per optatos effectus terræ manifestat. Huc pertinet ad illustrationem fabula illa Ægyptiorum de *Hercule* mystica, qua, *Herculem*, *Jovis* & *Asterie* filium, in *Lybi-* 197
am proficiscentem, & interfectum a *Typhoe*, *Iolao* coturnicem ipsi adnovente, & præbente olfaciendam, revixisse, ajunt. Quam fabulam, egregie explicatam, ad *Herculem*, cum aliis, quæ huc spectant, refert.

Pag. 195.

Capite IV Nosler transit ad *Horum*, Ægyptiorum Deum, quem Græci *Apollinem* interpretantur. Vera hujus nominis interpretatio, & virtutis, quam in eo celebrarunt veteres Ægyptii, genuina explicatio difficilis admodum res est. Exstabat etiam de hoc olim fabula à iqua sacerdotalis, cujus sensum exponit, *Horumque* ex sententia Ægyptiorum ad Solem referri debere, evincit. Fuit igitur *Horus* non tam æt, benigno & salutari solis influxu temperatus, ut *Plutarcho* visum fuit, quam sol ipse, unde etiam nihil differre ab *Hercule* & *Harpocrate* idem censetur, sol æstivus, circa & post solstitium æstivum conspicuus; id quod multis probatur argumentis. Præterea, *Horum* significare efficacem, e rationibus etymologicis manifestum, aut saltem vero proximum, reddere studeat. 201.
206.
223.

Caput V. de *Serapide*, sive Sole infero Ægyptiorum, agit. Duplex constitui potest *Serapis*; alter Niliacus, celestis alter, qui sol est. Et de hoc in præsentem tempore sermo est. Ex variis rationibus liquet, Deum hunc ab antiquo cultum fuisse in Ægypto. Quorsum & ipsa spectat historia de *Serapi*, jussu *Ptolemæi Soteris* ex *Sinope* Pontica *Alexandriam* delato. Quamquam etiam ante *Alexandri M.* tempora nulla de eo reperitur mentio; tamen hoc ejus antiquitati non obstat. Nam *Cel.* Autor confirmat, ejus venerationem etiam ante *Ptolemæos* invaluisse *Memphi*, in loco, cui nomen erat *Sinopsis*. Est vero Numen illud Sol inferus, tempore autumnali & hiberno hemisphærium inferius permeans. 226.
231.
233.
235.

Capite VI exponitur *Harpocrates*, sive Sol, in solstitio hiberno renovatus, cujus ante *Alexandri M.* ætatem incognita, ait, fuisse sacra, quæ vero 241.

245. vero postea per Græcos usque propugnata & admixta sacre. Nomen
hujus Dei variis modis scribitur, & claudicantem pedē significat. Constat
vero apud omnes, *Hesperion* *Ophitis* *Isidis*que filium perhibiturum
248. semper fuisse, sacerdotibusque sub hoc symbolo respectisse solem, in solstitio
hiberno renovatum, quod ex verbis oraculi Christi apud *Macedo-*
biū, a Cel. Autore ex Gnosticores theologia explicatis, ostenditur.
254. Ideo etiam dicebant patrem eum esse in solstitio hiberno tenebrarum & pu-
ellum, pingebantque lejo insidentem, quo symbolo ortum solis expres-
259. serunt. Præterea perhibebatur membris marcus & debilis esse, quod
vero imprimis de pedibus accipi debere videtur, ut ex ipso *Hesperionis*
nomine probatur, & aliunde confirmatur. Cur vero *Hesperionis* clau-
269. dica solis tributa fuerit, hæc redditur ratio. Cupidi nempe homines lucis
colorisque solaris, moræque impatientes, solem, tardius adventantem,
& gaudia desiderata diu negantem, aut de die in diem differentem,
claudicantem appellarunt.
272. Superest adhuc ultima & copiosior *Cap. VII de Mendese, Esmune,*
& *Anteo*, sive *Pane* Ægyptiorum, disputatio. Græci hunc *Mendeseum*,
Ægyptiorum Numen, *Panem* interpretantur, cujus ratio in tractatione
ipsa indicatur. *Menses* vero, in præfectura Mendesei cultus, non sona;
hircum, sed ejus symbolum & simulacrum erat hircus vivus, de cujus
284. cum mulieribus consuetudine mica narrant veteres. Fuit vero *Mendesei*
symbolum facultatis sativæ & genitivæ, quæ in natura cernitur. Ipsum
nomen Ægyptiacum, prolificum & fecundum significans, id con-
287. firmat. Potuit etiam symbolum esse ipsius nature, aut potius solis,
omnia infeminantis & prognerantis. Nunc de *Pane*, in Ægypto su-
periori Fanopoli culto, ejusque simulacro, loquitur Cel. Autor. Hic
295. *Pan* Ægyptiace dicebatur *Chemmis*, vel, ut alii scribunt, *Ischmun*, qui
nihil differt ab *Esmune* Phœnicum, a quo dux in Ægypto urbes
299. *Asteus*, qui vero, ut ex multis appar. rationibus, idem est, qui *Mega-*
302. *des*. Atque ita absolvitur operis prorsus egregij *Liber secundus*, & uni-
versa, singulari industria & eruditione conscripta, tractatio. Jubet
vero Cel. Autor lectores suos, eorum, quæ restant, legendorum cupidol,
adhuc expectare *Libros tres*, in quibus de Diis, qui ad usum ab Æ-
gyptiis referebantur, porro de Nilo, & Numinibus ad fluvium hunc
relatis, tandemque de reliquorum Deorum Ægyptiorum turba, obser-
vationes suas luci publicæ expositurus est. Quæ his accessura erant
Prolegomena paulo longiora de Religione & Theologia veterum
Ægyptiorum, varia vero ob impedimenta typis sicut cum hac *prima*
Parte describi non potuerunt, ea *Parti secundæ* dabit adjuncta. Ceterum
præclara ejus passim de edendis aliis hujus generis atque signifi-
canti Commentationibus sunt promissa, quibus implendis ut corporis
anlmique vires sufficiant, meliorum literarum causa ex animo
precamur.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii Anno MDCCLII.

Pars I.

ORIGINES GUELFIÆ, QUIBUS POTENTISSIMÆ
gentis primordia, magnitudo, variaque fortuna usque
ad Ottonem, quem vulgo Puerum dicunt, primum Brun-
svicensium ac Luneburgensium Ducem, ex equalium
Scriptorum testimonis, instrumentis publicis, statuis,
lapidibus, gemmis, sigillis, numis, aliisque monumen-
tis superstuitibus, deducuntur, & in compendio exhibentur.
Opus, præcurse Dno. GODOFREDO GUILIELMO
LEIBNITIO, stilo Dni. JO. GEORGII ECCARDI
literis consignatum, postea a Dn. JO. DANIELE GRU-
BERO novis probationibus instructum, variisque perne-
cessariis castigatum animadversionibus, jam vero in lucem
emissum a CHRISTIANO LUDOVICO SCHEIDIO,
J. C. Serenissime familie Guelficæ a conscribenda
Historia.

Tomus I & II.

Hannoveræ, sumptibus Orphanotrophei Moringensis, 1750
& 1751, fol. maj.

Tom. I Alph. 8 plag. 4, Tom. II Alph. 7 plag. 20,
cum Figg. xxi incis.

Qui de Protogais G. G. Leibnitii, & J. G. Eccardi Ori-
ginibus Germania, publice vulgatis, jam egregie
meruit Christianus Ludovicus Scheidius, Vir meritis
ac dignitate illustris, Consiliarius aulicus regius & electoralis

O o

Hanno-

- Hannoveranus, *Tomum* hunc I, Augustissimo atque Potentissimo Regi Britanniarum Magnarum, *Georgio II*, sacratum, amplissima ornavit introductione. In hac notat compriinis scriptores, qui olim familias Principum Germaniarum ex Italia repetierunt. Exemplis variis vesaniam illam illustrat, legi omnino dignis. Nemo tamen Serenissimis Ducibus Brunsvico-Lunenburgicis vitio id dare ausus est, quod hi, Italico se fatos natosque esse sanguine, nunquam non professi sunt. Soli veritati in hoc enuntiato fuit litatum. Nam dubitavit nemo, *Azorem*, ditissimum Italiae Marchionem, circiter annum 1040 *Cunigundam*, seu *Cunigundam*, possessorum Welficarum in Alemania & Bajoaria heredem, duxisse uxorem, atque ex hac filium suscepisse *Welfum*, qui avunculo cognomini successit, Ducatum Bajoariae ab *Henrico IV* Imperatore nactus est, & conditor familiae exstitit, ex qua Dux *Otto Puer*, procreatus est. *Azo* ille Marchio tenuit Marchiam Liguriae, seu Genuae, & Marchiam Mediolani. Diplomata, a *L. A. Muratorio* in lucem protracta, hujus rei proferunt indicia haud refellenda. *Henricus Leo A. 1154* *Bironi* consanguineo Marchias illas, si non integras, ex parte tamen, ad feudi modum impertivit. *Fridericus I* vero Imperator A. 1183 Marchionem *Obizonem* Marchiis istis ac reliquis praediis juribusque, quae *Azo* Marchio ab Imperio tenuerat, infeudavit, reservatis recuperandi conditionibus *Henrico Leoni*, ejusque heredibus. Ex *Cunigunda* uxore videtur *Azo* possessiones illas accepisse, siquidem *Welfus IV*, ejus ex *Cunigunda* filius, eas sibi eripi recusavit, quippe matri suae donatas. Quae vir Illustris huic sententiae obmoverat, Noster solide diluit ac solvit, recantans ea, quae expiscandi alios causa ex *Biffi* mente, & Viri Illustris suffragio, ad genealogiam *Azonum* in *Judicis doctis Brunsvicæ sibus* expromserat. Mira sane in Viro Illustri fuit ingenii ubertas, quam eo impendit, ut, stirpem Guelficam masculam defecisse nunquam, ostenderet, ratus, *Welfum IV* ex *Azone*, Italiae Marchione, haud progenitum fuisse. Videtur is ex *Bruschio*, nisi ex *Wiguleji Hundii* scriptis, in avia delapsus. Posterior certe *Metrop. Salisburg. T. III pag. 99* ita
- jam

jam seulerat, invidis *Lamberto Schafnaburgensi, Hermanno Contracto, Bertholdo Constantensi, Monacho Weingartensi, Conrado, Abbate Urspergensi, Annalista Saxone, Joanne Aventino*. ceteris, ne quidem *Gabriele Bucelino & Brunero* exceptis. Omittimus alios Vniuersis tam ingeniosas, quam solidas, rationes, in quibus extricandis & dispellendis operam posuit Ill. *Scheidius* felicem & sollicitam hujus eximiam. Refutandi non sunt, qui matrem Guelficamque stirpem *Welfi IV ad Catilinam*, gentis *Sergie* propaginem, cum *Gunttero & Monacho Weingartensi* referunt, siquidem *Welfi* fuerunt Germanicæ originis. At *Azonis* progenitores vocantur nunc Longobardi a quibusdam, nunc a *Guudelardo*, vel *Guudbaldo* aliquo, sicut dicuntur. *Caspar Abekus* post *Leandrum Alberti, Carolum Sigontum, Raphaelum Polsterranum, Reinicum Reinccium, Azonem* ex Longobardica stirpe deduxit in *Sackfischen Altertklünern pag. 637*, ratus, nomen *Azonum*, seu *Agorum*, esse Longobardicum. *Agorem*, Foro-Julii Ducem, deprehendimus apud *Paulum Warnefridum* in *Hist. Longob. IV, 52, V, 17*. At argumento eo solo nihil, tanto hiatus dignum, conficitur. *Joannes Justus Winckelmannus* stirpem Sereniss. Ducum Brunsvico-Luzeburgensium ab *Astis* derivare contendit vanissimo commento. *Asnes* inter & *Accorum* nomen convenientia fefellit vitum. Omittimus eos, qui in eadem cum *Winckelmanno* sententia fuerunt. Inprimis *Theodorus Damaidenus*, nobilis Belgæ, *S. Martæ de Castro & S. Marthe Abbas*, repetit illam fabulam *Astam* in libro, cui præfixus est titulus: *Augusta decora Brunsvicensis, sive C. Octavii Augusti, Romanorum Imperatoris, & Ernesti Augusti, Brunsvicensis & Lunenburgensis Ducis, ex eodem Astii Julii sanguinis stipite natorum, ab anno Romæ conditæ primo usque ad annum Christi 1685 per annos 2536 de patre in filium deducta progenies, historia, chronologia, & insignibus adumbrata*, in sol. m. xj. paginarum 176, si Dedicationem & Præfationem exceperis. Insignia, numi, statuarum lapidumque icones, usquequaque Opus exornant. Autor id Divo *Ernesto Augusto*, tunc Episcopo Osnabrugensi atque Duci Hannoverano, Venetiis A. 1685 obtulit. Libri satis

Pag. 11.

15.

17.

19.

- rari summam III. Editor solide & fufe describit ac exequitur. *Hieronymum Faletum* fuisse primum *Actis* illius fa-
 Pag. 23. bulæ autorem, Nostro facile credimus contendenti, Non
 immorabimur infcriptionibus, quibus *Damaidenus Actie* gen-
 tis feriem lectori approbandam suscepit, apud Nostrom iu-
 spiciendis. De *Azonis* Italica origine dubitavit *Leibnitiur*.
 35. Præiverant eum *Joannes Baptista Giraldu*, *Gabriel Bucelinus*,
 & *Joannes Fridericus Hoffmannus*. *Giraldu* pro conditore
 gentis *Azonum* habuit *Azonem, Hugont*, Aquitaniz Ducis, præ-
 pinquum, *Berardi* avunculum, quem atigit *Leo*, Cardina-
 lis Ostiensis, *Cron. Casin. I, 64*. *Bucelinus Azonem* Marchio-
 nem recta per mares ex *Carolo Magno* deduxit. *Hoffmannus*
 hunc *Azonem* arcessivit a *Theobaldo* quodam, Arelati & Pro-
 vinciz Comite, cujus uxor *Bertha* fuit filia *Lotharii*, Austras-
 iæ Regis. In hisce genealogiis lacunæ passim fictionibus
 37. fuerunt expletæ. Ad certiora annisus fuit *Leibnitiur*, ex quo
 munus Historiographi, a Serenissimis Ducibus impositum, suscep-
 pit. Ipse deprehendit, *Azonem II* ex Italia in Germaniam
 venisse, natum patre *Azone I*, filio *Oberti II*, nepote *Oberti I*,
 quem *Adelbertus* genuerat. *Adelberto* dabatur pater per conje-
 cturam *Wido*. *Widont*, Thusciz Marchionis, stemma recta
 adscendere, comprobatum fuit, ad *Bonifacium I* Comitem, Lu-
 cæ potentem, tempora attingentem *Caroli Magni*. *Cosmus*
de Arena jam *Bonifacii I* stirpem per filium *Bonifacium II*,
 hujus filium *Adelbertum I*, nepotem *Adelbertum II*, cujus filii
Wido & *Lambertus* celebrantur, deduxerat. *Leibnitiur* ex
 ejus fontibus sitim reslinxit. Id *Leibnitiur* male habuit, quod
 nullo luculento testimonio adduci potuit, ut *Widont* filium
 tribueret *Adelbertum III*. Credidit tamen, assumi id tantis-
 per posse instar hypotheseos ob argumenta probabilia haud
 pauca. In Opere *Annalium*, quod III. *Scheidius* edere con-
 45. stituit, *Leibnitiur* meditate hypothesein illam proposuit. Ex-
 aminat idem illam hypothesein, & ea, quibus fulciri solet,
 argumenta, lincam adhibens & modeste & acute, conten-
 dens, *Widont* filium haud fuisse, nec *Widontem* præter *Ma-
 roziam* habuisse uxorem. Solide monet, in historicis argu-
 mentis

mentis haud esse locum hypothésibus, sed testimoniis, quibus justum inest pondus. Inquit deinde in eorum opinionem, qui *Azonem* Marchionem ex *Desiderio*, Longobardorum Rege, deducunt. Monuit Vir Illustris, ut Autor consulere *Hieronymi Biffi Familiae Vice-Comitum descriptionem*, A. 1671, fol. evulgatam Mediolani. Consuluit igitur Noster *Biffum*, probe eum perlegit, attente Diplómata, ibi obvia, consuluit, ac tandem post lectionem *Chorographiae Italiae medii aevi*, quam eruditus orbis *Casparo Beretta*, Monacho Mediolanensi Benedictino, debet, deprehendit clare satis, *Biffum* fuisse impostorem, qui Regum & Imperatorum tabulas, dolo malo ex ingenio suo confectas, obtrusit orbi. Impostor ille fuit *Carolus Gallutius*, qui fraudum suarum penas publice luit, teste *Muratorio P. I. Antiqu. Estens. pag. 67.* Schema *Biffianum* genealogicum Noster edisserit, a *Beretta* explosum *l. c. Sect. VI Art. 19.* & ex professo obelis nunc confixum. Tum vero rationes promit, cur *Bonifacii I* genus & stemma ad *Widonem* usque negligendum ducat, licet in praesens meliora substituere, chartis tacentibus, haud valeat. Inquit postea in navos opinionis *Bucelini* atque *Hoffmanni*. Hic *Matbildis* Ducatricis origines ad *Hugonem*, Italiae Regem, retulit. At falso. Judicium Noster rejicit *Joannis Georgii Eccardi*, stemma *Matbildis* cum genere *Azonis* conjungentis, immo rati, progenitores *Azonis* Marchionis & *Welforum* antiquissimorum ex eodem stipite procreatos fuisse, utrumque autem stemma a Scyrorum Principibus dimanasse. Addit haec Noster: *Quae pro hac opinione protulit Deditissimus Vir, quod pace manium ejus dictum volo, adeo jejuna sunt atque frigida, ut, qui de universo ejus aedificio quam mitissime sentire volunt, exclamare debeant:*

Pergula pictoris, veri nihil, omnia falsa.

Sibi persuaserat *Eccardus*, vir ingenii luxuriantis, *Bonifacium I*, a quo *Azonum* genealogiam coeperat *Leibnitius*, ex veteri *Welforum* stirpe fuisse prognatum. En seriem genealogicam *Eccardianam*. *Ethico*, Dux & Princeps Scyrorum, matre Hunnica natus, filio gavisus est *Unolfo*, vel *Welfo*, Scyrorum

Pag. 52.

56.

64.

75.

77.

79.

- Pag 81. rorum Duce, fratre *Othari*; Herulorum Regis, & Italix victoris. Huic fuit filius *Oldogan*, h. e. *Wolfgangus*, quod idem est ac *Welfo* natus, Perulii præfectus. Ex hoc natus fuit *Uligaguc*, seu *Wolfgangus*, aut *Wolfgangus*, Dux Romanorum. Huic adjungitur filius *Coduinus*, *Catulus*, seu *Welfus*, Missus regis sub *Dagoberto* Rege. Huic tribuitur loco filii *Welfus*, Comes Bajoariorum, *Bertardi*, Regis Longobardorum, amicus. Filius huic additur anonymus, Comes Bajoariorum, ab *Alachi*, Duce Tridentino, impugnatus. Anonymo assignatur filius unus & alter, *Adelbertus* & *Rutbardus*, quorum ille fuit pater *Bonifacii I*, Comitis Lucensis; hic *Welfi* Comitum, cujus filiam *Juditham* *Carolus Magnus* duxit uxorem. Hæc est illa genealogia *Eccardi*, cujus jam *Leibnitius* in *Annalium imperii Brunsvicensis* opere primas conjectando duxerat lineas. Genealogiam illam, fundamenti expertem, *Eccardus Comment. de rebus Franconie orientalis* & *Episcopatus Wirceburgensis T. II f. 225* reputat pro opere, quod ipse sole meridiano clarius reddiderit. At ne diluculum quidem ex genealogia illa apparet. Ei, cui dubium videtur hoc judicium, fidem oculatam facit Ill. Autor, qui in eo multus est, ut, enuntiata, quæ *Eccardus* finxit, & conjectando ornavit, ostendat, esse temeraria, nec fidei historicæ congruentia. *Welfi* certe, si ex Herulis descendunt, Lappones sunt, vel Finni. Ex *Odoacro* *Petrus Albinus* & *Caspar Abelinus* deduxere stirpem Principum Anhaltinorum. Posterior horum addit, Regem *Odoacrum* Saxonem fuisse, & *Rosenburgi* haud procul a confluentibus *Sala* & *Albi* habitasse, ratus,
82. *Petrum Albinum* ad vetustos provocasse codices, quibus id fuerit traditum. Profecto reliquiæ Herulorum, victo in *Pannonia* Rege suo, avolarunt in *Daniam*, & mari trajecto, in *Thylen*, ac porro in terram, ubi pars incolarum erant *Gauti*, secesserunt adventæ. Id legitur apud *Procopium de Bello Gothico II, 15*. *Thyle* ultra *Daniam* est quærenda ad septentriones. Reliquiæ eorum videntur in tractu Norwegico *Thulemarck*, *Thulemarckia*, infra *Bergas* ad austrum, adhuc hære. *Gauti* hoc loco sunt Gothi Sueciæ occidentales. Num itaque

itaque patria Herulorum inter Saxonas figi potest ulla cum ratione? In Dalekarliis potius, Lapponibus, ac Finnis, quaerendi sunt Heruli. Hi enim videntur dicti fuisse *Karli, gerli*, id est, viri fortes, heroes. Semojedis, Finnis, Lapponibus, Dalekarliis, eadem fere lingua est, quae originem designat Scythiae orientalis, ex qua Turci & Hunni olim, nec non Slavi, in Europam se infuderunt. Cimbri autem & Gothi fuerunt Celticae originis. Herulos videtur *Helmoldus* collocasse ad fluvium Havelam, *Chron. Slav. I, 2.* At nomen librarii huc invexit Herulos. In MSto legitur: *Sicut Hevili, vel Heveldi, qui sunt juxta Havolam fluvium. Ex Hevili enati fuerunt Heruli.* Haec ad Praefationem, seu Introductionem, III. Auteris dicta sunt. Optandum sane fuisset, ut ipse elaborationes decessorum denuo sub limam revocasset, & ea, quae examen sustinent, retinisset, reliqua ab opere amovisset. At non deerunt publicae rei homines, qui id arripient instituti, & viris parum nummatis per epitomen inde adornatam consulent. *Widoni*, Thuscorum Marchioni, nil proles III. Autot adjunxit. An filios tribuat *Widoni Liutprandus III, 15, pag. 451 T. II P. I Murat.* ipsi relinquimus judicandum. Tum vero *Libri III Originum Guelficarum, Eccardi* opus, procedunt. *Libro primo* illa genealogia *Welforum*, ab *Ethelcone*, Principe Seyrorum, deducta, exhibetur, in qua multum fictionis, parum veri, inest. Oculos pascit tumulus *Ogerii* ac *Benedicti*, illustrium sub *Carolo M.* heroum, poster Monachorum, qualis exstat etiam nunc in basilica *S. Ieronis* apud Meldas. Numos *Atilae* & Hunnorum, ab *Eccardo* conquisitos, & aeri incisos, III. Editor exhibet ad *pag. 15.* Quinque ultimorum numerorum expositionem exhibent haec *Acta A. 1720 pag. 214 seq.* Editor offert lectori *J. G. Eccardi brevem de solo natali Seyrorum. Commentationem*, somniis plenam. Tum vero *Libro primo* subjiciuntur probationes *Eccardianae* qualescunque. *Liber II* exhibet *Azonis II* genealogiam, qualem a *Bonifacio I*, Comite Luccensi, *Leibnitus* & *Muratorius* dederant. Subjuncta est tabula genealogica. Sequuntur probationes, Diplomata varia sistentes. *Liber III* complectitur genea-

Pag. 90.

22.

18.

59.

103.

393.

genealogiam diuissimæ *Matildis*, cujus genus ad *Bonifacium* illum siuole reuocavit *Eccardus*. Subjunctæ sunt probationes, quibus tamen non conficitur, *Azonem* Parmensem fuisse *Bonifacii II* natum. Qui Præfationem attente legit, facile in Opere ipso notabit subinde Autoris primi, *Eccardi*, commenta, & ex monitis Editoris intelliget, quid dissent æra lupinis. Errata tamen nonnulla *Eccardi*, vel potius ingenii ubertatem, mirabitur posteritas attenta. Sæpius enim conjecturæ ejusmodi straverunt viam ad nova, eaque vera, inveniendæ. Quid certum, quid probabile, sit in genealogiis hisce, quid prorsus commentitium, docet distincte Præfatio, quæ introductionis loco Operi ab Illustri Editore fuit præmissa, præterea multis egregiæ solidæque eruditionis speciminibus ac monumentis referta. Gratulandum est laboribus *Leibniti*, *Eccardi*, & *Gruberti*, tam feliciter in lucem ex abstruso & securo angulo non solum enitentibus, sed nova etiam luce collustratis. Opus ipsum nitore, diligentia, splendore figurarum, æri incisarum, & præstantia, quaquaversus effulget.

Tonus secundus, Serenissimo Duci *Carolo*, terrarum gloriæ, Musarum deliciis, pacis decori, Domino Principatus *Wolferbuttelani* Celsissimo, ab Ill. Editore consecratus, splendorem & ornamenta, quæ in opus tantum congruunt, merito suo præfert. Præfatio, quæ introductionis vicem sustinet, emendationibus, tenebrarum illustrationibus, eruditione multijuga, & doctrina historica, maxime in argumentis abstrusis elucente, multo largissime abundat. Dabimus potiora Præfationis momenta. Dabimus deinde etiam operis ipsius summam, & præcipua sequemur rerum fastigia. *Welferum* genus, id enim docet Præfatio, ex *Juditha*, altera *Ludovici Pit* Imperatoris uxore, illiusque fratre *Courado*, ex quo Reges prodierunt *Burgundici*, caput mirifice extulit. A Regibus *Burgundicis* transjuranis, quorum mascula progenies per duo fere Secula floruit, originem trahunt, ex sententia Ill. Editoris, Reges *Gallicarum* serie non interrupta. Nam *Hugonis Capeti*, Regis *Gallicæ*, pater fuit *Hugo Magnus*, Comes *Parisiensis*, mater vero *Hatvigis*, filia Regis *Germanorum*, *Henrici Aucupis*. Hujus mater

mater fuit *Heilwig*, seu *Harburgis*, *Otonis*, Saxonie Ducis, nupta; filia *Gisela* illius, quae ex *Juditha* *Welfica* & *Ludovico Pio* nata, toro *Eberhardi*, Ducis *Fotojulienfis*, obtigerat. Ex *Welfis* & *Azonibus* Duces *Bronsvico-Luneburgici*, *Georgius II*, Rex *Magnae Britanniae Augustissimus*, & *Carolus*, Dux *Serenissimus*, quanta orbis decora proceperunt. Descendit *III. Editor* ad expendendam *Otonis* *Frisingensis* fidem, qui *Lib. II Cap. 7* *Henricorum de Gueblinga*, & *Guelforum de Altdorffo*, progeniem ad eandem stirpis originem tetulit. *Gueblingenses* olim dicti fuerunt *Saltii*, e quibus *Conradus II* Rex & Imperator imperium transmisit ad filium, nepotem, & pronepotem, *Henrici* autem *IV* filia *Agnesa* *Friderti* *Barbarossa* patrem accepit maritum. Antiquitas *Salicorum* Principum ad tempora *Caroli Magni* certe haud deduci potest. *Conradus II* enim patrem habuit *Henricum*, seu *Hezlonem*, Ducem *Wormatiensem*, avum *Otonem*, *Marchionem Veropensem* & Ducem *Carentanorum*, proavum *Conradum* *Wormatiensem*, Ducem *Lotharingorum*, abavum denique *Werinberum*, seu *Wernerum*, qui circa annum 918 floruit. Ultra hunc *Wernerum* haecenus ascendere haud licet, iudice *III. Ednore*, *Conradum*, Ducem *Lotharingorum*, ex progenie *Conradi I* Regis exstitisse, *Chronographus Saxo* docet. *Tolnerus* *Werinberium* pro *Conradi I* fratre habuit. Id vero *Nostro* videtur incertum, & argumentis destitutum. Substituendus scilicet *Werinbero* ex opinione *III. Jo. Georgii Esports* in *Originibus Juris publici Hassaci* pag. 33, ac *T. II & VII Analectorum Hassacorum Joannis Philippi Kuchenbeckeri*, est *Otto*, *Hessorum* ductor, *Wetteravix* & *Wormatix* Comes, filius *Chuonradi* senioris, & frater *Chuonradi*, Regis *Germanix*, quem solemus appellare *primum*, atque *Eberhardi*. *Otto* enim ille, praefectus pagi *Loganacowe*, fuit *Conradi I* Regis frater, teste *Conradi* *Diplomate* ad A. 912 in *Sebanati Traditionibus Fuldensibus* pag. 227. Hac ratione pervenitur ad *Chuonradum* seniorem, *Glimode* maritum, qui vivere desit A. 906, in acie cadens. Hujus *Chuonradi* e filio *Otone* nepos fuit *Chuonradus*, *Valdgarde*, ex *Otone* *Magno* natae, maritus. *Otonis* vero avia

- fuit *Hathwiger*, *Gisela* filia, neptis *Ludovici Pii* & *Judithæ Welfæ*. Hac ratione *Weiblingica* stirps antiquitatem & nobilitatem stirpis *Guelficæ* æquat, prouti tradidit *Otto Frisingensis*. Merito Ill. Editor *Werinbertum* reputavit pro *fictio* *Conradi I* fratre, donec graviora asserantur argumenta. Id gratum erit lectoribus, Ill. Virum, *Welfi I* progenitores quærendi studiosum, in eos incidisse. Monachus *Weingartensis* ultra *Welfum I* haud processit, eo quod subsidiis, hic illic latentibus, haud erat ita instructus, ut altius ascendere valeret.
- Pag. 6. *Welfi* pater fuit *Isenhardus*, avus *Warinus*. Hic obiit A. 774, cui *Irmentrudem*, sororem *Hildegardis*, *Carolo Magno* nuptæ, assignant vulgo. *Isenhardo* videtur fuisse *Warinus* frater, qui *Ludovicum Pium* A. 806 & 808 in Hispaniam secutus est. *Ratpertus*, S. Galli Monachus, Lib. I Cap. 2 *Warinum Principis* nomine insignivit. *Walafridus Strabo*, scriptor vitæ S. *Othmari*, Cap. 4, eum tantæ fuisse, dixit, potentie, ut lectus *Alamannicæ* curam cui *Ruthardo* administraverit. Apud *Goldastum* exhibentur T. II rer. *Alemannicæ* Diplomata; quæ *Warinum* Comitem præferunt. Eum ex prosapia regali S. *Godulfi* factum, *Cosmus della Rena* dixit, nullo munitus teste. *Leitnissus* eum olim ad *Gunzonem*, *Alemannicæ* Ducem, perducere conatus fuit, nullis argumentis instructus. *Universale Lexicon Lipsiense*, cujus, nostro judicio, nulla, de quacunque demum re quærat, est autoritas, *Warint* patrem vocat *Eberhardum* Ducem. At nec Dux, sed Comes, fuit *Eberhardus*, nec *Warint* pater. Discat igitur hoc exemplo Ill. Editor, ne dignum quidem esse, quod evolvatur, illud *Lexicon*, nedum tantus ei tribuendus honor sit, ut in Opere tam nobili & illustri, quale hoc est, inter summi nominis *Historicos* locum accipiat, aut nominetur saltem. Omittimus progenitores *Eberhardi*, a *Bucelino*
12. *Vignerio*, *Lecardo*, *Calmeto*, & *Herrgatto*, exquisitos solite. Noster *Warino* dat patrem *Warinum* Comitem, a *Carolo Martello* Ducem *Alemannicæ* constitutum, & huic *Warino* tribuit *Wegenzenonem* Comitem, siliens locum *Fræberti*, in *Orig. Palat. pag. 48* obvium, nova *isozetia* restitutum suæ luci, *Welfi I* genus ita constituendum esse; docet idem:

Wegen-

Wegenlenzo Comes

<i>Warinus I</i> Comes, a <i>Carolo Martello</i> Dux Alemanniae constitutus, clar. circa A. 727, + ante A. 745.	
<i>Warinus II</i> , Missus regius in Alemannia, persecutor <i>S. Othbriati</i> , + A. 774. Uxor <i>Frideruna</i> .	<i>Rudhartus</i> , Missus regius in Alemannia, conditor Cœnobii <i>Ainolfesaugis</i> A. 756. Uxor <i>Hirminsyna</i> .
<i>Isenhardus</i> Comes. Uxor <i>Irmintruda</i> .	<i>Warinus III</i> . Placitum habuit A. 794.
<i>Welfus</i> , Comes <i>Aldortii</i> , pater <i>Julithe</i> Imperatricis, sator <i>Welforum</i> omnium.	<i>Isenhardus</i> clar. A. 806 - 853.

Comites, *Berkoldum* & *Erbingerum*, *Ekkehardus* junior eodem genere *Warini* & *Rudharti* natus dixit. Videntur ipsi fuisse filii *Erbangarti* Comitis, & ad *Rudhartum*, at quos late medio? referendi. At seposuit tantisper hanc disquisitionem Ill. Editor, ac novam in *Viri Illustris, Job. Dan. Oleneschlagert, Disquisitionem de vera origine Ducis Athici ab Archinoaldo, Majore Domus*, quam hic Diario coronationis Augustissimi Imperatoris *Francisci* loco Præfationis præmisit, instituit disquisitionem concisam. Laudandus tamen eorum est conatus, qui ad stipitem communem familiarum, *Austriacæ, Guelficæ, & Lotharingicæ*, curas suas conferunt, post *Vignertium, Bucelinum, Eccardum*, alios. Uni enim quod non successit feliciter, alteri fortassis præter opinionem feliciter eveniet. Possunt tamen hæc unæ dubitationes in tabulam *Welfi* genealogicam, ab Ill. Editore adornatam, conjici. Hæc vero dissolvit, promittens, se *Eccardi* libellum *de Stemmata Gibellini* producturum esse ex carcere. *Welfum Eccardus* retulit ad *Rudhartum*, non ad *Warinum*. Horum enim utrumque putavit separatæ familie fuisse autorem. Id teli, quod Ill. *Scheldium* ex silentio *Monachi Weingartensis* videtur pre-

Pag. 12.

- Pag. 21. mere, satis est imbelles ac facile amovendum, licet nec ultra *Welfum*, ob silentium illius Monachi, *Cel. Joannes David Kablerus* progredi voluerit. Nam silentium Monachi non tollit, nec falsa pronuntiat illa, quæ aliunde comprobari possunt. Siluit enim idem de *Conrado & Rudolpho, Juditha Imperatricis* fratribus. Admiserit genealogiæ *Welforum* nonnihil errati, quemadmodum id ipse *Kablerus* in *Præfatione Academica de fide & auctoritate Monachi Weingartensis in generis Welfici Augustissimi vetustate & dignitate* haud dissimulavit. En tamen Ill. Editoris in *Kablerum* pietatem, ita expressam: *Ego quidem ut candidè dicam, si quis hodie in Germania vivit Historicus, cui honoris & observantia gratta libenter assurgo, is Dominus Kablerus est, utpote quo præceptore olim Altdorffii usus sum, & quem tanquam præcipuum non Germania tantum, sed totius orbis literati, decus atque ornamentum summa animi pietate atque religione, dum vivam, in oculis feram.*
23. Hisce interjectis, quærit Ill. *Scheldius*, ad *Hugo Capetus*, ejusque posterum, Galliarum adhuc Reges, ad *Guelficum* genus sunt referendi. *Cbiffettus* ad quæstionem respondit æternis; *Eccardus* vero negans: ille in *Vindictis Hispanicis*, hic in *T. II rer. Francie. & Episcop. Wurtemberg. Lib. XXVIII §. 203.* Ut vero Noster nervum rei deprehendat, & causæ invadat arcem, pensitat verba *Chronici S. Benigni Divionensis*, quod legitur apud *Lucam & Achery* in *Spicilegio T. II p. 377* editionis recentissimæ, Eruditis non convenit de expositione horum, quæ ibi leguntur, verborum: *Supererant duo filii Roberti, Andegavorum Comitis, fratres Hugonis Abbatis. Senior Odo dicebatur; Robertus alter, patrem nomine referens. Gethraus* legendum censet *fratres*, non *fratris*. Ill. *Bouchettus* ad quinque Codices manuscriptos provocat, in quibus legatur *fratres*. In *Chronico Besuensi MSto* sigla potius occurrit *fr̄*, quæ modo denotat vocem *fratres*, modo *fratris*. Lis igitur, in hunc locum desinens, desiniri poterit nunquam, nisi aliæ proferantur rationes. Præterea verba illa, *fr̄ Hugonis Abbatis* videntur fuisse glossema, & ex margine in contextum translata. Nam *Chronici Divionensis* Autor hoc loco

loco secutus est narrationem & verba illius, qui dicitur *Aimoini Continuator*, *Lib. V de Gestis Francorum Cap. 42*, ubi illa verba *frs Hugonis Abbatis* haud leguntur. Uterque verò Scriptorem vetustiotem transcripsit. In *Gestis Francorum*, teste *Ivone Carnotensi Ep. 189*, ita lectum fuit: *Supererant duo filii Roberti, Comitis Andegavorum, qui fuit Saxonici generis vir; ex his senior Otto dicebatur, Robertus alter. David Blondellus*, qui *Chiffetto* contrarium tenere solebat, legit in *Chronico Divionensi fratres*, & ad *Albericum*, mite aberrantem a janua in definiendo genere *Roberti Fortis*, provocat, ratus, *Adelheidem*, *Ludovici Pii* filiam, nuptam fuisse *Conrado seniori*, *Judithae Imperatricis* fratri, & hoc mortuo, nupsisse *Roberto Forti*. At ipsa *Adelheidis* nec *Ludovici Pii* filia, nec *Roberti Fortis* fuit uxor. Id *III. Sebaldus* contra *Blondellum* & *Bouquetium*, sententiam hanc negantes, facile extra aleam dubitationis ponit. Nam *Conradus*, *Juditha* frater, obiit A. 863. *Ermengardis*, prior *Ludovici Pii* uxor, diem suum clausit A. 818. *Juditha* itaque anno demum 819 a *Ludovico Pio* ducta fuit, *Robertus Fortis* A. 864, ni 866; 867, a Normannis caesus, occubuit. *Conradus*, frater *Juditha*, A. 830 tonsus in monasterium detrusus fuit. At A. 830 facta *Adelheida* fuit undecim ferè annos nata, si fuit ex primis nata. Provectior justo fuisset *Adelheida* facta, quam ut *Roberto* potuisset nubere, si vellemus eam nuptiis secundis sociare. Alia ex alia nascitur quaestio. Quæritur, quo jure *Robertus* dictus fuerit *Saxonica nobilitatis*, & generis *Saxonici*. Hoc enim genus, opinamur ex avia, ei tribuerunt *Aimoinus Floriacensis Lib. II de miracul. S. Benedicti Cap. 1*, *Continuator Aimoini V, 42*, *Ivo Carnotensis Ep. 189*, *Anonymus*, qui de *gestis Ludovici VIII* scripsit, *Nangius*, *Albericus* ad A. 988, alique. *Robertus Fortis*, Comes Parisiensis, Nostro dicitur fuisse filius *Conradi senioris*, Comitis Parisiensis, *Juditha* fratris. *Conradi* & *Juditha* mater erat *Hedrigis*, Saxonici generis. Genus hoc indicavit *Theganus*. Matris nomen habetur apud Autorem *Anonymum Historia translationis Bathildis reginae §. II pag 747 T. II Januar. Astor. SS. ad d. 26, &*

Pag. 39.

55.

apud Mabillonium *Sec. IV. Benedict. P. I pag. 450.* Hactenus bene. Pergit Ill. Vir ita de *Hathwiga: Hac ipsa Helwichis, Brunonis, Principis Angaria, filia, Cebonis, & proceribus Saxo- niscis, neptis fuit.* Nobis liceat tabulam effingere, siquidem ea, quam Autor dedit, est *Eccardi, ad Eccardo* autem postea in editis ad *Hathumodam* scriptis *Agli* emendata. En illam, cum tabula, *pag. 13* allata *Tom. II Lib. IV Cap. 2 §. 6,* satis concordantem, licet copiosiore:

Cobbo, ex conjectura.

Bruno, Angariae Princeps.

Ux. Geva, Witichindi-

herois filia, mater Hel-
wichis.

Ecbertus. Ux. Ida.

Billungus. Ux. Aëda, seu Attala,

Caroli Magni filia.

Helwichis, ux.

Welfi I, ex fan-

guine Saxoni-

co nobili.

Oda Comitissa, Ludolfus, Dux Cobbo. Wari-

ex regio ge-
nera.

Saxon. Or. +

875. Ux. Oda.

Juditha, Conradus Senior,

Impera-
trix.

Comes Paris. Ux.

Adelceta, filia

C. Alsat.

Henricus,

Auceps.

Robertus Fortis,

Comes Paris.

Autor hæc ad *Tomum III* distincte eviscerabit.

Pag. 39.

Malam fidem *Blondelli & Bouchetti*, in hoc argumento genealogico versatam, exemplis quibusdam Vir Ill. demonstravit. Succincte indicant difficultates, quæ *Blondelli* sententiam premunt, at in ea, quam ipse amplectitur, profus evanescent.

nescunt. Curas críticas transtulit ad *Hildegardam*, *Luitbergam*, vel *Engilbergam*, Reginam, quam ad genus Guelficum nonnulli referunt. *Hildegardam* *Secardus*, ejusque doctissimus *Cosor*, *Gruberus*, prætermiserunt. Eam tamen familiæ Augustæ Guelficæ inserendam esse, jubet autoritas *Conradi*, Abbatis *Urspergensis*. Hæc enim hic fere ubique Monachus *Weingartensem* exscripserit; tot tamen vetusta hujus Monachi supersunt exemplaria, quorum nullum cum altero quocunque prorsus consentit, ut videatur *Conradus* apographo usus fuisse, a nostris exemplaribus passim discrepante. Lacunas singulas Monachi sanabit & explebit nemo, præterquam qui multa ejus exemplaria vetusta inter se contenderit. *Conradus Hildegardam Henrici*, ex *Etchbone* nati, statuit sororem, nuptiam *Ludovico Imperatori*. *Seacela* & *Ludovicus Sammaritani*, fratres, *Mezerajus*, & alij nonnulli, tribuunt *Ludovico II Imperatori*, *Leibarti* filio, uxorem *Engelbergam*, filiam *Etchbonis* Guelfi. At pronuntiatum hoc Autori Præfationis videtur suspectum. *Habitus* id gentis, ex quo *Engelberga* procrevit, prorsus prætermisit. *Ludovici II Germanici*, ex *Ludovico Germanico* nati, uxorem *Luitgardam Aveninur*, *Crisus*, alique, ad progeniem Guelficam referunt. Norunt tamen omnes facile, illam *Luitgardam Ludolfi*, Ducis Saxonum Orientalium, fuisse filiam. Eisdem cum obscuritatibus colluatur memoria *Adalberonis*, *Corbejensium* Abbatis, nec non *Petronella*, uxoris *Tortulsi*, vel *Tortulsi*, ni *Ordulphi*, *Andegavorum* Consulis. Incertum est, an hi ad Guelficum pertineant stemma. Annalista Saxo solus *Adalberonem* huc retulit. Ceteri scriptores silent. *Schætenius*, qui

Pag. 43.

45.

- is edidit, delineatione multum residet noctis incertæ, quam Diplomata Corbejensia, secus sententia, passim dispellunt, & ita dispellunt, ut emendationi sit locus relinquendus. *Petronillam* fuisse *Judithæ* ex *Conrado* seniore, Comite Parisiensi, fratre, neptem, crediderunt *Blondellus*, *Bouchet*, *Eccardus*.
- Pag. 48. At sunt *Chronica*, quæ, *Petronillam*, testantur, fuisse filiam *Hugonis Magni*, Abbatij *R. Martini Turonensis*. De numismatibus, *Tomo* hujus *II* passim studio *Eccardi* insertis, Autor haud admodum magnifice sentit, ita judicans: *Cum non satis nos ab his instructos esse præstatis agnoscamus, quæ in arbirandis numerorum medii ævi anigmatibus pernecessaria sunt, (ubi baud raro omne artificium a conjecturandi studio, merisque ingenti lusibus, pendet,) suus per nos cutque sensus, suum judicium saluum esto. Oedipo enim in plurimis opus esse, si mecum fatebuntur, qui v. g. oculos consecerint in numum Conradi Anti-Cæsaris, quem Dn. Eccardus Lib. VI Cap. 4 §. 18 exhibet.* Perigraphen numi legerat *Eccardus* ad *Leinam* ita: **CVRAD SVEVIÆ DUX.** At in agro *Herbipolitano* eam posthæc ita legit: **SANCTVS SIMON ET IVDAS.** Longo præstantior est expositio, quæ *Cel. Kablerus* solidum *Henrici Ducis*, *Reginæ*, seu *Ratisbonæ*, percussum, illustravit. Ex ea hoc loco compendium cum lectore communicavit *Ill. Scheidius*, Idem inseruit *Probatonibus* ad *Librum VI* n. 13 pag. 431-452 de *penitentia Welfonis Ducis*, sic enim vetus habet inscriptio, historiam, seu potius fabulam, quam olim ex *Monasterio Tegernseensi* secum communicatam accepit *Leibnitzus*, nec dignam existimavit, quam *Originibus Guelficis* inferendam curaret. *Narratio* tota est jejuna & sterilis, dictio prorsus barbara & inepta, res ipsa ficta, fabulæque obrita, quarum fabularum illa haud est minima, quæ dicitur, *Episcopum Augustanum* a *Welfo* Duce fuisse data opera interemptum. Emicat tamen ex illa fabula, ex carmine *Teutonico* indubie fabricata, status rerum, qui tempore, quod illud fuit compositum, in *Germania* obtinuit. Solebant *Pœtæ* *Teutonici* ad *Seculum* usque *XVI* miracula stupenda, multasque superstitionis quisquilias, ut heroem suum ornarent, carini-

carminibus suis fibulosis inserere. Hujus generis ac census est *historia de Duce Rheinfrido Brunsvicensi*, Seculo XIII, aut XIV, a phoalco Teutonico per modum fictionis concinnata. Recenset Ill. *Scheldius* fictionis argumentum, cui jam immorari haud licet. Codex manuscriptus exstat in splendidissima Bibliotheca Gothana. Sed ad rem ipsam tandem est progrediendum. *Tomus Originum Guelficarum secundus Librum IV, V, & VI*, complectitur. Quarto exponitur *Capitibus octo de Welfis Alemanniae & Bavariae*. Despectit tamen tractatio haud ita multo post initium ad *Welfos*, Burgundiae imperantes, reliquis *Welfis* sepositis tantisper. A *Rudbarto*, Missio regio in Alemannia, quem *Eccardus* pro *Welforum* priorum conditore habuit, primordia capiuntur. Ei filius tribuitur *Welfus*, pater *Judithae* Imperatricis. De *Juditha*, *Etichone*, *Conrado*, & *Rudolpho*, liberis *Welfi*, disseritur aequae ac de *Conrado II*, ceterisque *Conradi I* liberis. Curate exhibentur gesta *Rudolphi I*, Burgundiae Transjuranae Regis, ceterorumque *Conradi II* liberorum. De *Rudolpho II*, Burgundiae & Italiae Rege, suscipitur tractatio. Tum oratio se convertit ad *Rudolphum II*, Burgundiae & Italiae Regem, ad ejus sorores & fratres. Postea in censum veniunt *Conradus*, Burgundiae Rex, ceterique *Rudolphi II* liberi. Tandem *Capite postremo de Rudolpho III*, ultimo Burgundiae Rege, ejusque sororibus, diligenter exponitur. Agmen claudit tabula genealogica horum Regum & Principum, inde a *Rudbarto*, Missio Regio, usque ad annum *Rudolphi III* emortualem 1032. Malleimus, *Rudbartum* ab hac serie reseculisset *Eccardus*. *Welfum* fuisse *Wulfbardum Eccardi*, pauci, ut credant, a sese impetrabunt. De diagrammate *Wipponis* Salico ac Carolingico disseruit *Eccardus* pag. 27. Aliam ejus extricandi rationem Ill. *Scheldius* in *Præf. §. 12 pag. 35* iniiit. *Petronellam*, de qua supra diximus, *Conradi I* filiam fuisse, nemo dabit *Eccardo*, licet in eo momento genealogico fuerit multus. Subjunguntur *Libro IV* loco probationum *Charta 92*, ex monumentis rarissimis amplissimisque huc traductæ. *Libro V* enarrantur *Welfi*, qui per Sueviam & Bavariam effulserunt. Fit initium ab *Etichone*,

Pag. 57.

Tom. II
pag. 6.

11.

15.

28.

36.

45.

52.

64.

34.

- Pag. 192. *ebine, Welfi I filio, fratre Judithæ Imperatricis. Persequitur tractatio Welfi II gesta, qui erat Etichonis filius. Ad Etichonem juniorem, Welfi II filium, ejusque fratrem Wolonem, S. Galli Monachum, studium scriptoris deinde se convertit. Dissertitur de Henrico, dicto cum aureo curru, Etichonis junioris filio. Tum de S. Conrado, Constantiensi Episcopo, Rudolpho & Welfo, filiis Henrici, exponitur. Desse-*
213. *cit oratio ad Welfum Comitem & Etichonem, Episcopum Augustanum, filios Rudolphi. Memorantur Rudolphus II, Itæ maritus, Welfi filius, hujusque frater Eticho. Expenduntur res Henrici, Welfi, & Richardæ, Rudolphi II liberorum. Ultimium, idque octavum, Caput inscriptum est de Welfo, filio Welfi, inferioris Bavarix, seu Carinthix, Duce, ejusque sorore Cunigunda, Azoni Marchioni nupta. Insertum apparet huic*
219. *libro Diploma Ottonis, Ducis Bavarix, A. 1235 monasterio Cubacensi datum, accurato sigillo instructum, & præclara arte æri incisum. Adjicitur tabula genealogica, & ampla sane probationum copia. Nonnunquam addidit annotationes suas B. Gruberus. Procedit tandem Liber VI, quo Guelforum posteriorum, Bavarix nimirum & Saxonix Ducum, ab Azone,*
264. *Marchione Ligurix, ortorum, successio continetur. Habes hic, Lector, Capita quatuor. Primo scenam aperit Welfus, Azonis illius & Cunegundis Guelficæ filius, Dux Bavarix, cum sorore Athelasia. Secundo agitur de Azonis Marchionis & Garfendis Cenomanicæ liberis, Fulcone imprimis, a quo Serenissimi Ferrarix & Mutinæ Duces, quorum tabula genealogica subjicitur, descendunt. Tertio exponitur de Welfi I libris, Welfo II, Bavarix & Spoleti Duce, Tusciæ Marchione, Inelytæ Mathildis marito, & de Henrico Nigro, itidem Bavarix Duce. Capite quarto dissertitur de Henrici Nigri filiis, Conrado, Monacho Cisterciensi, Henrico Magnanimo, Bavarix & Saxonix Duce, & Welfo III, Spoletano Duce, Marchione Tusciæ, Principe Sardinix, eorumque sororibus. Figuræ passim inseruntur æri incisæ. In promptu enim ibi sunt effigies Welfi IV, Ducis Noricorum, Henrici Nigri, S. Blasii Brunsvicensis, & Gertrudis Marchionissæ donum reliquiarum,*
- 333.

rium, Tabulis II expressum, nec non ejusdem arcula, tumba *Lotharii* Imperatoris, quam tamen in exemplari nostri haud deprehendimus, tabula, *Lotharii* mortem indicans, plumbea, & alia monumenta, in Monasterio Regiolothariensi conspiciantur. Accedit hisce monumentis *Henrici*, vulgo dicti *Superbi*, Ducis Bavariz & Saxoniz, effigies. De *Henrico Leone* non pauca hic leguntur. A *Lothario* Imperatore profecta confirmatio monasterii *S. Mariæ*, nunc *S. Agidii*, Brunsvicensis ad A. 1134 ibi legitur Germanice. Latina vero eadem ad normam autographi est æri incisa, sigillo tamen paululum violato per temporis injuriam. *Lotharii & Richenzæ* Imperatricis chartæ ibi leguntur haud unæ. *Petri Diaconi*, Casinensis Monachi, consolatio ad *Richenzam* Imperatricem, de obitu *Lotharii*, expendi est digna. Pauca exhibentur ex autographis; ex editis pleraque sunt hæc translata. Ex *Wiboldi*, Abbatis Corbejensis, *Codice epistolari*, quæritur *Tomus II* Collectionis amplissimæ, a *Marteno & Durando* adornatæ, complectitur, passim egregia monumenta sunt deprompta, & hæc inserta. *Muratoris Antiquitates* dapibus suis lectores pascunt, ne quid de aliis splendidissimis pretiosissimisque operibus inaneamus, ex quibus hæc corona ornamentis fuit ditata. Quid superest, nisi ut avidis calentissimisque votis continuationem *Orighnum*, ne *Brunoniana & Billungana* monumenta desideretur, expetamus. Adspiret modo supremus rerum arbiter Illustri Editori gratiam, incolumitatem spei nostræ respondentem, & favorem eorum, sine quibus hunc oceanum emertiri haud licet.

Pag. 380.

517.

540.

HISTOIRE DES REVOLUTIONS DE L'EM-
pire des Arabes &c.

hoc est,

HISTORIA MINORUM ET SINGULARIUM DY-
nastiæ, quæ variis temporibus varie inter Arabes,
& in universum Mubamedanos, emerferunt;
Autore MARIGNIO.

Tomus II.

Quæ

Parisiis;

Parisiis, 1750, 12 maj.

Alph. 2.

Marignus argumentum, in illo libro, quem *Historiam Chali-
pharum* inscripsit, & de quo nuper exposuimus, inchoatum,
in hoc persequitur. Obtinebant Chaliphæ olim in Oriente lo-
cum illum, quem in his Europæis terris partim Imperatores,
partim Pæpæ, obtinent. Initio dominabantur soli integra cum
potestate toti nomini Mohammedano. Processu temporis
autem, decrecente majestate, decidebant eo contemptus & an-
gustiarum, ut, Bagdado sua conclusi, nihil alibi, nisi forte in
rebus sacris, valerent, surgentibus passim regulis, & pro-
vincias eorum lacerantibus. Horum regulorum historiam
hoc gemino *Volume* persequitur *Marignus*, eodem, quo
coeperat, filo, sed non omnium. Multos enim, ex parte
quoque satis illustres, præterit, studio, an ignoratione, ipse
optime norit; quosdam etiam *Volume tertio*, propediem se-
cuturo, reservavit; qui forte Maurorum per Africam & Hispa-
niam erunt reguli. Familix autem principes, quarum fata
Libris his *duobus*, quos inanibus tractamus, enarravit, hæ
sunt: 1) *Thaberida*, qui per Chorasanam, Transoxanam,
& Parthiam, ab A. C. 811 ad 872 Imperarunt; 2) *Saffarida* in
Segessana & Chorasana ab A. 862 ad 917; 3) *Samanida* in
Chorasana & Transoxana ab A. 819 ad 999; 4) *Ismaclita*,
non illi, qui plerumque eo nomine citari solent, alias quo-
que Assassini dicti: de illis enim deinceps sermo fit; sed alias
frequentius Pathemitæ, aut Chaliphæ Egyptii, dicti, qui pri-
mum Africæ occidentali & ad mare mediterraneum porrectæ,
Siciliæque & Sardinix; nec non maritimis Italiæ, deinde ve-
ro Egypto, dominabantur, ab A. 909 ad 1171; 5) *Bujida* in
Babylonia, Perside, Parthia, & Mesopotamia, ab A. 931 ad
1055; 6) *Gaznevda*, in Gaznah, Gör, & India, ab A. 997
ad 1160; 7) *Selgiukida*, a mari Persico & Caspio inde us-
que ad Syriacum valli tractus domini, Chalipharum Bagda-
dicorum Majores domus, ab A. 1055 ad 1193; 8) *Selgiu-
kidarum* illa familia, quæ in Romania, seu Asia minore, &
in

in Syria apud Halebum & Damascum obtinebat ab A. 1081 ad 1097 ferme. In his orditor *Volumen secundum*. 9) *Ismaelita* proprie sic dicti, Scriptoribus passagiorum, aut cruciatarum, *vetuli de montana* dicti, latrones in monte Libano, Christianis æque atque Muhammedanis infestis; 10) *Chorezmschahi*, domini Chorezmiæ & Chorasanæ, ab A. 1096 ad 1231; 11) *Atabek* Mesopotamiæ & Syriæ ab A. 1087 ad 1232; 12) *Gorride*, in Gor, Gaznah, & India, ab A. 1150 ad 1204; 13) *Ejubide* in Syria, & Ægypto, partim quoque Mesopotamiæ, ab A. 1160 ad 1250, partim quoque ad 1259 & 1290; 14) *Carachathai* apud Samarkandam, Seculo duodecimo, gens nonnihil obscura; 15) *Mamluki* in Ægypto ab A. 1251 ad 1517; 16) *Mothafferide* in Perside ab A. 1332 ad 1393; 17) *Sarbedarli* apud Sebzewaram, ab A. 1336 ad 1386; 18) tandem *Cort Gorici* in Gor & Chorasan ab A. 1246 ad 1383.

Sunt his in familiis, quæ commode negligi poterant; defunt vicissim, quibus Historia ægre caret. E. c. nihil memorat Autor de regulis Arabiæ felicis, qui successive *Zejadide*, *Nagtahide*, *Salibide*, *Rasulide*, *Tbakeride*, *Zeidide*, & alii, fuerunt; nihil de regulis Thabarestanæ, seu Hyrcaniæ, *Zejjaridis* & *Alidis*; nihil de *Bani Thabatkeba*, dominis *alCuse*, de Scherifis Meccæ atque Medinæ, *Oheifaridis*, *Halchemidis*, *Catadahidis*, &c. nihil de *Eliasidis* in Kermana, de *Hamdanidis* in Mesopotamia & Syria; quos Historia Byzantina *Ἀποχαυδαί*, vel *Ἀποχαβδαί*, appellat, eorumque successoribus *Okailidis*, & *Mardalidis* & *Marwanidis*; nihil de *Kelabidis* in Sicilia, de *Afaditis*, Emiris Arabum planorum in Chaldaea, de *Tanismanis* apud Siwas, seu in Armenia minore, quos neque Historia Byzantina ignorat, de *Ortokidis* apud Halebum & in Mesopotamia, de *Togtekinidis*, vel *Doldequini* nepotibus, (ut Scriptoribus cruciatarum efferre placuit) apud Damascum, de *Ildigizidis* in Adzerbaigiana, de *Salgaridis* in Perside & Kermana, de regulis Asiæ minoris, de quibus *Laonticus Chalcondylas*, aliique declinantis imperii Constantinopolitani Scriptores multi, multa perhibent, ut sunt *Dulgaderoglii*, *Aidinoglii*, *Mentefoglii*, *Ispendiaroglii*, e quorum ruinis imperium Ottoman-

manicm succrevit; de tota gente, numerosa profecto & late regnante, *Genkizchani*, nihil; nihil de *Timuro*; ejusque gente, quæ hodie sub grandis Mogoli nomine in India regnat, memorat; nihil de *Cara cojunli*, seu *Mauroprobatidis*, nihil de *Accojunli*, seu *Asproprobatidis*, nihil de *Sophis* Persiæ. Horum plurimos nisi in reliqua *Volamina* hujus Operis immittat *Marignus*, multum perfectionis argumento deerit, quod tractandum suscepit.

Modus narrandi, quo usus fuit, hic est, ut unicuique *Capiti*, quorum ut modo vidimus, *octodecim* numero sunt, summaria, quæ appellant, seu indices argumentorum, præfigat, deinde breviter ipsos Principes eo ordine recenscat, quo sese vivendo regnandoque exceperunt, eorumque res gestas & facta perstringat; denique paulo fufius eadem enarrat. Quo fit, ut sæpius eadem absque necessitate & fructu iterarentur. Macilentus in plurimis & strictus ibi exundat, & colores eloquentiæ consumit omnes, ubi atinum indolemque viri alicujus pingendam nactus est. Res nempe gestæ lectione & assiduitate comparandæ sunt; characterum colores ingenium fecundum ultro & absque labore suggerit. Quid facilius, quam, minima data arreptave ansa, si quis rerum gestarum scriptoribus pius & justus audiat, amplam omnibusque numeris perfectam talis viri imaginem exhibere? Quod *Marignus* in *Nuroddino*, & *Saladino*, fecit. Atqui, pro arbitrio fingere & resingere homines, Poetarum est; Historicorum autem, tales referre, quales fuerunt, neque judicium de cujusquam moribus ferre, nisi cujus actiones omnes scripto consignatæ, cum Historicorum testimonio, virtutem hanc illamve, aut vitium, prodant. Prævum *Marignis* gustum; nugarum & ridiculorum amantem leporum, id quoque demonstrat, quod fabellas omnes, ex *Herbeloto* verbo tenus transcriptas, recoquit, quæ Pandectas quidem decent, (ita enim merito Bibliothecam illam orientalem appelles,) at minime decent professum gravem fidamque Historiam. Numeros annorum, nominaque virorum & locorum, & res gestas, flagitat & promittit Historia; lepida & scurrilia alio pertinent.

Quid

Quid ergo statuendum de Historico, qui neque locorum situs; neque gentium affinitates & series genealogicas, neque temporum rationes, tenet, contradictionibus sese implicat, libros non consulit, in promptu positos, & sermone eruditis familiari conceptos, qualis est Latina interpretatio dynastiarum *Abulpharagii*, *Gesta Dei per Francos*, *Vita Ludovici Sancti*, alii. Negari nequit, Abbatem hunc, animi levitate actum, suscepisse opus viribus suis majus, lectori parum utile, famæ suæ noxium. Judicii nostri æquitatem quævis pagina demonstrat. Nos tamen, ne nimii simus, *Capitulum* solummodo quorundam instituto examine, veritatem sententiæ nostræ adstruemus. Et de *primo* quidem *Volumine* primas quatuor Dynastias, de *secundo* autem decimam, & secundam atque decimam, perstringemus.

Tomo igitur *primo* pag. 4 omittit *Abdallam* e gente *Thaheridarum*, totius istius gentis facile principem & celeberrimum, ea usus excusatione, nihil ejus præter nudum nomen in annalibus reperiri. Modis iisdem alios quoque celebres viros excipit, nemini, præter ipsum solum, ignotos. Pag. 15 *Derhamum*, professum latronem, principem facit, eique ditionem attribuit. Pag. 21 *Jacobo Saffaride* orationem ad exemplum *Livii*, *Dionysii*, *Thucydidis*, aliorumque veterum Autorum, assiagit, qua militiam Asiaticam comparat cum Europæa, cujus *Jacobus* ille tantum novisse videtur, quantum *Abbas* noster Asiaticis novit. Pag. 29 fabellam de canibus narrat, meliorum, quæ scriberet, penuria & inscitia. Pag. 39 multa garrit de *Emiraldaulab*, callam nucem non digna. *Jaminaldaulab* debuerat exarare, non *Emiraldaulab*. Sed vitia (seu typhothetis, seu Autoris calamo, tribuere malis,) in eo libro sunt ὄσα νόις, quod ajunt. Eadem ipsa pagina *Segelkudinum* legis, qui *Sebueteikin* est. Pag. 30 *Staffan* exculion est pro *Hassan*; pag. 32 *Inschabent*, pro *Nischabour*; pag. 35 *Affude*, pro *Asad*; pag. 36 *Farsgan* pro *Farganab*; pag. ead. *Gazneri*, pro *Gaznevi*; pag. 51 *Emir Sard*, pro *Emir Said*; pag. 66 *Mortad*, pro *Mortiad*, aut *Mowajjad*, & *Kitaqu*, pro *Chalaf*; pag. 84 *Dissa*, pro *Disan*; pag. 82 de la Province, propre-

proprement dite, pro de la province d'Asie proprement dite, ut recte pag. 86 legitur. Sed hæc minutiora sunt, & quorum culpam in typhothetas facile est devolvere. Gravius, quod pag. 81 Ismaelitarum, alias Fathemidarum, nomen ab Ismaele, filio Abrahami, repetit, eodem judicio, atque si quis nomen Jacobitarum in Anglia a patriarcha Jacobo derivaret. Pag. 83 asseverat, aliquem Saidum, conditorem gentis Ismaelitarum, ideo dictum fuisse alKadabum, parce qu'il avoit les yeux enfoncés, ejusque etymologiæ prædem allegat un Historien Arabe tres estimé. Egregiam hanc cantilenam pro more suo recantat pag. 91 & 92. Parum profecto Arabice calluit Arabs ille, quem Marignius neque vidit unquam, neque nomine tenus novit. AlKaddab notat oculiflam, catarrhactarum ocularium medicum. Artem autem hanc, deponendi catarrhactas, exercebat ille Said. Pag. 96 de Mansuro Fathemita, qui anno Chr. 932 diem supremum obiit, tradit hæc: Il fut le fondateur de la ville de Mansour, ou Mansouriah, en Egypte, que les Latins appellent Maffoure, ou S. Louis, Roi de France, fut defait & perdit la liberté. Autores hujus traditionis citat Arabes Historicos. Verum Arabs nullus unquam talia scripsit historiæ rerum gestarum & temporum rationibus adversa. Quomodo enim poterat Mansur urbem in Ægypto condere, cujus ne pedem quidem tenebat? Quomodo poterat urbem decimo Seculo condere, quæ A. C. 1219 demum surrexit, ut ipse Marignius pag. 265 T. II asseverat? Condidit omnino Mansur ille Fathemita urbem sibi cognominem, sed in Africa. Ea vero Mansurah, apud quam cladem passus fuit S. Ludovicus, ad Nilum jacet. Confudit ergo Abbas noster ambas urbes. Pag. 98 interpretatur solennem formulam, qua Schiitæ quondam concionem ad preces conciebant, حي على خير العمل, vive, Ali, dont toutes les actions ont été louables. Atqui notant ea verba: Adestotedum ad optimum operum. Pag. 113 efficit e Schircubo, quem Cruciatorum scriptores Xyraconum, ipse vero Schirck hus appellat, filium Jobi, & pag. 126 ejusdem Jobi nepotem. Atqui fratres erant Ejub, vel Job, & Schircub. Pag. 130 appellat Jobum Saladini avum. Atqui pater erat.

Tom. II pag. 154 leguntur hæc verba: *Affungur Zengki -- on ne trouve rien sur son sujet.* Reperisset omnino de illo non pauca, si *Wilhelmum Tyrium* legisset, qui virum hunc, *Sanguini* patrem, modo *Affungurum*, (Arabes rectius esserunt *Ac Singor*.) modo *Bursegurum*, citat. Prius verum viri nomen est, posterius a patria desumptum. Erat enim e *Bursac*, hodie *Versac ili*, tractu Ciliciæ, veterum *Parfala*, *Βαγζάλω*, oriundus. *Zengki* nomen frustra ipsi tribuitur; id filii, non patris, erat; & falsum est, quod perhibet *Marignus*, principum hujus gentis unicuique proprium & gentile nomen fuisse *Zengki*. Pag. 156 appellat *Damascum* urbem capitalem Syriæ borealis. Forte volebat australis scribere. Alterius enim capitalis est *Aleppo*. Pag. 158 tradit, a *Nuroddino* ejectionem *Ægypto* fuisse *Saladinum*. Atqui Arabes testantur, *Nuroddinum* auro quidem agitasse expeditionem adversus *Saladinum* in *Ægypto*, ab exequendo autem illo consilio intercedente morte fuisse impeditum. A pag. 158 ad pag. 165 pingit indolem & virtutes *Nuroddini* exquisitis & floridis coloribus; at rerum, ab ipso gestarum, quarum pleni sunt cum *Wilhelmo Tyrio* scriptores cruciatarum, præe nihil memorat. Falsum est, quod pag. 168 perhibet, *Ezzoddinum Zengki* post mortem *Saladini* *Halepum* occupasse. Neque contigit illud, neque nomen id viro fuit, sed *Ezzoddin Massud*. Pag. 170 nominat aliquem *Malek al Saber*. Sed est *al Malek al Caker*. Filios ejus nominat *Naseroddin* & *Mahmut*. Atqui *Naseroddin Mahmut* unus homo est; alterius fratris nomen *Nuroddin Arselanschah* Gallum nostrum profus latebat. Pag. 229 asseverat, titulum *Malec* esse natum, cum *Solthani* titulus obsolevisset. Atqui posterior eo tempore, quo prior vigebat, tantæ autoritatis erat, quantæ hodie est in imperio Turcico, neque licebat eum gerere nisi principi *avrexpârogi*. *Maleki* autem titulum gerebant Principes minores, *Soltanorum* vasalli, respondebatque titulo *ducum* & *principum*, quemadmodum titulus *Soltan* regis, aut *imperatoris*, titulo respondet. Pag. 252 de *Turanschah*, ultimo *Ægypti* de gente *Saladini* *Soltano*, hæc narrat: *Touranschah posseda l'Egypte sous la tutelle de sa mere Schagralder, & d' Ezzedin Ibec Turcoman,*

*Chef des Mamelucs. Il fut battu par S. Louis, lequel fut
 défait peu après par les vainqueurs. (Forte scribere voluit
 par les vaincus.)* Atqui *Turanſchab* ideo, quod ſolus auderet
 regnare, tutelæque ſux, non matris, ſed noveræ, *Schagiar*
ad dextrâ, ſubellæ nollet, ambitioſiſſimæ & ſceleratiſſimæ
 mulieris conſiliis trucidatus fuit. Rapiebat ab ejus eadẽ im-
 perium illa ſœmina, & *Azzeddinum Ibecum* ſibi conjugem &
 collegam imperii adſciſcebat; quem paulo poſt ipſa quoque ſu-
 ſtulit. Vivo autem *Turanſchabo* maritum eum non habuit.
 Tandem *Ludovicus S.* non *Turanſchakum* vicit, ſed victus &
 captus ab eo fuit, ut ex *Joinvillæ* aliisque ſatis conſtat. Vi-
 detur *Marignus* ſœminam illam, quam Arabes ſux ætatis ſe-
 xusque formoſiſſimam, vaſerriſſimam, & audaciſſimam, ſcele-
 rumque omnium capace, perhibent, ignoraffe. Alias pro-
 ſecto non ſiſſet opportunam occaſionem ſibi e manibus cla-
 bi, ſœminam illis moribus præditam per omnes locos commi-
 nes declamatorios, & extravagantis imaginationis tropos, deſcri-
 bendi. Pag. 235 efficit ex unico *Ejubo* duo cognomines, unum
 avum *Saladini*, alterum patrem. Atqui *Saladini* pater *Ejub*, &
 avus *Schadi*, erant. Pag. 238 verba: *Il attaque le Viſir* &c. de-
 prompta ſunt ex anecdotis de vita *Saladini* Commentariis, quos
 naſcens ſecum in orbem terrarum intulit, & ni publici juris
 ante fata ſua faciat, quod facturum ſe minatur, ſecum rur-
 ſus efferet. Conferantur modo ſcriptores Arabici de vita *Sal-
 adini*, quos *Cel. Schultens* edidit, protinusque apparebit,
 ſomnia illa eſſe, & divitem nugarum fore, quem promittit,
 Commentarium de vita *Saladini*. Ea, quæ pag. 240 lin. 7
 narrat, contradicunt illis, quæ, veritati congrua, Tom. I pag. 126-
 130 de triplici *Xyracontis* in *Ægyptum* expeditione narraverat.
 Quæ pag. 244 de inſtitutione quatuor tribunalium apud *alCa-
 biram* diſputat, producit, quam peritus rerum apud *Muham-
 medanos* ſactarum fuerit. Quam diligenter laudatum modo
Schultenſi librum legerit, e pag. 245 intelligas, ubi tradit,
Amaram Jemanicum dignitate Chalifæ, ultro ſibi ablata,
 prudenter ſe abdicaffe. Atqui narrant Arabici ſcriptores,
Amaram illum, virum doctum, Hiſtorix patriæ, ſeu Arabiæ
 felicis,

felicitis, conditorem, qua sæpius *Abulfeda* utitur, & excellentis Ingenii Poetam, & in aula Chabfarum Ægypti quondam Cancellarium, factionis fuisse caput, quæ gentem Phathemidarum, a *Saladino* de folio dejectam, reducere, & usurpatorem interinvere, decreverat. *Saladinum* vero, mature conspirationis admonitum, cum aliis conjuratis *Ammaram* quoque in patibulo necasse. *Pag. 247* ex *Emaloddino Zenkio* facit *Nuroddini* filium. Atqui hic erat illius patruus. Neque *Saladinus* illi Nisibinam ademit, quod Gallus ibidem tradit. *Pag. 250* scitum est, quod alicujus *Bornos* meminit, quem quo referat, non novit. Appellant ita sui oris modulo Arabes, quem Cruciatorum scriptores vulgo *Principem*, aut *le Prince*, citant. Literas Arabicas *بورنوس* *Bornos*, si, mutatis vocalibus, Germanico more efferas, emerget *Prins*. Est autem ille *Prins* princeps quondam Antiochiæ, deinceps Crackæ & Montis regalis in Arabia Petræa, celeberrimus heros *Renaud de Chatillon*. Legisset modo *Marignus* *l' Histoire des Croisades par Matimbourg*; non potuisset ipsum tam illustre nomen latere. *Pag. 265* secundum *Principem* Ægypti de gente Ejubidarum appellat *al Malec al Camelum*, qui quintus est, si recte numeres, patrem ejus, *al Malec al Adelum*, Cruciatorum scriptoribus *Saiphadinum* dictum, *Saladini* fratrem, qui per viginti annos Ægypto præfuit, & qui ante eum per pauciores annos ibi regnarunt, *Saladini* filium & nepotem, prorsus omittit. *Pag. 267* confundit urbes Bosra, & Bassoram, & duas diversas, illam in Arabia Petræa, hanc haud procul ostio Tigridis, sitam, pro una habet. Eodem loco Becaam inter urbes refert, Syriæ tractum sic dictum. *Pag. 268* in errorem induci se passus est ab *Herbeloto*, ut post eum de *Nasero* scriberet: *Il ne parloit jamais en compagnie que pour répondre à ceux, qui l'interrogeotent.* Principem majestate conspicuum forma pueri exhibit, effari nisi cum venia ludimagistri, & ad ejus interrogationes, non audentis. Atqui *Abulfeda* ait, coram eo neminem aulicorum ausum fuisse hircere, nisi interrogatum. Pejus adhuc est, quod *Marignus* addit, *on n'est pas sur l'année de sa mort.* E vita S. Ludovici, & ex *Herbeloto*

loto suo pag. 22, potuisset discere, Solthanum illum nocte, quæ die 25 & 26 Novembris anni 1249 intercedit, vivis excellisse.

Pesset, si quis vellet, totum Galli opusculum in hunc modum castigare & cancellare. Sed inutilis futura esset ea opera. Sponte sua peribit brevi, & neglectui erit, hic focus haud vitalis, charta hæc diaria, gramen hodie herbilium, cras camini incrementum.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE
des Sciences &c.

hoc est,

HISTORIA REGIÆ SCIENTIARUM ET
humaniorum literarum Academiæ, ab origine ejus
usque ad hunc diem; una cum Chartis
authenticis.

Berolini, apud Haudæum & Spenerum, bibliopolas Aulæ
& Academiæ Regiæ, 1752, 4.

Alph. 1 plag. 20, Tabb. 2.

En! prodit nova Historiæ Illustris Academiæ Berolinensis editio, in qua recensenda erimus brevissimi, cum satis de universo opere dictum sit tum, cum prioris editionis mentionem faceremus. Habet hæc nova, præter novitatis gratiam, varias, quibus se præ priori commendare possit, haud exigui momenti accessiones. Inter eas primo numeramus nova quædam Schediasmata, ut Elogia Comitjs de *Schmettau*, *Flincert*, &c. Præterea vero facta sunt hinc inde additamenta, ipsique Historiæ contextui inserta, quæ haud ingrata speramus fore omnibus, qui Historiam literariam amant, Lectoribus. Ad omnium nempe palatum futura sunt ea, quæ, occasione institutæ a *Leibnitio* Academiæ, ad summum Virum pertinentia, ample satis commentatus est Historiæ Autor Clarissimus. Respiciunt ea *Leibnitii* methodum studendi, gustum respectu disciplinarum, quas præ reliquis amasse videtur, commet-

commercium epistolare, acta in Metaphysica, Mathesi sublimiori, &c. merita in scientias quascunque, earumque cultores, aliaque, non utilitatis minus, quam jucunditatis, secum ferentia. De aliis quoque Academiæ Sociis, quorum fama doctrinæ haud vulgaris fuit, ut *Kirckio*, &c. plura notatu digna sunt addita. Quæ omnia eo magis Lectores allicient, quo latius his diebus per se ipsa floret vigetque inelyta hæc Academia, quoque magis ei tanto sub Rege, tanto sub Præside, talibusque sociis, faustissima quævis omniari liceat.

VARIOLARUM RATIO EXPOSITA, ILLUSTRIQUE Academiæ Regiæ Scientiarum Berolinensi exhibita, a D. JO. GOTHOFREDO DE HAHN, Consil. Reg. Borussiae, Aul. Coll. Med. & Sanit. Silesiaci Decano, & Nat. Cur. Socio.

Vratislavia, in officina libraria Jo. Jacobi Korn, 1751, 4.
Plag. 12.

Non elegantia solum scriptionis, sed rerum etiam propositarum novitate, maximopere sese commendat Ill. Autoris hæc de Variolis tractatio, de qua nostris in *Actis* eo libentius mentionem facimus, quo magis persuasum nobis est, futurum, ut recentes, quæ hic explicantur, sententiæ, omnium assensum ferant, si cuncta, in hoc verbo observanda, momenta ex illis, ut suo fonte, fuerint deducta. Triplici potissimum ratione hujus morbi recte insititur consideratio. Primo scilicet loco Cel. Autor illud, quod diuturna morbi consideratio prudenti & rationali suppeditavit Medico, systema explicat, omniaque, huc pertinentia, phaenomena diligenter exponit. Deinde novum hoc systema variolosum ex ipso morbi decursu petitis argumentis corroborat. Tandem vero, cum facile prævideret, suæ opinioni, non defuturos esse, qui varia opponant, quicquid est difficultatis, tollere, suoque systemati firmiter conciliare fundamentum, refutatis simul, quæ cognitæ huc usque fuerunt, aliorum

Pag. 2.

pothesibus, annititur. De tribus hisce *Sectionibus*, operæ omnino pretium erit, sigillatim nunc accuratiusve egisse. Variolas itaque speciem esse, dicit, statam evolutionum corporis humani, qua vasorum sanguiferorum extremitates, sub epidermide latentes, iusta incrementa capiunt, divaricatis apicibus summities suas multiplicantes. Nec singulare quidem est, evolutionem talem in corpore exoriri humano, cum tota fere vita nil nisi evolutionum quædam sit series. Quis enim nescit, sine dentibus natum hominem cum ætate eos nancisci, barbam longe post nativitatem demum propullulare, cum senectute vero has iterum evanescere partes, ut de figuræ externæ, proportionis partium, internarumque, tum fluidarum, tum solidarum, partium, mutationibus, cum ætate connexis, nihil hic adducamus. Ad hæc evolutiones, secundum Ill. Autoris mentem, pertinent variolæ, prægnantes arteriarum geminas sistentes, quibus incrementibus epidermis acute soluta bullas format, ut perianthia, vascula in plantarum floribus custodientia, usquedum aeris accessus ferendo fuerint pares. Tunc enim vascula, ut florum corollæ solent, sese expandendo erumpunt, & nova cuticula munita, suis functionibus obeundis sufficiunt. Sed hæc fructiferæ quasi vasorum geminæ benignas, vulgo sic dictas, variolas efficiunt. Dantur & steriles, malignas variolas producentes, vel ab abundantia incongruentium humorum, vel ab aeris ipsius, vel a corporis reliquis vitiis, originem trahentes. Nemo autem vitio vertet Ill. Autori, quod arteriarum evolutionem præsupposuerit, cum, a primis initiis investigando hominis vitam, & cor & arterias sensim mole fuisse auctas, observemus. His in genere de variolarum natura præmissis, totius morbi variolosi, & diversorum, quæ in eo conspiciuntur, stadiorum, ut accessus, eruptionis, maturationis, exsiccationisque, considerationes subjunguntur. Primum stadium, quod *apparatus* nomine appellare placuit Ill. Autori, quatuor ut plurimum dierum spatio in benignis absolvitur, & exemplo, ab Autore allato, sine magno morbi sensu variolas ingruere, docetur. Cum autem, ut studiose probat, nec reliquæ evolutiones morbo-

fis

sis desistantur symptomatibus, mirum esse non potest, & hanc evolutionem hisce aliquando stipari, quam tamen exinde non morbum nominandam esse censet, quoniam vitalium actionum sit productum. Subsequens quatrimum alterum sibi vindicat stadium, eruptionis scilicet, sedem potissimum variolis in cute exteriori constituens. Nunc enim, comparantibus variolis, cessat apparatus, omniaque illi juncta symptomata, comparent pustulæ, summo jure cutis gemmæ dicendæ, rubentes, tumentes, splendescentes, uberioris in hæc partes humoris influxus testimonio. Specialissimus simul variolosus nates ferit odor, sæpe non ingratus, florenti homini proprius æque, ac plantis novi gradus indicium. Maturescunt postea in tertio morbi stadio variolæ, & tenuis pellucidusve, qui antea inerat, succus in consistentem magis atque substatum convertitur, qui, ex benignis variolis emissus, blandus est, glutinosus, maligni odoris expertus, cum plantarum chylo comparandus, solidarum partium incunabula includens. Id quod exinde confirmatur, quod tenuissimus fœtus totus, & adultioris etiam dentes, meræ sint vesiculæ, humore plenæ. Succus autem hic scaturit ex ingenti vasorum corticis corporis humani copia, eam ob causam hic effusus, ut tenerrima efflorescentia vascula custodiat, nutriatque. Exhibitis itaque descriptis hisce utilitatibus exsiccantur tandem variolæ, & crustæ desluunt quarto in stadio. Causam jam supra adduximus, nunc tantum annotamus, totum fere hominem floridiorem instauratumque conspici. Difficultas, quæ in resolvenda alias a cute epidermide deprehenditur, nunc, omni per valentiores pulsuum ictus resistantia sensim sublata, perinde ac in immaturis fructibus petioli, sine opera resolvitur. Hæc, de benignis prolata variolis, a malignarum specis refutari videri nonnullis possent; quapropter has, sive lethales, sive confluentes, fuerint, speciatim nunc perpendit Cel. *Habnuer*. A nulla evolutione mortis abest periculum; quod tamen non tam evolutioni, quam circumstantium rerum culpæ, adscribendum est. Immoderata vitæ ratione hæc ipsa in discrimen ducitur, impetusque aliquando in viscera ruit, aliquando sub epider-

Pag. 27.

31.

32.

34.

35.

41.

46.

epidermide emissus sanguis sugillationes producit, petechiasque comites habet, ita quidem, ut ipsæ evolutiones, utut naturales, difficiliores existant. De confluentibus variolis eadem valeat, quorum descriptionem ulteriori Autor præmittit expositioni. In his vesiculæ aliam jam habent dispositionem, nunc vesiculas, ex adullione natas, nunc morbillos, nunc carbunculos, imitantes. In maturatione præcipue, ad quam, fovéis altioribus, coloreque subpallido deformes, tardius deveniunt, discrimen detegitur. Colluvium continent ichorosam, subluridam, spissam, glutinosamve, dum exsicantur, crustas efficiunt, atras, tenaces, foedas, ulcerosas, difficillime defluentes, gravitate symptomatum, stadiorum præterea confusione, distinguuntur. Putat tamen Cel. Autor, has a verarum variolarum genio non magis distinctas esse, quam est partus difficilis a facili. Singulare est, has variolas faciei adamare regiones, quod a copia huc accedentium arteriosorum vasorum deducendum esse Autori videtur. Cutis autem fabrica, pluribus varians modis, diversitates haud leves huic variolarum speciei causatur. Ex symptomatibus, quæ huic morbo comites dantur, febris, ardor, & pruritus cutis, sputatio, diarrhoea, ceu peculiaria, proponuntur. Sputationis imprimis rationem, ex effusis in telam cellulosam, qui per obtectam variolis cutem transire nequeunt, succis, in fauces osque conversis, adscribit. Quo ipso fit, ut, deficientibus, crustas variolosas solventibus, causis illæ difficillime separentur, novum exinde periculum facientes. Tandem & hæ crustæ resolvuntur, æque ac in benignis relinquentes vestigia variolis, cicatricesque: quæ ulcera variolarum licet significant, ab illis tamen proveniunt chordulis, quæ variolarum vertices justo pertinacius cum fundo connectunt, & nervearum fibrillarum esse videntur Ill. Autori fasciculi. Hic totius morbi decursus est, nostri ex Autoris systemate declaratus, quod ipse sgmentis accenseri pateretur Ill. Autor, ni, reliquorum Autorum hypotheses minus firmas, suam vero sententiam stabilem, esse, evicisset. Lubrico itaque fundamento insistere fermentationis contagiique theoriam, illud de bestiola veneuata, morfu hominem lædente, virusque

que in corpus humanum introducente; *Listeri* commentum sufficienter probat, ut reliquas, non incognitas, aliorum conjecturas taceamus. Sola vitæ virtus easdem producit, infesta cerebri & cordis actione, stupendæ virtutis elateribus, concitata; inde omnes fere mortales, quidam absque omni morbi indicio, eas experiuntur, variis ex causis citius, vel tardius, gravius, vel levius, decumbentes. Ast epidemia eas producendo graves reddit? Ipsa hæc epidemiæ culpa est, florentibus sæpe hortis, sylvis virentibus, fertilibus agris, infestæ. Infectione accelerantur. Estne igitur probabile, posse evolutiones arte promoveri? Posse utique, respondet *Cel. Autor*, cum, in plantis, ipsisque animalibus, evolutiones quasdam festinari posse, variis constet exemplis, nemo autem neget, securitatem præcipitatas ejusmodi evolutiones exacti operis nunquam præstare. Singularis tandem modestiæ, nec obtrudentis aliis, quæ phenomenorum explicatione naturali innititur, sententiam, nec sibi soli inventionem adscribentis, documentum illud est, quod ex antiquorum collectis opinionibus, suo illos non refragari systemati, sed ejusdem quædam jam exhibuisse vestigia, ultimo demonstrat loco. Nosque, erudito omnino congratulantes orbi de difficiliore morbi liberiore faciliorique explicatione, prudentes in eo allaboraturos esse Medico, speramus, ut, accurate cuncta discriminando, ejusdem morbi veram certamque ponant rationem.

ELEMENS DE LA PHILOSOPHIE

Moderne, &c.

hoc est,

ELEMENTA PHILOSOPHIÆ RECENTIORIS,
Pneumaticam, Metaphysicam, & Physicam experimentalem, complexa, secundum reperta novissima,
Autore PETRO MASSUET, Med. Doct.

Amstelodami, ap. Z. Chatelain & filium, 1752, 12 maj.

Alph. 3 plag. 9, Tabb. æn. 5.

S s

Eorum

Eorum in gratiam scripsit Autor, qui, cum toti alii vitæ generi, quam Philosophiæ, se addixerint, non omnino tamen ignari harum rerum esse volunt; quo sine e recentissimis optimisque scriptoribus selegit, quæ maxime necessaria, & ad palatum discipulorum futura, judicavit. Multum igitur abest, ut vel profundiores theorias, vel nova ipsius Autoris reperta, querere hic liceat. Ipsa methode non magis eruditus scriptus est liber, quam contentis. In quæstiones enim & responsiones partitus cum est Autor, parum de rigorosioribus demonstrationibus sollicitus. Ut tamen aliquam libri ideam exhibeamus, præmittitur introductio de Philosophia in genere, qua Philosophiæ objectum statuitur omne, quicquid existit, hincque deducitur ejus divisio in *Pneumatologiam* de Deo, animabus, spiritibus, si qui sunt præter animas, agentem, *Metaphysicam*, communes rerum affectiones exponentem, *Physicam* denique, corpora considerantem.

Hoc ordine Autor Philosophiam tractat, primumque de Deo loquitur, cujus existentiam ait ex finibus & ordine mundi satis probari, attributa deinde recenset, post animas considerat hominum & brutorum. Hæc breviter persequitur, æque ac *Metaphysicam*, seu verius *Ontologiam*, & ut hæc ad gloriam Germaniæ nostræ moneamus, in multis *Leibnitium* sequitur. Longior est in *Physica*, & orditur a mathematicis, *Arithmetica*, *Algebra* nomine calculum literalem, pauca ex *Geometria*, delibans, hinc de loco & spatio agens. Vacui existentiam hoc rationibus ita probatum: Penetrabilitas est attributum rei, actu existentis; atque corporis, vel materiæ, attributum esse non potest; restat ergo, ut sit attributum ejus, quod Philosophi omni tempore vacuum appellaverunt, neque motum contingere posse, nisi detur vacuum; aliaque satis cognita pro defendendo vacuo subjungit. De elementis rerum sentit, quodlibet corporum genus propriis suis & naturæ viribus non mutandis gaudere; unde efficiatur, ut per tot secula homo semper homo, quercus semper quercus, sit. Confirmant idem Chymicorum experimenta, de salibus, metallis, aliis corporibus, ita ex elementis homogeneis compositis,

ut

ut in alia diversæ naturæ discerni non possint. De generalibus corporum affectionibus utiliora profert, & deinde, dum motuum regulas, dum Staticam, tractat, hinc ad attractiones & electricitatem progreditur; hydrostatica recenset, de aere & meteoris agit, Opticam, Acusticam, & quæ eo pertinent, item Geologiam, percurrit, enumeratisque præcipuis Philosophorum de mundi origine sententiis, ordinem corporum mundanorum, & quæ de illorum natura innotuerunt, recenset, solatia consuecendi rationem ultimo docens.

Jam pauca sparsim ex opere excerpamus. Frigus calore minore, aut motu minore, materiæ ejus, quæ calorem efficit, absolvi, existimat, nullas admittens particulas frigorificas. Altissimos montes frigidiores esse, ita certum est, ut montes illi Americani, sub ipso æquatore siti, quos nuper Astronomi Galli mensuris suis celebres reddiderunt (*les montagnes de la Cordeliere*) perpetua nive tegantur, ubi 2440 sexpedas Gallicas supra horizontem maris elevantur. Conjecit Autor, frigus horum montium inde esse, quod calor ignis centralis eo pertingere non possit. Igitur, si in Saturno ignis centralis pro ratione massæ major esset, non sequeretur, majus in Saturno dominari frigus, quam apud nos, quod ea sola ex causa colligimus, quia remotior nobis a sole est. An pondus corporum re vera augeatur a particulis flammæ elementaribus, in dubio relinquit. De quæstione, siue lux idem, quod ignis, argumenta disceptantium proponit, neutri parti victoriam adjudicans. Sententiam *Newtoni*, quod lumen non a crassioribus & solidioribus corporum particulis reflectatur, ante jam Patres *Fabri* & *Malebranche* monuisse, memorat, sed locis illorum non indicatis. *Cartesi* de mundi origine sententiam eo nomine periculosam judicat, quod atheis ansam dederit, omnia velut ex solo materiæ motu nata fingendi; qua in re præstat *Newtoniana*, ubique ad liberam creatoris voluntatem recurrens. Sed hæc sufficiant; neque enim plura ex libro, elementaria saltem continente, adducere licet. Hanc vero laudem meretur Autor, quod scopo, quem sibi propositum habuit, ex arte satisfecerit, perspicuus in docendo, felix in seligendis magis necessariis &

amcenioribus, modestus in dicenda de controversiis sententia, eruditus in narranda inventorum historia, adducendisque etiam recentissimis; ut adeo commendari liber discantibus iis, quos præ oculis Autor habuit, quam maximo debeat.

NATURÆ ET SCRIPTURÆ CONCORDIA,
*Commentario de Literis ac Numeris primevis, aliisque
 rebus memorabilibus, cum ortu Literarum conjun-*
ctis, illustrato, & tabulis æneis depicta.

Lipsiæ & Hafniæ, apud viduam Gabr. Christ, Rothii,

1752, 4.

Alph. 1 plag. 9 $\frac{1}{2}$.

Sicut omnes artes, quæ vitam humanam juvant, vel ornant, duce natura repertæ sunt; ita verisimile est, artem scribendi per *litteras* & *numeros* a sapientibus non temere fictam, sed ex observatione naturæ desumptam esse. Prima mundi ætas non equidem verba, sed res ipsas, quodam modo pinxit, & qui *Solem* vellent indicare, describant circulum, qui *Lunam* semicirculum, seu figuram corniculantem, qui *Arietem*, vel *Taurum*, caput diversimode cornutum, qui *Aquam* undam fluentem, prout etiamnum sit in scientia siderali. Hæc scriptura, ut est prima & antiquissima, ita vocari solet *cyriologica*, quia res per proprios characteres, ab ipsa natura suppeditatos, imitando exprimit. Poterat hæc scriptura humano generi sufficere, si natura singulis rebus, quæ cogitari, aut nominari, possunt, imaginem extra mentem dedisset. Verum, cum earum rerum, quæ nulla figura terminantur, & nominibus quidem insigniri, sed lineis circumscribi non possunt, infinita multitudo sit, hinc alia & doctiore scriptura opus erat, quæ sub iisdem rerum naturalium formis altiorem sensum reçonderet. Ita *Circulus*, qui ab initio Solis imago fuit, postea ad significandum *Deum* & *Cælum*, & *Mundum* & *Annum*, aliasque res, similitudine ad Circulum accedentes, translatus est. Hæc scriptura appellari solet *symbolica* & *hieroglyphica*,
 &

& ad illam inveniendam non solum naturæ contemplatione, & rerum naturalium cum aliis rebus comparatione, sed etiam ingenio haud vulgari, opus erat, sine quo similitudines rerum deprehendi non possunt. Initium hujus scripturæ præ nimia antiquitate investigari nequæ. Hoc tantum scimus, illam ab antiquissimis populis, & maxime omnium ab *Aegyptiis*, excultam esse, & conspici adhuc in magnis illis molibus lapideis, quas *Obeliscos* vocant, *Aegyptiæ* scripturæ sempiternis monumentis. Hactenus scriptura fuit pictura loquens, & rerum ipsarum vel *propria*, vel *symbolica*, imago. Verum, cum imagines illæ symbolicæ ingeniosæ magis, quam claræ, essent, & sæpe plures ac contrarios sensus admitterent, necesse erat, aliam inveniri scripturam, & usui vulgari magis accommodatam, quæ certam mentis sententiam exprimeret. Huic necessitati ut quodam modo succurrerent, qui vera scribendi principia nondum investigare poterant, voluntaria signa singulis vocibus imposuerunt, tandemque incredibili studio, & diuturna memoriæ torturæ, consecuti sunt, ut signa illa, ex arbitrio conficta, etiam si per se nihil, sed tantum ex pacto, significarent, & nullam cum vocibus, nec rebus, significandis communionem haberent, a disciplinæ consensu legi & intelligi possent. Hæc scriptura adhuc superat apud *Sinas* & *Japones*, etiam si tam difficilis & ærumnosa sit, ut tota vita discendum sit legere & scribere; cui negotio vix centum mille characteres memoria tenendi sufficere videntur. Post tot scribendi tentamina, tandem apparuerunt *Literæ* notæ paucae, & vix numerum digitorum æquantes, & nihilo minus, quod miraculo simile, omnibus linguis & linguarum vocibus scribendis sufficientes, ceterum ita factæ & formatae, ut pateat, illas ab instrumentis loquendi desumptas esse, quibus etiamnum similes sunt, & ab illis, tanquam causis suis, denominantur. Convenit inter vetustissimos scriptores, autorem tanti muneris fuisse *Tantum*, Thebanum, quem *Aegyptii* *Tbst*, *Phœnices* *Taut*, *Græci* *Θεὺς* vocant, omnes eodem sensu, quia *Thau* Hebræis est *signum*, & *Tbst* *Aegyptiis* signavit, & hinc *Tautus* signator. Hunc, *Sancho-*
natbon,

siatōn, solum literarum usum veterisse, scribit, eundemque Plato τετρατάσι καὶ πατέρα τῶν γράμματων, maximum artificem & literarum parentem, vocant. In Aegypto igitur primæ literæ natæ & educatæ sunt, & postea in alias orbis partes per colonias deductæ. Id quod Autor noster anonymus in hoc parvæ molis, sed ardui & abstrusi argumenti, libello, copiose prosequitur. Quantum operæ & studiorum in his literarum ac numerarum originibus, ex ipsa natura demonstrandis, impensum sit, eruditus Lector statim ex *Dispositione totius Opusculi, & Indice materiarum*, intelliget, quorsum illum remittere cogimur. Nam, frustra hinc inde decerpere, aut partes, a reliqua compage avulsas, hic describere, absque damno concinnitatis, re in omni demonstratione præcipua, fieri nequit.

**LUDOVICI DU FOUR DE LONGUE-
rue, Abbatis S. Joannis ad Melodunum & Septem-
Pontium in Therasia, Dissertationes: de variis Epo-
chis & anni forma veterum orientalium; de vita S. Ju-
stini Martyris; de Athenagora, de tempore, quo nata
est heresis Montani; & de origine heresum Valentini,
Cerdonis, atque Marcionis; quibus adjecta sunt Commer-
cium literarium Ludovici Vicquesii, Thomæ Eduardi,
& Andreæ Acoluthi; nec non relatio historica de Choadja
Morado, Regis Æthiopiæ quondam ad Batavos legatō
Ex Manuscriptis eruit, præmissæque de singulis Autoribus
anteloquio, luci publicæ exposuit, JOANNES DIECKER-
CUS WINCKLERUS, SS. Theol. Doct. Excl. Hildesien-
sium Superint. Consist. Sacri Assessor Primarius, &
Gymnastii Ephorus.**

Lipsiæ, in taberna libraria Jo. Frider. Gleditschii, 1753, 4.

Alph. 2 plag. 2.

Purimum utique debet S. Vener. Wincklero, de lucubrationibus
his publici juris factis, republica tum sacra, tum literaria.
Harum omnium scriptores viri sunt celeberrimi, argumenta le-
cissima,

tissima, perfectiones ad unguem, *Ludovicus du Four de Longue-Rue* fuit Abbas S. *Joannis* ad Melodiam & septem fontium in Therafcia, quem *D. M. Macheletius* in Historia literaria Bibliothecarum Parisiensium pag. 242 ab antiquitatum sacrarum amplissima scientia commendat, & singularem in *Lutetia Parisiorum* erudita laudat Succorum Theologus, *Ge. Wallinus*. Nec minus *Matth. Veyssiere la Croze* in literis ad *Theoph. Sigfr. Bayerum Tom. III. Theauri epistolici Lacroziani* pag. 31, nihil unquam ejus de eruditione se dicere, fatetur, quin longe sit infra id, quod experiantur & sentiant, quicumque eum coram loquentem audiant, & in *Ep. ad Jo. Chr. Clodium* pag. 102, hunc Abbatem in orientalibus neminem in Gallia parem habere. Hic locum primum occupans ejus tractatio, distinctis *Capitulis* de solari Macedonum anno, de æris duabus ab *Alexandro*, de epocha Antiochiæ urbis, & ejusdem mensibus, de epocha Laodiceæ ad mare, de mensibus & epochis Gazeusium, itemque Persarum anno, disputat. Varia proferuntur, ad reconditam historię temporumque rationis veteris notitiam spectantia, & solidissime disputata. Veritatis ubique studiosissimum se præbet doctissimus Autor, aliosque scriptores tam sui, quam reformati, cœtus, *Barontum, Usserium, Petavium, Scaligerum*, inprimis autem *Henr. Norisium*, castigat, ope numerorum, occasione data, non infeliciter usus. Opus *Norisianum*, quod sæpe refellit, inscribitur: *Epochæ urbium Syro-Macedonum, additis fastis consularibus Anonymi. Accedunt Dissertationes de paschali Latinorum cycli annorum LXXXIV, ac Ravennate annorum XCV*, editum Florentiæ, Lipsiæque repetitum. Ipsam tractationem cum aliis exemplis æque manuscriptis accuratissimus Editor contulit; Epistolam Abbatis ad *D. Allix*, Thesaurarium Capituli Salisburgensis, aliquibus *tertii Capituli* momentis inservientem, adjunxit, neque *M. V. la Croze* vel suas etiam ipsius observationes neglexit. Aliorum commercium literarium similiter exhibetur. Sunt hi *Ludovicus Picquetus*, Sorbonnicus Doctor, *Thomas Eduardus*, Anglus olim sacerdos, cœtui Puritanorum addictus, *Andreas Acoluthus*, Profes-
 for

for & V. D. M. quondam Vratislaviensis, *Jobus Ludolphus*, Saxoniae Ducum a consiliis arcanarum rerum arduer. *Picquessii*, propter singularem orientalis literaturae peritiam, mentio fit in *Thesuro epistolico Lacroziano* passim. *Acoluthi* merita celebrantur in *Henr. Pippingii Memoritis Theologorum Decade X pag. 1618 seq.* Eandem operam *Ludolphianae* memorie dedicavit *Christianus Junckerus* singulari Commentario, A. 1710 publicato. Regredimur autem ad Abbatem *de Longuerus*, cujus & ceterarum lucubrationum ad annum 1708 index, a Patre *le Quien*, Dominicano, confectus, annectitur Praefationi. Sunt inter illas e. g. *Annales Arfacidarum*, *Cent deux Lettres au P. Pagi*, *Persegitium Veneris restitutum*, *Carmina Puvica apud Plautum in Penulo A. V. Sc. II restituta*; *Dissertation touchant l'an 5 le jour auxquels a commencè l' Hegire, ou l' Epoque, des Mahometans; de epocha Hispanie captæ a Sarracenis, ex Roderico Toletano & aliis Autoribus emendatis & correctis*; ut & aliae plures argumenti facti, historici, antiquarii, quarum numerus ad XXXII surgit. In ea singulatim Commentatione, quam exhibet Noster, *Ufferius* passim cum *Noriso* comparatur, Abbatisque sententia interponitur. Ita, qua ratione dies inserti quinque fuerint, ut annum solarem instituerent & conficerent Macedones post *Alexandrum*, arduum esse repertu fatetur *Longuerus*; putat autem, id fuisse pro variis regionibus urbibusque forsan & temporibus diverso modo factum. Sed dimidium opus excerpereimus, omnia notatu digniora iudicia collecturi; cum id totum fere dijudicationibus & examinibus constet. Ipsi scriptores antiqui subiecti sunt iisdem, ubi v. g. Autores Libri primi secundique Maccabaeorum ita conciliantur, ut prior annum a mense Nisan incipiat, alter a Tisri; quo quidem observato, simul illa nota temporis, literis *Antiecki Eupatoris, Lib. II Cap. II* recitatis, apposita, percipi queat. *Iosephus* autem Judaeorum more mensibus utitur lunaribus, quos nominibus Macedonicis appellat. Id quod ideo certissimum habet, quod Historicus ille *Lib. XII Antiq. Cap. 2* affirmet, encenia templi peracta fuisse die vicesima quinta mensis Apellai, quae tamen eadem die Casleu Judaici

Cap. I §. 2
pag. 4.

Cap. 52.

Pag. 56.

Judaici lunaris & vagi, fuisse celebrata, tradunt Autores utriusque Maccabæorum libri. Præter tales inquisitiones, plurimorum veterum populorum anni mensesque commemorantur ac figurantur, ut adeo scriptum illud supplementi loco possit esse duabus Commentationibus, *de variis annorum apud antiquas gentes diversis, & de variis annorum apud varias gentes initiis*, quas Græcæ publici juris factas ante decennium fere, legere meminimus. Ita Constantinopolitani, qui semper menses Julianos admiserunt, eosdemque potissimum Syromacedoniis nominibus expressos, in conditoris sui *Constantini*, qui fuit autor indictionum, memoriam, annum inceperunt a Calendis Septembribus, ubi multiplicabantur indictiones. Quem morem orientalium multi, & in his Græci, secuti sunt. Inprimis Athenienses, Syri non pauci, & Antiocheni, receperunt huncce morem, annum cum nova indictione incipiendi. Samaritani quoque non inchoarunt annum a Tifri, sed ab Elul. Ceteri Syri, mensibus Julianis admittis, annum ab orbe condito, & ab *Alexandro*, semper a Calendis Octobribus auspiciati sunt. Curdi, montium Assyriæ coloni, vel Gordiæi, cum Syris eadem fere nomina mensium habent, & quidem ipsis designantia res, tempestate cuique convenientes. Arabes, Damasceni, & nonnulli ceterorum, annum auspiciati sunt circa *ἡλιος ἐπιπύδης*: quem solarem ac fixum annum in sex olim partes distinguebant. Ad epocham urbis Antiochiæ, & ejusdem menses, quod attinet, primam & secundam ab Urbe condita, & ab obtenta potestate leges ferendi, Regibus a *Pompejo M.* pulsis, exigui nimirum usus, hic reticet Autor. Tertiam, sive *Cæsariæ*, *Julius Cæsar* autor fuit, qui restituit Antiochenis libertatem, aut confirmavit. Epocham Laodiceæ ad mare persecuturus, urbis simul historiam enarrat, novam autem a *Julio Cæsare* repetit, qui Laodiceenses, in Syria versatus, potestate leges ferendi, nec aliis minus privilegiis, donavit; unde novam in ejus honorem epocham instituerunt, cujus annum primum esse voluerunt illum ipsum annum civilem Macedonicum, qui, ab autumno anni Juliani proleptici præcedentis cursum suum exorsus, tunc decurrebat mense Majo Ju-

Pag. 62.

63.

65.

70.

71.

Cap. 3

pag. 76.

Cap. 4

pag. 124.

125.

Tt

liano

- Cap. 5 liano proleptico A. U. C. 706. *Gazensis*, urbe restituta, menses
 pag. 142. Syromacedonum admiserunt; non iisdem tamen omnino die-
 143. bus exordiebantur, cum primum locum obtineret Dicus. Quæ de
 Cap. 6 Perlatum anno leguntur, observante S. Rev. *Winklero*, pleraque
 pag. 168. sumta sunt ex notis *Golii* in *Alferganum*, quem etiam Autor
 198. diligenter allegat. Excipit autem tractationem mantissa; &
 201. hanc Abbatis Dissertationes VI, in titulo Collectionis jam in-
 281. dicaræ. Commertium autem literarium, sex Epistolas, & ex-
 cerptum e septima, comprehendens, linguas imprimis orienta-
 les ac meridionales, Historiam literariam, remque philolo-
 gicam, spectat. Varia *Lud. Piquesur* interrogat, atque varii
 283. varia respondent, satis interdum libere. Ille nempe inter
 284. alia quærit: quas literas cogitarit *Phutarchus* (*de Iside* pag. 656
II. Steph. anni 1572, 8,) dum dixit: ὅσον τῶν γραμμάτων
 παρ' Ἀγυπτίους; an credendum *Jo. Grævio*, Pyramidog-
 grapho, qui testetur, se duas vidisse lineas literarum Ægy-
 ptiarum, horizontaliter a dextra sinistorsum ductas; uter
 vincere debeat, *Kircherus*, an *Marshamus*, circa *Hermastio-
 nem*, qui ausus est Græce obeliscum Heliopolitanum expri-
 mere; cum legatur in Codd. MSis, esse tres diale-
 ctos Ægyptiacæ linguæ, scilicet Saidicam, Baharicam, &
 Bashmuricam, duas primas radicibus convenire, non vero
 tertiam: quæ sit illa tertia, & quare dicatur Bashmurica;
 cum legantur uulæ pericopæ utriusque Testamenti Saidica
 dialecto, an sit aliquis liber, v. g. Psalmorum, vel liturgicus,
 285. qui sit conscriptus hac dialecto; quare lingua Chamica, seu
 Ægyptiaca, & lingua Cananica, seu Hebræa tantum, inter se
 dissent; & hujus generis alia quamplurima, quæ lautitiarum
 ejusmodi amatores melius in ipso contextu perveſtigabunt.

CONNOISSANCE DES BEAUTEZ ET DES DE-
 fauts de la Poésie et de l'Eloquence dans la Langue
 Françoisse, &c.

hoc est,

COGNITIO PULCHRITUDINUM AC DEFECTU-
 um Poësiq; & Eloquentiæ, Gallica lingua conceptæ, ad usum,
 juven-

juventutis, & imprimis alienigenarum, exemplis ad ordinem literarum adjunctis, per M. D****.

Londini, 1750, 8.

Plag 16.

Observavit Autor, multorum alienigenarum per Galliam comes ac moderator, plures eorum haud discernere satis, quid xra distent lupinis; atque hinc Tragedias, e. g. stilo Racinatorum, aut Voltairorum, scriptas, cum Dauctorum & Pellegrinorum confundere. Illud igitur necessarium iudicium ut iuraret, loca junxit inter se comparanda, neque meditationes, praeceptiones, observationes, neglexit. Ita, dum agitur de amicitia, simul investigatur, quare Poesis animum vividius, quam oratio libera, penetret; ejusque rei causam hanc ponit, quod vulgo sint accuratiores versus, quippe quorum difficultas animi vere poetici augeat attentionem. Dum de amore agitur, illud annotatur, quod *Roussartus*, celebris licet Poeta, non semper tam decore loquatur, quam *Voltaireus*, qui semper amet virtutem in scriptis suis; *Fenelonit* item *Telemachus*, modo interpretationis *Homeri* liberæ scriptus, praeslet quidem *Dacieriana*, lumen tamen admodum infirmum sit, ad poesin habito respectu, & satis ostendat impotentiam, antiquitatis Poetas versibus Gallicis exprimendi. De *Mottio*, interprete *Homeri*, notatur, quod in singulis operibus sit parum fortis, frigidus, didacticus, & intolerabilis in progressu, qui, cum imitari deberet optimas *Homeri* picturas, & vestium harmoniam, adhibeat saltem argutias minus argutas, humilis ac pedestris Poeta, subindeque ridiculus, pessima quadam Philosophia deductus, ut crederet, harmoniam, picturam, atque verborum selectam, inutiles esse Poesi; cum ipsam vera Philosophia docuisset, quamlibet artem naturam habere propriam, nec *Homerum* tam sicco modo verti debere, quam liceat *Epictetum* exponi. Cum insignem *Mottius* primis Odis spem praebuisset, in contraria mox ruens, pessimis accessit Autoribus. *Homerum* se correxisse, putabat. Iste fastus cum non procederet, ipsam impugnavit Poesin. Immo quidem in eo fuit, ut corrumpere Poesin: adeo se nonnullas insinuarat in mentes; sed fraus cecidit

Pag. 2.

3.

12.

15.

46.

47.

48.

- Pag. 49. cecidit cum Autore. Sic & victoriam reportat *Homerus*, ad pugnarum descriptiones quod attinet, hic semper præstantior habitus *Marone*. Licet tamen hocce concedat Noster; præferre nihilo minus *Tassium* videtur, cujus potissimum e vicissimo cantu profert exemplum. Eundem is eminere putat in
77. comparationibus: ubi quidem *Homericas* appellat simplices, neque nisi dictionis opibus elatas; *Tass* vero multo magis ingeniosas. Epigrammatum satis mancam sibi concepisse videtur notionem, dum vituperare potius videtur, quam commendare. Præsertim carpit *Malherbiana*, unum allegans, quod
124. cum *Regnerii* Satiris, pro conditione temporum illorum crudis atque crassis, comparat. Quo jure solos Gallos nominet inter recentiores, fabularum laude pollentes, vel recentissimi nostri
128. Poetæ doceant. Hocce genere præsertim laudatur *Pontainus*, omnium ætatum atque mentium homo, primusque Gallorum, qui carmine Fabulas *Æsopi* complexus est, & enarravit optime. Quem qui fuerunt secuti, Poetarum, nominatim *Mottii Houdartii*, Fabulas, multis modis inferiores, suppeditarunt, ut scribit,
129. Autor, aut *Pilpay*, aut *Herbeloti Dictionarium*, aut alii libri, unde mutæ sunt acceptæ, stilo minus robusto. Licet enim *Mottius* ingenii multum habuerit; id tamen nequaquam sufficit ad progressus in arte quacunque faciendos: unde scriptor hic idem nec in reli-
131. quis operibus ultra mediocritatem vulgi surrexit. Sed Grammaticum pariter agit Noster, imprimis quò loco de lingua disputat; ubi bellas observationes criticas, ad Gallicum sermonem pertinentes, inveniemus. Occasionem & hic subministrant Poetæ.
133. Maxime Comœdiam *Misanthropum* eum in modum explorat, quo *Racini* conscriptiones *Olivet* Abbas, neque pauca reperit vitiosa: quo sine etiam accurate Tragediam *Pompejum* perquirat. Subjungit & de nonnullis Grammaticis, quibus
136. Autorum lectionem omnino præfert, judicia. Præcipue dissuadet Grammatica nova *Girardi* Abbatis, cum novitatibus scateat difficilibus, corrumpatque stilum. Potius autem commendantur *Regnerii*, *Desmarestii*, & *Reslaudi*, tanquam sapientiores, & imprimis accommodatæ ad docendum. De familiaribus Epistolis titulum, admirator *Voltaire* cliensque,
147. 148. 154. 169. 170. 172. 184.

concludit illius epistola ad Prussiae Regem, inserta hic, & admodum commendata. Translatio describitur, quod sit iudicium ingenii, vividius sibi res objectas representantis: comparatio quippe subita vivaque, de rebus sancta, quae sensui subjectis, & natura propositis, imaginibus afficiunt. Hyperbole vero per sese creditur vitiosa, cum deserat veritatem. Qui dicitur *opera*, scenicus ludus, *Saint-Evremondium* habuit vituperatorem, satis cum frigidum inter Gallos; nec omnino vitii suis caret ille ludus, sed jam admodum est emendatus. Satiram ipse libri scriptor admodum reprehendit, de sententia sua, non nisi horrorem inspiraturus eandem tangere volens, quippe tantum non semper injustam, quod minimum quidem sit satirae vitium: primum vero meritum audentia, vel nomina personarum inserendi, & exacerbandi non paucos, libido. Tollite, ait, nomina *Cetini*, *Capellani*, *Quinaultii*, & exiguum numerum versuum feliciorum; quid supererit *Boileai* Satiris? Hunc igitur Poetam, exemplis adductis, graviter exagitat, ipse satiram cum libello famoso confundere visus. Dicenda vero concludit tractationibus de interpretatione, deque veritate, descriptiones commendante: quas quidem nos observationes non possumus non probare; monitis solum adjunctis, quod nec adulatione, nec libido vituperandi, capiat partem exquisitae veritatis, primumque sit munus doctorum, videre, ne culpa redarguat ipsos.

Pag. 199.

200.

207.

223.

224.

232.

243.

TRAITE' GENERAL DU STILE, &c.

id est,

TRACTATIO GENERALIS DE STILO,
cum tractatione singulari de Stilo epistolari, per
Auctorem Observationum de Germanismis.

Amstelodami, apud Petrum Mortier, 1750, 8.

Alph. 1 plag. 1 1/2.

Quam *le Batteux*, Vir. Cl., per exercitia tractationes distribuens, ingressus est viam, persequitur & hic noster idoneus comes. Exercitiorum huiusmodi sunt quatuor, *Capita duodeviginti* complexa. Primordia facit contemplatio stili

Cap. 1
pag. 1.

Tt 3

gene-

- generalis, quem, regulis datis, ne quidem doceri posse, præ se fert Autor; opus nimirum indolis genique (*du goût*), quod observationibus saltem juvetur & elevetur. Ut autem
 Cap. 2
 pag. 4. eleganter scribatur, antea recte scribamus oportet. Hinc enuntiandi ratio dividitur in vulgarem, aut communem, & nobilem, aut elegantem: quarum illa stilum humilem ac popularem, hæc autem delicatum ac nobilem, sistat. Commendantur hæc occasione, tanquam primarii, libelli grammatici Gallorum, *Regnerii, Desmaraisii, Buffierii, de la Touche, Chiffletii, Grimarestii*, præsertimque *Restaudi, Vaugelasii* pariter observationes, itemque *Bouhoursii*, nec minus Grammatica generalis & judiciaria celebris *Arnaldi, Girardique* scriptum, quod titulum habet: *Les vrais Principes de la langue Française*. Progressus inde fit ad abundantiam vocabulorum edocendam, considerando, qua ratione lingua quævis exprimat vel actiones diversas, vel res objectas. Inde fit ad linguam Gallicam transitus, cujus varii generis vocabula colliguntur explicanturque distinctius. Nec opera minore vocabulorum proprietas eruitur, & Abbatis *Girardi Traité des Synonymes Français* variis exemplis suppletur, Hisce stabilitis, synonyma stili considerantur, inque classem eandem rediguntur sublimis ac poeticus, mediocris & historicus, familiaris & dialogicus, comicus demum ac lepide dicax (*le burlesque*). Primum genus esse putatur enuntiatio sublimis & florida; sequens simplex, sed gravis & seria; tertium inter honestorum conversationes usitata; denique postremum ad jocandum ac delectandum accommodata. Quibus dictis, iterum copia vocabulorum Gallicorum adjungitur, secundum hanc scriptiois diversitatem usurpandorum. Qualis consideratio si quibuslibet in linguis, nominatim in Latina, fieret; plus inde nasceretur accuratioris, neque tam fluctuans usus esset. Neque vero solum sunt eligenda vocabula, sed etiam ad accuratioris ac perspicuitatis convenienter stilo laudabili collocanda, quod in primis exercitio secundo præbet argumentum. Eidem inservit ellipsis, in lingua Gallica pariter usitatissima: cujus stilo contra pleonasmus vitium affert; singula-

gularem autem; eumque diversum, usum particula *que*; nec minus aliquæ locutiones, præsertim hæc in lingua trita. Multo magis autem huic pertinent, de quibus & singulatim agit Autor, enuntiationes sublimes, suaves, acutæ. Sublimis dicitur, quæ stuporem & admirationem excitat; qua præsertim occasione *Cornellii* Tragediæ, tanquam inimitabiles, laudantur; *Demosthenis* autem stilus impetu semper ferri, sæpiusque sublimis esse, putatur, quo capiat potius & vinciat auditorem, quam ad scopum suum adducat. *Le Metne* porro & *Miltonus*, alter in Poemate *de S. Ludovico*, alter in *amisso Paradiso*, potissimum esse creduntur, apud quos *idea heterogeneæ* descriptionesque iusto grandiores, & cum gigantibus comparandæ, reperiantur, sic, ut in puerilem haud raro stilum delabantur. Sed, ad reliqua genera progressi, suavem dici stilum, observamus, qui rem omnem gratiosis modis proponat, acutum, qui modo diuidiam, ita tamen, ut hariolari queat reliqua lector, vel auditor. Accedunt proponendi rationes delicatæ nativæque. Priores sunt, ubi grato modo leguntur, nec sine genio iudiciove discernuntur, enuntiationes. Posteriores sunt, ubi potissimum ars occultatur, placens negligentia proditur. Neque reticentur elegantia, figura, proverbia. Illa superat vulgarem modum proponendi nobilitate gratiaque. Figuras proportio fulcit & comparatio. Proverbia nobili de stilo fere penitus exclusa dicuntur. Admittitur solum non vulgare, suo loco positum, veniaque lectorum, vel auditorum, impetrata, aut certe rogata. Simplicem vero præsertim stilum, quod *de St. Marc* in notis additionum ad *Boheana* testatur, & facetum ornant proverbia, tempelive & cum acumine mixta. Disputat etiam de usu proverbiorum *Gatchies*, Oratorii sacerdos, excellenti Dialogo decimo Sermonum Academicorum, cui præcipue debet Noster. Nominantur hic *G. D. B. Dictionnaire des Proverbes Françoises, avec leur explication & leur origine*, Bruxell. 1710, quod, inde natum, edidit *le Roux*, & *Goujetus* vituperavit; *Dictionnaire comique, satyrique, critique, burlesque, libre, & proverbial*, Amsterd. 1718, 8; nec

Cap. 9
pag. 115.
Cap. 10
pag. 138.

143.

144.

145.

Cap. 11
pag. 148.

153.

Cap. 12
pag. 163.

171.

177.

178.

179.

181.

182.

183.

- minus *Dictionnaire des Proverbes François & des Façons de parler contiques, burlesques, familières, &c. avec l'explication, & les étymologies les plus accréditées par P. J. P. D. Z. N. D. L. E. F.* Paris, 1749, hoc melius quidem ceteris, sed nec ipsum diversum proverbiorum usum ac pretium satis manifestans. Huc præterea Noster satis accuratum indicem proverbiorum destinavit. Tertium exercitium antecedentes observationes velut in succum & sanguinem convertit; variis stili exercitiis subjunctis, in quibus potissimum eminet *Boileau* Satira IX, cum *παραφράσεις*, libero sermone concepta, juxtaque collocata, cum aliis hujusmodi. Quartum exercitium singulatim contempletur epistolarem stilum. Incipiunt hæc tractationem observationes generales, ubi simul de variis epistolarum scriptoribus judicia miscentur. E. g. de *Balzaco* dicitur inter alia, quod eques Gallicus fuerit eruditissimus, in linguis præsertim antiquioribus ac recentioribus, nec eloquentia minus, cum orationis liberæ Gallorum numeros cognoverit primus, cujus ex fonte *Fluchier*, *Bosfuct*, *Bourdalous*, ceterique, cum sacri, tum civiles, oratores, biberint. Si plausum non tulerint ejus epistolæ, potius seculum, quam Autorem, habere culpam, cum artem tunc prætulerint naturæ. Sequuntur epistolæ festivæ (*galantes*), ubi, præter indolem, insignem linguæ, qua scribitur, cognitionem, & genii seculi rei que publicæ experientiam, postulans, omnes *Voltaire* ad Prussiam Regem epistolas refert. Adduntur urbanitatis significandæ alique epistolæ, quibus consignandis utilissimæ regulæ suppeditantur. Inprimis persequitur Autor epistolas, argumentorum pondere graves, atque negotia tractantes, ut & relationes ac descriptiones; ad quas plurimum elegantiæ, accuratiōis, judicii, requirit. Ex antiquitate, tanquam exemplum, hic assertur *Plinii* de Christianis ad *Trajanum* relatio, non sine Gallica interpretatione juxta statim posita. Tandem agmen claudunt epistolæ familiares & amatoriaræ, cum observationibus, ad rem epistolarum externam spectantibus, paucis quidem illis, sed primariis. Varii generis & variorum Autorum Gallorum epistolæ, tanquam exempla, passim adjiciuntur. Quæ singula pertinent ad hunc librum discendi studiosis quam maxime commendandum.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii Anno MDCCLII.

Pars II.

A SUPPLEMENT TO A BOOK INTITU-

led: *Travels, or Observations, &c.*

hoc est,

**SUPPLEMENTUM LIBRI, ITA INSCRI-
pti: *Itinera & Observationes &c. quo objectiones
quædam, nuper illi libro factæ, plene & dispiciuntur &
diluuntur, cum Notis & Dissertationibus. Per THO-
MAM SHAW, D. D. Societatis Regiæ Socium, Colle-
gii, quod ab Edmundo dicitur, primarium Professore
Græcæ lingue Regium in Academia
Oxonienſi.***

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1746, fol.

Alph. 1 plag. 2, Tabb. æn. 2.

Qui nuper, magnum sui penes omnes eruditos deside-
rium relinquens, vivis excessit, eruditus Anglus, *Sha-
wius*, cum, exantlatis terra marique laboribus, itine-
rum suorum, per African, Syriam, & Palæsti-
nam, susceptorum, ac feliciter ad finem perductorum, memo-
riam condidisset, libræque omni eruditionis supellectile
refertum, cujus inscriptio: *Travels, and Observations etc.*
cujusque olim a nobis in his *Novis Actis* mentio
facta fuit, quo istorum itinerum momenta exponuntur,

U u

evul.

evulgasset, invenit Censorem Nobilem Anglum *Pocockium*, qui, cum *Sharii* vestigia legisset, & itinera, ab illo facta, repetivisset, ipsiusque *Sharii* præceptis, ad iter recte instituentium, usus fuisset, de variis, a magistro suo visis atque reperitis, deque genuina variorum antiquitatis monumentorum descriptione, dubitavit, & singulari libro, cujus index est: *The Description of the East and some other Countries*, litem movit. Objectionibus, sibi ab adversario factis, modeste respondet *Shavius*. Primum disputationi argumentum exinde natum est, quod positio veterum urbium, quas *Strabo* in Phœnicæ ac Cœlosyriæ confiniis sitas esse scripsit, a *Shavio* determinata recte haud sit, *Simyra* scilicet atque *Orthosia*. Utramque autem urbem, cujus adhuc rudimenta supersunt, illas veterum esse, variis argumentis docetur. Cum enim has urbes inter *Narathum* atque *Tripolim* medias esse oporteat, cum præterea in illis, ubi *Pocockius* has urbes quarit, locis rudimenta urbium tantæ, quantæ veterum erat, capacitatis haud existant, quæ tamen in loco a *Shavio* indicato reperiuntur, cum denique maritimæ istæ urbes fuerint, & quoniam recens nomen *Sumrab* antiquo *Simyra* respondet, uti iam multis exemplis sit, quo veteris nominis quædam veluti umbræ in recenteprehenduntur, rudera, a se visa, antiquis illis urbibus respondere, *Shavius* judicat. Similiter, quod ad *Orthosiam* attinet, illam rudera, aliquam pristinæ urbis majestatem inuentia, significant, fluviusque *Eleutherus* & montis *Libani* marisque vicinia illam civitatem ita definiunt, ut dubitationi locus superesse haud possit. Iisdem argumentis ex ruderum magnificentia pro *Arcadis*, vel *Arca*, antiquitate militatur, quam *Pocockius mansionem, seu militum stationem*, fuisse putat. Cur mare innotuit, cum tamen *Jordani* aliorumque fluentium aquas in se recipiat, suis litoribus contineatur, nec exundet, litoribusque suis excedat, rationem in eo posuerat *Shavius*, quod aquæ illius lacus, solaribus radiis excoctæ, dissiparentur & decreverent. Aliter sentit *Pocockius*, atque, cur hoc ita fiat, rationem in eo quarit, quod sint subterraneæ cryptæ, quæ aquas surripiant, inque mare mediterraneum transferant. Sed

erudite

erudite demonstrat *Shavius*, tantam esse vaporum vim, ut Jordani torrens vix tertiam partem fluidi, quod una dissipatur, supplere possit. De aliqua civitate Africæ, cum incolis atque vegetabilibus, omnique utensilium apparatu, in lapidem conversa, differitur. Inviserat *Shavius* locum, qui in Cyrenaica Libyæ est provincia, & nihil quidquam fide dignum in ista narratione esse, ostenderat, præterquam quod essent in lapidem conversæ conchyliorum imagines, quales ubique esse solent. Ergo ab istis animalium formis in lapidem conversis aliquo jure locus ille petreus dici posset. Sed aliam *Pocockius* denominandi rationem invenit, putavitque, ideo petreum hunc locum dici, quod, ex præruptis montium jugis confusus, ex longinquo intuentibus aliquam urbem devastatæ, altæ muris cinctæ, effigiem siliat. Nunc locus *Ras sem* dicitur. Sed tanti momenti fabula esse haud visa est, ut disputatione dignam æstimaret *Shavius*; satisque putat esse, miram Arabum credulitatem in ejusmodi fictionibus enarrare. Quæ occasione de lapideis rerum simulacris multa exponuntur quam curiosissime. Utilior est de fluvio ad *Rhinocurum*, an Nilus sit, disputatio. Sapius in sacris literis, uti *Jos. XV, 4, 1 Reg. VIII, 65, טהר סצרי*, torrentis Ægyptiorum, fit mentio, ad quem usque fines Israelitarum sese extenderint. Cum ergo *Shavius*, torrentem Ægypti Nilum esse, putasset; *Pocockius* minorem aliquam torrentem, quam Nilus est, hac voce indicari, perhibet, maxime cum LXX Interpretes, prope *Ραίνουρον*, ad *Rhinocurum*, locum a Nilo valde distitum, hunc rivum fluxisse, inuuant. Sed *Shavius*, *Strabonis* auctoritati innixus, quæ nullius, prope *Rhinocurum*, fluvii tanti, ut alicujus provincie limes esse posset, mentionem injicit, alium, præter Nilum, fluvium ab Ægypto dici potuisse, negat, provocatque ad eorum fidem, qui, *Rhinocurum*, itinere in Palestinam suscepto, cum tangerent, nullius fluvii, qui mari influeret, mentionem fecerunt, quin in illa ipsa regione, se siti vehementer oppressos fuisse, conquesti fuerunt. Adeoque evincit omnino *Shavius*, fluvium Ægypti Nilum, nec incelebris cujusdam oppidi rivulum, esse, cum flumen illud, quod in

quaestione est, *Aegypti torrens* dicatur, clarum autem sit ex *Herodoto*, *Aegyptios laud esse, nisi qui Nilum bibant*. Deinde antiquissimæ civitatis, quæ Memphis est, origines eruuntur, multaque de illius urbis, super ripis Nili conditæ, distantia a pyramidibus hodiernum superstitibus disputantur, vindicaturque locus, quem *Shavius* huic urbi assignat, per rationes distantiarum, quas pyramides a Memphi habere, ab antiquis Geographis, *Ptolemæo*, ipsoque *Plinio*, asseruntur. Abhinc de incremento *Aegypti*, & annuo continentis augmento, veluti Nilus alveum mutat multa ingeniose in utramque partem disputantur. De plantis animalibusque *Aegypti*, a *Shavio* visis, multa monuerat *Pocockius*; sed hic contra *Shavium*, Virum Historiæ naturalis peritissimum, fidem haud invenit, quem novimus in plantarum disquisitione valuisse plurimum, neque facile in aliis Historiæ naturalis argumentis falsum fuisse. Ad-
 dit adeoque in hac Responsione ad objectiones, sibi factas, multa super his, quæ in ipso Itinerario scripserat, *Shavius*, de *Musa*, *palma Thebaica*, de *Hycna*, quæ lupi species est, de *Uromastice*, lacertæ specie, de docilitate *Iacerti*, ad Musicam saltantis, quod & *Kampferi Aspis*, *Cobra de Capello* dicta, in moribus habet, de *Ibi*, ejusque a *phanicoptero*, cujus rostrum inæquale & gibberosum est, differentia. Cum de Struthionis, avis omnium maximæ, vita & moribus disseritur, animalis istius historia ad ea, quæ *Jobi XXXIX* exstant, accommodantur ingeniose. De *Dorcude*, vel *Antilope*, cervicapra pumila illa Arabum, de *Pygargo*, seu *Streptocrote*, aliisque *Aegypti* animalibus, multa exstant, quæ Historiam naturalem illustrare possunt. Præ ceteris lectu digna est de *Tabula Prænestina*, aut opere musivo, seu de pavimento figuris strato, quæ ex minutis versicoloribus lapillis compactæ sunt, Dissertatio, longe uberior illa, quam *Montfauccius Antiquitatum Vcl. XIV* tradidit. Accedit icon, ad vivum expressa, in qua sistuntur 1) *Petarum obsequium*, *Alexandro Magno* præstitum, aliaque, ad *Aegyptiorum* mores, studia, civilem naturalemque historiam, spectantia, designantur; 2) *Alexander Magnus*, & vectigal, seu redditum; 3) Civitates varæ, Memphis, Babylon, Heliopolis cum puteo, sacerdotibus, & obeliscis; 4) varia navi-
 gio-

glorum genera cum eorundem velis & remis; 5) inter animalia Hippopotamus, Chamæleon, Ichneumon, Pavo, inter plantas Musa, Lotus, Sycomorus, Cassia fistula. Denique de itinere Israelitarum per mare rubrum est disceptatio, aliisque accessionis exercitus Israelitici ad iter illud submarinum locus *Pocockio* signatur, quam *Shavio* esse visus fuit; ille, transgressos Israelitas prope ad rubri maris cum desertis confinia, putat; hic, medium maris alveum peragrasse Israelitas, contendit, ideo, quod ille locus erga montem Sinai directus est, & propterea, quod miraculi divini, cum mare se in duas columnas erigere, sicumque pararet transitum, hoc sapponat, nec potuerit mare instar duorum parietum sese stabilire, si ad finem maris transeundum exercitui Israelitarum fuisset. Accedit ipsorum incolarum assensus, qui, quod a patribus ad filios transivisse potuit, ipsum hunc vallem, quem *Shactur* locum introitus Israelitarum in mare esse putat, *Tiab bent Israel, Transitum filiorum Israel*, appellat, cui eleganter omnino respondet divinum oraculum *Num. XXXIII, 8*, quo populum *pi bakkirah, per os, aut medium, vallis*, mare subingressum, illudque medium pervasisse, proditur. Accedunt sub finem Vindicæ Itinerarii, Epistola ad Summe Reverendum *Robertum Clayton*, Episcopum Clogheriensem, qua populi Israelitici iter per desertum describitur, varixque stationes ac mansiones, sicut in sacris literis expressæ sunt, præsentis locorum statui accommodantur.

DELL' ANTICHITA', AUTORE, E PREGI
de Sacramentario Veronese, etc.

id est,

DE ANTIQUITATE, AUTORE, ET PRETIO, SA-
cramentarii Veronensis, publicati per P. JOSEPHUM
BLANCHINIUM, Congreg. Oratorii, Tomo IV Anastasi
Bibliothecarii, Dissertatio apologetica tripartita
Comitis JACOBI ACAMI.

Romæ, ex typographeo Antonii de' Rossi, 1748, 4.

Plag. 10.

Ad Pontificem Maximum, *Benedictum XIV*, qui nunc Ro-
mæ præsidet, Autor formulam dedicationis direxit. Hu-

Uu 3

jus

jus libros de *Servorum Dei beatificatione & Beatorum canonizatione*, de *Sacrificio Missæ*, de *Synodo diocesana*, de *nova Præfatione epistolari ad Martyrologium Romanum*, prædicat. Solet Sacramentarium Veronense S. *Gelasio* tribui. Noster id post *Blanchinum* autori assignat *Leoni Magno*, in sinu gaudens, quod indeidem videntur doctrinæ approbari, quæ favent præsentix reali Jesu Christi in eucharistia sancta, divinitati filii Dei, invocationi Sanctorum, cultui ac venerationi sacramentorum reliquiarum, copix Martyrum, thesauro Ecclesiæ spirituali, Missæ pro defunctis, consecrationi virginum, Ecclesiæ Romanæ primatui, jejuniis quadragesimali & quatuor temporum. Memimus hoc loco *Bernhardi a Bona*, Capucini, S. Theologiæ ibi Lectoris, qui in *Institutionibus theologictis*, Ferrariæ evulgatis A. 1746, 4, exposuit *Lib. I Quæst. 7 Tract. I pag. 42 seq.* de sanctorum Patrum autoritate. Horum doctrinam, idem docet, magno cum examine esse accipiendam, nec in omnibus, neque semper inviolabiliter, a Patrum sententiis, veluti nunquam defæctilibus oraculis, esse fidelibus pendendum. Laudat ipse pag. 43 hoc *Augustini Ep. 82 (alias 19) Cap. 1: Solis eis Scripturarum libri, qui jam canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut, nullum eorum autorem scribendo aliquid errasse, firmissime credam. Alios autem ita lego, ut, quantalibet sanctitate dignitateve præpollcant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt; sed quia mihi vel per illos autores canonicos, vel præbabili ratione, quoda vero non abhorreat, persuadere potuerunt.* Necdum demonstratum solide est; per *Leonem Magnum* illud sacramentarium, invocato Spiritu sancto, publice examinatis sententiis, confessu eorum, quorum intererat, ea nosse, & vel recipere, vel repudiare, quæ inibi habentur, coacto, pro regula doctrinæ fuisse promulgatum. Sia vero id contigisset, *Augustini* tamen merito pronuntiatum prævaleret. Missali huic tribuit *Leonem Magnum* autorem Ecclesia Parisiensis in Præfatione ad Missale novum, A. 1739 publicatum. *Sacramentarium* est liber, continens Missas, quotannis celebrandas. Duo tantum Sacramentaria, in usum Ecclesiæ Romanæ scripta, in lu-

cem prodierunt, *Gregorianum*, & id, quod *Blanchinius* edidit A. 1735 ex tabulario Episcopali Veronensi. Hoc alii vocant *Gelasianum*, alii *Leoninum*. *Gregorianum* evulgavit *Pamilius Tom. II Liturgicæ* sui, Coloniz, 1571, *Angelus Rocca*, Romæ, 1597, P. *Menardus*, Parisiis, 1742, & editores postreini Operum *S. Gregorii*. *Gelasianum* publicavit Ven. *Thomasius*, Purpuratus, Romæ A. 1680. Id inseruit *Blanchinius* prolegomenis suis ad *Tom. IV Anastasii Bibliothecarii*, antiquius illo, quod ediderat *Thomasius*. Noster tractat momenta de antiquitate Sacramentarii Veronensis, id scriptum fuisse in usum Ecclesiæ Romanæ, contendens. Hæc ad *Partem primam* spectant. Credidit *Jacobus Barnagus Hist. Eccl. T. II Lib. XVI Cap. 19*, id ad secula referendum esse nobis propiora. Nostro videtur id fuisse compilatum Seculo V. Hæc edisseruit *Parte secunda*, *Leoni Magno* illud ut tribuat, lacertos omnes movens. *Parte tertia* de utilitate, ad doctrinas & ritus quadrante, exponit, *Parte quarta*, eaque postrema, heterodoxos exinde confutaturus.

En argumenta, quibus instructa est *Pars prima*. Memoratur passim ad Martyrum memorias. votum de *constantia*, de *firma perseverantia*, de victoriis Martyrum, *per cuncta mundi spatia* propagatis, de *populo Christiano solidando per firmam patientiam*, de *exemplis patientiæ sublimibus* non defugiendis. Non videntur hæc ad persecutionum procellas, quibus succubuerit tunc Ecclesiæ, trahenda, siquidem inter tranquillitatem exorandum quoque est constantiæ in perpersionibus munimentum. Fit mentio *Silvestri*, Episcopi defuncti, in *Sacramentario pag. 11 col. 1*, adjectis precibus, ut ille perpetua sanctorum Dei societate ætetur. Oblatio tunc dicitur in Episcopi commemoratione *suppliciter oblata*. An ejusmodi oblatio, quæ viguit jam seculis primis, sit *Missæ suffragii*, dubitamus. Oblatio latius patet, quam missæ. Solebant offerri nonnulla die anniversario in usus Ecclesiæ, ut significaretur, Episcopum in communionem Ecclesiæ fuisse defunctum, ejusque memoriam esse cœvui sacro præstabilem visam. Ascendentibus e fonte Iustitico in vigilia Pentecostes data fuerunt mel

Pag. 18.

&

- Pag. 20. & lac, Sacramentario teste. Inde Autor colligit ejus Sacramentarii antiquitatem. At nono demum Seculo mos ille desit in Ecclesia Romana. Testatur epistolam *Joannis Diaconi* apud *Edm. Martenum de Ant. Eccl. ritibus I, 2, Art. 15, n. 16, pag. 147, Tom. I.* Veritati id congruit, in Sacramentario Veronensi laudari verba, desumpta ex veteri versione Itala, seu
23. Latina. Verum hæc perstitit passim ultra Seculum nonum. De Missa Confessorum in illo nihil legitur. Inde intelligitur, Ecclesie passim placuisse indices ritus novos, ac doctrinæ mutationem identidem exiguam, excrecentem tandem latius. Obvix sunt in Sacramentario illo formulæ: *Offerimus tibi, Domine, fidelium tuorum solemnia; Deus, oblationes familie tue propitiatus intende.*
24. Fideles omnes ea ætate obtulerunt panem & vinum. Mos ille ibi diu vixit, ubi e publico, vel redditibus annuis, sumtus eucharistici non dependere solebant.
26. Virginum sacratarum oblationem specierum eucharisticarum in Sacramentario Veronensi novimus memorari, ac propterea nomina oblata earum recitata fuisse ante altare. *Augustinus* morem attingit *Tom. II Antwerp. Ep. III (alias 121)*. Nihil ibi traditur de Subdiaconis, licet ordinis sacri fiat mentio. Memorantur indidem *trini gradus ministrorum, Episcopus, Presbyter, & Diaconus*. Subdiaconorum fit demum mentio in Concilio Laodiceno & Agatensi. At hi omnino passim exstiterunt, antequam ordini ministrorum ecclesie eximio fuerint adscripti. Deservientibus eis, qui Christianis incubabant, insectationibus, Christiani adhuc in cœmeteriis coierunt ad celebrandam ibi sacram eucharistiam in natalitiis ac vigiliis Martyrum Seculo VIII. Memoratur idem ritus in Sacramentario Veronensi æque ac festum adventus *Petri* Romam ad 25
31. April. Adjicitur hoc etiam, quod *Deus in omni loco, dominationis sue magnificet Petri potestatem, ubicunque ea fuerit invocata.* Videtur legendum esse *potestatem suam*, id est, Dei ipsius. Quis enim invocavit unquam *Petri* potestatem? Nihil vero ibi legitur de fundats tunc Romæ cathedra *Petri*. Septimo Seculo, Noster sic tradit, celebritas illa adventus *Petri* fuit obscurata. Erunt, qui suspicabuntur, *Petrum* ad
- 25 Apr.

25 Apr. graviora fuisse possum. In Sacramentario Veronensi inter octavam Apostolorum *Petri & Pauli* interjicitur festus *omnium Apostolorum* dies. Id insiciendum non est, in Sacramentario illo preces dirigi continuo ad Deum, nunquam ad Sanctos; *merita* Sanctis tribui, id est, bona, quae impetraverant, gloriosa; Sanctos vocari *intercessores*; pro requie demortuorum preces ad Deum fuisse directas; Deum precibus coelitem sanctorum exoratum, & exorari solitum, memorari. Quid tunc fuerit *meritum*, elucet ex eo, quod Deus dicitur Episcopo *meritum donasse Pontificale*, id est, bonum Episcopi munus. Id singulare est, quod in Sacramentario celebratum legitur festum, cum octava conjunctum, omnium sanctorum Martyrum & Confessorum. Hoc vero S. *Maria* ad Martyres & *Confessores* festum traditur *Bonifacius IV* instituisse Seculo VII, teste *Anastasio* Bibliothecario. Id argumenti omnino indicium complectitur antiquitatis minoris ea, quam Sacramentario Noster adscribit. Nemo tunc ausus fuit Sanctos invocare. Ita potius Deum oravit Ecclesia Latina: *Cunctos Martyres tuos, Deus, fac orare pro nobis*. Id negari nefas est, in Calendario S. *Gregorii Magni* haec legi: *Dedicatio Basilicae S. Mariae ad Martyres*. At de *Confessoribus* nihil in eo additur, nec verba illa in singulis leguntur Calendarii MStis. Sacramentarium in Romana Ecclesia usum, puta recordationis causa, omnino fuisse conscriptum, Autor argumentis sat evidentibus confecit & consecutus est. Si quid augurari licet, id Presbyteri cujusdam fuit opus, variis e libris collectum, & a successoribus auctum autoritate privata. Si *Leonis Magni* una auctoritate liber exisset, ipse, vel ipsius Autores coevi, mentionem rei tam commemorabilis vix omisissent intactam. Sanctos *fides justificasse* dicitur, fides, qua *crediderunt in Jesum Christum, filium Dei*. In Sacramentario eodem dicitur Deus Apostolos *totius Ecclesiae Christi prestitisse pastores ac vicarios*. Ab Apostolica *Petri* confessione arcessitur ibidem *principatus totius Ecclesiae*, sedi S. *Petri* tributus. Principatus vero iste in eo collocatur, ut teneant ceteri Christiani, *quicquid sedes illa censuerit*, puta congruenter *Jesu & Apostolorum doctrinae*.

nz. Successio enim in sedem conjuncta sit oportet cum suc-
 cessione in doctrinam Jesu & Apostolorum; teste *Tertulliano*
de Prescript. hæret. Cap. 21, & Apol. Cæp. 20. Unum Episco-
 pum ditioni, vel potestati, alterius subesse, negavit *Cyprianus*
Ep. XXXIII, 69, 73. *Gregorius Magnus Lib. V Ep. XVIII, 20,*
Cypriano suffragatur. Ut veto Cel. *Acanius* doceat, Sacra-
 mentarium Veronense a *Gelasio* haud fuisse profectum; argu-
 menta haud una expromit. Potissimum est illud, quod a
 Pag. 51. dissensu *Gelasi* desumptum est. Hic in decreto *Gelasio Tom.*
IV Concil. ed. Labb. col. 1262, Petrum ac *Paulum* eodem die
 martyrio Romæ coronatos esse, est autor. In Sacramen-
 tario autem Veronensi martyrium utriusque in tempus discre-
 tum rejicitur ac prorsus diversum. In decreto *Gelasio, hæ-*
reticor ita garrere, editur. An *Gelasius* conjecit *Leonem* in
 classem hæreticorum? In Sacramentario traduntur ea de *Cle-*
mente Romano, quæ in fabulis *Recognitionum Clementinarum*
 leguntur. Hæc vero *Recognitiones* novimus decreto *Gela-*
siano ad apocrypha fuisse amandatas. In Sacramentariis igitur
 legi subinde falsa & apocrypha, quis dubitabit? An, *Leone*
 autore, fabulosa pro veris fuerunt habita & publicata? Mal-
 lemus, ut *Leoni* hæc haud impingerentur. Merita enim ejus
 in doctrinam Christianam veneramus. At quidni erra-
 tum historicum & criticum ab eo haud fuit alienum? Haud
 quadrant hæc ad *Gelasi* ætatem, qua *Theodoricus*, Gothorum
 53. Rex, impetabat Romæ, enuntiata: *Protege Romani nominis*
ubique rectores, Romani auxiliare Principibus, Romani
nominis defende rectores, protege Romani nominis ubique re-
ctores, Deus. Spirant formulæ ætatem divisi inter Impera-
 tores imperii, ac Romam indicant, adhuc Imperatoribus ob-
 temperantem. Operose ostendit Autor, quanta sit concor-
 dia Sacramentarium inter & sententias *Leonti.* Si *Augerio* Bi-
 terrensi est accedendum, formula *vere dignum, vere dignum*
& justum est, a *Gelasi* instituto fuit exorta. Vide pag. 40.
Tom. III Part. II Script. rer. Ital. Muratorii. Formula illa
 identidem in Sacramentario recurrit. Id, quod apud *Aca-*
nium pag. 63 legitur, e Sacramentario decerptum, quam
 proxi-

proxime ad *Leonis* verba continuata accedit. Legerit oportet *Leontana* scripta, qui confecti illud Sacramentarium. Re-
 currunt omnino plura ejusmodi specimina; eaque luculenta. Pag 64.
 Primatum *Petri* & cathedræ Romanæ *Leo Magnus* ardentè ivit 76.
 vindicatum. Eadem mens sedit ei, qui Sacramentarium com-
 pilavit. Ex quo enim *Theodosius II* A. 421 jussit Constan-
 tinopolin prærogativa Romæ veteris lætari, & *Theodosius I* jam
 Patriarcham Constantinopolitanum voluerat existimari Roma-
 no æqualem, argumenta ad primatum propugnandum fuerunt
 conquisita, atque repetita posthæc iterum iterumque. Ex æqua- 89.
 litate & similitudine phrasium *Leonis Magni* & Sacramentarii
 Veronensis Cel. *Acanthus* patescere contendit, hujus autorem
 potissimum fuisse *Leonem*. Confugit præterea ad sententiam,
 Sacramentario approbatam, quæ doctrinis *Nestorii* ac *Eutychetis*
 dilucide repugnat. Nec tamen ex professo doctrinæ utri- 98.
 usque pseudodidascalorum refutatur in Sacramentario, si
 preces die festo S. *Johannis Evangelistæ* pag. 55 col. 2 n. 11 ex-
 ceperis, quæ tamen in tempora, Seculo V posteriora, æque
 quadrant. Videtur genius Manichæorum insidiosus in Sacra-
 mentario ad cavendum fuisse propositus. *Leo* certe illud in- 102.
 genium impudicum & mendax admodum abhorruit. Ipse
 etiam *Gelasius* Manichæos pervicaces æque Roma per iudices
 in exilium eiecit, reliquos corripuit, eosque jussit utranque eu- 107.
 charistix sumere speciem, usus hæc ratione, *quia diviso virtus*
ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.
 Magni ponderis ratio, oblivioni eximenda! An in Sacramen-
 tario ad Manichæos respiciat tecta oratio, non satis est facile
 definitum. Autori id visum fuit probabile haud secus, ac men-
 tio crebra, Sacramentario de peccato originali inserta, oppo-
 sita Pelagianis per *Leonem*, licet ipse Autor haud neget, *Gela-* 116.
sium ex professo contra Pelagianorum errores scripsisse. In
 Sacramentario injicitur mentio liberationis ab imminentibus
 periculis, & ab infestis hostibus, & præcipue hujus formulæ:
Sicut corporum ferales exstinguis inimicos, nec captivitatem, 117.
quam extrinsecus submerxisti, sustinere nos patiaris internam,
 Autor credit, hæc pertinere ad direptionem Romæ, quam *Attila,*

- animo conceptam, A. 452 ad eloquentiam *Leontis Magni*, cum
 pag. 118. præfecto prætorio legati, dimisit. Vandalorum Rex, *Gensericus*, A. 455 Romam expulavit per 14 dies. Huc videtur spectare locus Sacramentarii pag. 27 col. 2 num. 6. De tranquillitate, consecuta depraedationes, non unis agitur locis ad Ju-
 121. lium & Augustum menses. Obstare tamen videntur 14 dies, direptionibus, teste *Prosperi Chronico*, insuanti a Vandalis, licet Autori visum fuerit, id a *Prospero* haud fuisse memoratum. At *Prosper* id omnino narravit, cujus verba Autor dedit pag. 118. *Tillemontius*, *Prosperum* secutus, ita recte tradidit, præter fas & mericium Autori vapulans pag. 123. Argumenta *P. Merati*, qui Sacramentarium Veronense tribuit *Gelasio*, Autor facile refellit. Collecta in obitum *Simplicii*, Episcopi Romani, † 483, quæ in Sacramentario habetur, & *Leone Magnis* est junior, firmat sententiam nostram, id pedetentim fuisse auctum ex variis Missis ac Collectis. Interpolationem Autor concedit contigisse, aut, librarium *Silvestri* nomen mutasse in illud *Simplicii*, credendum arbitratur, Ut eruat diem, quo *Leo Magnus* fuit in Episcopum consecratus, nulli parcat operæ, suffragatus *Pascasio Quesnello*, qui pro undecima Aprilis militavit, confusus antiquissimo *Acheriano* Calendario. *Josephus Augustinus Orsi* animum induxerat ad credendum, non id, quod *Thomasius* edidit, esse verum Sacramentarium *Gelasianum*, sed illud potius, quod evulgavit *Blanchinius*. Ut hanc sententiam removeat Noster, copiosum disputationis campum ingreditur. Eandem diligentiam transfert ad examinandam *P. Amyt* opinionem, qui, Col-
 149. lectas *Sixti III* se, putaverat, in Sacramentario Veronensi invenisse. Acta Synodi Romanæ in causa *Sixti*, & epistola hujus ad Episcopos orientales, plurimis optimisque Criticis videntur esse supposititia. Labant igitur ea universa, quæ illis super-
 165. struuntur. *L. A. Muratorius* non negavit, in Sacramentario Veronensi, quod omnino ad ecclesiam Romæ spectaverit, esse multa, quæ ad *S. Leonem* sint referenda. At negat, hunc solum fuisse ejus autorem, ratus, collectorem plurimum Episcoporum Collectis congregandis fuisse intentum, & ad *Gelasium*
 usque

asque decurrisse, ac ordinis minus fuisse studiosum, passimque
 ea immiscuisse, quæ gravitas rei eucharisticæ maluerit malit-
 que abesse. Sic sensit *Muratortus* in *Diss. de rebus liturgicis*
Cap. 3, quam subjecit *Liturgiæ Romanæ veteri, tria Sacramen-*
taria complectent, Leonianum scilicet, Gelasianum, & anti-
quum Gregorianum, publicatæ Venetiis A. 1748, fol. Respondet
 Noster ad singula, peritiam Historiæ ecclesiasticæ ubique sum-
 mam ostendens. Insolitum sane videtur jejunium in vigilia
 Pentecostes, memoratum in Sacramentario Veronensi. Mo-
 net Noster, imminuisse tunc A. 455 Romæ cum Vandalorum
 exercitu *Genfericum*. Ex quo monumento intelligitur, colle-
 ctorem coacervasse particularia quæcumque, non attendisse ad
 consuetudinem unius alteriusque Ecclesiæ anniversariam. Et
 hæc est ratio, cur, collectionem eam, existimemus, fuisse unius
 alteriusque Presbyteri domesticam & privatam. Nec tamen
 a *Gelasi* ætate jejunium vigiliæ pentecostalis prorsus fuit alie-
 num. In Sacramentario jam porro fit mentio diei, qui Ar-
 changelo *Michæli* erat sacer. Contendit Noster, cum jam
 celebratum fuisse ante A. 536, quo Archangelus ille in monte
 Gargano dicitur apparuisse. Martyrologium *Hieronymi* Luc-
 cente ad 29 Sept. hæc jam habet: *Romæ militario sexto dedica-*
tio Basilicæ Angeli Michaelis. Novimus tamen, Martyrolo-
 giis subinde nonnihil fuisse insertum. *Cel. Acamius tertia*
Parte Dissertationis suæ pugnat contra hæreticos, monens, in
 Sacramentario Veronensi mentionem injici realis præsentis
 corporis & sanguinis Christi. Addere potuisset & hoc, Seculo
 quinto & corpus & sanguinem Christi ab omnibus Missæ ad-
 stantibus fuisse sumtum ex universali usu ac consuetudine.
 Promittit ipse, propediem proditurum esse librum suum, *Sto-*
ria della Presenza reale di Gesu Cristo nella divinissima Euca-
ristia inscriptum. Divinitatem Jesu declarat id, quod sæpe lau-
 davimus, Sacramentarium. Intercessio ac supplicatio tribuitur in
 eo sanctis cœlitibus pro Ecclesia militante; at nemo hominum
 memoratur, qui preces ad illos sanctos direxerit. Dux &
 divetse sunt enuntiationes: *Sancti cœlites Deum invocant pro*
ecclesiæ militantis salute generatim; Sancti cœlites ab homini-

Pag. 188.

199.

191.

197.

201.

- bur, hanc vitam fragilem viventibus, sunt invocandi. Si priorem facimus nostram, nondum ad alteram amplectendam sumus devincti. Veremur igitur, ut Autori hæc differentia fuerit satis ob oculos versata. Si fide Sacramentarii standum est, sancti cœlites non sunt a nobis invocandi. Memorabile est, pronuntiatum Sacramentarii, docentis, B. Petrum Apostolum esse præsentem per Dei dispensationem, ubique ejus potestas modo pretiosa reverentia fuerit invocata. At abest ab omni Sacramentario formula, in hunc modum conformata. Nec metiuntur universi Christiani capita doctrinæ ex libellis liturgiis, præcipue iis, quorum autoritas, & certa & universe recepta, nondum est ad liquidum perducta. Honorant & venerantur angelos cœlitesque satis recte, judice Augustino, illi, qui eos colunt cultu, quo coluntur sancti homines in hac vita.*
205. *Venerantur Romano-Catholici reliquias Sanctorum, non adorant. Ita monet Noster. Henrico Dodwello, paucitatem Martyrum propugnanti, Cl. Acantius ex Sacramentario opponit innumeram sanctorum Dei multitudinem, quibus pro Christo passesse donatum fuerat; innumerabiles Martyras; segetem gloriosarum passionum. Ecclesiæ dari thesaurum spiritualem, eumque indulgentiarum, contendit ex Sacramentario eodem evincere.*
208. *Oblationes pro animis defunctorum, ac purgationem, & viventibus & defunctis per sacrificia utilem, in eo invenit, nec non alias doctrinas, sibi approbatas. Diligentæ ejus meritissimum habemus honorem.*

RACCOLTA DI SCRITTURE CONCERNENTI
la Diminuzione delle Feste di Precetto, etc.

id est,

SYLLOGE SCRIPTORUM, QUÆ SPECTANT AD
Festorum præcepti diminutionem. Accedit responsoria
LAMINDI PRITANII ad Epistolam Purpurati Romani
QUIRINII, ejusdem argumenti.

Luceæ, ex typographeo Philippi Mariæ Benedini, 1748, 4.
Alph. 1 plag. 7.

Bene-

Benedictus IV, qui nunc orbi Ecclesiastico Romano-Catholico præsidet, gloriose immixuit passim ad desideria nationum festos dies, qui per templorum rationes domesticas tolli potuerunt. Quicquid scriptorum, ad hoc argumenti spectantium, foras datum & publicatum fuit, typographus sollicitè collegit, ediditque maximam partem uno volumine. Scripta Lector deprehendit in hoc fascic. *duodecim*. Principatum tenet Commentatio Pontificis Maximi, *Benedicti IV*, desiderio nationum, festorum diminutionem anhelantium, accommodata, ab alveis Historiæ Ecclesiasticæ perfusa, varia rescripta & constitutionem pag. 41 exhibens Pontificis, quarum inter-ventu precibus justis Patrum & Episcoporum satis est factum. Excipit illud scriptum indulgentiæ, vulgo *Indultum*, *Alexandri Borgie* scilicet, spectans ad præceptum se abstinendi ab operibus servilibus in festis nonnullis, ac reformans varios abusus nexosque ejusdem præcepti, habita ratione dominico-rum aliorumque festorum anni dierum. Constat inter omnes, *Borgiam* hunc esse *Firmitianum*, Archiepiscopum ac Principem. Succedit scripto huic Epistola prior Eminentiss. *Quirini*, Episcopi Brixien- sis, ad Archiepiscopum eundem. Respicit Purpuratus statim ad *Bernhardi Epistolam 172*, qua hic lacertos movit contra novitatem festorum, ac præcipue illud, quod tunc paraba- tur, *festum conceptiœ Mariæ Virginis*. Monet Purpuratus Emin. *Bernhardum* hæud meminisse diminutionis numeri festorum, sed obflare novis inducendis. Ipse diminutioni illi hæud favet, nec suis *Indultum* impertivit, refugiens potius ad catechetica præcepti tertii expositionem, in diocesi sua receptam, & illud *Bernhardi* repetens: *Num quid Patribus doctiores ac devotiores sumus?* Perillit ipse in constantia sua, eandemque Epistola posteriori ad Archiepiscopum hæud im- mutat. Subjiciuntur hisce Epistolis duæ responsoriæ Archiepi- scopi, *Indulto* patrocinantes, ac in exponendis *Bernhardi* sen- tentiis occupatæ, nec non ad celeberrimam Constitutionem *Urba- ni VIII pro observatione Festorum* spectantes. Contendit Ar- chiepiscopus, literas bullatas bene multas Pontificum esse re- vocatorias, moderatrices, immo reductrices ad terminos ju-
rit,

Pag. 526

57.

59.

77.

ris, dispensationibus ac *indultis* plenas. Meminit variationis festorum, quam attigit S. *Antoninus*, Archiepiscopus Florentinus, in *Summa Tit. 9 Cap. 7 ad §. Sunt autem*. Opponit constantiæ *Quiriana* argumenta haud una. Subiunxit hisce
 Pag. 102. Eminent. *Quirinus* articulos, meditatius ponderandos. Accedunt meditationes Archiepiscopi, quibus illi articuli operosius expenduntur. Ad idem argumentum refert *Homiliam* Archiepiscopi, in basilica sua facta iater officium Missæ Pontificale Apostolorum *Petri ac Pauli* recitatam, cujus exordium proficiscitur a *Benedicti XIV*, P. M. Constitutione, quam supra diximus. Succedit *Homiliæ* apographum *Capitis XXI* libri *de Devotione ad regulam redacta*, quem personatus *Lamindus Pritanius* evulgavit, Pontificis S. a mente non abluentem. *Pritanium* fuisse *L. A. Muratorium*, fama dudum vulgavit. Desideramus hic Reverendiss. Principis Abbatis *Bernhardi de Frankenberg* Epistolam, diminutioni festorum faventem. Epistola, quam ei Eminentiss. *Quirinus* modeste opposuit, antiquum obtinens, hoc loco apparet. Provocatur inibi denuo ad *Urbani VIII* Constitutionem, Tum
 144. vero *Lamindi Pritani* sequuntur vindicite pro scriptis suis de festorum diminutione. Passim ad ea, quæ Eminent. *Quirinus* in contrarium monuerat, copiose respondet. Credent haud pauci, Autorem hic operam haud perdidisse. Subjungitur Sylloge discessionum, in quibus numeri festorum facta est imminutio.

LA MOLTIPLICITA' DE' GIORNI FESTIVI, CHE
 oggi di si osservano di precetto, autorizzata da tutti i Sommi Pontefici di dugento e venticinque anni, etc.

id est,

NUMERUS DIERUM FESTORUM, QUI
 nostra etate ex præcepto observantur, stabilitus auctoritate omnium Summorum Pontificum inde ab annis 225, neminatim Clementis VII tempore ad Benedictum XIV;
 Epistola A. M. Cardinalis QUIRINI, Episcopi Brixienfis, ad Italiæ Episcopos.

Vene-

Venetiis, apud Petrum Bissagiam, 1748, 4.

Plag. 4½.

Tanta est Pontificis Summi, *Benedicti XIV*, indulgentia, ut ob veritatis investigationem majorem non ægre ferat modestas de argumentis liturgicis disputationes. Ad Archiepiscopum *Firmanum* jam exstant duæ Epistolæ Eminent. Purpurati *Quirini*, a tollendis quibusdam festis alienæ. Habentur eæ in Sylloge Pisana, quæ argumenti hujus epistolas complectitur. Totus in eo est *Quirinus*, ut neget, licere ad celebrationem festorum quorundam tollendam progredi. Archiepiscopus *Firmanus* sibi persuadet, Pontificem Romanum secundum jus fasque posse decreta & indulta majorum ac decessorum restringere, novisque decretis mutare. Contrarium tenet Eminentiss. *Quirinus*, verens, ne ex indultis novis nascatur detrimentum regulis ac institutis suæ religionis, ac præcipue constitutioni hujus argumenti, *perpetuo valitura*, ab *Urano VIII* profectæ. Credit, Indultum, *Firmano* Archiepiscopo imperitum, impingere in judicium, semel intra & post consultationes Purpuratorum, ritibus præpositorum, factum. Meminit admonitionum, a quibusdam Episcopis imminutioni festorum oppositarum. Conqueritur de Indultorum novitate. Pauperum rationem in eis esse habitam, monent multi. Inprimis personatus *Lamindus Pritanius* urserat id argumenti. Id Nostro videtur dignum, quod suam vocet sub censuram. Exprobationem *Lamindi*, in onus festorum conjectam, putat, redundare in probrum Pontificum summorum, inde a *Clemente VII* & *Urano VIII* ad *Benedictum* usque *decimum quartum* Ecclesiæ Romanæ præsidentium. Respondet, *Pritanium* infregisse potestatem Pontificum per intentatam festis diebus imminutionem. Laudat volumen literarum bullatarum Pontificis *Benedicti XIV*. Laudat animum Pontificis, qui in provinciis, ditioni suæ politicæ subjectis, non generatim festos dies imminuit. *Pritanius* laudat illud Pontificis *non obstante*, quod *Gregorius XIII*, alique Papæ, adhibuerunt, & *Benedictus XIV* adhibuit ad literas *Urani VIII* bullatas, ad festa pertinentes. Episcopi *XIV* Italiæ indultum imminuendi festa obtinuerunt.

Pag. 4.

7.

Yy

Vidit

13. Vidit Em. *Quirinus* duorum Episcoporum, *Firmani* & *Asco-*
lenfis, literas ejus rei pastorales. In eis notare nonnihil non
 intermittit. Monet, Pontificem Summum eo tempore, quo
 evelctus fuerit ad Pontificatum, jam novisse argumentum que-
 re, a nimio fessorum numero delumi solitz. Remittit Le-
 ctorem ad illud Card. *Contarini* pronuntiarum: *Faceffat,*
Deum immortalem precer, a Christianis hominibus hec im-
pta doctrina. Non igitur pro arbitrio constituat leges Ponti-
fex. Non pro arbitrio abroget. Non pro arbitrio dispensez
fed fequatur regulam divinorum preceptorum, regulam cari-
tatis, qua in Deum omnia dirigit, & ad bonum commune,
quod est maxime divinum, ad bonum tandem proximi cujusque,
 18. *secundum Deum. Pritanium* deinde notat. Subjicit huc au-
 toritatem *Clementis VII, Pauli III, Pii V, Clementis VIII,*
Gregorii XV, Urbani VIII, Alexandri VII, Clementis IX & X,
Innocentii XI, Benedicti XIII, Benedicti XIV, ut eam, quan-
 tum ad fessorum imminutionem, pauperibus indultam, atti-
 net, *Pritanto* opponat. Vertit id vitio *Pritanto*, quod hic
 inter secula barbara, & cognitioni divinorum infesta, ac secu-
 la meliora & lucidiota, diruxerat. Linguam hanc in *Luthe-*
ranum vel *Calvianum* quadrare, *Purpuratus* arbitratur, con-
 fugiens tandem ad sanctionem *Urbani VIII* pragmaticam,
 31. perpetuo valituram. Quis credidisset, Card. *Quirinum* tam
 arcte inhæsurum dogmatibus liturgicis quibusdam, ut ne qui-
 dem indulgentiam Pontificis sui Summi in necessitates & in-
 opiam hominum ferre possit, nisi ipse nobis oculatam opi-
 nionis sue fidem facere voluisset?

DEL CONGRESSO NOTTURNO DELLE LAMIE
 Libri tre di GIROLAMO TARTAROTTI, etc.

Id est,

DE CONGRESSU NOCTURNO LIBRI TRES HIE-
 RONYMI TARTAROTTI, Rovigiensis. Accedunt Dissertationes due epistolares de Arte magica ad Illustrissimum
 OTIOLINUM OTIOLINI, Nobilem Veronensem,
 Comitum Custosie, &c.

Rovigi,

Rovigi, impensis Joannis Baptistæ Pasquali, 1749, 4.

Alph. 2 plag. 16.

Quanto plures de hoc argumento vel copiose, vel strictim, commentati fuerunt, tanto pluribus spinis & myrmecis involuta fuit ejus rei tractatio. Præstat enim nonnunquam cedere superstitioni, quam veritati. Maxima scriptorum caterva alveo navigat secundo, inhærens antecedentium vestigiis. Innexa fuit materies cogitandi de lamiis translationibus Codicis sacri. Adstricta illa fuit legibus civilibus & ecclesiasticis. Quis latum unguem ab his normis discedere ausit? Urgent nos & pæne opprimunt volumina Casuistarum, qui de rebus magicis tractant. Et quis hincere sustinebit adversus phalanges Historicorum, qui res magicas narrationibus suis intexuerunt? Vergente ad finem Seculo XIV, sanguis & vita strigum, seu lamiarum, ceperunt in periculum adduci, & magica phantasia supplicio constitit. *Samuel de Cassini*, Franciscanus, negavit, dari strigiportium, & sagarum per acra discurfiones. Antagonistam ipse expertus fuit *Joannem Dodeicem*, Dominicanum, cujus chorda oberravit æque *Joannes Nider*, Dominicanus, in operibus, quibus est index: *Myrmecia Bærorum, seu Formicarum ad exemplum sapientie, de Formicis*, item *de Visionibus & Revelationibus*. *Nicolaus Jaquerius*, æque Dominicanus, in *Flagello hereticorum fascinatorum* cautius scripsit. Cruentum lamiis exhibuerunt ingenium *Petrus Marmor*, Limosinus, Professor Theologiæ Pictaviensis, in *Flagello maleficorum*. Eundem tramitem insiterunt *Henricus Institor* & *Jacobus Sprenger* in *Malleo maleficarum*. Adversus hosce sanguivarios calamum arripuit *Alphonsus Spina*, *Francisci* familiæ aggregatus, ἀνωπύως in *Fertalittio fidei*. Idem sensit *Ambrosius Vignatus*, JCtus, Eques Lodigianus, in libro *de Hæresi*, nec non *Ulricus Molitor*, Constantiensis JCtus, ac Ticini Professor, in *Dialogo de Pythonticis mulieribus*, consecrato *Sigismundo*, Austriæ Archiduci, A. 1480, *Malleo maleficarum* inserto, licet *Molitor* omnia tribuerit ludibriis, imaginationis corruptæ fœtibus. Seculo

XVI incunte eandem in eundem tutudit *Joannes Franciscus Ponzinibius*, JCtus Placentinus, *de Lamiis & excellentia utriusque juris* commentatus. Scripsit contra eum *Bartholomaeus Spina*, Dominicanus, Magister sacri Palatii, A. 1525 quatuor *Apologias*, usus censura vehementiori. *Spina* jam ediderat A. 1523 librum *de Strigibus*. *Silvester Mozolini* jam antea, nempe A. 1521, publicaverat opus *de Striginagarum Daemonumque mirandis*. Erat Dominicanus, qui tantum excellentiae credebat Dominicanis accedere, quanto plures mortalium per quaestiones truculentas inquisitorum Dominicanorum perirent. Miracula tunc abundabat rogis, in quibus lamiae strigesve cremabantur incendio ferali, quod ipsae omnino evitassent avoidendo, si arti magicæ ratio constitisset ultra delirium imaginationis. Dominicanorum causam egit Cel. *Joannes Franciscus Picus* in Dialogo: *Strix, sive de ludificatione demonum*, Libris tribus comprehenso, Bononiæ A. 1523 publicato, at merito extra collectionem Operum ejus, Basileæ A. 1601 curatam, restante. *Ponzinibius* dedit id adversariis, ut, pactum hominis cum diabolo dari, fateretur. Id hunc negasse, sibi persuaserat *Christianus Thomastus*, *de Crimine Magiæ* commentatus, §. 3. At falso quidem. Negavit *Ponzinibius* modo strigiportium. Non legerat *Thomastus* librum *Ponzinibii*, quemadmodum haud inficiatur in scripto *de Origine Processus inquisitorii* §. 61. Confusus fuerat testimonio *Spinae Thomastus*. Cum hoc erravit *Burchardus Gottbelf Struvius*, qui in *Bibliotheca Juris selecta* Cap. 11 §. 9 pag. 400 putavit, primum fuisse *Joannem Franciscum de Ponzinibius*, qui in *Tractatu de Lamiis existentiam fœderis diabolici in dubium vocaverit*. *Ponzinibio* suffragati fuerunt eodem tempore *Andreas Alciatus* in libris *Parergon juris*, *Martinus d' Arles*, Theologus Hispanus, & Canonicus Pompejopolitanus, *de Superstitionibus*, *Paulus Grillandi*, JCtus Florentinus, qui tamen postea sententiam mutavit, teste ejus libro *de Sortilegiis* Cap. 7; porro Seculo XVI *Joannes Wierus*, Archiater Ducis Clivensis, in Libris VI *de Prestigiis Daemonum et Incantationibus, ac Veneficiis*, in *Libro apologetico, in Pseudomonarchia Daemonum, & de Lamiis*, Amstelod.

Helod. 1660. Ipse de *Præstigiis Lib. III Cap. 21 §. 3* laudat *Cornelii Agrippæ*, cujus erat discipulus, librum *adversus Lamiarum inquisitores*. Exierunt univèrsa *Agrippæ* Opera in lucem Lugduni A. 1531. At liber modo indicatus inibi haud exstat. *Wierum* viventem ac mortuum infectati fuerunt Pontificii æque ac Protestantes. In illorum numero eminent *Petrus Binsfeldius*, *Jacobus Gohorry*, Medicus Parisiensis, usus nomine *Leontis Suavit*, *Paulus Scalichius*, *Bartholomæus Fayus*, *Adamus Tannerus*, *Paulus Laymannus*, alii. Inter hos refer *Thomam Erastum* & *Danielem Sennertum*, Medicos, *Lambertum Danaum*, *Joannem Campanum*, *Hemmingium*, *Raynoldum*, *Perkinsium*, ac tandem *Jacobum*, Angliæ Regem, in *Dæmonologia*, præcipue vero *Joannem Bodinum*, JCtum Gallum, in *Dæmonomantia*. Protestantes magis *Wierum* infectabantur, quam ipsi Pontificii. Nolebant illi, Bruetero suo sibi que eripi nocturnos lamiarum congressus. *Bodinus* oblatravit Germanus JCtus, *Joann. Georg. Godelmannus*, in libro de *Magis, Veneficis, & Lamiis*, nec non *Martinus Biermannus* in *Eξέλασι de magicis actionibus*. Hisce plus ingenii & eruditionis adhibuit Jesuita *Flander*, *P. Martinus Delrio*, in opere de *Disquisitionibus magicis*, cujus cynosuram tribunalia passim deinde respexerunt. *Nicolaus Remigius*, Ducis Lotharingæ Consiliarius intimus, edidit A. 1595 *Dæmonolatram*, quæ completitur acta & causas ac mortes sagarum in Lotharingia. Scripsit ediditque unus Protestantium temporariorum, *Philippus Ludovicus Elichius*; A. 1607 opus de *Dæmonomagia, sive de Dæmonis cacurgia, cacomagorum & lamiarum energia*. Ipse postea ad castra Pontificiorum transit. Evulgaverat A. 1606 *Vitebergæ Tobias Tandler*, Professor ibi Medicinæ, librum de *Fascino & Incantatione*. Publicavit in ipsa Hispania A. 1618 *Franciscus Torreblanca Villalpandus* in usum JCtorum *Epitomen delictorum, in quibus aperta, vel occulta, invocatio Dæmonum intervenit, & paulo post Dæmonologiam*, jussu *Philippi III* Regis se scribere, jactans. Edidit in Germania A. 1630 *Hermannus Gebausen* *Processum juridicum contra Sagar & Veneficos, una cum Decisionibus Quæstionum, ad hanc materiam pertinentium.*

tinendum. Prelum evasit Rintelii A 1631 *Cautio criminalis, seu de Processibus contra sagas, liber hoc tempore necessarius, tunc autem consiliarius & confessorius Principum, Inquisitoribus, Judicibus, Advocatis, Confessoribus reorum, Concionatoribus, ceterisque, lectu utilissimus, Autore incerto Theologo Romano.* Autor non diu notitiam sefellit. Quis enim nescit, eum fuisse P. *Fridericum Spe*, Jesuitam, Keiserwerdancum, qui in tectis Episcoporum, Herbipolensis ac Bambergensis, munia sacra præliterat foeminis, quibus crimen magiæ fuerat objectum, & supplicium patibuli adjudicatum. Ipse iniquitatem *processus inquisitionis, contra sagas instituti*, ad liquidam perduxit. Præcessit *Franciscum Spe* ætate, qui eadem docuit, P. *Adamus Tannerus*, Oenopontanus, *Tomo III Theologiae Scholasticae*. At *Spe* ex experientia copiosius argumento fecit satis, & ita satisfecit, ut Elector Moguntinus, Duces Brunsvicenses, aliique Principes Germani, quæstionem illam, de Sagis haberi solitam, tollerent & abrogarent. Nihilo minus per Seculum XVII omnia tribunalia obsederunt fere & constricta tenuerunt *Dehnius, Fr. Torreblanca, Binsfeldius, Bodiarius, Grillandus, Revingius*. Hi ad annum 1712 fere exscribi solebant, quo *Christianus Thomafus* scripsit *de Origine Processus inquisitionis contra Sagas*. Mirandum est, *Godofredum Vogtium*, Professore[m] Hamburgicum, publice A. 1667 disputasse *de Convectu Sagarum ad sua Sabbata*. Eandem tibiam instarunt personatus *Godofredus Wahrlieb, Car. Frid. Romanus*, a *Thomafo* relatatos, *Eramus Francisci, Petrus Goldschmid*, aliique Anonymi, quorum nomina & scripta recenset *Gottlieb Stollus* in *Introd. in Hist. literar. P. II Cap. 3 §. 56 seq.* Repullulavit disputatio in Galliis eadem. *Sanctus Andreas*, Medicus Constantiensis, publicavit Parisiis A. 1725 epistolam ad imaginariam diaboli & strigum potentiam inminuendam, nitentem quippe ludibriis imaginationis, ac falso narratis. Opposuit ei sese *Bossier* A. 1735, editis Lutetiæ *Epistolis variis suisque* sub titulo: *Recueil des Lettres sur la Magie et les Magas*. Nec ipse dissentientibus opinionem suam approbavit. Non enim satis est, in hac causa leges cumulare; sed

sed opus etiam est ingenio philosophico. Argumenta afferenda sunt solida, non uadecunque corrasa. Discernenda est res ipsa & ejus argumenta in utramque partem. P. *Spe* vitia quaestionis criminalis exposuit, De congressibus lamiarum nocturnis concise & trepide ita judicavit *Dub. 45: De tripudii, sive conventibus, an unquam corporaliter fuerint, non parum dubitari potest. Et utinam quis excutiat accurate!* Noster *Libro I* indagat originem fabulae popularis, tripudiorum auctoris ac matris. *Libro secundo* argumenta exponit, quibus congressus lamiarum nocturni creditati tribuuntur, superstructe modis variae imaginationis, aut illusionum. Quae adversarii obmoliuntur, ea hic habes extricata. *Tertio Libro* disseritur de perniciosis effectibus, ex vana opinione profluentibus. Additur iudicium de *Delirii Disquisitionibus magicis*, Tractationem, quae servandis hominibus, ac depellenda a mortalibus calumniae, consulit, quis sustinebit vituperare? Vere-mur tamen, ne Dominicani aliquid existiment tribunali suo inquisitorio detractum iri per approbationem libri satis solide scripti universalem. At ubi potius triumphat amor, generi humano praestandus? An sanguis eorum, quorum culpa liquido non poterit ostendi, sit magis liticendus ac effundendus, quam saluti generis humani reservandus, disquirant illi, qui in magica facinora quaestionibus scaent. Sicubi tribunalium effessoribus cedunt bona, a sagis possessa, tunc utique dubitandum est, an Auctor eis sententias suas sit perfunctorus. At nescimus, quo fato opulenta feminae dominaeque illustres nunquam deprehense fuerint striges, seu sagae. Quid vero emolumenti redibit ex dentitis crepulis puerularum, quas censera magica vexat? Auctori visum fuit, *Libro primo* antiquitates gentium percurrere, ac opiniones harum de sagis examinare. Indagat Noster opiniones, quantum ad hoc argumentum attinet, Ebraeorum, Graecorum, Latinorum, gentium avi barbari, Germanorum, Anglorum, Gallorum, Hispanorum, Italorum. Idololatricae varia momenta ipse expendit. Strigum potatitiam historiam texit. *Societatem Dianianam* deprehendit in commentitiis strigum conventiculis.

Pag. 50.

Fabii

- Pag. 2. Fabula Judaica de *Lilitib* non fuit ab eo prætermiffa. *Elias Levita* eam fufragio fuo declaravit indignam. *Lilitib* eft proprie *noctua*. Fabula Judaica eft nil præter fymbolum inæroris *Adami*, deflentis acerbe necem *Abelis*. Legitur *Es. XXXIV, 14*, in Vulgata: *Ibi cubavit lamia, & invenit fibi requiem*. In Ebræo ibi eft *Lilitib*, avis, quæ noctu volat, & clamat in folitudine, *strix* dicta, *ein Huku*. Chaldæus Paraphrafta ibi exhibuit æque *noctitam*. *Symmackus* habet *Lammiam*. Inde in Vulgatam vox traducta fuit. Confer *Hieronymum* in *Es. X, 34*. Reginam ferocem *Lammiam* norant olim Græci, teffe *Diodoro Siculo Lib. XX*. Infantibus terrorem incuffuri, arcefebant *lamie* nomen, & ingeminabant notionem formidolofam, ei innexam, teffe Scholiafte in *Aristophanis Vesp. v. 36*, qui ad *Durium*, ejusque *Librum II Libycarum hiftoriarum*, provocat, fignificans, *Lamiam* fuiffe filiam *Beli & Libyæ*, a *Jove* amatam, qui eam transtulerit in Italiam, ubi in *Lamia* honorem urbs *Lamia* fuerit exstructa. *Aspasus* apud *Aristotelem* in *Ethic. VII, 5*, *Lamiam*, contendit, fuiffe *Ponti* reginam. *Pausanias* ei patrem tribuit *Neptunum*, atque addit, ex ea natam fuiffe filiam vatem, quam Afri appellaverint *Sibyllam*. Videtur habere fymbolum Telluris, dictæ heræ, feu *Lamiæ*. *Lama* enim ex fermone Scytharum ac Tatarorum eft *dominus*. *Telluris* filii mortem non effugiunt. Ipla videtur eam appetere. Inde fabula fuit vulgata, *Lamiam*, incifis gravidis mulieribus, foetus devorare folitam, teffe *Aristotele* loco laudato *VII, 5*. *Philoftratus* in *Vita Apollonii IV, 8*, de *Lamiis* hæc habet: *Sunt ad amorem & venerem prone, & humanas carnes vehementer expetunt, rerum venerarum cupidine agitant eos, quos cupiunt postea devorare*. Pueris hæc terriculamenta fuiffe propofita, autor eft *Strabo Lib. I*, addens *Lamie Gorgona, Incubum, Larvam*. Fide indignam esse eam fabulam, monuit jam *Horatius de Arte poetica v. 339*. Græci *Lamiam* vocarunt *Gello*, teffe *Ignatio*, Diacono Constantinopolitano, in *Vita Tarafit Patriarchæ* apud *Surium ad 25 Febr.* *Ignattus* refert, fabulam esse penes Græcos, commemorantes, *Gellon* foeminam immatura morte abruptiffe vitam, & cum quibusdam spectris

spectis accessisse ad infantes recens natos, ac eos interemisse. Fabula de lamia, seu capusa, consimilis legitur apud *Nicophorum Callistum H. E. XXVIII, 9.* Ignatius Diaconus memorat, pauper-
 culas fuisse cædis, infantibus lactentibus illatæ, accusatas publice. Ignatius stuporem & ignorantiam accusantium miratur. Nec-
 dum intercidit vulgaris illa apud Græcos fabula, teste *Leontis Allajji* epistola ad *Paulum Zacchiam de Græcorum hodie quo-*
rundam opinationibus. Avidas volucres, strigas, nocte vo-
 lare, puerisque nutricum ad necem insidiari, jam refert e fabu-
 lis *Ovidius Fast. Lib. VI v. 131 seq.* *Plinius* fabulam attingit
H. N. XI, 39, nec non *Aristoteles Hist. anim. IX, 30,* immo *Serenus*
Sammonicus Cap. 59. A dæmone isthæc hominibus esse pote-
 facta, judicat *Augustinus C. D. XXI, 6.* *Ovidius* docet, quod-
 nam remedium strigibus sit opponendum. *Festus* conserva-
 vit formulam exorcismi, eis opponendam, emendatam a
Luca d' Achery Lib. XVII. Qualis sit avis, id ignotum esse
 tradit *Plinius*, addens, eam in maledicto esse antiquo. *Auso-*
nius Idyll. XII de Historiis: Nota & parvorum cunctis, muliebri
scelus, strix. *Isidorus Orig. XXI, 4: Quidam asserunt, strig-*
as ex hominibus fieri. *Fellus: Striges aves nocturnas, ut*
ait Verrius, Græci σφίγγας, appellant: a quo maleficis mulie-
ribus nomen inditum est, quas volaticas etiam vocant. Striges
 de sanguine humano fuisse consultas, fingit *Propertius Lib.*
IV El. 5. Strigonem longum & maleficum habet *Plautus* in
Bæch. II, 3, 46. Striges sceminæ dictæ fuerunt *saga.* Id liquet
 ex *Cicerone de Divin. I §. 31.* *Apulejus* tradit, eas inducere
 formam avium, ursi, canum, murium, muscarum, *Metamorph.*
Lib. II. *Sagas* risu, & inter inania terculamenta retulit, *Ho-*
ratius Lib. I Ep. 2. Noluit illam, sagis attributam, cupidita-
 tem, in vorandis & occidendis hominibus occupatam, ferre
Carolus Magnus. Nota est ejus lex apud *Baluzium* in *Capitu-*
laribus Tom. I pag. 250: Si quis, a diabolo deceptus, crediderit,
secundum morem paganorum, virum aliquem, aut sanctam,
strigam esse, & homines comedere; & propter hoc ipsam in-
cenderit, vel carnem ejus ad comedendum dederit, vel ipsam

Pag. 8.

9.

10.

11.

- comederit; captis sententia punietur. In Edicto Rotaris, Longobardorum Regis, Tit. 116 hæc leguntur: *Nullus presumat, aliam, aut ancillam, alienam, quasi strigam, quam vulgus dicit, aut mascam, occidere. Quod Christianis mentibus nullatenus credendum est, aut possibile.* Homines, rationis haud expertes, ea ætate crediderunt, non posse homines se in formas animalium convertere, ac aliena sub figura aliis necem inferre. Noluit summus Princeps, *sagas*, falso sic dictas, occidi. Opinionem priorem ex paganorum more ac fabulis enatam fuisse, docuit *Carchus Magnus*. *Tempestarios* dixerunt illos Franci, qui putabantur vim excitandi tempestates in promptu habere. *Agobardus*, Archiepiscopus Lugdunensis, Seculo VIII stultitiam hujus erroris merito averfatus fuit in libro *de Grandine & tonitru*. Nihilo minus stolidi illa de strigibus sagisque commenta omnem Christianum orbem postea magis magisque irretiverunt. Creditum fuit, mulieres quasdam sceeleratas per dæmonum illusiones, imaginationi imponentes hominum, sibi videri noctu stato anni tempore cum Dea *Diana* & innumera multitudine aerem transire, ac in montibus excelsis concilia celebrare, teste *Reginone de ecclesiasticis disciplinis II, 364*. *Dianam Tartarottius* per lunam exposuit, secutus scriptores latinos, & arbitratus, *Myllitam* Assyriorum, & *Alilatam* Arabum, Ebræorum *Lilith*, designasse lunam. Præferunt ei hanc sententiam *Joannes Seldenus* & *Atbanesius Kirckerus*. *Dianam* illam Germani appellarunt *Huldam*, *die Frau Helle*. Testem se præbet *Burchardus Weymattensis Decret. Lib. I Cap. de Arte magica*. *Huldam*, vatem divinam, 2 Reg. XXII, 14, memoratam, hic venire in censum, nemo sibi solide persuadebit. Ad A. 1310 in Trevirensi Synodo *Diana*, illa paganorum Dea, vocatur *Herodias*. *Joannes Sarisbertensis*, Anglus, scriptor Seculi XII, eam vocavit *Noctilulam*, seu *Herodiadem*, præsidem convocatorum nocturnorum conviviorum, in quibus exponantur infantes lamiis, qui eas discerpas devorent. Contendit Noster, legendum esse *Noctilicam* loco *Noctilulam*. *Herodiadem*, illam paganorum Deam, putat,

putat, se deprehendere in *Herodide*, filia *Herodis*, cujus sit mentio *Matth. XIV, 7*. In vita *S. Germani* memorantur epulæ bonarum mulierum, quibus assederit innumera dæmonum multitudo, & quas hospes jussit apparari. Ita & *Alexandriæ* in *Ægypto* factum ultima anni die, *Hieronymo* teste. *Isaacus*, Abbas *Stellæ*, Deam illam paganam appellavit *Dianam*, *Herodiadem*, *Minervam*. *Augerius II*, Episcopus *Conserantium*, in Statutis *MStis* adjungit *Buzortam*, aut *Bensoztam*, ratus, mulieres cum ea noctu equitare per dæmoniæam illusionem. *Bendosa* potius ibi indicatur. Nam, teste *Palaphato de Incrediblebus*, *Dianam* *Thrace* vocarunt *Bendiam*, *Cretes* *Ditynam*, *Lacedæmonii* *Upin*. *Upis* & *Empusa* differunt dialecto. *Simon Pelloutierius Lib. III Historiæ Celtaarum, ac spectatiue Germanorum*, Gallice scriptæ, solide ostendit, *Bendin*, *Bendiam*, *Hertam*, esse terram, immo ipsam *Celtaarum Dianam*, symbolum terræ, quæ instar uxoris, *Jovi* nuptæ, fuerit æstimata. Societatem illarum, per acra ad concilia euntium, foeminarum *Guilielmus*, Episcopus *Parisiensis*, appellavit societatem *Dianianam*, & hujus præsidem dixit *dominam Abundiam*, seu *Sattiam*. *Abundia* non profluxit ex *abundantia*, sed ex *Bendia*, *Bendi*. Ostendit porro *Tartarottus*, sagas olim a *Longobardis* dictas fuisse *Masfas*. Ante *Vesperas Natalis Jesu*, in exitu anni, vel alibi etiam circa *Calendas Januarii*, homines strenas miserunt, pocula & epulas exercuerunt, mensas nocturnas instruxerunt, fecerunt vetulas, cervulos, jotticos (id est, larvas induerunt, præferentes formam vetularum, cervulorum, cattorum, & felium minorem). Vetuit ea fieri *Audoenus* in *Vita S. Eligii*. Synodus *Antilliodorensis* vetuit facere *Calendis Januarii vetulas*, aut *cervulas*, vel strenas observare. Verum hæc potius ad reliquias *Saturraliorum*, quam ad *lamiis*, spectant. Fabula de *lamiis*, noctu domos, in quibus aluntur infantes, pervagantibus, hosque abreptos devorantibus, ad iter acreum & *Bendin* haud referri potest. Id tamen negandum haud est, *Guilielmum Malmesburiensem* & *Gervasium Tiberiensem* illam strigum crudelitatem commentitiam

recensere. Posterior addit, *sagas, dormientibus viris sicut, cum catu lamiarum celerit penna mare transire, & mundum percurrere.* Addit *Gervasius* hæc ad extremum: *Schmus, quaedam in forma cattorum furtive (forte) de nocte visus & vulneratas, in crastino vulnera truncationemque ostendisse.* Idem credidit, dari homines, qui sese valeant in lupos transmutare. A. 1303 Romæ accusatus fuit Episcopus Angliæ, eo quod sacramento fidelitatis sese diabolo obstrinxisset, & hujus tergum fuisset osculatus. Absolvi cum iussit *Bonifacius VIII*, nullo examine instituto. Sic est in *Rymeri Actis publicis Tom. II pag. 934.* Jam A. 914 perhibentur multæ *sagæ* juxta Corbejam combustæ, si Annalibus Corbejen-sibus est fides, qui in rebus Seculi IX, X, XI, solent sæpius laborare. At per *sagas* sæpius ea ætate solebant designari *venesæ.* Primam in *sagas* lamiasve habitam quæstionem capitalem Autor deprehendit in quodam *Bartoli* Consilio apud *Zilletum Consil. Criminal. Tom. I Consil. 6.* Dedit *Bartolus*, Seculo XIV vergente vivens, Consilium illud Episcopo No-varensi, *Joanni de Ploiti.* In tabulario Comi haud exsisterunt unquam acta quæstionum in *sagas* criminalium, antiquiora anno 1350. Id ipsum patet ex *Lucerna Inquisitorum*, quam *Bernardus Comensis*, Inquisitor, scripsit ediditque A. 1510. *Bartolus* suavit, ut *saga* ad pœnitentiam & erroris agnitionem perduceretur, ac postea dimitteretur pœnæ exors; præfracte autem si errori inhæreret, combureretur. Inquisitores hæ-reticæ pravitatis Seculo sequenti in *sagarum* incendia certatim quasi conjurarunt. Mirum profecto, tam feralem & stupi-ditate plenum fuisse *fabulæ* exitum. Poterant ad pertexendam historiæ seriem varia hic inferi. Id imprimis memoratu dignum est, Terram a Celtis creditam fuisse *Ditis*, seu *Teu-ti*, unius ac supremi Dei, uxorem multo sæcundissimam; hujus symbolum fuisse Veneris in cœlo stellam; varias fru-ctuum terræ formas & vicissitudines per *lamiam* *lamiasque* fuisse denotatas; scæminas fuisse habitas vaticiniorum plenas; mulieres rem medicam curasse; vulnera sanasse, herbas ha-buisse compertas & congefisse; mulieres quotannis circa Ca-lendas

lendas Maji cõisse noctu in edita montium ad herbas & radi-
ces colligendas, ad consilia socianda, ad *Hirtam*, seu *Tellu-
rem*, *Bentam*, concelebrandam, ad somnia ibi captanda, ad
quæ variis unguentis, imaginationem audentibus, sese pararunt;
Cælis placuisse, diem fati violenta manu occupatum, aut cru-
entam in prælio necem, convivatas fuisse mulieres in mon-
tium verticibus, ac passim proventas atate mulierculas ibi ex
arboribus laqueo enecatas pependisse, vel igni fuisse exustas;
reliquas mulieres ex sociarum defunctorum carnibus assatis
edisse, ac reliquias incendio absumpsisse. Cum Christi doctri-
na passim ad Cætas perducta fuit, sacerdotes novi, consue-
tudinem illam religionis priorem & avitam detestati, diabolo
omnia tribuerunt, ac id, quod laudabile haud erat, oratione
reddiderunt flagitiosius. Nec tamen expugnari potuit mos
priscus. Inde accidit, ut passim reliquæ institutorum vete-
rum recrudescerent, ac fabulæ diversæ, de lamiis & strigibus,
de *Saturni* ævo, in unum confluerent chaos. *Joannes Nide-
rus*, Dominicanus, isque Inquisitor, non solum assiduus fuit
in concremandis sagis, sed etiam *Fornicarium*, cujus *Liber* Pag. 40.
quintus omnis *Malleo maleficarum* est insertus, scripsit per
modum dialogi, Theologum doctrinam hanc edoctorus.
Germania Seculo XV cœpit ardere rogis innumerabilibus, qui-
bus hauriebantur mulierculæ, autoribus præcipue Inquisito-
ribus ductus, *Henrico Institore* & *Jacobo Sprengero*. Carni-
ficinam, per Flandriæ arva furentem, descripsit *Jacobus Meier*
in *Annalibus Flandriæ Lib. XVI*. Dari sagas, easque morte
esse multandas, communis erat persuasio. *Alphensius Testatus*,
† A. 1450, dictatorie sic pronuntiavit in *Matthæum Cap. 4 Quæst.*
47: *Quod dicitur de mulieribus, quæ per noctem discurrunt
per diversa loca, etiam verum est; nam sæpe hoc inventum est,
& judicialiter punitum.* Idem confirmavit de Gallis suis *Al-
phonsus Spina* in *Fortalito fidei* circa annum 1458. Striges
in Gallia, regnante *Francisco I*, numeratæ sunt 100000, au-
tore *Petro Crespero de Odio Satana Lib. I Discurs 3*. *Bartho-
lomæus Spina* numerat plures. Franciscani retulerunt ple-
remque omnia sagarum portenta ad corruptam imaginatio-

- nem. Sic senserunt *Petrus Mamor*, Gallus, Complures sacerdotes monuerunt, maleficas non dari, sut corporibus nihil nocere posse, nisi adminiculis naturalibus. Id ipsum legitur in Theologorum Colonensium *Malleo Maleficarum P. I. Quest. 18.* Et illos refellere contendit sacerdos *Nicolaus Jaquirius* in *Flagello hereticorum fascinarum. Nideri & Sprengert* crudelitatem notat *Fridericus Spe Dub. 23.* Waldenses in strigones ab Inquisitoribus suscunt conversi in Flandria & Artelia, & rogis jam adscripti circa annum 1497, teste *Francisco Balduino.* Credelitatís argumenta ficulna ostendit *Paulus Sarpus.* *Andreas Alciatus* indignitatem rei reprehendit *Parergon Juris VII, 22.* *Hicronymus Cardanus de Rerum varietate XV, 80,* originem crudelitatis optime indicavit hunc in modum: *Sublata primum in hos miseros & insanos potestas fuit a sapientissimo Senatu Veneto, cum animadverteret, eo progressam horum luporum rapacitatem, ut omnino insentes damnarent spe prede: neque contentor divini cultus querebatur, sed divitiarum possessor. Christianus Thomasius* delinivit autorem *processus inquisitionis Innocentium VIII.* At *Bartolus* non est sermo de Episcopo Romano in Consilio, ejus supra meminimus, & ad quod lectores remittit *Thomasius.* Quæstiones de sagis jam A. 1350 haberi cœperant, antequam *Innocentius VIII* renuntiaretur Papa. Nostrum non est, historiam quæstionum ad Seculum XVI, & ad ætatem nostram, persequi. Adeant Autorem, qui copiosiori tractatione cupiunt sese recreari. Exhibuimus potiora ex Introductione, & *Libri primi septem Capitibus* primis. *Nono Capite* Autor instituit comparationem inter societatem *Diantanam*, & *Sagarum*, quæ nunc dicuntur esse, consortia. Examinatur simul *Canon Episcopi 26 Quest. 5.* *Decimo* vindicatur ratio agendi, in hac causa Romæ familiaris sacræ inquisitioni, a calumniis heterodoxorum. *Objectiones* adversariorum, contra *processum* in strigones tritum emissæ, repelluntur *Capite undecimo.* *Libro secundo* offerunt se Lectori argumenta, quibus, haud dari congressus lamiarum nocturnos, comprobatur. *Objectiones* obmotæ dissolvuntur. *Differentia* stabilitur inter veneficia & fabulosa strigum

Strigum maleficia. *Libro III* ostenditur, fabula illa de nocturnis lamiarum congressibus honorari cacodæmonem, fabulam esse materiem superstitionum oppido multarum, fabulam allicere homines imbecillioris judicii. Fertur judicium de *Martino Delrio*, ejusque Disquisitionibus magicis, atque nævi ejus candide indicantur. Series affertur Autorum, qui, congressus illos nocturnos dari, negarunt, Adjiciuntur tandem Accessiones. Miramur, tantum in Italia valere causam haud malam.

CHRIST. GUIL. FRANC. WALCHII, PHILOS. IN
Academ. Jen. Profess. Publ. Historia Canonisationis
Caroli Magni, variis observationibus
illustrata.

Jenæ, sumtibus Guthianis, 1750, 8.
 Plag. 8 ½.

Fructum itineris sui literarii Cl. Autor hac Commentatione edita laudabili dedit successu, sacratum Reverendiss. Abbati *Nicolas Lenglet du Fresnoy*, Historico Parisiensi celeberrimo, Gallix ornamento, Viro sane magno & elogiis majori, cujus colloquio Autor Parisiis ante biennium jucunde usus, ac literis commendatitiis ad Eminent. *Dominicum Passioneum* præmunitus fuit. Suscipiunt Germani cum Autore opera Cel. Abbatis, non solum illud de *historica arte*, sed etiam *Tabulas* ejus *chronologicas*, & præstantissimam Commentariorum *Cominati* editionem, ne quid de *Laclantii* habitu novo dicamus. Pertraxit Autor historiam canonisationis *Caroli Magni* commentibus 28. Accedunt chartæ *Friiderici I* Imperatoris ac *Caroli IV*, nec non *Officium de S. Carolo*, & *Anecdota* Tigurina, ad illud referenda, a *J. Jac. Breitingero*, Helvetiorum decore, impetrata. *Carolum Magnum inter numina Ecclesie Romanæ* relatum esse, constat satis tum ex *Friiderici I* Diplomate, tum ex Historicorum testimoniis, quorum principatum antiquitatis tenet Anonymus, qui de *Sanditate meritorum & gloria miraculorum beati Caroli Magni Libros IV* reliquit, qui
 manu

Pag. 108.

3.

4.

- manu exarati exstant in augustissima Vindobonensi Bibliotheca. *Canonisatio* vox est Seculo XII nata, & ex *Missæ canone* defunta. *Suibertum* Seculo VIII cœlitibus a *Leone III* fuisse adscriptum, credere desierunt eruditi, ex quo *J. Matillontus* certiora tradidit, licet *Joannes Marangontus* illam *Baronti* sententiam denuo conatus fuerit stabilire, Epistola; *S. Ludgero* supposita, adductus. Dedit Autor album eorum, qui Seculo XII inter Sanctos ab hominibus relati fuere. Addit ea, quæ ad sepulcrum *Caroli Aquisgranense* spectant. Corpus de tumba levati jussit Imperator *Friedericus*, ab omnibus conspici, & sepulcro reponi splendidiori intra Basilicæ medium. Cœperunt Græci jam Seculo VI levare & tangere Sanctorum corpora. At *Gregorius Magnus* temeritatem vocavit, que nullo modo remansura sit impunita, *Lib. IV Ep. 30 pag. 729 Tom. II Oper.* edit. Monach. Benedict. Translationem & distractionem corporum humatorum graviter interdixerat lex *Theodosii*. At vicit leges opinio, sanctitatis putativæ soror, & amor in ossa Sanctorum eximius, 1) altaribus, & 2) elato loco, ut visum fuit jam hominibus Seculo IV & VII, cohonestandus. Levatio, exaltatio, & canonisatio, corporis *Carolini* ab Imperatore in comitiis Aquisgrani A. 1165, 4 Cal. Jan, fuit expedita. Qui fecus senserunt, indicantur ab Autore, ac refelluntur. Imperator ac proceres imperii tunc tenere auctoritatem, de Sanctis quoque, & eorum cultu, statuendi. *Matillontus*, potestatem eam tunc nondum Romano Pontifici fuisse reservatam, monuit. *Henricus II*, Angliæ Rex, qui *Alexandri III* Pontificatum haud agnovit, *Friedericum* ad sic faciendum precibus induxit. *Paschalis* consensum canonisationi adjunxit, *Alexandri III* Antipapa, non *Zacharias*, non *Alexander*. De *Paschale* nihil addemus. Qui avent vitam ejus perlustrare, Autorem adeant ipsum, quæsumus. *Carolo* cœlitibus adscribendo opus haud fuit consensu *Alexandri III*, siquidem olim antistes ecclesiæ cum suis eo munere, adsciscendi Sanctos in cœlitum numerum, functus fuit. *Alexander III* tandem sibi soli id munus tribuit. De *Raynaldo*, Archiepiscopo Coloniensi, & *Alexandro*, Leodjensi Episcopo, selectiora attulit

tulit omnino Autor. *Carolus M.* Pontificiæ religioni ætatis nostræ addictum fuisse, negat Noster cum *Christiano Nisano*, *Sabatini* antagonista. *Carolus* ab imaginum cultu abhoruisse, contendit. Dicit de *libris Carolinis* sententiam, eosque genuinos esse pronuntiat. *Carolus* certe Sanctis tribuit venerationem, non cultum. Numerum Sanctorum in dies augeri, indigne tulit. Edixit is Concilio Francofurtensi, ut nulli Sancti colantur, aut invocentur, nec memorie eorum per vias erigantur, sed ut hi soli in Ecclesia venerandi sint, qui ex autoritate passionum & vite merita electi sunt. Et eam ob rationem ne ipse quidem *Carolus Magnus* inter Sanctos fuisset collocandus. Beneficia *Caroli* in Ecclesiam Christi prædicavit *Fridericus* Imperator. Addit Noster, videri *Carolus* quoque religione Christiana ad proferendos imperii fines ab usum, atque justis adminiculis ad Saxonas Christo lucrificandos haud fuisse instructum. Genuina miracula per *Carolus* edita esse, Cl. Autor negat. Cultus *Caroli* religiosus *Fridericus* illa sollemnitate Aquisgranensi haud fuit antiquior. Ex hoc autem temporis articulo transit ille in Germaniam maxime, Belgium, Galliam, cultus, a *Carolo IV* Imperatore resuscitatus. Norant eum Mindenses, Osnabrugenses, Colonienses, Wirceburgenses, Parisienses, Bituricenses, Brugesenses, Tornacenses, Leodienses, Turicenses in Helvetia, Itali nonnulli. De variis orationibus cantionibusque, quæ in honorem *Caroli* ritu sollemniori recitari solent, ac Tiguri recitatae fuerunt, copiose tandem exposuit *Walchius*, inclyti Patris Filius omnino diligentissimus. Nostrium est, & doctissimo Autori, & Patri Venerando, & publico eruditorum orbi, de tam pulchro monumento publice gratulari.

Pag. 64:

68:

72:

77:

87:

Historischer Münzbelustigung siebenzehnter Theil, 2e.
id est,

JOANNIS DAVIDIS KOELERI, P. P. HISTORICO-
numismaticarum, Anno MDCCXLV per hebdomadam
vices editarum, Deliciarum Pars XVII.

Aaa

Nort

Noribergæ, apud Christophori Weigelii, seniaris, chalcographi, vidualam, 1745, 4.

Al. h. 2. pag. 17.

Consecravit hunc *Tomum* Autor Cel. Serenissimo Duci Brunsvico Luneburgico, *Carolo*, pietatis omnis, scientiarum, ac rei literariæ, sapientissimo statore ac Patrono summo. In Præfatione recensuit Thaleros, ac eorum exhibuit *Continuationem XIV*. Primordia capit a Joachimicis Comitum *Nuennaria* ac *Morsii*. Subjungit recensionem Thalerorum, quos eudi fecerunt ac iusserunt Comites, *de Montfort* dicti, & *Nassovii Arantionenses*. Comitum *Nosttorum*, *Oettingensium*, *Odenburgicorum*, *Rantzoviorum*, *Reckeimensium*, *Regenslettenensium*, A. 1599 extinctorum, *Reusorum*, *Rietbergicorum*, *Saynensium* ac *Wittgensteinensium*, *Schaumburgicorum*, *Scklikensium*, *Schwarzburgicorum*, *Sinzendorffiorum*, *Salmensium*, *Stolbergicorum* & *Wernigerodanorum*, *Sulztorum* in Suevia, A. 1687 emortuorum, *Tectenburgicorum*, *Waldeckensium*, *Dannensium*, & *Windischgracensium*, Joachimicos operose recenset, monens sub finem Præfationis, non omnes Imperii Germanici Comites, vel Ordines, privilegio nunci eudendi gaudere, eo quod id ipsum ab Imperatorum gratia profectum sit, & Capitulatione *Maximiliani II Art. 30* fuerit A. 1562 cautum, ne illud privilegium ulli ordini, ullisve proceribus, nisi *præcitu Electorum*, indulgeatur, quæ cautio in Capitulatione *Leopoldi Art. 34* exponitur per *peculiarem electoralem consensum*. Nunc vero ad Numos ipsos, hic per partes illustratos, veniamus oportet. Scenam aperit Joachimicus *Christiani III*, Regis Danorum ac Norwegorum, ad annum 1546, qui sese etiam Vandalorum Gothorumque Regem appellavit. *Waldemarus II* exstitit primus, qui se *Slavorum*, seu Venedorum, Regem salutavit, teste *Arnoldo Lubecensi VI, 17*, testibusque tribus *Waldemari* Diplomatum. Secundo loco exhibetur Thalerus petrarus *Erici*, Episcopi Osnabrugensis ac Paderbornensis, Ducis Brunsvico-Luneburgensis, e progenie *Grubenburgica* nati, ad A. 1524, demortui A. 1532, 14 Maji, quo præfidente

Pag. 1.

8.

T. B. III ed. Nov. Act. Enc. A. 1752. Mens. Jun. P. II. pag. 571.

dente per literas bullatas *Leonis X*, A. 1517, 17 Jul. datas, Do-
 flores & Licentiati in posterum Osnabrugæ a Canonicatibus Pag. 16.
 fuerunt prohibiti. Tertio loco suppedatur lectori rarus, isque
 vetustus, liberi Baronatus Reckheimensis Thalerus, cui deest
 anni iudicium. Addit Noster nonnihil de dynastia Reckheim,
 ejusque ad Comitem *Hermannum de Aspermont ac Lynden* 20.
 translatione. Quartum locum occupat pensilis rarissimusque
 numus mnemonicus, fœderis Pragensis A. 1619 index, teste 25.
 ræ loco inserviturus. Quinto loco exhibetur rarus metallio, 33.
Ludovicum Aviostum, Poetam Italum, Ferrariensem natu,
 referens, nobis autem, ut vides, hic repetitus. Hic A. 1473 TAB. III.
 natus erat patre *Nicolao*, apud Ducem Ferrariæ *Hercu-*
lem aulae magistro, defunctus A. 1531, 6 Jun. carmi-
 nibus clarus, ac a *Carolo V* Mantuæ A. 1532 laurea decoratus. 41
 Sexto apparet loco unilaterale numisma, referens insigne So-
 cietatis *Arcadium* eruditæ, quæ Romam illustrat, orta A. 1690,
 5 Oct. autoribus *Joanne Mario Crescimbeni* ac *Vincentio Leonio*,
 quibus decem alii sese ad emendandum Poesios Italicæ gustum
 tunc adjunxere. Septimus est metallio, quo linguæ Græcæ 49.
 instaurator, *Guarinus Veronensis*, ad A. 1460 oblivioni fuit
 subductus. Octavo loco in admirationem rapit lectores Tha-
 lerus Episcopi Leodiensis, *Georgii* Austriaci, ad A. 1547.
 Attentionem excitat non minorem Numisma mnemonicum,
 quo ad A. 1744 *Susanna Maria Preislerta*, cælatix Noriber- 65.
 gensis, commemoratur. Excipit illud Thalerus rarior Comi-
 tis Schaumburgo-Lippiaci ac Sternbergensis, *Philippi*, Bücke-
 burgicam qui progeniem condidit, ad A. 1660. *Elisabetta*
Philippo obtigerat soror, mater ultimi Comitis Schaumbur-
 gici, *Ottonis*, A. 1640, 15 Nov. mortui, quæ ipsum scripsit 86.
 hæredem hæreditariorum *Ottonis* bonorum. Deliciis abundat
 rarior Joachimicus urbis Breslaviæ ad A. 1622. Antiquitate 89.
 eminent *Grossus novus geminus Magni & Baltasaris*, Ducum
Magnopolensium, seu Megalopolitanorum. Caput bubuli, in
 antica expressum, non est bucephali, sed Vandalorum, vel
 potius Venedorum, vestigium. Numus ille æquat 4½ lotho-
 nes argenti, ac A. 1502 percussus fuit. Raritate se commendat

- Florenus aureus *Allerti & Caroli*, Ducum Münsterbergæ & Olse, fratrum, ad A. 1511, *Reichensteineris* ab aurifodina *Reichensteini* dictos. In tractu Franckensteini eminet perve-
 112. tella urbs metallurgica, Reichensteinium, cujus vicinia, in-
 primis mons *Felsberg*, aurifodinis claruit. Aurifodina
 Reichensteincalem emit a *Siglgero* ac *Henrico*, fra-
 tribus *de Haghitz*, *Balco II*, Dux Schwidnizii ac Fürstenber-
 gæ, A. 1356, ea lege, ut post suum obitum aurifodina Regi Bo-
 hemiæ cederet. *Pollbradiensis* familia urbem possedit, a qua
 ipsam *Wilhelmus Ursinus*, dynasta Rosenbergi, sibi suisque
 acquisivit. *Petrus Ursinus* enim A. 1599 Duci Lignicensi *Jo-*
achimo Friderico vendidit. *Carolus* ac *Joachimus*, Duces
 113. Münsterbergi, A. 1553 rarius numisma aureum cudi fecerunt,
 quod *Deverdeckii* diligentiam effugit. Numus mnemonicus
Ludovici IV, R. Gall. nobis in memoriam revocat Rupifor-
 tium (*Rechfort*), A. 1666 conditum ac perfectum, oppidum
 & navale. Excellit metallio major, *Ceciliam Gonzagam* vic-
 72. ginem, *Joannis Francisci*, primi Marchionis Mantuæ, filiam,
 eruditione præstantissimam, ad A. 1447 referens. *Alphon-*
 129. *sum V*, Arragoniæ Regem, inter Neapolitanos I, *triumphato-*
rem & pacificum ad A. 1448 prædicat metallio, arte & metallo
 137. eminent. *Jacobum II*, ex Hibernia in Galliam profugum,
 ejusque filium cognominem, ad A. 1699 numus rarior designat.
 145. Archiepiscopum & Electorem Coloniensem *Hermannum*,
 Landgravium Hassiæ, numus Turonensis ad A. 1482 celebra-
 tum reddit. In antica legitur perigraphæ: *Turonus Tutcen-*
 153. *sis Hermannus, Archiepiscopi Colonienfis*. De grosso Turonensi
 nonnihil adjecit *Cel.* Autor, memoratu dignum. Raritate
 excellit numisma Papæ *Marcelli II*, qui 22 tantum dies Pon-
 tificatus præfedit, ad A. 1555, Papæ emendandis Ecclesiæ
 corruptelis intenti, raraque eruditione, prudentia, & vitæ fan-
 161. citate, antiquis comparandi. Non est, quod de *numismate*
Trinitatis injiciamus mentionem, rati, recordandum esse
 Canonis XXXVI Synodi Eliberitanæ: *Placuit, picturas in Ec-*
 169. *clesia non esse debere, ne, quod colitur & adoratur, in parte-*
tibus depingatur. Scutatus aureus cruciatus, seu ducatus, *Fran-*
cisci,

cist, Regis Galliz, ad A. 1539, dignus est, qui inspicatur pro-
 pius. Memoriam *Sigismundi Elie Kaltschuberti de Aspach &*
Tkalkcim, reip. Noribergensis Senatoris, familizque leniotis, Pag. 177.
 ad A. 1709 renovat numus, cum ad posteros transmittens.
 Succedit ei ducatus *Joanni Hunyadi* peritatus, inter A. 1445 187.
 & 1452 percussus. In antica visitur S. *Ladislau* Rex; in po-
 stica insigne Hungariz, adjuncto corvo, conspicitur cum
 perigrapha: *Joannes D. H. R. Ungariz Gub.* id est, *Joannes*
de Hirkvad, regni *Ungariz gubernator*. Metalliones dein- 198.
 cept duo *Josephum*, Archiducem Austriz admodum adolescen-
 tem, exhibent. Nec negligendus est ducatus *Camilli* Austriaci,
 Corregii Comitis, ad A. 1571. Excipit eum icon *Thaleri*
rarioris, A. 1617 jussu *Enrichi II*, Comitis Frisiz Orientalis, per- 209.
 cussus. *D. Eucharium Gottlicium Rinkum*, Consiliarium Cæ-
 sareum, antecessorem & seniore Professore Altorfensium,
 jurisperitissimum, metallo major ornat ac illustrat. Ad *Ni-* 217.
colaum du Chatelet referendus est grossus scutatus, A. 1554
 percussus. Grossus ille in antica scutum habet, galea & or- 225.
 namentis insignium vacuum. Numus, qui scutum ejusmodi
 exhibet, *escu, scutatus*, appellatur. Domui *de Chastellet* pro-
 prii sunt fundi, inter Lotharingiam Ducatum Comitatumque
 Burgundiz siti, nominatim dominium imperiale *Vauvillars*.
Chastelletum (le Chatelet) vero est castrum in Ducatu Lotharin-
 giz pervetustum intra Episcopales terras Tullenses in præfe-
 ctura *Neufchateau* ac parochia *Barville*, dynastis *Bassompier-*
rensibus in præsens subiectum. Ad sepulture memoriam spe-
 ctat numus, qui priorem sequitur, index *Juliana*, Comiti 233.
 Frisiz Orientalis nuptæ viduzque, A. 1569 defunctæ. Obsi-
 dionem molestem loquitur numus quadratus aureus Capituli 241.
 Magdeburgensis, A. 1551 cufus. Eodem anno urbs Magde-
 burgem ferendum curavit numem minorem, ejusdem indi- 249.
 cem obsidionis. Attentione Lectoris posthæc indignus haud 257.
 est primus *Thalerus Bohemicus Matthie* Regis, ad A. 1611
 referendus. Rarior *Thalerus mnemonicus* est index conjugii, 265.
 A. 1685 inter *Maximilianam Emanuelem*, Electorem Bavariz, &
Mariam Antoniam, Austriz Archiducem, initi. Eodem anno 273.
 cufus

- cusus fuit nitidior Thalerus Episcopi Paderbornensis, *Herman-
ni Werner*, imaginem *Antonii Patavienfis* in antea referens,
Metallo, qui succedit, repræsentat patrum eruditorum vi-
rorum, *Georgium Hermann*, *Kantbeeren*cm, *Ferdinandi*,
Romanorum Regis, a consiliis, ad annum 1527. Virum il-
lum digno elogio celebravit *Joannes Georgius Schelhornius*
Tom. I *Amerit. Hist. ecclesiast. & literar. n. XIV pag. 693-
750.* Duo nummuli unilaterales sunt Erfurtani, vulgo vocati
Pag. 289. *Sargpfennige*, ad A. 1525 referendi, de quibus Noster erudi-
te disserit. Thalerum, sub nomine *Caroli XII A. 1718* cusum,
nonnulli falso tribuunt Baroni *de Gariz*. *Kundmannum* no-
minatum Noster refellit. Sequuntur eum 24 numi Consulum
298. Hamburgicorum sepulcrales, sex separatis tabulis æri incisi.
358. Metallo major mnemonicus *Clementis XII* Pontificis, Roma-
ni, exhibet memoriam lateris anterioris ædis *S. Joannis in Le-
terano*, recens extructi A. 1733. Memoriz *Joannis, Henrici
Herlii*, Ecclesiastæ ad *S. Nicolai* Hamburgensis, factus est nu-
361. mus ad A. 1695, qui posthæc luce perfunditur, testis insecta-
tionum, quibus *Herlium* collegæ appetivere. *Franciscum*,
Hierosolymorum Regem, Lotharingæ, Batti, & Magnum
Hetruriz Ducem, electum in Regem Romanorum, corona-
369. tum Francofurti 4 Oct. 1745, designat numus missilis, qui
illi conspicitur subjunctus. Excipit hunc quadrans coronatus
aureus Regis Angliæ *Henrici VIII* ad A. 1542, qui ea ætate in-
377. gratiis Papæ se *Hibernie Regem* cœpit appellare. *Petro Alexi-
evitzi*, Magnæ Russiæ Imperatori, A. 1717 Parisiis monetam
invisenti, oblatus fuit inscienti numus major mnemonicus,
385. gloriæ ejus testis, quem Noster exhibet illustratum, suisque
annotationibus perfusum. Non minoris curæ est vetustissi-
393. mum Scoticum *Jacobi IV* Regis numisma, ad A. 1513 referen-
dum. Vicariatum imperii gessit secundum A. 1745 *Frideri-
cus Augustus II*, Rex Poloniæ, & Saxoniz Elector. Numus
401. mnemonicus, pulchritudine commendabilis, testis hujus rei
409. est luculentus. Rectoratum Academiæ Erfurtensis, a *D. Ta-
bia Jacobo Reinbarto* A. 1731 susceptum, numus confirmat. So-
417. cietatis fabricorum murariorum liberorum (*franc massons*) Ha-
lensis

lenfis index est numisma ad A. 1714. *Maximilianam Emac-*
nualem, Bavarix Electorem, appellatione *Ducis Brabantix, Lim-*
burgi, Luxemburgi, ac Geldrix, usum fuisse, significat ejus
 numus, A. 1713 percussus. Metallio ultimus est monumen-
 tum *Wilhelmi Conquestoris*, ex Normannorum Duce Regis
 Anglorum, ab A. 1066 ad annum 1087. Subjicitur series Nu-
 mismatum, quæ a *Johanne Duffero*, Genevensium iconogra-
 pho nummario, profecta sunt. Notat Autor Cel. sub finem
 tractationis raritatem metallorum Angliæ, ejusque causam,
 ingenium scilicet Anglorum ab imitandis aliis gentibus remo-
 tum ac alienum. Suffecerint hæc in præsens.

Pag. 415.

433.

437.

MEMOIRES POUR SERVIR À L' HISTOIRE DES
 Spectacles de la Foire, etc.

id est,

COMMENTARII, HISTORIÆ SPECTACULORUM
numminalium inservientes.

Tomii II.

Parisis, apud Briassonum, 1743, 8.

Tom. I plag. 14, Tom. II plag. 14.

Delibabimus perperca ex dipibus hisce, ad corymbos no-
 stros haud admodum facientibus. Prodierat in lucem
 liber, cui est index: *Recherches sur les Théâtres de France*. Le-
 gerat eum generosissimi Viri attentio, & Autorem, ut de spe-
 claculis, in foro publice exhibitis a scenicis hominibus, expone-
 ret, instimulabat. Theatrum, toto subduclum, & in aulam voca-
 tum, instituit *Ludovicus* sub extremæ ætatis tempus. De theatro
 scenico forensi existat jam liber: *Le Théâtre de la Foire*. Thea-
 tri antici indolem Galli appellant *Opera comique*. Magister
 vero rei scenicæ, quam exercent muti homines, cogitata mo-
 tibus corporis edentes duce *Nicolinio*, theatrum suum, ejus-
 que exercitium, vocat *Opera pantomime*. Origo pantomimo-
 rum a Græcis ac Latinis est repetenda. Forum S. *Cermaini*
 Parisi, quod adhuc vilitur, A. 1483 primordia cepit regnante
Ludovico XI, qui mercato ibi publicum anniversarium ad
 octo

octo dies certis legibus Abbati Monachisque S. *Germani* impertivit. Mercatus publicus S. *Dionysii* eodem fere frequentari consueverat. Tempus mercatus S. *Germani* variis deinde temporibus fuit obnoxium. Mercatus S. *Laurentii* incidit in *vigilias* S. *Laurentii*, si initium earum respicias, ad quatuor Seculorum antiquitatem accedentes, & in ditione S. *Iazari* jam olim positas. De mercatu hoc duplici differuit *Sauval* in *Antiquitatibus Parisiorum* (*Antiquitez de Paris*). Foras artificiosus, hominem referentibus, quas vocant *marionettes*, olim spectacula in utroque excelluerunt. Nonnihil de eis legitur in Novellis, quas *Posta*, de *Loret* dictus, sub initio regni *Ludovici XIV* versibus concinnavit. In spectaculis istis adhibiti fuerunt funambuli ac homines, salendi artem callentes. Inde ab A. 1672 luculenta de eis fit mentio. Intelligitur ex pauculis hisce elementis, quænam sit origo varix, in Germaniam progressæ, spectaculorum mundinalium speciei, e quibus procreverunt spectacula comica ac tragica, Principum sumptibus in domiciliis privis & singularibus instituta. Gallia suppeditavit Germanis materiem formamque spectaculorum scenicorum, in formam artis redactorum. Italia dedit cantores, cantatrices, sermones multos, saltatores scenicos, & machinarum circumpositarum plerosque modulos. Sic Germania induit delicias Gallix ac Italix, penitusque ad indolem ingenii extraneorum conversa fuit. Non vacat in præsens exhibere Lectoribus seriem materiæ comicæ, librosque, eam complexos. Remittimus eos, si qui horum ferculorum sunt avidiores, ad Commentarios ipsos, qui paucis esse possunt ad palatum, Musæ magis ferix addictis.

LETTERE FAMIGLIARI DI M. JACOPO BONFADIO, Veronese, etc.

id est,

M. JACOBI BONFADII, VERONENSIS, LITERÆ familiares, una cum aliis opusculis ejusdem, proso ac verso sermone, Italico & Latino, adornatis, recens collectis.

BONO-

Bononiæ, ex typographeo Longhi, 1744, 8.

Plag. 13.

Bonfadus, in Veronensi agro ad Benacum natus, in Epistolis familiaribus, Etrusca lingua, tenui stilo ac presso compositis, omnium princeps dudum fuit habitus. Scripsit pari candore Latina carmina. Genuensium inchoavit historiam, a quibus siccaus fuit, & flamma ebsumtus. Sic de Autore judicatur in *Peſto Italie Lib. III pag. 81*. Vitam Bonfadii copiosius exposuit Abbas Hieronymus Glisini P. I libri, quem inscripsit *Teatro d'nomini letterati*. Hinc intelligitur, patriam Bonfadii fuisse *Gazera*, locum fluvio Salo adjacentem satis exiguum. Valuit ipse admodum Philosophiæ scientia, haud minor in literis humanioribus & arte historica. A secretis fuit Cardinalis *di Bari* Romæ per triennium. Eo mortuo, operam suam accommodavit eandem Purpurato *Ghinuccio*, donec diuturnitas morbi, ac vitæ culicæ satietas, cum inde abstraxit. Peregre posthæc abiit in regnum Neapolitanum. Lustravit Patavium. Genuam se contulit, ubi publicis prælectionibus illustravit *Aristotelis Politicam*, ac deinceps, precibus superiorum adductus, Rhetoricam. Collecta ibi magna sui exillimatione, invitatus fuit ad scribendos *Genue Annales* ab eis, qui majorum suorum merita factaque gloriosa propius noscendi cupiditate flagrabant. Scripsit *quinque* priores *Annalium Libros*. In lucem publicam hi sunt emissi, at rariores. Libere scripserat, & ut opinamur, veritati congruenter. Notatus fuit in eo acutus & mordax stilus adversus potentiorum Genue familiam, a qua infamis delicti crimine fuit accusatus, in carcerem porro conjectus, & ad rogam damnatus A. 1551, postquam ad amicos scripserat, orans, ut corpus suum in æde *S. Laurentii* Genue humaretur. Præter *Annales* ejus haud admodum multa fuerunt foras data. Orationes ejus in laudibus feruntur. Epistolas familiares & Carmina ejusdem nunc evulgavit *Pius Nicolaus Fabri*, Clericus Bononiensis, addita dedicationis formula ad Comitem *Ludovicum Savio*. Accusationem, de qua diximus, negat aperte *Paulus Mantius*, dans tamen, caput ei ex decreto judicis

- Fig. 65. *Oratio Ciceronis pro Milone, a Bonfadio in Etruscum conversa, inter eas apparet. Literis haud inest multum, unde Historici ac Philosophi possint proficere. Carmina Latina ad Sili Italici modum assurgunt, poematibus Etruscis sat convenientem.*
175. *En partem carminis, quo Gazanum vicum descripsit hoc modo:*

*Moxta cum Salsi & Benaci litora linquo;
 Dextra iter ingressum per opaca & florida rura,
 Me brevis & facile acclivis via ducit apricum
 In collem, Cereri placitum patrique Lyco,
 Et placitum altrici semper frondentis olive.
 Plantities jacet in summo cultissima. Primo
 Hucus in ingressu opulendum est. Salaminius olim
 Fadius, egressus patria, Patavique secutus
 Fundatorem urbis, posuisse in litore sedem
 Dicitur: atque plage mox acri incensus amore,
 Hunc optasse locum Girze, quam dives avito
 Thesauris secum extulerat, tum nomine ab illo
 Gazanum dixisse. Propinquis collibus arces,
 Claraque magnanimum stabant monumenta virorum.
 Sed rerum absuntrix retroque abstrusa vetustas
 Obruta in obscuris secum omnia condidit umbris.*

COMOEDIAE ET TRAGOEDIAE SELECTAE
*ex Plauto, Terentio, & Seneca, animadversionibus &
 interpretationibus illustratae ad usum
 scholarum.*

Florentiae, ex typographio imperiali apud Tartinum
 & Franchium, 1749, 8.

Alph. 1 plag. 2 1/2.

Dluturna juvenutis institutio commouit Editorem, Latinae
 linguae vim, gratiam, venustatem, ac nativum leporem,
 uberius

uberius ex nullo scriptore commodiusque degustari posse, quam e comicis Poetis, *Plauto* praesertim atque *Terentio*. Movit hoc ipsum ad eas inde Comœdias, ac *Seneca* simul Tragedias, deligendas, in quibus nihil timendum a licentia Poetarum, cum non solum sint eximiae & e multis elegantissimae, sed etiam honestissimae, & in quibus optima vitae morumque praecepta contineantur. Tales simul observationes adstant, ut, vel levi Latinae linguae cognitione, difficillimum quemque locum assequi & intelligere quis possit. Laudamus executionem instituti. Num vero vel ad Latinae linguae nitidorem, vel ad exercitationem poeticae facultatis, sufficiant illi triumviri, viderint, quorum interest. Nos quidem ad priorem atque posteriorem scopum alias vias eligeremus. Ad posteriorem hic Lipsiae prodit ante decennium *Fasciculus Carminum Latinorum optime usque ex praestantissimis veterum Poetarum monumentis*, quem notum fuisse praesenti, non temere conjicimus; ad priorem orationis libertatis scriptores, ni cunctis, *Seneca* tamen, praefereendi videntur. Sed, ut ad propositum redeamus, nonnihil hujus collectionis acceptum refertur *Gabrieli Ricardo*, Ecclesiae Metropolitanae Florentinae Subdecano, & *Ant. Franc. Gorte*, qui rarissimos Codices suppeditarunt, neque minus veterum Criticorum commentationibus. Nominatim in *Plauto* exhibendo adhibuit editiones *Frid. Taubmanni* & *Jo. Fr. Gronovii*, in *Terentio* *Tan. Fabri*, in *Seneca* *Jo. Casp. Schræderi*. Versus obsceni demti sunt passim, quod non convenirent scholarum piarum institutis; num autem nullibi sit obscuratus ac detruncatus sensus, viderint iterum alii. Nos ad tractationem, de origine, incremento, divisione, & partibus, Comœdiz & Tragediz progredimur. Drama definitur per narrationem rerum confictarum, ad delectationem & utilitatem inventam, hominumque actiones adhibitis personis representantem. Comœdiz semina Graecos ab Aegyptiis accepisse, nonnulli contendunt. Dissert autem a veteri nova multis rationibus. Nam adstrictior est certis legibus, tam ad argumenta, quam ad dictionem, nec nova

Pag. 5.

6.

7.

8.

9.

vocabula ad risum fabricat & ad cavillum, sed, quinque paribus, rectius, quam antea, divisa, tibicinem interfecit, hisque jambicis & trochæicis contenta, haud per varias carminum species excurrit, ut in veteri obtinuisse constat. Apud Latinos a personis, in scenam procedentibus, & vestitu ornataque, quem gerebant, diversa fabularum genera sunt denominata. Hinc aliæ prætextatæ, quibus inducebantur prætextam gerentes, magistratus nimirum & sacerdotes: trabatæ, quas invenit *Melissus*, Grammaticus; aliæ togatæ, quales scripsit *Afranius* legimus, quibus inducebantur privati, ac denique tabernariæ, quæ vilissimorum hominum, qui vivere, mercesque vendere, solebant in tabernis, actiones imitabantur. Sed in genere omnes fabulæ, Latino sermone scriptæ, togatæ dicebantur. Harum recentiores rursus dividuntur in motoriam, quæ negotiis abundat & turbulentiis, in statariam, quæ est quietior, & in mixtam, quæ comprehendit utramque. Stataria personas graves, ut Principes, Duces, cetera libentius admiscet. Tragedia *Baccho*, cui & hircus, sacra vindemiarum tempore primum agi cepit. Dissert a Comœdia materia, vel rebus ipsis. In Comœdiis amores, itinera, nuptiæ; perturbationes, exilia, cædes, in Tragediis, proponuntur. Comicus mulierum habitus erat firma, vestimenti genus oblongum, quod sic de cauda, vel tractu, dicebatur, & peplum, fluxa vestis, quæ ceteris superinduebatur. Senes candidas vestes induebant, quod is antiquissimus exstitisse vestitus memoratur. Adolescentibus discolor ad eorum ingenii mobilitatem præ se ferendam tribuebatur; servi contegebantur, ut agerent expeditiores. Parasiti pallis intortis veniebant. Læto vestitus candidus, obsoletus, ærumnoso diviti purpureus, pauperi phœnicus, militi chlamys purpurea, puellæ peregrinus habitus, varii coloris pallium erat lenoni. Tandem actores in fabulis peragendis faciem obtegebant persona, quam alii *Masaram* Megarensis, alii contendunt *Æschylum* invenisse. Latinorum primus usus est persona *Roscii* Gallus, præcipuus histrio, qui fuit oculis obversis, quam

Pag. II.

12.

quamlibet nonnulli, *Cincium* & *Faliscum* antiquiores ipso
 fuisse, malint. De Theatro, ejusque partibus, memoratur, Pag. 13.
 quod Athenis in Græcia primum structum fuerit theatrum
 ex lapide, cum ante sublicium fuerit. Romæ vero A. U.
 599 Censoribus *M. Valerio Messala* atque *C. Cassio Longino*
 theatrum primum structum est. Primus autem *Pompejus*
 in Consulatu secundo theatrum ex lapide quadrato extru-
 xit magnificentissimum. Antiquis temporibus stantes spe-
 ctabant, mox sibi subsellia quivis offerbat, demum sedilia
 cum porticibus & scalis etiam de lapidibus erecta fuerunt.
 In singulis gradationibus & scalis erant aditus, seu portæ,
 quæ *Vomitæria* dicebantur, per quas ab exterioribus porti-
 cibus venientes in sedilia se funderent. Theatri partes sce-
 na, proscenium, pulpitum, postscenium, & orchestra. Sce-
 na primis temporibus erat umbraculum, ex arborum fron-
 dibus a rusticis umbræ gratia factum, in quibus Attica
 juvenus fabulas agebat. Hinc aula's erat scena tecta, quæ 14.
 siparia dicebantur. Proscenium erat locus, ante scenam por-
 rectus, sed ea depressior, in quo pulpitum erat excitatum,
 agentium & loquentium locus. Orchestra dictus erat a sal-
 tando locus apud Græcos, ubi chorus canere saltareque so-
 lebat, apud Latinos interior theatri pars concava, inter
 sedilia, sive cuneos, & proscenium interjecta, præducta muro
 pedem unum alto, quod podium dicebatur, qui columnis
 tres pedes altis ornabatur, quibus spectatores inniti possent.
 Ea senatoribus ad spectandum designata fuit, & erat qua-
 tuor, aut quinque, graduum, quorum dignissimus imus fuit,
 podio proximus ac scenæ. Superior theatri pars porticibus
 constabat, e quibus tenuiores spectabant. Sed ad excerptas
 Comædias & Tragædias properamus. Sunt autem *Plauti*
Rudens & *Captivi*, cum observationibus *Petri Mariae Sode-
 rini*, de Cl. Reg. Schol. piarum; *Terentii Andria* &
Adelphi, cum observationibus *Everardi Audricii*, Cl. Reg.
 Schol. piarum; *Senecæ Troades* & *Medea*, cum eorundem
 observationibus. De Troadibus illis ait *Hetsius* in *Sen.*

Troas: Non autem Græcæ Euripidis Tragediam, cui nomen Τρωάδες, ullo modo, sive Dissertionem Spectes, sive πάλαιος, sive gravitatem & augustum pondus semelitarum, cum ista conferre. Etiam in ebris noster vidit, quos ex præcis Græcis verbis, quæ sparsim leguntur, fecit otios & plane divinos. Ex eadem Tragedia vel unam loco specimen observationem addemus. Quæ ad v. 227 verba: *Tellus nobilis Brisida*, hæc est: *Cécile opptian*. Est causa litis regibus, id est, inter Agamemnonem & Achillem, quod, eo capto, Agamemnonem Astynomem, Chryse, Apollinis sacerdoti, filiam, abstulit, quam cum pater nec prece, nec pretio, posset redimere, Apollo, indignatus ob id, pestem immissit, Achilles, ad placandam Deorum iram Astynomem patri reddendam esse ait, unde Agamemnon ad patriam eam remittit, sed Achilli, auctori reddenda, eripit Brisida, qua ablata, pugnare pro Græcis renuit Achilles, donec Patrocli mortem ulcisci arderet. Hujusmodi perquam utiles observationes historicae, criticae, antiquariae, passim occurrunt; mixtae tamen etiam sunt levioris momenti quaedam; nonnunquam & antecedentium interpretum, omissis nominibus, ipsa verba repetuntur. Neque tamen vel inde doctissimorum Durumvirorum laudibus aliquid decessit; dum consulere studiose juventuti voluerunt rerum potius & verborum interpretatione, quam aliorum explanatorum indicio.

*ADAMI FRIDERICI GLAEY COMMENTATIO
de Gladio, quocum Gustavus Adolphus, Rex Sueciae,
in praelio Luzenensi occubuit.*

Lipsiæ, ex officina Langenhemia, 1749, 4.

Plag. 6, cum figura Gladii in æs incisa.

Gladium Regis *Gustavi Adolphi* æservat Bibliotheca Senatoria Lipsiensis. Fama vulgavit, ipsum esse eundem, quo Rex ad Luzenam usus fuit. *J. B. Morinus* gloriatur,

tur, eum in manus suas pervenisse. Autor MSti, quod custodit Bibliotheca Upsaliensis, eum Aquas Sextias in gazophylacium *Brillium* fuisse translatum, refert. Notis magicis ipsum esse insignem, tradiderunt homines, quos refellit *Georgius Wallinus*, Sueciz Episcopus, tribus *Dissertationibus de Gladio magico Gustavi Adolphi*, in Academia Upsaliensi A. 1729 ventilatis, rarus, gladium Regis Lutzenensem una cum exuviis ejus solenni pompa in Sueciam transportatum esse, eumque in splendidissimo Holmiæ armamentario hodieque superesse. Opinione hanc Ill. *Glassey* veritati respondere negat, silentio *Pufendorfii* se sustentans, licet adespotos rumores, qui leguntur apud *Lünigium*, *Khevenhüllerum*, Gallosque duos, haud prætermittat. Addit *Ziegleri* testimonium, *Wallinus* congruens: Qua ratione *Gustavus Adolphus* ad Lutzenam inter pugnandum expiraverit, corpusque ejus Vitebergam & Torgaviam fuerit veclatum, docent literæ, ex MStis allatæ. Hisce docemur, Regem cum integra legione equitum suorum hostes adortum, s. d. horum multitudine superatum, disjecta ac perturbata acie, pugnantem, ac variis vulneribus sauciatum, cecidisse. Saxones huic prælio haud interfuere, in Silesia Cæsareanos infestantes. *Franciscus Albertus*, Dux Saxo-Lauenburgicus, innoxius fuit necis, *Gustavo Adolpho* illatæ. Gladius Regis, quem Autor Ill. tenet, conspectus fuit, antequam huc transferretur, a *Joanne Nicolao Pecklino*, nec aliter describitur, ac res ipsa testatur. Quæ monet in contrarium *Ven. Wallinus*. ea diluuntur. Gladius certe, qui in armamentario regio Holmiæ asservitur, omnibus notis, characteribus, ac inscriptionibus, destituitur, nec describenti *Pecklino* congruit. *Gustavus Adolphus*, in prælio occisus Lutzenensi, fuit omnibus armis ac vestimentis spoliatus, testibus *Burgo*, *Lotichio*, *Furstenbergio* Episcopo, *Piascio*, *Ckennitio*, *Gualdo*, *Nant*, *Pradio*, aliisque. *Mauritius Falkenberg* eum, plumbea glan-
de sauciatus, equo primus detraxit, hostili rursus, telo transfixus. *Joannes Schneberg* ex *Bakendorp* regem peremit & spoliavit. Exutum eum fuisse ad indusum usque, testis est *Pufendor-*

Pag. 4.

7.

24.

27.

29.

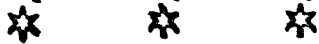
sententia in ejus *Vita Lib. IV §. 63.* Gladius *Gustavi Adolphi* sic est comparatus. Manubrium holoserico nigro est cinctum. Ansa argento intuso vadique ornata. In ipsa lamina accipiti, partim proxime ad manubrium, partim paulo inferiorius, conspiciuntur literæ & abruptæ & initiales: G. V. S. S.

Pag. 31.

D. G. S. R. Y. W. Legit eas Ill. Autor hunc in modum: *Gustavus secundus Dei gratia Suecorum Rex Gothia Wandalia.* Nomen fabri ferrarii in eo legitur *Wilhelmus Wiersberg.* Additum est nomen oppidi *Solingen*, fabricandis armis clarum. In lamina legitur votum: *Sibi Deo gloria.* Tum leguntur verba: *Nec temere, nec timide.* In lamina latere altero obvia sunt verba: *Constantes fortuna juvat, Pectus congruenter,*

37. In primario latere deprehenditur tritum illud: *Inter arma felix leges.* In secundatio lamina latere versus primum a capula micronem hæc leguntur: *Virtus funeri superstes.* Ex transverso hæc apparent: *Pro Christo & Patria.* Omittimus imaginem aquilæ, alas expan dentis, speciem regni Romanorum.

40. Inter signa eminent *angulus in cruce, sagitta decussatim posita,* alia. *Joannes Andreas Vatis,* mercator Noribergensis superiori sæculo, gladium hunc habuit, qui vir tempora belli tricennalis attigit, eaque ætate, indefessus in colligendis Regum Principumque armis, aramentarium suum instruxit, quo fama de gladio hoc adhuc poterat esse certa. Ab hæredibus ejus is ad B. *Rinckium* pervenit, æque comparatus, ab hoc ad Ill. Autorem. Fama, huic gladio affixa, semper dictavit, eum fuisse Regis *Gustavi Adolphi*, in prælio Lützenensi decumbentis. Gratulamur Ill. Autori de hæreditate felici, aut potius de feliciori hac Commentatione, recto digna. Quales si ipse deinde plures dederit, ut pro excellenti eruditione sua potest omnino dare, magnò sibi beneficio ipsas literas obstringet, jam a pluribus inde annis ita ab ipso cultas, & novis opibus ditatas, ut, si vel ornare eas & juvare nunc per senectutis appropinquantis incommoda desinat, tamen ei plurimum in futurum omne tempus debeant, sitque ei de his, quæ a multis inde annis in aula æque ac Musarum castris præstitit, certissimus a sera posteritate plausus expectandus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno MDCCCLII.

NOVUS THESAURUS JURIS CIVILIS ET CANONICI, continens varia & rarissima optimorum interpretum, imprimis Hispanorum & Gallorum, Opera, tam edita antehac, quam inedita, in quibus utrumque Jus emendatur, explicatur, atque ex humanioribus literis, antiquitatibus, & veteris ævi monumentis, illustratur. Ex Collectione & Museo GERARDI MEERMANNI, J.Cti, & Reipublicæ Rotterodamensis Syndici.

Tomus II.

Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1751, fol.

Alph. 8 plag. 5.

Alter hic Novi Thesauri Juris Civilis & Canonici, quem Vir Cl. Gerardus Meermannus adornat, Hondtus vero bibliopola suis sumptibus imprimendum curat, priori neque librorum raritate ac delectu, neque typorum elegantia, cedit. Doctiss. Editor in Præfatione agit de J.Ctis, quorum libros & opuscula huic Tomo inseruit, eorumque vitas breviter describit. Libri autem, quorum hic copia nobis facta, hi sunt: 1) Joannis Suarez de Mendoza Commentarii ad Legem Aquiliam; 2) Ant. Quintang-
Ccc duegne

Aurea de Jurisdictione & Imperio Libri duo; 3) Franc. Calletii Commentarius ad Tit. de Existentibus XLV Lib. VIII Cod.; 4) *Nicol. Fernandez de Castro Aqueductus novæ & antiquæ Romæ; sive prælectio extemporanea ad l. ad reparatorem 7 Cod. de Aqueduct. Lib. XI;* 5) *Ejusdem extermium Gladiatorum, sive prælectio solennis ad l. untc. C. de Gladiatorib. penitus toll. Lib. XI;* 6) *Joannis Altamirani, & Velazquez in priores XIII Libros ex XX Quæstion. Q. Cervidii Sævelæ Commentarius;* 7) *Thomæ Papillontii Commentarius in quatuor priores Titulos Libri primi Digestorum;* 8) *Joh. Philipp. Dattil de Venditione liberorum Diatriba, occasione l. 2 C. de Patrib. qui fil. distrax.;* 9) *Petri Vanderant de Privilegiis creditorum Commentarius;* 10) *Petri de Abauza ad Tit. XV de Sagittariis Lib. V Decretal. Prælectio. Tot ac tales libros doctissimus Editor in hunc secundum Tomum intulit, rarioribus merito accensendos, præsertim in Germania nostra, in quam doctorum Hispanorum & Lusitanorum ingenii monumenta vel nunquam, vel nimium sero, solent afferri. Haud injucundum fore Lectoribus nostris credimus, neque plane inutile, si de singulis libris, quorum modo titulos dedimus, sigillatim agamus, & quæ, illos perlegentes, observavimus, libere indicemus. Primus igitur in ordine est Joanne Suarez de Mendoza Commentarius ad Legem Aquiliam, quem Autor in tres Libros distinxit, præmissâ insuper Introductione, seu apparatu. Dignus sane fuit, qui orbi literato, & imprimis cultioris Jurisprudentiæ amatoribus, magis innotesceret, quippe varia & insigni doctrinæ ac ingenii elegantia refertus. In Apparatu Cap. I inquiritur in autorem hujus legis, vel potius Plebisciti, & M. Aquilius, qui eum C. Sempronio Tuditano anno U. C. 625 Consulatum gessit, eam tulisse, a Nostro censetur. Verum Vir doctus probare non potuit, Aquilium hunc & plebejum fuisse, & Tribunatum plebis unquam gessisse. Præterea fallitur, dum hunc Consulem Marcum nominat; quandoquidem, Aquiliorum genti non Marci, sed Manii, prænomen familiare fuisse, ex numis antiquis satis con-*

con-

constat, sicut in *Vellejum Lib. II Cap. 18* hic error, descripto-
 ram vel oscitatione, vel ignorantia, pariter irrepsit, nec is ab-
 sit a plurium Fastis Consularibus. Quia vero *Ulpianus in l. i ff.*
ad L. Aquil. asserit, legem hanc derogasse illi *XII Tabb.*
 omnibusque legibus, quæ de damno injuria dato fuerint late; hinc Autor noster *Cap. 2* inquit, quibusnam *XII Tabb.* legibus
 per *L. Aquiliam* fuerit derogatum. *Capite 3* disputat de variis
 hujus legis capitibus, & de quo in singulis actum fuerit.
 Deinde *Libro I* Autor commentatur ad caput primum *L.*
Aquilæ, in quo, præter plures leges *Digestorum & Codicis*,
 quæ maximis viris in juris arte crucem adhuc fixerunt, docte
 explicatas, varia occurrunt, quibus quædam ex antiquitate ca-
 pita illustrantur; qualia sunt, quæ afferuntur de Deo Ende
 Velico, de variis ludorum generibus apud Romanos, de Duum-
 viris & Quatuorviris in municipiis, & num jurisdictionem ha-
 buerint; quod ipsum affirmat, id simul agens, ut dubium ex *l. un.*
ff. Si quis jus dic. non obtemp. petatum, removeret. *Libro II* caput
 tertium *L. Aquilæ* explicatur, simulque erudite disseritur de ori-
 gine & juribus rerum religiosarum, de tabulis, nomina do-
 minorum indicantibus, quas veteres domibus & prædiis so-
 lebant affigere, quibusque agrorum limites discernabant.
Libro demum *III* agitur de actione directa & utili *L. Aquilæ*,
 ut & de illa in factum prætoris, & quando unaquæque habuerit
 locum, variis & legibus & exemplis docetur. Notum est,
Francisc. Balduinum & Gerardum Nooditum in hanc legem
 Commentarios edidisse, sed, quantum horum labores *Mendoza*
 superaverit, illis facile constare poterit, qui hunc librum
 cum illis contulerint. Scripturæ genus est elegans, si pauca
 excipias, quæ magis properanti calamo, quam Autori, docto
 sane viro, & tunc forte alia omnia animo meditantis, attribuenda
 videntur. Sequuntur *Ant. Quintanaduega Libri duo de Ju-*
risdictione & imperio, in quibus Autor varias variorum *JCo-*
rum, qui de his juribus scripserunt, sententias exposuit,
 calculumque suum quibusdam earum addidit, aliis negavit, ubi-
 que adductis dissensus sui rationibus. *Libro primo* ostendere

nititur tam ex antiquorum quam recentiorum, eorum imprimis, qui humaniores literas Jurisprudentiæ intulerunt, JCo-
 rum monumentis, quid significant apud Romanos jurisdictio,
 imperium merum, mixtum, jurisdictio delegata, &c. & qui-
 bus singulæ magistratibus competierint. Variæ passim leges
 ex Jure civili, quarum interpretatio haud cuius est obvia; in
 eo explicantur, prolatis simul & expensis dissentientium opi-
 nionibus. *Libro secundo* Autor JCo-
 rum medii ævi; Italico-
 rum imprimis, de iisdem juris capitibus placita proponit; ad-
 ducit præterea Summorum Pontificum decisiones & Jure Cano-
 nico, præterea hodiernam praxin, imprimis in Hispaniæ provin-
 ciis usitatam, passim subjungit. Hos excipit *Francisci Calletii*
Commentarius ad Tit. XLV Lib. VIII Cod. de Exilitionibus;
 in cõjus Præfatione Autor erudite disserit de significatu vo-
 cum *autor* & *autoritas* in Jure civili, eas e variis legibus
 ac locis Scriptorum veterum explicans. Ipsas deinde hujus Ti-
 tuli leges, ut & earum occasione plures e Digestis, sigillatim
 percurrit, & haud perfunctorie illustrat; præterea mores ho-
 diernos, qui in Galliæ foris observantur, passim allegat, ut
 facile pateat, Virum doctissimum non scholæ tantum gratia
 hunc librum composuisse, sed etiam consulere illis volu-
 isse, qui in foro versantur, & ut *Horatius* elegan-
 ter ait, civilibus undis merguntur. Sequuntur *Nicol.*
Fernandez de Castro Aquæductus novæ & antiquæ Romæ, sive
 Prælectio ad *l. ad reparationem 7 Cod. de Aquæduct. Lib. XI;*
 libet exiguæ molis quidem, sed qui ubique autorem suum,
 diffusæ & solidæ eruditionis virum, prodit. Ostenditur §. 3,
 curam aquæductuum publicorum ad officium Præfecti urbi
 pertinuisse, idque inter alia probatur ex inscriptione variarum
 legum ex utroque Codice, quas Imperatores ad Præfectos ur-
 bi direxerunt, & in quibus de aquæductibus agitur. Præ-
 erant illi Consulari aquarum & Comitibus Formarum, id
 est, aquæductuum, qui ultimi in locum veterum Curatorum
 aquarum, quorum apud *Frontinum de Aquæduct.* frequens oc-
 currit mentio, subrogati fuisse videntur. Deinde Autor tanquam
 in transcurso emendat inscriptionem *l. 1 Cod. b. t.* quæ ita se habet
 in

in vulgatis editionibus: *Imper. Constantinus A. ad Maximilian. Consulare.* Lex autem ipsa incipit: *Aquarum possessores &c.* ubi acute conjicit, vocem *aquarum* ex inscriptionis fine, descriptorum incuria, in textum fuisse translata. Pari felicitate restituit inscriptionem *l. 4 Cod. b. t.* In vulgatis illa Constitutio directa dicitur *ad Aferum, Comitem Orientis.* Sed quid Comiti Orientis cum aquæductibus? Inde rescribendum omnino esse putat: *Comitem Fcr.* id est, *Formarum.* Plura ex elegantissimo libello excerpta hic proponi, spatii hujus haud patitur angustia. Totus autem meretur perlegi ab eis, qui cum paucis elegantiores amant literas. Hanc excipit altera ejusdem Jcti Prælectio *ad l. untc. C. de Gladiator. penit. toll.* Lata est hæc lex a *Constantino M.* eo tempore, quo ipse, ejuratis gentilium superstitionibus, Christianæ fidei veritatem agnovit; quo facto, omnes ille nervos intendit, ut paganismi putridas exterminaret reliquias. Munera gladiatoria Christianis pridem fuerant exosa partim ob atrocitatem, qua peragebantur, partim etiam ob sacrificia, sine quibus nunquam edebantur. Hinc eis *Constantinus* lege, modo adducta, finem imponere voluit; verum Historia docet, malum hoc sub sequentibus imperatoribus sæpius repullulasse, donec tandem sub *Honorio* penitus exstinctum est. Præter plures alias leges Digestorum & utriusque Codicis, ab Autore docte explicatas, memoratu digna est expositio *l. untc. C. Theod. ad L. Fabiam de Plagiar. §. 7 & seq.* ubi luculenter ostenditur differentia inter *damnationem in ludum gladiatorium & ad gladium.* Nam, in quos prior sententia lata erat, aut rude donati, aut populi jussu liberati, exitium evadere poterant; ad gladium autem damnatis necessario moriendum erat, neque ullo modo hi mortem effugere poterant, licet in arena sæpius victores exsisterent, *Paragr. 8,* eandem differentiam fuisse, putat, *inter datos ad bestias,* id est, *damnatos ad venationem, & damnatos ad bestias.* Priores enim, venabulis & aliis armis instructi, cum bestiis pugnabant, quas si occidissent, vitæ lucrum faciebant; sed ultimi inermes feris obijciebantur, nonnunquam etiam, palis alligati, cogeantur

mortem exspectare. Si doctissimo Viro placuisset, rem illustrare exemplis, plura ei potuisset Ecclesiastica Historia subministrare. Sic *Eusebius Lib. VIII Hist. Eccles.* cruciatus aliquot Martyrum refert, qui in persecutione *Diocletiana*, in Tyrionum urbe, nudi bestiis obiecti sunt, cumque ab his nullam lationem sensissent, tandem a militibus trucidati. Similia leguntur in *Actis passionis SS. Perpetua & Felicitatis*, quæ cum aliis quibusdam Christianis sub *Sept. Severo* Carthagine idem fatum subierunt. Præterea Autor observat ex *l. 31 ff. de Penit.* Præsidem ad bestias damnatos, favore populi, dimittere non potuisse, quia scilicet illi mortem necessario optetere debuerunt. Hinc, si casu aliquo tales rei feras evasisent, in fine spectaculi a militibus occidebantur, uti id ex *Eusebio* supra citato loco, & *Actis* memoratis, constat. Reperiuntur tamen exempla, ab Autore ommissa, ad bestias damnatorum, quos ipsi Imperatores salvos dimittere iusserunt, vel clementiæ laudem apud populū captantes, vel alia causa ad benignitatem permoti. Unum exemplum occurrit apud *A. Gellium Lib. V. Noct. Att. Cap. 14*; alterum habet *Eusebius* in libri *de Martyrib. Palestine* §. XVI. Pergimus ad *Joannis Altamirani & Velazquez Commentarium ad Lib. XIII priores Quæst. Q. Cervidii Scævole*. Opus hoc posthumum centum annis & pluribus forte, post fata sui Autoris, in lucem protulit *Josephus Fenestres*, Jctus Hispanus, cui ejus copiam Vir Cel. *Gregorius Majanus* fecerat. Autor in interpretandis hujus *Scævole* legibus, quæ plerumque obscuritate sua non minus negotii Jctis facere solent, quam illæ *Africani*, ita versatur, ut, eum Juris Civilis & Canonici haud imperitum fuisse, facile illi animadversuri sint, qui aliquid temporis in ejus lectionem impenderint. Sunt quidem in eo aliqua, quæ, paulo obscurius prolata, lectorem remorari possint; sed dubium est, an hujus libri auctori, an vero oscitanti & imperito descriptori, tribuenda sint. Quod affirmavit ad *l. ult. D. de religes. pag. 394 §. 5*, uxorem, quæ in manū mariti convenerat, nihilominus testamentum facere potuisse, error quidem est in jure
vete-

veteri, quæ tamen cum pluribus illius temporis, quo Autor vixit, JCtis, interque eos magno Cujacio, communem habet, quem, post M. Aurel. Galvanum & Ant. Schultingium ad Tit. XX Ulpiani, solide refutarunt Heineccius in *Antiq. Romant. ad Instit. Lib. II Tit. X §. 19.* & Ill. Grynæus de *Usure Romana Cap. III §. 12 pag. 72.* Sequitur Thomas Papillonii Commentarius ad Titulos quatuor priores Libri primi Digestorum. Autor, qui Dionysii Gothofredi discipulus fuisse videtur, passim in eo prodit, quantum studii elegantioribus literis impenderit; ubique enim leges, quas explicandas sibi sumisit, multiplici eruditione, e seriniis veterum Græcorum & Romanorum petita, quasi condire videtur, ut nemini dubium esse possit, eum fuisse dignum tanti magistri discipulum. Commentatio, quam ad l. 2 ff. de *Orig. Jur.* instituit, præ ceteris legi meretur, cum insignem partem Historiæ Juris Civilis contineat, ab Autore perdocte expositam. Sed angunt eum verba Pomponii: *Exactis deinde Regibus lege Tribunitia, omnes leges hæ (regiæ) exoleverunt, iterumque populus Romanus incerto magis jure & consuetudine ali, quam per latam legem: idque prope viginti annis passus est.* Nullam enim novit legem Tribunitiam, qua leges regiæ antiquatæ fuerint, ino ipse contrarium probat, post ejectionem nimirum Regum legibus, ab illis latis, populum Romanum usum fuisse. Sed omnes hi fluctus facile subsident, si distinctionis signum post verba: *lege tribunitia*, interponas. Inde enim sensus emergit: Reges lege tribunitia exactos fuisse, non leges eorum. Nam, Junium Brutum, Tarquintorum expulsores, & præcipuum auctorem libertatis Romanæ, tunc Tribunum Celerum fuisse, e Livio satis notum est, qui magistratus ei potestatem dabat, populum ad comitia convocandi, &, quicquid reipublicæ impedire videretur, cum eo sancienti. Vid. Heineccius in *Hist. r. Jur. Lib. I Cap. 2 §. 13.* Deinde dubitat, quomodo ultima Pomponii verba accipienda sint, cum inter Regum ejectionem, & XII Tabb. promulgationem, non spatium viginti annorum, sed sexaginta, intercedat. Credidit, hos viginti an-

nos numerandos esse a rogatione *Terentilla*, vel paulo ante, usque ad XII Tab. Sed, cum rogatio hæc vix XIV annis decemvirales leges præcesserit, veremur, ut hæc sententia probari possit. Si Vir doctissimus sibi persuadere potuisset, verba *Pomponii* in mendo cubare, sine dubio alio modo eorum explicationem fuisset aggressus; sed hoc ei in mentem non venit, imo potius audet asserere, non errore librariorum in textum hæc verba irrepsisse; ergo, ita, sicuti nunc leguntur, *Pomponium* ea scripsisse, credidit. Sed istum in eo opinio procul dubio fefellit. Vix enim amplius dubitari potest, librarioriam ignorantia corrupta esse, postquam *Corn. van Bynckerck*, ornamentum quondam Belgii sui, id elare ostendit in *Prætermis. ad l. 2 de Orig. Jur. pag. 21*. Ibi enim observat, veteres vocem *sexaginta* per literas numerales scripsisse ita: *VIginta*, quod imperiti descriptores, & Chronologia Romanæ penitus ignari, haud animadvertentes, vocem *vi- ginti* per errorem substituerunt. Hunc excipit *Joannis Philippus Dattii de Venditione liberorum Diatriba ad l. 2 Cod. de Patrib. qui fil. disrax*. Mire eruditos exercuit illa quaestio: *an patribus jure civili filios vendere licuerit. Dionysius Halicarnass. Lib. II* memoriam prodidit, *Romulum* patribus potestatem dedisse, ter filium vendendi; quæ tamen verba *Alexander* non de vera venditione, sed imaginaria tantum, in emancipationibus filiorum usitata, intelligenda esse, censuit in *Notis ad Caji Lib. I Tit. VI § 3. Jacobus Revardus ad LL. XII Tab. Cap. 3 in Tomo I Tract. Tractatum fol. 244 b.* non quidem in dubium vocat, hanc facultatem sub Regibus patri competuisse; existimat tamen, eam pridem, & quidem ante Regum ejectionem, in desuetudinem abiisse, in cujus locum Decemviri trinam imaginariam venditionem in emancipationibus quasi surrogaverint; cujus etiam sententiam amplexus est, vel potius verba exscripsit, *Oisellus in Nota ad Caji Tit. supra cit.* Sed, quid veri hisce sententiis insit, cuilibet facile patebit, qui hanc Diatribam paulo attentius perlegerit. Autor enim probat, & post XII Tab.

libero;

liberorum venditionem apud Romanos licitam fuisse, & quamvis eam prohibuerint postea Imperatores aliqui, *Constantinum* tamen adducta modo lege eam iterum permisisse, ad evitandas liberorum expositiones & caedes. Conjecit cum *Jacobo Gothofredo*, suasorem hujus legis *Lactantium* fuisse, tunc *Crispi Casarii* præceptorem, qui *Lib. VI Divinar. Instit.* haud leviter Romanorum crudelitatem perstringit, quod, liberos exponendo, acerbissimæ sæpius morti eos objiciant, cum haud raro a feris bestiis, canibus, aut avibus, dilanentur. *Anten, Schultingius* in *Notis ad Ulp. Tit. X §. I Alexandi* supra allegatam opinionem refutat quidem satis erudite, sed ita tamen, ut *Dattii* librum haud legisse videatur, unde varia pro veriore, quam defendit, sententia subsidia petere potuisset. Huic subjungitur *Petri vander Aa Commentarius de privilegiis creditorum*, quem jam olim a *Zillero Tractat. universi Juris Tomo XVIII pag. no* insertum fuisse, nec non in alia collectione *Tractatum variorum de Affecuratione & Cautione*, Coloniz A. 1569 publicata, reperiri, *Cl. Meermannus* in Præfatione observat. Statim initio hujus libri Autor privilegium definit, ostenditque differentiam inter privilegia, quæ singulis personis indulgentur, & quæ certo hominum generi, vel societati, in jure concessa sunt, quæ ultima etiam beneficiorum nomine venire solent, uti *Scutum Vellejanum*, &c. Deinde sigillatim disquirat, quibus creditoribus Jura provideant, & quas ob causas. Quamvis vero negari non possit, plurima in hoc libello contineri, quæ variis in Jure civili legibus aliquam lucem affundere possint, & doctum Autoris ingenium indicent; tamen etiam fatendum est, multa in eo occurrere *improvidentia*, & nimium a scopo Autoris aliena. Sic *Cap. 3*, in quo de actione funeraria agit, & privilegiis suintuum, in funus alicujus mortui factorum, amplas narrationes congèrit de modo ac ritibus sepeliendi non tantum apud Romanos, sed etiam apud Græcos, Scythas, & Ægyptios, quorum ultimorum morem, condiendi & sepeliendi mortuos suos, ex *Herodoti Lib. IV* satis perplexe refert, ut hunc scriptorem vix intellexisse videatur; verum

cuncta hæc ad hujus actionis cognitionem pleniorē vel admodum parum, vel plane nihil, conferunt. Tandem hunc Tomum secundum claudit Petri de Abauiza ad Tit. XV. de Sagittariis Lib. V. Decretal. Præfatio. Hoc opusculum jure suo ultimum locum occupavit, cum admodum pauca contineat, quæ scire, Juris studiosi interesse possit. Primo Autor plurima collectanea coacervavit, & Poetarum imprimis scriptis, ubi sagittariorum, vel sagittarum, aliqua sit mentio; deinde gentes enumeravit omnes, apud quas olim usus sagittarum fuerit, neque omittit satis accurate illarum varias figuras describere, quas etiam æri incidendas curavit. Tum explicat, quid sit bellum, & unde nomen habeat; quomodo indictum fuerit; qui feciales apud Romanos; quibus auspiciis eorum duces, in bella ituri, operam dederint; & alia plura ejus generis in eo continentur, quæ nemo facile expectabit, qui titulum libelli legerit. Errat etiam, dum asserit, *Justinianum* per l. 2. de Pagan. sacrificia & auspicia interdixisse. Inscriptio enim legis ostendit, *Valentinianum* juniorem & *Theodosium* illius autores fuisse. *Gratian* vero nomen, quod in Codice *Justiniano* legitur, ibi superfluum esse, jam observavit *Jac. Gothofredus*, pro quo *Arcadium* addit modo nominatis Augustis, Codicis *Theodosiani* autoritate fretus. Denique accedit ad ipsius capituli unicum, quod in Decretalibus hunc titulum absolvit, explicationem, quæ tamen ita comparata est, ut parum emolumenti Jurisprudentiæ inde sperandum, & verissimum, sit, quod *Cl. Meermannus* in Præfatione scripsit, huic viro non quidem eruditionem, at judicium, defuisse.

Hi quidem sunt Libri & Tractatus, qui in hoc secundo Tomo continentur, ita quidem omnes comparati, ut de his Jurisprudentiæ solidioris amatores doctissimo eorum Editori plurimum gratiæ sint habituri. Nos vero, cum alijs multis honestis ac doctis viris, *Cl. Meermanno* vitam & valetudinem precamur, ut susceptum hoc opus auspiciis divinis ad finem aliquando perducere, & spei eruditorum satisfacere omni ex parte, possit.

DELLA

DELLA STORIA NATURALE MARINA
dell' Adriatico Saggio, etc.

hoc est,

**SPECIMEN HISTORIÆ NATURALIS MA-
ris Adriatici, Autore VITALIANO DONATO, Med.
Dottore. Accessit Epistola LEONARDI SESLERI,
eiusdem Med. Doctoris, de novo genere plantæ su-
jurdam terrestris.**

Venetiis, apud Franciscum Stortum, 1750, fol. min.

Plag. 11, Tabb. æn. 10.

Non sinitur hoc libro perfecta Historia naturalis maris Adriatici, sed designatio secuturi majoris operis. Præmittitur a *Joanne Rinaldo Carlo-Rubbo*, *Vitaliani* amico, epistola, Ill. *Maupertuisio*, Acad. Reg. Scient. Berolinensis Præsidi, inscripta, qua occasionem suscepti hujus laboris docemur. Debent eum naturalis Historiæ studiosi Ill. *Antonio Leproto*, Archiatro Pontificio, rebus humanis jam exento, cujus impulsu Autor hoc stadium ingressus est. Enumeratis Clariss. *Vitaliani* meritis, quem peritum & prudentem Medicum, excellentem Botanicum, Antiquitatum amantem, in Mechanicæ & Architecturæ disciplinis exercitatum, quodque omnia superet, honestatis laude clarum, prædicat, Ill. *Maupertuisio*, Virum coram videndi, desiderium injicere conatur amicus.

Sequitur pertractatio operis; Illustri *Leproto* ab Autore jam A. 1745, 2 Novemb. inscripta, e cujus exordio intelligimus, Cl. *Vitalianum*, suadente, quem modo diximus, patrono suo, triennio ante vocatum fuisse a S. P. *Benedicto XIV* ad obeunda felicissima Neapolis & Siciliæ regna, pervestigandarum & colligendarum earum rerum gratia, quas natura observatione dignas per ditissimos illos Italiæ tractus dispersit. Nam sub id tempus ad erigendum Romæ in Collegio Sapientiæ Officium docendæ Historiæ naturalis Summus Pontifex animum adjecerat. Optatissimum iter serpens Messanæ contagio præpediverat, Romæ agens *Vitalianus*, Museum *Leproto*anum;

Ddd a

rerum

rerum naturalium, præcipue marinarum, gazâ instructum, ordinavit, confecto indice nominum, quæ singulis exemplis imposuit, inter alia grati animi testimonia, collectione marinarum a possessore donatus. Exponit eidem in præfati specimine, quid in opere ipso sit præstiturus; non solum historiam marinam, sed etiam ea, quæ ad terrestrem pertinent, mores & consuetudines populorum, eorum morbos singulares & remedia, observationes denique geographicas, & ad studium antiquitatum spectantes, persecuturus; tam multiplicibus enim animadversionibus adversaria sua locupletavit, dum per varias Illyrici partes, haud multis ante ipsum adita loca, peregrinaretur. Neque solam Illyriam, Morlachiam*, & Dalmatiam, perlustravit, sed Albaniam quoque & Bosniam adiit. Testatur, in austribus harum regionum partibus præfervidum regnare æstum, montana rigere gelu, loca intermedia temperata gaudere cæli temperie; montes Podgorie, Stermiza, (hæc vox Slavonica lingua *præruptum* montem significat,) aliosque multos, perpetuis algere nivibus & glacie. Hinc plantarum diversitas. Quare per memoratas plagas non solum in Germania, Italia, Græcia, Provincia, Hispania, nascentes stirpes, sed etiam proprias quasdam, & inter has nemini adhuc observatas, offendit, quas, a se nominatas, (aditis earum locis natalibus,) describendi curam commisit Cel. Viro, *Julio Pontedera*, memoratarum plantarum seminibus, vel iis vivis, in horto Patavino jam indigenis, a se donato.

His præmissis, redit ad historiam maris, in quo elemento, contendit, majorem deprehendi, quam in terrâ, naturalium rerum non multitudinem duntaxat, verum etiam diversitatem. Ibi degere piscium & insectorum innumerabiles greges. Pisces non secus, atque bestias, terram incolentes, a propriis habitari insectis, & animalia dissimilis naturæ in visceribus aliorum vitam agere. Quælibet pars marini fundi, quin saxa ipsa, frequentantur a copiosissima sætura animantium & insectorum,

quæ

* *Morlachia* est Morlachorum regio. *Morlachi* Slavonica lingua sunt *Itali maritimi*; nam *Italos Labos* appellant Slavi & Vindi. Hoc etymon etiam *Wallachis* originem Italicam asserit.

quæ non solum eorum superficiem percipiunt, sed intra illa quoque vivunt. Recitato catalogo Autorum, qui historiam maris tractarunt, vel attigerunt, incitatum se proficitur ad hoc studium præcipue monitis Comitum *Marsili*, & Celeberrimi Viri, *Reaumurii*, quorum ille observationum varietate palmam scriptoribus ceteris præripuit, hic diligentia præstat universis. Accingit se jam Cl. Autor ad describendum fundum Adriatici maris, cujus naturam ait propemodum nihil differre a superficie terræ, quod etiam illic occurrunt montes, valles, campi, specus, fontes, & flumina. Strata, ubi mutuo sibi incumbentiæ, pari modo disposita inveniuntur, atque in scopulis, insulis, & continente, maximam tamen partem ad horizontis libellam accommodata, cubant. Habet omnis generis marmora fundus maris, petras, metalla, glaream, arenam, sabulum, terras pingues & steriles; unde rationem reddit Autor, cur alii tractus maris abundant plantis & animantibus, alii careant iisdem, vel minus frequentes alant. Dum vero, instituta comparatione cum facie terrestri, putat, inde confirmari sententiam, quam veterum & hodiernorum scriptorum nonnulli defendere conati sunt, nimirum ingentes terræ nostræ continentis plagas fundum aliquando maris fuisse, id quidem nulla probabili argumentatione confici posse videtur, si hoc post cataclysmum accidisse dicatur; verum rationi magis consentaneum est, quasdam similitudines, quæ in partibus globi nostri relucunt, ad ejusdem conditi initia, alias ad horrendam illam vastationem, referre, quam tempore diluvii contingere necesse fuit. Confidente aquarum mole, novam globo faciem inductam fuisse, multaque loca emerfisse, quæ prius maribus oblecta fuerunt, nemo ibit inficias.

Delapsus ad recensendas species marmorum, affirmat, in fundo maris haud raram esse illam, quæ ipsorum lingua *Brecetato* appellatur, fragmentis constans similibus, aut dissimilibus, glareæ, vel minorum silicum, figuram imitantibus, & marmorea diversi coloris interfusa materia coherentibus. Eduxit aliquando e mari lapides *frumentarios*, *lenticulares*, & conchitas, *lumackelle* dictos, qui, e corporibus marinis ac

terra coagmentati, longo ævo in marmor lucidissimæ polituræ abierunt. Istria, Morlachia, Dalmatia, Albania, aliaque his regionibus vicina loca, insulæ quoque & fundus maris, constricta sunt (serie quidem haud continenti, verum ex intervallis per alias species intercepta,) marmore, quod e granis similibus albicantibus congestum est, *Tragurinsæ* antiquis, hodiernis Italis *marmo di Rovigno*, appellatum. Pari ratione percenset alias marmorum species, albam, Canariensi valde affinem, flavam, rubram, viridem pulcherrimam, Cretensi simillimam, leucophæam, nigram, variam. Observavit etiam Cl. Autor in dictis provinciis alabastra speciosissima multorum colorum, & tophos. At petrefacta, figuræ prioris tenacia, petreta ibidem sunt; turbinum tantum & pectinum vestigia, nec non ossa humana, in lapidem versa, deprehendit. In marmoribus fere penitus oblitterata perhibet indicia pristinorum corporum. Fundus maris pretiosioribus etiam lapidibus dives est, uti ophite, prasio. Chalcedonius reperitur versus Coreyram nigram, Corneola versus Anconam, versus Garganum illa Opali species, quæ *Oculus cati* vulgo dicitur. Tophi, antea memorati, varia fundi marini loca obtegunt, unde illud evinci ait, non solum continentem, sed mare quoque, abundare aquis, tartarum & calcem vehentibus. Illud vero ante omnia memorabile est, & nostro quidem iudicio, inter omnes Cl. Autoris observationes primo loco ponendum, quod novam rationem detexit, qua solum, cui mare incubat, mareque proinde ipsum, quotannis magis attollitur. Negavit *Strabo*, negant multi ex hodiernis Physicis, marium fundum accrescere, quod illorum hæc sit natura, ut reddant, atque ad litora egerant, quicquid alienorum corporum per fluvios in illa deferatur. Verum diligentissimus *Vitalianus*, oculis rem sæpius intuitus, nos docet, varios tractus fundi in Adriatico crusta, innascente e tegumentis durioribus eorum animalium, quæ crustaceorum, testaceorum, & polyparorum, classes constituunt, mire confusis, terraque & arena permixtis, ea ratione incrementa annua capere, ut animalia hujus massæ, fundum incrassantis, quæ superficiem occupant,

cupant, viva deprehendantur, inferiora mortua, sed illæsa. Pro mensura profunditatis minus conservatæ inveniuntur illæ animalium exuviæ, inæ denique mutatæ in petram, aut marmor. Observavit Cl. *Uitalianus* hic atque illic pulvinos ingentis altitudinis, e congerie hujusmodi tessarum aggestos*. Hinc attolli maris fundum, & aquæ superficiem, necesse est. Ad hoc confirmandum adducuntur e locis maritimis Dalmatiæ & Istriæ, quæ ex ipsa Venetorum metropoli, plurima exempla pavimentorum antiquorum, tessellato opere, vel marmore, constratorum, quæ nunc infra superficiem Adriatici, terra aliquot pedum altitudine obruta, jacent, neque subsedisse credenda sunt, quoniam quædam vivo saxo incumbant. Si objicias: ea ratione Adriaticum litora plana ac depressa inundaret, refragante experientia; respondet Autor, Istriæ, Morlachicæ, Dalmaticæ, & Albanicæ, nihil esse metuendum, quod regionum istarum litora crepidines editæ sunt, maximam partem marmoreæ. Litoribus Veneticis & Pontificiis natura providit, cujus legibus obediens mare, sabulum, arenam, humum, terrarum sublutarum, & saxorum e montibus deciduorum atque comminutorum, reliquias, per fluvios in sinum suum devolutas, ejicit continuo, ac ad humiliora illa loca ellidit & cumulat, ea vero ratione sibi ipsi majores quotannis aggeres objicit. Id perspicuis illustratur exemplis quorundam altius sublatorum Italiæ tractuum, qui Adriatico alluuntur. Hæc exempla illis omnino addi merentur, quæ doctissimus Autor *Disquisitionum de Mari (Untersuchungen vom Meere) pag. 179 seq. e Jani Planci libello de Æstu Maris superi*, aliisque scriptoribus, collecta, attulit. E memorato *Disquisitionum de Mari* libro potest etiam reddi ratio, quare litora Illyrici, quanquam revera depressiora forent, non tamen eo modo accrescerent, uti opposita Italica. Torrens enim naturalis maris, ex Ionio veniens,

* Ista fundi marini facies confirmat Messanensium testimonium, qui nobis, in ea urbe versantibus, retulerunt, exiguo tempore ante æstus adventum fundum maris connoveri, exaudito inde concharum collifarum fonitu.

niens, ac versus Dalmatiam adscendens (*pag. 68*), quicquid limi & sabuli circa frequentes ibi insulas convertit, secum volvit, ac Venetorum in angulum, & ad supra memorata planiora Italiae litora, deportat, sociandum aggestionibus, quas numerosi tractus illius fluvij jam de se magnas faciunt.

Priusquam accedat Cl. *Vitalianus* ad suam rationem dividendi Historiam naturalem marinam, describit instrumenta, quorum ope corpora, suis investigationibus destinata, ex aquis educere consuevit. Provehitur mari pacato in altum cymba, quatuor, aut quinque, remigibus, & aliis adminiculis, ad suos usus accommodatis, instructa, ac, sicubi aqua 15 passibus humilior est, oculis perlustrat fundum, extracturus ea, quae in rem suam facere videntur. Quo clarius, quicquid in imo haeret, conspiceri possit, maris superficiem respergit oleo, cujus guttae, mox in cuticulam tenuissimam, cymbae adhaerentem, inde vero late vagantem, expansae, aquam crispari non sinunt, aura, quae alioquin undas leviores commovet, per lubricam illam planitiem sine impulsu fugiente. In locis, quorum fundus glareosus, vel saxosus, proinde limpidum est mare, hoc negotium optime succedit; limosum autem solum, quale est anguli Veneti; turbat aquam, & visum ad paulo majorem profunditatem excludit. Instrumenta colligendi, pro varietate corporum, varia sibi comparavit. Bolis exploratoria geminos illi praebet usus. Nam, quanto intervallo fundus a superficie maris disjunctus sit, indicat. Deinde, quoniam sebo illam probe perungit, e minutis, aut levibus, corporibus adhaerentibus, etiam in maxima aquae altitudine, soli naturam cognoscit. Pro locis, ad quae visus pertingit, praestantis usus est forceps, duos pedes alta, cujus alteri cruriperticæ plures, altera manu regendæ, in longitudinem aptatae sunt; alterius cruris annulo funiculus est insertus, altera manu ductilis, & attractu stringens forcipis maxillas. In mari turbido, vel mole majori aquae fundum conspectui subducente, fune praelongo, inferne brachiato, plumbato, & hamis armato, piscatur herbas & alia molliora corpora, damnis, quae scopulorum asperitas inferre possit, indicio bo-

lidis

lidis evitatis. Utitur quoque retibus, quorum una species illa ipsa est, quæ servit nautis coralliorum, piscatum exercentibus, Provincialibus *salabra* appellata, & a *Marfilio* descripta. Huic irretiuntur corpora duriora & ramosa, cui subvenitur tollenone, si onus gravius implicatum hæserit. His enarratis, disserit de progressu rerum naturalium, quo non solum unius ordinis membra, verum ipsi etiam diversi ordines, inter se copulantur. Eiusmodi gradus, a regno vegetabili ad animale dispositos, ait esse manifestos; nam lumbrici, &, observante primum *Trembleto*, polypi aquæ dulcis, quod genus *Hydræ* est *Cl. Iinæo*, dissecti non moriuntur, sed singulæ partes, convenienti loco depositæ, vegetant more plantarum, recuperatæque pristina figura, nova sunt animalia; quomodo e *Cochleariæ folio cubitali* radicibus concisis tot novæ emergunt cochlearia, quot frustra terræ commissa fuerunt. A plantis fungosis & muscosis, suspicatur *Cl. Autor*, proximum esse transitum ad insecta. Profecto, ut *Marfilius*, polypos coralliorum flores esse, putaverat, sic itidem filamenta *Callophilophori*, in aqua sese extendentia, quæ *Vitalianus* pro staminibus habet brachiorum, a peculiari quadam polypi specie emissorum, similitudinem cuiusdam ingerere possent, nisi femina vidisset *Mickelius*. Hæc etiam planta, si tamen planta est, in confinio posita, inter duo regna naturæ ambigere videtur. Divisio Historiæ naturalis marinis, *Vitalianæ* methodo in tres Libros distributæ, hæc est. *Primus* agit de *Plantis*, *secundus* de *Polypis*, *tertius* de *Zoophytis*, sive, ut appellare mavult, *Plantanimalibus*.

Primo Libro, in designanda partitione *Plantarum*, quemadmodum etiam in digerendis classibus sequentibus, utitur nominibus, a militia Romana desumptis, quod, hæc iis, quæ in mari generantur, optime congruere, iudicat. Cum suas classes itaque dividat in legiones, centurias, cohortes, ordines, genera; tota hæc dispositio non aliter perspicue representari posset Lectori, quam tabulis, ordinum, classium, generumque, notas docentibus, rejectis nominibus militiæ Romanæ, quæ quid claritatis afferant instituto, non apparet. Verum, quoniam

hic labor sine egrederetur sola argumenta libri compendio tradentis, eo supercedere visum est. Plantarum nomina ad Italicorum similitudinem efficta sunt. Cum tamen pleraque Græcam originem, vel certe affinitatem, præ se ferant; apta videntur ad Græcam, aut Latinam, formam reduci, quomodo nos plurima, salva Cl. Autoris sententia, exhibere conabimur. Sunt autem hujusmodi: Pterigospermum, Thalatoes, Rhodopetalon, Ceraulotus, Polyostemum, Epicilicodes, Syringia, Anisocalyx, Uroides, Ceramianthemum, Ootocum, Sicocephalophorus, Cræteranthemum, Calopilophorus, Cyparissificus, Arôcarpus, Byrsoides, &c. Ex his nonnulla Cl. *Linnæo* non arridebant. Subjicit descriptiones quatuor plantarum, 1) *Ceramianthemis ramosissimi, humilis, pellucidi, rubri*; 2) *Calopilophori, sive Androsaces Matthioli*; 3) *Byrsoidis caule tereti, ramis planis, apicibus bifidis, trifidis, turgidis*; 4) *Acinariae caule tereti, ramis infertilibus compressis*. Explicata diversitate radicum, quibus marinæ plantæ corporibus aliis affiguntur, iterum delabitur ad tractationem illam, quam adamare videtur; nempe de gradibus, per quos natura, in edendis suis partibus, a plantis procedit ad animalia, delecto ad hoc exemplo *Acinaria*, cui maximam intercedere convenientiam cum *Corallio* probat, & occasione hac Italis suis gloriam vindicat, qui a Seculo XVI in Polyparis animalium vestigia deprehenderint. *Ferd. Imperatum* designat, qui Madreporam, & Tubulariam rubram, insectorum esse alvearia, conjectavit.

Libro secundo Polyparorum classem, ea complectentem corpora, quæ, e loculamentis constructa; polyporum generationi deserviunt, pariter in legiones, centurias, cohortes, genera, dispescit. Hæc sunt Madrepora, Myrizoon, Elapheus, Pitocarpoides, Acanthophorus, Retepora, Asprens, Ophioides, Fistularia, Discoides, Gonatodes, Corallina, Anopius, Sarcodendron, Evallerijs. Subnectit tres descriptiones. Prima est *Corallii rubri*, e qua (tametsi oculorum sensus diu mortales feculerit, & ad credendum obliuatos reddiderit,) luculenter cognoscimus, polypi speciem pusillam, *εὐτάκνημον*, per coral-

corallii superficiem habitantem & nidulantem; originem præbere huic specioso corpori, etiam dum sub aqua latet, duritie marmor æquanti, neque magis apposite illos loqui, qui corallia, quam qui testas conchyliorum, plantas appellarent. Terecini quoque obnoxia est hæc, tametsi durissima, materia, non secus atque marmora ipsa a certis vermiculis perforantur. Altera descriptio est *Madrepora, dispersis ramis, cellulis calyciformibus*, quæ polyporum etiam domicilium est; tertia *Myrtili caule & ramis teretibus, liberis*, quod itidem insecti diversæ naturæ opus est.

Libro tertio Plantarum animalium pertractatur classis, cujus, pari cum prioribus ratione distributæ, genera sunt. Oncofærus, Dactylospongius, Aneurospongius, Spongodendron, Spongia, Alcyonium, Tethya. Describit Autor 1) *Alcyonium primum* Dioscoridis, & vermem incolam; quanquam etiam, doctum ipsam vitæ & sensu non carere, deprehenderit; 2) *Tethyam globosam, tuberculis hemisphericis, in centro vertebra bratam*; 3) *Tethyam globosam, tuberculis inequalibus, vertebra excentrica*.

Opus claudit epistola Cl. Leon. Sessleri ad Doctiss. Vitalianum, in qua ille huic descriptionem plantæ offert, quam ejus nomine *Vitalianam* appellavit. Est flore monopetalo, magno, luteo, odorato, superne in quinque linguas æquales, introsum reflexas, dissecto, cujus tubus cylindraceus, longus, calycem supereminet. Stamina quinque, Antheræ rectæ, triquetræ. Pistilli apex rotundus. Calyx monophyllus, quinque sulcis in longitudinem peraratus, superne in totidem segmenta acuta discissus. Ovarium fit capsula simplex, ovata, calyce persistente dimidiam partem obtecta, maturitate quinquefariam dehiscens, semina continens quinque grandiuscula, oblonga, gibbosa. Plantæ hujus descriptionem jam dedit *Columna*, sed rudem, e sicco exemplari, quod eidem *secl. Alpini* nomine missum fuit, adumbratam. Est planta perennis, repens, indigena montis S. *Peregrini*, Bellunensis agri. In fine epistolæ *incomparabilis Linnaeus omnium naturalium rerum lumen fulgentissimum* vocatur.

Hactenus fere tantum Historici fidelis munere perfuncti sumus. Jam, iudicium nostrum de hoc libro si requiras, amice Lector, eddipulamur sententiæ illustri Viro, *Alberti Halleri*, qui *Cl. Vitaliani* opus jam superiori æstate nobis annuntiavit, Autoremque in binis epistolis, ad nos scriptis, collaudavit. Doctissimus hic Italis votorum nostrorum partem prævertit. Quam beati, si in futuris saltem itineribus, Neapolitano Siculoque, fortassis nondum peractis, Virum comitandi facultas nobis, aut uni ex nostris, obtingeret! Laudamus consilium, quod conspectum secuturi operis literato orbi dijudicandum commiserit. Sic enim, consultis plurium sententiis, labore nondum ad finem perducto, & *membrante intus psittis*, uti Poeta loquitur, facilius mutabuntur, si quæ vitis in hoc studio versatis minus fortassis probata fuerint. Si nostra quoque monita haud negligenda censuerit, illud inprimis observandum cuperemus, ut utilia nos doceat, missa videlicet nimia cura explorandi rationem, qua inaccessa mentibus nostris natura operum suorum infinitam varietatem sic colligat, ut tamen gradus quidam, ab unis ad alia ducti, quasi per velum, transluceant. Occupet hic labor, ingeniorum carissima, futurorum seculorum homines. Nobis, ad obvia quæque adhuc miserandum in modum cæcipientibus, in præsentem sufficiat, opera naturæ solum internoscere, & propriis ac aptis nominibus singula compellere. O nos oppido fortunatos, si hoc tantum consequi possimus! Optamus, ut diligentissimus Autor, ea, quæ sive terrestribus in itineribus observatu digna invenerit, sive e profundo maris eduxerit, illa pergat accuratè describere, cujus egregia specimina nobis in hac operis designatione obtulit. Adeat faustis auspiciis etiam Ionium & Mediterraneum mare, perscruetur Archipelagum; speramus, fore, ut de Charybdis & Euripi natura, deque alijs illorum marium prodigijs, circa Siciliam aliquando apparentibus, certiora nobis referat. O quantam testaceorum diversitatem sola Brundisina ac Tarentina æstuaris, tum & arenosissimi ac fecundissimi Campaniæ sinus, Neapoli Puteolisque adjacentes, ei exhibebunt! Delatus in Siciliam, adeat inprimis Terranovenses, curetque, sibi demonstrari cal-

variam

variā giganteam, cujusmodi plures e vicinis proximis effodi
 audivimus, & unam, regio quocunque antiquitatum thesaurō
 dignissimam, humana communi ter majorem, urnæ fictili im-
 positam, a possessore donatam, imprudentes non deportavi-
 mus; fragmento cranii decusso contenti. Figura erat huma-
 ni capitis, non piscis. Elephanti calvariam non fuisse, præ-
 ter formam oppido diversam, multitudo dentium, utriusque
 mandibulæ infixorum, nos docuit; sed, dum, omnes, etiam
 anteriores, dentes molares fuisse, narramus, quanquam jure-
 jurando, quod vidimus, firmare allaboremus, ridemur. Nihil
 nempe increduli isti legisse videntur de Heraclidarum denti-
 bus, neque noverunt fortassis, hoc nomen in amplissima &
 antiquissima Orientis lingua *giganteam serpem* denotare.

his, quæ ad hunc diem e solo Adriatico collegit Cl. *Vita-*
lianus, certa methodus, qua nos ad cognoscendam naturæ
 universitatem ducamur, superstrui nequit. Disserat nunc,
 quantumvis ingeniose, eruditissimus Vir de coherentia natu-
 rali earum rerum, quæ terra marique gignuntur; inveniet
 fortassis complura in aliquo memoratorum marium, vel in
 proximo continente, quæ speciosam illam catenam dissolvent,
 ac pulcherrima cogitata evertent. Disserat quoque sollicitudi-
 nem concinnandi generaliore doctrinam in illud tempus,
 quo, spoliis Italiæ totius atque Illyrici onustus, Romam re-
 dicit, historiam universam naturæ, auspiciis eruditissimi Pon-
 tificis, publice traditurus. Tum denique nomina, præsen-
 tibus commodiora, indere licebit. Incipit fervere hoc stu-
 dium, dicendis ærariis, si quod aliud, apprime utile, per va-
 rias Europæ regiones. Nota sunt Suecorum in hanc scientia-
 rum partem merita. Rex Galliarum, agnito studii tam præ-
 stantis multiplici fructu, conducit doctores, qui Historiam
 naturalem auditoribus prælegant. Augustissimus Imperator
 jam dudum haud obscuris exemplis declaravit propensum
 suum animum ad hujusmodi perveſtigations promovendas.
 Quotquot istius rei conscii sunt, maximopere dolent, eos,
 qui indulgentissimi Principis gratia fruuntur, nolle, aut nescire,
 id agere, ut confirmet tanti Principis nobilissima consilia,

mandataque celeriter exequendo, ejus gloriam augeant; illis vero, qui hoc vellent, & libenter cumulateque facerent, non patere accessum, arcentibus illis ipsis, qui patrocinari deberent. Nimirum certe præcocia sunt Germanorum in alias orbis partes itinera, dum Stiriz, Carinthiz, Carnioliz, Tirolis, superioris Austriæ, Salisburgensis ditionis, Bavariz, & plurium aliarum Germaniz provinciarum, thesauri manent intacti. Nullam querimoniz causam illa denique præbet fortis iniquitas, quod viri indigenæ, ad docendam universam Historiam naturalem, & ad ea, quæ in dictis regionibus observatione digna sunt, describenda, parati, insciliis procul dubio dominis, cum fame conflantur. Sunt nimirum fatalia studiorum incrementis tempora quædam & loca. Suos habent illa quoque hostes & amicos. Nonnunquam imperiti, aut mediocri fortunæ homines, de scientiis, quas non intelligunt, optime merentur; quod perinde mirum, ac, dum opulenti & magnates, allaborantibus literatis viris, eas fastidiunt.

REFLECTIONS ON ANTIENT AND MODERN
Musick, etc.

hoc est,

OBSERVATIONES CIRCA MUSICAM VETEREM ET
recentiorem, ejusque applicationem ad sanandos morbos.

Subjicitur tentamen solvendæ questionis: in quo consistat diversitas veteris Musicæ a recentiori.

Londini, sumptibus M. Cooperi, 1749, 8 maj.

Plag. 6½.

Primo Capite originem Musicæ, & quomodo afficiat animum, Autor explicat. Notat ipse, cultissimas gentes Musicam non tantum oblectamenti loco habuisse, sed eidem in cultu religioso, in festis, in bellica disciplina, locum concessisse. Deinde celebriores inter antiquos Musicos enumerat, & ad vim, quam olim Musicæ tribuerunt, evehendi veluti animum ad sapientiam, nobilesque impetus excitandi, progreditur, cui ipsa

ipsa vis medendi conjuncta est. Id indicare censet *Apollinem Hygiam*, in numis & signis adhuc conspicuum. Tribuit vero animo eam naturam, ut illi alix melodix placeant, alix displiceant, æque ut in reliquis sensibus alix sensationes bene illum afficiunt, alix male. An hoc a varietate, cum uniformitate conjuncta, proficiscatur, quod docuit egregii *Tractatus Anglici de Pulchritudine* Autor, in medio relinquit.

Secundo Capite effectus Musices in organa corporis considerat. Non omnes Musicæ operationes, credit, ex undulatoriis motibus, ad aurem translatis, mechanice posse explicari, sed multas ab affectibus animi concitatis pendere; quod ut illustret, ostendere conatur, nec corporis animalis formationem, nec formati motus omnes, posse ex meris mechanicis motibus explicari.

Tertio Capite de vi Musicæ in animi perturbationibus agit, a posteriori confirmaturus, quæ ante a priori ostenderat. Antiquos, in pugnam ituros, Musica ad timorem pellendum usos esse, ex *Plutarcho* probat; eundem Musicæ bellicæ adhuc hodie usum esse, notat; deinde *Antigenem* producit, *Alexandrum* Musices vi ad furorem concitantem, rursusque affectum sedantem, variaque similia exempla, quæ docent, Musicam, dum turbare animum, vel pacare, potest, insignem habere vim, ea in corpore producendi, quæ a statu animi pendent. Itaque *quarto Capite* progredi potest ad Musicen, morbos sanantem, qui partim a corpore, partim ab anima, pendent. Huc mente capti, & manix diversis gradibus laborantes, pertinent, quibus prodest Musica, dum animum gratissime excitat, aliamque plane seriem idearum producit, qua habitum inveteratum, & ante insuperabilem, vincit, mentisque facultates gradatim ad sensum communem reducit; cujus rei illustre exemplum ex *Commentariis Ac. Sc. Par.* effert nobilis Scoti, qui, cum in profundam melancholiam incidisset, ut nec nutrimenta assumere, nec loqui cum quodam, vellet, *Chelys tonis*, cujus olim amator exsisterat, paulatim sanatus est. Ad superstitionem excitandam multum valere tonos musicos, testantur oracula, sermone ligato & inter-concentus edita. Neque in tot aliis affecti-

ffectibus movendis, aut sedandis, potens Musica, in amore nihil valet. *Mecenas*, cum *Augusti* & *Tarentis* amores animadvertisset, ob fidem, ab amata conjuge læsam, noctes insomnes dicens, multis conceatibus ad quietem reductus est.

Quarto Capite Musicæ vim in sanandis morbis contemplatur, qui partim ab animo, partim a corpore, proficiscuntur. Id ex præcedentibus, ubi de animo & corpore sigillatim actum est, facile intelligitur. Commendat vero Musicæ usum is, ad quos phrenetici ducuntur, cum & antiquos hoc in affectu Musica usos esse constet, & alia remedia plerumque parum utilitatis præsent. Animadvertit enim, evacuantiæ omnia, quæ adhiberi vulgo solent, minus assicere hos homines, quam quibus mens sana est, ut maniaco dosim eam epurgantis dedit Auctor, unica saltem sede subsecuta, cujus dosis sexta circiter pars sex sedes homini sano & robusto excitasset. Credit igitur, mente certis quibusdam ideis nimium intentæ, organa certa ad medicamenta minus sensibilia fieri. Abducit Musica animum ab objecto, quo defixus hæret, aliamque seriem idearum gratarum substituit, ut hoc modo organa ipsa corporea medicamentis magis obedientia reddantur. Felices Musicæ effectus in his morbis exemplis aliquot firmat, & post sese agit de moribus hominum a climate pendentibus.

Quinto Capite, debilitatem ægrotudinesque ipsas, senectutis comites, removeri posse Musicæ ope, asserit, dum eo liberiores spirituum motum excitat, animumque innocua voluptate perfundit. Hinc occasionem arritit monendi, longævus fuisse ob Geometriam & Musicam inter antiquos celebres, *Platonem*, *Pythagoram*, alios, nostra ætate adhuc plurimos ad senectutem pervenisse summos Mathematicos, ut pateat, eam vitam, ab animi perturbationibus liberam, plerumque longiorem esse.

Sexto denique *Capite*, in quo diversa fuerit antiquorum Musica, cujus tam incredibiles effectus narrantur, quærit. Colligit vero ex instrumentorum formis, quas lapides exhibent, Musicam antiquorum tot variationum capacem non fuisse,

non fuisse, ut nostra, quæ pluribus tonis utitur, cum nostra instrumenta chordis pluribus consent. Hocque ipso, quod simplicior fuit, magis feruisse animos contendit, cum nostra, præcipue magis artificiosa, non possit fere, nisi ei, placere, qui ipse artifex est. Igitur olim sensus fortius feruit Musica; jam Intellectum magis occupat. Quibus explicatis, finem imponit Autor libro, plurima egregia continenti, etsi ad præcipuum, quod tractare volebat Autor, strictè non pertineant.

P. D. PAULI FRISII, MEDIOLANENS. CONGR. D. Pauli Clerici Regul. in Laudensi Academia primum, deinde in Regio Casalensi Gymnasio, Publici Philosophiæ Profess. & studior. præfetti, Disquisitio mathematica in causam physicam figuræ & magnitudinis Telluris nostræ.

Mediolani, in regia curia, 1751, 4.

Plag. II, Tabb. xii, 2.

Cum recentissimas Gallorum mensuras aliqui ita acceperint, quasi illis *Newtoniana* de figura Telluris sententia ita salutem convelleretur, ut axium rationem aliam observationes proderent, quam *Newtonus* ex ratiociniis physicis deduxerat, alii vero, ut *Cel. P. Boscovich*, nihil omnino ex his mensuris deduci posse, existimassent; propositum est Clariss. Autori, & *Newtonum* tueri, & justam tantis conaminibus assimationem servare. Monstrat autem in Anteloquio, operi præmissio, differentiam inter *Newtonianum* Sphæroides & Gallicum tam subtili observationum exactitudine niti, ut, si tantillum peccatum in illis esse suspicemur, *Newtoniana* figura æque ac Gallica prodeat. Si *D* sit differentia dimidii axis terræ & dimidiæ diametri æquatoris, *E* longitudo gradus ab æquatore remotioris, *F* longitudo propioris, *S* sinus latitudinis gradus *E*, *s* sinus latitudinis gradus *F*, ostendit *Maupeirtuis*, esse $D = E - F$, qua in formula si sit $S = \sin. 66^{\circ} 20'$ $s = \sin.$

$$49^{\circ} 22' \quad E \text{ contineat sexpedas } 57437, 9. F 57283 \text{ fit } D =$$

FFF

177

177 & axis ad æquatoris diametrum in ratione 177 : 178, cum *Newtoni* 229 : 230 statuat. Sed hæ ipsæ observationes parvitati *Newtonianæ* repugnabunt, si in illis ponamus errores contigisse, qui in tam longis intricatisque operationibus evitari vix poterunt. Quodsi, retenta secundi gradus dimensione, ponamus, in primo sexpedis 60 erratum esse, aut in quolibet sexpedis 30, habetur $D = \frac{1}{2} \frac{1}{5}$, tantillo errore contra *Newtonium* pugnatur, tam exigua est theoria *Newtonianæ* & observationum dissensio. Tam parvos vero errores præcaveri non posse, demonstratum it Autor, sic quidem, ut ostendat, in latitudinum differentiis invelligandis, & repertiunda distantia, plurimum triangulorum, inter se connexorum, ope, tantum quidem in angulis aberrari potuisse, ut discrimen multo majus prædeat, quam reductio Gallicæ figuræ ad *Newtonianam* postulat. Mensuræ, ad polarum circulum institutæ, quinque inter se consentiunt, distantiamque inter Tornea & Kitti sexped. 34942, 571 exhibent, septem vero, per novas septem delineatorum triangulorum continuationes, illam septem diversis valoribus exhibent, quorum unus adducto sexp. 51 $\frac{1}{2}$, alii quatuor sexp. 30, minores sunt. Similiter *Cassini* & *Bougainville* fatentur, in cœlestibus observationibus ille aut 5 secundorum errorem præcaveri non posse; quibus conjunctis id conficitur, 60, aut 70, sexpedis in uno Meridiani gradu errati posse sic, ut error evitari nequeat. Præterea, si qui, tam scrupulose exactas has observationes esse, pugnent, *Petuviani*, ipsa *Newtoni* ratio evitat. Nam, si sumatur $S = \sin. 49^{\circ} 21'$, $r = 0$, ut comparatur gradus Gallicæ cum Peruviano, formula $D = \frac{E - F}{3E \cdot r^2}$ prodit $D = \frac{1}{2} \frac{1}{5}$. *Boscovichio* vero concedit

Autor, non tuto satis figuram Telluris ex observationibus, in eodem parallelo institutis, definiri, sed, exacte satis id per latitudinum differentias perfici, ostendit. Objecerat *Boscovichius*, quadrantis filum attractione montium insigniorum ex situ verticali declinari; sed regetit Autor, hos montes, si circumquaque observatorem includant, oppositis viribus effectus ejus destrueret, deinde captas esse observationes in altissimorum

cum motum verticibus, ubi attractionis directio, cum gravitatis vi conspirans, errorem, qui sentiri possit, produxit nullum, Denique, si quid peccatum sit in opere suo ætatis, ænnum 23 nondum attingentis, excusationem præterdit Autor, & alia, quibus ab his studiis distrahitur, Elementaque physicæ, mathematicæ, promittit.

Capitibus opus ipsum absolvitur *decem*, de observationibus circa Telluris figuram adhuc institutis, de principiis & hypothesebus quibusdam, de rotatione corporum & vi centrifuga, de mutationibus, ex motu circulari ortis, de attractione corporum rotundorum, de comparatione gravitatis in variis homogeneæ spheroidis locis, de figura terræ, de gradibus meridiani & parallelorum, de loxodromiis nautarum; de parallaxi lunæ, & aliis, ex eadem theoria pendentibus, de theoriæ & observationum consensu. Nobis decerpere aliqua sufficiat.

Secundo Capite ænnum & diurnum motum Telluris inter hypotheses sumit, libro tamen monitum præfixit, non aliter id fieri, quam in sensu, a sacra Congregatione, & Romani Pontificibus permisso. Postquam vero monuit, *Flavstedium* & *Hockium* nimis observationibus parallaxis annuæ tribuisse, dum ex ea motum ænnum deducere voluerunt, eandemque ob causam *Horrebovium* (quem minus accurate repetitis vicibus *Herobovium* nominat,) reprehendit; solidius, ait, id se demonstraturum ex vi attractiva universali; sed non cogitavit, hanc ipsam vim attractivam in corporibus cælestium non aliunde evinci, quam quia cum phænomenis in systemate *Copernicano* apprime conspirat. Sed tamen postea etiam ad *Bradleyi* reperta provocat. Itaque in duabus illis hypothesebus gravitatis universalis, in reciproca duplicata distantiarum ratione agentis, & Telluris motæ, Autor cum *Newtono* consentit, sed tertium Angli suppositum, Telluris a rerum initio fluidæ, durius pronuntiat, sed, cum marium litora ad æquoris, illa alluentis, figuram se componant, hoc principium alteri illi de fluiditate primitiva substituit. Denique assumit, intimum Telluris nucleum ex materia homogenea constare, cujus

respectu partēs exterioris superficiei, densitate differentes, insensibiles censeri possint. Figuram igitur *Capite III* quærit fluidi, cujus moleculæ omnes homogeneæ essent, abriperenturque illis viribus, quibus particulas terræ abripi necesse est; cum qua disquisitione aliæ de actione gravitatis, & similibus, quorum mentio facta fuit, dum *Capita* indicavimus, immiscen-
tur. *Cel. de la Caille* observationes parallaxeos lunaris non multi usus futuras, existimat Autor, ad Terræ figuram definiendam, propter differentias parallaxium tam exiguas, ut sentiri observatoribus nequeant. Theorizæ vero Autoris cum observationibus consensus reperitur egregius, tum in pendulorum longitudinibus definiendis, tum in gradibus determinandis, assigntandaque axis terrestris ad diametrum æquatoris ratione, eadem, quam *Newtonus* dedit. His absolvitur opus, multa eruditione refertum, profundamque sublimioris Matheseos cognitionem in Autore prodens.

CAROLI NOCETI, E. S. J. DE IRIDE ET AURORA boreali Carmina, Illustrissimo ac Reverendissimo Præsuli, BERNARDINO GIRAUDIO, dicata, cum Notis JOSEPHI ROGERII BOSCOVICH, ex eadem Societate.

Romæ, ex typographia Palladis, 1748, 4.

Plag. 16, Tabb. æn. 2.

Ut rariora sunt Poemata, quæ *doctissima* vocantur, in universum, multoque plures existunt *Anacreontis* imitatores, aut *Propertii*, quam *Hesiodi*, aut *Lucretii*; ita de ea re, quam id, quod præ manibus habemus, opus carmine exponit, vel eam ob causam vix sperandum erat, vatem aliquem cantaturum, quod alieni plerumque a severioribus illis doctrinis, Geometria, Optica, cet. sunt Poetæ, sine quarum cognitione scribi jam de iride, aut luce boreali, nequit. Nostro vero Autori res ita cessit, ut jucunda maxime & magnifica spectacula versibus digne exposuerit, ipsis vero illis, quæ elegantuli homines tanquam tristia, & quæ desperent tractata nitescere posse,

posse, abhorrent, geometricis, amoenitatem conciliaverit. Quæ vero ad illustrandum opus requirerentur ex Historia philosophica; aut quæ versibus exponi volebant, ut ordinatæ & completæ, diagrammatibusque illustratæ, demonstrationes, *Boscovichtus* in Notis addidit, ut nihil desiderari possit in hoc opere ad res illas, de quibus agit, jucunde æque ac solide cognoscendas. Sed, quoniam nec ordinem anxie in Poemate observari decet, ut cum hic recensere possimus, nec, nova penitus profertur, ratio instituti permittit, poeticarum elegantiarum specimina quædam saltem adducemus. En, quæ habet de radiis diversimode coloratis :

Pag. 4.

*Scilicet, ut primo lux reddita fuit Eo,
 Continua quotquot veniunt a sole sagittæ,
 Staminibus constant septem, quorum ordine certo
 Quodque suum texta defert sub luce colorem.
 Igne rubens vivo, Tyrioque superbus in ostro,
 Prima tenet : tum deinde subit, qui divitis auri
 Lumina fulva refert : flavo quem lactus ore
 Consequitur ; quales pueris Batavisque puellis
 Ludere præmissi fuerunt per terga capilli.
 Post hos qui viridi pingit splendore smaragdos,
 Et nemora, & leto campos convestit amictu,
 Inferi se medium ; quo non jucundior ullus
 Advenit, qui oculis præsentior accedit agris.
 Tum faciem duo persimiles, qui que amulus undis
 Caruleis, & cui felix dedit India nomen.
 Bina quidem species, sed quæ tamen una tucnt
 Creditur interdum, tam dulci errore moratur
 Spectatorum oculos, radiisque simillima fallit.
 Septimus, Eoi quales fulgent Amethysti,
 Aut qualis viola lucet nunc purpura nigra.*

Sequuntur versus aliquot, *Violæ Nymphæ* in florem mutatæ fabulam describentes, quos adesse nollemus. Dedecet enim præstantissimo Seculi nostri invento commenta Poetarum ad-

miscere, quæ, nisi elegantius essent ab iis narrata, ab anilibus fabulis non distinguerentur. Geometrica complura de refractione, de angulo maximo, & similia, sic explicuit Autor, ut & hæc non omnino ornatum respuere ostendit. Finem Poematis de Iride adjiciemus, qui monstrat, quanto excelsiora religio, quam profitemur, Poetæ dicenda præbeat antiquorum somniis;

Pag. 16.

*Salve, pulchra comis, salve, nitidissima vultu,
Aerias inter fama celeberrima Nymphas,
Antonitis omen felix mortalibus, Iri.
Non ego falsorum tibi tradita munera Divum,
Nec commenta, morer: te rerum vera potestas,
Cælicolum genitor, summo ditavit honore,
Æternumque dedit tibi ferre in secula nomen.
Te siquidem, incestæ pertæsus crimina terre,
Cum vult immensum cælo sine nubibus imbrem,
Conferuitque acrem nimbis toto æthere pugnam
Fervidus, & pelago obduxit juga summa sonante,
Paciferum jussit deferre per æra sædus,
Perpetuumque sui te fulgere pignus amoris.
Salve iterum, & nostri miserata incommoda seclis,
Preliaque, & prædas, tot apertaque limina moris
Exere sancta caput, bellumque in barbara vertens
Imperia, hæc roseam refero per secula pacem.*

Adducemus adhuc quædam ex *Boscovichii* Notis haud vulgaribus. Post *Newtonum*, memorat, regulam illam de radiis, ex densiori medio in rarius incidentibus, ad perpendicularum refringendis, non universalem esse, cum sulphurosa & unctuosâ refringant plus, quam alia corpora, quæ sint eadem densitate (*Newt. Opt. Lib. II P. II pr. 10*). Sic refractione major est in electro, quam in vitro cominui, licet fere triplo densius & ponderosius sit vitro electrum. Deinde liberat *Cartesium* a plagii crimine, ipsi in iridis negotio intentato, quasi theoriam ejus ex *Mani Antonii de Dominis* libro descripsisset. Rariorem *Antonii* librum postquam reperit, vidit in eo multa, cum primis Opti-

cæ legibus aperte pugnantiâ, nullam omnino veram refractionis theoriam, & nihil plane ad veram iridis originem faciens, præterquam quod, eam a radiis refractis & reflexis nasci, phialæ vitreæ exemplo confuse satis probat, & iridis circula-rem formam ostendit, ut *Cartesio* iridis primo explicatæ gloria illibata maneat.

Longius aliquanto illo de Iride carmine est alterum de Aurora boreali, sed æque venustum. In eo *Mairani* sententiam persequitur Autor, cujus laudes sub initium eleganti invocatione exponit, in qua hoc est:

*Et simul e stellis, simul e parnasside lauro,
Debita Pieriæ properant tibi ferta sorores.*

Sed ipsum Poema integrum describi oporteret, si egregia omnia excerpere vellemus, quorum plura etiam hic dissecta membra Poetæ eam, quam corpori inserta conciliant, venustatem non essent ostensura. Igitur & Poeseos, non frivolæ, sed eruditæ, & Philosophiæ, studiosis opus ipsum commendamus. *Boscovichii* Notis id debet, ut etiam profundiora scrutantes docere possit.

**CASTRUCCII BONAMICI COMMENTARIORUM
de Bello Italico Liber primus. Editio secunda, cui accedit
Præfatio CORN. VAL. VONCK ad Eminentissimum
Principem ANGELUM MARIAM QUIRINI, Biblio-
thecæ Vaticanæ præfectum, & Episcopum
Brixensem.**

Noviomagi, typis Henrici Heymans, 1750, 4.
Plag. 22 1/2.

Non jam recens est elegantissimus iste, & ad *Julii Cesaris* Commentariorum formam consignatus, liber, quem *Carolo Borbonis*, Neapolis ac Siciliæ Regi, consecravit Autor; inde verbis de eodem faciendis jure nostro parcimus. Recens autem accessit *Vonckiana* Præfatio, quam vel solam, in libri mentionem incidentes, tangemus. Tractat hæc ipsa tria præcipue momenta, Latinitatis Italorum & eloquentiæ laudes;
Justi

Iusti Lipsii censuram; & herois, quem veneratur Autor, literarii præconia. Rariori apud suos exemplo Pallada Musasque juxta *Ithenidem* collocat *Vonckius*, neque literas elegantiores præ gravioribus contemnit, aut solo nomine colit. Nec nos desperamus, futurum, ut ipse eximii aliquid illis pariter in spatiis præstet, si præsertim a restitutorum Latinitatis rivulis, unde forsitan illa *Hercules!* *medius fidius!* ita me *Dii boni* adamant! nonnullas propositiones incisas, verborumque correctiones ac lusiones, hausit, ad ipsos *Ciceronis*, & optimi cuiusque scriptorum, nec minus sanæ rationis ac religionis, fontes accesserit. Facimus cum ipso, novos antiqui Latii cives, quos ipsa patria lingua juvat, inter primi nominis majorum præstantissimorum imitatores referente. Sed nec cælo multum hic loci tribuimus, aliorum temporum ac locorum, quibus eadem olim laus erat, aut contrarii vituperatio, respicientes: neque ceteras Europæ cultioris gentes ita volumus exclusas, ut ne paria facientes passim conspiciamus. Quamvis multum absit, ut *κατ' ἀλήθειαν* disputantes, *κατ' ἀνδραπον* dicentem, ideo reprehendamus. Hinc nec illis in momentis diutius moraturi, *Vonckiana* potius vestigia sequemur. Allegat ille *Claudium Salmastrium*, *Jo. Hent. Bæclerum*, *Car. Sigonium*, *Jo. Ge. Gravium*, de quibus memoriæ sit proditum, eos Latine loqui veritos esse, quo vel inde, quanti sit ea facultas facienda, concludat. Miratur tamen inprimis de *Sigonio*, quem, nemo sit, qui nesciat, iis temporibus principatum pæne in Latine scribendo tenuisse, & intervallo proximo, veterum Romanorum ad gloriam accessisse; quem nimia quoque sui fiducia *Marco Tullio* de Consolatione librum supposuisse accepimus. Hic tamen Noster verius, eruditorum eum, examine honesto, prudentiam explorare voluisse, præ se fert; licet *Jo. Impertalis*, elegans scriptor, sed, fervore quodam dictionis, ultra, quam decebat, nonnunquam abreptus, ac declamatoris plerumque magis, quam Historici, stylum ostentans, hunc fucum celeriter detectum etiam fata maturasse *Sigonio*, contendat. Inde certe concludit Noster, eam fuisse a multis annis Italiæ gloriam, ut facundiæ laus semper

per propria manserit Itolorum, a primis majoribus veluti per manus accepta; cuius rei causa fatorum aliqua vis occulta potius, quam disciplina rectissimaque colendorum studiorum ratio, proponitur. Ceterorum cum iis comparat neminem, præterquam in una forte Gallia *M. Antonium Muretum*, unde vero, tanquam exemplo rarissimo, non peti possit argumentum ad id, quod plerumque fiat. Ipse *Iustus Lipsius*, hanc unam ob causam, cum, æqualia se præstiturum, desperasset, in contraria ruebat, & scribendi characterem eligebat, quo, secundum Nostri sententiam, omnem a se posteritatem, velut ab horribili quodam dæmonio, quod superare magis, quam admirari, deceat, avertit. Egerunt plures, ac nos ipsi, nominatim in *Miscellanets Novis Lipsiensibus*, de *Lipsii* Latinitate, tantum sane vituperanda, quantum elegantior doctrina vindicari debet. Nihilo minus eadem ita cepit Autorem, ut meliore genio scriptas Orationes repudiaret, & a *Melchioro Hatmnsfeldio Goldasto* sibi suppositas esse, contenderet. Quod vero mirabilius videtur, tam corrupta ratio dicendi reperit æmulatores, autors ipso peiores & corruptiores, quos inter vel solum *Erycium Puteanum*, & *Gelria Venloanum*, indeque popularem suum, appellat Noster. Ipse tamen *Lipsius* æmulus potius videbatur, quam autor, æmulus autem, vel priscorum & exoletorum, vel arrogantium quorumvis novatorum, & Romanæ dictionis corruptorum. Non modo *Senecam*, declamatorem, hic appellare licet, sed *Medabrensensem Philosophum*, & si quis eodem est deterior. At recte hic sentiens *Vonckius*, in re quoque majoris momenti, vituperat *Lipsum*, qui, non religione commotus, aut ob dissidium privatum, minimi certe faciendum, discesserit e Batavis, sed quod civili factioni, quæ tum periclitabatur, inconsultius sese immiscuisset, quo facto, post errores varios, Lovanium venit, ut novis se civibus suis gratiorem hospitem offerret, qui de *Constantia* scripserat, in negotio religionis inconstantissimus. Verum enim vero dextra, quam sinistra, repetere malimus, ad laudes Eminentissimi *Quirini* tanto lubentius accessuri, cum in iisdem, jure suo propagandis, *Acta* quoque nostra nominet

Vonckius. Nos sane maxime semper facimus Viros eruditos, licet magis nobis amica sit veritas; laudamus igitur, sed ita, ne blandiri videamur. Ac tantum abest, ut Eius *Quinti* præconiis aliquid decedat, si quid etiam subinde monemus, ut, recedere vel inde plurimum, existimemus. Novimus indolem erectam Eminentissimi Purpurati, quem & ipsam hocce propositum nostrum, prout sapientum, non corvorum, adamat iudicia, probaturn esse, confidimus.

OPUSCULA SUA ANATOMICA DE RESPIRATIONE, de monstris, aliisque minora, recensuit, emendavit, auxit, aliqua inedita, novas icones, addidit, ALBERTUS DE HALLER.

Gottingæ; apud Jo. Wilh. Schmidt, 1751, 8.
Alph. 1, sine Præfatione, cum Tabb. æn. 10.

Qui ante aliquot annos botanica sua scripta, de quibus tunc mentionem fecimus, collecta ediderat Cel. Autor, nunc anatomica pariter scripta singulari comprehendens volumine, omnibus iis, qui doctrinis bene cupiunt anatomicis, gratissimam rem egit: Paulo enim accuratius perspicenti, quæ hic proponuntur, opuscula, facile apparebit, ejusmodi in illis declarari anatomicas disquisitiones, vel physiologicas confirmari, quarum utilitas longe latèque pateat. Sed communito illud omnibus iis, qui singulari eum cura rerum inhærent persecutionibus; fatum, invidiam puta, & nosler expertus est Ill. *Hallerus*. *Senacus* enim in suo de Corde Tractatu; sicut alios, de Anatomie satis meritos, viros, ita etiam *Hallerum* nostrum, male habuit, ut compilatorem ac falsum minusque accuratum in describendis partibus virum appellare non erubesceret. Hæc autem potissimum causa fuit, cur in Præfatione, hisce Opusculis præmissa, illatas a *Senaco* sibi injurias non avertetet solum, sed, easdem etiam falsas esse, clare evinceret. De quibus omnibus eam ob rationem plura hinc notare non possumus, quod sine uberiori expositione partium, a *Senaco* descriptarum, & in *Hallero* taxatarum, intelligi nequeant.

queant. Possemus etiam ipsorum, qui in hocce libro continentur, scriptorum ulteriori supersedere recensione, cum pleraque eorum non sint nova, sed diu ante comparuerint, & veris Anatomes antea satis sint cognita, nisi & nova accessissent quaedam, & alia sic mutata essent, ut a prioribus multum differant. Continentur autem *tredecim* in hoc volumine scripta, quorum duo nova sunt, reliqua jam ante edita. De singulis pro eo, qui Autori placuit, ordine quaedam adducemus. *Primum* igitur est de Diaphragmatis musculis Dissertatio, quam, incitante eum Cl. *Schreiber*, conscribere coeperat Cel. Autor, & expositis diaphragmatis definitione, nexu, structura, fibris, vasorum transcendentium natura, & utilitate, adjecta quadam icone, quam ante eum *Bartholinus* quoque, haud tamen sufficientem, dederat, Bernæ A. 1733 ediderat. Hæc completa admodum diaphragmatis expositio, in paucis mutata, iconem tamen non adjunctam habet, quoniam huic, cognitis quibusdam erroribus, emendanda, nitidiusve proponenda, in *Iconum anatomicarum*, ab ipso editarum, *Fasciculo primo* multum studii adhibitum ab *Hallet* est. Tum sequuntur experimentorum anatomicorum de respiratione Pars prima & tertia, deinde eorundem Pars altera. Occasionem huic instituendis præbuit illa, quæ nunc per aliquot annos Nostrum inter & Ill. *Hambergerum* agitata est, controversia. Quæ, cum aliquanto acerbius tractaretur, eos, qui eruditos vix deceat, asperiores stimulos acrimoniæque vim delevit, ea tantum retinens, quæ ad ipsas, de quibus controversitur, sententias pertinent, momenta. Pars I Gottingæ jam edita est A. 1746, altera ibidem anno subsequenti; utraque autem recusa exstat in mutuis, ad hanc controversiam pertinentibus, scriptis, Jenæ A. 1748, 4, editis. Tertia nunc accessit Pars, quæ sub nomine Diarii experimentorum, in vivis animalibus factorum, quarto loco in his Opusculis proponitur. Hæc nova est, & experimentorum seriem ab A. 1746 ad A. 1750 complectitur, quibus omnibus id egit Clariss. Autor, ut ex vivis animalibus dissectis cognosceret, utrum aer sit pleuram inter at-

que pulmones, an externi æque ac interni intercostales musculi eodem agant tempore, vel destinatas, sibi que, ut Ill. *Hamburgerus* vult, contrarias & oppositas, producant actiones. Ita tamen in omnibus experimentis suam corroborari opinionem deprehendit, ut, ab illa quo recedat, alteramque assumat, ne minima quidem superfuerit ratio. Sunt deinde & alia simul annotata in his experimentis, in vivorum dissectione observanda, phaenomena, quæ & structuræ partium illustrandæ, & utilitati earum eruendæ, favere poterunt, præsertim cum in diversi generis animalibus fuerint suscepta. Vetusissimorum Medicorum in exercenda Anatomie studium exiguum est, vel saltem non evidentibus semper historicis momentis confirmatum; *Hippocratem* tamen secuisse humana corpora, ut, quæ per naturam, aut præter eandem, homini insunt, cognosceret, indubium reddere variis, ex ipsis ejus scriptis desumptis, demonstrationibus, in singulari edito Programmate Gottingæ A. 1737 conatus est *Hallerus*, quod, hic recusum, *quintum* in ordine est. Excipit hoc *sexto* loco anatomie foetus bicipitis, ad pectora connexi, primum edita Tiguri A. 1735, nunc variis in locis mutata & aucta. Monstrorum enim haud raræ, ab aliis exhibitæ, & solertissime ab Autore nostro collectæ, descriptiones diversissimis de illorum ratione originem dederunt conjecturis. Illud monstrum, quod hic describitur, humanum fuit, cujus intrinsecæ viscerum differentiz, potissimum cordis atque vasorum majorum, nitidis in iconibus, hic adjunctis, conspiciuntur, quibus in eam deductus est Autor sententiam, has ipsas fabricas certissimum præbere testimonium, a primis monstra delineata esse principis, non vero sensim fieri, & casu enasci. Cujus sententiz plura momenta, ad eam confirmandam facientia, continet duorum monstrorum anatomie, olim A. 1742, Respondente *Rollino*, disputata Gottingæ, *septimum* hic occupans locum; quorum alterum potest in omnibus partibus, excepto capite, duplicatum, alterum eadem, sicut, antè reliquis simillimum, posterius inter crura naturalis fabricæ intersertam gerens caudam, ex crure factam unico, sed duos in pedes fissa. Quibus adjungimus

gimus *ostavum* scriptum de fele capite semiduplici, eodem anno editum, & *nonum* de fœtu humano septimellri, sine cerebro edito, nec non *decimum*, quo hanc suam sententiam contra *Lemery* & alios defendit *Hallerus*, utrumque ibidem A. 1745 evulgatum. Tot enim argumentis convictus, non ex compressione in utero, ut plerumque putatur, monstrorum genesis deducendam esse, sed ob mirabilem vasorum coalitum communicationemque certissime delineata illa præexistere, credit. Sequitur deinde *Strena anatomica*, nuperrimarum nempe observationum ex *Theatro Gottingensi Fasciculus*, A. 1740 conscriptus, in quo varia congestaprehendimus, vel plane nova, vel cognitæ jamjam partes magis illustrantia. Agitur scilicet in illo, ut breviter tantum partes adducemus descriptas, de duplicatura peritonæi, de vesicæ urinariæ figura, de media inter chorion & amnion, fœtus involucris, membrana, de hepatis fœtus & adulti differentia, de ductu pancreatico duplici, de glandulis variis conglobatis, de invaginatione intestinorum, de facili injectæ massæ in venam portarum exitu in intestina, de ductu *Botalliano*, de arteriarum bronchialium, œsophagæ, intercostalis superioris, diversa origine, de peculiaribus, a splenica ad ventriculum abeuntibus, vasis, tandemque de variis arcus aortæ ramis. Illa tandem, quæ *duodecimum* scriptum est, hic exhibitum, *Oratio de amœnitate Anatomæ*, demonstrat, quantâ ab Anatomæ expectanda sit utilitas, tot tamque elegantibus a diversis Autoribus illustrata inventis. Ultimo autem loco illa repetitur *Observatio de nova tunica*, pupillam fœtus claudente, cujus etiam icon adjungitur, quæ olim jamjam in *Actis Soc. Reg. Upsalensis* A. 1742 erat proposita. Primum hujus membranz inventorem, *Wachendorffium*, postquam adduxit, ejus fabricam vasculosam accuratius exponit, variisque experimentis confirmatam sistit. Ad finem libri catalogum scriptorum suorum genuinorum addidit Ill. Autor, quod alieni aliquando laboris fructus sibi tribui intelligeret. Præcipua, quæ ad hæc opuscula pertinent, momenta dum adduximus, neminem fore putamus, quin suo Autore, & plausu publico, dignissima judicet.

*MIRTISBI SARPEDONII, PASTORIS ARCADIS,
de vera Atticorum pronuntiatione ad Græcos intra
Urbem Dissertatio, qua cum ex Hlitoria, tum ex veterum
Græcorum Latinorumque testimoniis, perspicue ostendi-
tur, quam longe hodierna Græcorum pronuntiatio
a veteri discesserit.*

Romæ, ex typographia Hieronymi Mainardi, 1751, 4.

Plag. 6 1/2.

Romæ nuper agitata fuit controversia de vera pronuntiatione literarum Græcarum, & aliquot ea occasione libelli in unam alteramque partem prodierunt. Hujus Autor, qui vero nomine *Fridericus Reiffenberg* appellatur, S. J. Sacerdos, sententiam rogatus, demonstrare voluit, veteres Græcos *Platonis & Demosthenis* æquales, non eo modo, quo hodie Græci, & omnes Jotacistæ, vel Reuchlinistæ, solent, sed illo altero, quem *Erasmus* cum suis optavit, pronuntiasse. Primo loco id evincit e loco *Platonis*, quem præterminissimum ab omnibus, qui hoc argumentum tractarunt, fuisse, miratur. Colligitur ex illo loco (in *Cratylō*, est), *ει & η & ι* diversis modis enuntiata fuisse. Ait ibi *Socrates*, *ει μὲν ἀρχαῖοι τῶν ἡμερῶν ἐκάλεον, οἱ δὲ (ἰεώτεροι videtur excidisse) ἐμίξαν εἰ δὲ ἰὺν ἡμέραν*. Literam *η* ad *ε* propius, quam ad *ι*, accessisse, testimonio *Terentiani Mauri* probat, qui ait: *Litteram ε* videmus esse ad *η* proximatam, sicut *ο* & *ω* videntur esse vicina sibi. *Temporum momenta distant, non soni nativitas*. Deinde tollit objectionem alterius partis, gentem Græcam tenacem veterum rituum esse, Græcos hodiernos ubique terrarum eodem modo pronuntiare, & a multis jam Seculis, ab imperio inde Byzantino, sic, ut hodie faciunt, pronuntiasse; tantæ mutationis autorem ætatemque nusquam tradi. Exemplum Romanorum his opponit Autor, qui tanto in studio conservandæ suæ linguæ impedire tamen non potuerint, quia in tot dialectos transformaretur. Facile idem Græcæ quoque pronuntiationi contingere potuisse, quod Græcæ linguæ contigit, a colluvie barbarorum quarto & sequentibus

Seculis

Seculis in orbem Romanum irruentibus. Sensim talia, neque uno autore, irrepere; humanas res fluxas esse. Porro β non ut f , sed ut b , Latium pronuntiarum debere, cum ex aliis, tum e loco *Ciceronis* illo noto, in Epistola ad *Petrum*, demonstrat, quo is voces *bini* & *Bnei* comparat. *Bini*, non *usni*, neque *fini*, scripsit *Cicero*. Ne autem idem locus illis favere videretur, qui *ei* ut *i* effertur, ostendit, *Ciceronem* *binei* scripsisse, ex more veterum Latinorum, cui testis est *Gellius* XIII, 5; & nominativorum pluralium per *ei* exarandi, ut *magni amici* in genitivo singulari, *magni* & *amicos* in nomin. plurali. Allegat porro *Plutarchi* locum e *Quest. Gr.* a nemine adhuc in hanc rem adhibitum, quo ait: Φ *litera Delphi pro β non utuntur; sed loco π . Scilicet enim π *απειν* & *βαπειν*, π *απειν* & *βπειν*, dicere; π *ύσιος* & *βύσιος*. Inter argumenta, η ut e longum fuisse pronuntiatum, hoc est: Si η ut i pronuntietur, non habuisse Græcos e longum, quod in lingua tam ubera, varia, & auditu jucunda, probabile non sit. Testes quoque allegantur præter alios *Montfauconius*, qui in Codice MS. Seculi VII, in quo Græcum Alphabetum latinis literis fuit exaratum, *beta*, *theta*, non *vitā*, *thita*, invenit, & *Martianus Capella*, qui ait: e *cum corripitur*, ϵ *ψιδεν* est, *cum producitur*, *eta* est, & *Plato* denique, qui η *εως* ab ϵ *πως*, & η *ρα* ab ϵ *ρατι*, derivat, & innumera tandem exempla vocabulorum Græcorum, in linguam Latinam receptorum, in quibus η non ut i , sed ut e longum; effertur: *Exegesi*, *Mathefi*, *Schema*, *Tragma*, *Academita*, *Allegoria*; γ propius ad u , quam ad i , accessisse, id eo contendit, quod Latini Græcas voces, per e scriptas, per u exprimant, ut *Sibilla* pro Σ *βυλλα*; & in suis quoque γ & u promiscue habeant, ut *Sylla* & *Sulla*. α *υ* & ϵ *υ* olim ut *au* & *eu* sonuisse, demonstrat ex *aura*, non *asra*, *austerus*, *eurus*, *euge*, *pentateuchus*, &c. distinctum quoque fuisse inter e & o , demonstrat ex loco *Thucydidis*, ubi de peste Attica loquitur, & λ *υ* ϵ *ν* atque λ *ο μ ϵ *ν* in pronuntiatione discrepasse, testatur. Capite IV *secunda Partis* (tribus enim opusculum constat) respondetur argumentis R. P. *Gregorii Placentini*, qui, edita non ita pridem de eodem argumento *Dissertatione*, pronuntiatione.**

tiationis novorum Græcorum causam egerat. *Tertia* denique *Parte* quæstionibus respondet Autor: Habuerintne Græci accentus, & adscriptine fuerint, aut saltem in sermone usitati, & num in carminibus pariter atque in prosa. Olim adscriptos fuisse accentus, negat autoritate Codicum manuscriptorum, quotquot hodie exstant antiquissimi, accentibus carentium. At, fuerintne accentus inter loquendum adhibiti a quantitate syllabarum diversi, non liquere, ait; probabile tamen sibi fieri ait, fuisse aliquos, idque ut credat, se induci cum exemplo *Auseni*, qui in voce *tetragonum* ρ corripit, & antepenultimam producit, tum illo *Demosthenis*, quem *μιάδωτος* accentu in antepenultima posito reprehendisse fertur populus Atheniensis, gravem ultimæ imponens. Credit nihilo minus, a Grammaticis, declinante jam lingua Græca, vocibus accentus appingentibus, sæpe peccatum, & a veteri modulatione discessum fuisse. Verum, carmina non secundum accentus, hodie adscriptos, aut olim in sermone usitados, sed secundum quantitatem syllabarum, recitata fuisse, putat; quia vulgaris accentuum positio metri legibus sapissime adversatur, & aures offendit, longiores, aut breviores, faciendo syllabas, quam iudicium aurium postulat. Tandem in Corollario addito inquit Autor, quænam sit hodie via in pronuntiando eligenda. Debere, ait, unumquemque ad scopum respicere, quem sibi præfixerit, eique se accommodare. Qui tantummodo legere velit Autores Græcos, illi se pronuntiationem veterem *Erasmatianam* commendare. Si cui vero animus, aut opus, sit, cum Græcis novis colloqui, eligendam illi esse alteram methodum; quia alias neque illos intellecturus sit, neque ab illis vicissim intelligi queat.

LE THEATRE OUVERT, OU PUBLIC, etc.

Id est,

THEATRUM, PUBLICE APERTUM, AUT TRAGÆDIA & COMÆDIA, ubi, post enarratam originem utriusque, regulæ suppeditantur accuratiores, quibus

quibus observatis, commodum hic judicium ferri queat.
 Opus varii generis personis utile, singulatim autem
 iis, quæ spectaculis interesse solent, duabus Partibus
 distinctum, & ex Anglica lingua
 conversum.

Parisiis, apud Jac. Franc. Quillau, filium, 1750, 8.

Plag. 12 1/2.

Titulus Anglicani libri est: *The Stage opened to the Publick,*
 cum Gallico consentiens. Prior Pars habet Capita XIV,
 posterior IV. Agitur initio statim de Poesios, imprimis Tra-
 gœdiæ, rerumque huc spectantium, originibus. Cum festis die-
 bus interseriret eadem, fabulas addiderant Philosophi, quæ
 primam constituere Philosophiam, quo nomine Poesia
 celebrat *Strabo Lib. I*, ubi simul Stoicorum invenitur esse
 tum, quod sapiens solus bonus sit Poeta. Poesis eadem fa-
 bulosa principia faciebat institutionis puerilis. *Homerus* usum
 illum fabularum, generatim introductum, invenit, & admira-
 bilibus modis usurpavit, extraordinarium illud, de quo *Strabo*
 loquitur, & quod infinitum addit delectationibus incrementum,
 conjungens. *Margites Homeri*, satiram miscens, quasi pri-
 ma stamina præbuit Comœdiarum, ut Tragœdiis *Ilias* & *Odyssæ*
 possunt accommodari. Qui deinceps vixerunt Poetæ,
 vel ad genus panegyricum hymnorum, vel ad cantiones
 injuriarum & obscœnitatis plenas, inclinati, Tragœdiis, aut
 Comœdiis, occupabantur. Ejusmodi ludorum amor & alias
 gentes interno velut instinctu videtur occupasse. De Chi-
 nensibus idem *Acosta* memorat *Amer. P. I Lib. VI Cap. 6*. Ce-
 terum Tragœdiæ, strictim dictæ, fuisse creditur *Æschylus* in-
 ventor. Hic alteram personam adjunxit, & theatrorum,
 neque minus exornationis, autor fuit. Idem & reliqui tem-
 poris illius Poetæ tragici simul in scena primarias ipsi per-
 sonas exhibere. Neglexit illud *Sophocles*, ideo saltem,
 quia voce destituebatur. In scenam æque prodierunt *Æschylus*

Pag. 4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

17.

18 seq.

25.

- Cap. 2 *ner & Aristodotus*, insignes Atheniensium Oratores, cum
 pag. 28. aliis primariis viris. Inde pergitur singulatum ad Tragedi-
 29. as & partes, ex quibus componitur. Describitur eadem,
 quod sit imitatio actionis gravis, initium, medium, ac finem,
 30. habentis, sive totius, ut & iustam præ se ferentis magnitu-
 31. dinem, sive durationem, stilo gratum in modum numeris,
 versibus, harmonia; colligato, quæque sine narrationis præ-
 32. sidio, commotionis animorum tectorisque via, purgat in no-
 33. bis easdem perturbationes, & hujusmodi quasvis. Distin-
 34. guitur his posterioribus verbis ab heroico carmine, quod
 35. narrat, sibi que propositam habet admirationem. Genera-
 36. tim Poësis duos summos excipit usus, ut mores hominum
 37. efficiat mansuetiores, quod *Orpheus, Linus, & Homerus*,
 præstiterunt, utque sensus eorum subordinet rationi. Cete-
 38. rum in Tragedia Musica versusque non sunt absolutæ ne-
 cessitatis, multo minus corporis ad numeros musicos motiones,
 aut saltationes. Mox singulatum explicantur argumenti
 Cap. 3 constitutio, trium partium, ut & totius ac perfecti, defini-
 pag. 54. tio plenior, pulchritudinis partium ac proportionis deter-
 minatio, tandem extensio materiæ, duratioque representa-
 Cap. 4 tionis. Accedit unitas argumenti, neque minus integritas
 pag. 60. actionis, quæ partium quantumvis esse colligatio deberet.
 61. Prior non est confundenda cum unitate personæ, qua
 parte *Thesiodor & Heraclidor* autores, cum aliis quibusdam
 heroicis Poëtis, decepti fuerunt. Id quod tanto magis
 Cap. 5 mirandum, postquam *Homerus* atque *Virgilius* scripserunt,
 pag. 65. ideoque nec *Statio* condonandum idem *Actiliodor* vitium.
 At nos, secuti propositum, indicamus, deinceps explo-
 rari, utrum veritatem, an verisimilitudinem, sequi de-
 beat Poëta; quæ sit hujus & Historici differentia, quæve
 carminis utilitas major, quam Historiarum; num omnium
 personarum sanarum nomina Tragedia debeat invenire;
 num fabulæ receptæ sint omni tempore sequendæ; quo
 modo Poëta sit argumenti sui dominus; num Historia vera
 possit argumentum esse Tragediæ; quid de fabulis episodi-
 cis

cis observandum; quo modo fabula stuporem gignere debeat, & hujusmodi alia, Receptas fabulas sequi, minus esse necessarium creditur, alioqui *Sophoclis* Oedipus & Electra, *Cornelii* Cinna Horatiique, *Racini* Phœdra & Iphigenia, non nisi sapientes delectarent, quæ tamen rudes pariter capere solent. Oedipus ille, stuporis excitati gratia, felicissimum omnium argumentum existitisse censetur, cum, quicquid accidit infortunato Principi, singularem insinuat providentiam divinam. Sequitur divisio fabularum in simplices & implexas. Huic tractationi junguntur mutatio fortunæ cognitioneque personarum, cum variis suis generibus Tragediæ divisio, tres præsertim in partes, initium, medium, finem, vel implicationem & explicationem nodi; characteres, quos eligere Tragedia debet, quo sit perfecta, non sine perquisitione, num simplex esse debeat, an duplex, num *καταστροφῆν* habere faustam, an funestam. Duplices quidem esse potius comicæ, quam tragicæ, putantur, & earum origines pervestigantur; quem etiam ad modum iudicii bonæ Tragediæ accensetur, ut æque sapientibus placeat ac ignorantibus. Adhuc inquiritur, unde terroris ac misericordiæ plenum nascatur, & eorum detegitur error, qui tale quid per decorationem, aut incidentia monstruosa, concitare voluerunt. Ostenditur autem, quæ sint incidentia terribilia, vel ad misericordiam eliciendam comparata, quæ ratione gerere se debeat Poeta, ne fabulas, semel receptas, in primariis momentis, & ad rem maxime faciendis, commutet. Inprimis, cum tria sint atrocium actionum genera, quæ potius conveniat Tragediis, exploratur, atque probatur, actiones atroces defectu laborare, quæ concipiantur, non vero perficiantur, argumentorumque tragicorum raritas cum suis causis indicatur. Additur porro, qui sint mores Tragediarum, eorumque conditiones quatuor. Primum occupat locum bonitas morum, quæ quo modo sit explicanda, disputatur. Decet hic utique sequi necessitatem, aut verisimilitudinem, ut in argumento. Nec ubi-

Pag. 71 seq.

77.

Cap. 6

pag. 78.

Cap. 7

pag. 80.

Cap. 8

pag. 86.

Cap. 9

pag. 97.

Cap. 10

pag. 107

Cap. 11

pag. 111.

Cap. 12

pag. 121.

- vis excludantur machinæ, quæ quibus locis sint adhibendæ, docetur, nec minus qua ratione tolerabilia sint incidentia præter rationem; qua ratione verisimilitudinem conservare debeat Poeta; quando præferri debeat eadem veritati. Habet quoque Poeta cautiones observandas, ut bene slectat argumentum, ut & laudabiliter formet characteres atque mores; quod ut eo melius procedat, requiritur ingenium excellens, furoreque poetico concitatum. Agmen denique claudunt sententiæ, loci communes, actio tragica. *Parr*
- Cap. 13. pag. 132. *altera* considerat Comœdiam, ejusque præsertim historiam; sive mutationes & fata, hinc differentiam notatu dignam a reliquis operibus eruditis, post regulas Comœdiæ generalis, maximam partem & alibi jam suppeditatas, ac denique disquisitionem, an Tragedia difficilior sit elaboratu, quam Comœdia. Ridiculum inprimis ad essentiam Comœdiæ refertur; major autem difficultas, aut facilitas, ad animi, sive genii poetici, diversitatem.
- Cap. 14. pag. 147. *Cap. 1. pag. 147. Cap. 2. pag. 2. Cap. 3. pag. 166. Cap. 4. pag. 171.*

ELOGIUM JACOBI PHILIPPI D' OR-
VILLII, Viri Celeberrimi.

Ut *Dorvillii* laudes hoc loco celebremus, cum institutum nostrum, Manibus virorum doctrinis illustrium in his Annalibus parentandi, tum præclara Viri de literis humanioribus merita, flagitant, doctissimi denique *Petri Burmanni*, junioris, Oratio, memoriæ ejus dicta & dicata, nuper typis excusa, invitat. Antiqua oriundus gente, quæ ante duò Secula in Provincia Gallica florebat, vidit *Dorvillius* primam lucem Amstelodami A. 1696 die 23 Julii, ibidemque literarum primum gustum ab *Hogstratano* & *Hemsterhuisio*, Viris Clarissimis, accepit. Quem pater, mercator, arti suæ destinaverat, eum *Burmannus* senior studiis Musarum vindicabat. Anno itaque 1715 Leidam in disciplinam dicti modo literatoris concedebat. Quæ in schola exacto quinquennio, post frequentatos Græcarum & orientalium literarum doctores dexterri-
mos, *Jacobum Grenovium*, *Heymannum*, *Schafsum*, celeberrimos-

rimosque Jctos, *Schultingium* & *Noodtium*, capessēbat A. 1721 summos in utroque Jure honores, & Hagani migrabat, forensis causidicinz discendæ & exercendæ studio. Sed secus cecidit. Inescatus eruditis mercibus & spectaculis, quibus abundare Angliam, superiore anno viderat, desidiæ domesticæ impatiens, animum adjiciebat ad peregrinationem, & trajecta Gallia Belgica, Parisios ibat A. 1723. Nexa ibi cum *Montfauccio*, *Botvino*, & aliis præclaris viris, amicitia, illustrisque deinceps, quotquot urbium & Bibliothecarum Francicarum præstant, & in celebritate sunt, revoluta anno patriam repetebat. Unde, post interpositam aliquot mensium quietem, rursus Britannos salutabat. Ruente anno 1725 reversus domum, anni proxime secuti æstate, magnum illud opus aggressus est, quod inter decora, quæ vitam, ab ipso actam, illustrant & commendant, loco postremo collocari profecto non debet; iter puta triennale per Galliam denuo, Italiam, Siciliam, Germaniam denique. Non vacat nobis, urbes, *Dorvillio* delibatas, cum *Cl. Burmanno* omnes obire, non eruditos nominare, quos ille salutavit; non Bibliothecas, quas excussit, non manu exaratos Codices, quos tractavit. Hæc qui scire avent, ipsum adeant facundum Oratorem, dignum *Dorvillio* præconem, Id dixisse sufficiat, in hoc itinere comparatas fuisse opes, quas larga manu secutis temporibus per libros cum suos, tum amicorum, profudit & explicuit. Natum tunc & conceptum *Iter Siculum*, nata *Anthologia*, nati *Theocritus* & *Charito*, ne de minoribus dicamus, quæ partim absoluta edidit, partim affecta in schedis reliquit. Redditum laribus suis, Consules urbis Amstelodamensis Gymnasio suo Illustri asserebant A. 1729, illi olim per *Vossios*, *Barlecos*, *Francios*, celebri. Munus, humaniores literas in eo docendi, orsus die 22 Maji A. 1730 Oratione, typis excusa, *de felici Mercurii cum Musis contubernio*, quod ipse & frater junior, *Petrus*, exemplo suo comprobant, per duodecim annos dextre gessit in patriæ gloriâ, civiumque & bonarum artium emolumentum. Anno autem 1742 eo se sponte abdi-

cavit, titulo & ordinis honoribus sibi servatis, suumque in locum suffici curavit toties jam laudatum *Burmianum*, Fra-
nequetra accitum. Id autem eo fecit consilio, ut lucubrati-
ones, jam dudum animo conceptas, aut etiam inchoatas, per
otium perficeret, expolitasque luci daret; ut sibi vacans de-
nuo lustraret, recenseret, explicaret, & in commune bonum
sive per se, sive per alios, exprimeret literarias opes, ma-
gno studio & ære conquiritas in itineribus suis, & conge-
stas tanto numero, ut, qui de veterum librorum, nascentis
typographiæ fœtum, manuve exaratorum Codicum, aut
cum MSis collatorum, item numerorum, marmorumve, co-
pia cum eo contenderet, privatus homo in Belgio non
esset. Tantis ergo cum nollet opibus incubare invidus, ac
solus scui, humanitate promptoque communibus studiis infer-
viendi animo vincere omnes nitens, factum ex eo fuit, ut
docti hujus ætatis homines, si quid in Græcis Latinisve
molirentur, ad *Dorvillium* confugerent, liberalem erudita-
rum opum promum condum, & ab eo symbolas haud con-
temnendas obtinerent. Testes *Josephus, Lucianus, Libanius,*
Diodorus Siculus, Aristophanis Plutus Hensterkustanus, Fragmenta
Sapphus & Poetriarum Græcarum Wolfiana, Musæus, Colu-
tus, Glossæ chemicæ Bernardine, Liviæ, Casar, Virgilius,
Lucanus, Suetonius, Poetæ minores, Phædrus, Frontinus, Pli-
ni Epistolæ, & alii, qui omnes per ipsum comitiores & au-
ctiores prodierunt. Facile hinc æstimatu sit, quanto studio
vir docti eum amaverint, quantis laudibus celebraverint,
quàm frequens per literas commercium capitalia quæque in-
genia, illarum regionum, quas peragraverat, ornamenta
cum eo excoluerint. Inter ea, quæ ipse de suo largitus
fuit, ordine temporum primum est opusculum de antiqui-
*tatibus & monumentis Deliacis, insertum illis *Miscellaneis**
**Observationibus criticis*, quas, ab eruditis in Britannia viris*
edi coeptas, recudi, & augeri, atque continuari, curavit, a doctis
*Belgis, seniore *Burmanno* sub initia curæ hujus socio, post*
ejus excessum vero solus. Produxit hanc telam usque ad
vitz finem, oppressus a fato, cum novi voluminis editio-

nem pararet. In eadem collectione multæ leguntur animadversiones, ab ipso profectæ, & litera B signatæ, nec non Dissertationes aliquot, quibus antiquas Inscriptiones illustravit, uti & *Rhemius Palamon*, Latinus Grammaticus, olim Ineditus, de Sermonum differentiis. In *Vanno critica*, secundo ipsius opere, si læcessitus justæ iræ stiloque ferocienti indulsit, id intra veniam est, satisque compensant & delent utiles doctrinæ, quibus acerba convicia non tam temperavit, quam obruit. Denique merebatur adversarius flagellum vel immitius. Pocmata fratris, aucta suis, A. 1740 nitidissime excudi curabat, egregie de Musis, & staterna memoria, eo meritis. Decennio post prodire in læcem primus jubebat *Charitonem*, Græcum amatoriarum narrationum scriptorem, uberrimis Commentariis, eruditione Græca refertis, a se instructum. Vix est ullus antiquus Scriptor Græcus, cui lucem ibi opemque non attulerit, sed præ ceteris bene mereri de *Manetbone*, ignoto & derelicto Poeta, studuit, *Heliodorum*, *Alciphronem*, alios, novis supplementis locupletavit, & ingentem numerum Epigrammatum ex *Anthologia* inedita protulit. Magna quoque pars *Itineris Siculi* vivo ipso typis excusa est, tabulæ certe omnes, quibus instruere splendidum illud opus volebat, sub ejus oculis in ære cælata. Parabat quoque grandes Animadversionum & Castigationum libros ad *Muratorii* Thesaurum Inscriptionum. Interceptam horum spem esse, vehementer dolent eruditi, sed adhuc magis, *Anthologie* Græcæ per fata non licuisse, ut dexterrimis ejus manibus integra & omnibus numeris perfecta prodiret. Iidem *Theocriti* vices dolent, cujus obtinendi, quam fecerat ille, spem secum abstulit. Ajunt, ipsum quoque *Catullo*, *Tibullo*, *Propertio*, curarum partem aliquando tribuisse. Sed hæc cum ceteris aut invidit nobis fatalis fors, aut edendi curam & gloriam servat aliis. Comis erga omnes & officiorum promtus, munificentiam erga literarum studiosos, a bonis fortunæ destitutos, exemplo testatam fecit non uno; amorem autem viri erga literas, studiumque laudis, bonis artibus

bus partæ, demonstrant ultimæ ejus tabulæ, quibus filius, quem unicum reliquit, hæres quidem amplissimarum opum scribitur, eique per vitam usus & possessio Bibliothecæ, numerorum, marmorum, conceditur, post ipsius autem fata Bibliothecæ Batavæ, quæ Leidæ est, ea adhibentur. Sustulit eum die 14 Septembr. A. 1751 morbus haud diuturnus, & per initia carere visus periculo. Memoriam ejus ætatem literarum esse æquaturam, dubitare nefas est. Ut autem, quæ reliquit affecta, ingenii monumenta, etiam si præcipua saltem, Libitinam & commune fatum præstantium operum evadant, incidantque in manus fidas & doctas, a quibus decus, & perfectionem, & lucem, nanciscantur, id cupiunt, id optant omnes, qui nomini *Dorviliano*, qui literis, ab eo cultis, bene volunt.

NOVA LITERARIA.

Prodiit hoc anno Amstelodami, aut Swollæ, nitidis excusa typis, absque indicio loci, plagula singularis formæ octuplicis, continens *Friderici Ludovici Abreschi* dilucidationes aliquot ex *Thucydidis Libro I.* Doctissimus earum Autor, post edita non pauca, neque contemnenda, documenta, quibus suam Græcarum literarum peritiam probatam dedit, *Thucydidem* quoque uberi Commentario illustrandum sibi sumsit. Cujus operis in gustum atque specimen selectas has observationes luci publicæ voluit exponere, bibliopolam circumspiciens, qui sumtus excudendo faciat. Plenum id fore scitis observationibus, & Viri fama, & hoc ipsum specimen, nobis persuadet. Nulli ergo dubitamus id orbi erudito commendare; confidimusque, haud defuturum esse bibliopolam, qui præclaro illo munere quanto citius nos beat. Ingressus est Vir Cl. amplum campum, in quo non tantum explicare suas copias, sed illam quoque præcipue monstrare, poterit, qua pollet, dexteritatem, intricatos quoque Autorum vexatosque locos a vitii suspitione liberandi, commoda interpretatione emolliendi, dictionesque insolentiores allatis aliorum similibus vindicandi. Diligenter ipsum trivisse Græcos Codices, & in iis, quæ cuique propria sunt, sedula manu, & ad emendandum non pruriente, enotasse, *Thucydidem*que, si quis alius, impeditam & pæne solocam elocutionem affectasse, non facile erit, quem lateat. Habebit igitur *Abreschius* satis & super, quod agat. Speciminis hujus ut specimen exhibeamus, non arbitramur opus esse, cum in manibus doctorum hominum & *Aeschyleæ* & *Aristophanestæ* Lectiones versentur, quibus & hoc specimen, cum ipso instituto *Thucydideo*, proflus est simillimum.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti Anno MDCCLII.

CODICES MANUSCRIPTI BIBLIOTHECÆ REGII Taurinensis Athenæi, per linguas digesti, & binas in Partes distributi, in quarum prima Hebræi & Græci, in altera Latini, Italici, & Gallici. Recensuerunt, & animadversionibus illustrarunt, JOSEPHUS PASINUS, Regi a Consiliis, Bibliothecæ præses & moderator, ANTONIUS RIVAUTIELLA & FRANCISCUS BERTA, ejusdem Bibliothecæ Custodes. Insertis præter quibusdam Opusculis, hæcenus ineditis, adjectoque in fine Scriptorum, & eorum operum, Indice, præter Characterum specimina, & varia Codicum ornamenta, partim ære, partim ligno, incisa.

Taurini, ex Typographia Regia, 1749, fol. 189j.

Tom. I Alph. 5 plag. 15, Tom. II Alph. 5 plag. 20, cum Tabb. æn. 5.

Magnas merentur laudes, magnamque ineunt gratiam, præsertim ab Historiæ literariæ studiosis, illi, qui notitiam thesaurorum, quos penes se habent, literariorum publicè produnt. Sed majores merentur atque inveniunt laudes gratiasque illi, qui thesauros suos rogantibus, & in commune bonum conversuris, non invident. Fuerunt enim ab omni tempore, & sunt adhuc, qui beatos se tum demum existimant rariorum monumentorum possessores, si ea ipsi soli tenent; qui, editis Catalogis Bibliothecarum suarum, postquam moverunt eruditæ salivam, usum negant, maluntque sua tineis & muribus & pulveri escam, quam

doctis oculis gratum pabulum, p̄mittere. Nos quidem nulli dabitamus, Catalogum hunc manusccriptorum Codicum Taurinensium, ideo regla cum magnificentia, & splendore, Parisicis sc̄m imitante, fuisse eduum, ut docti homines ad eorum usum appetendum percipiendumque invitarentur. Neque porro ea de re dubitabit, quisquis timentes in toga sagoque virtutes, & amorem non in arma, quam in literas, majorem, quibus Serenissimus Sardiniae Rex claret, haud ignoraverit.

Celebrata fuit ab aliquo tempore Taurinensis hæc Bibliotheca scriptis atque sermonibus doctorum hominum, quorum aliqui idem pass̄ fuerunt, quod rerum incompectarum iustatoribus contingere solet, ut scilicet eam in majus, quam par & verum erat, extollerent; quod ab edito Catalogo nunc tandem patuit. Auditi profecto fuerunt narrantes, in hæc Bibliotheca latere Codices optimæ notæ, & antiquissimæ ætatis, *Xenophonis* & æqualium Autorum. Verum inspectio Indicum docet, vanos eos fuisse rumores, vanas spes, e cupiditatibus illorum hominum natas. Oppido rari occurrunt hic Autores, non Christi dicimus ætatem, sed ipsum, quod appellant, medium ævum, excedentes. At, quamvis hæc quidem in parte fallat, si non publicam, privatam certe, quorundam expectationem, hæc Bibliotheca, compensat tamen hunc defectum aliorum insignium monumentorum, quibus recentior tam Byzantina, quam Italica, Historia illustretur, copia. Quod ut pluribus constet argumentis, paulo post efficerè studedimus.

Post diuturnam hujus Bibliothecæ ignorationem, neglectamque, primus eam in famam misit *Cel. Psaffius*, Tubingensis Theologus, qui, cum sub præsentis Seculi initia una cum Sereniss. Duce Wirtembergensium, ejus studia tum moderabatur, Taurini ageret, oportunitate invitatus, Codices ejus Bibliothecæ perlustrabat; & rediit domum ab itinere factus, edendi, quem confecerat, Catalogi Codicum illorum publico loco spem faciebat. Male habet Taurinenses nostros, fidem ab ipso falsam fuisse; nisi potius id ipsos usserit, quod vir a gente sacrisque suis alienus opes suas aliquanto liberiore

manu pertractaverit. Causam omitti instituti eam conſpiciunt eſſe, quod, re diligentius expoſitâ, deprehenderit Vir Cel. pollicitatorem ſe præcipitem fuiſſe, eademque eum feſtinatione atque trepidatione luſtrâſſe Codices Taurinenſes, quacum *Epitomen Inſtitutionum divinarum Lactantii* deſcripſerit. Multum quoque laborant fidem, qua in edendis *Irenæi* Fragmentis uſus fuit, ſuſpectam facere. Nulla quamvis non adhibita diligentia, nullis non excuſſis perlectiſque libris, in quibus, ſpes probabilis erat, illa Fragmenta repertum iri, quæ ſub *Irenæi* nomine *Pfaſſus*, tanquam e Taurinenſi Bibliotheca eruta, vulgavit, nihil tamen uſquam a ſe reperiri potuiſſe. Quod quo tendat, illi forte magis in promptu habeant intelligere, quibus noſtratum eum Pontificiis controverſiæ de rebus & opinionibus ſacris perſpectiores ſunt. Nolunt quidem honeſtum Virum aut impoſturæ, aut furti, arguere: neque enim probabilem, neque facilem evicto, hanc accuſationem futuram eſſe; debuiſſe tamen Virum doctum Codicem, e quo illa S. Patris Fragmenta exſcripſerit, indicare.

Prodicunt igitur ex hac Taurinenſi Regia Bibliotheca, ut patet, *Irenæi* Fragmenta, & Epitome Inſtitutionum divinarum *Lactantii*. Sed & præterea memorabiles quosdam illa Codices habet, quorum titulos e Præfatione huſus Operis huc tranſcribemus. Integras, ajunt Editores, ſibi eſſe *Amphiloſchii* Quæſtiones ad *Photium*, & huſus ad eum reſponſiones; (cujus operis partem, ni memoria nos fallit, B. *Wolffius*, Ham-burgenſis, *Tomo ultimo Curarum ſuarum ad N. T.* edidit,) integri quoque & diſtincti Sermones aſcetici Patris *Iſaacii Syri*, Ninivitani Episcopi, qui conuſi, mutilique, & ex parte, ac Latine tantum, exſtant in *Bibliotheca Patrum*; & iter *Jeremiæ* ſecundi, Patriarchæ Conſtantinopolitani, in Moſcoviam, comite *Aſſento*, Elaſſonenſi Episcopo, unde Moſcoviæ Patriarchatus percipitur inſtitutio: quod forte nullibi reperies; (meminerint Lectores, Editorum verba nos dare,) & *Joſephi Pliſtadeni* Synaxarium Concilii Florentini, ejuſque Carmen de ejuſdem Concilii laudibus, & parergon de feſto die S. *Joannis* Baptiſtæ, apud Florentinos celebrari ſolito; quibus mirifice

acta illius sanctissimi Concilii illustrari possunt. *Quid de Membranis Ecclesie monumentis, (ita pergunt,) & chronologica ejus Episcoporum serie, quorum paucissimos recensere potuit Vir eruditissimus amantissimus, Pater Lequien? Quid de nonaginta tribus Epistolis Michaelis Glycæ, quarum decem priores duntaxat edidit -- Joannes Lamius? Quid de Imperatorum Chrysobullis, Argyrobullis, Despotarum chartis, Patriarcharum & Episcoporum hypomnematis, venditionis, emptionis, constitutionis, donationis, instrumentis? Ex quibus quanta in Græcorum Diplomaticam lux derivari potest? Adde Concilii Pisani Acta, elegantissimo charactere scripta, ubi Principum, Cardinalium, aliorumque summorum virorum, epistolas, Patrum, qui Concilio interfuerunt, subscriptiones, dignitates, testium nomina, qui in Pseudopontificum causa evocati fuerant, de quibus ne unum quidem verbum reperire est apud Labbeum, Harduinum, Canisium, ceteros. Adde Ilidori, Hispalensis Episcopi, librum Numerorum, quem prorsus interitisse opinati sunt Oxlinus & Cave. Mittimus cetera describere, in quibus potissima & pretiosiora monumenta Latina, in hac Bibliotheca asservata, recensentur; præsertim cum eorum partem deinceps nominaturi nos quoque simus, quando opusculis, quæ adhuc incedita fuerant, huic Catalogo inserta, indicabimus. Interim prædicanda nobis est eminens & vere regia Caroli Emanuelis, Sardinie Regis, liberalitas, eo monstrata, quod notum illud *Pyrrhi Ligorii* opus Antiquitatum Græcarum & Romanarum, triginta constans Voluminibus, octodecim ducatorum aureorum millibus redemptum, (quod Præfatio hujus Operis testatur,) ab interitu vindicavit, & in Bibliothecam suam intulit. Fuit olim *Christina*, Regina Suecicæ, continetque vastum apparatus Inscriptionum utriusque sermonis, quas præter *Ligorium* nemo unquam oculis usurpavit, plerasque etiam (ut ex *Gudianis* Corpore constat) tam plenas mirarum & incognitarum rerum, & dictione conceptas tam peregrinas, ut mirum non sit, si doctorum bene multi, si non omnes, plerasque certe, proditas a *Ligerio* Inscriptiones suspicati fuerint confictas ab ipso, credulisque pro veris venditatas, esse.*

esse. Quam, ipsi adspersam, maculam cum alii eluere studerent, orta inde lis, adhuc sub iudice pendens. Optandum esset, (sed irrita prohi dolor! & vana optamus,) ut invenirentur tandem aliquando toties desiderata, nulli ætati imitabilia, vetustatis monumenta integra, quæ, cum tota æterna mererentur esse, tantum ex parte ætatem tulerunt, *Polybii, Livii, Taciti, Dionis, Dionysii, Menandri, Sophoclis, Aristophantis*, aliorum; & ut reperta emtores invenirent tam liberales, tam excelsi animi, tam auri contemptores, quam intelligimus *Carolum Sabaudum* fuisse.

Codices Hebræi, *primo Tomo* recensiti, sunt numero 169. Græci, quos idem *Tomus*, sed aliquanto, ut etiam par erat, diligentius, persequitur, sunt numero 369. Latini, quos una cum cognatis illi dialectis *alter Tomus* exhibet, sunt numero 1184, Italici 210, Gallici 172. Hos non jejune, ut in multis, etiam splendidissimis quibusdam, Catalogis factum fuit, sed erudite, & sic, recensent Editores, ut lectoribus pro sint, indicando ætatem Codicum, & alia circa eos memorabilia, & quod rei caput, & hujus Operis excellens dos, est, partim integrando e suis Codicibus lacunas editorum librorum, passim occurrentes, partim etiam inedita quædam, satis longa, cum interpretatione integra inferendo. Quorum indicem, quem ipsi cuique *Tomo* præfixerunt, huc adscribi cum notulis quibusdam nostris, Lectorum interest, & apprime ad institutum nostrum facit. Continentur ergo *primo* quidem *Tomo* hæc triginta & unum seu opuscula, seu fragmenta, Chartæ item, Græca monasteria spectantes: 1) *Jacobi Gypsi, Pictaviensis Medici, Epistola ad Emanuelem Philibertum, Sabaudicæ Ducem*, qua ipsi Codicem Græcum *Strategicorum Onofandri* dono offert, pag. 153; 2) *Parvulum Lexicon, explicans dictiones, quæ in Psalmis occurrunt*, pag. 190; * 3) *Chrysobulla Joannis Alexii Comment ad stabilienda cum Venetis*

Iii 3

com-

* Præterierunt in Indice annotare, se pag. 201 seq. edidisse Τάξις προκαθεδρίξας Μητροπολιτῶν, ordinem præsidentie Metropolitani, quem voluit cum similibus illi libellis, a *Leunclavio*
&

cominereci jura, pag. 222; 4) Descriptio diei festi Præcurso-
ris, qui olim agebatur Florentiæ, pag. 271; 5) *Joannis Plafadent* Hymnus in octavam Synodum, Florentiæ habitam, pag.
273; 6) Ejusdem Synaxarium Sanctæ & Oecumenicæ Syno-
di Florentinæ, seu narratio eorum, quæ in Concilio Floren-
tino gesta sunt, pag. 277; 7) *Gregorii Palamæ* opusculum
adversus confessiones Latinorum, pag. 281. Sunt illa omnia
minuta opuscula, ut mirum non sit, si eorum quædam *Fabricii*,
aliorumque doctorum hominum, in his Græcorum rebus cum
diligentia versatorum, notitiam fugerunt. 8) *Theodori Studitæ*
Versus jambici adversus Iconomachos, pag. 305; 9) Series &
commemoratio eorum, qui monasterium S. *Nicolai* Casularum
primum condiderunt ac moderati sunt, pag. 308; 10) Episto-
la *Joannis Camateri*, præfati Canicleo, ad Imperatorem *Con-*
stantinum Perphyrogenitum, pag. 315. Est Præfatio ad ejus
opus περί τῆς ἑρπίας τῶν ἀστέων διαδέσεως, de caelesti fi-
derum dispositione; 11) *Joannis Canaburza* Epistola ad Prin-
cipem *Æni* & *Samothraciæ*, pag. 317. Est Præfatio ad opus
ejus, quo memorabilem illum *Dionysii Halicarnassensis* in
primo Antiquitatum Romanarum Libro, de sacris Cabirorum
& *Samothraciæ*, illis Trojam deinceps, & ab *Ænea* tandem
in Latium, illatis, exponit. Voluit *Allatus* in suis *Symmetris*
hunc libellum edere, qui variis in Bibliothecis exstat. Verean-
dum tamen, ne totum opus proœmio, quod hic proditur, si-
mile sit, hoc est, obscurum & intricatum, ut pæne nescias,
quid homo sibi velit; quo modo loqui & scribere & cogitare
illa tempora solebant. Sane haud probabiliter a Græculo re-
cente novum aliquid & eximium expectes. 12) *Michaelis*
Palæo-

& *Bandurlo* editis, conferri. Videntur *Parægon Holstenianum*
ad *Caroli a S. Paulo Geographiam sacram* ignorasse, in quo inter
alias Notitias Episcopatum huic simillima pag. 33 habetur. Ex-
stat hæc ipsa Notitia in Opere inedito *Constantini Perphyrogenne-*
ti de Cerimoniis domus Augustæ (vid. *Fabric. Bibl. Græc. Tom.*
VI pag. 621), at ibi tribuitur *Eusebio*, Cypri Episcopo. Sed in
Codice illius operis unico excidit unum folium, ut ex collatio-
ne cum hoc Catalogo constat; indeque egregie suppleri poterit.

Paleologi Chryfokulla ad confirmandas possessiones venerandi patriarchalis monasterii Macrinitiffi. Sequentibus numeris exhibitæ Chartæ ejusdem Imperatoris, item *Arsenii*, Patriarchæ CPrani, & *Josephi*, alterius Patriarchæ, & *Constantini Paleologi* Despotæ, ad idem monasterium pertinent; ac volumus in recensendis chartis non maximi momenti tempus terere, 19) Habetur Charta constitutionis, factæ a Druanabainitis in favorem monasterii Præcursoris Novæ Petræ, pag. 344. Proxime sequentes Chartæ spectant eodem. 25) Habetur *Constantini Lascaris* opusculum de Poesis natura atque origine, pag. 375; 6) *Maximi Margunii*, Cytherorum Episcopi, Epistola ad *Gabrielem Severum*, Archiepiscopum Philadelphiz, pag. 387. Est Præfatio ad librum alicujus *Laurantii*, de ordine Capucinorum, de numeris sacri Codicis, quem ille *Margunius* e Latino Græcum fecit. 27) Monumentum de origine urbis Monembasiz, pag. 417. Præterimus cetera, tantum notantes num. 31 & ultimo exhiberi bene longam descriptionem itineris, quod *Jeremias II.* Patriarcha CPranus, circa finem Seculi, XVI in Moscoviam fecit, ut primum ibi constitueret Russorum Patriarcham. Nova vulgari Græcorum dialecto scripta est narratio ab itineris comite, *Arsenio*, Elassonis Episcopo, & decurrit per decem pæne plagulas a pag. 433 inde usque ad pag. 469. Continet scita multa, & inveniet lectores, si quis dialectum calleat.

Præter hæc, hætenus inedita, opuscula, vel apospasmata, & ad Editoribus peculiari indice commemorata, inseruerunt iidem passim Supplementa quædam & variantes lectiones librorum, jam olim editorum, indices Capitum, si forte ordo eorum in suis MSis alius, quam in editis, esset, specimina scripturæ Græcæ variis e Codicibus, ligno incisa, & alia præterea inedita, quorum mentionem in superiore indice nullam fecerunt. E. c. pag. 92 habent fragmentulum Græcum de signis librorum Græcorum, quæ theologicis libris ad marginem adscribere solebant; pag. 103 seq. dant indicem Questionum *Amphiloctanarum* ad *Phyitum*, per octo plagulas decurrentem; pag. 145 proferunt indicem Homiliarum *Joannis*

nis Xiphilini, quas (nondum enim sunt editæ) typis & luce dignas multi judicant; pag. 188 & 189 integrum sistunt proœmium Catenæ in *Luce* Evangelium, Autore *Macario Chrysocephalo*; quod *Fabricius Bibl. Gr. Tom. VII pag. 775* non integrum dederat; pag. 259 proponunt Præfationem ad interpretationem Græcam celeberrimæ epistolæ *Rabbi Samuelis ad Rabbi Isaac de Messie expectatione apud Judæos*. Fecit eam *Josephus Plufadenus*, jam supra memoratus, Episcopus Meliönensis, A. 1497, jussu *Benedicti XIV*, Pontificis Romani, ex interpretatione Latina, quam *Frater Alphesius Bombemne*, Hispanus, ex Ordine Fratrum Prædicatorum, A. 1338 ex Arabice confecerat. Epistolæ hujus, quæ multas in aliis dialectos translata passim prostat, sola Græca interpretatio adhuc inedita & tam ignota fuit, ut etiam peritissimum harum rerum *Wolffium* lateret. Lustrantes Latinam hujus Præfationis interpretationem, ostendebamus ad hæc verba: *Rabbinus Samuel Israelita ex Anatolie civitate regia Marockit*. Mirantes, ut par erat, subito translata ex ultimo Africæ Occidente in Anatoliam, celeberrimam urbem Maroccanam, respiciebamus Græca, quæ hæc sunt: Ἐπιστολή, ἣν ἀπέστειλε Ἰσαακ Σαμουήλ, ὁ Ἀνατολικός, ἐκ τῆς πόλεως τῆς Ἰερουζαλήμ τῶν Μισραίων. Epistola, quam *Rabbi Samuel Israelita*, Anatomicus, seu ex Oriente oriundus, misit ex urbe regia *Marocco*. Unde intelligebamus, doctos Editores hic humani quid passos fuisse. Pag. 262 habetur parvum Lexicon, quo voces quædam *Gregorii Nysseni* explicantur. Pag. 264 prostat specimina collationis *Ordinis ecclesiastici* &c. cum editione *Goari*, qui eundem post *Codinum* suum pag. 344 dederat. Pag. 265 legere est proœmium alicujus *Jobi* ad Commentarium suum in quindecim priores *Psalmos Davidicos*. Pag. 270 prodit in lucem Præfatio *Leontis* Imperatoris, *Sapientis* vulgo dicti, ad suum, huc usque ineditum, Ὀρθοδοξικὸν, seu de re accipitraria. Pagina 280 præstat collationem *Decretis adversus Synodum Florentinam, a Syria* (ut appellantur) *tribus Patriarchis editi*, cum editione *Banduri*, qui in Imperio *Orientali* primus id producerat. A pag. 286 inde & deinceps legun-

leguntur tituli & initia nonaginta & duarum ineditarum *Michaelis Glyce* Epistolarum, *Pag. 311* occurrit conspectui prima *Questionum & solutionum Theophrasti Ceramei & Iustini Philisphi*. Agitant illæ Quæstiones varia Sacræ Scripturæ loca, & neque ad *Oudin*, neque ad *Fabricii*, notitiam pervenerunt. *Pag. 360* conspicitur subscriptio autographa Imp. *Andronici* senioris; item *pag. 361* *Joanne Becci*, vel *Vecel*, celebris Patriarchæ CPrani, ambæ ligno insculptæ. *Pag. 363* leguntur versiculi aliquot Græci in *Eustathii* Apologum de amoribus Ismeniz; & *pag. 364* Epigrammata quædam in Hymnos *Callimachi*. *Pag. 369* memoratur Codex, in quo dicuntur *Æschyli* duæ Tragœdiæ, *Prometheus & Eteocles*, exstare. In vulgatis ejus libris nulla prostat *Eteocles* nomine fabula. Non tamen est, quare quis tanquam repecta nova quadam *Æschyli* fabula, dudum deperdita, lætetur. Nulla procul dubio est alia, quam quæ solet *Septem ad Thebas* vulgo citari. *Pag. 377* producitur Proœmium ad Commentarium *Theophylacti Bulgari* in Epistolam *Pauli* ad Corinthios, ab edito diversum, quocum conferri jubetur; & *pag. 381* narratiuncula de tribus tomis, id est, chartis, vel decretis, aut edictis, synodicis, contra eos, qui seditiones cient. Opusculum memoraverat *Fabricius* inter inedita *Harmenopuli*. *Pag. 405 seq.* enumerantur tituli Capitum de Catechesi *Theodori Studite*, propterea, quod in Codice *Taurinensi* complures adsunt, quorum index *Fabricianus*, *Bibl. Græca Tom. XII* proditus, mentionem nullam facit. *Pag. 412* percensentur aliquot *Michaelis Pselli* opuscula, in *Leonis Allatii* Diatriba de *Psellis* prætermissa.

Transimus nunc ad *secundum* hujus Operis *Tomum*, in quo quæ fuerint edita a Clarissimis Viris, hujus Catalogi Autoribus, Latina & alterius generis opuscula, adhuc inedita, intelligere est ex indice eorum, ab ipsis præmisso, quem transcriptum in prælo. *Primo* itaque loco legitur *pag. 25* *Henrici VII*, Romanorum Regis, Diploma in gratiam Fratrum Minorum & prædicatorum, in *Cberio* commemorantium; 2) Cardinalis *Talimandi* Epistola ad Priorem *Carthusiensem* *pag. 32*; 3) *Joannis Argyropoli* (sic scribitur) Epistola ad *Dominicum Robo-*

rum Cardinalem pag. 102; 4) Vita *Joannis Michaelis Pignotti* pag. 112; 5) Oratio, habita a legatis civium Astensium ad *Philippum Mariam*, Mediolani Ducem, pag. 139; 6) Chronica Astensia pag. 140; 7) Privilegium concessionis magnæ indulgentiæ, a *Bonifacio VIII* quovis centesimo indultæ & concessæ, pag. 146; 8) Series monasteriorum, quæ a Marchionibus Montisferrati vel condita, vel aucta, fuere, pag. 148; 9) Historia constructionis castri Saphet pag. 152. Est particula Historiæ Hierosolymitanæ *Magistri Jacobi*, Episcopi Acconenfis, alias *de Virtaco* dicti; quæ in Scriptoribus Gestorum Dei per Francos *Bongarsianis* prorsus deest, & in *Miscellaneis Baluztantis* manca & interpolata circumfertur. 10) Flenchus juvenum militumque, qui ad *Cæsarem Tittonem*, Comitis *Ludovici* filium, in expeditione Cæsaris *Maximiliani* contra Venetos secuti sunt, pag. 164; 11) Exemplar integrum & omnibus numeris absolutum donationis factæ per *Tertullum*, Patricium Romanum, S. *Benedicto* in monte Cassino, pag. 166; 12) Memoriale *Raimundi Turcki*, civis Astensis, pag. 176, quod *Muratorius* (ut e Præfatione ad primum Tomum intelligitur) libenter suis Italicarum rerum Scriptoribus addidisset, si potuisset ejus copiam nancisci; 13) Hymnus ad honorem S. *Thomæ* Cantuariensis pag. 215; 14) Epistola, a familiaribus Comitissæ *Mathildis* scripta ad Imperatorem, pag. 224; 15) *Eugentii* Papæ IV Epistola ad Fratrem *Joannem de Capistrano* pag. 229; 16) Charta libertatum Ecclesiæ Anglicanæ pag. 236; 17) Charta contra infringentes libertates Ecclesiæ Anglicanæ sub & jubente Angliæ Rege *Henrico III*, pag. 237; 18) *Ogerii de Loedio* Prologus in Tractatum de laudibus S. Dei genitricis pag. 249; 19) *Bosonis*, Episcopi Taurinensis, Epistola ad Clerum & Diocesanos suos, quæ illis Treuvam Dei indicit, pag. 285; 20) Fragmenta Historiæ Astensis, collecta ex Memorabilibus *Secundi Parutii*, *Jassredi Boani*, *Deciani de Nasiti*, *Thomæ Auricula*, *Julii Falletti*, *Baptistæ Lunati*, *Gulielmi Cornalia*, *Bruti Salsmontis*, & multorum aliorum, item ex Archivis civitatum Astæ atque Albæ, pag. 307; 21) Chronicon, res Insubriæ complectens ab anno

sanno Christi 64 usque ad A. 1218, pag. 351; 22) Chronicon alterum, res Insularum complectens ab anno Christi 1170 usque ad A. 1202, pag. 355; 23) Epistola, totius Capituli Cisterciensis nomine scripta ad Gregorium IX Pontificem, pag. 365; 24) Responsio Pii II Pontificis, Romæ data oratoribus Franciæ, pag. 377; 25) Gulielmi Ficheti, Sabaudi, Parisiensis Universitatis Rectoris, Epistola ad Amedeum, Sabaudicæ Ducem, ejusque fratres, qua eos hortatur ad bellum contra Turcas, pag. 390; 26) Bessarionis Cardinalis Epistola ad Gu. Fichetum pag. 394; 27) Capitula, statuta, & ordinamenta, societatis Baronum militum civitatis Alteniensis; 28) Il Prologo del libro, il quale ha nome Orivolo della Sapienza, pag. 404; 29) Il primo Sermone di Santo Bernardo sopra la Cantica Cantecorum; 30) Epitome Chronici Salutiensis, Italico sermone scripta, qua res Ducum Sabaudicæ & Marchionum Montisferrati atque Salutiensium accurate perstringuntur ab A. C. 593 usque ad A. 1409, pag. 419.

CHRISTOPHORI MATTHÆI PRAEFFII ACADEMIÆ Tubingensis Cancellarii, de Catalogo MSSorum Codicum Bibliothecæ Taurinensis Epistola ad Celeberrimum & literatissimum Virum, JO. ERHARDUM KAPPIUM, Lipsiensem Polyhistorum.

Desiderasti nuper a Summe Reverendo D. Cotta nostrate, ut referret mihi, quid Editores Catalogi Codicum MSS. Taurinensium, hem quam pretiosi! in Præfatione de me scripsissent. Ego vero & ipse possideo duo ista Volumina, non ita pridem ad me perlata. Multum profecto debet assiduis istis Viris Respublica literaria, quod non saltem Codices indicare, sed & pleniorum illorum notitiam dare, haud fuerint gravati. Gaudeo, florere jam Augustæ Taurinorum literas, Hebraicas quoque & Græcās. Cum primum admitterer, indulgente Serenissimo Sabaudicæ Duce, magno Victore Anadeo, cujus perpetuum favorem & gratiam expertus fui, ad Bibliothecam hanc, Archivo Regio tum junctam, cu-

nam illius gerbat Abbas *Machetus*, qui mirabatur, me tanto ardere desiderio, illam frequentandi. Quid, agebat ille, studio teneris, vetustos hos Codices, pulvere & situ squalidos, inspiciendi? Jam enim stat sententia, Codices hosce, qui spatium gratis occupant, quos nemo intelligit, vel curat, exigendi ex hoc loco & proficiendi. Nihil esse, addebat, quod attentionem mereatur, quam mensam istam *Isaacum*, & volumina *Pyrrhi Iugurthæ*, quæ in Bibliotheca servantur. Reponebam, vetustos ejusmodi libros MStos Bibliothecarum esse cimelium, quo superbiunt; si venia mihi detur, si copia Codices inspiciendi, facile me eorundem pretium determinaturum; meminisse me, *Mabillonium*, post *Pbil. Labbeum*, mentionem eorum fecisse in *Itinere Italico*. * Admissus igitur in superius receptaculum, (in inferiore enim exstabant libri impressi,) mox observavi, adesse Codices MStos omnis generis, quæ literæ, maxime sacræ, augeri possint; veniamque nactus, illos, nullo ordine dispositos, nec ullo consignatos Catalogo, tractandi non saltem, sed & describendi aliqua, quæ inedita noveram, ex quibus eminet Epitome *Lactantii*; Martyrium S. *Theodori Tyranni*, aliaque, descripsi, alia cum editis contuli, & variantes lectiones notavi, denique & pro ratione temporis, quod mihi restabat, & veniæ, mihi prolixè primum datæ, postea restrictæ, Catalogum Codicum confeci, quo tamen longe illustrior & plenior est ille, quem docti illi Taurinenses ante biennium dederunt. Nec tempus, nec locus, mihi suppedit, volumina scribendi tum. Quin imo & tandem tum Illustri Viro, *Scipioni Maffeo*, tum mihi, nescio quo fato, aditus ad Bibliothecam non amplius tam liber, ut antea, fuit. Post abitum meum fuere, quæ Bibliotheca magis patuit, missus & Codicum MStorum præcipuorum index alphabeticus fuit a *Josepho Roma*, Ord. Minim. cujus nomen, nescio, cur dissimulent

Edi.

* §. 15, ubi hæc invenias: *Bibliotheca palatii multis referta est Codicibus variarum linguarum, sed qui in acervum cum editis congesti sunt, ob averam incendium, quod multos libros corrupit.*

Editores Taurinenses, queis homo imperitus audit, ad Cel.
Montfaucentum, qui illum *Bibliotheca Bibliothecarum MStorum*
nova Tom. II f. 1393 seq. A. 1739 Parisiis inseruit. Video,
 causari eruditissimos Viros, qui A. 1749 Augustæ Taurino-
 rum Catalogum Codd. MSS. Bibliothecæ hujus, quæ Acade-
 miæ Taurinensi vel tandem cellit, & hujus in ædes ex pala-
 tio Regio translata fuit, varia, tum occasione anecdotorum
Irenæi, quæ ex Codicibus MStis Taurinensibus, Patrum Frag-
 menta exhibentibus, non præcise ejusmodi catenis, quæ ex-
 plicationes horum & illorum librorum Bibliorum, ex his &
 illis Patribus desumptas, continent, vel aliis alius generis col-
 lectaneis, ex Patribus extractis, (non enim varia ista Collecta-
 neorum genera confundere licet, vel nos confundimus,) de-
 scripsimus, & Hagæ Comitum edidimus, tum quoad Epi-
 tomen *Lactantii*, e Codice MSto Taurinensi erutam, quam Pari-
 siis, obstetricante *Nourrie*, vulgavimus. Miror Virorum mo-
 destiam & humanitatem, æquitate prorsus perfusam, qua
 nolunt suspicari, vel me anecdota ista, quæ tamen, cum tam
 amice cum impressis *Irenæi* consentiant, sua radiant authen-
 tica luce, sinxisse, vel Codices, in quibus jacuerint, abstulisse,
 aut folia excidisse, atque exillimare, contigisse forsan, ut in
 nova compactione Codicum ex incuria & ignorantia biblio-
 pegi aliqua exciderent folia, in quibus hæc Fragmenta exli-
 terint. Ego vero, cum scribant, se fragmente ista *Irenæi* in
 nullo Codice Taurinensi, adhuc exstante, invenisse, licet maxi-
 mo studio omnes Codices evolverint, non possum Viris tam
 doctis, & huic negotio apprime attentis, quidquam tribuere
 negligentæ, sed pro eo, quo ipsorum probitatem & assidui-
 tatem colo, affectu feror potius ad credendum, fuisse, qui
 post meum abitum improbam Codicibus pluribus manum inje-
 cerint. Quod enim ajunt, omnes Codices fuisse numeris suis
 distinctos dudum, & Catalogis consignatos, id ego quidem
 testari non possum, qui nullis numeris distinctos Codices,
 Catalogos nullos, inveni, ita, ut mirer oppido, qui assevera-
 re possint, omnes adhuc exstare Codices, qui in antiquis no-
 tati fuerint Catalogis. Jam & in eo Catalogo, quem egomet

confeci, exflare video, quæ in impresso nupero non inveniuntur. Non vacat jam, illa hic exscribere. Quæsi in Catalogo inter alia quoque *Origenis* Philosophumena, sed non inveni notatum Codicem, ex quo collectas variantes lectiones mihi olim ad Cel. *Welfium*, meum quondam in itinere Belgico & Anglicano socium, novissimum libelli hujus editorem. Nunquam credideram, fore, ut ejusmodi in me vibrarentur tela. Aliam viam ingressus erat Vir illustris, *Scipio Maffei*, qui tamen & ipse Codices Taurinenses necum & post me tractavit, & *avδελφία* saltem horum *Irenæi* Fragmentorum vocavit in dubium. Norunt eruditi, quæ in Diario literatorum Italico, Venetiis cuso, mihi opposuit, quæ & peculiari Dissertatione, *Primitiis* meis *Tubingenibus* postea inserta, refutavi. Siluit per annos bene multos Vir doctissimus, & mea laude major, atque ex acie discessit, donec A. 1734, quo nova Venetiis data Operum *Irenæi* editio fuit, Monachum contra me, suis sub auspiciis pugnaturum, conduceret, Fr. *Franciscum Martiam Leoni*, qui ad calcem novissimæ editionis hujus tres contra me Epistolas adjecit, haud politas admodum, in quibus cum acriter in me invehatur, nec nisi recoctam crambem apponat, refutandis non admodum ero studiosus. Quod ad Epitomen *Lactantii* spectat, quam putant Viri docti nimia celeritate a me descriptam fuisse, atque a me haud feliciter emendatam, ipsa docet Parisiensis editio, me verba Codicis annotasse semper sub finem pagine. At & post hanc denuo contuli illum, & exactas Lectiones omnes transmisi postea ad *Bünemannum*, & ante triennium quoque ad *Nicolaum Lengletum Dufresnoy*, Theologum Parisiensem doctissimum, qui novam Operum *Lactantii* editicnem Parisiis A. 1748 dedit. Hæc inspicientibus satis, quod est, faciet. De emendationibus, contra quas & calumniam strinxit *Davissus*, dispiciant eruditi. Quod restat, optandum foret, ut Viri eruditi in anecdotis determinandis, & Autoribus scriptorum *αἰτιόμα* indicandis, studium, quod poterant, collocassent omne. Descripsi inter alia & Acta *Theodori Tyronis*, Martyris, nondum edita, quæ, cum Antverpiam

A. 1715 transirem, dedi Jesuitis, Acta S. S. compilantibus, pergratum ipsis munus. Video etiam, recensere Viros doctos *Tom. I §. 108* explanationem Liturgiæ Græcæ, & addere *sine ullius Auctoris nomine*, quem nec nominant ipsi. Sed norunt Liturgiarum gnari, esse hunc libellum *Nicolai Cabasilæ*, Archiepiscopi quondam Thessalonicensis, quem Græcum dedit *Fronto Ducaus*, Latinum *Gentianus Hervetus*, *Bibliothecis Patrum* insertum. Si tempus, quod altioribus negotiis mihi destinandum est, suppeteret mihi, partim ut totum hunc Catalogum perlegerem, partim ut eundem cum meo totum conferrem, plura sane mihi occurrerent, partim obelo transfigenda, partim supplenda. Quicquid autem hujus sit, multum, uti sub initium fallus sum, præstantissimis Viris debet Respublica literaria, quod Catalogum MStorum Codicum Bibliothecæ Taurinensis, quæ nunc Academica est, plenioribus nobis exhibere. Habeo adhuc in scriniis meis plura anecdota, e Codicibus Taurinensibus descripta. Si arderem adhuc impetu isto, qui olim me incessit juvenem, anecdota edendi, darem ista luci. Sed jam senex facile capio, non edenda esse anecdota, nisi quæ internum & præcipuum secum pretium vehant. Habui & *Chrysostroniana* varia, quæ cum *Mensauconio*, postremo Operum *Chrysostroni* editore, communicavi, Parisiis cum versarer. Sed quem fugit, nulli Patrum plura fuisse supposita, quam *Chrysostrono*? Rogandi tamen videntur Editores *Catalogi Taurinensis*, ut *Amphilochii Questiones ad Photium*, cum hujus responsionibus, quæ in Codice Taurinensi bene scripto exstant, in lucem prodire sinant cum versione Latina, ita tamen, ut justum libro constituatur pretium, ejus fragmenta, a *Wolffo* data, ipsius ostendent præstantiam.

Atque hæc sunt jam, quæ desideriiis tuis dare volui, *Celeberrime Kappi*, bona pace mea *Novis Actis Eruditorum* inferenda, si ita vilum fuerit, corrente abs me calamo scripta *Tubingæ*, die 15 Oct. A. 1751.

CREMONENSIVM EPISCOPORVM SERIES, A FERDINANDO UGHELLIO primum contexta, deinde a NICO-

NICOLAO COLETO aliquantulum aucta, nunc tandem a FRANCISCO ANTONIO ZACIARIA, Soc. Jesu Presbytero, restituta, emendata, pluribusque ineditis documentis locupletata. Accedit Dissertatio de Cremonæ origine, amplitudine, veteribus ædificiis, cæde, instauratione, deque Catholica fidei & Episcopalis sedis apud Cremonenses primordiis; Menologium quoque Sanctorum, quorum reliquæ in Cremonensi Patrum Soc. Jesu Ecclesia asservantur, annotationibus illustratum, ac tandem triplex Calendarium Cremonensis Ecclesie, ex totidem MSis Codicibus erutum, & animadversionibus explicatum.

Mediolani, in Regia curia, apud Bonacinam, bibliopolam,

1749, 4.

Alph. I plag. 14.

Exhibetur nobis in hoc libro Cremonensium Episcoporum series, a Ferdinando Ughellio Tomo IV Italia sacra contexta, a Nicolao vero Coletto maxime ex Arisii Cremona literata observationibus aucta. Hanc rursus adornavit Reverendus Autor, in subsidium vocatis tribus Codicibus manu exaratis, quorum alter Privilegia Episcopi Cremonensis, sub finem Seculi XII a Girardo Notario ex holographis membranis, postea deperditis, descripta; alter Adonis Martyrologium, ad cujus finem Necrologium est, in quo Presbyterorum, Canonicorum, Episcoporum, Cremonensium obitus notatur, tertius denique Collectionem Inscriptionum Cremonensium, a Josepho Bresciano exaratam, complectitur. Trium horum Codicum conditio in Præfatione enarratur.

Præmissò Ughelli præmio, & additamento Coleti, sequitur Dissertatio de Cremonæ origine, amplitudine, veteribus ædificiis, cæde, atque instauratione, in Capita V divisa. Horum primum de Cremonæ origine & etymo exponit, atque ostendit, nonnullos, prima ejus fundamenta annis ante Christum natum mille tercentis & quinque supra septuaginta jacta esse, sibi persuadere, alios vero initia ejus ab Hercule, aut a Trojanis, arces.

accessere, neque deesse, qui, illam modo ab Etruscis, modo a Gallis, originem suam habere, statuunt. His diversis sententiis prolati partim, partim examinatis, cum *Cellario* & *Illustriss. Masfæo*, conditam hanc urbem a Romanis esse, affirmat Vir plurimum Reverendus, factumque id fuisse anno ab Urbe condita 535, ante Christum 218, probat. Eo postea deducta est colonia Romana, ut ex priscais Autoribus haud obscure patet, quod quando factum sit, ex *Livio* & *Tacito* monstratur, & *Aristus*, qui, *Polybium* errasse, & *Tacitum* in errorem adduxisse, putat, solide refutatur. *Caput II de Cremonensis Coloniae juribus, amplitudine, potentia, divitiis, & vicissitudinibus*, agit. Habuisse illam suos decuriones, triumviros juri dicundo, quæstores pecuniæ publicæ, & ædiles plebis, ex Inscriptionibus Cremonensibus satis constat. His expositis, cetera, quæ nominatim *Livius*, *Tacitus*, & *Martialis*, de hac Cremonensi coloniâ memoriæ prodiderunt, Reverendus Autor persequitur, pergens deinde *Cap. III ad ædificia celebria hujus civitatis*, ad quorum censum ante omnia templum, & inter hæc templum Mephitis, ad arcendam aeris luem, ab incolis constructum, & templum *Jovis*, *Herculis*, & *Fidelis*, itemque *Fortunæ*, *Dianæ*, ac *Proserpinæ*, referuntur, additis veterum Inscriptionum testimoniis. A templis transit Autor ad alia ædificia publica, nominatim ad amphitheatrum, balneas, gymnasium, atque ex Inscriptionibus ac priscais scriptoribus probat, ea Cremonæ olim existisse.

Maxime vero notabilia sunt, quæ Cremonenses sequenti tempore subierunt, tristia fata, incendium nimirum, quo optima hæc urbs conflagravit. Quod ut rite explicetur, necesse visum nostro Autori, quædam ex antiquis scriptoribus præmittere, quæ ipsum hoc incendium præcesserunt, & viam quasi ad fatale illud incendium pararunt. Eo spectant, quæ ibi de *Vitellianis*, haud procul Bedriaco cum *Ottontianis* pugnantibus; de *Vitellio*, victore Cremonam ingresso; de prælio cum *Vespasiani* copiis ad Bedriacum, quo *Vitelliani* victi; de alio, quod insecutum est, novarum legianum prælio, deque *Vitellianorum* clade, commemorantur. In hac pugna ut

- Flautant* victores erant; ita ipsa hæc victoria nobili civitati tristem intulit everfionem. Expugnabant enim illam *Flautant*, incendebant ac depopulabantur, ut ex *Tacito* patet, anno a primordio urbis 236, urbis conditæ 821, Christi
31. 69. circa finem Octobris. Ex eodem *Tacito* compertum habemus, paulo post civitatem restitutam ac reparatam fuisse. *Caput* denique *V de Catholica fidei & Episcopatus apud Cremonenses exordis* disputat. Nonnulli ejus prima initia a *Stephano*, alii, & inter hos *Ughellius*, a *Barnaba*, vel certe a *Sabino*, repetunt, contradicente Illustriss. *Maffeo*, qui seriem Cremonensium Episcoporum ab Apostolorum tempore seriem ridet, atque contendit, ante tertium Seculum
35. Episcopi nomen ibi non auditum fuisse. Autor noster, *Anastabanum*, ut *Mediolanensis*, sic & *Cremonensis*, ecclesiæ primum autorem, & salutaris doctrinæ præconem, fuisse, statuit, affirmatque, Apostolici ævi Episcopis vix fixam exstitisse sedem, quo & factum, ut unum eundemque Episcopum plures sibi
36. tribuerent civitates. Addit, quamvis primo jam Seculo Christianæ condita ibi sit civitas; nequitquam tamen inde colligi posse, habuisse quoque *Cremonenses* peculiarem Episcopum, id quod ex variis argumentis probat. De Martyribus *Cremonensibus* hæud immerito credit, non adeo magnum ipsorum
37. fuisse numerum. Ex his pariter atque aliis, quas fovere se profitetur Reverendus Autor, sententiis facile patet, esse eum veritatis, quam superstitionis, amantiorem, neque abtupi se pati præoccupatis ecclesiæ suæ opinionibus, quibus alios; ceteroqui doctissimos, viros cæco quodam impetu addicissimos esse, sæpe hæud satis mirari possumus.
38. Ipsam seriem Episcoporum *Cremonensium* a *Stephano I* arcessit, aliosque, quos cives ejus ante *Stephanum* pro Episcopis habent, *Prebyteros* solummodo exstitisse, contendit; id tamen ecclesiæ suæ tribuit, fuisse eam in nobilioribus numeratam, ut fuerunt *Ravennatensis*, *Coloniensis*, *Novocomensis*, *Mediolanensis*, *Senensis*, & *Patavinæ*; id quod variis argumentis comprobatur. Commentationi huic adduntur aliquot
39. Inscriptiones *Cremonenses* Christianæ, quas Autor ex manu

manu exarato libro, inscripto: *Bresclani*, descripsit; ipse tamen dubitat, utrum omnes germanæ sint atque antiquæ. Mar-
 inoribus breves annotationes adjunctæ sunt.

Sequitur deinde *Ughelliana Episcoporum Cremonensium se-* Pag. 43.
ries, una cum additionibus Reverendi nostri Autoris. Haud
 abs re erit, primum nomina horum Episcoporum, prout alter
 alteri successisse a Cremonensibus dicitur, indicare, ac deinde
 quzdam, notatu potissimum digna, ex Autoris nostri anno-
 tationibus suppeditare. Ipse Episcoporum ordo hic est: *Sabi-* 44.
nus, Felix, Gergonius, Martinus, Simplicianus, Maternus,
Cassianus, Sixtus, Florianus, Stephanus, Syrinus, Audertus, 52.
Conradus, Vincentius, Syrius, Joannes Romanus, Eustachius, 53.
Chryzognus, Felix, Creatus, Xystus, Desiderius, Anselmus,
Eusebius Placentinus, Bernardus, Desiderius, Zeno, Sylvinus, 56.
Stephanus, Walfredus, Atko, Sinpertus, Polycardus, vel Pan- 58.
choardus, Benedictus, Lando, Landulphus, Joannes, Darim- 67.
bertus, Agidius de Gulscardis, Luitprandus, Oldericus, Lan- 83.
dulphus, Ubaldu, Arnulphus, Waltherus, Ugo de Nocetto, 109.
Obertus, S. Emmanuel, Unfredus, Sicardus Casalenus, Hemo- 132.
bonus Medalbertus, Bernerius, Caciacomus, Pontius Pon-
zonus, Raynerius de Casulis, Agidius de Madalbertis, Ugo-
linus de S. Marco, Ugolinus de Ardengheris, Petrus Capel-
lus, Marcus de Porris, Georgius de Tortis, Franciscus de
Lantis, Petrus Crassus, Bartholomæus Francisci Capra, Con- 149.
stantius de Fundulis, Venturinus de Marnis, Jacobus Neapolita-
nus, Bernardus Rubeus, Jo. Stephanus Buticella, Jacobus Antonius
a Turre, Ascanius Maria Card. Sfortia, Galcottus Fran-
ciottus Roboreus, Hieronymus Trivisanus, Benedictus Accol-
tus, Petrus Accoltus Cardinalis, Franciscus Sfondratus Car-
dinalis, Federicus Cestus Cardinalis, Nicolaus Sfondratus
Cardinalis, Cesar Specianus, Paulus Cardinalis Sfondratus,
Joannes Baptista Brivius, Petrus Campora Cardinalis, Fran-
ciscus Vicecomes, S. Petrus Isimbardus, Augustinus Isimbar- 166.
dus, Ludovicus Septala, Alexander Cruetus, Carolus Octavia-
nus Guasco, Alexander Litta. Quæ addita est Cremonen-
sium Episcoporum Tabula chronologica, quo quis anno ele-
 ctus,

stus, quove mortuus sit, ostendens, ab hac *Ughelliana* serie haud raro discedit, nonnullosque Episcopos indicat, qui in hac silentio pratermissi sunt.

Hæc de Episcoporum Cremonensium ordine. Nunc, quidnam in illò adornando post *Ughellium* & *Coletum* præstiterit Reverendus Autor, videamus. Omnia, quæ apud *Ughellium* sunt, iterum hoc loco typis descripta reperimus; his vero addidit Autor observationes, quæ ad historiam, vitam, seriemque, horum Episcoporum illustrandam potissimum spectant. Haustæ illæ sunt partim ex antiquis Christianis monumentis, maxime titulis horum Episcoporum sepulchralibus; partim ex nonnullis Codicibus manu exaratis, & ad historiam Cremonæ maxime pertinentibus. Sufficiat hoc loco, observationum harum selectissimas suppeditasse. Post *Simplicianum* collocandum esse *Babylam*, Autor noster putat, cumque, primis seculis eos, qui a Cremonensi ecclesia pro Episcopis habentur, solos Presbyteros fuisse, sibi persuadet, tum & huic *Babyle* non tam Episcopi, quam Presbyteri, nomen tribuendum esse, arbitratur. A nonnullis *Simpliciano* successor datur *Permentus*, ad ejus historiam illustrandam, ex tabulario Cremonensis Collegii asseruntur *Francisci Guilielmi*, *Osnabrugensis* Episcopi, literæ patentes *de translatione reliquiæ S. Permentii*, in quibus etiam de reliquiis nonnullis *XI. millium Virginum* inventis agitur, additis simul nonnullarum nominibus. Literas hæc excipiunt alie, ad eundem *Permentium* spectantes, una cum disquisitione, num probabile sit, *Permentium*, Episcopum Cremonensem, occisum esse cum *S. Ursula*. Ad *Anselmum* Episcopum annotatur, sub ipso templum *S. Lucie* Cremonæ A. 622 ædificatum esse, veterè quadam inscriptione suffragium præbente, ut ibidem ostenditur. *Benedictus*, A. 855 Episcopus factus, ab Autore nostro pro *Panboardi* Præfulis nepote habetur, atque simul ostenditur contra *Muratorium*, a *Ludovico* Imperatore *Theodorico* non A. 852, sed 851, Cremonam missum esse ad componendam ibi controversiam, *de palificatione & ripario & palia ad riparios* Cremonenses inter & *Benedictum* Episcopum ortam.

Pag. 43.

45.

55.

65.

ortam. Ostenditur, *Benedictum* A. 878 nondum mortuum fuisse, anno vero 882 a *Carolo Magno* ecclesiam Cremonensem privilegium de libertate obtinuisse, quod ex autographo exhibitum est. Trigesimus sextus Episcopus *Landulphus* fuisse creditur, quem vero ex Episcoporum serie expungendum esse, argumentis haud contemnendis evincit Noster. Inprimis falsè *Luitprandi* vitam et res gestas de novo persequitur, quoniam, uti ait, *Ughellus* hoc loco ex lulentis pseudochronicorum fecibus hausit. *Luitprandi* hujus Opera in lucem emissa sunt A. 1640 Antverpiæ, pleraque vero supposititia, & ab aliis conficta. Ad germana ejus scripta solummodo refert Autor: *Rerum ab Europæ Imperatoribus & Regibus gestarum Libros sex; Legationem Luitprandi ad Nicophorum Phocam, Imperatorem Constantinopolitanum, pro Ottonibus Augustis, & Adelhaida. Quadragesimus primus Episcopus fuit Landulphus, qui A. 1023 mense Majo ab exilio rediit. Ex Regesto Cremonensis Episcopi pag. 219 suppeditatur testamentum ipsius. De Hubaldo Episcopo observatur, Muratorium Tomo II Antiquit. Ital. mediæ ævi col. 421 haud levem anachronismum commisisse, eo, quod Chartam concordiæ inter Hubertum, Comittem Huberti filium, & Hubaldum, Episcopum Cremonensem, pro domo & Ecclesia S. Joannis sita in urbe Ticinensi A. 1004 conscriptam dicat, cum tamen Hubaldus anno demum 1031 Episcopatum fuerit adeptus. His annectuntur, quæ ad annum 1038, sive, secundum Muratorium, 1037, spectant, Conradii Statuta de usibus Vasallorum, quæ ibidem exhibentur. Idem Muratorius refert quoque Tom. VI Antiquit. col. 217 Henrici IV Diploma, datum 16 Cal. Febr. A. 1040 pro dicto Hubaldo, Episcopo, contra Waldericum, Abbatem S. Laurentii. Ab hoc Diplomate aliud est diversum, quo A. 1402 ab eodem Henrico privilegium impetravit, nunquam antea editum, nunc vero primum literis expressum, ex Regesto Cremonensis Episcopi. De hoc Ubaldo annotatur, quoque, ante ipsam, post Landulphi antecessoris mortem, Valerium Schitium fuisse Cremonensem Episcopum a Cremonensibus electum; eo spectare sine dubio diuturnas illas Hubaldum inter & Cremon-*

Pag. 70.

73.

84.

95.

93.

100.

106.

105.

- neases lites, de quibus *Ughellius* agat; in *Bresciant* MSto libro dñi duos, ad hunc *Valertum Schittium* pertinentes, inscriptiones, in quibus hujus *Valerit* mentio facta fuerit. Sequitur post alios quadragesimus sextus Episcopus, *Obertus*. Ante hunc aliquem, *Petrum Stanga* nomine, fuisse, *Bresciansus* in edito libro: *Rose e Viole di Cremona*, pag. 51 memorat, nec sine causa, ut ex gemina inscriptione probatur. Inter hunc *Ubertum & Tebaldum de Pontidali* vertebatur A. 1144, a *Litrefredo*, Novariensi Episcopo, dicentia, ad quam intelligendam spectat potissimum, quæ hic exhibetur; *sententia de ecclesiis Morengi*, quæ pertinent ad divisionem Episcopatus, cui præter alia ex Codice manu exarato *Privilegium de bonis Cremonensium*, quod a *Friderico* A. 1159 *Obertus* impetravit, cum *Epistola* quædam ad *Cremonenses*, & *proscriptione* *Cremonensium*, adjuugitur. Historia deinde resque gestæ *Sicardi Casaleni* egregie suppleantur, multa, ab *Ughellio* tradita, corriguntur, accuratiusque explicantur, addita ex jam laudato *Regesto Episcopi Cremonensis Confirmatone acquisitionis ecclesiarum Sanctorum Cosmæ & Damiani, Sanctique Vitalis*. Tacemus ea, quæ de obitu *Caciacomitis*, quinquagesimi secundi Episcopi, ex necrologio *Cremonensi*; de anno emortuali *Raynerit* Episcopi; *Agidiosi*, & *Petri Capelli*, deque meritis *Alexandri Litta*, qui A. 1718 Episcopus factus est, ibidem commemorantur.

Opusculo huic additum est aliud, ita Inscriptum: *Mnologium Sanctorum, quorum reliquæ in Cremonensi P.P. Societatis Jesu, seu S. S. Marcellini & Petri, ecclesia asservantur. Franciscus Antonius Zacharias, ejusdem Societatis Presbyter, digessit, & annotationibus illustravit. Numerus Sanctorum ultra 150 fere ascendit, quorum reliquæ, & sæpe minutæ illarum partes, Cremonæ asservari dicuntur. Memorantur in his particulæ ossis, frusta cranii, capitis, oris, cruris, brachii, scapularum, spinæ dorsi, cet. Sanctorum cujusvis fere generis. In animadversionibus Autor noster tam de Sanctis, quorum multi maxime incogniti sunt atque obscuri, quam de ipsis, quæ ad Cremonensem ecclesiam delatæ sunt, Sanctorum*

storum horum reliquiis; de occasione, qua illas obtinuerunt Cremonenses, de tempore, deque aliis, quæ huc spectant, rebus. Ut vero hæc omnia, quæ de his reliquiis dici queunt, lubrico nituntur fundamento; sic Autor nosse iis sese adjungere voluit, qui ultra superstitosam ejusmodi scriptorum turbam sapiunt. Quam ob rem luculentis argumentis ostendit, eas, quæ de hac sancta merce Cremonæ dicantur, esse sepe, si non aperte falsa, maxime tamen dubia. Menologio huic triplex Calendarium Cremonense, ex totidem MSis Codicibus Cremonensis majoris ecclesiæ erutum, addidit Vir plurimum Reverendus, idque itidem variis annotationibus illustravit.

PATHOLOGIA METHODICA, SEU DE COGNOSCENDIS MORBIS, AUCTORE FR. DE SAUVAGES, Regis Consiliario & Medico, in alma Monspeliensium Medicorum Academia Professore Regio, Nosocomii generalis Medico, Regiæ Scientiarum Societatis Londinensis, Monspeliensis, Upsaliensis, & Academiæ Stockholmiæ, Socio.

Amstelodami, sumptibus Fratrum de Tournes, 1753, 8.

Alph. i plag. 4.

Ut luculenta aliqua methodo morbos, seu statum quemcunque, in quo homo actiones suas cum tranquillitate & constantia celebrare nequit, doceret eruditus Autor, ab omnibus scholasticorum disceptationibus, verborumque ac distinctionum lenocinijs, sibi abstinendum esse putavit. Quo morbi natura penitus intelligeretur, statum hominis sanum pro norma sibi sistit, secundum quam discessus a regula, morbus scilicet, æstimari possit. Sanitatem perfectam ita assumit, uti est omnium causarum versus eundem finem tranquillitatis, atque in agendo constantiæ, *tendentia*, quam definitionem summo Germanorum Philosopho, *Wolffio*, acceptam refert. Igitur, si omnium actionum in eundem finem consensus exquisitissima sanitatem absolutam sistit, oportet etiam minimum errorem, qui isthanc causarum unionem turbat, minimum aliquem morbum

bum producere, & sicut vita quædam *moralis* est, in actionum liberatum, voluntati subjectarum, administratione consistens, alia autem *physica*, quæ actionum mechanicarum integritatem supponit, ita similiter morbos ad hæc duo recurrere fas est, eo tamen sensu, ut morbus, actiones liberas lædens, ex aliquo corporis statu mutato semper consequatur; aliter enim actiones morales læsæ, nisi sint effectus physicus, & corporeus, ad medicum haud pertinerent. Ut ergo clarum esset atque evidens, quid morbus dici possit, hominis statum naturalem ac sanum generali aliqua descriptione complectitur Cl. Autor. Facultates hominis aliæ sunt in *cognoscendo bono, vel malo*, positæ, aliæ *appetitionem* sistunt, qua, quicquid in omni re præstantius videtur esse, feligi possit, aliæ denique in *motu* consistunt, quo bonum consecrari atque apprehendere, malum autem fugere, possumus. Considerat hominem, quatenus *structus* est, id est, quatenus ejus partes sensibiles, aliquo nexu versus actionem directo, conjunguntur, cujus unionis lex *mechanismus* dicitur, & quatenus est *mixtus*, atque veluti ejus partes elementares inter se combinantur. Licet ergo structura partium ad sanitatem omnibus eadem sit; possunt tamen varii homines, pro sexus ætate, suaque uniuscujusque idiosyncrasia, perfecta equidem, diversa tamen, sanitate frui. Hinc sequitur, imperfectionem functionum non esse *absolutam*, sed tantum ad ætatem, sexum, aut individua, *relativam*. Eadem, ait Noster, pulsus frequentia perfectio infanti est, ast febris seni, eadem balbuties perfectio infanti, vitium adulto. Uterque hominis status, & sanus & ægrotus, per sua patet phænomena, sive illa simplici sensuum ministerio, & *experientia propria*, aut *peregrina*, accipiantur, sive aliquo veritatum universalium nexu, seu, *ratiocinio*, fuerint comprehensa. Atque illa vel sanitatem significant, vel morbum, dicunturque *symptomata*, alio omnino sensu, quam vulgo accipi notio *symptomatum* solet. Cum enim respectu *morbi* alicujus prioris symptoma sit omnis effectus morbi, atque novus morbus ex priori, tanquam causa sua, enascens, ita respectu *sanitatis*, ad mentem *Galeni* symptoma est, quicquid homini accidit sano,

fano, ejusdemque perfectionem turbat, qua significatione morbus & symptoma unam ideam sistant. Cum autem nihil sine sufficiente ratione causaque & principiis esse possit; hinc in homine aegrotato aliquid est, quod actionem turbat, idque vel *activum*, quo alicujus partis actio intenditur atque augetur, vel *passivum*, quo organorum facultates imminuuntur. A quo morbus aliquis principium & originem ducit, *causa* est, quæ, si paulo longius ab effectu recedit, *remota* & *πρηνυμένη*, quodsi autem propior est, non autem ita propinqua, ut inter eam atque effectum potro nihil intercedat, tunc causa est *πρηνυταρκτηνή*, vel *prædisponens*, denique, quæ proxime ab effectu abest, *causæ proxima*, seu *materialis*, ac aliquando *instrumentales*, appellantur. Non autem omnes causæ in producendis morbis ita agunt, ut corpus destruant, sed, quemadmodum actiones liberæ & morales ad conservationem machinæ directæ sunt, ita illæ interæ *physicæ* & *mechanicæ*, quarum complexum *naturam* appellamus, haud raro versus corrigendas causas destruentes diriguntur. Morbus, ait Sydenhamius, conamen naturæ est, quæ materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem molitur. Causæ autem, morbum facturæ, vel in *solida* hominis agunt, vel in ejusdem *fluida*, non, quod alterutrum horum corporis elementorum seorsim affici, altero integro manente, possit, sed quod ab eo, quod morbo formam suppeditat, tanquam a potiori, res denominanda sit. *Solida simplicia* peccant *volumine* ac *densitate*; hinc quadruplex vitium, *crassitudo*, *exilitas*, *durities*, *mollities*. Adicit Clarissimus Autor *cretibissimum*, qui major est actionis contentio, a stimulo orta, & *torperem*; & hæc quidem morborum veluti elementa, morbi *simplices*, aut *similares*, dici possunt, ex quibus, cum varix aliæ causæ occasionales accesserunt, fiunt *morbi compositi*. Peccant partes, *organicæ* dictæ, *solutione continui*, *dimotione contigui*, & *figura*. Ad solutionem continui pertinent fractura, vulnus, caries, ulcus. Ad solutionem contigui referuntur luxatio & procidentia. Ad figuram vitiatam spectant protuberantia & depressio. Sub singulis hisce conceptibus, tanquam totidem generibus, singulæ constant

Species. Sub tumore notionē *scirrhi, emphysemata*, quibus, cum sine febre sunt, *frigidorum*, itidemque *phlegmona, erysipelata, furunculū*, quibus, cum febrem comitem habent, *calidorum* nomen est, comprehenduntur, atque hi quidem *solitarii* dici possunt, cum alii sint *gregales*, ut *vari, variola, rubella, essera, apthia, lepra, gutta rosacea*. Singulare tumore genus est, quod vel sacco, vel vase, distento, vel aliquo in cavo, humores collegit. Sed, cum solida ipsa in minimis suis excrevant partibus, pro diversa tumore materia & firmitate, *excessus, sarcoma, fungus*, oriuntur. Vitia fluidorum *simplicia* sunt in crasi & consistentia vitiosa fluidorum. Crasis, seu miscela & compositio duplex statuitur, alia ad *acidum*, alia ad *alkalicum*, vergens, hinc *acescentia & alkalescentia*. Consistentia autem & firmitate humores peccant, nec minus excessu & defectu, hinc spissitudo & dissolutio. Acida quidem intemperies ex vegetabilium fermentescentium, farinatorum, actuque acidorum, aut dulcium, succis germinat, alkali autem suas regno animali debet origines, cum cibi putrescibiles in fat volatile, oleumque aliquod rancidum, convertuntur. Deinde est quædam viscosa ac gummosa humorum dispositio, in guttularum tenaci aliqua coæssione consistens. Denique, cum humorum minima guttæ in se minores alias discedent ac solvantur, oritur fluiditas summa, quæ legibus vitæ haud respondet. Hæc vitia cum ex cibis surgunt, *cacoehymia* aliquam, in vitio ventriculi & primarum viarum consistentem, conficiunt, ex qua corruptelæ sanguinis similes consequuntur, atque ista humorum dyscrasia nunc *simplex* est; nunc inter se variis modis istæ humorum turbulentia miscentur, atque exinde variæ sanguinis *cacoehymia, grumosa, inflammatoria, acris, sicca, serosa, virulenta*, resultant. In his omnibus morborum causis idea vel solidi, vel fluidi, prævalet. Sunt autem haud paucæ corporis mutationes, ex utroque aliquid tenentes, cum fluida solidaque, his continendis & moveendis dicata, peccant, idque vel in proportionem quantitatis fluidi ad quantitatem vasis, adeoque *copta*, vel *incipia*, vel in motu utrisque communi; adeoque *tarditate & velocitate*.

citare. Deinde vel, eum *trajicienda* per viscus sunt, *sturn-*
tur, vel *retinenda*, *propelluntur*, unde obstructio & evacuatio.
 Accedunt his affectiones alix, quæ ad motum humorum in-
 trinsecum, eorumque attritum, adeoque ortum exinde calo-
 rem, aut frigus, vel colorem, attinent. Super his omnibus
 motor, qui, determinatæ virium motricium potentix *inmixtus*,
 quamdiu illi robur adest, vitam sanam præstat, nunc deficit,
 atque exinde oritur *asthenta* & *debilitas*, quæ gradu differt.
 His, generali aliqua doctrina, præmissis, eruditus Autor
 morborum ipsorum exponit ordines. *Classis prima* morbos
 colligit, ex tali materiæ erga cor renisu ortos, unde oporteat
 ejus motum auctum consequi, febres puta continuas, conti-
 nentes, intermittentes, atque has vel regulares, vel ex schēma-
 te continuarum mixtas, quales sunt *amphinerina*, *trite-*
ophyæa, *tritea*, *hemitritea*, *tartophyæa*. *Classis secunda*
 morbos tradit inflammatorios, feбри continuæ & acutæ junctos,
 ex quiete sanguinis in viscerum membranis ortos, illisque
 nomen a loco affecto tribuit. Sunt enim *Phrenetis*, a dura ma-
 tre cerebri, *paraphrenetis*, a septo transverso, *pleuritis*, a pleu-
 ra, *gastritis* a ventriculo, *enteritis* ab intestinis, *hystericis* ab
 utero, *cystitis* a vesica inflammata. Paulo aliter sese habent
 inflammatorii morbi, qui ad viscus totum, ejusque parenchyma,
 pertinent, quos propterea *parenchymaticos* appellat. Tales
 sunt *sphacelismus*, cum cerebrum, *cynanche*, cum glandulæ fau-
 cium, *peripneumonia*, cum pulmones, *hepatitis*, cum he-
 par, *splenitis*, ubi lien, *nephritis*, ubi renes toto suo ha-
 bitu accenduntur. Denique seorsim illi nominantur morbi
 inflammatorii, qui cutem afficiunt, atque ab aliquo exanthemate,
 illuc delato, definiuntur. *Tertia Classis* morbos spasmodicos,
 seu convulsivos, continet. Hos dividit in *tonicos*, cum sola con-
 tractio spasmus efficit, *clonicos*, cum contractio & remissio
 partium muscularium alternæ sunt, quorum *epilepsia*, ejus-
 que species, referuntur, & *dyspnoicos*, seu ex spasticis illos,
 qui respirationem præ ceteris lædunt, quorum *asthma*,
 ejusque refert species, dolores scilicet laterum spu-
 tios, & pulmonum infarctum sine febre, *pseudopleuritis* dem

puta & *pseudopneumonia*. Sub *Classe quarta*, quæ morbos paralyticos recipit, partim sistuntur *syncopales*, in debili cordis motu constituti, partim affectus *seporosi*, inter quos apoplethici numerantur, cumque hi ad viscera plus spectent, illas nervorum solutiones, quæ salvis visceribus accidunt, separat, & *hemiplegiam*, *paraplegiam*, atque *paralysem*, seorsim explicat, illos distinguens a ceteris, qui in sensoriorum læsione consistunt. *Quinta Classis* habet morbos dolorificos fixos atque vagos, *arthritidem* scilicet, ejusque species, atque omnes dolores, alicui parti dedicatos, uti est *cephalalgia*, *hyperalgia*, *cardialgia*, aliæque hujusmodi ægri tudines. *Sexta Classe* exhibentur morbi *paraphrenici*, qui mentis errorem involvunt. *Classis septima* complectitur morbos *evacuatorios*, seu fluxiones sanguineas, serosas, feculentas. *Classis octava* illos habet, qui ad habitum corporis attinent, *cachectas* propterea dictas, atque illi vel minuunt corpus *atrophia*, vel *tumoris*, intra pingue velum ortis, illud augent. Toti operi elegantissima, varioque scientiæ apparatus locuples, annectitur, de diversa morbos in classes dividendi methodo, deque nominibus, synonymiis, polyonymiis, ac pseudonymiis morborum, Commentatio. Eruditus Autor ubique in Latino sermone castitatis, perspicuitatis in scriptione, acuminis in distinctionibus, gloriam assecutus est.

ART DE FAIRE FLORE, etc.

hoc est,

ARS, AVES DOMESTICÆ OMNIS GENERIS QUOLIBET tempore ut ex ovis excludantur, efficiendi operis finis, aut ignis vulgaris, illasque educandi; Autore DE REAUMUR, Membro Acad.

Reg. Sc. &c.

Volumina II.

Parisiis, 1749, 12 maj.

Vol. I plag. 15, Tabb. æn 9, Vol. II plag. 15, Tabb. æn 6.

Reaumurii nomen ut nemini ignotum existit, qui maxima inter naturæ scriptatores ævi nostri nomina non ignorat; ita

ita summum hunc Virum, qui tot miracula primus omnino vidit, vel primus accurate vidit, plurima etiam, rei familiari utilia, illisque scienda, qui non tam addiscendo vero, quam illi ad usum transferendo, operam dant, detexisse constat. Inter hæc inventa non ultimum locum occupat illud, de quo jam dicendum nobis est. Absolvitur autem ars, quam descripturus est *Reaumurius, ductus Capitis*. Alterum est, ova fovete, donec pulli erumpant, alterum, pullos, qui proruperunt, quod matre carent, educere. In *dua Volumina* igitur divisum opus, distincte hæc proponit.

Dissertationes (*Memoires*) appellavit Autor minora libri segmenta, uti operis de Insectis. *Prima Voluminis I* de furnis Ægyptiorum, antiquitus jam celebribus, agit, notatque, vix credendum esse, tales aliquando usui nobis futuros, quod impense illis initio exstructendis majores sint, utilesque ipsi non existant, nisi ingens copia ovorum, 30000, vel 40000, uti in Ægypto illis immitatur, tanta vero copia nostris in regionibus nec habeatur commode, nec possit exclusorum pullorum talis exercitus ita apud nos educari, ut in calidioribus, magisque temperatis, Ægypti provinciis. Habentur vero apud nos furni ita comparati, qui negotio illi adhiberi possunt, pistorum cupediariorum, &c. qui quomodo pullis excludendis inserviant, Autor dilucide exponit. *Secunda Dissertatione* methodi, pullorum intra strata sibi excludendi, generalem ideam exhibet, illamque *tertia Dissertatione* uberius prosequitur, illos præcipue, ut appellat, *furnos* describens, qui unico dolio majori, quale vino, aut cerevisiæ, servandis adhibemus, absolvantur. Ejusmodi dolium, supra unum fundorum perpendiculariter erectum, ultra dimidium sibi immergitur, superioris fundi loco, operculo mobili tectum, quod pluribus foraminibus pertunditur, prouti calor temperari debet, obturandis, vel referandis. In hoc dolio ova, corbis pedulis indita, sibi calore foventur, calor autem thermometri, intra ova positi, ope temperatur, quæ omnia *quarta Dissertatio* explicat, estque calor, pullo excludendo idoneus, 32 grad. thermometri *Reaumuriani*. Sed ruricolis thermometri loco esse potest mixtura ex sapone &

butyro, quæ, prout consistentiam retinet, aut funditur, colorera indicat. *Quinta Dissertatio*, quæ funesta embryonibus accidant ob vapores imperceptibiles, locum, in quo excludi debent, occupantes, exponit. Impedimento sunt illi vapores transpirationi per ovi crustam, quam insignem & liberam esse oportet. Igitur Autor constructionem fornorum, qui ab his vaporibus tueantur pullos, explicat. *Sexta Dissertatio*, quæ observanda sint, dum ex ovo prodeunt pulli, recenset.

Secundi Voluminis prima Dissertatio de matrum defectu in hac pullorum excoitione supplendo agit. Cum vero potissimum gallinarum functio sit, fovere pullos, commode illis substituuntur receptacula, pro pullis intra eundem finium, intra quem exclusi sunt, exstructa; illis additur peculiaris machina, si eo nomine appellare fas est opus simplicissimum, pulpiti figuram habens, planum scilicet inclinatum, duobus verticalibus impositum, gerens, cujus interiora lana vestiuntur, ut intra illud se recipientes pulli, calorem, & quæcunque mater illis præstitura fuisset, reperiant. *Secunda Dissertatio* de pullis nutriendis agit, ostenditque, tum quæ huic scopo idonea magis inter grana eligi debeant, quod ad vilitatem fere omne redit, tum quomodo pulli ciborum rejectaneis, herbis, vermibus, sustentari possint. *Tertia Dissertatio* emolumenta novæ artis exponit. Cum pullorum & gallinarum caro in magnis præcipue urbibus, ad carnem pecorum relata, cærior existat, cum, gallinarum numero aucto, ovorum numerus augeatur, quorum in illis regionibus, quibus Autor præcipue scripsit, ob ecclesiæ, cui subsunt, præcepta, major adhuc necessitas sit, quam in nostris, cum possint hoc modo peregrinarum avium ova apud nos excludi, ut de insigni artis utilitate dubitari nequit. *Quarta* denique delicias, quas multitudo varii generis avium animo, physicis investigationibus assueto, offert, recenset. Facile enim perspicitur, de generatione tot, tamque diversorum, volucrum, de vivendi generibus, de hybridis, ex specierum mixtione resultantibus, &c. innumera observari posse, quæ Philosophum doceant & delectent. Sed de his omnibus uberius hic agi non potest; nec enim specialia fere sine
figu-

figuris explicari possunt, nec possunt scripta *Reaumurii* in brevitatem commode contrahi, qui, ut nulla in re, explicacione digna, verbis parcat, ita verbum nullum, in rebus explicandis, superfluum ponere solet. Interspergantur autem varia, illis etiam Physicæ cultoribus utilia futura, qui pullis excludendis operam daturi sunt nullam.

*DOMINI DE LA LANDE, ASTRONOMI REGII,
de Observationibus suis Berolinensibus ad Parallaxin Lunæ
descriendam Epistola ad ABRAH. GOTTHELF
KÆSTNERUM.*

Cum anno præcedenti, jussu & auspiciis potentissimi Galliarum Regis, iter suscepissem, observationes pro Parallaxi Lunæ & terrestri sphaeroidis curvitate determinanda Berolini peracturus; sæpe animus fuit, aliquid de suscepti necessitate & mediis, ac de ipsis observationibus, tecum communicandi; quod quidem hodie exequar.

Astronomi, a Regia Scientiarum Academia Parisina in septentrionales & meridionales Sphaeræ regiones missi, quid magni peregerint, satis superque compertum est. Non autem in sola graduum terrestrium dimensione versati sunt, sed & in variis Physicæ & Astronomiæ partibus plurimum profecere, quippe in descriptione regionum satis incognitarum, obliquitate eclipticæ, refractionibus, aeris proprietatibus, longitudine pendulorum, aliisque, quorum quidem singula eisdem potuissent sibi & labores & impensas vindicare; de parallaxi autem lunari nusquam curaverunt. Nimia semper fuit simul observantium distantia in longitudine, & minor in latitudine. De ea hodie questio est, & simul de curvitate Meridiani, ad quam nos deducit ratio earundem parallaxium, si a pluribus observatoribus, sub eodem circiter Meridiano dispersis, probe determinetur.

De hac ergo parallaxi sollicitus Vir Cel. *de la Caille*, die 21 Octobris A. 1750 profectus est in extremitatem Africæ meridiona-

dionalem, ubi etiam generalem fixarum catalogum, quem jam susceperat, complebit per observationem stellarum circumpolarium australium. Et ego propter Meridiani proximitatem (integro tamen postea fere anno) Berolinum profectus sum, quod interim Academia Regia Scientiarum Parisina notum fecit Europæ Astronomis, qui ejusdem suscepti participes esse possunt & debent propter commune inter omnes Astronomiæ studium. Summa autem cum voluptate audivi, plurimos iis jamjam vehementer incubuisse pro rei dignitate & præstantia. Sunt enim v. g. Romæ, Olyssipone, Tolosæ, Massiliæ, Lugduni, Vittebergæ, Aobonis, Petropoli, aliisque in locis quampluribus; præcipue autem nuper Dom. *Grischov* a potentissima Russorum Imperatrice missus in insulam, quæ vocatur Oesel, & 13 tantum minutis temporis a Meridiano promontorii ad Orientem remotam, observationibus incumbet cum magno quadrante, ab eximio artifice *Bird* Londini elaborato.

Est autem parallaxis Lunæ criterium ejusdem distantia, & sola ejus nobis distantiam representat. Est ergo essentialiter requisita ad singulas partes ipsius motus determinandas, cum is, qui circa centrum terræ peragitur, nobis in superficie constitutis, irregularis fiat ejusdem parallaxeos effectû, & licet per theoriam gravitatis videatur posse a priori determinari, manifestum tamen est serius attendenti, ipsam theoriam supponere tanquam prius cognitâ excentricitatem, inclinationem orbitæ, & epochas locorum Lunæ, apoges ipsius, & modi, quæ scilicet sine prævia parallaxis cognitione cognosci nullo modo potuerunt. Jam vero ex pluribus simul observantibus sub eodem Meridiano, duo quilibet exiguam nobis præbent parallaxin, cujus basis est subtensa arcus meridiani, inter ipsos comprehensi. Harum omnium parallaxium progressus, si terra foret spherica, semper cresceret in ratione valde simplici & cognita, quippe ex solis Trigonometriæ legibus determinanda, sed, cum latitudines inæqualiter crescere debeant sub eadem subtensa data in sphericoide, seu ipsæ subtensæ inæqualiter in
latitu:

latitudinum æquabili progressu, operæ pretium est, exacto ipsas latitudines & ipsos angulos in centro Lunæ determinare, ut arcuum lex & progressus innotescat, seu Curvæ natura, aut saltem irregularitas.

Itaque multitudo angulorum, in centro Lunæ inter se comparatorum, figuram terræ determinat, dum interim singula puncta, cum Capite bonæ spei comparata, majorem angulum pro ipsa parallaxi Lunæ cognoscenda constituunt. Sic olim Dom. *de Maupertuis* in Tractatu de Parallaxi Lunæ eleganter ex suis formulis deduxerat, tres observatores, in latitudinibus 0, 28, 56, graduum constitutos, scilicet æquali latitudinum intervallo distantes, dum luna in 28° constituitur, 10 secunda differentiæ reperturos inter parallaxes, quas efficit observator medius cum duobus extremis, quæ scilicet tota a terræ figura dependet, & evanesceret prorsus, si æqualibus latitudinibus æquales subtensæ, & arcus in circumferentia Meridiani æquales, responderent.

Aliam quidem methodum exhibuit Dom. *Mansfredi* in Commentariis Academiæ Regiæ Parisiensis A. 1734, figuram terræ ex parallaxis observatione deducendi, quæ scilicet observata parallaxi horaria ante & post culminationem Lunæ, ex hoc calculo deducantur anguli, qui, cum observatione in ipso meridiano facta comparati, ostendant, utrum terra plus sit minusve complanata, quam per calculi theoriam fuit suppositum. Attamen mihi vix aliquid exinde commodi fluere apparet, cum methodus observandi parallaxin horariam lunæ, vtiliter applicari nequeat propter motus celeritatem & irregularitatem, ac diametri suæ, suæque parallaxis, nimiam quantitatem. Hac itaque derelicta, nostra, quæ exactior est, & calculos satis simplices supponit, pro vera & quasi unica habeatur.

Dictum est modo, parallaxin lunæ requiri necessario ad ipsius theoriæ cognitionem. Quæ ergo ipsius lunaris theoriæ, eadem parallaxis, censenda est utilitas; hoc autem perspecto, quid plus dici potest? Nonne omnes tandem Astronomi consentiant, nullam fore methodum exactam longitudinis in mari determinandæ, nisi quæ lunarem theoriam supponit,

Nun

cum

cum ipsius inter stellas fixas situs & respectus sit quolibet in-
stanti novum signum, quo possit nauta in mediis fluctibus lo-
cum suum probe dignoscere, si sciat per lunares tabulas, quem
locum luna occupet data hora in meridiano quolibet dato.
Sic ergo, dum theoriam lunæ prosequimur, eo devenimus, ut
cogatur planeta erroneus quasi accensa face nos ubique dedu-
cere, & forte optimi creatoris objectum plenius adimplere.
Sed, missa omni utilitate in geographicis, nauticis, aliisque Astro-
nomiæ, usibus, nonne hujusmodi inventa satis per se nobilia
sunt & ardua, quæ memoriæ *Ludovici XV* inter cetera tam
pulchra apud posteros exornent, si nihil unquam in scientiis
elaborassent, quam quod per se actualem & manifestam utili-
tatem gestare videbatur; certe, quæ jam sunt utilissima & pul-
cherrima, nobis in perpetuum excidissent.

Mirabiles sane methodos invenerunt Astronomi ad deter-
minandas Parallaxes, inter quas primum locum occupat me-
thodus parallaxium horariarum, in Tractatu de Cometa anni
1680 a *Cassino* exposita, quæ motum diurnum adhibet, & ex eo
est aliquatenus lubrica, & methodus maximarum latitudinum, a
Ptolemaeo primum adhibita, quæ nihil nisi dimensionem angu-
lorum supponit, sed minorem præbet summam parallaxium, &
est refractionum inæqualitatibus obnoxia. Semper itaque con-
venit inter Astronomos, optimam fore supra omnes methodum
observandi in locis sub eodem meridiano remotissimis, quam
sane ope spatii, inter Berolinense & Africanum observatorium
interjacentis, cum plena fide & certo successu exequi possumus.

Observationes, pro eadem parallaxi in iisdem locis simul
habitas, ut notum est, A. 1705 auspiciis Viri generosissimi &
nobilissimi, *de Kroszk*, duas duntaxat publicavit, 30 postea
annis, *Wagnerus* in Miscellaneis Berolinensibus, sed quasnam
scilicet? Aliquam hic ipsarum recensioem veritatis amori ju-
vat persolvere.

Sunt hodie quidem in Observatorio Regio Berolinensi in-
strumenta, quibus istæ tunc temporis observationes susceptæ
sunt. Horum præcipua pars est Sextans ferreus 3 circiter pe-
dum, solis transversalibus lineis satis crassis, & nudis pianaci-
diis,

dit, instructus, etiamsi jam antea in Gallia 40 fere annis tubi telescopici Quadrantibus adhiberi solerent, & *Nonni* divisiones satis etiam in usu essent. Fuit & Quadrans azimuthalis in usum vocatum, sed ejus constructio eadem imperfectione laborabat, & nihil plus in executione præstitit.

Sed nec differentia meridianorum necessario in observationum comparatione requisita, nec latitudo promontorii, cujus totus error directe parallaxin afficit, satis cognita huc usque nobis fuerant. Scilicet de differentia meridianorum erat inter Astronomos 20 minutorum temporis dissensio, de latitudine 30 circiter minutorum gradus, & quam supposuit in suis calculis *Dom. Colbe* $33^{\circ} \frac{3}{4}$, per $15' 23''$ minor erat, quam quæ a *Dom. La Caille* nuperrime fuit observata. Tales igitur observationes, ut manifestum est, nec opus quidem attigerunt.

Sola ergo methodorum observandæ parallaxis diversitas huc usque fuit in auxilium vocanda, sed & ipsa Astronomos in confusionem inextricabilem dejecerat. Quot enim varia tentamina, tot variz prodierunt determinationes, tot varii successus; quæ autem majorem autoritatem obtinuerunt *Flamstedii*, *Halleji*, *Cassini*, & *Lemonnierii*, vix intra minutum totum contentæ fuerant. Ex ipsa theoria gravitatis aliud insuper prædit, ut ex calculis *Celeb. Euleri* & *Clairaut* manifestum jam fuit.

Hicce igitur solummodo propositis, abunde constat nostra suscipiendi ratio, ex ipsamet parallaxi deducta. Sed & graviora forte accedent, postquam figuræ terrestris considerationes adduxerim. Figuræ terrestris determinatio, licet ex multiplici parallaxium observatione fluat, & ipsius sit quasi accessorium, non est sane minoris ipsa utilitatis; in quibusdam enim theoriæ nauticæ physicæ, aut astronomicæ, partibus, ubi omnium calculi elementorum requiritur exacta cognitio, non est ipsa solum magnitudo terræ scitu necessaria, sed & figura & curvitas; cum v. g. longitudo parallelorum nautica pro observato latitudinis augmento computatur, adhibendus esset non radius osculi in puncto dato, sed radius circuli majoris, meridiano perpendiculariter ducti qui tamen priori major est

duabus tertiis excessus ultimi gradus latitudinis supra gradum meridiani in puncto dato, sed cujus cognitio dependet a terræ curvedine, ita ut iusto minores semper inveniantur paralleli, & circa tropicos differentia ad $\frac{1}{3}$ excrecere potest. Cujus itaque erroris fons est cognitus, remedium negligi non potest.

Figura terræ nos de gravitate primitiva, qua lege, ad quæ puncta, dirigatur, certiores facit, quod necessarium est, ut variaz inter se hujus quantitates & directiones comparari in singulis locis queant, ac vera ipsius quantitas melius dignosci, quæ quidem certe aliquando, si recte ominamur, eo nos perducent, ut interior telluris constitutio & fabrica e profundis tenebris in medium elucescat. Nec minus est, quod ab his etiam sperandum est circa exactiorem cognitionem, si fas est, acquirendam rationis, quam habet terrestrium gravitas cum universali planetarum, ad sua centra tendentium, gravitate; sed hoc magnam potissimum exactitudinem requirit in figuræ terrestris cognitione. Nam sub eadem complanationis quantitate variaz curvedines varias longe directiones & virium mensuras præberent, & in magnos errores deducerent. Cum quædam præterea Saturni periodicæ inæqualitates, quæ aliorum planetarum gravitationi minimi posse tribui, Celeberrimo *Eulero* visæ sunt, ipsi suspicionem injecerint de lege attractionis *Newtoniana* in motu planetarum non exacte observabili, & per ipsam planetarum figuram mutabili; quantum operæ pretium erit, hujus figuræ exactissima & geometrica assignatione tale dubium de medio sustulisse! Ipse autem mihi & varias suas solutiones jam communicavit, quibus figuram terræ per coordinatas transcendentis determinat ex parallaxi, in locis pluribus observata.

Gemina graduum dimensio, in Laponia & America meridionali feliciter peracta, omnes ipsius terræ dimensiones debebat in perpetuum stabilire, si quid aliunde hypothesin de ipsius convexitate, seu curvedine, suppeditare potuisset. Principia autem gravitatis, cum motu diurno terræ comparata, jam adhibuerat *Newtonus*, & diametrorum terræ differentiam $\frac{1}{3}$ assignaverat, sed statim primæ experientie de pendulorum longi-

longitudinibus accelerationem fieri majorem accedendo ad septentrionem, quam ex hacce theoria sequebatur, manifeste ostenderunt.

Tertius postea gradus, in Gallia dimensus, tertium præbuit perimetri punctum, quod poterat cum duobus aliis eadem dimensionem determinare, sed, quantum abesset scopus, ex diversitate figuræ, hacce via inventæ, sole clarius innotuit.

Quantum ad geometricas hypothèses, ellipsis statim ab initio in calculum adhibita fuit, utpote simplicior & magis obvia. Hujus ope Dom. *de Maupertuis* egregias & simplices formulas edinvenit ad singulas dimensiones ex unico gradu deducendas.

Nuper vero Dom. *Bouguer*, ex trium graduum cognitorum consideratione perspicuus, excessus eorum se habere circiter ut quartæ potentie sinuum latitudinum, ex hac proprietate, instituto calculo, comperit differentiam diametrorum 36659 hexapedarum Parisinarum, quarum diameter æquatoris est 6562026.

Postea idem Autor, ipsarum latitudinum potentias excessu sui graduum comparando, exponentem invenit $2\frac{1}{2}$, sed in ea Curva differentia axium prodit 43457 hexapedarum, nec omittendum est, expressionem algebraicam generalem, quæ ex hac hypothese deducitur, quartum gradum cognitum implicite supponere; quocirca Autor, unam ex indeterminatis quantitatibus evanescere, supponit, & solutionem suam singularem ex hac suppositione eruit.

Cum autem de electione inter utramque determinationem agendum est, ipse suam dissidentiam exponit his circiter verbis: Non mirum est, de his adhuc versari dubium, cum tria tantum Curvæ puncta cognoscantur, cujus coordinatæ expriment relationem inter graduum longitudinem & ab æquatore distantiam; nihil absolute positivum affirmari potest de natura speciali Meridiani, aut Barocentricæ. Hisce prolatis, jam seligit determinationem, quæ convenit propemodum gradui longitudinis in Gallia mensurato ad latitudinem $43^{\circ} 32'$, quæ

tamen mensura minoris certe capax est æribelæ, quam quæ in Meridiano peragitur.

Enormes autem discrepantias advertere fas est, si varii gradus inter se, scilicet duo alternatim, comparentur; differentia enim axium simplex, aut dupla, figura autem toto cælo, ut ita loquar, diversa, reperitur.

Nec satis; minimus error, quo unus ex his gradibus affici supponatur, sensibilem adhuc differentiam producit; tamen vix possibile est, ut etiam indefessa cura, aut superstitiosa exactitudo sensuum, debilitatem, & organorum artificialium imperfectionem, tam exacte suppleat, ut leve quid incertitudinis non remaneat. Hujus generis est differentia hexapedarum 18, quæ est inter operationes *Bouguert* & *La Condamine*, aut eas, quas Dom. *Godin* cum Sociis suis peregit, quasque in peculiari libro, Hispanice conscripto, videre est, & hoc etiam laudatus Autor diserte agnoscit, cum fateri coactum se dicit, certitudinem non ultra 4" dari, quod patet, inquit, in omni observatione, cum diversis instrumentis, vel cum eodem, in diverso situ ac dispositu, successive habita.

Habetur itaque pro demonstrato, omnes observationes, huc usque pro figura terræ habitas, necessitatem non solum non excludere, ut videri forte potuisset, sed statuere, seriei observationum, quibus priores confirmantur, & quæ eo magis determinant æquationem, qua hæc curvitas exprimitur: æquationem, inquam; reapse enim supponitur, terram esse solidum circumvolutionis, cujus nempe omnes meridiani sint similes & æquales, eadem æquatione expressi. Cum enim tres gradus cogiti fuerint in meridianis valde diversis mensurati, ex his nihil absoluti concludere liceret, quousque operationes parallaxis determinaverint seriem progressus chordarum, quæ respondent arcibus meridiani, sub quo omnes simul observamus, ac ostenderint, utrum ad hunc referri queant omnia, quæ sub aliis jam sunt observata.

Hæc autem curvatura meridianorum, inter se licet similia, estae in utroque hemisphærio eadem, in circumferentia tota eidem legi adstricta, vel forte potius incerta arcuum,

aut

ant linearum, inter se dissimilium, farrago. Hoc saltem aliquanto melius innotescet per comparationem chordæ arcus, qui Berolinum inter & Caput Aſiæ interjacet, cum minoribus chordis, quibus varii Europæ observatores inter se in tuto distant. Et certe Physici non ita pridem irregularitates hujusmodi, sicut & de inæqualitate ponderum utriusque hemisphærii, non levibus rationibus sunt suspicati; unde operæ pretium fuit, hisce, quantum licuit, lumen affundere. Hoc scilicet hodie cum summa sui in posteros commendatione abunde perpetrat invictissimus noster & generosissimus Galliarum Rex, *Ludovicus*.

Hæc tamen de sola parallaxium observationis utilitate dicta in majora sane exerescent per novam dimensionem gradus terrestris, quam in Capite bonæ spei novissime suscepit Vic iste laboriosissimus, *de la Caille*, si & locorum situs, & instrumentorum perfectio, in suscepti istius perfectam executionem debite concurrant.

Quod ad me spectat, Vir Celeberrime, non meum fuit, Sextantes mobiles hexapedales, ut ille, in meis partibus exequendis adhibere, sed Quadrantem muralem aurichaleicum quinque pedum Londinensium, a Regia Academia acceptum, mecum devexi; a quo idem (saltem proxime) me obtenturum confido.

Hujus autem divisio singula quinque minuta præbet per lineas, quæ ad centrum diriguntur; in centro autem, circa cylindrum metallicum, cum incredibili cura confectum, telescopium versatile appensum est. In extremitate ubi telescopici, quæ circumferentiam describit, adjacet lamina aurichaleica, limbo semel exacte applicans, cui alia divisio insculpta est, quæ occupat exacte 21 divisiones Quadrantis, seu gradum integrum cum quadraginta quinque minutis, & est in 20 partes divisa. Hæc scilicet (secundum methodum, a *Petro Norisio* in Tractatu de Crepusculis propositam, & quam *Ptolemæo* attribuit, alii autem cuidam *Hetræo*,) ostendit vigesimam partem cujuslibet divisionis in Quadrante, seu 15", ita tamen, ut in astronomicis organis levis acquisita consuetudo tertiam, aut quartam, partem

partem etiam nudis oculis per æstimationem facile suppeditet, id est, 4", aut 5", vel etiam exactius, si lens, ad minorem focum convexa, in adspicienda divisione adhibeatur. Eadem limbo alia adhuc inest divisio in partes Quadrantis nonagesimas sextas, quibus aliquando usi sunt Angli artifices, quia in praxi, seu divisionis constructione, facilius adhibetur, & hæc quælibet in 16 alias subdividitur, deinde lamina, superius descripta, aliam ferens divisionem *Nonisacam* in parte sui inferiori, huic correspondentem, eam in minutiores 24 particulas subdividit, quæ consequenter partium supra dictarum alterius divisionis sunt circiter subduplæ. Hinc apparet, omnes & singulas observationes, in utraque divisione peractas, mutuum sui verificationem præbere, & duarum observationum vices præstare, saltem quantum ad errorem divisionum, & æstimationis defectum.

Divisio autem *Nonisæ* sane multo potior erat, quam quæ sit per transversales lineas, quales v. g. videntur in magno Quadrante 6 pedum turris orientalis observatorii Parisiensis. Nam difficultas non medioeris inest in 5400 divisionibus, eidem insculpendis cum necessaria exactitudine; quæ quidem divisiones, quod imprimis notandum est, vel inæquales, vel curvis lineis distinctæ, necessario esse debent.

Præterea satis difficilis est æstimatio loci lineæ inter duos terminos fixos, si non sunt in situ huic perpendiculari, sed maxime obliquo, quorum unus sæpe non est conspicuus propter laminam indicatricem, & qui constant punctis non valde rotundis, quippe productis ex intersectione linearum, quæ habent suam quælibet crassitiem.

His dein non leve accrescit pondus, si, ut semper fit, transversales nihil nisi minutum primura ostendant, scilicet per Theorema sequens, quod nascitur ex consideratione errorum in æstimando possibilium, & est per methodum differentialem facile demonstratum. Errores in æstimando possibiles supponantur huic legi adstricti in sua inæqualitate, ut singulæ partes æstimatæ intra eòsdem limites habeant saltem secundas, vel tertias, &c. differentias æquales, quod sensibilibus verum esse, supponi potest. Tunc *maximum erroris*, seu quantitas, qua terminus

minus medias discrepat a termino correspondenti progressionis æquabilis, intra eosdem fixos terminos contentæ, & ejusdem numeri terminorum, augetur in ratione duplicata numeri intervallorum; unde, cum limites intra 15 secunda dent quadraplo minus spatium, quam intra minutum integri, facilitas errandi, seu in eadem errandi possibilitate maxima erroris quantitas, erit sexies decies major, ceteris nempe omnimodo paribus.

Eadem vero *Nenni* divisio merito fuit usui micrometri anteferenda, & hoc verissimum est, ubi agitur de Quadrante murali, cujus tubus est mobilis. Forte in indice micrometri quælibet secunda possent numerari, sed nihilo minus 3", vel 4", vix sensibilem quantitatem efficerent. In micrometro illud necessario incommodum fertur, quod stella observanda in centro, seu axe, telescopii nunquam fere appareat, ac sit proinde semper obnoxia vitiosæ parallaxi, quæ sæpe fit in foco objectivi, quæ autem, cum in ipso axe sit, facile evitari potest. Hæc ipsa parallaxis Domino *Beugnero* visa est æque noxia ac inevitabilis, cum huic aliud proflus remedium non afferat, quam æstimationem satis periculosam & lubricam, qua scilicet pro vario motu stellæ, supra ac infra agitatur, medium oculo æssumi desiderat. Obiter tamen notandum est, varias experientias, novissime ab aliis, & a me ipso, peractas, de quibus alias loquar, nobis ostendisse oculorum diversitatem, & constitutionem atmospheræ non esse mutationum causam, saltem adeo sensibilem, in dicta parallaxi.

Observationes, cum micrometro factæ, essentialiter dependent a cochlea, cujus helices exacte & præcise æquales supponuntur absque ullis inæqualitatibus. Certum est tamen, jam perfectam cochleam esse opus perquam rarum atque difficile, cum & materia, quæ id conficitur, & modus fabricandi, ipsi perpetuo debeat esse imperfectionis origo, idque eo facilius & periculosius, quo minores erunt stellæ, seu helices, quia tunc vitium minus fit ad extra sensibile. Multo autem simplicius est, lineam datam in partes quasdam æquales dividere, quæ sensibilibus fiat magnitudinis, & quarum sæpe ac facile defectus, si quis
 Ooo fit,

fit, exacte possit perspicui. Demum divisio *Novum* observationem promptam magis, minusque erroribus necessariis obnoxiam, facit, promptam scilicet, cum hic unicum, duplex autem in micrometro opus, scilicet in puncto aliquo telescopium exacte constituere, & postea micrometrum movere; eo ipso exactiorem, cum in minori operationum numero minus officiant defectus isti insensibiles & necessarii, qui Philosopho, naturam scrutanti, inbecillis naturæ memoriæ sistunt. Sed in hujus instrumenti fabrica non meliora tantum & commo- diora media assumta sunt, sed varii etiam sublati sunt errorum fontes, huc usque vel ignoti, vel pro desperatis habiti.

Multæ experientiæ, in Basilica Sancti *Sulpii* Lutetiæ, & in Scotia, habitæ, variationes satis magnas ex frigore & calore, in parietis etiam firmissimos agente, vel exteriorum motuum tremula agitatione, ortas, monstrant. His ut fieret remedium, in superiori Quadrantis parte solum appensum est argenteum tenuissimum, quod nempe $\frac{7}{10}$ tantum sit pollicis unius Londinensis, & supra limbum libere descendens, si ope microscopii compositi inspicatur, etiam minimas in verticali Quadrantis mutationes indicat. Hæc adeo necessaria & naturalis cautela, ejus Quadrantes mobiles exemplum offerebant, vigilantiam Astronomorum, muralibus utentium, satis diu elusit; sed hic etiam aliud periculum observationum notatu difficilius pariter sublatum est.

Semper artificibus & Astronomis visum fuit, in Quadrante murali magnam soliditatem & immobilitatem omni medio- rum genere esse procurandam, & huic ideo ferrum & lapides generose adhibebant, sed naturæ vires utiliter adhibere potius, quam eludere frustra & debellare in omnibus, necessarium est. Factum enim fuit, ut partes Quadrantis, interjacentes inter puncta magis fixa, majori dilatationis, aut contractionis, effectu afficerentur, cedendo facilius impressioni, & figuram suam ac situm respectu reliquarum partium totaliter mutarent cum magno observationum vitio. Sed huic, ut videtur, abunde jam cautum est. Quadrans enim meus, conflatus ex variis laminis zurichalcicis, ejusdem crassitie, quæ in iisdem punctis omnes se mutuo interfecant, suspenditur in duobus ex his intersectio-
num

num punctis, ita ut in his etiam punctis libertas extensionis, vel contractionis, super sit, unde necessario Quadrans magnitudinem mutare quidem potest, sed non figuram, seu partium inter se mutuam relationem, aut planum, in quo omnes consistunt, ac proinde absque omni coelestium dimensionum vitio. Hujus assertionis testis est experientia. Exposito enim Quadrante sub æquatore ipso meridiano soli, ita ut calorem extremum contraheret, certum est, partes ipsius debuisse vehementer extendi, ut patet ex experientiis penduli & hexapedæ ferreæ, præter repetitis; tamen mensuratus arcus inter objecta terrestria ejusdem adhuc quantitatis in Quadrante apparuit, quam ante caloris illius impressionem.

Denique, ne telescopium, extremitate sua centro affixum, aliquid nocere limbo suo potere posset, dum in eo moveri, & singulis punctis affigi, necessario debet, vel aliquid libertatis motus & commoditatis observationum minuere, (semper autem commoditas in observando cum exactitudine conjungitur,) huic appositum est pondus in axe æquilibrii, satis ingeniose disposito, cujus ope telescopium minima etiam impressio, ne quasi ex se ipso moveatur, & in omni situ detineatur,

Quæ hæcenus memoratæ sunt optimæ & ingeniosæ in hacce machina dispositiones, debentur studio & vigilantæ sagacissimi & emunctissimæ naris Astronomi, Dom. *Lemonnier*, in artifices Londinenses peritissimas, & ipsi gradum perfectionis, ad observationes nostras requisitum, satis superque communicant.

Quæ quidem ut in meridiano recte & debite collocari posset, Dom. *de Maupertuis*, Astronomiæ, ut scientiarum omnium, fautor præstantissimus, simul Illustrissima Regia Academia Berolinensis, summopere præstiterunt, scilicet in alta Observatorii Regii contignatione, horizonte satis libero, immensæ lapidum moles altitudinis sex pedum, & latitudinis quinque, omni cura & sumtu allati sunt, qui, in septentrionali & meridionali pariete juxta meridianam lineam proxime collocati, instrumentum, supra descriptum, alternatim egregie sustinent absque ulla variationum nimiarum suspitione. In quolibet ho-

rum præter duo fixa sustentamina inhaerent pro variis Quadrantis circumferentiæ punctis duplices cochleæ, quæ Quadrantem vacillationis immunem detinent absque ulla resistentia nocibili. Itaque, quod operis solus ego susceperam, suum proprie fecit illustrissima Academia, & sibi vindicare sine injuria pro majori totius parte poterit.

Absque similibus & facilitate & auxiliis, difficillimum videtur, utile quid in subtilibus hisce operationibus perpetrare. Parum enim prodesset telescopium, micrometro instructum, si per aliquod notabile temporis spatium perfecte immobile supponi debeat, nisi quid adhibeatur, quo possit hujus suppositionis error cognosci & caveri in calculo.

Hoc quidem cum satis magna facilitate præstari posset, si tubo adhereret firmiter triangulum, aut quadratum, metallicum quodlibet satis magnæ amplitudinis, ut 3, aut 4, pedum, in cujus angulo uno perpendicularum appendi, & uno ex lateribus quædam puncta minutissima pro arbitrio fieri possent, in quibus filum decidens situm telescopii exacte denotaret, & levem mutationem in minutis secundis indicaret, modo crassities & longitudo fili cognoscerentur. Hæc autem methodus nullam exactitudinem, in constructione supponeret, & nulli incommodo foret obnoxia.

Hoc autem, vel simile quid, nisi adhibeatur, vix exactitudo ulla sperari potest, præterquam in occultationibus fixarum, aut proximis appulsibus; unde Astrophilos vehementer hortari debeo, ut his invigilare quotidie non negligant, modo pendulum oscillatorium æquabile habeant.

Jam observationes, Vir Celeberrime, unam, aut alteram, tanquam laboris mei præmium, benigne accipe, & deditissimum me tibi in perpetuum existima. Scribebam Berolini, die 15 Junii A. 1752, stilo novo.

A. 1752, die autem 23 Februarii, in observatorio Regio Berolinensi 6^h 54' 39" temporis veri, seu apparentis, limbus lunæ præcedens meridianum attingit, & ad 6^h 55' 50" $\frac{2}{3}$ centro ipso lunæ

lunæ in meridiano constituto veram differentiam declinationum inter limbum lunæ meridionalen, & stellam ζ tauri observavi $0^{\circ} 32' 31''$, stella ad Septentr. existente, & eandem stellam ab occidentali & splendido margine emergentem $7^h 42' 29''$ prope maculam, quæ Endymio vocatur.

Die Aprilis 18, $9^h 7' 57''$ immersio momentanea stellæ ν in tertio pede geminorum die Maji 28 $12^h 41' 40''$ vera differentia declinationum marginis Lunæ superioris & stellæ μ in extremitate arcus Sagittarii $0^{\circ} 20' 39''$, stella ad Septentrionem versante. Die Maji 29, $13^h 30' 21''$ vera differentia declinationum inter limbum lunæ superiorem & stellam θ in capite Sagittarii fuit $0^{\circ} 22' 21''$, stella autem ad austrum eadem die $13^h 55' 4''$, stella μ in extremitate arcus Sagittarii ab obscuro lunæ limbo emergebat; erat autem in linea, quæ per Copernicum & mare Serenitatis ducitur, & infra mare Caspium quantitate ipsius latitudinis maculæ.

OBSERVATIONES PHILOLOGICÆ AC GEOGRAPHICÆ, sive Topographiæ sacræ Specimen primum, quo urbes ac regiones, quarum in sacris literis fit mentio, breviter describuntur, iisdemque verus situs, justaque nomina, redduntur; ad illustranda nonnulla sacri Codicis loca editum a quodam fontium sacrærum Scrutatore.

Amstelædami, apud Jac. Loveringh, 1747, 8.

Plag. $6\frac{1}{2}$, cum fig. æn. Hierosolymam designante.

Eruditissimus Autor Calmetum imprimis & alios emendatere, lacunasque Geographiæ sacræ supplere, laudabili conatu, laborat. Inveniuntur autem hic loci duodecim Observationes: 1) de Hierosolyma; 2) de Grammadim; 3) de patria Elia; 4) de Harmageddon; 5) de oppido Chebron; 6) de oppido Elath, sive Elath, & de regione Ophira; 7) de urbe Eziongeber in Idumæa; 8) de urbe Dimona; 9) de patria Abrahami;

kami; 10) *de Aram Bet Rechob*; 11) *de urbe Eglain*; & 12) *de Moabit sub scalp*. Primæ tria membra priora veterem urbem Hierosolymam tangunt; ultimum agit de muliere, sextem collibus insidente, ad *Apoc. XVII, 9*, per quam non Romam intelligit Autor, sed Hierosolymam, comparans eam locum eam *Apoc. II, 8, XVII, 18, XVIII, 18 seq.* Septem Hierosolymæ colles numerantur mons Zion, Moris, Acta, Bezetha, Olivetum, Ophel, Gareb, sive Golgatha. Sic autem diluit objecta, satisfactioem *Joannæam* brevi ante urbis excidium factam esse legiens, ut, te vera Judæorum pontifices regum esse titulo usos, aquas plebem designare, reges terræ proceres, ad perversum cultum deducentes, significare, solitudinem itidem Hierosolymam ostendere, per cornua quoque pontifices indicari, poculum aureum divitias & luxum, belliam pontificatum Judæum, esse, & alia hujusmodi, satis quidem coacte contendat. *Gammadin* ad *Ezech. XXVII, 11*, una cum Arvadim sic explicat Nöfser, ut per hos urbis Doræ in tribu Manasse ad mare mediterraneum cives, de quibus & *v. 8* intelligantur, per illos autem Megiddonenses in tribu Manassis ad idem mare, utriusque Tyro vicini. *Esse* patria secundum *1 Reg. XVII, 1*, erat Thisbe, urbs Galilææ in tribu Naphthali. Occurrit *Tob. I, 2*, Tobit ex Thisbe, quæ ad dexteram Cydios Naphthaliticæ in Galilæa super Aser sita. Hæc urbs Thisbe vocatur etiam alio nomine Bethschemesch. Vid. *Jos. XIX, 27*. Per Gilad autem, ad Autoris mentem, non denotatur regio Gilead trans Jordanem, sed urbs Michdalel, sive Magdala, in tribu Naphthali, secundum *2 Reg. XV, 29, Hof. VI, 8, XII, 13*. Natus ergo vates in urbe Thisbe, sedem sumit in vicina civitate Migdalel, donec, pro partibus officii, per urbes ceteras commendantum foret. Ut, quid sit Harmageddon *Apoc. XVI, 16*, intelligamus, observare jubemur, quod *Joannes Marcus*, in hoc toto *Capite*, præsertim hoc in *commate*, de gentis totius Judæorum excidio postremo loquatur; quod ad antiquissima tempora respiciat, utaturque simbolo quodam, a clade Regis *Josæ* deprompto; quod omnes Judæi sint congregandi, Christianos tunc acerrime vexantes; quod tempus præteritum

tum pro futuro ponatur; quod mera veraque sit in vocabulo *Hermageddon* allusio ad *2 Paral. XXXV, 20 seq.* quam ad interpretationem proxime accedit *Tremelliana*. Chedron, ubi sedes & sepultura fuit *Abramæ Gen. XIII, 18*, quæ fuerit, postea quaeritur, dum tria sunt ejus nominis oppida, primum in Ephraimitica tribu, alterum in Judæa, in Philistæa prope Gzzim tertium. Judæam hic appellant interpretum plerique, graviter errantes de sententia Nostri, cum ibi non fuerit vallis Mambre; situm igitur in Ephraimitica tribu præfert ille. Idem oppidum Elath, vel Eloth, ad *1 Reg. IX, 26*, *2 Reg. XVI, 6, 9*, putat idem esse, quod exteri scriptores Ornithopolin, ὀρνιθῶν πόλιν, ipsi Judæi Keraçh Tharnegola, nominent, cui vocabulo clare respondeat Ebræam Eziongeber. Conf. *1 Reg. IX, 6*. Is ergo *Salomon* portus fuit; unde classem, aut triemes, mitteret in Ophir, id est, Iberiam, aut Hispaniam, unde situm hujus urbis aliquo modo perspicere possumus. Alia fuit urbs Eziongeber in Idumæa *Num. XXXIII, 35*, sub lacu Asphaltite duobus miliaribus Germanicis ab illo distans. Ea post tribui Judæ cessit, cui tota tribuebatur Idumæa. Sed varia fortitur in sacris nomina. Dicitur 1) Pharan, ut adjacens regio solitudo Pharan *1 Reg. XI, 18*, coll. *Gen. XIV, 6*; 2) Gofchen *Jos. XV, 51*; 3) Zinna *Deut. XXXII, 51*, unde solitudo Zin probe distingui debet a Sin, aut Sinai, circa urbem Ostracinem sita, quæ quidem urbs alioqui Sin pariter dicebatur, unde solitudines illæ vicinæ fuerunt ad occasum altera, prout altera ad ortum; 4) Malatha; & 5) Jenysus apud *Herodotum*. Urbs Dimona *Jos. XV, 42*, in illo Idumææ fundo sita fuit, qui postea tribui Judæ cessit. Alioqui dicitur Theman *Jer. XLIX, 7*, vel Midjan, ut semper in historia *Gideonis*, ubi & per Amalekitas Noster cives urbis Carmel, per filios Kedem Maccedenses in australi Palæstina, cupit intellectos. *Abramæ* patriæ, *Gen. XI, 28, 31, XV, 7, Neb. IX, 7, Act. VII, 3, Ebr. XI, 8*, memorata, vocatur *Ur Chardim*, ac originem traxisse dicitur non a Chaldæis Babylonicis, quasi sita fuisset in Babylonica regione, sed a Chaldæis illis, qui, præcis

temporibus, ad Pontum Euxinum degebant, simulque Chalybes appellabantur. Horum Chalybum colonia quædam prius ex Euxino Ponto commigravit illuc, ubi *Ur Chasdim* sita, porroque deinceps in Babylonicam terram venit, ab illo tempore Chaldæam *נאר' עֶזְרָחִי* dictam. Sita vero fuit eadem urbs *Ur Chasdim* haud procul a Damasco, versus ortum, propemodum in confiniis Aramææ, sive Syriæ, non procul a Jordane terraque *Batanea*, sive Baschan, boream versus, in *Manassuide*, e regione urbis Argob, super urbem Trachoniticam *Canatha*, & sub Arabiæ desertæ celebri civitate *Bostra*, sive *Bestera*, cujus *Jos. XXI, 27*, luculenta stat mentio. Vocabatur & alias *Geschur*, sive *Gesfur*, neque minus *Chazor* *Jerem. XLIX, 28, 30, 33*, probe distinguenda ab alio oppido, *Geschuri* dicto, in tribus Judæ finibus australibus, sub *Cades Barnea* sito. *Aram bet Recbob* ad *Sam. X, 6*, est Aramæa Aurantica, sive regio Aurantis, inter Damascum & fontes Jordanis, non autem ad lacum Tiberias, ut *Tyrius* & *Goltius* volunt. *Eglaim* ad *Jes. XV, 8*, eadem est, quæ *Callirrhoe* apud *Ptolemaum*, in Peræa, trans Jordanem in angulo propemodum, ubi se Jordanes in mare Asphaltites exonerat. Vatis ævo regionem illam adhuc Moabitæ tenebant, sed is minuitur, instare tempus, quo populus Israeliticus Moabiticum e Peræa sit expulsurus. Non confendi debet hæc urbs cum *En Eglaim*, licet paulo saltē distante, itidem in angulo confluentis Jordanis & mortui maris, in tribu Juda, quod & oppidum *Bethgogla* dicebatur. Denique Moabitæ sub scalpro, ad *2 Sam. XII, 31*, sunt Nostro duris & servilibus laboribus subjecti, quo scalpro lapicidarum lapides scinderent funderentque, & palis, seu vallis, ferreis, aut tribulis ferreis, triturerent, verterentque terram. Sufficiat nobis, Autoris sententias exposuisse, has ei proprias relinquentibus, & ut acuminis gloriam ei minime negantibus, ita verentibus tamen, ne pauci sint futuri, qui talibus conjecturis, quippe ingeniosis magis, quam probabilibus, assensum præbeant.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCLII.

Pars I.

THEOPHILI ANTECESSORIS PARAPHRASIS
Græca Institutionum Cesarearum, cum Notis integris P.
NANNII, J. CURTII, D. GOTHOFREDI, H. ERN-
STII, & C. A. FABROTTI, ac selectis quamplurimarum
Eruditorum observationibus, cum editis, tum ineditis.
Lectio varietates ex primariis editionibus &
Pithæano MSto inseruit, novam versionem hæc præ-
dæ concinnavit, suasque animadversiones & emendationes
addidit, GUL. OTTO REITZ, JCtus, qui & Fragmen-
ta Theophilina, nunc primum collecta, & Titulos Græ-
cos de V. S. ac de R. J. denuo recognitos, nec non XX
Excursus vari argumenti, cum Glossario Theophilino,
atque copiosissimis cum rerum, tum Auctorum, Indi-
cibus, subjunxit.

Hagæ Comitum, 1751, 4 maj.

Alph. 7 plag. 17.

Centum propemodum effluxerunt anni, ex quo Theo-
philus Antecessor Græce postremum prædixit. Nam,
post secundam Fabrotti editionem, A. 1657 curatam,
non nisi Latina ejus interpretatio, a Jacobo Curtio profecta,
recusa fuit aliquoties. Defectui huic ergo supplendo Vir Cla-
rissimus, Gu. Otto Reitzius, animum adjecit, postquam viri do-
cti, J. H. Mylius, Georgius D' Arnaud, & Cernelius Stebenius;

Ppp

quos

quos sciam non certa saxum hoc volvere ferebat, rebus humanis excanti essent. De consilio suo significabat A. 1745, *Prodromum Theopili* edens; executus tandem feliciter nunc est, ipsa adornata editione, de qua nobis exponendum est. Prima *Reitzi* cura fuit, ut Græca verba recte constitueret, altera, ut fidam daret, Græcisque presse adhaerentem, neque elegantiae negligentem, Latinam interpretationem; tertia, ut necessariis observationibus hæc Paraphrasi illustraret. In Græco textu reddendo secutus maxime fuit editionem *Dion. Gothofredi*, A. 1620 curatam, alias tamen vetustiores sollicite consuluit. Manu exaratos *Theopili* Codices, passim in Bibliothecis exstantes, quorum aliquos in Præfatione laudat, nullos ad manum habuit. *Trekellius*, JCtus Hamburgensis, ipsi quidem variantes lectiones, e Codice MSto Parisino excerptas, quarum exemplum in Bibliotheca publica Hamburgensi asseruatur, misit; verum, quod illæ sero venirent, cum operæ typographicæ jam ad pag. 611 Tomi II pervenissent, non potuerunt emendationes, quas illæ suggererant, citius inseri, debueruntque antecedentia in *primum Volumen* rejici, & Præfationi subjungi. Conjecturarum suarum aliquas in textum recipere non dubitavit *Reitzius*. Variantes editionum lectiones inter textum & notas medio loco, more hodie recepto, collocavit. Paraphrasi *Theopili* alia ejusdem fragmenta pag. 929, e Synopsi Basilicorum, *Basilicis* ipsis, eorumque Scholiis, item e Glossis nomicis, & *Harmenopuli* Promptuario, deprompta, subjecit, una cum Titulis de Regulis juris & Significatione verborum, omnia suis a: orumque observationibus illustrata.

In his observationibus, præter nomina, in ipsa libri inscriptione laudata, leguntur etiam nomina *J. Doujatt*, Editoris Leidensis, *Wielingii*, *Meermannii*, & alia quædam. Editor Leidensis ipsi est ille, qui Latinam editionem *Theopili*, Lugduni Batavorum typis excusam, curaverat, & celato nomine suo, suis observationibus illustraverat. Hunc esse *Schultingium*, voluerat *Everhardus Otto*, sed, *Dækerum* esse, Noster evincit.

Versionem Latinam ut novam conderet, in causa erat *Curtians*, improbitas, sensum Autoris non satis fideliter affectan-

sectantis, & studio elegantis sermonis plerumque luxuriantis. Ipse strictius vertere maluit, & sensui verborum arctius adhærere: „Namque in ea ego sum opinione, ait, si quis peregrini scriptoris adornare velit versionem, quam seorsim edere gelliat, ut quidem *Curtius* fecit, eam & elegantem & concinnam desiderari, quo & legatur lubentius, & Autore *πρωτόπω* indigna non sit. Cui autem bono fuerit talis versio, si eadem, ut vulgo fit, Autori e regione adjungatur? Neque enim tironibus utilis esse potest, qui inde alterius linguæ genium non percipere, sed sola interpretatione uti, possunt. Viris autem doctis quid ea opus est, nisi ut illum librum altero tanto emere cogantur, quam si unico is sermone prodissset? Adeoque mea cum venia nunquam eventurum est, ut sola hæc mea versio separatim excudatur.”

In quatuor Libris Institutionum retinuit Editor accentus & spiritus; sed in Fragmentis Notisque, cum suis, tum aliorum, & in Excursibus, ut appellat, omisit. „Non propter accentuum ignorantiam, ait, ut forte interpretabuntur, eos me negligere, sancte affirmo, sed quia, quo magis omnem tonorum doctrinam a puero & didici & docui, eo magis eorum & inutilitatem (paucis exceptis casibus) & vanitatem perspexi.”

Excerpta hæc sunt e Præfatione, cujus finis de *Theophili* ætate disserit, & argumentis demonstrat, Paraphrasin hanc ante finem anni 534 confectam fuisse, adeoque ante editionem Codicis repetitæ prælectionis. Suspiciatur quoque Editor, *Theophilum* hanc Paraphrasin matura meditatione non elaborasse, aut castigasse in chartis depositam, sed auditoribus suis in calamus dictasse; unde imperfectum opus emerferit, Inscriptionem Paraphraseos, & rubricas, & alia quædam, ab ejus discipulis adjecta esse. Opinioni suæ hæc asserit argumenta, quod non idem servatus fuerit tenor in Latinis vocibus Græce scribendis & declinandis; quod multa insint *ἀναλόγητα*, quæ dictantibus solent excidere; quod sæpius eadem recurrant; quod quædam contra mentem *Justiniani* reddiderit, etiam si

doctrinæ juris non contraria. Exempla hujus rei exstant in Indice Autorum, v. *Theophilus humani quid putatur*.

Præfationem excipiunt eruditorum judicia & testimonia de *Theophilo* Antecessore; lectiones variantes ex MSto *Pitæzano*; addenda & corrigenda in *Tomo primo*, in quibus sunt excerpta e literis Ill. *Ritteri* ad Editorem, *Rbunkenii* quædam, & excerpta e Dissertatione *Ephraim Gerhardi de Lege Furta Cantuta a Justiniano sublata*. *Tomo secundo*, post *Fragmenta Theophili*, habentur *Excursus* viginti, in quibus hæc sunt: *Fabrotii* Apologia pro *Theophilo*; *Gundlingii* Commentatio de *Theophilo*, e *Gundlingians P. II pag. 105* excerpta, Latine reddita, & notulis illustrata ab Editore; *Mylii* opuscula septem, cum ejusdem Editoris animadversionibus. Sunt autem illa hæc: *Historia Theophili*; *Vindiciæ* ejusdem; de *Prætoro peregrino*; de *jure Quiritum*. Opusculi hujus fini addita fuerunt, particula ex *Cornel. Val. Vonkii Observat. miscellan. pag. 104*, & alia ex *Aib. Dieterici Trebellii Selectis Antiquitatibus P. I pag. III*. Porro sequitur *Mylii* Dissertatio posthuma de *SCto Sabintano*; altera de *tribus L. Aquilia capitibus*; tertia ad *§. 1 & 2 de J. N. G. & C.* Quartum *Excursum* efficit *Reitzii* Prodrromus *Theophilinus*, superiorum editionum historiam enarrans. Quintum *Dedicationes & Præfationes* earundem. Sunt autem hæc: *Viglii Zuickemii* ad *Carolus V* dedicatio, & alia ternæ epistolæ; *P. Nannii* Præfatio & Apologia; *J. Curtii* dedicatio; *J. P. Neitbardi* dedicatio; *Pontii a Quadragenta* dedicatio; *Antonii Vincentii* Præfatio; *Ludovici Cloquemin, Jo. Tornæsi*, variorum, communis; *D. Gotthofredi* Dedicatio & Præfatio; *Jacobi Star* Præfatio; *C. Annib. Fabrotii* Præfatio; *D. Gualterii* pars Præfationis, *J. Dejatti* Dedicatio & Præfatio; versionis Gallicæ Præfatio; Editoris *Leidensis* Præfatio; *J. H. Bækmert* Præfationis pars, tandem de *Beaurieux* Dedicatio & Præfatio. Sexto loco habetur inter *Excursus Reitzii* Dissertatio de *Græcis rubricis Theophilo* abjudicandis; septimo ejusdem de *τρητη* corrupto ex *τρητη* in Proæmio *Instit.*; octavo ejusdem de controversia, fratrem inter & patrum defuncti exorta; nono ejus-

eiusdem de *L. Sifenna*, Prætoris peregrino; decimo exhibentur collectæ aliquot Dissertationes de nuptiis consobrinorum, *Fr. Florentis*, *Jac. Sirmondi*, *Jac. Gothofredi*, *Ever. Ottonis*, & *G. d. Arnaud*, quibus accedunt Editoris prologus & *ἰπιόσεις*. Eiusdem sequuntur tria opuscula de adoptione filii familias pro nepote adversus *Hotomanum*; de duabus legibus Julia & Titia; subsidiariam actionem esse in factum, adversus *Merillum* & *Wissenbachtum*. Quarta & decima est Dissertatio *Gundlingii* de *Partenio*, e *Gundlingianis* excerpta. Post duas insertas *Reitzianar*, de curialibus & decurionibus, & de servis binominibus, sequitur rursus *Gundlingianum* opusculum de Literis obligatoriis. Excursus XVIII est *Jos. Doujarii* Dissertatio de uno casu in *§. aque si agat quis 2 de Actio*. Proxima huic est *J. Dan. Ritteri* ad *Theophili* Editorem Dissertatio de *usa, actu, & itinere, pro Theophilo*. Tandem Editoris memorabilia e Scholiis Basilicorum, quæ faciunt ad indagandam ætatem Jctorum, maxime qui sub Imp. *Justiniano M.* floruerunt, nove collecta, & consuetariis æporismatibus illustrata. Finem omnium faciunt Glossarium *Theophilinum*, Addenda & Corrigenda *Tomii*, & Indices.

Nostrium nunc est, ut eorum, quæ *Reitzius* in hac sua *Theophili* editione prælitit, specimina quædam proferamus. Huc pertinet, quod *Lib. I proæmii §. 3 τῆτο δὲ πράξας* ex ingenio restituit, cum in aliis editionibus legeretur *τ. δ. πράξαι*, &, post verba *τῆ θεῖα παλατία, προσέταξεν*, quod Editor omisit. *Pag. 8 §. 6* verba *τῆτο μὲν τῶν ὡς ἐν ἰυσιτέτοις* vertit, *tam quos in modum Institutionum conscripsit*. *Pag. 17* pronuntiat Imperator, debere *τῆς φόνος ἀποτέμεισθαι*, *komicidas capite plecti*. Locus asterisco notatus est, ut corruptus. Pro *φόνος* coniecerat *D. Gothofredus* probabiliter *ἀνδροφόνος*. *Fabrotus* ediderat *φονεῖς*. Cui hanc *ἐπιόσειν* adjungit Editor: „Si *Fabrotus* ex Codice *φονεῖς* edidit, nihil obloquor. „Sia ex ingenio, poterit alterum (nempe *φόνος*) defendi, quia „dialectorum scriptores Dorientibus tribuunt *φόνος* pro eo, „quæ eade digna perpetravit.„ Non difficile est, quanti valeat hæc interpretatio, æstimare. *Pag. 20* assert conjectu-

ram fratris sui, Jo. Friderici Reitzii, qui pro καλέσσης, in dictione τῆς χειρὸς καλέσσης, malebat κελεύσσης. Quamvis, eam tam sibi placuisse, scribat, ut ab ea in textum recipienda parum abfuerit, vulgatam tamen retinuit; idque bene factum. Ipse eam in Glossario v. καλέω repudiat, & e literis Rhunkenii exempla profert verbi καλεῖν pro exigere, flagitare, positi. Pag. 38 pro vulgari lectione τεθέστων edidit τιθέντων in illis: *ius honorarium appellabatur, ἐπειδὴ εἰς τιμὴν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν τιθέντων ἐκράτει ταῦτα.* Pag. 46 verba, εἶθ' ἔτε γὰρ διαλέγομαι τῷ, vertit *fortasse enim dico alicui.* Arnaldus levi & probabili mutatione restitutum ierat *θὲς γὰρ ἔτι &c. finge, me alicui dicere.* Nostro autem non satisfacit, neganti, se in vulgata quidquam incommodi videre. Pag. 49 verba, καὶ ὁ ἐμὸς πειραθεὶς κληρονομός, ἐνείκα ἐαυτῷ, ἡλευθέρωται, vertit: *Et si herus meus, benevolentia affectus, ipsum emancipaverit,* notamque hanc adscripsit. „Forte legendum ἀντὸν, uti, commate post κληρονομός delete, vertimus, constituentes ἐνείκα πειραθεὶς. „ Pag. 65 verba, μέχρι γὰρ ἐνὸς τῆν ἐκείαν παραχαράττει νομοθεσίαν, vertit, *nam intra unum lex constitutionem suam terminat,* ex mente nempe Gavelli, sui in Gymnasio Middelburgensi Collegæ, qui περιχαράττει conjiciebat, *sensu optimo ὁ υἱὸς τὸν ὄνθ' ἢ πατέρα τῷ πατρὸς καὶ πάππῃ προσηγορία,* quem vertit, *pudefaciat enim quondam adoptivam patris ὁ υἱὸς appellatio,* assertit hanc suam conjecturam, legendum esse *ἀιχμύετω γὰρ τὴν ποτε θετήν, &c.* Aliam viam ingressus est Rhunkenius, cujus de hoc loco sententia in Addendis habetur. Putat autem ille, sic emendandum esse locum: *ἀιχμύετω γὰρ ἢ γυνὴ ἢ θετὴν πάλα, τῇ τῷ π. κ. π. προσηγορία.* Pag. 110 recepit in textum! *μὴ ἔχστα παῖδας,* pro *μὴ ἔχστα π.* e conjectura. Pag. 150 rãtiter conjecturam *τῆς πρὸς πατρὸς θείας,* bis vulgatæ, τ. π. μητρὸς θ. præhabuit. Non tamen semper sibi constitit. Passim enim locorum certas emendationes suas aliorumque veritas fuit in textum admittere. Sic pag. 197 *ἐγκαλεῖται* pro *appellat* exhibet, cum *Fabrotius* jam *ἐκκαλεῖται* dedisset, item *ἐγκλητος* pro *ἐκκλητος.*

OBSER.

Observationum, quibus *Reitzius Theophilum* aut illustrat, aut defendit, specimen unum alterumve ut addamus, necesse est. *Pag. 39 §. 8 l. de J. N. G. & C.* ait *Theophilus*, prudentes, seu JCtos, appellatos fuisse eos, quibus populus, Senatus; aut Cæsar, facultatem fecisset, responsa juris dandi. Reprehensum propterea Editor ex *Pomponio l. ii D. de O. J. §. 35* studet excusare. *Pag. 39* dividit *Theophilus* prudentum responsa in sententias & opiniones, Distinctionem hanc, a multis exagitatam, eo tuetur Editor, quod *Theophilus* ambas voces recte exposuerit. *Pag. 60* *Theophilus* hanc dat vocis census descriptionem: *Census erat tabula, vel charta, in qua Romani ἀπευξάφωτο τὰς ἐνείκας εἰσίας, suas conscribebant facultates, (sic habet nova versio,) ut tempore belli pro modo proprii patrimonii quisque conscriberet. In hoc igitur censu se quando servus jussu domini sese liberum scripsisset, liberabatur a servitute.* Omissioni fuit JCtis hic locus, quod cum antiqua proficendi census ratione non conveniret, & quod ex eo conficiatur, servos manu sua se liberos in tabula censuali scripsisse. Tueri suum Autorem Editor exemplo *Dionysii Halicarnassensis* studet, allegans *Antiquitatum Lib. IV Caput 15*, e quo colligit, patresfamilias censum suum in scriptis tradidisse, a publicis servis in libros censuales redigendum, ejusdemque census sibi exemplar servasse. Huc quoque videtur suam interpretationem conformasse, cum alias ἀπευξάφωτο significet proficiebatur. *Pag. 77* demonstrat, legem Fulsiam Caniniam Ælia Sentia posteriorem esse, argumentis his: primo, quod hæc ubique a JCtis priore loco, illa posteriore, laudetur; aliter, quod probabilius sit, *Augustum* prius voluisse condiciones, quibus dominus manumittere, & servus manumitti, possit, quam numerum manumittendorum, definire. Illud autem in *L. Ælia Sentia*, hoc in *Fulsia Caninia*, factum est. Tandem illa lex *A. U. 757* lata fuit, hæc Consolatu *M. Furii Camilli*, cui omnes legem Fulsiam Caniniam tribuunt, id est, *A. U. 761* antiquior esse nequit. *Pag. 130* novam proponit *Reitzius* opinionem de μέτω, (ut vertit *Theophilus*,) seu antestato, cujus apud emancipationes usus erat. Verba

ba ejus sunt: „Antestatum, puto, vix diversum fuisse ab eo, „quem hodie *Notarium* dicimus, sive cum veteribus tabella- „rium, vel tabellionem, sive scribam, appellare malis, qui to- „tum mancipationis atque emancipationis actum, ritum, & or- „dinem, apud vulgus & juris civilis imperitos dirigeret, atque „in perpetuam rei memoriam ac fidem tabulas inde con- „ficeret.”

Sufficient hęc ad judicium de toto Opere ferendum. Per-
fectissimam & optimam omnium *Theophili* editionum hanc
esse, Editoremque nihil eorum omisisse, quę ad Autorem suum
illustrandum & emendandum facere poterant, egregiamque
operam Jurisprudentię præstitisse, nemo facile negaverit.

*C. Suetonius Tranquillus, ex recensione
Franc. Oudendorpii, qui variantes lectiones,
suasque animadversiones, adjecit; intermixtis J. G. Græ-
vii, & J. Gronovii, nec non ineditis Caroli
Andr. Dukeri, annotationibus.*

Lugduni Bat. apud Sam. Luchmans & filios, 1751, 8 maj.
Alph. 3.

Ecce tibi rursus novam *Suetonii* editionem, a Viro,
multis nominibus bene de literis merito, curatam, ad
quam ille eodem fere tempore adjecerat animum, quo *Cel. Jo.
Aug. Ernesti* apud nos illius Scriptoris edendi consilium susce-
perat: qui tamen illum, dum Lugdunenses operę nimis cun-
ctantur, prævenit. Sed bene cum *Suetonio* actum est, quod
ea res non deterruit *Oudendorpium*, quo minus destinata
perficeret; præsertim cum aliis subsidiis instructus, alio etiam
consilio, ei labori manum admovisset. Videamus primo de
subsidiis librorum,

Habuit ergo V. C. ob oculos MSS. *Periz.* & *Harlem*,
quibus & *Burmansius* in *πάρου* usus est, nec sine fructu rursus
inspexit: excerpta *Cod. Memmiani*, qui & *Salmasianis*, *Tu-
ronensibusque*, dicitur, item *Cujacianis*, quę ad singulas ferme vo-
ces consuluit; varias Lectiones Codicis *Medicęi*, ab *Is. Vossio* ex-
cerptas;

cerptas; excerpta *Corinna*, quibus & *Ernstus* nosset usus fuerat; &, præter hæc, varias lectiones duorum MSS. membranaceorum, quas Illustris *Statelinus* e Bibliotheca Vindobonensi submisit; sed maximum adjumentum habuit a MSS. Florentinis. Nam primo *Abrab. Gronovius*, V. C. ei concessit excerpta trium antiquissimorum Codicum Medicorum, a *Jac. Gronovio* editioni *Gryphanae* anni 1544 adscripta; deinde per *Ant. Franc. Gortum*, V. C. accepit, quicquid *Angelus Politianus* ad margines editionis Mediolanensis anni 1475 notaverat e tribus vetustissimis Codicibus, non illis Medicis omnibus, sed altero Vaticano, altero suo: unde fluxere lectiones, quæ sunt in margine editionis *Venetæ* anni 1490, quam non magis, quam priorem illam Mediolanensem, viderat *Burmannus*. Editos libros habuit, *Romanum* utrumque, *Campani* & *Andreae*, *Mediolanensem* alium cum *Beroaldi* notis anni 1494, non visum *Burmanno*, denique *Rob. Stephani* Parisiensem anni 1543. Textum *Suetonii* non ille quidem ad unius exempli formam edidit; secutus tamen est plurimum *Grævianum* & *Gronovianum*: a quibus ubi discedit, quo autore, aut qua causa, id faciat, docet. Ceterum utriusque notulas in hæc suam editionem recepit, easque vel confirmavit, vel, cum opus videretur, refellit. Accessere etiam notæ quædam ineditæ antea *Dakeri*, V. C. præsertim in *Flavios*, ut omnia illius *Viri*, elegantes, item *J. A. Fabricii* ad *Vitæ Grammat. & Rhetorum*, denique *Scheffert* quædam in *Cæsarem* & *Octavianum* e *Misc. Obs. Vol. IX Tom. III*. Ipse quomodo usus sit copiis, ante commemoratis, quomodo vel in textu constituendo ad fidem veterum librorum, vel in explicandis illustrandisque locis difficilioribus, versatus sit, vix necesse est, ut dicamus, cum tæc aliis documentis in hoc genere cognita sit *Viri* præstantissimi ratio & doctrina. Criticam ille semper exercere statuit cautam, castam, libris plus fidentem, quam ingenio, & divinationibus: quas tamen non plane spernit, ut res ipsa docet, exemplisque postea patebit, nec spernere licet omnino; præsertim cum non modo jam tot lectiones, ab ingenio doctorum natæ, receptæ sint in omnibus Autoribus, quæ jam pro receptis & vulgatis tenentur ac defenduntur, etiam

iam a Nostro; sed jectura usus doxerit, multa, quæ de conjectura posita essent, post plane reperta esse in libris veteribus, receptasque vniuersas lectiones sæpe esse operarum vitia non animadversa. Interpretationes sunt breues, non copiam lectionis vastæ ostentantes, perspicuæ tamen ac planæ, nihil contorti habentes; ut facile & ingenium & doctrinam his rebus aptam agnoscas. Ad reliqua hujus editionis bona etiam nitor chartæ & elegantia typorum accessit. Repetitæ etiam sunt figuræ Cæsarum ex editione *Græuiana* minori, sed de consilio bibliopolæ, ni fallimur. Etiam comparando intelleximus, plane easdem esse: ut appareat eas esse, bibliopolam uti voluisse ad librum exornandum tabulis, e quibus eadem formæ in *Græuiana* expressæ sunt. Ita uniuersæ expressæ editionis hujus ratione, e Notis quædam ponemus, unde planius, quid præstitum sit, appareat.

Cum editio nupera Lipsiensis prodisset ante, quam hæc prelis esset subjecta, venissetque in manus Viri Cæl., pluribus locis non omisit ejus emendationes, conjecturas, interpretationes novas, sub examen vocare, & vel probare calculo suo, vel refellere, seruata tamen ea, quæ literis humanioribus conuenit, humanitate, quod etiam in *Burmantianis* aliorumque fecit; nisi quod ad *Aug. Cap. 9* Viris duobus, ut ipse vocat, eruditione & ingenio nobilissimis effrænem quidvis novandi libidinem objecit, quod in loco *Valerii Max. l. 5, 4*, pro *per sedisset* legi voluerunt *perstetisset*, vel *aliquantisper stetisset*. Ab autore quidem istius conjecturæ novandi libidinem omnem, nedum effrænem, longe abesse scimus: & si maxime ea conjectura probari non potest, tamen nihil aliud ei accidit, nisi quod omnibus, ut interdum aliquid non videamus, quod, paulo post miramur, nos non vidisse. Ceterum etiam speramus, atque adeo scimus, Virum Cæl. & hic, & si quo alio loco aliquid durius contra aliquem dixerit, mitius sensisse, quam locutum esse, præsertim, cum ab eo, contra quem dixit, nulla re, ut putamus, læsus sit. Sed difficile est, in reprehendendo cavere, ne quid, quod aut durius sit, dicatur, aut durius accipi possit: difficilius autem tum, cum res nobis est cum eo, qui eandem eodem tempore rem tractandam suscepit, aut nos idem agentes occupa-

cupavit. Verum, quod difficillimum est, bene cavit V.C. Itaque in hac editione quaedam etiam in textu sunt, quæ primum in Lipsiensi fuerunt recepta; sed quæ partim & *Oudendorpio* ante in mentem venerant, quam Lipsiensem editionem vidisset, vel etiam sine hujus admonitione fortasse ventura erant.

Cas. 1 alieno loco esse putat verba *flamen dialis destinatur*, & e superioribus, quæ perierunt, huc tracta, cum essent in margine scripta, ad explicandum *sacerdotii* verbum. Illo quidem anno, qui hic editur, flaminem dialem destinatum non fuisse, satis hodie convenit. Unde bene fecit V.C. cum uncis circumscripsit, ne cum *sequentibus Cas.* jungerentur. Mox *redimeret*, quod jam *Burmannus* & *Ernestus* probaverant, de MSS. consensu & *Mediol. pr.* bene recepit, & post *Burmannum Cap. 3* extr. *diffusus occasione*, pro *occasione*, multis confirmans hanc formam loquendi. Post *Cap. 4* late defendit lectionem vulgarem, *non sine summa indignatione*, pro qua *dignatione* malunt Viri docti, eodem modo cum *Ernesto* explicans, quocum etiam consentit in loco *Cap. 13* de comitiis Pontif. M. quæ tributa ex illo loco facit *Gruchius*, propter tribuum mentionem. At contra ab eo & *Burmanno* dissentit *Cap. 17* de *Vetito*, quem *Judicem* facere maluit, cum plerisque, quam *Indicem*, eisi pro hac lectione stant omnes MSS. præter *Viterb. Casaubono* laudatum, & omnes editiones veteres, præter unam *Venetam* anni 1471. Neque vero *Ernestus* hunc *Vetitium* indicem a *Catilinaria* conjuratione delata vocatum dixit, sed consuetudine indiciorum faciendorum. *Cap. 19* init. *Consulatus* vocem haud immerito de glossa suspectam facit, præsertim cum & a *MSto Torrentii* absuerit, nec sit in edd. *Röm. Cap. 20* init. recepit *acta consierent* pro *conscierentur*, e *MS. Memm.* aliorumque vestigiis. Transpositionem verborum *per jocum* eodem *Cap.* quæ *Torr. Lips. Ernesto* placet, improbat cum *Gravio*: quippe indecorum esse, in rebus seriis joculari, Est sane. At hoc ipsum est scurrarum, alieno loco, & contra decorum, joculari. *Cap. 22* extr. bene e MSS. & edd. vet. recepit *respon lit*, quod cum *temperavit* jungendum: itemque *Syria* pro *Assyria*, ut jam placuit *Gravio* & *Granovio*. Neque valde displicet, quod *Cap. 24* verba: *perfecitque utrum-*

que spuria esse putat, faventibus Codd. Cujac. Cert. Hist. Pinell. quanquam verba, qua *fiducia*, ab illis verbis videntur pendere. Nam fiducia illa nata est ex eo, quod perfecit, ut *Domitius* Consulatu detruderetur, & provincia sibi in quinquennium prorogaretur. Recte vero Cap. 25 pro *a saltu* - - *fluminibus R. & R.* edidit *salu* - - *fluminibusque*, & mox *circu*. Facile etiam ei assentiamur credenti, in verticulo: *Nam si violandum est jus, regnandi gratia*, Suetonium scripsisse, fallente memoria imperii, quod exhibent fere MSS. & edd. vet. Cap. 49 restituit in verbis, *exceptis Consulatus petitoribus*, ut inde a *Gravio*, sed non e MSS. editum est, veterem lectionem *competitoribus*, cum contra Cap. 23 pro *competitoribus* recte editum fateatur *petitoribus*. Sane ferri posse videatur *competitoribus*, propterea quod, ut bene V. C. ostendit, *Cæsari* perpetuus Consulatus decretus fuerat, eaque de causa omnes, qui petebant, *competitores Cæsaris* erant. Sed illud contra dici potest, *Cæsarem*, perpetuo Consulatu recepto, *petitorem* postea non fuisse, adeoque nec *competitores* habuisse, &c. Eodem porro Capite cum verba, *ad centum quinquaginta retraxit*, explicat, tot esse expunctos e numero accipientium frumentum; in eo Viro Cel. assentiri non possumus: neque credimus *retrahere* pro subtrahere, aut detrahere, dici, sed potius pro revocare, in tali quidem contextu: si quis corrigeret *detraxit*, non admodum repugnaremus. Cap. 43 probat *Ernesti* conjecturam, verba *jus laboriosissime a. s. dixit* transposita credenti, & post *movit* reponenda. Cap. 49 in verbis, *ad cyathum & vinum Nicomedi stetit*, suspecta sibi esse ostendit verba *& vinum*, in quibus non consentiunt MSS. Eleganter. Secutus ibidem *Gronovium*, bene edidit *tute dederit*. Cap. 50 in verbis, *ex auctioribus kaska et numo addixit*, delet ille quidem *ei*, ut *Ernestus* fecerat, sed *minimo* revocat, ut *Burmannus* voluerat, hac usus ratione, quod *numo* non conveniret dictum *Ciceronis*: *quo melius - - tertia deducta est*. Ejus enim verbi acumen perire, si *numo* legatur, cui *tertia* deduci non possit: quod, nescio, an alii probaturi sint. Nos quidem hac ratione non movemur. Nam verba *numo addixit* dicuntur e persona *Suetonii*: nec cum

eis

eis quidquam conjunctum habent *Ciceronis* verba, qui ea dixit, cum pretium, quo addicta essent prædia, audisset: illud autem leve pretium, quid impediebat, quo minus *Suetonius* usitatissimo in ea re verbo *numis* exprimeret? *Cap.* eodem in versiculo, *Aurum in Gallia*, mavult e *MSto* *Medic.* *Aurum in Galliam* - - *at hic* &c. aut tantum *in Galliar.* Sane ita veritas constaret, etsi alias formulam *effutuere in Galliam*, vel *Galliar.* non satis concoquimus, cujus *Vir Cel.* sensum hunc tacit, ut *Cesar* stupris magis, caro civis, quam fortitudine, Gallias subegerit: perbonum sane & acutum, si forma dicendi recta est. At plane accedimus ei, *Cap. 63* *centum & triginta millia*, quem numerum vitiosum esse, satis constat, corrigenti *& ad triginta m.* item in eo, quod *Cap. 72* edidit, *deverfortels eo, quod unum erat, cesserit*, ut *Heinsio* placuerat, & mox *cubuerit* pro *accubuerit*, utrumque e libris scriptis. *Cap. 81* probat eorum iudicium, qui in verbis *sine ulla noxia sua* delevere *sua*, etsi id in multis *MSS.* est, repudiatque *noxia*, quod vatii libri habent, bene & copiose de discrimine utriusque verbi disputans. *Cap. 84* fluctuant viri docti inter *ad donum & ad manum aderat.* *Cel. Oudendorpius*, non dubitaturum se, profiteatur, *ad manum* præferre, si modo unus fidei vetustioris *Codex*, aut plures, haberent. Neque vero liquere putat, omnes, qui dona rogo tulissent, jam egressos fuisse in campum *Martium* neminem in foro superfuille: turbanque tibicinum, scenicorum, veteranorum, matronarumque, quæ post memoretur, adfuisse eo animo, ut dona in campum & ad rogam ferrent: porro clare *Appianum Lib. II Civil. pag. 521* tradere, præter ligna esse injectos *σεφάνας καὶ ἀριστῆα πελλὰ.* *Ad donum* denique accipit, pro *doni causa*, in *donum*, *dono destinatum*, in *usum doni*, quo sensu illam præpositionem & in aliis formulis dici ostendit. Quæ sane non improbabiler disputantur. Ceterum non abhorret a conjectura hac, ut, *edcrum* esse a *Suetonio*, putet, quorum sæpe mentio in crematione corporum, ut bene docet *V. C.* præsertim cum *Suetonio* solenne sit, *τὸ quisquid* cum genitivo dicere. *Cap. 86* dissentit ab *Ernesto*, qui dixit, in verbis: *suspicionem Cesar quibusdam suorum reliquit, neque voluisse*

se diutius vivere, neque curasse, delendum τὸ *se*, non quo pronomini adjectione offenderetur, sed quod hic esse deberet *eum*: ut mox *confisum eum*. Putat Vir Cel. aliam hic rationem esse: nam ibi præcedere *putent*, hic pendere a *reliquis*. Quod non est. Accusativi cum infinitivo pendent a *suspicionem*, & in eo latente verbo *putare, suspicari*: licetque hæc verba sic explicare: Post mortem sui cæpero suspicari. Fecit, ut post mortem suspicarentur. Neque satis simile est, quod ponit, *suspicionem præbet, se nolle*: quod sane rectum est. Pronomen tertiæ personæ sequi debet, non necessario *se*. Adversantur etiam sequentia verba *curasse, neglexisse*, in quibus *se* intelligere, nobis durum videtur. In *Augusto Cap. 3* init. *Octavo* bene reddit e MSS. prænomen C; contra *Cap. 7* in dubitationem vocat idem cum *Lipso & Casaubono*, ubi *C. Caesaris* nomen assumisse *Octavianus* dicitur. Nam prænomen C. non assumpsit, quod ab initio habuerat, & de cognomine agitur, non prænomine. Neque unquam dictus est *C. Caesar Augustus*, aut *C. Augustus*, sed sine prænomine *Caesar Aug.* ut innumera monumenta testantur. Sunt quidem numi nonnulli & lapides, in quibus C. additur; sed dubitari potest, an publice vel cusi, vel positi, sint, denique recte inspecti lective; ut aliquot exemplis Vir Cel. docet: ut adeo videndum putet, an plura exempla reperiantur, ubi extra dubitationem sit *C. Caesar Aug.* Quodsi *Augustus C.* prænomine usus est, quomodo potuit *Suetonius* dicere, omnes *Cæsares*, qui C. dicti sint, ferro periisse. *Calig. 60.* Illud quoque dici posse putamus, adoptionem non necessario postulare, ut totum nomen, etiam prænomen, usurpetur. Nam, si hoc esset, *Augustus*que adeo C. vocatus, pari jure successor ejus C. vocandus fuisset: quod non esse, satis constat; nec ullo modo probari potest *Ryckli* ratio, ad *Tacit. Ann. I* init. qui etiam *Tiberii* filium *Drusum* vocat *C. Julium Drusum Cæsarem*, & sic rescribit pro *Nerone Claudio Druso Cæsare*. Quicquid sit, hoc quidem in loco alienissimum esse illud prænomen, concedi debet. Mox non modo *Guleto, Grævio, Gronovio*que, concedit, verba *ad ausu, vel avium gestu, gustu*, esse infinitia, sed etiam *Carnegiæro, V. C.* totum locum

cum

cum de interpretatione nominis *Augusti, quod loca* - Roma est, spurium esse, eumque propterea uncis inclusit. Bene. Nec minus recte, auctoribus libris bonis, delevit *Cap. 10* in verbis, *Candidatum petitorum*, posterius. *Cap. 13* in verbis: *Quare ceteri, & in his M. Favonius, - hunc feditissimo convicto profciderunt*, delet copulam *et*, auctoribus sane libris bonis: sed exempla, quibus hanc formam illustrat, non conveniunt sane, nec necessarium factu putamus. Neque copula omittitur semper, ubi major distinctio & absoluta jam sententia præcessit, ut est in omnibus exemplis, a Viro Clariss. allatis, ut in primo statim e *Ner. 32: simulacraque - constavit: in his*. Sic centies etiam *Tacitus*. Ubi id non est, ut h. l., copula locum habet, & poni solet; & sic est in omnibus exemplis contrariis, quæ V. C. ipse attulit. Melius copula deleta est *Cap. 19* in verbis *compressit, & alias alio tempore*. *Cap. 17* non improbamus quidem magnopere, deletum esse verbum *militum post seditionem*, quia libri boni auctores sunt, et si *seditionem militum Suetonius* etiam alio loco dixit *Tib. 25*; sicut etiam plane accedimus Viro *Cel. Cap. 19 mulieris* verbum damnanti in his: *Telephæ, mulieris servi nomenclatoris*. Sed in eo aberravit elegantissimum Viri iudicium, quod, eodem loco pro *repetit Italiam* cum *Schefferò* legi posse, putat, *repetita Italia*: quod contextus non patitur. Deberet enim esse *repetens Italiam tempestat in trajectu bis consistatur*, hoc est, dum repetit Italiam, non, cum repetisset. In eodem *Cap.* conjectura proponitur in loco illo vexato, *viditque mortuum (sc. Antonium) Cleopatra &c.* hæc: *ultrouque mortue Cleopatra*, elegans illa quidem, sed cui adversari putemus hoc, quod in *Cleopatra* non tam copula desiderari videtur, quam *autem*, propter præcedens *quidem*, idque intelligi debere. Antonium *quidem* mori coegit, *Cleopatra autem* etiam mortuæ psyllos admovit, si ad vitam revocare posset, &c. Bene autem *Cap. 30 extr. ut* descripsit pro *utpote*. *Cap. 31 in professus est edicto, rō est* delevit; extr. *superposuit* recepit; in iustitia iudicat *Cap. 32 verba, id est, quinquennio maturius, quam solebant*, deinde *Ac* reponit, & *Cap. 33 extr. præfetto delegabat urbis*. At, quod *Cap. 34*

in verbis: *hanc cum aliquanto severius emendasset*, corrigi posse conjicit *emendasset*, subvereamur, ne tō *severius* non satis ei verbo conveniat. *Cap. 43*, quo loco *Cel. Ernestus* de conjectura inseruit verbum *munera*, quod ibi deesse, nemo superiorum animadverterat, idem verbum & ipse ponit, eamque emendationem sibi ante in mentem venisse dicit. Quod miratur, eundem scribere, de ludis scenicis nihil esse hodie in monumento Ancyrano, cum ibi sit: *Ludos feci meo nomine quater*, &c. & ipse aliquo loco notaverit, *Iudos* simpliciter de scenicis dici: illa verba in nullo ejus inscriptionis exemplo sunt, nisi in *Chisbullano*, ex quo ea verba attulit *Vir Cel.* Sed scriptura, quam cursivam vocant, indicat, non esse e monumento inducta, sed e libris *Suetonii*, supplendi monumenti causa, addita. *Cap. 56* dissentit ab eodem, ubi ille edidit contra libros scriptos *imagine scalpta* pro *sculpta*, ut *Ner. 46* *sculpturam* pro *sculpt.* ex edd. *Basil. Al. Steph.* item *Galb. 10* e libris script. & edd. etiam hac ratione usus, quod Latini de gemmis dicerent *scalpere*, non *sculpere*. Doctiss. *Oudendorpius* putat, & *sculpere* & *scalpere* de gemmis & lapidibus dici posse, non hoc discrimine, quo *Salmasius* volebat, sed hoc, ut *sculptura* sit rudior, *sculptura* accuratior. Utitur loco *Vitruvii IV, 6*: *Sculpendum est Cymatium Lesbium cum Astragalo*, sed *scalpendum Astragalum sima sculptura*, ut constanter MSS. præferant. Ex qua observatione etiam apud *Horat. Carm. III, 11* extr. *malit sepulcro scalpe querelam*, quod vetustissimi a se visi libri exhibeant. *Lib. II Sect. 3, 22*, *insubre sculptum*. Sed *mira arte sculpere* *Ovid. Met. X, 248*. Quæ contra non unum dici potest, quæ jam mittemus, ne longiores simus. Illud quidem planum est, locis postremis *Horatii* & *Ovidii* nihil effici. Nam illæ ipsæ adjectiones, *insubre*, *mira arte*, indicare videntur, verbis ipsis nihil in utramque partem indicari, & *Vitruvius* contra *II, 7*, habet *flores & acanthos eleganter scalptos*. Sed ita variant in locis prope omnibus libri, ut prope modum nihil certi dici possit. *Cap. 58* ingeniose conjicit *Vir Cel.* post verba *& lata huic excidisse Urbis*. Dignissima porro lectu sunt, quæ *Vir Cel.* ad *Cap. 76* verba, *dum lectica*

ex regia domum redeo, disputat de regia Numa, & regia altera, regis sacrorum domo, quæ legisse neminem poenituerit: unde etiam patebit, incertam esse, utra regia hoc loco intelligenda. Recte etiam, putamus, ab eo Cap. 86 probari concinnitate e Codd. Memm. Medic. Vindob. Cujac. Huls. Harlem. pro inconcinnitate, idque receptum in textum vellemus. Nam, ut vere dicit V. C. inconcinnitatem fugisse Augustum, quid mirum? Concinnitatem autem, quæ est, ex interpretatione Ciceronis, cum v. c. paria paribus referuntur, in similibusque argutiis cernitur, fugisse, id tradi conveniebat. Verum, cum mox defendit *propositiones verbis addere*, repudiatio *urbibus*, pariter licebit querere, quid mirum habeat, si id fecit, quod omnes faciunt; cur non potius dixerit Suetonius *propositiones addere simpliciter*, aut addito *ubique, semper*, cum Latine satis dicatur *pr. verbis addere* eo, quo volunt, sensu. Si autem etiam nominibus urbium addidit, ut alii quoque fecere, & dixit v. c. *ab Roma*, idque frequenter, tum res est ejusmodi, quæ notari merebatur. Mox rectissime edidit *addit hæc*, ubi vulgo est *addidit hæc*; item Cap. 89: *deinde eruditione etiam varia repletus est per Arei Philosophi - contubernium*, ut olim ex parte conjecerat Salmastius, cum etiam in libris scriptis pluribus & edd. Rom. *id inquit* non reperiatur, & sic distinguant libri boni: quanquam mallet *contubernia*. Cap. 90 in loco de Jove, Augustum puerum tutorem demonstrante, *ejusque osculum, delibatum digitis, ad os suum referente*, consentit cum Burmanno, qui interpretatur de apprehensa leniter digitis buccula pueri, & ori suo admota. Ceterum scrupulum illum non attigit, nec exemit, quod in hac ratione non intelligitur, quare *osculum pueri digitis delibaverit*. Nam apud Apulejum Met. VI pag. 123 Jupiter prehensam Cupidinis bucculam ad os suum refert & consua- viat, nulla libati digitis osculi mentione. Itaque Ernestus explicabat sic, ut, *Jovem*, diceret, nihil aliud, nisi digitos, in osculo pueri posuisse, & ad suum os retulisse, quod proprie adorare dicitur. Hic querit Cel. Oudendorpius: Ergo Jupiter puerum adoravit? Recte, ut opinamur. Sed non religiose,

ut homines Deos, sed honoris causa, ut *Nero citaram adoravit Ner. Cap. 12*, ut adorat homo hominem. Neque enim ita proprium Deorum cultui id verbum, ut non & ad humanos honores transferatur. Quorsum Noster *Vitell. Cap. 2: C. Cæsarem adorare, ut Deum, instituit*; si verbum adorandi non nisi de Diis dicitur? Hæc e duobus primis Imperatoribus; sed vel sic exiguam tantum partem eorum commemoravimus, quæ digna sunt cognita, hoc est, quibus aut emendatiorem explicationemque *Suetonium* reddidit *Vir Cel.*, aut materiam disputandi suppeditavit. Nunc, per ceteros, animus erat, vagari, & quid de quibusdam nobilioribus ob difficultatem aliquam locis sentiat, commemorare; sed videmus, nos jam satis longos fuisse. Itaque reliqua ad aliud tempus differre cogimur. Et non dubitamus, Lectores nostros vel ex his, quæ diximus, intellecturos, quam præclare de *Suetonio* meritis sit *V. C.*, & quam bene sibi consulturi sint, qui ejus Commentarium perlegerint.

HISTORIA UNIVERSALIS ET PRAGMATICA ROMANI imperii, regnerum, provinciarum, una cum insignioribus monumentis hierarchie ecclesiasticæ, ex probatis Scriptoribus congesta, observationibus criticis aucta, atque ad Theologiæ positivæ, Jurisprudentiæ, ac Philologiæ, peculiarem usum reflexionibus dogmaticis, politicis, & chronologicis, illustrata, Autore P. ADRIANO DAUDE, I. S. Theol. D. & in Acad. Wirceburg. Historiarum Professore Publico & Ordinario.

Tomi II Pars I.

Wirceburgi, sumptibus Loehneri & Mayeri, Bibliopol.
Norimberg. 1751, 4.

Alph. 5. plag. 9.

Complectitur hæc *Tomi II Pars I* Historiam Seculi quarti & quinti, inde ab A. 306 usque ad *Augustuli*, postremi per Occidentem Seculo V Imperatoris, excessum, deductam.
Inscri-

Inscripta est illa religiosissime Reverendissimo & Celsissimo Principi ac Domino, Domino *Carolo Philippo*, Wirceburgensi Episcopo, Franciæ orientalis Duci, Principi summis animi dotibus inclitissimo, ad *Theodosii II* Imperatoris iustar conformato. Scripsit tantus Princeps *opus heraldicum ac genealogicum*, quod ultimam manum exspectat. Addidit Academiæ Wirceburgensi duos novos Professores, aliis ad œcuedam diligentiam largiores redditus annuos constituit. Bibliotheca ejus asservat vetustissimum *Codicis Theodosiani* autographum, nec non *Codicem Carolinum*, quo multæ controversiæ de Candidatorum nobilitate, ac de vera ad *præbendas nobiles* obtinendas habilitate, deciduntur. Hæc docemur per formulam dedicationis. Præfatio tradit summam Historiæ politicæ ac ecclesiasticæ ad *Augustulum* usque. Ad posteriorem spectat hoc Autoris Cel. judicium: *Nunquam clarius, atque his duobus Seculis, eluxit vicaria Christi & in Ecclesiam universam suprema Pontificis potestas, qua & hæreses condemnare, præsidere Synodis Oecumenicis, aut easdem confirmare, appellationes ab omnibus terrarum Episcopis accipere, totumque jus sacrorum exercere, valuit. Quid Eusebius, quid Gregorius Nazianzenus, quid Theodosius Magnus, de hisce capitibus memoriæ proditum voluerint, jam non est nostrum, indicare. Approbant se Geographis Tabulæ IV, quibus Patriarchatum quinque tractus fuerunt delineati atque expressi. Inest enim eis multum ex recentiorum Geographorum accuratione. An loca Palæstinæ tertiæ fuerint sic posita, ut nihil desiderari possit, admodum dubitamus. Excidisse *Constantinum Maximum* idola, ac flagitia ethnicorum proscriptisse, Cel. sibi persuasit Autor, de patria *Constantini* incertus. At, hanc fuisse Naissum, nunc Nissa, urbem olim Daciæ supra Macedoniam, dubium non est. *Joannes Vogtius* singulari *Dissertatione*, & *J. A. Fabricius* in *Bibliotheca Græca*, id ipsum extra controversiam collocarunt. Juvat legisse, quæ Autor de factis *Constantini*, inter socios Imperatores hærentis, edisseruit. Melitinam legionem pro *Marco Aurelio* precibus ad Christum suis vicine hostes, credit. *Bella Constantini, in Maxentium**

- Pag. 14. *ttum & Licinism* expromta, fideliter & tragice exponit. Veritatis vox est illa: *Illi longius a vero aberrare videntur, quibus persuasum est, Constantinum in hac temperum acerbitate integrum urbis Romane plurimumque provinciarum dominatum in Pontificis (Silvestri, Episcopi Romani,) potestatem tradere potuisse.* Sententiam hanc suam Autor, ratus, donationem
28. *Constantini* esse a recentiore ingenio confictam, rationibus singulis rite ponderatis, sacis communivit. Idem putat, *Constantinum* translulisse Byzantium sedem, eo quod amplior illi in Oriente disseminandæ fidei Christianæ spes fuerit. *Eusebium* Nicomediensem clam *Ario* favisse, ac in *Cæsarem* fleendum omnia valuisse, pronontiat. Cædem, in *Crispum* exercitam, jure vacuam, in *Constantino* notat, crimine in *Faustam*, *Crispi* novercam, conjecto, quam paulo post *Constantinus* idem, balneo inclusam, perire voluit ex æstu et fumo.
180. A. 331 *Constantinus* *Ario* favere cœpit, & *Athanasium* A. 335 Treviros jussit discedere. Divisit imperium minus auspicato. *Ægrotus* discessit in suburbana Nicomediæ, ubi ab *Eusebio*
32. Nicomediensi publice fuit baptizatus prima vice. Hæc denuo vox est veritatis. Romani cum solita apotheosi inter numina sacra retulerunt, quibuscum religioni Christianæ nulla effinitas intercessit. *Julianus* ac *Zosimus*, in eum asperi, virtutes ei omnes detrahere haud valuerunt. Dolemus, *Gottfriedum Arnoldum* etiam ultra limites veritatis fuisse evagatum.
35. Non vacat, cædes & calamitates, quibus filii *Constantini* sese & orbem gravarunt, repetere. *Julianum* curate Noster delineat, virtutibus omissis, quas magni fecit *Bleekerus*, Alamannos certe *Julianus* fortiter satis devicit. Salios, Franciæ orientalis incolas, fregit. Incidit paulo post dissidium inter *Julianum*, quem milites proclamabant Imperatorem, & *Constantinum*, bello Persico intentum. Repente vita hunc, febri ad montem Taurum subinde correptum, destituit. *Julianus* inde rapuit imperium, ac paulo post in Persica expeditione ex vulnere inæ jecoris fibræ periit. Ultima vitæ sic Ven. *Daude* exponit: *Ferro a corpore extracto, sanguis copiosus protinus erupit, quem manu haustum in cælum evibrasse dicitur, hoc*
39. *convi-*
67. *convi-*
76. *convi-*

convictio Christum, rebellatorem suum, allatrans: *Vicisti, Galilee!*
Theodoretus hæc confirmat. Nec admodum dissentiunt *Acta*
S. Theodoreti, ac ipse *Sozomenus*. Nihilo minus reprimere
 pedem videmur, quamprimum *Cel. C. A. Heumannii* de hoc
 argumento Dissertationem pervolvimus. *Jovianus*, ejusque
 successores, digno effecti sunt præconio. *Gratianus* ethnici
 Pontificatus detrectavit primus nomen & vestes. Hæ erant
 chlamydes candidæ, *Lactantio* teste *de M. Persecut. Cap. 36.* 223.
 De *Grattiano* id, quod significavimus, habet *Zosimus*. Non
 fert Noster eos, qui cum *Goldasto* credidere, Reges Roma-
 norum vestibus illis pontificalibus jus suum circa sacra signi-
 ficasse. *Tillemontius* ac *Pagius* negarunt, Imperatores Chri-
 stianos vestimentis illis pontificalibus usos fuisse. Noster
 hisce suscitatur; an solide satis, alii judicent. *Bletierius*
 certe, eadem olim sentiens, postea mentem mutavit. *Va-* 128.
lentiniani I genealogiam, fusius concinnatam, communiavit
 Autor cum lectore, nec in diligentia sua, Imperatorum vitis
 impensa, passus est desiderari quidquam. Tandem & ipse
 Naissum pro *Constantini* patria habet. *Helenam* fuisse hujus 155.
 uxorem legitimam, ostendit. Crucem *Constantino* fuisse re-
 vera in cælo obviam visamque, ac denuo nocte sequenti per
 somnum oblatam, ex *Eusebio*, *Nazario*, *Lactantio*, *Sozomeno*,
 comprobat. Interventu signi crucis *Constantinum* vicisse ho-
 stes, contendit Noster, inductus verbis: *In hoc vince*. Signum
 vero illud consistit ex **X** literis, quæ *Christum* denotant.

Per hanc *Constantinus* victoriam obtinuit. Illas literas in la-
 baro & galea gestari voluit. Id signum ei fuit in aspectu &
 sacrum. Quis hoc negare ausit? *Indictionis* initium Noster
 deducit ab A. 312, ratus, causam inventi latere. De nova
 juris legumque *Constantini Maximi* ratione tradit idem haud
 tralatitia. Loco duorum Prætorio præfectorum *Constantinus* 167.
 constituit Quatuorviros ea lege, quam *Zosimus* enarravit *Lib. II.*
 Inde exortæ sunt *diæceses* & politicæ, & ecclesiasticæ. In
 Notitia Imperii, Seculo V perscripta, superest copiosior
 expositio. *Diæceses* tamen in Novi Fœderis tabulis jam depre- 176.
 hendit

- Pag. 193. hendit Noster. Tabulam donationis *Constantini Maximi* promissus genuina habet, ut diximus. De origine urbis Constantinopolis solide dixerit, & ex Autore vetusto ichnographiam ejus suppeditat. De baptismo *Constantini* exponit fufe, ac se ad sententias singulas dijudicandas accingit, acquiescens in testimoniis *Eusebii* ac *Sozomeni*. *Zosimi* calumnias, in *Constantinum Maximum* effusas, dispungit. Quærit, an Christiani Imperatores Seculi IV sibi jus sacrorum vindicarint, aut vindicare potuerint. Argumenta agentium candide percerfet, licet, eis acquiescere, non putaret esse partium suarum.
227. De Hunnorum & Alanorum origine commentatur, Scriptores profanos Seculi IV, *Attium Pateram*, *Jamblicum*, *Gregorium*, & *Hermogenem*, attingit, copiosior in Christianis enarrandis scriptoribus, *Conradiano*, *Juvenco*, aliisque. Persecutiones, Pontifices Romanos, Viros sanctos, eosque inter *Antonina Eremitam*, *Amnonem*, *Hilarionem*, *Alexandrum Alexandrinum*, *Athanasium*, Concilia, Schisma Donatistarum & Melitianorum, *Arii* heresim & faustam mortem, subjungit.
271. Concilium Nicænum copiose exponit. Legatos *Silvestri* in eo tenuisse singularem sedem, quæ fuerit primaria, arbitratur.
283. Canones XX Concilii existisse, fatetur. *Helenam* foisse inventricem crucis dominicæ, credit. *Athanasii* calamitates haud omittit. Arianismi sub *Constantio* triumphantis fata exponit. Synodum Sardiceasem copiosa exequitur oratione. Eandem diligentiam inservit Concilio Carthaginensi primo. *Plotini* fata percerfet, *Eusebii* Vercellensis institutum, quo Clericorum officia, & Monachorum instituta, conjunxit, exponit. *Liberti* lapsum haud omittit. An restitutus fuerit ab Arianismo immunis, non definit. Synodum attingit Ariminensem, in qua Patres congregati inciderunt in erroris professionem. Arimæ nocuissè Schismata & dissidia intestina, ostendit. *Luciferum Calaritanum* & *Hilarium* opposuisse *Constantis* intrepidam professionem, monstrat. Insectationes *Juliani* in doctrinam Christi tentatam persequitur. *Jovianum* in ecclesiam merita dilaudat. Synodos, Laodicenam, Lampfacenam, Valentinam, attingit. Ertones varios recenfer. De
Optato,

Optato, Ambroso, Martino Turonensi, Eulremo, Hieronymo, Epiphano, aliisque viris claris, exponit. Saracenos & Gothos ad Christi doctrinam adductos, hos ad Arianismum, significat. Presbyterum poenitentiarium Constantinopoli ob impudicitiam depositum fuisse, non negat. Controversiam, de libris Origenis exortam, discutit. *Augustini* vitam enarrat. De veterum templorum Christianorum forma & consecratione disputat fuse. An Synodus Arelatensis sit *plererum* illud Concilium, in quo quaestionem de baptismo hereticorum absolutam esse, scripsit *Augustinus*, disquirat, ratus, designatum fuisse ab hoc Concilio Nicænum. Argumenta, ostendere sibi visa, solvit erudite. De Chorepiscoporum, quorum prima fit in Synodo Arelatensi mentio, origine, officio, & ordine, commentatur docte, eosque dat fuisse Vicarios Episcoporum per villas vicosque intra tractum, ab antislite assignatum. Quærit, quisnam prima œcumenica Concilia jure legitimo convocarit, iis præfiderit, ac illa confirmarit. Confugit Noster ad quaestionem extricandam non ad *Eusebium* & Historicos alios, sed ad illud pronuntiatum Christi, *ubi duo, vel tres, congregati fuerint in nomine meo*, & ad primatus exempla, Seculis primis tribus obvia, quibus & deputati laici in Synodis jure infragiorum gaudebant, necdum Episcoporum alter alterius jurisdictioni suberat, *Cypriano* teste. Accedit porro ad Canonis sexti Nicæni sensum, ac de Romani Episcopi potestate in suburbicarias provincias disserit. Obscurus est ille Canon, & a *Rufino* sic expressus: *Et ut apud Alexandriam, & in urbe Roma, vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Aegypti, vel hic suburbicariarum, sollicitudinem gerat.* Quatuor variantes lectiones exhibentur ejus Canonis apud *Harduinum Concil. Tom. I pag. 326, 333, Tom. II pag. 658.* Distinguit Noster in Episcopo Romano Episcopum a Metropolita, Patriarcha per Occidentem, Primatem. Primatum simul designari per mentionem vetustæ consuetudinis, contendit. Sunt, qui suburbicariam metropolis Romanæ potestatem ad centesimum ab urbe lapidem, quousque præflecti Romani potestas patuit, proferuat, haud ultra. At, præfecto Urbis,

Pag. 448.

453.

459.

463.

473.

- Urbis, putat Noster, nunquam diœceseos gubernationem assignari. Vicarii duo diœceses Italix moderabantur. Alter degit Mediolorum, alter Romæ. Hic suburbicariis præfuit provinciis decem, Campaniæ, Tusciæ ac Umbriæ, Piceno suburbicario, Siciliæ, Apuliæ & Calabriæ, provinciæ Bruttiorum & Lucaniæ, Samnio, Sardinia, Corsicæ, Valeriæ. Ad Notitiam Imperii provocat Noster. *L. E. du Pin* eadem jam docuit cum aliis. Negat Noster, terras patriarchicas
481. Episcopi Romani Canone illo sexto designari, ac argumenta promittit. Canones Arabicos, quos vocant, a Patribus Nicænis editos esse, solide inficiatur. De autoritate Synodi provincialis, & an ea ab Apostolica sede sit confirmanda, quaerit.
487. Investigat controversiæ momenta, an ex Canonibus Sardicenis Synodi ortum sit jus provocationum ad sedem Apostolicam. Ajunt ita *Petrus de Marca* & *L. E. du Pin*, qui præterea ad *Cyprianum Lib. I Ep. 3* confugiunt. Repugnat Noster, & argumenta in contrarium recenset, quæ apud ipsam sunt evolvenda. De liturgiis Apostolorum & *S. Basilii* differens, illa Christi verba: *Hoc facite in memoriam mei*, de sacrificio exponit. Liturgias, *Marco, Mattheo, Petro, Jacobo*, inscriptas, dubiæ fidei esse, non negat. *Basilii* illa magis est genuina, nec non *Chrysostrami*, quæ magnam partem ex illa sunt desumpta. Momenta celebrationis Missæ recenset Noster copiose, ac concedit, populum primis Seculis utraque specie eucharistica fuisse usum. De Catechumenorum classibus, institutione, ac de baptisimi solennis ritibus, docte commentatur.
504. Tum vero exponit de Scriptoribus sacris Seculi IV. *Eusebium*, celeberrimum Historicum, ab Arianismi labæ haud prorsus purgari posse, significat. *Petrus Cave* ab eo appellatur, qui *Guilielmus* fuerat dicendus, pag. 513. Noster doctrinam ecclesiæ, ac disciplinam Seculi IV, sua dignatur tractatione. Ad illam hæc quoque refert capita: 1) certa est Ecclesiæ in traditionibus & decretis autoritas; 2) Primatus *Petri* & Pontificis successoris a Patribus ejus ævi fuit celebratus; 3) Eucharistiæ veritatem & sacrificium comprobarunt iidem Patres; 4) sola fides ad salutem haud sufficit; 5) pœnitentiæ datur

datur Sacramentum; 6) purgatorium docuit *Ambrosius*; 7) invocationem Sanctorum probarunt *Cyrillus & Hieronymus*; 8) reliquiae Sanctorum & crux in honore fuerunt; 9) coelibatum laudavit *Athanasius*; 10) abstinentiam a cibis laudat *Basilius*. Exponet aliquis nostrum de Theologia dogmatica Seculi IV alias. De disciplina, Conciliis, & Synodis, Seculi IV Autor haud parce agit. *Augustulum* non ita describit, ut in eo subsistat. Subjungit potius Imperatoribus Occidentis Seculi V historiam de Suecorum & Gothorum regno per Hispaniam & Galliam Narbonensem. Exequitur regni Burgundionum & Francorum in Gall. s initia. Regnum Vandalorum haud praetermittit. Anglo-Saxonum in Britannia dispicit gesta & regna. *Alaricum*, Romae direptorem, cominus intuetur, non desinens, an *Alaricus* Romam A. 409, an 410, expugnaverit. De ratione, qua *Theodosius II* institutus fuit, exponit copiose, nec non de *Codice Theodosiano*, de causis exitii, quod imperio occidentali accidit, porro de Pictis, Scotis, Saxonibus, Anglis, ac Jutis, nec non de scriptoribus Seculi V, tum profanis, tum ecclesiasticis. Subjicit ea, quae ad sacrum Ecclesiae principatum videntur spectare, crescentem magis inter calamitates publicas, quam imminutum. De sacris vestibus sacerdotum ac ministrorum differens, negat, earum originem a paganis esse arcessendam, contenditque, vestes ordinis sacri ab initio doctrinae Christianae in sacris fuisse peculiare. Vasa illustrat sacra, vetustorum Seculorum delicias. De jure asyli, ecclesiis impertito, differit, exceptis ab eo criminum graviorum reis. De Patriarchatu Romano, ejusque finibus, agit luculente, nec non de Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano. Differit de supremo jure indicendi, moderandi, ac firmandi, Concilia oecumenica Seculo V. De scriptoribus sacris ejus Seculi agit, nec non de doctrina & disciplina ecclesiastica illius aetatis. Donatistae, Pelagiani, Nestoriani, Eutychiani, Concilia, & Synodi, adjiciuntur. Quanto oceano Cel. Autor navem suam credidit!

Pag. 513.

613.

637.

669.

684.

689.

828.

PRODUZIONI MATEMATICHE DEL CONTE GIU-
LIO CARLO DI FAGNANO, etc.

hoc est,

PRODUCTIONS MATHÉMATIQUES COMITIS JU-
LII CAROLI DE FAGNANO, Marchionis de Toschi
& de S. Honorio, Nobilis Romani, & Patricii
Senogallienfis.

Tomii II.

Pisauri, anno Jubilæi 1750, 4 maj.

Tom. I Alph. 3, Tom. II Alph. 3, Tabb. æn. 16.

Comparet hic Sylloge Operum Ill. Comit^{is} *Fagnani*, inter celebriores nostri, ævi Mathematicos Italos numerandi. Inclaruit is jam dudum per multa egregia specimina, in variis imprimis Italix Diariis, nec non in his *Actis* nostris, publicata. Horum pleraque, etsi non omnia, jam in unum collecta, ut & anecdota varia, hic reperient Lectores; ad quorum notitiam paulo pleniorẽ exhibendam omni sine mora accedimus. Maximam *Tomii I* partem occupat *Theoria generalis proportionum geometricarum*: longe amplissima. In hac id operam dedit Ill. Autor, ut utilissimam illam, & in universa Mathesi adeo solennem, doctrinam, de proportionibus geometricis, solidissimis pariter ac evidentissimis principiis inædificaret. Quod ad ideam ipsam proportionis geometricæ, fundamenti loco ponendam, attinet, (de qua adeo jam disceptatum esse constat inter viros doctos, qui in hac palæstra se exercuerunt,) relicta illa de æquemultiplicibus, satius duxit Autor, illam de aliquotis similibus assumere. Ex hoc principio patet, proportionem geometricam esse veram quantitatem, unde indoles omnium proportionum geometricarum, præsertim vero compositarum, admodum naturaliter deduci potest, quin & demonstrari inde evidentius ipsa calculi vulgaris analytici principia. Ræi natura vix permittit, ut plura de hocce Tractatu hic exponamus, cum integræ theo-

theoria in uno nexu concipi debeat; præsertim cum, quæ data opera pluribus exponere voluit Cel. Autor, in compendium redigi absque perspicuitatis jactura haud queant. Fatendum certe est, executum cum esse, quod sibi proposuit, negotium insigni cum facilitate & evidentia; adeo, ut non possit non placere iis, qui totam de proportionibus geometricis doctrinam clarissime ante oculos positam conspiciere gestient. Id vero silentio præterire nullo modo possumus, proposuisse eum hic *novum Algoritmum*, a communi algebraico diversum. Cum nempe in Algebra communi ab omni ævo receptum sit, ut in omnibus calculi operationibus unitas positiva assumatur, hoc vero omnino sit arbitrarium; in animum induxit Autor, an non possit unitas quoque negativa statui, & in operationibus istis adhiberi. Valde usus est novo hoc Algorithmo suo non solum ad demonstranda multa in proportionum theoria, sed & imprimis ad illustrandam quantitatum imaginariarum (seu, ut vocat, *extraordinariarum*,) indolem, aliaque. Eundem quoque applicavit ad resolutionem analyticam æquationum secundi, tertii, & quarti gradus, eumque ostendit usu venire potissimum iis in casibus, ubi quantitates adsunt imaginariæ. Adjecta est Appendix duplex: altera *Supplementum ad Librum V Elem.* (jam in *Diario: Giornale de' Letterati d' Italia Tom. XXXVIII P. I pag. 290* publicatum); altera *duæ novæ methodi resolvendi algebraice æquationes quadraticas*, non novo quidem ipsi Algorithmo (ut præcedentes), sed communi, superstructæ. Si nempe sit $xx + bb = ax$, invenit Autor duplicem hanc expressionem: $x = b \left[1 \pm \sqrt{1 - \frac{4bb}{aa}} \right]^{\frac{1}{2}}$ divisum per $[1 + \sqrt{1 - \frac{4bb}{aa}}]^{\frac{1}{2}}$ vel quoque $x = b [\sqrt{a+2b} \pm \sqrt{a-2b}]$ divisum per $\sqrt{a+2b} + \sqrt{a-2b}$. Quem tamen usum ab expressionibus hisce, quæ communibus longe sunt complicatiores, expectet, addere ipsi non placuit. Porro exhibet *novam methodum resolvendi algebraice æquationes quarti gradus*: unde quoque fuit resolutio æquationum, tam quadr-

Pag. 423.

455.

470.

draticarum, quam cubicarum. Eruuntur hic pariter varix expressiones radicum, a consuetis forma sua differentes. Ultimum hujus *Tomus* locum replent varia, ad *mensuram sortis* spectantia. Primo *Theorema generale*, quo determinantur praxia debita in quavis specie sortis, quæ dicitur ad usum Romanum, pro quavis combinatione numerorum, de quibus ludus potest institui. Sequuntur duo *Problemata*, ad eundem ludum pertinentia; denique alia, quibus theoria præcedens adhuc ulterius profectur; sed de quibus omnibus in compendio dicere non possumus.

Ad *secundum* itaque *Tomum* progredimur, in quo primo occurrit *Tractatus de triangulis rectilineis*. Conqueritur Autor, perperam negligi a recentioribus Mathematicis doctrinam de triangulis, eosque nimis in sublimioribus curvilineis occupari, relictis simplicioribus illis, quæ tamen reliquis omnibus fundamenti loco inserviant. Laborem itaque suscipiturum se credidit haud inutilem, si varia, ad hanc doctrinam spectantia, etsi jam satis cognita, denuo resumeret, & novis, iisque multiplicibus, demonstrationibus corroboraret, præterea autem varia nova, a se inventa, simul proponeret. Primo itaque varias triangulorum rectilineorum proprietates considerat. Spectant hæc ad symptomata rectorum, in iis ductarum, angulorum, circulorum circumscriptorum, vel inscriptorum, &c. maxima & minima, &c. Has dein traducit ad aliorum *Theorematum* demonstrationem, & *Problematum* resolutionem. Fatendum est, occurrere hic permuta, & in se elegantia, & in aliis quoque disquisitionibus usum habitura. Speciminis loco addamus unum alterumve. Ita e.g. *pag. 7* demonstratur *Theorema* sequens: Intra ΔBAR assumpto pro lubitu puncto C , per id ducantur ad angulos A

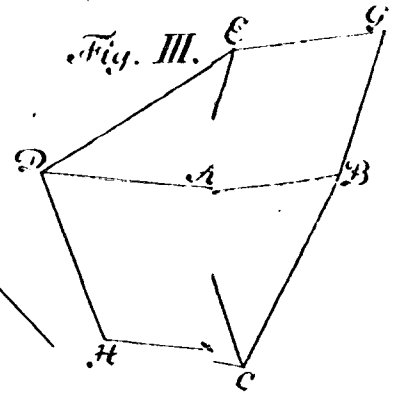
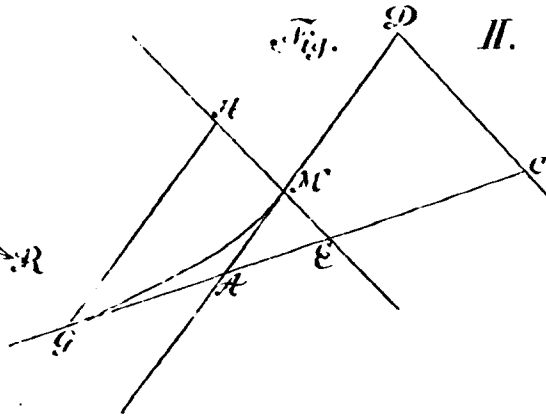
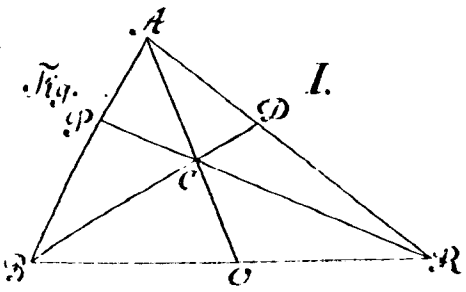
TAB. IV
Fig. 1.

rectæ ACO , BCD , RCP , erit $\frac{CR}{RP} = \frac{CD}{BD} + \frac{CO}{AO}$. Unde

porro (*Cor. II pag. 8*) sequitur, fore $\frac{CR}{RP} + \frac{CA}{AO} + \frac{CB}{BD} = \frac{2CP}{RP}$

+ $\frac{2CO}{AO} + \frac{2CD}{BD}$, quæ est nova & satis elegans trianguli pro-

prietas.

prietas. *Pag. 89* solvitur sequens *Problema*, ad *Calculus differentialem* spectans: Dato angulo rectilineo quovis D , ductaque a puncto quovis M , in uno ipsius latere DA sumto, recta ME parallela alteri lateri DC : invenire curvam MGg , cujus abscissæ originem habeant ipsum punctum M , ordinatæ, ut HG , sint parallelæ ipsi DA , & tangentés, ut GC , secent latera DA , DC , & rectam ME , ita, ut inter omnes rectas, quæ per punctum E duci possunt, subtensa AC , quæ est portio tangentis GC , resecet summam minimam maximamve potestatum n ipsorum laterum, hoc est, ut $DA^n + DC^n$ sit minimum maximumve, posito n quovis integro, vel fracto, positivo, vel negativo. Hujus curvæ invenitur æquatio sequens, (posita $AM = z$, $HG = y$, $ME = b$, $MD = c$,

$$\left(\frac{1}{n+1} = q\right) y = (n+1) q \left(\frac{x}{n}\right)^{\frac{n}{n+1}}$$

parabolico, vel hyperbolico, prout n est vel positivus, aut negativus major unitate, vel negativus unitate minor. Si $n = 1$, prodit Parabola, intra angulum HMA se extendens, in qua summa $DA + DC$ est minimum. Si $n = -2$ emergit Parabola, intra angulum DME cadens, in qua adeo

$$\frac{1}{DA^2} + \frac{1}{DC^2}$$

est minimum. Quarum utraque est pulchra Parabolæ proprietates. Nec inelegans est sequens trianguli proprietates: Ad Δ li cujusvis BAC latera BA & AC formata sint parallelogramma æquilatera similia $CADH$ & $BAEG$, ita quidem, ut ipsorum anguli ad communem verticem A non sint simul ambo vel acuti, vel obtusi, jungatur DE : erit semper novum Δ lum $DAE =$ dato Δ lo BAC . (Tale vero Theorema, positis $CADH$, $BAEG$, quadratis, demonstratum legisse meminimus in *Commentar. Acad. Paris.*) Haud contemnenda etiam est æquationum quadraticarum, quin & cubicarum, resolutio, *pag. 177* e triangulo rectangulo nova methodo deducta. Tacemus, ne longiores simus, relationes varias, inter latera trianguli rectanguli locum habentes, & a *pag. 194 Cor. 39* usque ad *pag. 198* evolvendas. Novitate non minus,

TAB. IV
Fig. 2.

Fig. 3.

quam ambitu, & elegantia, sese commendare poterit sequens *Theorema* generale circa polygona pag. 206: Sit polygonum quodvis, cujus latera jaceant vel in plano eodem, vel in diversis, sique ubicunque assumtum pro lubitu punctum, e quo ducantur rectæ ad vertices singulorum polygoni angulorum, nec non aliæ rectæ ad puncta omnium ipsius laterum media. Erit summa quadratorum rectarum, ad angulos ductarum, — summa quadratorum rectarum, ad puncta laterum media ductarum, = summæ quadratorum ipsorum laterum, divisæ per 4. Inter *Problemata* quoque, ad maxima minime spectantia, quorum triga *Appendicis* loco exhibetur, pag. 218 occurrit sequens: Dato angulo, & intra eum circulo; quaeritur tangens circuli, cujus pars, a lateribus utrinque resecta, sit minima omnium. Problema hoc est solidum, variasque ejus constructiones per circulum ipsum & curvas Autor hic exhibet.

Sed convertamus nos ad alia *Schediasmata* mathematica, Tractatum hunc excipientia. Analytica ea sunt omnia, vel ad resolutionem æquationum, vel ad curvas, spectantia. Primo itaque sese offerunt *Meditationes occasione quadraturæ spatiorum hyperbolicorum cujusvis speciei*. Simile est hoc scriptum ei, quod olim inseruit *Varignonus Commentariis Paris. A. 1706 pag. 15* ed. Amstelod. E natura nimirum duarum serierum, ubi differentiarum terminorum in una æquantur semper differentiarum terminorum in altera, demonstrat principia calculi integralis; eaque dein applicat ad quadraturam parabolæ conicæ, rectificationem parabolæ cubicæ, & cycloidis; tunc vero traducit ad quadraturam hyperbolæ, & hyperboloidum cujusvis ordinis.

271. Additum est scriptum breve *de infinitesimo, & infinito*, missum ab Autore A. 1736 ad Doctiss. Prælatum, *Nic. Antonellum*, in quo evolvuntur idæ de variis infinitorum ordinibus, & traduntur theorematum varia de iis, quæ e multiplicatione, vel

275. divisione, variorum ordinum resultant. Sequitur *Problema, ad calculum integralem spectans, excerptum e secunda Responsione ad Nic. Bernoullium* (vid. *Diarium: Supplementi al Giornale de' Letterati d' Italia Tom. I pag. 180*): Data æquatione

$$\frac{XY dx dy^n}{dx^n} = P dx + \frac{b ddx}{dx} + \frac{c ddy}{dy} + Q dy + \frac{g dZ}{Z}$$

ubi b, c, f, g, n , representant numeros quosvis integros, vel fractos, positivos, vel negativo; X & P quantitates quomodocunque datas per x , & constantes; Y, Q , vero quantitates quomodocunque datas per y & constantes; Z denique quantitatem compositam utlibet e variabilibus & constantibus: quæritur suppositio differentialis constantis talis, quæ reddat ipsam æquationem integrabilem. Non minus resolvitur aliud, eidem affine, excerptum e *tertia Responsione ad Nic. Bernoullium* (vid. *Opusculi Calogierà Tom. XXIII pag. 103*); ubi

Pag. 282.

$$\text{idem quæritur pro æquatione: } \frac{XP dy^r}{dx^{r-1}} = \frac{a dz}{z} + \frac{b ddx}{dx} +$$

$$\frac{c ddy}{dy} + \frac{f db}{b} + \frac{g dZ}{Z} \text{ denotantibus } r \text{ numerum quemvis;}$$

P, Z , quantitates quomodocunque datas per x, y , & constantes; X, z , quantitates utcunque datas per x & constantes; b vero quantitatem datam per y & constantes. Ex eadem

284.

Responsione excerptum quoque est *Theorema* sequens, ad calculum differentialem spectans (vid. *Opusc. eadem pag. 86*):

Denotante $D ds$ differentiale elementi curvæ, ubi differentiale ordinatæ dy ponitur constans; & δds differentiale elementi ejusdem, ubi differentiale abscissæ dx pro constanti sumitur: erit

$$D ds = - \frac{dx^2 \delta ds}{dy^2}; \text{ cujus demonstratio triplex traditur.}$$

Porro e *secundâ Responsione ad Nic. Bernoullium* extractum est *Problema* hoc (vid. *dicta Opusc. pag. 95*): Posito, ad æquationem $A ds + B dy + C dx + Q = 0$, ubi A, B, C, Q , significant quantitates utcunque datas per x, y, dx, dy, ds , & constantes, perventum esse absque suppositione ullius constantis? liberare eam a differentialibus secundis. Fit hoc,

290.

omittendo terminos non multiplicatos per ullum differentiale secundi gradus, & in reliquis mutando differentialia secunda in prima, adeo ut integralis quæ sita futura sit: $A ds + B dy + C dx = 0$. Sequuntur *binæ Solutiones Problematis*,

293.

ad calculum integralem spectantis, unde deducitur solutio *Proble-*

Problematis, olim a Taylora, Anglo, omnibus Mathematicis non Anglis propositi, exstantes in Suppl. ad Giorn. de Lett. d'Italia Tom. III pag. 181. Quæritur nempe trinomiali

$$\frac{x^m dx}{x^{2m} + c x^m + a^{2m}}, \text{ ubi } m \text{ potestas quævis binarii, inte-}$$

Pag. 308.

gratio per quadraturam circuli, vel hyperbolæ. Hoc Problema jam satis ventilatum esse, constat, inter Analystas. Excipit has *Solutio Problematum duorum mechanicorum, A. 1713 ab Anonymo in Schedula volante propositorum.* Alterum sequentis est tenoris: Duo muri verticales convergunt in angulo rectilineo, cui subtenduntur traves contiguæ, æqualis crassitiei, inter se parallelæ, formantes quasi planum horizontale; propositum vero est, super hoc plano erigere parietem, quo separaretur a reliquo pars conclavis, a dictis muris comprehensæ; sed, cum, erigendo hunc parietem supra lineam aliquam rectam, ea non possit non vel parallela esse alteri muro, vel concurrere cum ambobus, manifestum est, eam non posse sustinere traves omnes æquali cum resistentia: quæritur itaque curva talis in plano dato horizontali, ut erectus super hac paries inveniat ubique resistentiam æqualem. Satisfacere invenitur huic scopo hyperbola, cujus asymptoti datis muris sunt parallelæ. In altero Problemate quærentur duo prismata æqualis longitudinis, & ejusdem materiz, quorum bases inscribi queant eidem rectangulo, sed habeant inter se datam rationem, quæque præterea sint æqualis resistentiz. Usus est Doctiss. Autor in horum solutione theoria *Varignoniana*, in *Comment. Paris.* olim proposita. Sed pergamus. In *Diario Eruditor. Italia Tom. XIX pag. 348* propositum est ab Autore Problema sequens: Data parabola bi-quadratica primaria, cujus æquatio $x^4 = y$, dataque ejus certa portio: assignare aliam ejusdem portionem talem, ut amborum differentia sit rectificabilis. Hujus dignitas satis ex iis apparet, quæ pronuntiavit Vir summus, *Jo. Bernoullius*, in *Actis nostris A. 1698 pag. 465*, ubi, cum eandem proprietatem in parabola cubica primaria, seu ubi $x^3 = y$, primus detexisset,

set, prædicat id inventum nobilitate non modo non cedens, sed & multis parafangis præcellens illud *Heurattianum*, seu *Nelianum*, de rectificatione parabolæ cubicæ secundariæ. Cum vero nullâ ejusdem solutio huc usque comparuerit; ipse Autor inseruit *Tom. XXII* ejusdem *Diarii pag. 229 Schediasma de nova methodo rectificandi differentiam binorum arcuum in infinitis speciebus parabolarum irrectificabilium*, una cum solutione dicti Problematis. Adjecit præterea modum biseccandi quadantem curvæ lemniscatæ, cujus æquatio est $xx + yy = a\sqrt{(2xx - 2yy)}$. Porro in ejusdem *Diarii Tom. XXVI pag. 266* tradidit sequens *Theorema analyticum*: Positis duo-

Pag. 317.

bus polynomiis $\frac{dx\sqrt{(bxx+l)}}{\sqrt{(fxx+g)}}$, & $\frac{dz\sqrt{(bzz+l)}}{\sqrt{(fzz+g)}}$, nec non

336.

æquatione $\frac{fbxxzz^s}{\sqrt{-fl}} + \frac{flxx^s}{\sqrt{-fl}} + \frac{flzz^s}{\sqrt{-fl}} + \frac{gl}{\sqrt{-fl}} = 0$, ubi b, l, f, g , denotant constantes quasvis: erit integrale aggregati polynomiorum $= \frac{-bxx}{\sqrt{-fl}}$, siquidem in æquatione ex-

ponens s significet unitatem positivam; sed $= \frac{xz\sqrt{-b}}{\sqrt{g}}$

significante s unitatem negativam. Ex hoc deducit novam dimensionem arcuum ellipticorum, hyperbolicorum, & cycloidalium. Sequuntur varia *Schediasmata, circa dimensionem curvæ lemniscatæ versantia*. Celebrem satis reddiderunt olim curvam hancce egregium fratrum par, *Jacobus & Joannes Bernoulli*; adhibendo eam ad constructionem isochronæ paracentricæ, uti ex *Actis nostris A. 1694 & seq.* satis superque constat. Quodsi ergo mensurari possit hæc curva mediante alia curva simpliciori; manifestum est, obtineri constructionem multo perfectiorem non solum isochronæ paracentricæ, sed & aliarum curvarum, quarum constructio a lemniscata pendet. Docet vero hic Ill. Autor metiri lemniscatam median-tibus arcibus ellipsis conicæ, hyperbolæ æquilateræ & rectæ; nec non aliter & multis modis ope rectæ & arcuum parabolæ cubicæ primariæ. Præterea monstrat, non solum

343.

bisecare quadrantem lemniscatæ, (ut jam supra diximus,) eam-
 que dividere in partes tres & quinque, verum etiam denuo
 bisecare omnes hæcæ portiones; ut adeo (quod multo genera-
 lius & valde elegans est) quadrans hujus curvæ dividi possit
 algebraice in tot partes æquales, quot numeri continentur in
 tribus hisce formulis, 2. 2^m , 3. 2^m , 5. 2^m , denotante m
 integrum positivum quavis. Porro, bisecto quadrante, &
 dato arcu directo minore semisse quadrantis, invenire osten-
 dit arcum intermedium illi directo æqualem. Quæ lemnisca-
 tæ proprietas est eo pulchrior, quod in nulla adhuc curva
 geometrica non rectificata inventum sit, dato cuivis arcui
 assignare æqualem alium dissimilem. Ex iisdem quoque de-
 rivat *methodum inveniendi mensuras novæ arcuum parabolæ
 cubicalis primariæ*. Eam nempe dimetiri docet mediante
 extensione hyperbolæ æquilatæræ, specie ellipsos conicæ,
 & lineæ rectæ. Ut de horum omnium præstantia judicare
 queant, pretiumque iis debitum statuere, Lectores, indicasse
 sufficiat, quæ de argumento hocce pronuntiarunt Viri summi,
 inter quos id olim in *Actis nostris* ventilatum est. Asserit
 nempe in *Actis A. 1694 pag. 338 Jac. Bernoullius*, lemnisca-
 tam esse curvam simplicissimam post circulum; & sectiones
 conicas, pro constructione curvarum mechanicarum; etiamsi
 æquatio ipsius ad quartum gradum adscendat. Idem in *Actis
 A. 1695 pag. 543 lin. 14* breviter repetit hoc assertum; addit-
 que, *Leibnitium* excitasse *Jo. Bernoullium* ad indagandas eas
 curvas algebraicas, quæ sequantur immediate circulum & pa-
 rabolam ordinariam in constructione curvarum mechanica-
 rum; semet ipsum prædicans, quod invenerit, lemniscatam
 esse unam curvarum ejusmodi, immediate sequentium. Unde
 satis liquet, si conjectura assequi potuisset Vir egregius, ipsam
 lemniscatam mensurabilem esse mediantibus curvis aliis sim-
 plicioribus, ipsum sane judicium tale, tamque constans, laturum
 non fuisse. Quod vero ad mensuram parabolæ cubicalis prima-
 riæ dictam Autoris nostri attinet, *Leibnitius* in *Actis A. 1694
 pag. 370*, & *A. 1695 pag. 184*, ait, videri se sibi invenisse ali-
 quando, quantum dimensio parabolæ cubicæ primariæ con-
 nexa

nexa sit cum illa hyperbolæ æquilateræ. Sed, cum ne verbum quidem addat de ellipti, indicio id est, inventum hocce ipsius subsistere non posse, eo magis, quod ibidem promittat, alio tempore se argumentum id accuratius esse pertractaturum, quod tamen executum ipsum unquam esse, non meminimus. De hoc vero credito reperto *Leibnitiano* hæc sunt verba *Jo. Bernoullii* in *Actis A. 1695 pag. 64*: *Verum Vir Cel. demonstrationem hujus publicare baud gravabitur; ostendetur enim, curvas parabola cubicalis primæ & hyperbolæ a se invicem dependere, & unam alteram mensurare; id quod nobile prorsus & omnino novum esset inventum in Geometria.* Denique divisio lemniscatæ, quam attulimus, est eo magis singularis, quod (quantum quidem constitit huc usque) non convenisse inventa sit ulli curvæ algebraicæ non relictæ, præter circulum. Eo itaque prærogativas bene multas, easque novitate non minus, quam elegantia, sese commendantes, ab Autore nostro in lucem prolatas. Sed, satis in his morati, pedem promovemus ad *Schediasmata, de inventione curvarum, in quibus angulus comprehenditur inter chordam, (quæ omnes educuntur ex eodem puncto,) & axem, ad angulum factum a normali & eodem axe, sit in data ratione numeri ad numerum.* Harum exhibetur generatim æquatio differentialis, ea reducitur ad algebraicam, exponuntur casus simpliciores. Occurrunt hic præmulta elegantia; traduntur quoque observationes variæ, ad descriptionem cycloidis geometricæ primariæ spectantes. *Ordine sequitur nova methodus describendi curvam lemniscatam, ut & quadratura evoluta hujus curvæ. Theoremata duo, unde deducitur resolutio analytica infinitarum specierum æquationum, semper magis magisque compositarum in infinitum, & sectio indefinita arcuum circularium.* Theorema primum est: Posita exponente *a* quavis, si duarum æquationum harum $2yc^a - x^2 = (x + \sqrt{xx + cc})^a + (x - \sqrt{xx - cc})^a$ & $2xc^{\frac{1}{a} - x} = (y + \sqrt{yy - cc})^{\frac{1}{a}} + (y - \sqrt{yy - cc})^{\frac{1}{a}}$ vera est una, vera erit & altera. *Secundum:*

Si est $2yc^2 - x^2 = \pm x(\pm\sqrt{xx+cc})^2 \pm (-x \pm \sqrt{xx+cc})^2$ erit quoque $2xc^2 - y^2 = \pm(y \pm \sqrt{yy+cc})^2 \pm (-y \pm \sqrt{yy+cc})^2$ & vicissim.

Haud obscure jam patet, quomodo, evoluendo quantitates radicales, eruantur per has formulas æquationes altiores, quarum resolutio inde in promptu est; nec non, quomodo ope formulæ notissimæ

pro multisectione arcuum $\int \frac{dy}{\sqrt{(1-yy)^2}} = a \int \frac{dx}{\sqrt{(1-xx)^2}}$ ha-

Pag. 444. *Sequitur Formula generalis pro resolutione analytica æquationum quarti, tertii, & secundi gradus, derivata ex methodo resolvendi æquationes quarti gradus, in Tomo I pag. 470 exhibitæ.*

450. *Porro Solutio quatuor Problematum analyticorum, unde deducitur methodo uniformi resolutio æquationum secundi, tertii, quartique gradus. Problemata hæc in eo versantur, ut in trinomio $a+b+c$ vel quadrato, vel cubo, vel biquadrato, discernantur ii termini, qui multiplicant ipsam $a+b+c$, vel $(a+b+c)^2$, vel $(a+b+c)^3$, a reliquis, qui tantum constituunt homogeneum comparationis. Ita e. g. in casu primo est $(a+b+c)^2 = (a+2c)(a+b+c) + bb - ab - cc - ac$; ita & in reliquis. Ex his, præter resolutionem æquationum, in titulo Schediasmatis indicatarum, deducit etiam solutionem Problematis, in *Novis Actis* nostris A. 1749 Octob. pag. 627 ab ipso Autore, haud indicato tamen ipsius nomine, propositi, & a nemine adhuc soluti. (Ita quidem ait ipse: unde, nondum ad ejus manus pervenisse, colligimus, simplicissimam ejus solutionem, a Cl. *Bernhardo* in *Novis Actis* A. 1750 Mens. Mart. P. I pag. 134 exhibitam.) Hanc etsi hæc transferre lubenter vellemus; ideo tamen non possumus, quod necessario cohæreat cum integro Schediasmate Autoris, ut absque ipso plane nequeat intelligi.*

469. *Sequitur alia methodus pro sectione indefinita arcuum circularium absque serierum adminiculo, jam A. 1719 ad Academiam Arcadum Romanam missa, & aliquot annos antè exarata. Fundatur hæc noto artificio integrandi $\frac{dx}{1+xx}$ per logarith-*

logarithmos imaginarios. Offerunt jam sese *duo Schediasmata*, quibus continetur *methodus Geometriae inseruire faciendi quantitates imaginarias*: de cujus novitate non potuit non ipse paulo gloriari Autor doctissimus. Priori enim inscripsit *Lucretianum* illud:

*Acta Pieridum peragro loco, nullius ante
Trita solo.*

Alteri vero aliud ejusdem Autoris:

*juvat integros accedere fontes,
Atque haurire; juvatque novos decerpere flores.*

Hec una cum precedenti ad modo dictam Academiam fuerit missa. Solvuntur in his sequentia duo Problemata, absque reversione serierum, approximando tamen, per introductionem quantitatum imaginariarum: 1) *Invenire sectorem circula-rem aequalem dato spatii, comprehenso intra hyperbolam aequilateram, asymptotum, binasque ordinatas*; 2) *Invenire vicissim tale spatium hyperbolicum aequale dato sectori circulari*. Solutio hæc eo redit: Patet, haberi formulam, (dicendo tangentem arcus = t , abscissam hyperbolæ = x) $\frac{dt}{1+tt}$

= $\frac{dx}{1+x}$; unde, multiplicando per $\sqrt{-1}$, & integrando per logarithmos imaginarios, fit $\frac{1+t\sqrt{-1}}{\sqrt{(1+tt)}} = (1+x)\sqrt{-1}$,

cujus reductione habetur secans $\sqrt{(1+tt)} = 2$ divis. per $(1+x)\sqrt{-1} + (1+x)^{-1}\sqrt{-1}$, quod demonstrat Autor

sequari seriei: $1 - \frac{1}{2}x^2 + \frac{1}{2}x^3 - \frac{5}{24}x^4 + \frac{1}{2}x^5$ &c. Vicissim eruitur eadem methodo $1+x = 1+t + \frac{1}{2}tt - \frac{1}{2}t^3 - \frac{7}{24}t^4$ &c.

Ex his itaque formæ jam potest idea generalis methodi, a Cl. Autore hic in usum vocatæ. Subjunguntur tria *Problemata*, ad *Calculum integralem pertinentia*, jam A. 1718 ad supra dictam Academiam missa, in quibus quaeritur integratio b.ædmi dx

$\left(\frac{x^n}{a} + c\right)^{\frac{1}{n}}$ posita integratione ipsius $dz: \sqrt{\left(\frac{z^n}{a} + cc\right)}$; in-

tegratio binomii $dx: \left(\frac{x^u}{a} + c\right)^n$ posita integratione ipsius

$du: \left(c - \frac{u^n}{p}\right)$; denique integratio binomii $dz: \sqrt{\left(\frac{z^n}{a} + cc\right)}$

posita integratione ipsius $du: \left(c - \frac{u^n}{p}\right)^{\frac{2}{n}}$. Colophonem de-

Pag. 504. nique imponunt Operi duo *Schediasmata*, in quorum altero
 proponuntur *mensura novæ arcuum hyperbolæ æquilatæ*, quæ
 nempe concinnantur transformationibus variis formulæ, recti-
 510. ficationi hyperbolæ inservientis; in altero vero *methodus di-*
mittendi arcus ellipseos conicæ, in qua axis major est media
proportionalis inter axem minorem & duplum ipsius. Statu-
 endum est omnino hisce omnibus pretium ex inventionis
 tempore; adeo, ut, etiamsi quædam non profus nova nunc
 sint, satis tamen & abunde præclarum Ill. Autoris ingenium,
 & egregios in Analyfi sublimiori profectus, declarent. De
 Integro autem Opere non melius ferre possumus judicium,
 quam commodatis huc verbis insignis Mathematici, doctissimi
 nempe illius in *Newtonum Commentatoris, P. Thomasti le Scur*,
 quæ in fronte hujus libri legimus: *Illustriss. Autor . . plu-*
rima & maxime universalia Theoremata invenit proprio
 Marte; quæ ab aliis jam erant inventa, aut ad majorem
universalitatem adduxit, aut suis propriis sedibus restituta,
novis demonstrationibus munivit; ubique veterum demon-
strandæ rigorem cum recentiorum perspicuitate conjunxit.
Totum igitur Opus, tum ob præclara inventa, quæ continet,
tum ob methodum accuratissimam, tum ob demonstrationum
veritatem & copiam, rerumque usum amplissimum, luce pu-
blica dignissimum judicarem.

MEDICAMENTORUM CONSTITUTIO, SEU FOR-
mulæ CAROLI BARBEIRAC, Doct. Med. Mospeliensis,
Præfici celeberrimi, nec non felicissimi. In lucem edi-
tæ ac auctæ, cura & studio Doctoris Medici
Mospessulani.

Lugdun.

Lugdani, sumtibus Fratrum de Tournes, 1751, 12 maj.

Alph. 1.

Exercuit olim Clariss. *Barbeirac* Monspeli cum latide medi-
 cinam, simulque cum sororis suæ filio, *Cel. Sydebre*, for-
 mulas concinnavit, Gallica partim, partim Latina, conscriptas
 lingua. Has Medicus quidam Monspessulanus, qui suam la-
 tere voluit nomen, concessit, atque ad unam omnes in Lati-
 num traduxit sermionem, nec non, quantum ex praxeos medicæ
 cognitione fieri poterat, nova adjunxit additamenta, asterisco
 notata, quo ab iis distinguerentur, quæ ab illis viris fuerunt
 proposita. Ad tria genera omnia referuntur medicamenta,
 ad interna vimirum, extera, & media, quorum unumquod-
 que singulari recensetur *Libro*. Post ponderum autem &
 mensurarum recensitionem *primus* consequitur *Liber*, qui hæc
 continet. *Cap. I* agit de *Apozemate*, live decocto, ex variis
 simplicibus parato, saccharo, & syrupo edulcorato, quod vel
 alterandi, vel purgandi, vim habet. *Cap. II* *Zulepos* considerat,
 quos ab apozematibus majori, quæ ingrediuntur, plantarum
 copia, & quod vim catharticam non habeant, differre, ex de-
 coctis autem, vel ex aquis stillatitiis, syrupo & saccharo parari
 tradit. *Cap. III* *Potiones* disquirat. Ex aquis illæ conficiun-
 tur, & alterantem, purgantem, & emeticam, virtutem exerunt;
 quapropter tribus hoc *Caput* constat articulis. Inter purgan-
 tes potiones remedium quoddam, ab empirico inventum, &
Arabicum dictum, recensetur, quod ex Antimonio crudo,
 croco Martia aperiente, Scammonio, Syrupoque Limonum,
 componitur. Inter emeticas radice Ipecacuanhæ, & tanquam
 antidoti radice Simaroubæ, mentio injicitur. *Cap. IV* *Juscula*
 describit, ut medicamenta liquida ex carne sola, aut cum
 simplicibus variis decocta, parata; cancri fluviatiles contra
 epilepsiam, viperarumque decoctum contra exanthemata,
 carnis vitulinæ in hydrope, laudatur. *Cap. V* *Emulsiones* tra-
 ctat, quæ sunt lac, ex seminibus paratum, & differunt a *Cap.*
VI declaratis *Cremoribus*, qui gelatinæ instar coctione ex se-
 minibus conficiuntur, ad quos Sagou, ex America allatum, re-
 fertur;

ferunt. *Cap. VII Pifanasm* perpendit, medicamentum liquidum, decoctione, aut infusione, paratum cum aqua communi ad potum ordinarium. *Regia* illa vocatur, quæ ex Senna, Citro, Rosis, & Glyzyrrhiza, fit, cum aqua frigida infusis, ad *nephritidem* valere dicitur, quæ ex calcitrapa & parietaria conficitur. *Cap. VIII Syrupt* adducuntur, qui sunt medicamentum liquidum, ex sicco, decocto, aut infuso herbarum, cum saccharo ad certam consistentiam coctum: suntque vel officinales, vel magistrales, quos Medici præscribunt. *Cap. IX ad Lactis, ferique ejus*, considerationem accedit, cujus utendi modus indicatur, virtutesque accurate exponuntur. Asinum præstat vaccino, hoc vero ovillo, omnibus utilius humanum. *Cap. X de aquis mineralibus* inscribitur. Sunt illæ vel thermales, vel acidulæ. Præter brevem nominum aquarum mineralium, quæ circa has regiones observantur, recensionem, Bellilucanæ inprimis in confirmando ventriculo extolluntur. *Cap. XI Hydromelitem & Looch* exponit. Hydromel aquam mulsam, Looch, seu eclegma medicamentum liquidum, Syrupum imitans, faucium & pulmonum affectibus conveniens, designat. *Cap. XII* comprehendit usum *Kinakine & Cascarilla*. Prioris virtus in profligandis febribus admodum nota est; hinc originem, usum, & cautelas, in intermittentibus & acutis febribus adducit Autor, nec non ab Editore, in gangræna vim ejusdem esse, commemoratur. Cascarilla, ab aliis Kinakina aromatica dicta, in febribus curandi eandem vim possidet. *Cap. XIII de preparatione & usu Caffee, Chocolate, Tee, & Salvia*, disquirit, cujus præcipue cognitio neminem fere nostris temporibus fugit. *Cap. XIV Opiata* explicat: quo sub nomine medicamenta complectitur, ex siccoribus, cum syrupis conservisque mistis, parata, antiquitus nomen ab opio, quod semper admiscebatur, repetentia. Variis cum indicationibus hæc satisfaciunt, diversæ eorum formulæ proponuntur. *Cap. XV ad Bolos*, cum prioribus, nisi quod firmiores sint, convenientes, progreditur, & in purgantes, alterantes, & roborantes, distinguit. *Cap. XVI Pillulas* tractat, quæ ad dura pertinent remedia,
inter

inter quas Francofurtensium quoque compositio docetur. *Cap. XVII de Tabellis*, medicamentis solidis, planis, ex pulveribus & saccharo præparatis, agit, & ultimo tandem *Caput XVIII de pulveribus* differit, qui sunt medicamentum siccum, ex vegetabilibus, animalibus, fossilibusque, comminutis, nunc solis, nunc mixtis, compositum. His peractis, eadem ratione liquida, mollia, siccaque, remedia externa in *Libro secundo* considerantur, inter quæ primum occupat locum *Cap. I Balneum*. Illud autem vel integrum est, vel semicupium, atque pro varia admistorum indole variis opitulatur morbis. Capiti prodest irrigatio, *Duchla* dicta. Ex parte ejus vices suscipit *Cap. II descriptus fofus*, & *Cap. III epithema*, quod tamen ex ea, quæ hic affectur, definitione a fofa non differt, nisi quod hoc cordi & jecori, illum vero imo ventri, applicari jubeat Autor. *Cap. IV Collyria* proponit, medicamenta oculis dicata, vel sicca & *Stef* nominata, vel humida, & hæc quidem vel mollia, linimenti, aut unguenti, forma, vel liquida. Ex linimentis ea, quæ pilos abstruunt, *psilotbra* vocantur, *Cap. V* descripta. *Cap. VI suffitum* recenset, siccum, vel humidum, medicamentum, cujus partes tenuissimæ, caloris vi disjunctæ, sub nubeculæ forma elevatæ, pluribus affectibus succurrunt, & voluptatis æque ac sanitatis causa parantur. Sequuntur *Cap. VII* medicamenta topica, quæ *Cataplasmata*, vel pultes, nominantur; atque hæc *Cap. VIII Pomata* excipiunt, unguenti consistentiam æmulantia, ex oleosis potissimum ad inungendum formata. Unguento crassius est duriusque medicamentum. *Cap. IX Emplastrum*, vel *Ceratum*, caloris ope extensibile, quod cuti, cui tenacius adhæret, applicatur ad varias indicationes adimplendas. *Caput X Unguentis & Linimentis*, quæ consistentia discrepant, a majori, vel minori, olei quantitate pendente, explicandis inservit. Inter unguenta aliquod recensetur, quo *ad deambulandum supra ignem, ignitaque corpora*, muniri membra possunt, & occasione descriptionis unguenti Neapolitani, inungendi hydrargyrum methodus exponitur. Sub *Stnapismi & Phænigmi* *Cap. XI* nomine

medicamenta intelliguntur topica, mollia, quæ alimentum ad partem languidam trahunt, & spiritus, in iis sopitos, excitent. Comprehendunt autem *Dropacem*, qui ad paralyticas & atrophicas partes adhibentur, *Cataplasmata*, seu pulveres odoratos, odoris causa cepillis, vel veslibus, insperfos, *Empasmata*, seu pulveres ad sistendos sudores, tandemque *Diapasmata*, ad suavem odorem cuti conciliandum usurpata, quibus partim hodie non utimur, partim etiam data ab Autore definitio non competit. *Cap. XII Sacculi & Cucuphae* describuntur, qui, dum fronti applicantur, *frontallium*, vel *epicarpiorum*, nomen habent, simulque de applicatione animalium, recens maclatorum, pauca annotantur. *Cap. XIII Cauteria* considerat & *trochiscos cauterizantes*, quibus fonticuli accensentur, & *Thymelæe radix*, cujus pars, lobis aurium immissa, curandis ophthalmiis gravioribus inservit, ut *Cap. XIV* exponitur. Omnibus hisce *pulverum externorum* *Cap. XV* additur consideratio, quorum varia est utilitas. Remedia media, quæ *tertio* continentur *Libro*, ad pauca reducentur *Capita*. *Clysterum* *Cap. I* nominæ veniunt medicamenta liquida, per anum in intestina crassa effusa, in quibus describere longior est Cl. Autor. *Gargariasmata* *Cap. II* ad faucium medicamenta pertinent. *Aque vulneraria & injectiones* *Cap. III* declarantur, quæ vulnere ulcereque detergendorum causa parantur, parandi vero modus a decoctis non discrepat. *Cap. IV* de *Erythris* agit, quæ masticatoria & apophlegmatismo: simul complectuntur. *Cap. V Suppositoria & Pessaria* perpendit. Deditimus eo, qui Autori placuit, ordinem medicamentorum recensionem. Forte varia mutanda forent, quæ vel ad definitionem remedium spectant, vel eorum actiones determinant. Ipsa etiam operis inscriptio, plura hic querenda esse, potuisset suspicionem movere, cum sit maximam partem descriptio tantum formarum, quibus indui medicamenta solent, additis variis compositionum exemplis, quæ practicis illustrantur cautelis.

MIENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCLII. P.I. 523

*CHRISTIANI FRIDERICI BOERNERI, S.
Theol. Doct. & Prof. Prim. Dissertationes sacrae, qui-
bus illustria oracula divina, sanctiorisque doctrinae ca-
pita, explicantur, & a depravationibus
vindicanur.*

Lipsiæ, apud Jo. Christian. Langenhemium, 1752, 4.

Alph. 2 plag. 2.

Venerabilis Senex, & Lipsiensis Academiæ, atque Ordinis
theologici, nobile decus, Celeberrimus *Bærnerus*, cujus
nomini omnes assurgunt viri docti, pii, boni, post
editas haud ita pridem *Symbolicas Institutiones*, ad
aliam, eamque non minus, quam illa altera, utilem ac salu-
tarem, se accinxit operam, hanc *Dissertationum Syllogem* in
lucem publicam emittens. Sunt illæ maxima ex parte *Commen-
tationes*, ex muneris publici ratione a multis inde annis, se-
ptimo scilicet ac decimo hujus Seculi, conscriptæ, recognita,
emendatæ, accessionibus quamplurimis adauctæ, & ad commu-
nem utilitatem, delectu tamen habito, propositæ. Ad illustria
hic semper S. Rev. Autor sacrarum literarum respexit testi-
monia, cum magnis Christianorum diebus festis convenien-
tia, atque de Jesu Christi, Domini nostri, æterna deitate,
incarnatione, nativitate, resurrectione, ut & de Spiritus San-
cti cum Patre & Filio *divinitate*, ejusque beneficiis, agentia,
ubi explanatio docta, atque, pro re nata, defensio stringens
atque accurata, caput dicendorum conficit. His *Commen-
tationibus* doctis ad calcem operis tres additæ sunt *Dispu-
tationes* Autoris nostri, olim data occasione publice ven-
tilatæ, & hic primum typis repetitæ. Reliqua scripta
Academica Cel. *Bærneri* vel ex parte jam sunt recusa,
vel in posterum lucem adspicient publicam: quæ causa
est, cur frustra quærantur. Jam vero, ut, quæ sint opu-
scula hac Sylloga conclusa, plenius cognoscat Lector,
Uu 2 brevis.

- brevissimis hæc ipsa verbis, ex serie eorum, indicabimus. *Primo* loco exstat protevangelium *Genes. III, 15*, explanatum, & a depravationibus Werthemien-
 Pag. 2. censis speciatim interpretis vindicatum. *Prior Sectio*
 literalem sensum textus Hebraici accurate exponit, enar-
 8. ratis Autoribus, Evangelicæ, Reformatæ, & Pontificæ,
 Ecclesiæ aſſectis, recte de Messia semen mulieris accipi-
 10. entibus. Adduntur vero etiam deinde omnes hujus
 doctrinæ purioris adversarii, inter quos Judæi, imprimis
 12. recentiores, ut & Sociniani, & Socinizantes, *Clericus*, &
 ante eum *Grotius*, aliique, imprimis vero Werthemienſis
 17. interpres novus Bibliorum, recenseridebent. Postremi
 hujus; in *Sectioe secunda*, peculiari ratione examinatur
 24. sententia, &, ex more *Berneri*, acute, solide, &
 graviter, profligatur, atque ad oculum demonstra-
 28. tur, impium Autorem illum aniles Judæorum fabulas,
 & perversas quasdam alias opiniones, pro fundamento
 suæ interpretationis, non vero doctrinam veram, habuisse.
 32. *Tertia Sectio* hujus Dissertationis de necessitate agit,
 pio atque docto Scripturæ S. interpreti imposita, non
 vagas verborum ideas, sed Spiritus S. & Scripturæ
 factæ ductum, sequendi, contra quæ, ut & alia hujus
 45. generis, certissima veritatis principia ille famosus Autor
 libere & data opera impeggerat. *Dissertatio secunda* ad
 vindicandam æternam filii Dei generationem secundum *Ps.*
 50. *II, 7*, pertinet. Directa est hæc Commentatio imprimis
 adversus Halensem adversarium hujus sanctioris testimonii,
Stiebrizium scilicet, de Christo, secundum humanam na-
 53. turam, a Spiritu Sancto genito, hæc verba exponentem.
 Examinat S. R. v. Autor vanas hujus expositionis recen-
 tioris causas, &, quam parum habeant ponderis, ostendit,
 61. ad Halensis simul interpretis objectiones docte respon-
 dens. Novum hic additamentum peculiare etiam deprehen-
 dimus, ubi *Stiebriziana* contra Autorem Venerabilem,
 66. non modestæ omnino, proferuntur responsiones. Dissen-
 tiens

ciens præcipuum suum argumentum, in disputationem tractum, circa vocabulum $\Theta\epsilon\omicron\varsigma$, *hodie*, urget, de quo vehementer contendit, id notionem, ab orthodoxis Theologis receptam, non tueri; quod vero falsum esse assertum, ex re ipsa, & loquendi apud Hebræos ratione, demonstrat Noster, & novæ interpretationis reliquas exponit partes. Denique Venerabilis Autor ostendit, quamplurima absona ex dissentientis sequi opinione, ubi statuerat, Christum Spiritus Sancti filium appellari posse. Tale est, duos in S. S. Trinitate hoc modo constitui Patres, & Deum, hominem factum, duos habere Patres, unum divinitatis, alterum humanitatis. Sed quis hoc dicere audebit? Ita cum *Alcuino Bærnensis* noster respondet, atque verum vocabuli *absoni*, ex *Livii* autoritate, probat usum. In *Dissertatione tertia Psalmi II comm. 7*, & allegationis ejus *Act. XIII, 33*, consensus declaratur, veraque ejus ratio exponitur, ubi multum inter se dissentiunt interpretes. Docte hic edisseritur, *Paulum* ad promissionem de futuro Messia, patribus factam, respicere, & hoc modo de exhibitione potius, quam de resurrectione ex mortuis, unigeniti Dei filii & Salvatoris nostri, loqui, licet etiam, si de resurrectione Christi allegatio Apostolica acciperetur, sensui *Davidicus* de æterna ejus generatione non everteretur. *Quarto* loco longa & erudita sequitur enarratio dicti *Paulini* *1 Tim. III, 15, 16*, de filio Dei, in carne manifestato, in Spiritu justificato, &c. Purioris doctrinæ ubique legit vestigia *Cel. Autor*, uti v. g. justificatio in Spiritu de eo accipitur, ubi Servator operibus suis, imprimis vero & præcipue revocatione sua in vitam, quo Apostolus imprimis respicere videtur, demonstravit, verum se esse *Θεόυ-Γραφον*, quod ex aliis *Paulinis* enuntiatis non minus liquide apparet. *Quinta Commentatio Guilielmi Whiston* errorem Ariano-Apollinaristicum de humana Christi natura confutat. Statuit ille nimirum, Jesum Christum non pro Filio Dei, Patri $\epsilon\mu\epsilon\sigma\iota\omega$ & $\sigma\upsilon\upsilon\alpha\iota\delta\iota\omega$, sed pro filio Dei,

- Pag. 132. Dei, a Patre creato, esse habendum, qui quidem corpus cum anima sensitiva, non autem rationalem animam, assumpsit, quod illius loco ipse fuerit λόγος, seu divina Christi natura. Hæc est erroris novi facies, quem Noster hic refellit. *Sexta Commentatio* de animæ Christi, ante incarnationem filii Dei, præexistentia in cælo agit, & commentum *Petri Rozuli*, in singulari libello propositum, dat explosum. Conjungenda est cum hac deinceps
151. *septima Dissertatio*, dictum classicum *Paulinum Phil. II.*
138. *6 seq.* exponens, ab eodem Autore in contraria abruptum atque detortum, ut hypothese suæ de existentia animæ Christi satisfaceret. Lectu digna si quis scire aveat hæc super re, Nostri adeat, docte hoc argumentum solideque explicantem.
166. *Dissertatio octava* ita inscribitur: Jesus Christus nasciturus, κέρτος σωτηρίας & ἀνατολῆς ἐξ ὕψους nominibus in
167. hymno *Zachariæ Luc. I, 67, 78*, designatus. In *duas Sectiones* dividitur hæc Commentatio. Prioris nominis rationem *prior*; posterioris vero *posterior*, designat. In priori ad Veteris Testamenti Biblicam formam respiciendum esse, Noster dicit, ubi potentia, gloria, eminens & regia potestas, regnum, & reliqua, sub vocabulo *cornu* more Hebræico indignantur, ex quo etiam conficitur, *Zachariam* in laudatione sua divina ad oracula quædam divina V. T.
172. respectum habuisse. Pari modo in *posteriori Sectione* posterioris nominis declaratio ex Prophetis exhibetur. *Novæ*
177. *Dissertatio* vaticinii *Jesaiæ Cap. VII, 14*, allegationem *Matth. I, 23*, de nativitate Christi, imprimis contra insultus temerarios *Wetstenii* defendit. Sequens *decima* de simplicitatis infantum imitatione, necessario Christianorum officio,
189. agit, & distincte curateque de fidei simplicitate, quin etiam de vitæ morumque simplici ratione, doctrinas Christianas exponit, uti in *sequenti* Dissertatione summa Jesu
196. Christi divinitas per resurrectionem ipsius declaratur, secundum testimonium *Pauli Rom. I, 4*. Connectitur cum hac
203. *duodecima* Commentatio, de typis & prædictionibus resurrectionis.

rectionis Jesu Christi agens. Inter personales atque innatos referendi sunt <i>Jonas</i> Propheta, & <i>Isaacus</i> , <i>Abrakami</i> filius, non vero <i>Simson</i> , aliique, de quibus singulis clare atque nervose Venerabilis Autor disputat; quod etiam fit deinde, ubi oraculum Christi <i>Jo. II, 19</i> , de templi corporis sui destructione pariter, atque instauratione, exponitur. <i>Decima quarta Dissertatio</i> exponit locum <i>Matth. XXVII, 52, 53</i> , ubi de sanctis demortuis, resurgente a mortuis Christo, resuscitatis, agitur. Nobile huic Dissertationi additur argumentum de Christo, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων, ad <i>1 Cor. XV, 20</i> , in <i>decima quinta</i> Dissertatione. Ad primitiarum manipulum hic respiciendum esse, docens, Venerabilis statuit Autor, Christum ita nominatum ideo, quia non solum caput atque princeps illorum, qui ad æternam beatitudinem resuscitantur, sed etiam hujus eorumdem resurrectionis autor sit atque causa, quocum conveniat testimonium <i>Coloss. I, 18</i> , & <i>Apocal. I, 5</i> . Colligit inde Noster, impios non virtute meriti Christi, sed vi justitiæ punitivæ, esse resurrecturos. <i>Decima sexta</i> <i>Dissertatio</i> exponit dictum <i>Apocal. I, 17, 18</i> , de vera Christi divinitate, atque resurrectione ejus, agens. <i>Decima septima</i> , de Spiritu sancto, <i>Genes. I, 2</i> , a <i>Mose</i> designato, veritatem divinam eloquitur, atque speciatim expendit, quæ de Spiritu Dei, aquis incubante, a <i>Mose</i> enarrantur. Coniungenda est cum hac <i>sequens</i> , de Spiritu Sancto, ejusque beneficiis, sub aquæ symbolo in sacris literis representatis. De nomine <i>πνεῦμα</i> , quo Spiritus sanctus <i>Jo. II, 22, 27</i> , appellatur, in <i>decima nona</i> , & in <i>vicecima</i> de eo Spiritus Sancti nomine, agitur, quo <i>παράκλητος</i> apud <i>Joannem XIV, XV, XVI</i> , dicitur, ita tamen, ut in posteriori argumento Mohammedanorum depravationes enarrentur atque refellantur. <i>Vicesima prima</i> <i>Commentatio</i> summam, Antitrinitariorum nugis impugnatam, Spiritus sancti divinitatem vindicatum exhibet. Inprimis contra <i>Whistonum</i> acriter & feliciter hic disputatur. De	Pag. 204. 212. 219. 226. 232. 233. 235. 237. 238. 241. 247. 251. 256. 265. 272. 276.
--	---

- Pag. 278. verorum & falſorum Eccleſiæ doctorum characteribus, 1 Cor. II, 17, deſcriptis, ſecundo & viceſimo agitur loco. Τὸ κατηλεύειν hic, ſecundum veritatis leges, ad omnes illos transfertur, qui, turpis lucri captandi cauſa, fucum faciunt, &, propolarum caupōnumque more, optima quævis corrumpentes atque adulterantes, artibus ſuis atque technis aliis imponunt, eosque, parum intelligentes, quid diſſent xra lupinis, adulterinas ſuas extrudendo merces, decipiunt atque fallunt. Applicatio hinc facile erit conſicienda. *Sequens* Commentatio agit de modeltia, qua Theologum præditum eſſe oportet, ad Rom. XII, 13, quam alia ſequitur de tenaci orthodoxæ doctrinæ ſtudio, neceſſario Eccleſiæ doctorum requiſito. *Viceſimum quintum & ſextum* locum occupant duæ inſigniores Diſputationes Academicæ, ab Autore Venerabili quondam propoſitæ, quarum altera de fide *Jacobi* in utero ex *Hof. XII, 14*, agit; altera vero, de *παρηγορία* fidelium in die iudicii, doctrinam *Joanneam* *Epiftola prioris II, 28*, & *IV, 17*, præclare exponit. His duabus *tertia* ſuccedit, de *Joanne* Proto-Baptiſta illuſtriora quædam loca illuſtrans, & *viceſimo ſeptimo* loco propoſita. Apprime huic argumento ſatisfaciens Autor, demonſtrat, baptiſmum quendam initiationis ante *Joannem* in gente Hebræa non fuiſſe; & deinde oſtendit, baptiſmum *Joannis* cum baptiſmo Chriſti eandem habuiſſe rationem, vanasque objectiones eſſe adverſariorum, ſecus hæc de re ſentientium. Jam nobis ſpem fecit Celeberrimus Autor edendarum Commentationum, ad eccleſiaſticam, ſacrorum inprimis instrumentorum; hiſtoriam pertinentium, quam hoc impatientius exſpectamus, quo certius eſt, nihil ad huac diem ſive argumento tritum, ſive tractatione ipſa mediocre, a Muſa *Barnertana*, elegantiffima illa & proſus amabili, elaboratum, nec elaborari deinde poſſe, ſed ob res partim graviffimas, partim ob ſermonis ſuavitatem, quæcunque incomparabilis hujus Theologi nomea præ ſe ferunt, plauſu eſſe publico digniffimo. Paxit Deus, ut Academia noſtra magnis multisque illis commodis, quæ ex fama & doctrina Venerandi hujus Senis ad ipſam redundant, diu fruatur!

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCLII.

Pars II.

ARMAMENTARIUM CATHOLICUM PERANTI-
que rarissimæ ac pretiosissimæ Bibliothecæ, quæ assër-
vatur Argentorati in celeberrima Commenda eminentissi-
mi Ordinis Melitensis S. Joannis Hierosolymitani; nuper
in bonum publicum, ex amore veritatis salutiferæ,
referatum, notis historico-theologicis, Latino-Germa-
nics, hinc inde interspersis, illustratum ex ejusmodi
libris, qui ab A. C. MCCCCLXIII ordine chronologico
prodierunt usque ad A. MDXXII, studio & opera JO.
ANNIS NICOLAI WEISLINGER, Definitoris Vene-
rabilis Capit. Rur. Oïtersvirani, & Parochi Capellis
infra Rodeon. Diocæf. Argentorat.

Argentinz, typis Jo. Francisci le Roux, 1749, fol.

Alph. 12 plag. 6.

Nemo mortalium hac nostra cultiori ætate adeo ferus,
atrox, atque barbarus, erit, qui non toto animo
doleat, cum innocentes & probos homines ne-
fandis videat conviciis proscissos. Ea enim humanæ
rationis summa lex est, ut homo hominem diligat, atque
colat, & ut quisque teneat hoc: Quod tibi non vis fieri, alteri
ne

Xxx

ne

ne feceris. Hæc vero cultioris rationis, atque moralis doctrinæ, sepius jam dudum famelissimus ille, & omnium contempto dignissimus, *Weislingerus* est transgressus, religionis suæ munimenta conviciis, in Evangelicos doctores crustatis verius, quam effutis, firmare infeliciter laborans. Sed hæc horret mens sana. Hæc dolet humanitas, & averfatur, atque execratur. Ipsa sacri Romano-Germanici imperii scita, sanctissime servanda, contameliosos atque infames hujusmodi libros proscribunt, atque ad ignem condemnant, ubi Lutherana religio, intra Germanos fines fundata atque stabilita, religio ardelionum, (*eine Spitzbuben-Religion*.) & quæ sunt alia hujus generis turpissima nomina, salutatur; quasi procures imperii tam improbi essent homines, ut pessimas & furca dignissimas congregationes & societates tolerarent. Sed divino judicio hæc relinquimus, non concessuro, ut ferocitas & infania de veritatis purioris amatoribus & defensoribus turpissimos triumphos agant. Dabimus jam Lectoribus triplicem spissi voluminis faciem conspiciendam. *Primo* occurrit *armamentarium catholicum*, seu liber, in quo *Weislingerus* ex libris vetustioribus, in Bibliotheca, quam titulus nominat, Argentinenfi obviis, demonstrare conatur, falsum esse id, quod tempore *Lutheri* pro vero fuerit assumptum, in Papatu nempe veram de Christo doctrinam, secundum Scripturæ sacræ verba, incognitam fuisse; verbum Dei in Papatu contumeliose tractatum, neglectum, atque vix Theologis notum, fuisse. Hæc sunt, quæ *Weislingerus* ex notitia librorum suorum contra Protestantes evincere conatur. Sed omnia veneno contumelioso conspurcavit, & vetereribus æque ac recentioribus piis doctisque viris obrectare non erubuit, ita, ut homo sanus vix eloqui atque recitare audeat, quæ ille in librum suum infamem magno numero congesti. Pudeat horum omnium hominem nihil minus quam humanum! *Secundo* loco sequitur *Catalogus* librorum impressorum, in Bibliotheca modo dicta exstantium, ordine alphabetico sine artis atque doctrinæ elegantioris specie confectus. *Tertio* adest *Catalogus* Codicum Mstorum, in eadem Bibliotheca asservatorum, a *Johanne Jacobo Wittero*, Professore Philosophiæ, & Canonico Thoma-

mano,

mano, adornatus. Non dubitamus, quin iis, qui hujus generis dapibus literariis pascuntur, hoc gratior postrema hæc opera sit futura, quo certius intelligitur, varia hic inveniri, unde, si his uti aliquis velit, ad omne literarum genus plurimum redire utilitatis possit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΚΙΚΕΡΩΝ.
 PLUTARCHI VITÆ DEMOSTHENIS ET CICERONIS
*parallele, nunc primum separatim editæ. Græca recensuit, Latine reddidit, Notis illustravit, PHILIP-
 PUS BARTON, A. B. Coll. Nov.
 Socius.*

Oxonii, e typographico Clarendoniano, 1744, 8 maj.

Alph. 1 plæg. 6.

Bonæ frugis librum, multaque elegantia politum, tibi, Lector, tradimus, quem, ominamur, & Autori suo laudi, & doctrinæ solidæ amantibus commodo, utique futurum. Nam, præter chartæ typorumque nitorem, qui lectores facile trahit, certe huic parti Παράλληλων Historici Græci tantum accessit dignitatis, ut & Præfatione, & contextu Græco, & interpretatione, denique notis; nova hæc editio non minimum a ceteris se distinguere videatur. Ipsa Præfatio, in qua munditiem sili, rerum delectum, judicii que maturitatem, haud desideres, præfultis quibusdam de laudibus *Demosthenis* ac *Ciceronis*, mox sese vertit Editor ad ipsum *Plutarchum*, vitæ utriusque commentatorem. Hoc quidem neminem ad vitam moresque formandos aptiorem esse, nemini acrius judicium aut a natura datum, aut omni literarum genere feliciter eliminatum, cunctis esse fatendum, *Bartonus* affirmat. Neque eo secius, in eodem scriptore non pauca, intelligit, posse requiri, ut ἀκριβείας & accuratioris laudem, quod tamen in homine Græco & Philosopho, Latini sermonis haud perfecte gnaro, peregrinarum instituta gen-
 XXX. 2 tium

tium explicante, æquius ferendum, Noster arbitratur, cum præsertim talis accurata rerum enarratio potius Historici, quam Vitæ sit scriptoris. Purgat quoque *Plutarchum* a quorundam criminationibus, qui huic exprobreant, quod multa præclare facta aut omnino prætereant, aut certe festinanter admodum attingat, plurima contra supervacanea operi suo intexat. Has idem *Philippus* criminationes diluit, exposito *Plutarchi* consilio, quem, ostendit, voluisse perpetuam historiam, sibi ab antiquioribus jam præceptam, iterare, sed historiam ad quotidianos usus, fructumque vitæ, traducere. Itaque, cum historias non scribat, sed vitas, magis ei curæ fuisse personas, quam acta, probat. Occurrit etiam illis, qui, Græcos Principes *Plutarchum* Romanis æquare, indigne ferant. De stilo hujus Historici ita sentit, cum veteres orationis atque elegantias contempsisse potius, quam nescivisse, ejusque sermonem, seculi vitio, non hominis, a munditie veterum abesse longius, nec valde in numerosa elaborasse oratione. Verborum collocationem esse interdum præposteram, structuram sententiarum subobscuram, verba magis significantia, quam Attica, aliquando etiam poetica. Hæc Noster ille de Charonensi, excellenter sane, & nervosa concinnitate. Quibus positis, jam, in editione nova quid præstitum sit, demonstrat. Græcæ orationis contextus ad normam editionis Francofurtensis A. 1569, quam in omnibus secuta est Parisiensis A. 1624, fideliter expressus, nec unquam ab ea discessum, nisi ejus rei causa atque ratio in notis fuerit indicata, & vel editionis alicujus, vel MSti Bodisjani, quod collatum a Cl. Autore est, vel denique variarum e duobus Codd. lectionum, autoritate munita. Interpretationem novam Noster etiam addidit. Si quæras, cur, ipsam ædido. *Interpretatio*, inquit, *de novo adjecta est, quod feci magis morem receptum secutus, quam ex consilio meo, qui semper existimavi, Græcis literis multo melius consultum iri, si omnes hujuscemodi versiones in proximum mare projicerentur. Sapienter dictum, & non minus dignum homine liberaliter instituto, quam doctissimorum judicio virorum comprobatum*

div.

diu. Quod idem sibi proposuisse, intelligimus, celeberrimum Bataviæ Criticum, de Græcisque literis infinitis modis promeritum, *Johannem Alberti*, emissio ante aliquod tempus, cunctis, qui literatæ Græciæ, minitanti ruinam, succurrere parant, vehementer ea re ad meliorem spem erectis, *Hesychiano* Glossario, sine ulla interpretatione Latina. Sed Cl. *Bartonus*, ut ad hunc redeamus, inseruit editioni suæ marmoreas imagines *Demosthenis* ac *Cicronis*, ambas ex *Richardi Mead*, Medici atque Critici insignis, cujus Noster recte laudat doctrinam & humanitatem, archetypis expressas, una cum luculenta earum descriptione. Cum *Demosthenes* in marmore ΕΙΙΒΩΜΙΟΣ salutetur, commoda offertur explicatio, respici ad mortem Oratoris Græci, quippe qui, e templo, quo se fugiens abdiderat, sumto veneno, egressurus, ne suo sanum cadavere pollueret, inter eundem, aram præteriens, collapsus, instar victimæ ante aram conciderit. In *Cicronis* autem effigie id pro antiquitatis indicio, cense, habendum, quod cicer naso non insideat. Hujus enim imagines, cicere notatas, omnes ætate *Plutarchi* esse recentiores, ab eoque verbis, perperam intellectis, duxisse originem, merito existimari, docet. Notas denique, ait, ab adolescente proficisci, atque ita de eis loquitur, ut, modestiam eum atque humanitatem cum literarum studiis, raro utique exemplo, conjunxisse, luculenter appareat. Habes sententiam Præfationis. Jam, contextus Græcus qualis sit, non est opus, pluribus verbis exponere, cum de hoc optime doceat Præfatio. Illud fatemur, Græca multa cura emendateque hic exhiberi, nisi quod accentus nonnunquam, ut sit, paulo ponantur negligentius, ut in *εὐδαίμων pag. 2 vers. 4*, *ἐκείων pag. 4 vers. 6 seq.* *τῆτω pag. 6 vers. 3*, *τὸτο pag. 22 vers. 12*, *τεθνήκωτα pag. 132 vers. ult.* pro *εὐδαίμων, ἐκείων, τῆτω, τὸτο, τεθνήκωτα* Hæc typosetarum oscitationi relinquamus. At vero nova interpretatio elegantissime docti *Bartoni* nos ad se vocat, vocatos tenet, retentos non minimum oblectat. Habet enim, nescio quid, suave & jucundum, quod lectoris attentionem haud mediocriter acuit, & Græcas voces

sententiasque facile, apte, perspicue, reddit, adhibito Latinitatis lepore nativo, ut hæc quidem conversio multo prioribus sit anteferenda. Quod *Plutarchus* pag. 26 vers. 6 dicit, adeo illustrem eloquentia fuisse *Demisthenem*, ut observaretur etiam ὑπὸ τῆ μεγάλης βασιλέως, bene *Bartonus*, haud ignorans, Regem Persidis voce Βασιλεύς, absolute posita, crebro designari, ab ipso magna rege Persarum, dixit Latine, quod a priore neglectum interprete. Alio loco, pag. 32 vers. 14, ubi ostenditur a *Plutarcho*, quem ad modum idem Orator Athenienses incenderit ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, vetus interpretes omittit ille quidem Græca verba, sed novus noster, simul ad sensum attendens, contra *Philippum* recte interpretatur. Neque eo secius nos, Græca cum Latinis sollicitè conferentes, intelleximus, non solum singulas voces, sed integras etiam locutiones, absesse nonnunquam in *Bartontiana* interpretatione, quanquam in contextu Græco appareant. Ubi enim, quaesumus, in conversione illa reperias, ὡς Φησὶν ὁ Δημήτριος, pag. 28, 19, ubi vocabulum ἀτεχνῶς, pag. 30, 20, ubi γενομένης αὐτῶ σιωπῆς, pag. 110, 3 seq. & deinde, alio loco, pag. 114, 18, ἐν Ῥώμῃ. Hæc, frustra sis, si quaeras in eadem interpretatione. Quodli legas, *Bartonus* τὰ τῶν προγόνων καλὰ, pag. 28, 23, ore Romano *maiores antiquos* esse, tam scienter sarcendi rationem deficientis vocabuli ἔθῃ merito probes, at simul, otiosi, nolles, adjectivum καλὰ, bonos. Verba *Plutarchi*, εἰθ' ἔξῃς τὸν Κέστρον, καὶ ἔγω τῶν ἄλλων ἕκαστον καταγαγῶν ἀπέκλιθεν, pag. 108, 21, non optime transferuntur: Deinde *Cethegum*, atque adeo ceteros omnes, deductos (*Cicero*) interim curavit. Illud enim ἔγω, quod *Bartonus* convertit *adeo*, melius, opinamur, idque ipso suadente nexu orationis, deinde, *postea*, reddas, qualem quidem consequentiam huic dari particulae, apud *Xenophontem*, *Polybium*, aliosque probatissimos Autores, imo etiam in Novo divinæ Pacis Instrumento, Act. Apost. XX, 11, XXVII, 17, XXVIII, 14, 1 *Corinth.* XI, 23, non rarissime solet, ut eruditi haud ignorant. Hac ferme imitatione Latini, maxime *Livius*, voculam *ita*, pro *tunc*, liben-

libenter sumunt, quod, prætermissum in Lexicis, recte fuit a *Frid. Ottone Menckeno* nostro in libro *Observationum Latine lingue* notatum. Nec verendum, ne, cum ita mox præcesserit, durior forte, vocis ejusdem repetitione, efficiatur constructio. Etenim, cum ne ipsum quidem *Ciceronem* scribere puduerit, primo — deinde — deinde — deinde —, idem certe dicendi genus abhorere a *Plutarcho* elegantia scribendi, minime putandum est. Ergo καὶ τὸτο hoc in loco vim habet eandem, quam atque ita in his *Lactantii* verbis: ut litigatores prius sacrificarent, atque ita causas suas dicerent, de *Mortib. Persec.* Cap. 15. Alius locus *Plutarcho*, pag. 120, 11: Ἐπεὶ δὲ Φᾶυτος ὁ Σύλλα τῶ μοναρχήσαντες ἐν Ῥώμῃ. *Bartonus* Latine, cum *Faustus Sylla*, filius ejus, qui dictator Rome fuerat. At Φᾶυτος ὁ Σύλλα non est nomen unius, sed duum, dictum ἐλλειπτικῶς, pro Φᾶυτος, ὁ τῶ Σύλλα παῖς, ut idem *Cheronensis* alibi plenius, in *Pompejo*, pag. 641, 644, in *Cesare*, pag. 714, in *M. Bruto*, pag. 987. Itaque ad hunc modum verba hæc converte: Cum *Faustus, Sylle* filius, qui (*Sulla*) *Dictator Rome fuerat*. Ut jam Σύλλα non sit nominativus, sed genitivus, quod & subsequens τῶ μοναρχήσαντος satis firmat. Mittimus cetera, ut cum γενεμίνης τῆς κατὰ Φάρσαλον μάχης *Noster*, *prælio ad Pharsaliam commisso*, transfert: nam veteres ad *Pharsalum* dixissent; & alia generis ejusdem, quæ a tot eleganter in *Bartonia* expressis interpretatione utique superantur. Venitur extremo loco ad *Notas*, quas, bono omnino consilio, *Autor* eruditus non singulis paginis subjecit, sed in fine libri adjunxit. Quæ a *du Soul*, *Bryano*, *Hieronymo Wolfio*, *Guil. Xylandro*, *H. Stephano*, *Dacerto*, *Rinaldo*, ad geminum hunc libellum fuerant breviter annotata, ea, noluit *Noster*, hic abesse, horumque observationes, suo quamque loco, posuit, expressis singulorum nominibus, quos ipse nunc reprehendit, nunc eis accedit, probatioresque eorum reddit explicationes. Ipse enim hic *Bartonus* *Notas* suas interposuit, quæ imprimis *Geographiæ*, *Chronologiæ*, *notitiæ* clarorum virorum, commemoratorum a *Plutarcho*, in-

ser-

serviunt, neque magis nervosa brevitate, quam delectu, se commendant. Hisce animadversionibus multum commendationis addit Bodlesjani, atque aliorum duorum, Codicum MSS. diligens collatio, e quibus & varietates lectionis notaatur, & pluribus locis male sanis medela affertur. Præterea ex *Demosthene* ac *Cicerone*, crebro in subsidium hic vocatis, sæpe *Plutarchum* Noster corrigit, quem, probat, modo memoria lapsum, modo negligentius in adducendis verbis scriptorum se gessisse, modo personas confudisse, & ex una fecisse duas. Fuisse eum etiam in temporum rationibus non satis diligentem, idem submonet. Nec tacet, ubi, *Pbotii Bibliothecam* narrationes *Plutarchi* deserere, animadvertit. Nonnunquam trita in medium affert, ut de *Thesmophoriis* sacris, & de *Prytaneo*. In Adagio *Iouis*, Philosophi Chii, κακῆϊ γὰρ δελφῖος ἐν χερσὶ Βία, pag. 179, magis probat lectionem *Hugonis Grotii*, κείτου γὰρ, quam *Soulis*, κακῆ γὰρ ἡ δελφῖος. Assentitur etiam *Xylandro*, quod καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, quorum in numerum patrem *Demosthenis* refert *Plutarchus*, non tam *vite*, quam *ordinis* in republica, ratione dicantur, illudque duobus aliis ejusdem Historici locis, ubi καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ opponuntur τῷ δῆμῳ, reddit robustius. *Byziumi*, negit, audiendum, quod pro λόγον μέγιστον, quo modo longissimam *Demosthenis* orationem *Plutarchus* appellat, scribendum censeat μήκιστον. Ostendit enim *Bartonus*, eadem fere ratione *Plinium* optimam *Tullii* orationem dixisse *maximam*, cum longissimam intellexerit.

215. Jocum *Ciceronis*, qui *Octavio* cuidam, natione Afro, εἰς ἑκ ἀτρυπτον, aurem non imperforatam, objecerat, judicat, a *Dacerto*, ingeniose, magis, quam vere, ad *servitutem* hujus hominis referri, cuius indicium dederit apud priscos Hebræos, quos aliæ sint imitatae gentes, *aurtum perforatio*. Potius voluisse *Tullium*, credit *Bartonus*, tacite sugillare *Octavium*, ut peregrinum hominem atque barbarum, propterea, quod Afris, aliisque externis nationibus, secus quam Græcis & Romanis, aures pertundendi mos placuerit. Passim etiam reperias in his Animadversionibus, quæ ad eruendam vim cujusdam Græci voca-

vocabuli adjuvent, qualia sunt, quæ afferuntur de voce ἀργας pag. 181, seu ἀργής, *serpens*, de voce μονόλοκος pag. 198, quam Noster explicat de genere luporum sævissimo, & inhumanissimo, qui non, ut ceteri, turmatim, sed sensim, prædam venentur. Bene etiam, in ὁ Δημοσθενικός intelligi λόγος debere, idem subindnet, miraturque, Editorem Londinensem Δημοσθένης maluisse, quo posito, sensum plane perire, Noster arbitratur. Posslet tamen, ut Μωσῆς & Προφήται, *Luc. XVI, 29*, scripta *Mosis* Prophetarumque, sic ὁ Δημοσθένης Orationes ejusdem haud inepte forsitan indicare, si quidem libri veteres addicerent. Sed illud verius omnino. Interim fatendum est, Cl. *Bartonum*, licet Criticæ sanioris regulas, tanquam ducem, sequi videatur, nonnunquam tamen paulo liberius veterem *Plutarchi* lectionem sollicitare, ubi forte non opus sit. Locus est in *Vita Demosthenis*, ubi idem Orator Græcè *Plutarcho* dicitur ἐγυμνασάμενος κατὰ τὸν Θεουδίδην ταῖς μελέταις. Nostro hæc videntur ab omnibus interpretibus, non satis bene, sic intelligi, ac si esset φράσις ex ipso sumpta *Thucydide*, apud quem nihil hujusce appareat. Suspicitur ipse, legendum ταῖς εἰς Θεουδίδην, quod aptissime; putat, convenire cum testimoniis vetustatis, cum dicatur *Demosthenes* octies manū sua descripsisse *Thucydidem*. Sed sine causa. Ecce enim retineri nequeat vetus illa lectio, ad hunc explicata modum, ut *Demosthenes* dicatur incubuisse ad dicendi exercitationes, *instinctus incitatusque* lectione *Thucydidi*? Ita enim quam commodissime reddi illud κατὰ Θεουδίδην posse videtur, perinde ac κατὰ Θεὸν, telle *Guil. Budæo*, τῷ ἑλληνικωτάτῳ, est *instinctu divino*. Revertatur eodem alius *Plutarchi* locus, in *Vita Ciceronis*: Ἄυτη γὰρ ἦν κατηγορία, καὶ ἐπὶ τῷ ὁ Κικέρων ἐκαλεῖτο. Sic hodie legitur. At nostro Critico vox extrema usque eo improbat, ut, adhibita litura, loco ejus vocabulum ἐγκαλεῖτο, quod in Codice quodam MSto reperit, tanquam veram lectionem, in contextum ipsum recipiat. Sed enim hujus correctionis firmitas valde nobis in dubium venit, ut mollissime dicamus. Namque ἐγκαλεῖσθαι

Pag. 183.

223.

περὶ τινός, apud bonos scriptores, ut *Act. XXVI, 7*, & apud ipsum *Phitarckum Vit. Cicer. pag. 134 vers. 20* edit. *Barton.* repetiti, nos haud fugit, at, ἐγκαλεῖσθαι ἐπὶ τι, quis Grajorum dixerit, nec ipsi novimus, nec nos docuit *Cl. Bartonus.* Quid autem mali, quæsumus, in veteri lectione, cum ἐπὶ τῷτο καλεῖσθαι nihil aliud sit, quam, quod *Demosthenes* dixit, καλεῖσθαι εἰς διασῆριον, propter hanc causam in jus vocari. Neque enim plene semper ita sunt veteres locuti, sed interdum breviter, in eandem tamen sententiam, καλεῖν & καλεῖσθαι dixerunt, ut *H. Stephano* observatum. Sed satis de his. Non enim id agimus, ut *Cl. Auctoris* nomini atque laudi detrahamus, quin potius haud vana spe assequimur, politicissimos ejus labores, si ita pergat, multo magnoque literis, Græcis potissimum, quod optamus vehementer, emolumento futuros.

THE EXPEDITION OF CYRUS, TRANSLATED
from Xenophon, etc.

id est,

CYRI EXPEDITIO, E GRÆCO XENOPHONTIS
Latina facta, & Notis criticis atque historicis illustrata, ab EDUARDO SPELMANO, Equite.

Volumina II.

Londini, apud Rich. Wellington, 1742, 8 maj.

Vol. I plag. 19, Vol. II plag. 22.

Laudabile majorum nostrorum decimo sexto Seculo institutum, Græcos & Latinos Auctores in lingua Germanicam transferendi, obsoletum & oblivioni datum, Galli, labente superiore Seculo, resumebant. Qua in re imitatores merito suo Germanos nostros & Anglos invenerunt. Et certe tales sunt Scriptores utriusque sermonis veteres, ut, cum alii multi sint inepti, & argutarum ineptiarum pleni, qui alio loqui ore nolunt, neque possunt, hi sermoni & ætati omni congruant, doctis indoctisque pariter. Instruunt enim mores hu-

manos

manos, & docent cuique vitæ generi utilia. Præsertim *Xenophon*, facetus & amabilis sapientiæ magister, omni ætati litera tæmerito suo in pretio fuit; & laudem eo meretur nobilissimus hic Eques Anglus, quod egregium hoc vitæ civilis exemplar suis civibus, qui Græca consilere nesciunt, familiariter facere studuit. Quod etiam tanta cum laude fuit executus, ut eum doctum, fidum, pressum, perspicuum, elegantem, sermonis Græci & argumendi sui peritum, interpretem appellare audeamus. Distribuit in *duo Volumina* suum opus, quorum *primo quatuor* primos *Libros*, alterum *totidem* posteriores, una cum Dissertatione geographica, exhibet.

In Præfatione monstrat, quam arduum sit, veterem Auctorem, ut decet, interpretari, id est, accurate simul & eleganter. Quorum hoc satis assecutum esse docet in Gallica sua hujus libri versione *D'Ablancourt*, illud neququam, ut qui locis in obscuris & difficilibus sibi visis pro arbitrio grassatus fuerit. Censet quoque de ceteris interpretibus; præsertim de Anglicano quodam, *Joanne Bingham*; sed quem sibi parum profuisse asseverat. Quod facile credimus. Ne vero lectores Historiæ *Xenophonticæ* hæsitarent ignorantia rerum & personarum, de quibus agitur, tanquam in alium orbem delati, præmisit brevem recensitionem eorum, quæ istam narrationem præcesserunt, tanquam prologum dramaticum, & describit præcipuos hujus scenæ actores. Ipsa tum sequitur versio libri Anglicana, quam modo laudavimus merito suo. Miramur certe, ab homine non tam critico, quam civili potius, (ut monstravit iam notis,) venationi, & aliis nobilium vitæque rusticæ exercitiis, dedito, & qui magis animi, quam literarum, causa Franciam & alias peragravit provincias, Græcos quoque alios Auctores præter *Homerum* parum legisse videtur, ab eo, inquam, mirandum est, potuisse tam præstantem versionem præcudi.

Librum certe *primum & secundum* cum Græcis contulimus, & ubique fere fuimus eum admirati. Plurima reddit optime, multa melius, quam priores interpretes. Pauca sunt,

in quibus indigere correctione videtur, & quæ hic loci, præfati veniam, amice modesteque volumus excutere. Nam, specimen ipsius versionis dare, putamus supervacuum, præcipue cum liber extra Angliam paucorum teri manibus credendus sit. His autem nostris notulis delectari & adjuvari forsitan Critici poterunt. Observamus itaque, pag. 5 lin. pen. non satis apte reddita esse verba, τῶν παρὰ βασιλέως, any persons belonging to the Court. Sunt enim aliqui a rege cum mandatis missi. Latini sequiores *mandatores* appellant. Pag. 6 sic vertit hæc Græca: ὅτε ἔν ἐπειθε τὴν συλλογὴν ὁπίσθς εἶχε Φύλακας ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς Φρεράρχοις ἐκείνοις &c. *Whenever he recruited the Garrisons, that were dispers'd in the several Cities under his Command, he order'd each of their Officers, &c. Συλλογὴν ποιῆσαι* non putemus esse idem, quod Anglicum *to recruit*. Putamus potius, dicere voluisse Xenophontem: *Quoties Cyrus praesidiorum, quæ passim habebat, duces in prætorio suo penes se congregatos habebat, aut congregabat. Φύλακες* sunt præsidia. Τῶν τοῖς Φρεράρχοις παρήγγειλε. Nam debebant quotannis, aut sæpius, omnes convenire duces vel ἐς Κασώλας πεδίον, vel alio, ubi sedes exarchatus, (ut ita dicamus.) vel prætorium, erat. Locus difficilis est pag. 251, D, 3, edit. *Leunclav.* Post hunc alius surgebat, qui partim ejus monstrabat stoliditatem, qui, postcendas esse naves, dixerat, ὅτι περ πάλιν στόλον Κύρου μὴ ποιημένον, quem sic vertit: *As if Cyrus would not resume his expedition.* Secutus *Leunclavium.* Nobis autem non satisfacit. Et certe sensus ille *Xenophontis* esse nequit. Quid enim Græci abiturientes curabant, novamne instituturus sit *Cyrus*, hac irrita facta, expeditionem, nec ne; dummodo ipsi abirent? Nobis videtur πάλιν στόλον esse idem atque στόλον εἰς τὸ πίσω, *retroitum receptum.* Monstrabat, eum stolide præcepisse Græcis, ut a *Cyro* naves peterent, quandoquidem *Cyrus* nunquam retrogressurus, & propositum suum omisurus, sit. Judicent alii. Pag. 35 ult. τῶν ξέων reddit *the foreign Troops*, nisi male, certe obscure. Debuerat *Græcarum copiarum.* Egregius locus est pag. 253, E, 1, quem, quia tam veteribus Græcis interpretibus, quam hodi-

hodiernis, fuit offendiculo, & Nostro quoque, integrum apponemus, & clara luce donabimus. *Ἐπιστάθωται, αἰτ Cyrus ἔτι ἔτι ἀποδεδράκασιν, (εἶδα γὰρ ὅπη ἔιχοντα) ἔτι ἀποπεφεύγασιν.* *They are not gone away so as to be conceal'd, (for I know whither they are going) neither are they escap'd.* Satis clare & judiciose. Sed non ita in nota ad h. l. in qua primum merito *Ammoniti* commissum in hoc loco exponendo stuporem calligat; deinde addit, optare se, ut *Xenophon*, nisi ad sensus, saltem ad interpretis commodum, dixerit *ἀποδεδράκασι μὲν, ἔκ ἀποπεφεύγασι δέ.* Verum hoc non tantum alienum a mente *Xenophontis* est, sed etiam cum sana ratione nequit constare. Quod Nobilissimus Anglus nobis haud difficulter concedet, si velit vim & significationem verbi *ἀποδιδράσκειν* paululum secum expendere. Servus fugitivus, qui ab hero ita aufugit, ut herus nesciat, ubi locorum degat, & eum nequeat assequi, ille *δραπέτης* dicitur, & *ἀποδεδρακέναι*. Jam, quisquis *ἀπεδεδρακε*, (aufugit, & est extra heri notitiam & apprehensionem,) ille quoque *ἀποπέφευγε* (est extra periculum). *Cyrus* autem dicit, illos *Γραecos, Xeniam & Pasionem*, neque *ἀποδεδρακέναι*, ad ignota sibi loca aufugisse: nam se scire, ubi sint, & quo fugerint: neque *ἀποπεφεύγηναι*, evasisse extra teli iactum, *ἐκτὸς ἐφικτῆ*. Nam se posse illos, quandoque velit, ex fuga retrahere. *Xenophon* itaque non tantum decore debitoque modo suam mentem enuntiavit, sed etiam tam aptis verbis, ut ad eum sensum exprimendum aliis verbis, & alia verborum structura, uti nequirit. In loco *pag. 258, B, 8, ἔτι αὐτῶ ὀλίγη δέησαντες καταλευθῆναι πρῶως λέγει τὸ αὐτῶ πάθος*, non fatiscit Anglus, sic vertens *pag. 62: He took it very ill, that, having narrowly escap'd being ston'd to death, the other should speak tamely of his grievance.* Græcum enim non est *λέγειν τινὲς πάθος πρῶως*, pro alteri factam injuriam & afflictionem modicam & facile ferendam dicere. Nihil aliud in hac positione potest ea phrasis notare, quam *placidis moribus & vultu atque sermone ad modestiam & mansuetudinem composito alterius infortunium enarrare.* Quæ notio hæc non qua-

drat. Nihil aliud exputamus huc congruum, quam ut legatur (inserto κατά) πρώως λέγει κατά τὸ αὐτῆ πάθος. Quod Proxenus pro indole & caractere sui animi placide & modeste peroret. Posset quoque legi πρώως λέγει φέρειν τὸ αὐτῆ πάθος, (quo loco λέγει foret pro κελύσει accipiendum,) tranquille suum casum juberet ferre, quod isto meliorem sensum fundit. Pag. 64 sic vertit Græca hæc, in hunc modum in editione Leucklav. distincta: ἐπιβλέπει Κύρω, καὶ πρόθεν πολεμίας. καταλλαγῆς δὲ ἔτος Κύρω εἶπεν. *This Man form'd a design to betray Cyrus, with whom he had before been at war; but, being now reconcil'd, he told Cyrus, that &c.* Verum, si sic distinxisset, καὶ πρόθεν πολεμίας, καταλλαγῆς δὲ ἔτος Κύρω εἶπεν, emerisset sensus paulo pulchrior, qui jam ipse olim bellum adversus Cyprii gesserat, deinceps tamen ipsi reconciliatus fuerat. Hic Cyro exponeret. Pag. 67 lin. 1 verba, ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς εἶπεν αὐτὸς, ὑπὸ τῆ ἐμῆ ἀδελφῆ ἔτος ἐπολέμησεν ἐμὲ, sic vertit: *afterwards, by the Command, as he says, of my Brother, he made war upon me.* Primum non perspexit structuram periodi; & primum ejus membrum ad verba καὶ δεξιὰν ἔλαβον (exclusive) extendi; & cetera, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ, ἔδωκα, membrum alterum, seu apodolin, esse. Et ideo in nota ait, se ἐπεὶ δὲ ita reddidisse, ac si Xenophon ἐπειτα δὲ scripssisset. Quod laudari nequit. Deinde ταχθεὶς non notat hic *by the command*, (id si voluisset, dixisset potius προταχθεὶς,) sed notat *missus*, ut asseveret, a fratre meo, jam post patris mortem autocratore, in provinciam, Asiam minorem, regio nomine præfectus, eam mente, ut ex illa provincia, quam sub patre administraveram, decedere me juberet, & ipse regimen ejus suscepseret. Eæ Xenophonis vera mens est. Ad verbum: *Quia vero constitutus, ut agebat, a fratre meo hic, mihi bellum faciebat — & ego armis oppositis eam ipse mentem injeci, ut boni consulere, bello adversus me finem facere: (propterea) & accepti dextram manum, & dedi meam.* Pag. 69 penult. Græca: μετὰ ταῦτα κελύοντες Κύρω ἐλάβοντο τῆς ζωῆς τὸν ὄρεντην ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀνασάγτες καὶ εἰ συγγονεῖς, sic vertit: *After this they all rose up, and, together with his*
rela

relations, by Cyrus order, took hold of Orontas's Girdle. Non mirum, quod non omnia debita cura hic verterit Anglus, cum Græca corrupta sint. Potuisset tamen paulo attentio- rem corruptelæ & emendationis admonere consideratio phraseos λαβέσθαι τινὰ τῆς ζώνης, quæ Græca non est. Græci enim dicunt λαβέσθαι τινὲς τῆς ζώνης. Legendum itaque & distinguen- dum sic: — ἐλάβοντο τῆς ζώνης, τὸν Ὀρόντην ἐπὶ θανάτῳ ἀνισάντες, οἱ συγγενεῖς. Orontas consanguinei cum apprehen- debant de zona, surgere jubentes, quo vitam tret, fatalem & irremabilem. Delevimus καὶ ante οἱ συγγενεῖς, quod natum est ex Sigma præcedente in ἀνισάντες (sic enim legendum, non ἀνασάντες). Soli consanguinei hoc faciebant, non item alii. Pag. 90, 2, verba Græca: καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἀρχον- τες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγῶντο, sic vertit: for in all Barbarian armies the Generals ever place themselves in the Center. Aut Xenophon hic male habet, aut, si ille bene, si- nistre accepit Anglus, id est, aut ἠγῶνται legendum erit in Xenophonte, aut, si recte ibi scriptum est, & a Xenophonte pro- fectum ἠγῶντο, non potest hoc de omnibus barbarorum omnium aciebus accipi, sed tantum de illa Cyri, de qua Xeno- phonti præfens sermo est. Pag. 96 legitur: So that any Person, whether Greek, or Barbarian, might travel whithersoever he pleas'd, and with whatsoever he pleas'd. Hæc respondent Græcis ἀδεῶς περὶεσθαι ὅπρις τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅτι προχωροῖν. Nimis laxæ, præter morem suum, sic Anglus, ac callide. Sic enim evitabat difficultates verbi προχωροῖν. Quod hic certe locum habere nequit, sed debet in προχωροῖν (avec toute sorte de traisiqu, & de manoeuvre). Pag. 99 fine: Where Forage was very scarce, and he, by the number and care of his ser- vants, had an opportunity of being supplied with it, &c. Imo vero à cause du grand nombre de ses gens, & des bonnes mesures qu'il prit (ipse nempe Cyrus). Xenophon hæc satis luculenter distinxit διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν καὶ διὰ τὴν ἐπιμέ- λειαν. Si voluisset id, quod Anglus dedit, scripsisset καὶ ἐπιμελητὰς (vel ἐπιμελετικὰς). Pag. 100: ὥστε ἔγωγε ἐξ ὧν ἀπέω, εἶδεναι κρῖνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλῆσθαι, so that by all i have

have heard, no Man — was ever more belov'd. Sed Græca aliud insinuant. Certe, si id vellent dicere, quod Anglus exhibet, deberet pro ἐξῶν ἀκῶ scriptum esse ἐν ἡκῶτα. Sed verus sensus est: *In quantum intelligo, autant que je peux juger par ce que je viens de dire de ses bonnes qualités.* Ἀκῶ idem est, quod μαρθάνω, ἔγνωκα. Pag. 101: παρὰ μὲν Κύρου δέλας ὄντος εἰδῆς ἀπῆκα πρὸς Βασιλέα, *no one ever deserted from Cyrus, though a subject, to the King.* Fideliter quidem sic, at nihilo minus prave, & contra mentem atque scripturam Xenophontis. Ille pro δέλας profecto φίλας scripserat; & sensus est: *Forum, quibus Cyrus semel amicus conciliatus erat, nemo descebat ab eo ad regem.* Pag. 105, 1, induxit eum in errorem mala librorum vulgarium lectio, ὡς ταύτη προσίτες καὶ δεξόμενοι (pag. 270, C, 7; ed. Francof.) ut verteret *put themselves in a posture to march that way, and receive him.* Sequentia monstrant, legendum esse προσίοντες δεξόμενοι, eum sustenturi & expectaturi, si ibi tentaret aggressionem. Et, hoc admisso, poterit Angli huc allita nota in spongiam incumbere, *Tantum ex primo Libro.*

Lustramus etiam breviter secundum. Pag. 118, 4, male vertit, *even for those you are in possession of*, secutus marginale ἐμετέρω. Atqui sic sensus evadit absurdus. Græci non pugnabant pro bonis Persarum, neque volebant ea defendere. Pag. 125, 14, rectene verterit, an secus, *mix'd together in the hollow of a Skield*, non liquet. Putemus, Xenophontem, id si voluisset, εἰς ἀσπίδα μίαν fuisse scripturum. Sed relinquimus in ambiguo. Pag. 128 ult. quare maluerit in verbis εἰς ἀν τὴν ἀφίεντα τὸν ἔνον εἰς τὰ ἔπλα καταμηύση, retinere ineptam vulgatam, & vertere, *whoever gave Information of the Person, who had turn'd the As into the Quarter of the heavy-arm'd Men*, quam emendationem doctorum hominum sequi, (quod alias tamen parum scrupulosus facit,) ne quidem ex addita nota apologetica intelligimus. Verum quidem est, illos viros doctos, quando pro ὄνον substituunt φόβον, veram & genuinam Xenophontis vocem, quæ est κλέον, non vidisse, Viderunt tamen sensum. De voce κλέον, & quod idem no-

tet

tet, ac vox σάλος, ælum, fluctuationem animorum, timore incerto & spe in ancipitia distractorum, nunc disputare animus non est. Pag. 137 non recte vertit *θεσε δατες*, secutus vulgatam lectionem *αυται δε αι βαλαται*. Legendum enim *αυται δε* &c. Antea dixerat de præparatis dactylorum, ut vino, aceto. Jam de ipsis dactylis disserit. Quod autem eadem pag. lin. 12 *η δε οψις ηλεκτρος εδεν διερεε* vertat *they bail in all respects the appearance of the amber*, non capimus. Ambra an Anglis sit idem, atque succinum, dubitamus. Ambram quoque nigram vidimus, & gryseam: sed succineam ignoramus.

1. Verum videmus, nimis in amplum excrefcere nostram disputationem; quare, missa Nobilissimi *Spelmani* versione, laude certe dignissima, paululum Notas ejus contemplemur. In iis aut calligat *Abelcourti* versione, aut exponit antiquitates Græcas, absque quarum intellectu *Xenophon* obscurus est, ut numerorum, ponderum, itinerariorum, mensurarum, quales sunt stathmi & parasangæ, rationem; explicat dictiones aut obscuras, aut in quibus recte capiendis aberraverant interpretes, ut pag. 58. *αγεραζειν* adstruit quoque *emtionem* notare, non venditionem tantum. Pag. 61. *θιοθαι τα ετρα*, pro *make his Soldiers stand to their arms*; pag. 63, quod differat *κατα χωραν* & *εν χωρα*; item quid sit *σιβος*. Ut vides, Grammaticum agit. Sed potuerat multa ludimagistris permittere, quæ tam splendidam editionem parum decent, ut pag. 7 observationem de *αγαμαι*, pag. 10 de differentia *τι συμβαλειεν* & *συμβαλειεσθαι*; pag. 38 *εμισιν* & *εμιζεν*; pag. 43 de *μα* & *ιόντων*; pro *eunto*; pag. 73 de ellipti in *επας* &c. Calligat quoque *Xenophontem* interdum, ut pag. 78, quod dixerit, canales, quibus Babylonia interfecta est, e Tigride derivatos esse, cum Tigridis ripa sit illa Euphratis inferior, & canales ex Euphrate derivati sint, *Strabone* & *Arriano* testantibus. Verum tamen *Abulfeda*, scriptor recentior, & Euphratis tantum non accola, *Xenophonti* patrocinator. Pag. 124 taxat suum Autorem, quod, inde a campo, in quo *Cyrus* occubuit, usque ad Babylonem, scripserit, esse stadia 3600.

Quod amplius persequitur Autor Dissertationis geographicæ, secundò Volumini, ex instituto bibliopole, & approbante *Spelmano*, præmissæ.

Autor hujus Dissertationis intelligitur ex ejus fine pag. 79 (tot enim paginas illa implet) *R. Forster*. Est ea lectu digna. Primum calligat *Ptolemæum*, licet summum Geographum, quod non semper accuratus sit in designandis locorum gradibus. Sic, Byzantium duobus gradibus inferius esse, quam indicarat *Ptolemæus*, demonstrat. Deinde *Xenophonis* iter in Babyloniam, & inde per Curdos & litus Sinopense reditum persequitur; comparans veterem Geographiam, quantum pote, cum hodierna. Pag. 16 observat, Thapsacum in S. Codice *i Reg. IV, 5*, commemorari; & simul punctationem Judæorum explodit, quæ effecerit, ut fere non fiterit ibi agnitus iste locus. *Strabonis* notabilem locum venikat pag. 18, e quo fere, imperitum eum Geographiæ fuisse, conjicias. Pag. 25 defendit *Xenophontem* contra *Spelmanum*, in re canalium, eam Euphrate & Tigride communicantium. Pag. 57 Paradisum in Armenia collocat, & ejus quatuor fluvios, asserit, fuisse Phasin (Pischun), Araxen, Euphraten, & Tigridem. Pag. 68 inquirat in spatium temporis, cujus res gestas his octo Libris *Xenophon* exposuit. Calculus ejus scit 25 menses. Tandem de *Xenophonis* ætate disputat, quam agebat tum, cum huic expeditioni interesset: quam statuit, & evincit argumentis maxime probabilibus, annorum fuisse propemodum 25. Cum autem *Xenophon* post hanc expeditionem quadraginta fere annos vivendo exegerit; efficitur ex hoc supposito, ipsum anno ætatis 65 obiisse, non 91, ut vult *Lucianus*, aut 70, ut *Diogenes Laertius*. Rationes, cur ita decernat, apud Autorem, *Forsterum*, videri & expendi possunt, quo cupidus, sciendi ablegamus.

CORPORUM LAPIDEFACTORUM AGRI VERO-
nensis Catalogus, quæ apud JOANNEM JACOBUM
SPADAM, Gretianæ Archipresbyterum, asservantur.

Ediitio

*Editio altera, multo autilior, cui accedunt Annotationes,
& Marmorum, quæ in eodem agro reperiuntur,
Elenchus.*

Veronæ, typis Dionysii Ramanzinii, 1744, 4 maj.

Plag. 10, Tabb. æn. 10.

Ea est hujus opusculi dignitas, ut, ejus potiora momenta, scientiam lapidum illustrantia, propriis Auctoris verbis exponenda esse, arbitremur, sicque *Artis* nostris singulare daturi ornamentum, legentium autem consuluri videamur utilitati. Rebus, quæ petrificatæ vulgo vocantur, vel inest dumtaxat lapidea crusta sæpe inducta, vel ex interius exteriusque lapidis naturam assumerunt. Interdum interius replentur materia quadam lapidea, quæ in conchis sæpe visitur, vel etiam sapissime animalium testæ, aut exuvie, pereunt, ita ut supersit solum interior quasi nucleus. Satis constat, plurimos contendere, res omnes, in lapidem verfas, meros esse naturæ lusus; horum tamen pace dici potest, aut ipsi nunquam eas observarunt, aut temere saltem loquuntur, quod, nisi a doctissimis viris demonstratum fuisset, evidentissimis argumentis comprobari posset. Etenim qua ratione ossa cervi, quæ ex duro saxo extrahenda curavit Auctor, ab eo, qui illa observaverit, & sua ratione utatur, naturæ lusus dici possunt? Horum ad integrum skeleton formandum ne unum quidem deficit; singula vero, quod maxime advertendum est, nedum quantum ad externam figuram attinet, sed ad internam etiam, veris cervi ossibus tam similia sunt, ut ovum ovo tam simile vix esse possit; eorum processus, additamenta, substantia rara, vel laxa, medulla ipsa, tam distincte apparent, tamque pulchre, ut nihil amplius desiderari possit.

Quid dicendum de piscibus, qui veros pisces ita referunt, ut, qui eos viderit, statim eos agnoscat? Horum plurimos habet Auctor, quorum spina e saxo exstat, ita ut una cum commixta carne facile separari possit: spinæ, vertebræ, adeo integræ sunt, ut non nisi veræ piscis vertebræ dici possint. Uno verbo, omnia, quæ in hisce observantur, veros fuisse pisces, ma-

nifesto ostendunt. Quid de plantis herbaceis, quatum folia e saxo exstant, & tota facie, vel circumscriptione, fibrisque, suam speciem referunt, & manifeste ostendunt? Quid de Dendrolithis, seu lignis, in lapidem conversis? Num existimemus, lapides ea forma creatos esse, vel ex arborum truncis originem habere? Omnino vetat truncus ille, qui ab Autore repertus fuit in loco *Bolca* dicto; cuius pars lignea fuit, & cultro secari potuit, pars vero omnino lapidea. Utinam eorum oculis, qui res omnes, in lapidem conversas, meros esse naturæ lusum, contendunt, cuncta hujusce generis, quæ apud Autorem asservantur, subiecti possent; ipsos profecto puderet contra tam manifestam veritatem pugnare.

Nunc vero aliquid de lapidum generatione dicit Autor, & breviter simul, quomodo corpora lapidescant, explicat. Adversatur profecto observationibus eorum opinio, qui arbitrantur, omnia lapidea corpora ab initio creata fuisse. Utcunque enim rupes fuerint quasi ossa terræ formata cum terra, utcunque etiam alii lapides (scilicet ita exigente recentis mundi perfectionis) conditi simul fuerint; nam certe constat, plurimos quolibet tempore lapides generatos fuisse, ac etiam nunc compingi ac generari. Ad hanc doctrinam confirmandam, infinita atque validissima argumenta apud Philosophos passim reperiuntur; doctissimus tamen Autor pauca tantum affert ex iis sane plurimis, quæ ager Veronensis suppeditat. Prius tamen, modum exponere, optimum esse ducit, quo lapides generentur.

Ingenti consensu tradunt omnes, aquas, vel supra, vel infra, terræ superficiem, maxime vero intra montium rimas ac cavitates, defluentes, varias hinc inde arenæ, vel metallorum, particulas abradere, & secum deferre, atque cum ipsis omnino commisceri. Hinc, pro variis particularum generibus, aquis commixtis, fluida diversi generis formantur, ex quibus lapides, metalla, chrysalii, salia, imo & omnia præse fossilla, suam dicunt originem, videlicet, sive quod hæc fluida corpuscula minori, quam antea, velocitate ferantur, vel aliquo in loco quiescant, sive quod a quibusdam terris, veluti a
 totidem

totidem colis, percolentur, particulas suas relinquere coguntur; quæ aliæ aliis superimpositæ, vel mirabili prorsus ordine dispositæ, & inter se arcte compactæ, (quod an ipsis salibus, an ætri, an particularum figuræ, an aliis denique causis, tribuendum sit, hujus loci non est disputare,) fossilia effingunt: aliquando etiam hæ particulæ cum quibusdam terris commiscantur, & ex hac commixtione fossilia generantur.

Jam arguments, quibus demonstratur, lapides generari, & eo quidem modo, quo paulo ante explicavi, exponere aggreditur Autor. Et in primis plurimi lapides, ut ex Catalogo præfente constat, diversas res, nempe fossilia, vegetabilia, animalia, heterogenea corpora, continent, vel iis circumvestiuntur, & concava superfice corporis, vel animalis, cui incubuerunt, faciem perbellè referunt. Contra vero alii lapides, quorum plurimos Autor habet, plerumque in intus durorum corporum recessibus, nucleorum instar, circumsepti & tunicati reperiuntur. In quibusdam agri Veronensis torrentibus passim magnæ moles, glareæ & fluviatilibus saxis compactæ, observantur ipsis saxis durissimis, quibus interdum adherent, non minus duræ. Marmor illud, quod vulgo *della Bernice* vocatur, totum ferme ex minutissimis conchulis constat. Nigrum & album marmor, quod e lapicidina *Pomarol* caditur, nihil aliud est, nisi mixtio quædam *Bucarditarum* minorum & argillæ. Illud, quod vulgo *Marmorasse* appellant, plura Ammonis cornua, nonnulla haud exiguæ sane molis, continet. Quod *Blancose* vocant, sæpe Terebratulas, Belemnitas, piscium dentes, complectitur. Observavit etiam Autor marmora quasi semper eosdem colores referre, quibus terra superimminens inficitur. Plurimæ aquæ in agro Veronensi reperiuntur, quæ crusta lapidea herbas, arborum radices, saxa, aliæque corpora, obducunt. Hæc arguments ad ostendendum, lapides in dies generari, & eo quidem modo, quo supra explicaverat, tam valida esse Autori videntur, ut, alia afferre, superfluum esse, judicet: nisi vero res ita se habeat, ipse doceri cupit, qui alio modo ea omnia evenire poterint.

Denique perpendant, quicumque annotationes legent, Ca-
talogo

talogo, huic infertas, corpora marina lapidesfacta, non confusa & commixta reperiri, sed pro variis eorum generibus a se invicem distincta, ita ut in uno monte pisces, in alio cornua Ammonis, inveniantur; hoc enim solum eorum opinionem evertere videtur, qui, corpora marina lapidesfacta diluvianas reliquias esse, contendunt. Esto enim, quod mare perturbatum ac nimis agitatum conchas univalves e saxis, quibus tempestatum tempore tam firmiter adherent, divellere potuerit; esto, quod testacea quælibet, vel etiam cornua Ammonis maxima, e fundo maris supra montes translata fuerint; hoc tamen quomodo absque marinorum corporum confusione fieri potuerit, non facile est intelligere; neque dicere juvat, corpora marina ultro ad montes, aqua tunc coopertos, sese transfuisse. Nam, præterquam quod Corallia, aliaque gravissima corpora, sese transferre non potuerint, quis credat, duodecim mensium & decem dierum spatio, ea e propriis finibus exiisse, stabilemque in montibus mansionem elegisse, ibique suam quamque speciem tam copiose multiplicasse?

Univalvium Intortorum & Turbinatorum

Genus primum,

Nautilite.

Nautilitæ & Ammonis cornua his notis inter se differunt. Illi extrinsecus unico tantum orbe donantur, extus squamato, intus concameratis amplisque cellulis, in meditullio perviis, formato. Hæc autem extrinsecus in multiplices orbes sese circumvolvunt, & vertebriis, intus incurvatis & terebratis, angustas valde cellulas expriment. Nihilo tamen minus forma fere conveniunt. Nautilitæ dicuntur, quod in se piscem ex polyporum genere contineant.

Genus secundam,

Cochlilitæ.

Cochlilitæ, generatim sumti, intortarum concharum genus referunt. Horum flexus a centro sursum tendunt; variis gyris, plusve minusve exstantibus, extuberant, indeque varia sortiuntur nomina.

Cor:

*Corporum lapidefactorum**Classis prima,**Univalvata.**Univalvatum intortorum, & serpentum instar in se con-*
*volutorum,**Genus primum**Ammonis Cornua,*

Ammonis cornu, ab *Ulyssæ Alexandro* Ophicides dictum, vulgo serpens lapideus, planum est, intortum, vel involutum, serpentis instar in orbem collectum. Ammonis cornu appellatur, quod arietis cornibus, quibus *Jovis Ammonis* caput insignitur, simile sit. Testacea, horum formam exprimentia, minima tamen, in Ariminensium litore ad mare superum copiose inveniuntur; de quibus *Cl. Vir. Jo. Plancus*, in libro *de Conchis minus notis* docte nuper disseruit, unde conjici potest, in remotissimis maribus majora reperiri, quæ forsan nostrorum magnitudinem attingunt. Varia sunt magnitudine & forma Ammonis cornua, pluribus minoribusve speciebus distincta, nempe striata, nodosa, levia, & foliacea; magnitudine autem parva sunt, media, majora, & maxima. Foliacea dicuntur, quia folia referunt varia, leviter in superficie signata, nempe Sabinæ, Quercus, & Absinthii; horum foliorum dissimilitudo a varia vertebratum compagine, ex quibus omnia Ammonis cornua formantur, repetenda est. Multi sunt Veronensis agri montes exigui, & sublimiores, qui in lapicidinis marmoris albi, cinerei, rubri, croceique coloris, atque etiam in cinereis ferrugineisque tophis, Ammonis cornua continent, quorum, ut videre est, in sequenti Catalogo sit mentio.

*Genus secundum,**Neritita.*

Maricarum Concharum species quasdam ita a Nereo vocatas, referunt. Eximie sunt pulchritudinis, intorti, majoribus & peramplis anfractibus donati, ore plano, vel hiata non rostrato: umbilicus paucis spiris constat, & vixdam attollitur.

Genus

*Genus tertium,**Trochita.*

Cochlitæ turbinati, quos *Rondeletius* ob similitudinem turbinis, quo pueri ludere solent, Trochitas appellat, forma communem referunt, basi planam, & mucrone acuminatum,

*Genus quartum,**Buccinita.*

Turbinitarum genus quoddam sunt, sique in medio latiores, instar turbinis, in margine vero ita producti, ut os bifidum ovatum repræsentent, quod intus leve & omnino album est. Alii Buccinitarum nomine cochlitæ turbinatos intortos intelligunt, quorum hiatus incurvatur, aut canaliculis signatur. Verum Buccinitæ in lapidem degenerarunt, dum Veronenses hanc faciem, si tamen unquam illa donati sint, omnino amiserunt.

*Genus quintum,**Turbinita.*

Sub hoc nomine quodeunque testaceorum genus torcularium, cochleæ instar configuratum, & in longum mucronem desinens, intelligimus. Turbinites tortuosus esse debet, & in mucronem acuminatum longioreque desinere, ore sit plano atque rotundo, spiræ tenuiter & paulatim deficiant, venter, vel crassities, in basi nulla sit, eaque in ceteris spiris eadem servata proportione appareat.

*Genus sextum,**Purpurita.*

Ex Cochleæ ostrum fundente, quo antiquitus lanæ insciebantur, Purpuritarum nomen ductum est. Hetruria copiam harum habet, nec tamen lanæ fucio claruit, ut scripsit *Mercatus*; unde haud temere judicandum, hanc, de qua agimus, verum *Rondeletii* Purpuritem non esse, sed Porphyroidem, ut idem *Mercatus* asserit. Nihilo tamen minus Purpuritis nomine insignitur, ne a vulgari opinione recedamus.

Igitur Purpurites Turbinitarum genus est, sinibus ornatum, & multiplicibus cuspidibus, pulchre dispositis, armatum, rostrum habet longum, in quo canaliculus est, unde cibum deprimit.

Univaleium, Helice carentium,

Genus primum,

Echinite.

Turbinitis, jam recensitis, Echinite nunc describuntur, qui sunt ex genere Turbinitarum, globumque repræsentant; sed spiræ & anfractus in ipsis desiderantur. In Veronensibus montibus evulsi, aut in eorum lapicidinis, reperiuntur. Nihil omnino forma dissimiles marinis, nisi spinis; seu radiolis, qui facillime a marinis etiam Echinitis decidunt. Echinite in rotundos, ovatos, & angulares, dividuntur. Qui rotundi sunt, forma interdum cor humanum referunt. Multæ Echinitarum species inveniuntur in montibus, vulgo *di Quinto, Costa grande, Grezzana, Prun, le Stelle, & Poggiano*, dictis; alii ad orientem, alii ad meridiem, alii etiam ad occidentem, nonnulli in agris evulsi, alii vero in saxo calcario, & in argillis tophisque.

Echinitarum radioli in longitudinem extensi, punctati, leves, sublutei, & nigricantes, majores, minores, & minimi, sunt. In montibus, vulgo *di Poggiano, delle Scalucce, di Mont' Ussi, di Grezzana*, exstant. In agris evulsi inveniuntur. Alii ejusdem figuræ plani, angulis dentatis, subcinerei, majores, minores, & minimi. In iisdem montibus exstant. Echinitarum fragmenta ad similitudinem ovi anguini *Plinti* accedunt. In monte, vulgo *Ussi di Grezzana* dicto, ad meridiem colliguntur.

Genus secundum,

Belemnite.

Belemnite, qui parvum spiculum forma repræsentant, & lapideis fibris, ut ita dicamus, seu radiis, constant, ab Echinitarum radiolis forsitan haud separandi sunt. Autores nonnulli eorum originem ab æquarum stillicidiis repetunt; alii a liquore lapidescente, & in tubulis marinis concreto, Belemnitarum figuram deducunt. A quibusdam Lyncei appellatur, eo quod, a lynceis urina produci, putant; quidam, cælo una cum fulminibus delabi, insulse credunt. Eorum origo adhuc latet; itaque de Veronensium tantum enumeratione in præsentia sollicitus est Autor.

*Corporum lapidefactorum**Classis secunda,
Bivalvia.**Genus primum,
Conchita.*

Absoluta Turbinitarum univalvium enumeratione, ad cetera pergit Autor. Conchitæ ab ipsis conchis, quas figura sua referunt, nomen desumfere. Nullis gyris, sicut Turbinittæ, donantur, sed duabus valvis, cardine conjunctis, constant. Dividuntur in longos, rotundos, lunatos, æquilateros, & inæquilateros. Alii leves sunt, rugosi, extuberantes, striati, alii imbricati, aut dentati; quidam vero spinosi, nonnulli etiam strumosi, prout ex sequenti Catalogo patebit.

*Genus secundum,
Chamitæ.*

Chamitæ dicuntur, quod Chamæ nigræ *Rondeletii* faciem repræsentent. Chamitæ omnes, ab Autore descripti, utramque testam habent, intus vero duro saxo cinereo referti sunt.

*Genus tertium,
Musculitæ.*

Ita dicti, quia musculis, in rivis Veroneusibus degentibus, similes sunt. Musculitæ minores, nigricantes, vel cinerei, leviter rugosi. Eorum copia in valle, quæ vocatur *Anguilla*, ad meridiem, in saxo nigro, aliquantulum friabili, atque in cinereo scopulo.

*Genus quintum,
Bucarditæ.*

Bucardites dicitur, quia bovis cordi comparatur.

*Genus quintum,
Pectinitæ.*

Pectinites appellatur, quia Pectinem *Rondeletii* repræsentat: eaque concha pectinum dentes, quibus crines pectere solemus, striis suis, quodammodo exprimit.

*Genus sextum,
Ostreitæ.*

Ostreitæ.

Ostreites Latine dicitur ab ostreae testa, in lapidem conversa. Ostracitis nomen est Autoribus qui de Historia naturali scripserunt, accipit. Num vero Ostreites *Dioscoridis* idem sit, ac recentiorum, non satis liquet. Ex verbis *Plinii* manifeste apparet, Ostracitem, quem memorat, gemmam quandam esse, achate similem, Ostracia, inquit *Lib. XXXVII Cap. 10*, seu Ostracites, est testacea durior: altera achate similis, nisi quod achates politura pinguescit: duriori tanta inest vis, ut alia gemmae scalpantur fragmentis ejus. Ostraciti ostraea nomen, & similitudinem, dedere. Quae descriptio cum recentiorum sententia haudquam congruere videtur, qui, Ostracitem lapideam ostream esse, volunt. Rectius enim in *Mercati Metallotheca* Ostreites dicitur, cui & Autor assentitur.

Genus septimum,

Conchitæ Anomii.

Sub hoc nomine Conchas illas intelligimus, quae testae magnitudine, vel forma, a ceteris, jam recensitis, omnino dissimiles sunt.

Genus octavum,

Conchitæ Anomii, Gryphitæ dicti.

Gryphitæ vocantur, quia unguibus aduncis Gryphorum similes sunt.

Genus nonum,

Conchitæ Anomii, Terebratulæ dicti.

Sunt & hi inaequaliter bivalves, quorum pars una parvo rostro, tenuiter terebrato, prominet super aliam, & ita producit, ut ejus verticem supertegat. Ob talem itaque formam Terebratulæ rostro prominulo, veluti pertuso, appellati sunt.

Corporum lapidifactorum

Classis tertia,

Tubulata.

Genus unicum,

Tubulitæ.

Sub hoc nomine intelligi debent, quaecunque testacea oblonga,

longa, atque cava, instar canalis, & omnino a Turbinis, & ab Echinis, durisque Conchis, diversa. Tubulicæ vel cylindraceæ sunt, aut quasi vermen curvati, atque intorti, vel tandem canum dentes representant, variisque ductibus extrinsecus signantur.

Quoniam monstruorum lapidum denominatio curiosum lectorem de vera eorum forma monitum facere haud potest; operæ pretium duxit Autor ad clariorem intelligentiam, illa corpora, quæ apud ipsam reperiuntur, utpote melius custodita, exhibere delineata in tabulis. Equidem hujusmodi lapides, quos neminem huc usque signasse putat Autor, ingentem sano difficultatem, ut ad species suas revocentur, asserunt, cum in maritimis aquis hujusmodi animalia non deprehendantur, fortasse quia in profundis aquarum cavitatibus inexplorata existant, sive alia de causa, nempe quod inter mutationes, quæ in tetraqueo mundo evenerunt, eorum generatio deperierit. Nihilominus quamcunque Autor adhibuit solertiam, ut congruenti nomine hosce lapides insigniret.

Corporum lapidefactorum

Classis quarta,

Animalia integra, eorumque partes.

Canceri, seu Paguri, lapidei, majores & minores, tam concinne cancrorum formam referunt, ut nullus sit debitandi locus, veros cancris fuisse, in lapidem conversos. Facies anterior dorsum exhibet scabrum, quod veteri testa, thoracis instar parvis aculeis semicincta, constat, tum bina oculorum cava in extrema ora apparent: posterior vero facies chelas, octoque pedes recurvos & complicatos, ostendit. Reperiuntur in argilla cinerea ad castrum S. Felicitis Veronæ, orientem, meridiem, atque occasum versus, sed admodum fragiles. In valle dicta *Val Donega*, ad radices montis D. *Leonardi*, orientem versus, pæne marmorei sunt, & in loco, quem dicunt *la Casa del Chiasarin di Cerna*, ad occidentem fere similes inveniuntur.

Piscium Dentes.

Gloss-

Glossopetræ, seu Odontopetræ majores, minores, & minimi, nihil aliud sunt, nisi Carchariarum piscium dentes, ut a recentioribus scriptoribus vulgo traditur, explorata plurimorum sententia, qui, serpentum linguas lapideas esse, sibi persuasunt. Varia illis est figura: plerumque triangularis, longa, in mucronem desinens, aliquando teres, margine lævi, vel dentato. In altis montibus e propriis sedibus avulsi, & doris lapidibus inclusi, reperiuntur.

Ossa.

In montibus di *Valmenara di Grezzana* ad meridiem, in scopulo terre coloris, partimque cinerei, parvo antro supereminente, confusa, & in unum conglobata, cervi cujusdam ossa tegebantur. Dum ipsa effossa sunt, quod admodum difficile fuit præ silicis duritia, quamvis omnis diligentia adhiberetur, non nisi frustatim excerpta sunt. Omne tamen skeleton, cunctaque membra, distincte cerni possunt, scilicet cornua, calvarium, maxillæ, dentes, scapulæ, vertebrae, femora, crura, & pedes.

Pisces.

In consinijs agri Veronensis & Vicentini locus est, *Bolca* cognominatus, cui lapicidina subiacet, scissilibus lapidibus constans, in quorum intersitijs marinorum piscium cadavera, tanquam essent bituminæ, vel pissasphalto, condita, continentur. Lapides seinduntur, & in utroque eorum latere, vertebrae, spinæ, pinnae, squamæ, ipsa caro perbelle impressa, vel eis adhærens, cernitur, magisque præ lapidum colore albescente apparet. Scorpenæ, Passeres, Sauri, Scombri, & Rhombi, abunde hinc eruuntur, inagnisque penes Autorem eorum numerus est.

Vertebra Piscium.

Plerique Autores, quibus assentitur Noster, in ea fuerunt sententia, lapides, Entrochos vocatos, & stellas referentes, esse vertebrae piscium, in lapidem coarctas, ob quam causam hic hosce lapides recensuit Autor.

Vegetabilia,

Corallia,

Aa aa 3

Coral-

Corallia, ut vulgo notum est, gignuntur in scopulis marinis, aquis submersis, non adeo tamen profundis. Eorum materies saxea est, suoque semine vegetat, si *Marsilio* credimus, quod tamen a recentioribus Physicis improbat.

Semina.

Quidam rerum naturalium Scriptores autumarunt, numularios, & frumentaceos lapides; leguminum, peponumve, semina fuisse, in lapidem versa. Alii sibi finxerunt, folia esse plura, simul coacervata, in quorum centro granum involutum est, utque varia sunt folia, rotunda, longa, aut ovata, magna, media, aut parva, ita varia semina esse. Nonnulli dixerunt, marinorum testaceorum infecta esse in unum congesta, quæ, dum in lapidem convertuntur, ita se colligunt, ut cartilaginosa efficiantur. Plurimi putavere, semina esse fortuito a ventorum vi congregata, & in terreis acervis deposita, aut simul & inordinate ab aquis vecta, & cum terra & aquarum sedimento commixta, indeque in lapidem conversa. Porro falluntur omnes, Autoris quidem iudicio, cum nihil aliud sint numularii ac frumentacei lapides, nisi quedam maritimæ conchæ, in quarum centro animal degit, tenuissimis cartilaginibus, instar ostreae, constans. Sphærica figura donantur exterius, binisque valvis constant, intus vero canaliculus, in se pluribus gyris contortus, parvi animalis cochleam representat. In eam sententiam adducitur Autor, ejusmodi conchas nunquam aperiri eo modo, quo bivalves conchæ solent, sed sicut univalves, quas Aures dicunt, quæque saxi adherent, maritimas aquas quibusdam foraminibus accipientes, alvumque exonerantes. Sive numulariorum, sive frumentaceorum, sive alio quocunque nomine, conchas hæc donare velis, majores, minoresque, unius speciei sunt; & sphærica figura, magis, vel minus, utriusque connexa, donantur. Hinc evenit, ut pro vario conchæ situ lato, vel transverso, modo nummum, modo folia, modo semina, Autores, qui de eis scripsere, sibi videre visi sint. In plerisque humilioribus montibus, ubi marina corpora lapidea reperiuntur, numularii & frumentarii inspiciuntur lapides, quorum species sequentes sunt.

Oolithæ.

Oolithi.

Oolithus lapis nomen accepit ab ovis, quibus assimilatur.

Dendrolithi,

seu materies & cortices arborum.

Arborum cortices, truncos, & nudos stipites, cortice, vel alburno, superinductos, in lapidem conversos fuisse, nemo est sanæ mentis, qui neget, cum ea frustra, quæ in montibus reperiuntur, adeo arborum truncis similia sint, ut ovum ovo vix sit magis simile. Sæpissime, dum imas valles peragraret Autor, in hujuscemodi veteris avi reliquias incidit, quarum magnam copiam ipse domi servat. In montibus, qui vulgo dicuntur *di Bolca*, laricis truncum olim vidit, partim terra cinerea obductum, partim e solo exstantem, quem ubi primum e terra eduxit, omnino corruptum esse comperit, sed gravem: nam ab interiori parte minutissimis & rubris arenis refertum erat in fibrarum interstitiis; ex quo facile intellexit, truncum illum post sui ipsius corruptionem sensim lapidescere, & priscam formam mutare.

Planta herbacea;

Arborumque frondes, saxi nigricantibus, & cinerels, impressa.

Durissimi scissilesque lapides, illis similes, qui pisces continent, cinerei, & plumbei coloris, ex loco, quem *Bolca* dicunt, eruuntur, plantas, folia, flores, fructusque, tam bene exprimentes, ut in ipsis omnes ductus sigillatim distincti videantur, ex quibus folia componuntur. Quemadmodum pisces omnes maritimi sunt; ita etiam fere plantæ omnes, quarum multæ apud Autorem asservantur, penitus ignotæ, ideoque omisissæ. E primis stratibus, piscibus superimpositis, eruuntur.

Fructus.

Aliquando nuces, pyra, Armeniaca mala, amygdala, aliique lapidei fructus, in nostris montibus reperiuntur, quorum aliquos naturæ lusui adscribit Autor, nec inter veros fructus lapides hosce refert.

Fungi-

*Fungita,
Dendrophori.*

*Genus tertium,
Stellati lapidis,*

Qui Madrepora species videntur.

Stellati lapides, qui in hisce regionibus inveniuntur, non adeo duri sunt, ut lævigari possint. Color est illis cinereus, albicans, aut sublavus, iique multiplicibus canaliculis tenuissimis constant. Stellæ radiatæ apparent in quibusdam, aliquando radiatæ & tortuosæ. Si frustatim lapides secantur, in quolibet segmento stellæ ipsæ, ductusque tortuosi & radiati, inspiciuntur. Alii stellati, aut undulati, in sola superficie reperiuntur, intus læves, & nullis ductibus distincti. Utrique tam ab antiquis, quam a recentioribus, Asteriz, aut Astroitz, appellantur.

Appendix.

Corpora chrySTALLINA.

Pelucidiora.

ChrySTALLUS alia est alba, alia sublutea, alia nigra, formæ pentagona ut plurimum, aliquando hexagona, & interdum triangulari, vel quadrangulari. In altissimis montibus nascitur, & a glacie concreta, cujus colorem repræsentat, nomen habet.

Lapis chrySTALLINI,

Selenitæ & Butyriæ dicti.

Selenitæ est lapis, chrySTALLO inferior, subluteo colore infectus, quo nitor ejus aliquantulum obumbratur; facile frangitur, & in multa striata spicula dividitur, in triangularem, vel quadrangularem, cuspidem desinentia.

Stalactita, Stalagmitæ, & Fungi

Glaphyri.

Aqua, quæ guttatim in specubus, & aliis terræ cavitatibus, desluit, & secum lapidum ramenta vehit, paulatim concrefcens, in longos scabrosque tubulos effingitur, concretionemque

tionemque lapideam, Stalactitem dictam, exprimit; varioque fluendi modo, vel situ, diversis figuras obtinet. Eiusdem generis est fungus, qui G'aphyrus dicitur, nomenque habet ab antro G'aphyro, circa Phencum, Arcadiæ oppidem, hujusmodi concrecionibus nobile. Huc etiam Stalagmitem refert Autor, qui lapis est subrotundus, ejusdem originis, ballaria fere referens, & qui in iisdem locis gignitur.

Alta & Geoda.

Sub hoc nomine lapides intelligimus, interius excavatos & fornicatos, quorum nonnulli arenam, sut g'arcam, continent; qui agitati resonant, & Ætita, aut Aquilini lapides, appellantur. Alii induratum terram continent, & Geodæ dicuntur.

Draconite.

Lapides cinerei, vel lutei, striati, & lævès, quos Draconites vocamus, & genere siliceorum sunt, & varia figura donantur, ovata, vel sphaerica, striisque suis varias quoque imagines effingunt. In monte prope vicum Rosar, in torrentibus Gretiæ, & in valle della Mason aliquando occurrunt.

Catalogus.

Marmorum agri Veronensis, una cum nominibus locorum, in quibus reperiuntur.

- 1) Lapidina marmoris, rubeo colore donati, & maculis rubeis pallefcentibus;
- 2) Lapidina marmoris, vulgo Bianco-ne dicti;
- 3) Marmor rubrum, pulchre maculatum;
- 4) Marmor rubrum pulchrum, mixtum;
- 5) Marmor maculatum, pulcherrimum;
- 6) Marmor flavi coloris;
- 7) Marmor, obscure maculatum, album & flavum;
- 8) Marmor rubrum, maculis pallefcentibus variegatum;
- 9) Marmor rubrum, vulgo *di Nembro*;
- 10) Lapidina marmoris *Biancone bello*;
- 11) Marmor rubri subflavique coloris;
- 12) Lapidina duplex pulchri marmoris rubri;
- 13) Lapidina marmoris, quod vocant *Biancone bellissimo*;
- 14) Lapidina marmoris *di Nembro* maculati, alteriusque pulcherrimi;
- 15) Marmor roseum, cum flavo permixtum;
- 16) Marmor violaceum, flavumque, pulcherrimum;
- 17) Lapidina marmoris

maculati, vulgo *Pernice*; 18) Marmor roseum, cum flavo permixtum; 19) Marmor rubrum, cum albo pallecente permixtum; 20) Marmor carnei coloris, interdum mixti cum flavo; 21) Marmor flavum; 22) Marmor rubrum cum pulchris maculis; 23) Lapidina Marmoris, vulgo *di Mandolato bellissimo* dicti; 24) Marmor rubrum, flavumque, pulcherrimum; 25) Lapidina marmoris, vulgo *di Mandolato rosso giallo bellissimo* dicti; 26) Marmor flavum, *di Nembro* dictum; 27) Marmor rubrum maculatum; 28) Lapidina marmoris, *di Biancone* dicti; 29) Marmor varium; 30) Marmor ruberrimum; 31) Marmor flavum pulcherrimum; 32) Lapidina marmoris varii, vulgo *Miscita*, elegantibus pulchrisque ornati coloribus; 33) Lapidina elegantissimi marmoris varii coloris, ab Italis *Breccia* dicti; 34) Marmor pulcherrimum, rubrum, & album, nuper inventum; 35) Marmor subcroceum, nuper inventum, vulgo *Mandolato bellissimo* dictum.

Johann David Köhlers, P. P. im Jahre MDCCXLVI wöchentlich herausgegebener historischer Wänsbelustigung achtzehnter Theil.

id est,

JO. DAV. KOELERI, P. P. DELICIARUM NUMISMATICO-historicarum, A. 1746 per hebdomadam, seriem editarum, Pars XVIII.

Norimbergæ, apud Christophori Weigelii, senioris Chalcographi, viduam, 1746, 4.

Alph. 2 plag. 7 ½.

Prefatio exhibet Syllogem Thalerorum continuatam. In hac Sylloga exponitur de Thaleris Civitatum liberarum imperialium Germaniæ, nominatim Aquisgrani, Augustæ Vindelicorum, Vefontionis, Bremæ, Colonæ Agrippinæ, Colmaricæ intra Alfatiam ad annum usque 1670, Constantiæ ad annum usque 1654, Donawertæ ad anno inde 1532, 15 Maji, usque ad sanctam proscriptionem. Libet nunc ad

ad ipsas numerorum delicias progredi, & his jucunde
 frui. Januarius offert nobis rariorem *Reusta*, Ducis Lo-
 tharingicæ, uncialem ad annum 1525, quam ipsa percutien-
 dam curavit, 6 Maji a marito *Antonis*, bellum rusticorum pro-
 fligaturo, fasces Ducatus nacta; Thalerum symbolicum *Chri-*
stiani Ludovici, Comititis Waldecentis, ad A. 1695, patris 25
 ex duabus uxoribus liberorum; Thalerum sepulcralem *Wilhel-*
mi Ludovici, Ducis Württembergici, ad annum 1677, quo ille
 23 Jun. Hirsaugizæ rebus humanis exemptus est. Februarius
 scenam aperit prolato rarissimo Thalero Moldavico, quem
 insulsus Moldaviæ Princeps, *Joannes Heraclides Despota*, A.
 1562 ex argento, e templis abrepto, feriti jussit. Decerpere
 juvat ex viridario *Kæleriano* nonnihil, huic *Despote* pro-
 prius considerando accommodatum. *Jacobus Basilicus Hera-*
clides, Græcus, aut in Samo, aut Creta, natus A. 1532, venit in
 Germaniam, Roslochii literis operam navavit, meruit sub
Carolo V stipendia, ac obsidioni Ferruanensi interfuit. Incu-
 buit in id peritia sex, vel septem, linguarum, ac subdolo inge-
 nio ad maxima quævis audenda. Appellavit se eo fine Sami
 Despotam & Pari Marchionem, & hæredem sanguinis *Com-*
nenorum, *Cantacuzenorum*, & *Paleologorum*. Edidit ipse
 Cronstadii in Transilvania stemma genealogicum, idque *Ca-*
rolus V ita approbavit, ut hic illud autoritate sua imperiali
 corroboret. Fuerat vero *Despota* in Samo pedisequus. Ad
 tempus, per aulas vagatus Principum, egit parasitum. Ven-
 nit ad *Alexandrum*, Moldaviæ Despotam, suis invisum.
 Occasione in rem suam ufurus *Joannes*, in *Alexandrum*
 clanculum incendit incolas, huic subjectos. Cum *Alexander*
 de eo gravius statuere vellet, elapsus est in Transilvaniam ex
 Wallachia. *Ferdinando I* persuasit, se illi Moldaviam e
 Turcorum potestate traditurum. Copiis instructus, & bis
 prælio victor, se pro Principe gessit, ac exilavit e templis ar-
 gentum, ut numus inde conslari posset. Victo paulo post
 caput abscissum, ac Constantinopolin missum. Redimus ad
 Numos reliquos. Februarius exhibet spectatori metallionem

- præstantissimum *Bysst*, primi Mutinensium Ducis, ad an-
 num 1460; rarum Ducatum Bohemicum Imperatoris *Caroli*
 49. *IV* ad A. 1355; Numisma in primum Florentiæ Ducem, *Alexan-*
drum Medices, ad A. 1534. Martius offert numism^o, quod
 65. reficit memoriam patricidæ, qui illum *Alexandrum* consan-
 guineum A. 1537 interemit; rarissimum Florentium aureum
 71. Burggravii Noribergeris, *Fridrici V*, inter A. 1372 & 1398
 percussum; rarissimum Episcopi Wormatiensis, *Georgii de*
Schauenburg, ad A. 1588 Thalerum; Thalerum mnemonicum
Georgii Wilhelmi, Marchionis Brandenburgico-Culmbacensis, ad
 97. A. 1712; nec non numisma, quo tres Patavini illustres repræ-
 sentantur, *Marcus Mantua Bonavidus*, *J. C. Cus*, *Alexander Bas-*
sfianus, Antiquarius, & *Joannes Gavineus*, formatum tu-
 marinum sculptor. Quid nobis aperiat Aprilis, tunc iudi-
 candam. Præbent sese ibi conspiciendos & collustratos, quo-
 rum mentionem subjiciemus, numi. Conspicuis est argen-
 105. teus, seu *Zucka-Sicca*, Regis Persarum *Schoch Nadir*, seu *Thama*
Kuli-Okan, ad A. 1736, quo *Nadir* Regem Indiæ Orientalis,
Abam III, solio deturbaverat. Inseruit Læo Cæl. *Kælerus Ca-*
rintiarum numismatum designationem. Tum vero exhi-
 113. buit rarius numisma, quo *Wilhelmus* Lib. Baro de *Regen-*
dorf, Austriacus Consiliarius intimus, & dux bellicus, ad an-
 num 1536 exhibetur. Succedit rarius numisma *Isabelle*
 121. *Sesse*, Venetæ, *Joanni Michieli* nuptæ, & scissimentum
 ad numismata, quibus Consules Hamburgenses delineati sunt.
 Provocat attentionem nostram numus, quem *Osellam* vo-
 129. cant. Hunc commendat & raritas, & *Mauracene* protome,
 Duci *Marino Grimani* nuptæ, ad annum 1597. Cum Majo
 jam nobis res est. Aheneus numus, qui *Belam IV* & *Stepha-*
 137. *num V*, patrem filiumque, inter 1262 & 1270 Hungariæ Re-
 ges, exhibet, raritate est insigni. Numi 19, - 24 sunt sex-
 tuplices Lubecensium Thaleri, quos *Bramsenthaler* appellant.
 Annotatur catalogus rarissimorum Thalerorum, quos Ven.
Lilienthalius in edito *Uncialeo* haud memoravit, venalium
 174. Berolini apud mercatorem *Paul. Gottlieb. Hoffmannum*. Suc-
 cedit appendix ad *Lilienthalense Uncialeum*. Excipit tantum
 Tha-

Thalerorum seriem rarius numisma, memoria Lubecensis reformationis ad A. 1531 insignæ. Numus aureus <i>FridERICI</i> , Barrois de <i>Linsow</i> , pinceræ hereditariæ S. R. I. ad annum 1595, raritate est commendabilis. <i>Augusti</i> , Ducis Brunsvico-Lunenburgensis, Episcopi Ratzeburgici, duplex Thalerus ad A. 1610 maxime est rarus. Luxemburgicus grossus Marchionis <i>Jodoci</i> Moraviensis, qui obiit A. 1411 Rex Romanorum electus, dignus est spectari. Pulcherrimus Ducatus <i>FridERICI Alexandri</i> , Comitum Wiedensis, ad A. 1744 cusus, oculos pascit. Numisma Judaicum, <i>Carolus IV</i> Imperatorem, ejusque symbolum, Lynceum, exhibens, rarius est. Lyncei illi oculi magis ad Bohemiam amplificandam, quam imperium Germanicum, fuerunt intenti. Numismata duo priora, quibus <i>Hedingerus</i> serie 56 numismatum inagines Regum Sueciæ expressit, hæc sunt translata. Accessit eis ornamentum loco notitia de religione Christiana, per <i>Augarium</i> in Sueciana traducta. Succedit ei multo rarissimus Archiepiscopi Bremensis, Episcopi Verdensis, <i>Christophori</i> , Thalerus ad A. 1522. Inspexisse juvat clypeon Ducati, quem <i>Antonius Pignatelli</i> , Princeps Belmontis in regno Neapolitano, feriri jussit A. 1733. D. <i>Phil. Jacobum Spenerum</i> illustrat numisma, quod pag. 265 exhibetur. Adjicitur ei vitæ, quam <i>Spenerus</i> transegit, compendium. Coronatum duplicem Regis Danorum <i>Christiani V</i> , A. 1675 percussum, Cel. Autor lectissimo commentario illustrat. Ducatum <i>FridERICI Caroli</i> , Episcopi Bambergensis ac Wirceburgensis, A. 1729 cusum, ita illuminat, ut nihil supra. Thalerum <i>Mariæ Theresiæ</i> , Imperatricis augustissimæ, A. 1746 percussum, comitatur Autoris annotatio ad numos Romanos rariores, quibus conjuges, vel filix, Imperatorum expressæ sunt. De Imperatricibus, regni consortibus, ac Officiatis hereditariis earum, non tralatitia subjungit idem Autor. Rem monetalem Russicam, A. 1731 emendatam, designat numisma Imperatricis <i>Anne</i> , eodem anno percussum. Singularis est Thalerus Ducis Megalopotani Suerinensis, <i>Christiani Ludovici</i> . Raritate enitescit Ducatus Russicus, A. 1683 cusus, referens inagines <i>Ivani & Petri Alexiadarum</i> , ipsorumque sororis,	Pag. 193. 201. 209. 217. 233. 241. 249. 257. 273. 281. 293. 297. 305. 313.
---	---

- Pag. 321. *Syllæ.* Memoriam Ducatus Borussiae, a Poloniae vinculo liberati, significat numus, A. 1693 cusus, quo *Friedericus*, Elector Brandenburgicus, Regiomonti sacramentum fidelitatis Borussiae sibi nuncupare iussit. Numisma est perpulchrum, A. 1746 cusum, quod *Angelum Mariam Quirinium*, Purpuratum & Vaticanæ praefectum, Episcopumque Brixientem, refert; idque a nobis in *Tabula*, huic *Mens* adjecta, repetitum vides. Idem Purpuratus innotescit ex numismate, quod eadem cathedralem, Brixiae ab eo exstructam, ab oblivione defendit.
345. Rarus est Thalerus Electoris Brandenburgici, *Joannis Sigismundi*, A. 1611 cusus. Victoriæ Comitis Nassovici, *Mauritii*, A. 1597 ad Turnhutum in Belgio reportatam, designat numisma, quod succedit, mnemonicum. Non omittendus est Thalerus *Christiani*, Marchionis Brandenburgico-Culmbaccensis, qui Franconicam progeniem insluit. *Leonem IV*, Pontificem Romanum, recentior ætas numismate decoravit. Ad didit Autor brevem recensitionem Numismatum Pontificiorum, a *Martino V* exorsus, ad *Innocentium VIII* usque. Numismati jubilario aureo *Sixti IV*, A. 1475 percusso, illustrato rite, subiecit seriem Numismatum Pontificiorum ad *Clementem VII* usque. Quem catalogum ex *Veneto* persequitur ad numum aureum *Pii II*, *Alexandri VI*, *Julii II*, *Sixti V*, & *Joannis Georgii*, Electoris Brandenburgici, Thalerum. Non est nostrum, plura addere, præter votum pro Autoris Cel. & indefessi valetudine inoffensa.

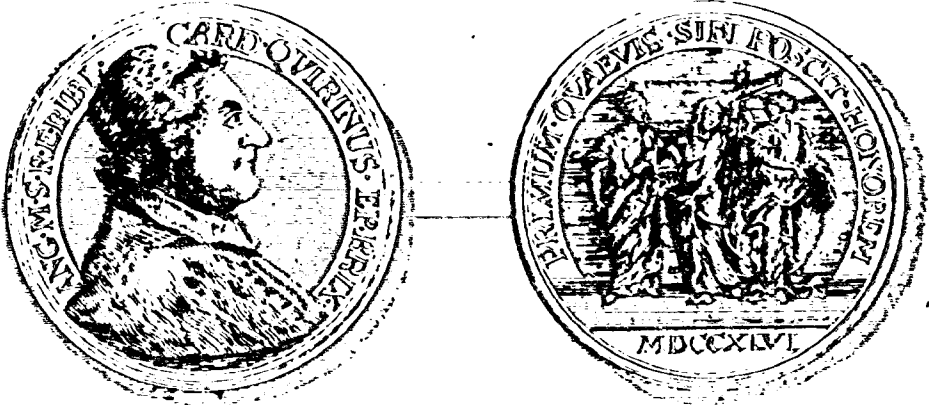
SYMBOLÆ LITERARIÆ, OPUSCULA VARIA
philologica, scientifica, antiquaria, signa, lapides, numismata, gemmas, & monumenta mediæ ævi, nunc
primum edita, complectentes.

Volumen II.

Florentiæ, 1748. 8 maj.
 Plag. 16, cum Tab. æn. 3.

Ex quo tempore antiquitatis domesticæ monumenta, quæ vetustate diu sepulta videbantur, luci suæ restituere, honori sibi duxit Italiæ, habuit sane, cur de viris in hoc studiorum genere

TAB. V ad Nov. Act. Erid. A. 1752 Mens. Sept. P. II. pag. 566.

genere summis superbiat, & adhuc, cur in deliciis ferat Virum Celeb. Ant. Franc. Gerium, habet. Hic enim cum suis hominibus gloriam, tum exteris voluptatem, assert Symbolis illis literariis, quorum jam secundum Volumen hic laudari, operæ esse pretium videtur. Quanta autem sint, quæ contineantur hoc Volumine, tunc apparebit, cum ordine suo, quo se invicem contingunt, ea recensuerimus. Agmen ducit De Nummis Etruscis Pastasorum Dissertatio Joan. Baptiste Passerii, Pisarenfis, Prototonotarii Apostolici, & regie Societ. Londin. membri. Ansam præbuit egregiæ huic Commertationi Celeb. Gerius, qui trium nummorum, quorum hic lineas in ære eleganter ductas deprehendimus, Passerio copiam fecerat, ut, quid de illis sentiret, perscriberet. Quod quidem præclare fecit hoc modo, ut, postquam §. 1 nonnulla præfatus est, ad argumentum, quod in manibus erat, pertinentia, §. 2 nummos illos cum alio ex Museo Cl. Jari Planci conferat, & Pastanis recte tribui, Pistoriensibus vero non item, ostendat; §. 3 nonnulla asserat, quæ ad horum non modo, sed aliorum quoque, nummorum inscriptiones probe intelligendas faciunt; §. 4 insignia horum nummorum explicet, & de urbis Pastanæ nomine, neque minus §. 5 de ejusdem origine, erudite disputet; tandem §. 6 rotas, in hisce nummis expressas, illustret; denique §. 8 peculiarem operam in explicando primo nummo, qui altera facie juvenile caput, passis ex omni parte & fluentibus capillis, altera autem parum eleganter expressum animal, refert, collocet, eumque etiam ad Pastanos pertinere evineat.

Excipit libellum hunc alius, qui eundem Virum Cel. Autorem agnoscit, de Hellenismo Etruscorum, ad V. C. Gerium. Nullam neque industriam, neque eruditionem, male collocatam videmus in eo, ut ostenderet, quam arcta intercedat linguæ Etruscæ cum Græcorum antiqua lingua affinitas; ambas autem cum unius matris filias esse docuit, multa, demonstrat, ex ipsis Græcæ linguæ fontibus posse hauriri, quæ præclare facerent ad intelligenda hæc Etruscorum monumenta, quæ ut explicentur, fieri posse, multi, a Gortio

Pag. 10.

17.

21.

25.

27.

31.

35.

&

- Pag. 74. & Passerio dissidentes, negarunt. His quædam adjecit Cel. Gerius *monumenta antiqua Etrusca*, quæ tamen indicat magis, quam explicat: explicaturum autem se esse opportuniore in loco, promittit. Mox sequitur ipsius Vener. Gotti *Disquisitiones* *novæ operis, nempe Gemmarum antiquarum thesauri*. Cujus divitias ita descriptas vult Vic excellentissimus, ut *Volume I & II* Gemmas antiquas asserferas; *III* autem & *IV* eas exhibeat, quas e suo ipsius Museo, & ex schedis amplissimi *Phil. Buonarroti*, delectas illustravit; *V* tandem gemmas complectatur *torquatas*, ita a torque appellatas, qua earum effigies ad extremam oram ornatur; *VI* denique, *VII*, & *VIII*, non solum gemmas omnes antiquas, verum etiam picturas, signa, urnas, pateras, & numismata, contineat. Sequitur jam *Dissertatio critica in Virgilium*. Conscribendæ hujus occasionem dedit Autor nonnemo Gallus, qui *Virgilium* imprudentiæ vitio perstrinxerat, quasi multa ille commississet in *Ænea* pingendo a persona herois aliena, cum cecinerit:

*Exemplo Æneæ solentur frigore membra ;
Ingemit, & duplices tendens ad sidera palmas,
Talia voce refert: o terque quaterque beati,
Quæ ante ora patrum Trojæ sub menibus altis
Contigit optetere, &c.*

Diserte autem perorat *Virgilii* causam doctissimus Autor antiquarius, crimenque cum ex aliis, tum ex eo, diluere studet, quod ipse *Homerus*, ad cujus exemplum potissimum se formasset *Virgilius*, *Ulysses* suum in ejusmodi tempestate timentem fingat & ingemilcentem:

*Καὶ τὸν Ὀδυσσεὺς λυτο γένατα, καὶ φίλον ἦτορ,
Ὀρθήτας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ἓν μεγαλήτερον θυμὸν,
Ὅμι ἐγὼ δειλός.*

90. Ordine suo his succedunt *Monumenta mediæ ævi, nunc primum edita, ex tabulariis Aquilejensibus deprompta*: alterum *Ludovici II Imperatoris præceptum pro monasteriis sancti Michaelis in Dilliano A. 852 ex astographo Aquilejensi*, quod annotationibus deinde illustratur; alterum *Bulla Eugeni Papæ IV.*

Exci-

Excipit hæc *Dominici Georgii, a Bibliotheca Eminentiss. Cardinalis Imperialis, mox Benedicti XIV, Pontificis Maximi, ab intimo sacello, explanatio antiquæ inscriptionis, in qua de locatoribus Scenicorum disceptatur.* Quo in libello cum magnam veteris memoriæ cognitionem & eruditionem Autor lectoribus probet, de antiquitate investiganda ingenue sollicitus; multa hic possent transcribi satis jucunda, nisi recensio- nis termini carptim ea vellent & pressius attingi. *Capite I,* ossuarium detectum ad portam Capienam, Autor narrat, in quo, præter alias, hæc potissimum inscriptio digna ipsi visa est, quæ in lucem profertur:

Pag. 125.

Q. GAVIVS. ARMONIVS
 LOC. SCAENICORVM
 VIXIT ANNIS XXIII. M. VI

Hanc *Cap. II* interpretatur, & *locare ac locator* quid sit, erudite ostendit, ad suam quoque confirmandam sententiam, *Ciceronis* non modo, sed legum etiam, auctoritatem interponit. Neque frustra monumentum hoc cum alio, quod Mediolani positum est duobus scenicis artificibus, curante *Calopodio Locatore,* quod etiam extat in *Gruteriane Thesauro pag. MXXIV, 5,* contendit. *Capite III* docet Clariss. Autor, quæ fuerint merces & præmia Scenicorum. *Cap. IV* de pecunia differit, in ludos erogata, dicta *lucar,* quam ei traditam fuisse, qui *Theatrona* vocabatur, *Cap. V* docet. Neque illud præterit *Cap. VI,* stipendiis histrionum modum fuisse impostum. His erudite enarratis, *Capite VII* pergit ad Scenicos, & honoribus affectos, & (*Cap. VIII*) infames; ipsumque nomen *Scenicorum,* quod in hac inscriptione occurrit, *Cap. IX* explicat, & in ejus cum duplici vocali (*ae*) scriptionem *Cap. X* penitius inquirat. Jam vero, multis & profanorum & Christianorum testium præidiis instructus, *Cap. XI* de infamia & impudicitia theatri disputat, adeoque *Cap. XII* sanctiones Conciliorum in Scenicos, & *Cap. XIII* Imperatorum de

127.

132.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

143.

144.

Cc cc

iisdem

- Pag. 145. iisdem leges perceruset. Tandem *Cap. XIV* opinionem *Fabretti* de *Perta Capena* confirmat; neque *Cap. XV* antiquitatis studiosos de reliquis Inscriptionibus, in ossuario re-
 147. p̄ertis, indoctos abire patitur.
149. Opusculo huic sane egregio proximum adstat *V. Cl. Ant. Francisci Gortii, Praepos. Basil. Baptist. Florent. in patrio Lyceo Histor. Profess. Auluarium ad disceptationem de Locatoribus Scenicorum, editam a Dominico Georgio.* Meretur egregium hocce *Gortiana* elegantiae documentum, ut
 155. in penitentiorem ejus recensioem descendamus. *Capite II* de praestantia eruditae antiquitatis, tam sacrae, quam profanae, deque usu marmorum vetustorum & numismatum, diserte agitur.
156. *Cap. II* perstringitur vana multorum studiosorum juvenum de relegendis suo studio & acumine vetustis monumentis arrogantia. *Cap. III,* plurima, saepe maximi momenti, in antiquis inscriptis lapidibus & nummis superesse, quibus lucem majorem affundi operae potius foret, ostenditur. Quam imense sint omnis eruditionis divitiae, quae ejusmodi monumentis contineantur, in apico esse. *Columbaria* veterum quaequam fuerint, exponitur. *Cap. IV* laudatur disceptatio
 160. *Cel. Domin. Georgii de Locatore Scenicorum.* Scriptum esse in lapide, quem hic illustrandum sibi sumisit, *LOCator,* non autem *JOcator,* evincitur. *Calopodius* ille, nominatus in *ara Gruteriana, Locator* potius *funeris,* quam *Scenicorum,* fuisse putatur. *Ludi scenici* in *funeribus.* Quaedam munus fuerit *Locatoris Scenicorum,* neque minus *Procuratoris Scenicorum,* disputatur.
- Tandem *Archimimi, Scenici Graeci & Stupidi,* adhibiti in ludis *Castrensibus,* ex *Florentinis* marmoribus indicantur.
 165. *Cap. V* fusius inquiritur in lectionem *JOcatoris Scenicorum.*
168. *Cap. VI* *Locatoris & Redentoris Scenicorum* munus diversim ceasetur. *Cap. VII* idem sepulchralis titulus *Q. Gaulti Armarii, Locatoris Scenicorum,* quem *Cel. Georgius* illustravit, emendatior iterum producit, & quo tempore effossus sit, demonstratur. Simul *Regatoris a Scena & Designatoris* munus exponitur. *Cap. VIII* *ara Gruteriana* accuratius disjudi-
 172. catur,

eatur, & carptim illustratur. IONA & TROADAS, quæ in lateribus aræ scripta sunt, haud esse histionum nomina, sed inscriptiones trægœdiarum *Euripidis*, quas *Theocritus Pylades*, Pantomimus, aut gesticulationibus, aut saltibus, exhibuit, defenditur. Discrimen inter Trægœdos, Comœdos, Mimos, & Pantomimos, definitur, & qui Parasiti sint, ostenditur. Error doctorum virorum reprehenditur, qui eandem aram *Gruterianam Florentinæ* exstare, procliderunt. *Cap. VIII Euripidis* Trægœdiæ summo in pretio fuisse, earumque tituli in marmoribus scribi soliti, traduntur. Marmora & *Hermæ Homeri & Euripidis*, monumenta Musæorum antiquorum, perlustrantur. Delectur mendum, quod in allato marmore est apud *Cel. Muratorium* in *Novo Inscript. antiquar. Thesuro. Euripidis* Trægœdiæ cum Romæ, tum in principibus Italæ civitatibus, recitatæ fuisse perhibentur. *Cap. X* exhibentur ea, quæ viri magni, *Jos. Scaliger & Claudius Salmastus*, ad illustrandam aram eandem Mediolanensem contulerunt. Clariss. *Georgii* sententiæ, quod eadem ara duobus Pantomimis dedicata sit, iterum impugnatur. *Cap. XI* multa præclare disputantur, quæ pertinent ad illustrandos Pantomimorum primatus, honorificas Scenicorum appellationes, præmia, munera, dignitates, decurionalia ornamenta, decreta, statuas, coronas, elogia, plausus, & divitias, assuosissima liberalitate iisdem dono datas. Pantomimi æneum signum elegantissimum, nunquam antea editum, jam æri faberrime incisum, in medium profertur, & nonnullis observationibus majori luci exponitur. *Cap. XII*, fœminas Mimas, Archimimas, pares fere honores adeptas fuisse, vincitur. *Cap. XIII* observantur paucula, ad corpora Scenicorum, eorumque Allectos, spectantia. Expendendum proponitur, utrum scenicæ artifices collegium Romæ habuerint; cum, Scabillarias ad Scenam collegium habuisse, constet. *Cap. XIV* & ultimo nonnulla annotantur de inscriptionibus, in sine allatis a Clariss. *Georgio*. Quibus adjicitur inscriptio *Julii Valentini*, quam erudite illustravit *Cel. Gorius P. III Inscript. antiquarum Etruriæ urbium pag. 99 n. 99.* Succedit

Pag. 174.

177.

186.

187.

191.

- dit operi extra dubium excellenti *Sylloge I Epistolarum clarorum Gallorum ad V. C. Ant. Mariam Salvinum*. Prima epistola autorem habet *Joan. Mabillonum*; ceteræ novem *Bernardum Montefalconum*; quibus annexum est *Spectamen annotationum & emendationum C. V. Ant. Mar. Salvini ad Cap. XVIII. Diarii Italici D. Bern. de Montfaucon*. Agmen claudit *Musæi Bonamici Pratenfis brevis descriptio*. Verfatum imprimis *Eruditis*. Autor, qui est *Innocentius Bonamicus*, Basilicæ Pratenfis Canonicus, Theologus & Pœnitentiarius, in explicando Pantheo siguo Fortunæ argenteo, quod eidem Dæx veluti donarium forsân dedicatum fuisse, Venerandus *Gorius* existimat.

Job. Friedr. Christen, Professors bey der Universität zu Leipzig,
Anzeige und Auslegung der Monogram-
matum, &c.

id est,

JO. FRID. CHRISTII, P. P. IN ACAD. LIPS.
*indicatio & explicatio Monogrammatum, aut singula-
rum, vel inflexarum in sese, literarum initialium,
nominum, & aliorum ductuum ac signorum, quibus
celebriores pictores, sculptores, atque alii hujus-
modi artifices, in operibus suis occultari volue-
runt. Ex optimis omnia fundamentis,
atque primis ipsis operibus,
depromta.*

Lipsiæ, impensis viduæ Casp. Fritschii, 1747, 8.

Alph. 1 plag. 3.

Utile hoc est scriptum, & exoptatum omnibus rariorum &
selectiorum operum amatoribus: index quippe, secundum
ordi-

ordinem literarum haud nomina modo, tempora, loca, sed etiam ipsorum Monogrammatum explicationes, indicans diligentissime, ceteras autem, alienas ab instituto, excursionses sedulo cavens. Uberiores nimirum explanationes, artificialium operum indices, introductionem in historiam picturæ secundum nationes ac scholas, eruditionem, quo modo recte colligi queant artificum opera, & hujusmodi plura, ad aliud tempus differt, & quodammodo nobis polliceri videtur, Celeberrimus eruditissimusque Autor, Adjuverunt ipsum locupletissimæ, apud Dresdenses inprimis ac Lipsienses, collectiones. Nos autem maxime delectamur observationibus generalibus, utile sane dulci miscentibus. Comparantur ibi e. g. Pictura, Cantus, Musica, Poesis, non modo ad voluptates, sed & ad virtute præditam lætitiæ animi humani, & ad ejusdem in afflictionibus tranquillitatem, salutare. Existimat igitur præstantissimus Autor, alacritatem indolis juvenilis fructuosam illarum artium amore probari, quemadmodum Arithmeticæ, Astronomiæ, Geometriæ, rectitudinem & acumen; doctrinæ morum, Politicæ, Historiæ, constantiam; supervacua tandem ac fanaticam evagationem in exundantis Grammaticæ, Dialecticæ, Metaphysicæ, voraginibus inveniri, putat. Mox redit ad lineam suam picturam, & ad institutum suum, ubi aliquatenus, at in paucissimis tantum, antecessores habuit *Sandrartum*, *Marollium*, *Malvasiam*, atque alios, qui pictorum vitas consignarunt. Eodem pertinent *Florentis Comitit* Gallicus liber: *Cabinet des Singularitez d'Architecture, Peinture, Sculpture, & Graveure*, Paris. 1699, 1700, 1712, & Bruxellis 1702, 12, *Tomit III*; alius Germanicus, *der geöffnete Ritterplatz*, Hamburgi, 1706, 12; Italicus demum *L'Abecedario pittorico, dall'Autore ristampato, corretto, & accresciuto*, Florentiæ, 1719, 1731, 4, Neapoli 1733, cujus Autor esse dicitur *Carmelit. Monachus, Franc. Pellegrin. Ant. Orlandi*, & quem librum in Anglicanam linguam vertisse dicitur Anonymus sub titulo: *Repertorium sculptile typicum, or a complete collection and explanation of the several Marks and Cyphers*,

Pag. 5.

7.

20.

23.

24.

26.

- Pag. 27. *phers*, Londini, 1730, 8. Conf. *C. A. Ramsey Tachecogra-*
phia, Lipsi. 1743, 8. His omnibus de libris judicia con-
 junguntur, operis *Christiani* pretium crebentia. Quemadmo-
 dum haudquaquam eadem sunt inutilia; sic vel magis pro-
 50. fũnt de tabulis æneis & hujusmodi regulæ. Commendan-
 tur, quibus annus est additus ac dedicatio quædam, ut alia ta-
 57. ceamus. De nominibus docetur, quod, in lavacro sacro in-
 ditum, primum sit; accedat modo cognomen: unde ma-
 joribus illud, hoc minoribus, literis scribatur. In ipsa tracta-
 tione, quemadmodum in Præfatione, stilus a vulgari recedens,
 & auxiliaria e. g. verba fini subtrahens, defenditur, observa-
 tiones etiam grammaticæ quædam, exque doctissimæ, subin-
 395. de miscentur. Sic *h*, nostræ linguæ syllabas producens, de-
 fenditur, neque veterum Germanorum in lingua differentiam
 inter *d* & *th*, qualem in Græca Latinaque, reperiri putatur;
 cum potius majores Æolicam literam *h* usurparint, ad duri-
 tiem consonantis infringendam & emolliendam, vocales au-
 tem tanquam accentu inflexo producendas. Alia præterimus,
 totum librum, multa scitu jucunda, & plurima ex parte utilia,
 continentem, Lectoribus nostris commendatissimum cupientes.

DEGLI AFFETTI UMANI &c.

id est,

DE AFFECTIBUS HUMANIS DIALOGI
 TROJANI SPINELLI, Ducis Aquerensis, (Duca di
 Aquaro,) ad Plur. Rev. Patrem ANNIBALEM
 MARCHESE, Sacerdotem Oratorii,

Neapoli, 1741, 8.

Plag. 13.

Interlocutoribus *Aristæo*, *Sigismundo*, *Philostrato*, primus
 Dialogus, præmissa eleganti Scenæ descriptione, de natu-
 ra affectuum humanorum tractat. Sumit autem cum *Lo-*
 ckio

ckto Autor, ideas nostras alias simplices esse, alias compositas, denique affectus definit *ideas, vel notiones, varitis animi inclinationibus junctas, & extraordinaria sanguinis agitatione productas, conservatas, atque auctas*. Est ea definitio *Cartesii de Pass. an. Art. 27. Dialogus secundus de bono & pulchro* agit. Id vero agitur, ut ostendatur, nullas qualitates rebus ipsis inesse, quæ bonas, aut pulchras, illas efficiunt, & voluptatem nostram gaudiumque, quod ex rebus percipimus, in causa esse, ut hæc nomina illis tribuamus, cum rebus ipsis plane indifferentibus Deus omnipotens voluptatem in animo nostro vel præsentem jungit, vel futuram promittit. Id præcipue inde probat, quia, quod nobis pulchrum est, aliis deforme judicatur. Ita, qui color nostras sceminas ornat, Africanas dedecet, quarum nigredo nauseam nobis movet; *Caribes* vero Americani, rubro colore tincti, egregie se ornatos existimant. *Tertium Colloquium* originem affectuum exponit. Agnoscit vero Autor tres affectuum humanorum fontes: 1) *immediatam sapientissimi creatoris voluntatem*, unde nati essent illi ipsi affectus, qui in statu innocentie existissent; 2) *defectus ejus omnis, quod & ipsi desiderabant, & nos desideramus*; 3) *vera, aut falsa, judicia, de mediis, voluntati nostræ satisfaciendi, formata*. His vero præmittitur longa Dissertatio de conditione hominum in innocentie statu, ubi præcipue sexus protoplastorum diversus fuisse, patrum autoritate & Scripturæ testimoniis ostenditur, deinde ex dicto Paulino *de alta lege in membris, legi mentis repugnante*, ad Rom. VII, 23, quod ad originalis peccati effectus spectat, deducitur *Pascalii sententia, æque originali peccato hominem multo magis incomprehensibilem esse sibi ipsi, quam mysterium illud homini sit*. Quæritur tandem, quomodo Deus his affectibus, corporeis rebus immerfis, majorem vim dederit ea, quam primo habebant, ut rationem sæpius vincant, & quæ ad divina pertinent, obscurent, atque ex innocentibus pulchris-

chrisque culpabiles & turpes evaserint. Hujus mutationis duo modi traduntur. Alii credunt, retraxisse Deum ab homine magna ex parte sanctificantem suam gratiam, amoris erga divina producticem, unde, sublata inter sensum & intellectum unione primitiva, non poterat non spirituale regnum pessum dari. Alii, Deum, credunt, relictis in homine omnibus aliis, ut erant antea, ut puniret gravissimum hominis delictum, inclinationes ad res sensibiles & motus sanguinis, iis respondentes, auxisse, ut homo semper de materialibus objectis cogitet, divina vero & spiritualia in ejus animo fere oblitterata sint. Ultimum systema pulchrius & magis verisimile Auctori judicatur, creditque, in statu innocentiae affectuum non majorem futuram fuisse vim, quam ut ad ea nos adegissent, quæ individuum speciemque conservant.

Quartum Colloquium dividit affectus, & recensita antiqua partitione in irascibiles & concupiscibiles, optimam in *generales* atque *particulares* pronuntiat; item *simplices* alios, alios *compositos*, appellat, *naturales* etiam & *acquisitos* distinguit; item *primitivos* & *derivatos*. De *naturalibus* vero affectibus, ita naturæ humanæ conjunctis, ut regi possint, non omnino exstingui, judicat, errasse eos, qui de his exstirpandis cogitarunt, dum ne quidem consistere natura humana sine illis possit, nedum felix esse.

Quintum Colloquium generales affectus recenset, amorem, odium, gaudium, dolorem, qui *simplices* vocantur, *sextum* primitivos *naturales* exponit, *septimum* derivatos. In his omnibus Auctor *Cartesium* & *de la Chambre* potissimum sequitur, sententias vero Patrum potissimum iis, quæ profert, confirmandis addit, Scripturæ etiam testimoniis subinde mixus. Ceterum novi quid dicere voluisse non videtur. Ex quo illud consequitur, non spernendum esse studium Auctoris, imprimis cum piis, ut videtur, duxerit, nihil a vestigiis majorum deflectere; at fieri nullo modo posse, ut tales ei, quales, qui aut augendis, aut ornandis, scientiis solent operam navare, merentur, laudes tribuantur,

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris Anno MDCCLII.

DE USURIS LICITIS ET ILLICITIS, VULGO nunc compensatoriis & lucratoriis, secundum Jus Naturale, divinum Veteris atque Novi Testamenti, Ecclesiasticum, & Civile, ac juxta doctrinam sanctorum veterumque Patrum, Theologorum, ac Juris tum Canonici, tum Civilis, peritorum, nec non usum omnium seculorum & plurimarum regionum, Libri XII, in quibus omnia ordine chronologico pertractantur, & sigillatim causa dicitur pro usu emporiorum in æstimando pecuniarum interusurio, illisque ad tempus collocandis, adversus recentiores aliquot doctores ac scriptiones. Autore NICOLAO BROEDERSEN, Pastore Romano Catholico Delphis, &c.

Sine loci indicio, 1743, fol.

Alph. 9 plag. 17.

Leo Magnus, Episcopus Romanus, in *Epistola*, ad Episcopos Siciliæ aliosque A. 443 scripta, quæ est tertia in editione *Quesnelliana*, hæc habet Cap. 4: *Nec hoc prætereundum duximus, quosdam, lucri turpis cupiditate captos, usurariam exercere pecuniam, & sancre velle ditescere. Quod nos, non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed in laicos, cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acriter in i. qui fuerint confutati, decernimus, ut omnis peccandi oppertunitas adimatur,*

Dd dd

Id

Id ipsum repetiit *Gratianus* in *Decreto*. *Alexander III* in Concilio Lateranensi III putavit, usuras utriusque Testamenti tabulam detestari. Clericos foeneratores praeterea insectantur Concilia, Arelatense I, Nicenum I, Iudicenum, Carthaginense I, Aquigranense, & Parisiense. *Gelasius I* A. 494; apud *Labbeum Tom. V Concil. col. 315*, in *Ep. Cap. 15*, decrevit, Clericos, negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminentes, esse munere suo exuendos. *Augustinus Epist. 153*, alias 154, in laicos acerbe invehitur hoc maxime modo: *Quid dicam de usuris, quas etiam ipse leges & iudices reddi jubent? An crudeliter est, qui subtrahit aliquid, vel eripit, diviti, quam qui trucidat pauperem sentire?* His potissime argumentis pugnant illi, qui, usuras quascunque esse injustas, arbitrantur. Distinguunt alii tempora, modum, personas, ut, usuras per sese legibus divinis humanisque repugnare, negent. In horum numerum referendus est Autor, *Nicolaus Bræderfen*, Canonicus & Archidiaconus Ecclesiae Romano-Catholicae. Lugduni Batavorum *Franciscus Meganck*, Librorum censor, testatus fuit publice, in hoc iustae molis volumine a se nihil legi, quod aut fidei catholicae, aut bonis moribus, adversetur; docens, in Belgio foederato usuras esse usitatas, licet de eis ibi nuper exorta fuerit controversia. Eas in sacro Codice haud esse prohibitas, nec esse illas, quas merito exceretur Ecclesia, idem adjungit. Sine pecuniarum collocationibus in usuras commode non posse exerceri mercatam, testantur Belgae, & qui hujusmodi rerum periti sunt. Contractus de usuris solvendis passim Doctores condemnarunt nomine usurarii criminis. Inde variae perturbationes fuerunt enatae Ratisbonae, Lugduni, Bressiae, alibi. Autor in Praefatione docuit hae & alia. Solent, inquit, in his regionibus homines mercatoribus summas pecuniae magnas, aliisque non indigentibus, quibus ex caritate mutuo succurri non debet lege ulla, ad negotiationem, aut emtionem domuum, agrorum, rerumque similium, ita trahere, ut illae aliquando reddendae fiat, & interea, donec illas non reddunt, aliquid sine diminutione fortis, per formulam reditus utrinque *redimibilis*, aut stipulationis *interesse*,

esse, aut societatis, præsent, attamen non plus, quam, perpensis circumstantiis, ex lege, aut iudicio peritorum, æquum fuerit, & aliis rationibus, quæ hic frequentissimæ sunt, acquirere potuissent ii, qui pecunias suas dictis rationibus collocant. Eiusmodi, addit idem, pecuniarum collocationes liberissimo contrahentium consensu, sine ulla mali suspitione, a quibuscunque hominibus, etiam ipsis reipublicæ moderatoribus, frequenter pro more, qui omnium hominum memoria hic antiquior est. Probantur illæ legibus, consuetudinibus, generatim receptis; & omnium consiliorum sententiis confirmantur. Hæc ille. Controversiam de usura Belgicam, & occasionem componendi hoc Opus, cui *Librum XIII* esse separatim accessurum promittit, in Præfatione exponit. Octoginta jam ante annis illæ pecuniarum collocationes inter Belgas, Romanæ Religionis addictos, nonnullis visæ fuerunt suspicæ. Gubernacula Capituli (Ultrajectini, ni fallimur,) tunc tenebat *Joannes Neercasselius*, abhorrens ab usurario crimine, non vero ab usurarum contractibus. Constituerat ille de hoc argumento jam A. 1676 scribere. At obiit A. 1685, 6 Jun. immortuus destinatis. Erupit, sede vacante, novus errorum sureulus. *Theoderus de Cock*, tunc Romæ agens negotia & mandata Capituli illius, quæsit a Purpuratis, quid de obligationibus suorum esset sentiendum, agendum, prædicandum. Respondit illi Eminentissimus *Cazanette*: *Suaderem, hanc quæstionem non proponere in Congregatione, quia nullum recipies responsum.* Cur responsum haud fuisset expectandum, si usura omnis complectitur crimen? Conquiescerunt suspiciones illæ ad annum usque 1727. Tunc præcipue doctores exteri damnarunt omnes denuo usuras criminis nomine, easque putarunt Juri naturali ac divino obflare. Inferendas curarunt iidem sententias suas Nuntiis publicis ecclesiasticis, quos appellant *Nouvelles ecclesiastiques*, A. 1728. Colluserunt cum Belgis aliqui Parisienses Doctores Theologi, instantes tibiam eandem. Accesserunt eorum opinionibus nonnulli alii, qui per consilia, literas, instigationes, atrox bellum contractibus usurariis, eorumque defensoribus,

ribus, intulerunt. Qui fasces horum sententiis haud submittebant, a sacris ordinibus, & animarum cura, ceperunt repelli. Si qui argumenta opponerent, ii vituperiis, criminationibus, condemnationibus, dirissime excepti. Nec aberat multum, quin hi publice ex Ecclesia Romano-Catholica proficerentur. Reluctati fuerunt nihilo minus multi proceres cœtus ejusdem conatibus tam molestis, exhibuerunt rationes, recensuerunt incommoda, ex crimine commentitio enata, provocarunt ad consensum Illustr. Præsulum suorum, *Neercasselli & Coddai*. Urgebat pars adversa conatus porro, & exercebat quemcunque ad respondendum scriptis suis, credens, se certe ex reliquis triumphaturam. Provocarunt adversarii Autorem, initio tergiversantem, dissentum quippe curis muneris pastoralis. Tandem, hortantibus præcipuis e Clero viris, calamum attripuit. Edidit primo quidem A. 1729, 4, brevius scriptum, cui est index: *Tractatus brevis de rebus utrinque redimibilibus* - præmissus majori de eadem materia Operti, in quo omnia, istuc spectantia, latius discutientur. Solvuntur ibi singulæ adversariorum objectiones. Libro illi quinque sunt Partes. Quinta pag. 132-156 ostenduntur origo ac series quorundam circa usuram errorum, atque docetur, eos præsertim ex subtilitatibus *Aristotelis*, ejusque discipulorum, nec non aliquot Scholasticorum, exortos fuisse. Tandem in Epilogo p. 156-166 moderatio *S. Antonini* in hoc ipso argumento proponitur adversariis in exemplum ac imitationem. Sic Noster. A. 1730 D. *Godefridus Valkenburg*, Canonicus Ultrajectinus, eandem causam dixit in libro, cui est titulus: *Discussio responsionis*. Eodem anno ac sine evulgavit *Antonius Cinck*, Præses Collegii, quod Lovanii est, & *Craendonk* vocatur, librum, sumto Theologi Brabantini nomine, sub titulo: *Examen pacificum*. Adversarii A. 1730 magnifici tituli librum publicarunt. En inscriptionem ejus: *Dogma Ecclesie circa usuram expositum & vindicatum*. Autores liber nactus fuit plures, ac passim contraria sentientes. Ipsi notionem mutui a *Paulo JCo* adoptarunt, sacro Codice melius usuri; notionem *usuræ*, Scholasticis tritam, vrserunt; ad jus naturæ,

turæ, ad Biblia, ad testimonia Patrum ac Theologorum, ad Jus Canonicum & Civile, immo ad ipsum *Aristotelem*, confugerunt. Autorem nostrum eodem anno defendit *Franciscus Vivien*, Canonicus *S. Petri* Lovanii, edito scripto, cui titulus: *Theologi & Jurisperiti Brabantini judicium circa redditus utriusque redimibiles, prout in provinciis federati Belgii usu insisterent.* In contrarium eucurrerunt quatuor *Epistole* Gallicæ satis copiosæ, quas A. 1731, 4, edidit *Nicolaus Petitpied*, Doctor Sorbonicus, ad *Joannem Christianum Erkehium*, tunc Capituli Ultrajectini Decanum. Idem fere sensit Autor, ac Autores, qui *Dogma Ecclesiæ* ediderant. Primam istarum *Epistolarum*, A. 1750 datam, eodem anno confutavit *Franciscus Meganck*, Capituli ejusdem Canonicus, in scripto: *Defense des contrats de rentes rachetables des deux cotez.* Eandem primam *Epistolam* refellit *Antonius Cinc*, edito ad annum 1731 scripto: *Observationes pacificæ in Epistolam Doctoris Sorbonici.* Respondit A. 1731 *Meganck* ad secundam & tertiam hujus *Epistolam* per scriptum: *Suite de la Defense des contrats de rentes rachetables des deux cotez.* Hisce *Vindiciis* non repugnant nonnulla scripta, quæ in ipsa Gallia fuerunt circa id temporis edita. Eminent inter plura, eo sine composita a Doctoribus Sorbonicis, volumina, illud *Traité des prêts de commerce*, 1738, 4. Præfixa est huic libro instar *Præfationis Consultatio*, Gallice scripta, cujus autographum A. 1735 a pluribus Sorbonicis Doctoribus fuit subsignationibus confirmatum. In illa, redditus Batavorum haud esse criminis usurarii condemnandos, strictim solideque assertitur, quemadmodum judicat *Noller*. Nostra haud refert, singula, in utramque partem evulgata, scripta per censere. Usuram per sese injustam haud esse, Autor in *Tractatu brevi* comprobavit ex *Matth. XXV, 27, & Luc. XIX, 23.* *Tukymius* ad priorem locum: *Usuram vocavit simpliciter omne lucrum, more communi utent.* In opusculo *de Usuris*, quod inter opera *Thomæ Aquinatis* legitur, *Cap. 4* luculente hæc habentur: *Ex prædictis liquet, quare quadam usura in S. Scriptura Sacra, & etiam legibus humanis, concessa sunt tanquam licita, quia,*

quandocumque usura potest accipi ut sua res aliquo justo titulo, erit sine scrupulo inculpabilis acceptio. In Jure Civili vocabulum usura, Galli vocant interesse, semper potestate gaudet bona, teste Cujacio, Dnato, & D. Jacobo Gaitte, Doctore Theol. Sorbonnico in libro de Usura et faure pag. 610. Theologi & Canonistæ dividunt usuras in lucratorias & compensatorias. Illas damnant; his usum & licentiam justam patere, docent. Ita Bez. Arroy, Decanus theologici Ordinis Parisiensis, in libro Gallico de Usuris æque docuit, inprimis in Epistola præmissa, eaque Consulibus Lugdunensibus inscripta. Fusius hæc in hoc volumine discutuntur. Confirmantur primum in illo præcipuæ veritates, quibus cetera fere innituntur, omni argumentorum genere, deinde refelluntur graviora, quæ illis vulgo objiciuntur ex adverso. Ea vero, quæ ad personas, vel facta singularia, spectant, primoribus passim delibantur libris, plerumque tamen reservantur Libro operis ultimo, ne Lectoribus tædiâ creentur.

Exhibenda nobis est *Librorum XII* summa. *Primus* consistat *Partibus tribus*. *Prima* offeruntur Lectori casus disceptandi, suis momentis circumstantibus conclusi, nec non meditationes ad leges patriæ, & consuetudines, generatim acceptas. *Parte secunda* ostenditur tum ex etymologiis nominum *mutui* & *usura*, tum ex eorundem notionibus, in sacro Codice obviis, & in Patrum doctrina tritis, pro mutuo habendam esse donationem usus rei, illius etiam, quæ usu neutiquam consumitur, & pro usura esse reputandum id, quod *sortem* excedit. Diversæ igitur sunt notiones hoc loco, sacris literis probatæ, a notione mutui, quam *Paulus* JCtus adhibuit. *Tertia Parte* Autor statim disceptationis exhibuit compendiose, postquam docuerat, Scholasticos aliquot notionem illam *Pauli* cum notione, sacro Codice trita, confudisse. *Libro secundo* disseruit de Jure naturali, asseruitque in *prima* illius *Parte* tum agentibus, tum negantibus, argumentis, casus, in disceptationem vocatos, haud vetari Jure naturali. *Secunda* ejus *Libri Parte* refelluntur præcipua argumenta, quæ obmoveri solent. Sunt, qui ad pronuntiata aliquot

quot Veteris Testamenti confugiunt, ut usuras e republica proferant, haud idem sentientes. Alii putant, usuras initio vetitas esse, quae a pauperibus sumuntur, postea vero usuras omnes, praesertim per Prophetas, fuisse vetitas. Alii sibi persuadent, universas atque singulas a Deo statim fuisse vetitas. It Auctor per locos Codicis sacri singulos, quos obmoliuntur adversarii, puta *Pf. LIV, 10, LXXI, 14, Luc. VI, 35*. Primis duobus locis *David* reprobavit usuras, cum dolis ac injustitia conjunctas. Loco tertio Christus voluit ita donari res ac rerum usus pauperibus atque indigis, ut ab illis nulla superabundantia, seu retributio, speretur, multo minus exigatur. *Libro III*, omnibus satisfactorius, Auctor ex sensu literali, & Patrum aliorumque sententiis, desumit Auctor, quibus, adversarios frustra ad enuntiata Novi Testamenti provocare, ostendit, argumenta. In primis ad locum *Luc. VI, 35*, disserit universo *Libro quarto*. *Libro V* respondet ad sententias, o Patribus, Scholasticis, ac Theologis, decerptas, monens, dicta generatim pro contextus & scopi lege esse exponenda. *Libro VI* progreditur ad argumenta, ex Jure Canonico, tam veteri, quam novo, afferri solita, & inde rationes, sibi potius faventes, depromit. Refellit *Libro VII*, quae ex Jure Civili fuerant ab adversariis hausta. Recenset *Libro VIII* titulos, quibus casus percipiendi usuras possunt esse liciti. *Libro IX* docet, casus demonstratos in toto fere terrarum orbe, & usu illorum, qui primas tenent ex Doctorum sententia, nec non communi proborum hominum, ratos haberi. *Libro X* progreditur Auctor ad sententias hominum, a religione Christiana averforum, quas adversariis haud patrocinari, docet. Quae sparsim & obiter hic illic tractavit, ea edisserit plenius Dissertationibus aliquot, *Libro XI* comprehensis. De Adversariorum erratis ex professo commentatur *Libro XII*, rarus, ea ex fontibus turbidis Scholasticorum & Canonistarum, qui inde a Saeculo XIII floruerunt, profluxisse. Non omittit aberrationes, quibus Auctores inde ab 80 fere nunc annis recentissimis doctrinas suas macularunt. Haec est libri semina, voluminis sat diffusi, & ob dissolvenda Adversariorum argu-
mentata

menta tantopere excrefcantis. Preſtius poſtea trãmitem eundem inſiit Illoſtris *Scipio Maſſejus*. Lites hinc enatæ fuerunt intra Veronenſem Diœceſin per Catechiſmum, contraria docentem, & jũſſu ſancti Romanæ Eccleſiæ Pontificis illico ſuppreſſum. Tum vero in *Maſſejum* Scriptores Itali inſurrexerunt, ac ipſius opus *dell' Impiego del Danaro*, Veronæ A. 1744 publicatum, & a nobis dudum commemoratum, refellere aggreſſi ſunt. Prodiit Bononiæ A. 1745, 4, liber eò ſine, indicem naçtus: *La dottrina della Chieſa Cattolica circa l' uſura dictata e dimoſtrata contro le preteſe della novella opera intitolata dell' Impiego del Danaro Libri tre*. Verona, 1744, 4. Liber ille *la Dottrina* reuſus fuit Bononiæ A. 1747, 4, cum ſuperiorum licentia, multis monumentis ac documentis eccleſiaſticis in Appendice ornatus. Evulgati ſunt ibidem A. 1747, 4, *de Jure diuino & naturali circa uſuram Libri ſex, in quibus aduerſus hæreticos, uſurarum patronos, cum recentes, tum antiquiores, catholicum præſertim digna ſuſe defenditur*. Præmittitur Præſatio cum hiſtoria de origine, autoribus, & varietate, hæreſis impugnandæ, unde contra iſtam magnum vel ex nouitate præiudicium exſurget. Temus hic primus, ſuperiorum pẽrn iſta editus, ſecundus mox fuit alio factu. Ibidem enim A. 1747, 4, prodiit in lucem *Tomus ſecundus*, cui eſt titulus: *Vindiciæ Juri diuini ac naturalis circa uſuram, quæ uelut Liber ſeptimus haberi poſſunt, aduerſus opus, nouiſſime editum, de Uſuris licitis & illicitis Nicolai Brœderſen*. His Vindiciis Capite ultimo inſeritur peculiaris Diſſertatio de Concilio Vienneni ſub *Clemente V*, ejuſque decretis. Subjunxit hiſce Autor *Appendicem trium Opuſculorum in materia Uſurarum*: 1) De Modis Pietatis, quatenus licite pecuniam ſub pignore commodent, exigendo aliquid ſupra ſortem, de modis, providendi publicis & privatis pecuniæ neceſſitatibus cum lucro annuo licito citra uſuram: ubi de legitimis titulis, nec non de contractionibus emtionis venditionis cum pacto de retrovendendo, & cenſus, cum realis, tum pẽrſonalis, non pauca diſſeruntur; 2) de pecunia in negotiationem tradenda, ac de licito, vel illicito: ubi ex eodem lucro, trium contractuum

pra-

pravitas demonstratur, & suggeruntur modi liciti, providendi negotiationi & commercio citra usuram; ac præsertim de cambiis realibus; . 3) de inani contractuum implicitorum systemate, quo omnes fere contractus re ipsa sceneratios ab usura nonnulli Theologi contendunt. Verba Autoris repetimus. Non est prætermittendus liber F. *Daniellæ Conciæ*, Ordinis Prædicatorum, Romæ A. 1746, 4, editus, & ita inscriptus: *Usura contractus trini, Dissertationibus historico-theologicis demonstrata, adversus mollioris Ethicæ Casuistas & Nicolaum Bræderfen.* Accedunt Appendices duæ ad Commentarium Autoris adversus usuram. Est, qui rationes suas ita subducit, ratus, primos Christianos, siquidem plerique eorum erant egeni, merito haud favisse usuris invicem, ne pauperum periclitarentur, ne usurarum expectatio homines ecclesiæ adscriptos ab exiliis tolerandis, eleemosynis, ac martyriis, absterret. Addit idem, XII tribus fuisse instar unius familiæ & societatis fraternæ conformatas, unque provinciæ affixas; orbem Christianum cum illa *Israelitica* societate haud posse æquari. Subdit ille, cavendum esse, ne, ubi rem ipsam concedimus certis conditionibus esse licitam, de nomine litigemus. In montibus pietatis, ac contractibus emtionis venditionis cum pacto retrovenditionis, nihil est obvium, nisi id, quod in contractu collationis pecuniæ cum pacto usurarum annuarum occurrit, si rem ipsam spectes. Undenam igitur tot de nudo vocabulo lites? Sic ille. Viderit, quo se lare tueatur. Nostrium non est, quidquam ferre iudicii. Decerpimus modo ex volumine *Bræderfeniano* unum atque alterum momentum. De vi ac pondere argumenti negativi sic pronuntiat: *Si in negativis argumentis aliqua propositio affirmativa subintelligitur, certa etiam erit consequentia. Si vero ea, quæ subintelligitur, propositio non omnino certa, sed verisimilis tantum, sit; nec omnia certa, sed verisimilis tantum, erit conclusio. Licet interdum affirmativa, quæ in argumento negativo subintelligitur, propositio non sit physice, aut metaphysice, certa; potest tamen adeo moraliter esse certa, ut plane sit absurdum, negare consequentiam ejusmodi argumenti negativi, in quo dicta propositio affirmativa moraliter certa*

- Abintelligitur.* Copiosius de hoc argumento disseruit *Joannes Lamius* in scripto: *Dissertatio, in qua probatur, negativum argumentum in questionibus, ex facto, usu, & traditione, pendens, nullum habere roborem.* Mirandum, Logice scriptores hoc argumentum dimittere intactum. Magis mirum est, aliquos contendere, in mutuo transferri dominium, & ideo esse iniquum, usuras exigere. Nam omne mutuum proprie est gratuitum; pactum vero, seu contractus, de usuris non ad mutuum proprie dictum spectat, nec ad lucrum ex mutuo, licet *Paulus* Jctus eo propendere videatur *Lib. XII Digest.* qui tamen peccavit in enumeratione partium & notionibus. Quæ ad benignitatem in pauperes, vel fratres, referenda sunt in enuntiatis Sacri Codicis, incommoda ad commercia ditiorum trahuntur, viventium extra Israelitarum nationem. His enim Ebræi juste numos dabant in usuras, *Deut. XXIII, 19, 20.* Consentit *Ambrosius* in libro de *Tobia* *Cap. 14, 15.* Consentunt porro *Bruno Astensis*, defunctus A. 1123, *Testatur* in *Matth. XXV Quest 171.* *Jacobus Bousferius* in *Deut. XXIII, 23*, ubi *Vulgata* idem indicat. Nihil vero, juri naturæ adversum, licuit unquam Judæis, autore *Covarruvia* *Lib. III Variar. Resolut. Cap. I n. 7.* Plane ad Ebræos *Mose* *Deut. XXVIII, 12: Fœnerabis gentibus multis.* Et paulo post *v. 44* ad eosdem, futuros immorigeros: *Ipse advena fœnerabit tibi.* Priorem locum de usuris accepit *Ambrosius* in *Pf. XXXVI, 26.* Nec aliter legitur utrumque comma in Bibliis Belgicis, Delphis A. 1477, Lovanii A. 1553, Coloniae A. 1566 præeunte Theologorum Lovaniensium ob jussum Imperatoris examine, Lovanii A. 1717 interprete *Aegydio de Witte*, ibi Theologo, editis. Quis, fœnerandi actionem, persuadebit sibi, esse dationem in proprie mutuum? An Ebræi Ebræis igitur nihil mutuari debebant? Id foret *Mose* e diametro adversum. At sunt, qui tradunt, Prophetas vetuisse, ne quis numos ditioribus, ne alienigenis quidem, in usuras elocet. Provocant ipsi ad *Pf. XIV, 5, Ezech. XVIII, 8*, ubi ex argumenti natura & tractatione intelligitur, sermonem esse de Ebræis, Ebrææ genti haud fœneraturis, nec ei damna infer-

inferre debentibus. Posterior & prius confirmat *Testatus* Pag. 380.
Quaest. 171 in Matthaeum XXV. Respondet haud minus Au-
 tor ad argumenta, ex *Pf. LIV, 11, 12, LXXI, 12, 13, 14, XXXVI,*
22, 27, CVIII, 11, CXI, 5, Prov. XIX, 17, XXII, 7, XXVIII, 8, 395.
Am. VIII, 4, 5, 6, Jof. LVIII, 5, 6, 7, Jer. XV, 10, Ez. XVIII,
1-13, XVIII, 2, 2 Esdr. V, 3, desumi solita. In *Pf. LIV, 12,*
 legitur non *nescheck,* nec *tarbit,* id est, usura pecuniae, usura
 frugum, sed *toeb.* Vocabulum hoc *Hieronymus* recte inter-
 pretatus fuit *damnum,* *Pagninus fraudem.* Damni per frau- 387.
 dem machinatio per id vocabuli designatur, seu fraus ipsa.
 In reliquis pronuntiatis Biblicis Autor id haud deprehendit,
 quod adversarii vidisse volunt. *Amos* certe de eis differit, 400.
 qui sunt pauperes, & conteruntur per ditiores, qui usuras ta-
 men singulis Calendis extorquere non consueverant. De his
 uluris argumentum haud fuit susceptum, nec eas approbat
Braderfentur. In Novo Testamento nihil de contractibus &
 commerciis fuit praescriptum, siquidem regnum Jesu haud est
 principatus politicus, nec is leges promulgavit politicas. Vid. 440.
Jo. XVIII, 36, Luc. XII, 14, Matth. XXII, 21, Tit. III, 1. Prin-
 cipum potestati relicta fuit facultas, constituendi, quae subditis
 sibi sunt ad vitam civilem secure transigendam salubria. Id
 ipsum docet *Thomas Aquinas* in *I, 2, Qu. 108, Artic. 1, Do-*
minicus Soto de Justit. & Jure Lib. VI Qu. I Art. 1 Concl.
1 ita: *Nulla illic (Luc. VI, 35,) edicitur prohibitio injustitiae*
usurarum, sed commendatio fit misericordiae mutui, quae pro-
pter solum Deum est erga proximos declaranda. Eadem sen- 445.
 tentia sedit etiam aliis Doctoribus. Ea, quae *Matth. V,*
42, & Luc. VI, 35, de mutuo traduntur, copiosae patent tra-
 ctationi, quae docet, Patres ac Doctores dicta Jesu illa expo-
 suisse de indigis, quibus per dona & mutua fit succurrendum. 466.
 Idem senserunt Viri doctissimi, qui inde a Seculo XIII flo-
 ruerunt. Horum testimonia lance satura exhibuit Autor.
 Sunt tamen, qui, utroque in loco usuram omnem fuisse pro-
 scriptam, tradiderunt. Haec neque recensuit, ac eorum argu- 476.
 menta studuit exsolvere. Ad *Matth. XXV, 27, & Luc. XIX,* 495.
23, copiosus est, ubi referuntur parabolae, quibus docetur, ac-

ceptam divinitus gratiam diligentia bonisque operibus excolendam esse & augendam. Ibi trapeziticæ vitæ, & collocatio numi ad usuram, inseritur illi officio decore ornateque exhibendo. Consuetudo trapezítica ibi haud vituperatur, nec in vitio ponitur. *Euthymius* ibi τρέπον, *usuram*, in bonam partem sumi, monuit. Usuram Patres definiunt *accessionem ad sortem*. Qui secus sentiunt, definitionem illi substituant aliam, tradentes, usuram esse *lucrum ex mutuo vi mutui, præ ipse intentum*. Patres plerumque differunt laxè & generatim de usuris. Tum vero ex scopo & contextu eorum est colligendum, quam voluerint accessionem ad sortem damnari. Adversarii ita ratiocinari solent, ut putent, Patres haud docuisse unquam, ullas usuras esse licitas. Ergo, pergunt iidem, Patribus visum fuit damnare usuras in universum. Ipsi ignorarunt distinctionem inter usuras licitas, illicitasque. Ipsi damnarunt omnem accessionem ad sortem. Ipsi sæpius usuram vocant iniquam, ideoque singulas ejus species damnarunt. Ipsi sæpius in omnes usuras sunt investiti, & negant, fas esse, a divitibus exigere usuras. Tum vero Autor singula Patrum loca repetit & exponit, ac tandem objectiones dispellit. *Cassiodorius* in *Pf. LXXI, 14*, usuras per *credita pecunie augmentum* interpretatus fuit. Non vacat nobis peragrarè per singula Patrum & Doctorum enuntiata usque ad Seculum XIII. Casus, quos Autor in licitis numerat, atque a crimine usurario existimat remotos esse, coeperunt Seculo XIII damnari, initio ducto a *B. Ivetta* factò, per aliquot Scholasticos ac Canonistas. Hi sunt varix classis. Sunt inter eos, qui usuras univèrse futilia ob argumenta damnant. Sunt, qui eas videntur damnare, more *Aristotelico* locuti, alibi suo pede incedentes, aliis titulis eosdem casus censent esse licitos. Sunt, qui definitos casus a crimine usurario liberant, immo pro licitis reputant, præsertim inde ab anno fere 470, a tempore *Gabrielis Biel*, usque ad annum 1650 & ultra. Tum vero lis exarsit, & in casus definitos, quos Autor existimat esse licitos, graviter incubuit, licet usus publicus, leges civiles, & opiniones, reipublicæ

blicæ amplificandæ inservientes, teneant contrarium. Scilicet Theologia Scholastica in Oriente per *Joannem Damascenum*, in Occidente per *Anselmum*, sub Seculi XI finem sese prodens, subinde aliquid in dogmatibus mutavit, certe subtilitatibus molestis implicavit. Autor addit hoc: *Pluribus eorum id evenit, quod contingere solet iis, qui novas vias ingrediuntur, scilicet in varios labi errores.* Peragravimus loca eorum, ab Autore adducta, atque in eis nec distinctas plenasque notiones, nec peritiam interpretandi Biblia, nec studium, Patribus recte legendis dicatum, deprehendimus. Illustriores sunt scriptores, anno 1479 juniores, quos laudavit, ac serie longa exhibuit Autor, haud neglectis decretis ordinis theologiæ Colonienis & Cleri Gallicani; qui A. 1694 usuras dedit eis, a quibus collatam acceperat summam 270000 librarum Gallicarum in usus Regis. Cuique scriptori Autor addidit brevem biographiam, eis omnino inservituram, qui viros doctos Ecclesiæ Pontificiæ haud admodum habeat compertos. Qui industriam Autoris carpunt, qui perspicaciam & acumen ejus vituperant, qui assiduitatem lectionis multijugæ in eo haud venerantur, ii, quid grati animi officium requirant, nondum videntur didicisse. Dabimus alias etiam compendiorum aliquid ex libris, *Bræderfentio* relictis.

Pag. 889.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE &c.

hoc est,

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum & elegantiorum literarum, quæ Berolini
floret. Annus 1749.

Berolini, 1751, 4.

Alph. 2 plag. 19.

Solis Academicorum scriptis *Tomis* hic absolvitur. In *Physica* Classe *Ellerus*, director, causas fertilitatis telluris generatim investigat. Terrarum genera, ex quibus sæcunda pars superficiæ globi nostri constat, quatuor recenset: 1)

E e e 3

arc-

arenam; 2) terram pinguem flavescenscentem; 3) argillam; 4) terram peregrinam, *adipivam* illi vocatam. Alcalicæ terræ, ut marga, cineres vegetabilium, &c. arte hominum his admiscuntur, ut humidum ex aere attrahant. Singulæ terræ quid, examini chymico subjectæ, monstraverint, recenset, hincque omnium mixturam sapientissimo instituto in superficie telluris reperiri infert, cum una alterave sola nutriendis plantis idonea non esset. *Marggravius* deinde argentum acido salis communis deputare, hoc est, lunam cornuam nullo argenti detrimento reducere, docet. *Gleditschius* de genesi mucorum experimenta notatu digna recenset. *Ludolfus* scalam barometris addere docet, quæ veram aeris pressionem exacte indicet, erroresque, a volumine mercurii, caloris vi mutato, ortos, corrigat. Si æstate mercurii volumen majus est, quam hieme, patet, atmosphæra utroque anni tempore ejusdem ponderis existente, aliam tamen mercurii in barometro altitudinem fore. Igitur in barometris vulgaribus, scalas habentibus, calculo opus est, qui ex data altitudine mercurii observata, & dato volumine mercurii pro calore aeris, quem thermometer indicat, veram altitudinem colligat. Eo calculo superfedere possunt, qui scala *Ludolfi* utuntur. *Marggravius* de oleo & acido formicarum agit. Exprimitur ex formicis succus, omnes olei conditiones habens. Obiter notat *Marggravius*, insectum illud, quod polygona cocciferi radicibus adhæret, *Breyntio* descriptum, pinguedinem continere, quæ in causa sit, cur non bene successerint illorum tentamina, qui eodem ad lanam tingendam uti voluerunt; potest vero hæc pinguedo debita arte adhibita separari. *Gleditschius* memorabile phænomenon describit examinis formicarum, cui simile fatemur vix alibi observatum esse. *Marggravius* lapides varios enumerat, qui, cum carbonibus stratificati & calcinati, eam vim acquirunt, ut, solari lumini per aliquod tempus expositi, in tenebris deinde luceant. Pertinent eo lapis calcarius, & spatha plurima, ut jam quidem Bononienses phosphoros in patria nostra effodiamus. *Beguelinus* ova aperta debito calore fovere docet, ut pulli prodeant; quod artificium in-

signis

signis est momenti ad formationem pullorum distinctius perspicendam. *Meckelius* nodum, seu ganglion, secundi rami quinti paris nervorum cerebri, recenter detectum, describit, ususque nodorum in nervis, examen physiologicum instituit. Est ille, ut augeatur nervorum numerus fibris, seu canaliculis nervosis separatis, quæ a ganglio involucra nova accipiunt. Sed & alii usus esse videntur, quos recenset Autor. *Gleditschius* insignis experimentum palmæ dactyliferæ folio strobiliformi, fœminæ, a floribus masculis imprægnatæ, enarrat. Est arbor illa fœmina 80 annorum in horto Academico, nunquam vero fructus maturos tulit, donec floribus, Lipsiæ ex horto *Bysano* allatis, fœcundaretur. Idem *Gleditschius* novum plantarum systema, situ & nexu staminum nixum, proponit. Est illi plantarum efflorescentia

Thalamostemonis staminibus ovario adnatis *Malpigh. An. Plant. pag. 64 Tab. XXIX f. 174, A, B, C.*

Petalostemonis staminibus corollæ junctis *Malp. pag. 62 Tab. XXIX f. 173, A, B, C.*

Calycostemonis staminibus calyci insertis *ib. pag. 63 Tab. XXX f. 175, A, & 176, A, B, C, 177, A, B.*

Stylestemonis staminibus pistillo adhaerentibus *ib. pag. 62 Tab. 29 f. 177, A, C, D.*

Primæ & secundæ classis plurima exempla reperiuntur, quartæ paucissima. Classes in ordines & sectiones dividit, generaque, sub illis contenta, enumerat.

Mathematica Classis agmen ducit *Eulerus*, agitatam olim inter *Leibnitium* *Bernoullium*que, de negativorum & imaginariorum numerorum logarithmis, controversiam componens. *Bernoullius* negativorum numerorum logarithmos veros, et illis oppositarum quantitatum logarithmis æquales, pronuntiavit, ut sit $1 - 2 = -1 + 2$. *Leibnitius*, $1 - 2$, & similes, imaginarios esse, defendit. Uterque argumentis usus, quæ demonstrationes videntur. *Eulerus* *Leibnitio* accedit, omniaque inde explicat, quod unius numeri infiniti sint logarithmi unius ejusdemque systematis, puta hyperbolici, unus quidem realis, alii omnes imaginarii, unde & quæstio hæc egregie illustratur, & plura, ad loga-

logarithmorum doctrinam spectantia, eruantur. Posthæc *Kenigius*, cur *Cardani* regula in æquationum cubicarum casu irreductibili fallat, in aliis usui sit, inquit. Monstrat, in analysi, qua *Cardani* formulæ eruantur, supponi, quæ in casu irreductibili locum non habent. Deinde aliqua, ad chordas multiploꝝ arcuum spectantia, addit. *Kiesius*, Astronomus regius, observationes aliquot cœlestes enarrat, hisque varia theoretica, præcipue ad parallaxium calculum pertinentia, interserit, quæ non minus Geometram profundam, quam observatorem peritum, ostendunt. *Eulerus* de *Hospitalii* puncto regressus secundæ speciei agit; postea de radicibus imaginariis æquationum nova plurima assert; denique in præcessionem æquinoctiorum, & axis terrestris mutationem, inquit. *Kiesius*, qui planetarum situs irregularitatibus illorum definiendis aptissimus sit, definit, & postea, quem usum habeant occultationes fixarum luna mediante, monstrat. *Cassinus de Thury* vero inquit, sitne ad longitudes determinandas exactitudo major speranda a fixis, luna mediante occultatis, aut distantis lunæ a fixis, quam ab eclipsibus lunæ. Obest alteri illi methodo difficultas, calculos, ad lunam spectantes, perficiendi, quorum ipsorum theoria nondum satis exacta est. Obstant alia plurima, quæ removeri debent, antequam eclipsium observationi substituatur. Posthæc instrumentum describitur, in observatorio Berolinensi reperiendum. Simile est ei, quod *Hadleyus* nuper in *Transactionibus* descripsit, speculis duobus ad stellarum distantias mensurandas aptatum, sed & altitudines eo capi possunt. Fuit vero jam plus quam 30 annos in observatorio Berolinensi. Colophonem classis mathematicæ imponit excerptum ex *d' Alembertii* ad Illustrem *Maurpertuisium* Epistola, de theoremate analytico, falso sibi tributo.

Philosophicam Classem Dissertatio de legum condendarum, vel abolendarum, rationibus auspiciatur. Legitur illa jam extra Commentarios Academiæ, & vernacula quoque nostra; nec plura hic de illa dicemus, cum antiquitatis cognitionem præ se ferat, ac veræ Politicæ plena sit, legique tota debeat. Neque

que rectius de prudentia legislatoria scribere poterat quispiam eo, cuius majestatem reveremur & suspicimus, elogio *Justiniani* Imperatoris dignam, armis nempe decoratam, & legibus armatam. *Formejus* deinde Juris Naturæ de usuris dictata exponit, quas ob usum pecuniæ mutuo datæ in debitorem redundantem æquas pronuntiat, anatocismus etiam quando licitus sit, definit, & quibus limitibus hæc a scœnore & usuris mordentibus distinguantur, exponit, solidam, qua celebris est, Philosophiæ scientiam erudita morum, legumque cognitione illustrans. Post *Meriani* duæ Dissertationes, subtiliorem Metaphysicam spectantes, de propriæ existentiæ conscientia, & de apperceptione ad ideas relata, seu idearum in nobis existentia, leguntur. Celebri illi *Cartesiano* enthymemati plura opponit, debiliusque esse, quam ut Scepticum convincat, ostendit, neque eo sine ab Autore prolatum. In altera Dissertatione monet, *idea* vocem obscurius *repræsentationis* vocabulo explicari, repræsentationes vero, quarum apperceptionem nullam habeamus, in anima existere, negat, quod, quid illæ sint, aut quomodo ideæ claræ ex illis orientur, explicari non possit. Sed omnia hæc profundiora & intricatiora sunt, quam ut excerpere hic quædam valeamus, quæ, ab ipso corpore divulsa, difficilius intelligerentur, apud ipsum vero Autorem, qui de illis non solum perspicue, sed & ornate, disserit, cum voluptate leguntur. Post illum *Kastnerus* nostras pro *Cartesio* contra *Wolffium* disputat, voluptatem omnem ex propriæ perfectionis apperceptione, non alienæ, præcipue nasci, idque exemplis quamplurimis, in quibus genesis voluptatis distincte perspicimus, confirmat, ut hinc liceat idem de aliis casibus sumere, in quibus fatendum est, quæ nostri perfectio nobis sentiatur, non satis explicari posse, sed iisdem in casibus, quæ rerum, quæ nos delectant, perfectio nos feriat, non magis intelligitur.

Ad elegantiores literas spectat *Pelloutierii* ad *Julii Cesaris* locum de B. G. Lib. VI Cap. 21 Commentarius. Est ille locus, qui sequitur: *Qui diutissime impuberes manserunt, maximam inter suos ferunt laudem, hoc ali staturam, ali hoc vires nervos-*

que, confirmari putant. Intra annum vero vicesimum famine
 notitiam habuisse, in turpissimis habent rebus, cujus vel nulla est
 occultatio, quod & promiscue in summis perlucant, & pellicu-
 bus, aut parvis & bene hinc tegumentis, utuntur, magna parte cor-
 poris nuda. Torfit Criticos, quomodo nulla occultatio esse potue-
 rit & vitæ femininarum habitæ; sed voces illæ ad has: qui diuissime
 impuberet manserunt, referuntur; ut crediderint Germani, ju-
 uentem non amplius crescere, postquam pili prorumpunt,
 eosque, quibus hoc serius accidit, vegetiores fortioresque eva-
 dere. Nam & Americani populi fere omnes pilis carent,
 non quod alia hominum species sint, ut *Labontanus* temerè
 sibi persuasit, sed quod illos exellant, atque abradant. Hæc
 igitur animadversio insignis est momenti ad defendendam
 factam de originae hominum historiam, quam eo argumento
 impugnari posse, credidit *Labontanus*. Probat enim contra,
 Americanos, quibus hæc tam arbitraria, imo tam incommoda,
 consuetudine cum Celtis convenit, eandem originem eum
 illis habuisse. Ultima est Dom. de *Francheville* Dissertatio
 de *Prussorum origine*. Tribus Partibus absolvi debet. Prima
 jam exhibetur, & characteres exponit, quibus Prussia in
 antiquis scriptoribus ab aliis regionibus distingui potest.
 Spectat eo præcipue electrum, de quo erudite agitur.
 Quæcunque, ad electrum pertinentia, antiqui habent vera, &
 inter se conspirantia, nulli alii, quam Prussia, convenire,
 ostendit Autor; ipsum Eridanum, cujus ad ripas sororum
 & *Phætonis* lachrymas in electrum versas sinxerunt Poetæ, in
 fluvio, prope Gedanum labente, die *Rodaune*, reperit. Sed hæc
 sufficiant, ut gustum aliquem demus egregiæ collectionis,
 rerum varietate ac præstantia nulli, quæ ab aliis Scientia-
 rum Academiis magno numero iam publicantur, cedentis.
 Neque alia expectari poterant ab Academiis, quam digna
 Protectoris, quem veneratur, gloria, digna Illustrissimi *Mau-
 fertii* præsidio.

PAULI ERNESTI JABLONSKI PAN-
 theon

*theon Aegyptiorum, sive de Diis eorum Commentarius.
Cum Prolegomenis de Religione & Theologia Aegy-
ptiorum, & Indice.*

Pars II & III.

Francofurti ad Viadrum, sumtibus Joan. Christ. Kleyb,

1752, 8 maj.

Alph. 1 plag. 2.

Ea jam eruditorum animis sedet opinio, ut, si quid ex præclara incomparabilis *Jahnski* officina novum prodeat in lucem, novum inde existiment & animis suis pabulum, & decus literis nobilioribus, paratum. Quam opinionem, tantum abest, ut altera hæc Panthei Ægyptiaci pars minuat, ut mirum in modum angeat, multumque faciat ad veræ gloriæ, quam præstantissimis scriptis Celeberrimus Autor dudum acquisivit, egregium incrementum. Quicumque enim hunc de Diis Aegyptiorum Commentarium attento, ut par est, magis, quam curioso, legent oculo, illi omnino acumen doctissimi Viri magnum, & misam quandam vim ingenii, & doctrinam excellentem, agnoscent, nec agnoscent tantum, verum etiam justis laudibus concelebrabunt. Pauca hunc in finem delibabimus, cupientes maxime, ut Lectores nostri ipsi sedeant judices, aut certe meritorum Cel. Autoris nobiscum admiratores se profiteantur. *Liber III & IV Partem secundam cum superiori prima ita nectunt, ut Libro III, VI Capitibus distincto, de Luna, iisque Numinibus, quæ ad Lunam referuntur, agat. Et Capite quidem primo doctam legimus de Iside, magna Aegyptiorum Dea, id est, Luna, commentationem. Docet hoc loco, Isidem, Osiridis & sororem & uxorem & matrem, Ægyptiis Numen omnium fuisse maximum, sanctissimumque, & religiosissime cultum. Nomen quidem Isidis non cum ipsa Aegyptiorum idololatria, aut cum impio Luna cultu, natum, sed Lunam primo sub nomine Luna cultam fuisse ostendit. Procedente vero tempore Lunam sacerdotes adorandam sub nomine Isidis propoluerunt. Appellant vero eam, Ægyptii*

Pag. 2.

- vernaculo sermone *Ish*, quo etiam sub nomine, scilicet *Is*,
Id, primitus ab Archivis, qui consensu omnium originis
 Pag. 7. Ægyptiæ fuerunt, culta fuit. Huic vero nomini *Is* suc-
 cessit in Ægypto aliud symbolicum *Isis*, eandem rem de-
 signans. Cum autem satis constet, veteres in universum exi-
 stivisse, *Lunam* ad generationem, conservationem, & incre-
 menta, corporum terrestrium omnium concurrere; ratio inde
 8. patet, ob quam *Isidem* reliquis Diis anteposuerint Ægyptii.
 10. Quod etiam hac confirmatur ratione, quod incrementa
 Nili, quibus fertilitatem suam omnem debet Ægyptus, ab
 13. illius numine, ceu causa prima, derivarent. Veras autem
 causas mirabilis incrementi Nili, continuas scilicet & plerum-
 que valde vehementes pluvias, in Æthiopia cadentes, sacer-
 dotes Ægyptios minime latuisse, confirmat. Quemadmo-
 dum vero *Osiris*, maritus *Isidis*, in Ægypto non modo cole-
 batur cœlestis, sol videlicet, verum & terrestris, sive Nilus,
 17. ita iidem præter *Isidem* cœlestem, quæ *Luna* est, religiose
 quoque colebant terrestrem, ipsam scilicet Terram, quæ præ-
 20. inde *Isidis* nomine quoque designabatur. Verum enim
 vero *Isis* non terram solum, ejusque ubertatem, quæ a Luna
 in terram derivaretur, significat, sed etiam, & quidem præ-
 cipue, Ægyptum, cui, ceu uxori, *Osiris* terrestris, vel Nilus, se
 jungeret, quamque congressu suo fertilem redderet. Verum
 ne hic quidem substitit Ægyptiorum superstitio. Nam
 21. *Isidis* numen ad universam rerum sublunarium omnium
 naturam transtulerunt. Qui vero *Isidem* confundebant
 cum *Neitba*, & Philosophi recentiores, eam etiam pro na-
 23. tura rerum universa habebant. Hæc de *Isidis* cultu. Fa-
 bularum autem de *Iside* sacrarum explicationem omittit Cel-
 26. Autor. Quæ vero explicationes nominis *Isidis* ex Græco, Hebra-
 eo, & Arabico, sermone petitz sunt, aut quæ ex lingua Ægy-
 ptica derivatz esse falso jactantur, eas plane rejicit, suam-
 que de significatione nominis *Isis* sententiam ita dicit, ut,
 hoc nomine causam abundantiz, terram totam permeantis, &
 commoventis, indicatam, arbitretur,
 34. *Capite II de Sothi. sive Iside oriente in sidere Canicula, agi-
 tur,*

tur, & summa dictorum hæc est. *Sotbis* secundum quosdam videtur & *Isin*, & caniculæ sidus, designare. Sed proprie & vere significat sidus caniculæ, illud vero *Isid* consecrarunt Ægyptii, 1) quia omnia hujusmodi sidera alicui ex Diis majoribus attribuebantur; 2) quia *Isis*, cui sacra erat *Sotbis*, vel canicula, re ipsa videtur fuisse *Neitha*. Et ad hanc sidus caniculæ commodissime referebatur; 3) quia sidus caniculæ etiam ad *Isidem*, proprie sic dictam, id est, Lunam, relationem habet singularem; 4) quia etiam principium periodi *Sotbiacæ* Lunæ peculiari ratione sacrum fuit. Nunc, post adductas adhuc alias rationes probantes, disquirat Cæl. Autor, quid *Sotbis* Ægyptiorum sermone avito proprie significaverit, quid non. Non canem, ut quidam credidere, neque gravidam, quæ *Plutarchi* conjectura est, sed *initium*, aut etiam *initium temperis*; cui interpretationi alia ingeniosa satis additur.

Caput III de Bubastis, Ægyptiorum Numinis, quod Græci Dianam, sive Lucinam, interpretantur, agit. Quemadmodum sol, nomine *Osfiris* apud Ægyptios insignis, ita Luna, sive *Isis*, pro diversa ad tertiam relatione diversa nomina recipiebat. Luna enim, quando nova apparebat, dicebatur *Bubastis*, aut, quod idem est, sacra, *Bubasti* fieri solita, referebantur ad lunam novam. Hujus *Bubasteos*, ut Numinis Ægyptiorum sacrosancti, veterum complures mentionem faciunt. Græci eam interpretantur *Dianam*, quia nempe *Bubastis* & virgo habebatur, & *Luna*, & insuper *Lucina*. Erat autem *Bubastis* aliquod Lunæ symbolum, ideoque certo sensu eadem, quæ *Isis*, etsi hujus perhiberetur filia. Eaque de causa felis ipsi, ceu viva quædam ejus imago, consecrata erat. Ipsa vero eadem erat, quæ Ægyptiorum *Ειληθύια*, sive *Lucina*, pluribus in locis culta, de cujus sacris in Ægypto antiquissimis & cruentis quædam observantur, quæ Ægyptios a crimine abominandi mactandorum hominum moris liberare possint. Præerat autem *Lucina*, sive *Bubastis* Ægyptia, mulieribus parturientibus, & nativitati infantum, & ex sententia sacerdotum Ægyptiorum symbolum erat lunæ novæ, ratione

Pag. 55.

56.

57.

40.

47.

46.

48.

50.

55.

56.

58.

61.

64.

66.

68.

72.

77.

81.

vero nominis significabat *varia multiplicique facie conspicuam.*

84. *Caput IV de Buto, vel Butone, Aegyptiorum Numine antiquissimum, quod Graeci Latonam interpretantur, disserit. Latone huic sacra instituta erant solennia, valdeque celebrata in urbe Buto, inferioris Aegypti. De ipsa hac Dea, Butone, vel Latone, traditiones quaedam e monumentis veterum reddidit, & cum Theologia Graecorum physica de Latona confert, in qua per Latenam Nox, & ut recentiores quidam volunt, Chaos primitivum, designatum fuit. Re ipsa Latona Buttica referebatur ad Ipsi, vel Lunam, eratque hujus aliquod symbolum, idque ex eo colligitur, quod Latona illa perhibita fuerit Buti Horum & Bubastin, & imprimis paludibus Buticis, nutrice. Nam aqua fontana credebatur Luna nutrici, & tum res alias vivificare & roborare. Observandum vero etiam est, quod veteres, Lunam, crediderint, rosis matrem esse, idque videntur etiam in Latona Buttica significare & colere voluisse Aegyptii. Ita Cel. Autor concludit, Latonam Butticam symbolum fuisse Plentimii, & interpretationem nominis Aegyptiaci Butar, vel Buto, lectoribus offert.*
87. *Cap. V de quibusdam Idis cognominibus commentatur. Sunt ea Muth, quod matrem, vel matrem mundi, significat; Atbyri, quod Mundum, Hori domum, designat, & Methuer, virtutis effetrictis plenam. His jungitur aliud cognomen, Bubast, quod vulum, aut factem, vacca significat, cum Bubasti vero non debet confundi.*
93. *Cap. VI de Planetis quaedam breviter subnectit. Aegyptii eos olim solenniter coluerunt, sed is cultus postea in desuetudinem abiit. Quanquam vero Planetarum antiqua nomina Aegyptiaca ut plurimum ignorantur; id tamen scitur, singulos Planetas alicui ex Diis majoribus attributos fuisse. Propterea disquiritur, cuinam ex Diis Aegyptiorum apud ipsos Planeta Veneris attributus fuerit; existimatque Cel. Autor, Mendeti, sive Paul, dedicatum fuisse hunc Planetam. Tria vero apud Aegyptios Planetis indita erant nomina, unum Numinis, cui erant attributi, secundum potestatis, qua imprimis*

mis valere existimarentur, tertium coloris, qui observari in eis poterat. Ab hac coloris diversitate diversa quoque ipsis nomina imposuere.

Liber IV distinctus est IV Capitibus, & de Nilo flumine, Ægyptiorum Deo, & symbolicis Numinibus, ad Nilum relatis, differit.

Pag. 133.

Cap. I de Nilo flumine, ab Ægyptiis inter Deos suos culto, commentatur, & statim ejus cultus causa indicatur. Primum Nilo in Ægypto nomen fuit Jecr, vel Jaro, idque fluvium designat. Fluvius idem postea ab Æthiopibus Siris, ab Ægypto vero incolis Nilus, cognominatus fuit. Siris vero Æthiopum, & Sckichor Hebræorum, idem nomen non sunt, sed ea inter se differunt. Sic & Siris & Ofris unum idemque minime significabant. Nomen ipsum Siris ex vetusta Ægyptiorum lingua explicatur, ita ut illa duce Sari dicenda, & junceus vertendum, sit. Proprium avitumque fluminis Ægyptii nomen est Nilus; neque vero ex Hebræorum lingua in voce Nachal, neque ex alio sermone, sed ex literis Coptiis, origo nominis derivanda est. In his enim sonat Nel ale i, certo & determinato tempore ascendens. Est vero & aliud Nili nomen, a descensu desumptum, videlicet Pherron. Origines Nili ne nunc quidem satis cognitæ & perspectas esse, existimat Cel. Autor. Veras autem incrementi Niliaci causas sacerdotibus Ægyptiis minime obscuras fuisse, ex certis colligit rationibus. Aqua vero Nilotica a dulcedine & salubritate semper non parum commendari consuevit, ejusdemque mirificam fecunditatem celebrarunt veteres, miranturque recentiores. Et his de causis Nilum Ægyptii inter Deos suos numerarunt, eique summos honores detulerunt. Passim igitur per Ægyptum fluvio huic templa fuerant erecta, sacerdotesque consecrati, in illius quoque honorem festa solennia celebrabantur in Ægypto, & quædam imagines fingebantur, verbi causa, pueri sexdecim, totidem incrementi Niliaci cubitos indicantes.

Cap. II. de Aside, Tauro Memphitico sacro, simbolo incrementi Niliaci, exponit, cujus magnam cum apud Ægyptios,

177.

ptios, tum apud alias gentes, celebritatem, per totam vèro Ægyptum sacrosanctum fuisse cultum, affirmat. Neque tamen *Apis* inter Deos Ægyptiorum primores, quales erant Spiritus Mundi, Sol, & Luna, locum habebat, verum aliis Diis, puta Soli & Lunæ, singulari modo sacratus. Non enim ignorabant, bovem hunc suum sacrum e vacca instar vitulorum aliorum quorumcunque in lucem edi, & post vitam aliquot annorum rursus interire. Miraculum vero accedebat. Credebatur enim *Apis* contactu ignis cœlestis, e luna in vaccam aliquam illapsi, concipi, atque adeo certis quibusdam signis ac notis, ipsi propriis, ab aliis fortis communis bobus distingui. Hæ notæ, & omnes ritus, qui spectant ad inaugurationem *Apidis*, deductionem Memphim, & vitam, quam ibi debebat, luculenter describuntur. Multi ad ipsum visendum, & super rebus futuris consulendum, accedebant. Non vero nisi nutibus & signis quibusdam futura prædicebat. His de causis *Apidem* Ægyptii solenni cultu, diebus festis, in ejus honorem institutis, ac præcipue natali, celebrarunt, & sacrificiis quoque placarunt. Vitæ illius certus constitutus erat terminus, quem superare nefas habebatur. Postquam vero hunc terminum vivendo complevisset, profundo sacri sacerdotum fontis clam mergebatur, per quem in locum secretum cadaver bovis demitti poterat. Sunt tamen etiam scriptores, qui de *Apidis* sepultura publica & solenni loquuntur, & locum, in quo corpus ejus sepeliendum reponeretur, sine ambagibus indicant. Videtur hoc pugnare cum tauri illius & cædæ & sepultura clandestina; sed Doctiss. Autor ita hæc inter se conciliat, ut doceat, sacerdotes *Apidem*, qui terminum vitæ suæ statum attigisset, & ad novam ἀρονάδασι Solis atque Lunæ pervenisset, violenta morte clam e medio sustulisse, & clandestina etiam sepultura donasse. Quod si vero ante illud tempus morte naturali, aut casu quopiam, absintus fuisset, manebat eum sepultura solennis & honorifica. De *Apide* vero defuncto luctus instituebatur publicus, novusque solite quærebatur. *Apis* autem non erat symbolum memoriale *Josephi*, Patriarchæ, quod res ipsa docet, &

ratio-

rationes temporum stabiliunt & evincunt. Vitulus quidem aureus, ab Israelitis in deserto cultus, obijci posset; sed is propria non fuit *Apis*. Hic vero Ægyptiorum *Apis* symbolum fuit Nili, sicut boves etiam aliorum fluviorum, *Aptidis*que natalis, eo celebrabantur tempore, quo Nili fluvii incrementa conspicua fiebant. Tandem Cel. Autor, nomen *Apidis*, cujus symbolum *Nilometrium* est in *Tabula Bembina, mensuram*, vel *Decim mensuræ*, Nili significare, arbitratur.

Cap. III. de *Serapis terrestri, vel Nilotico, antiquissimo Ægyptiorum Deo*, refert. *Serapis* hic terrestris, qui a cœlesti discernitur, Memphi templum habebat oppido vetustum, in quo sepeliebatur *Apis*. Cujus templi situs & locus excutitur. *Serapis* hic ad Nilum referebatur, eumque adumbrabat. Ipsi vero singulari modo sacrum, atque in ejus tutela, erat *Nilometrium*, sive *mensura Nili* ascendentis, uti & ulna cubitusque Nili, quorum luculenta datur descriptio, & ex veterum testimoniis explicatio. Nominis vero interpretatio, quam Autor mirabiliter acutus profert, docet atque confirmat, vocem *Serapis* non melius exponi vertique posse, quam *columnam, in qua gradus Nili ascendentis numerantur*. Tandem docetur, quo modo ex uno duo evaserint *Serapides, cœlestis* alter, alter *Niloticus*, qui postremus tamen priorem tempore antecesserit.

Pag. 231.

Cap. IV. de *Mnevide, Tauro sacro Heliopolitano, et Onuphi, Tauro sacro Hermuntbite*, inscriptum est. Hic primo loco de origine cultus, quem Ægyptii bobus vaccisque sacris exhibuerunt, disseritur. Inter Tauros sacros post *Apidem* præcipuos honores adeptus est *Mnevis*, etsi cultus ejus paulatim negligere, & evilescebat. Singulari is ratione sacet erat *Soli*, & peculiaribus notis a bobus gregarie distinguebatur. Cultus ejus valde antiquus fuit, ipsiusque *Apidis* cultu antiquior. Vi nominis *Mnevis* significat Taurum *Orientssem, vel Heliopolitanum*, aut, si magis placet, *Taurum Soli dedicatum & consecratum*.

259.

Inter Tauros Ægyptiorum sacros tertius est *Onuphis*, Hermunthi cultus, cujus nomen ex lingua Ægyptiorum exponitur.

Pag. 3. *Tertia Pars Librum quintum complectitur, qui totam re-
 liquorum Deorum Ægyptiorum turbam sinit. Caput I Anu-
 bidem profert, quem Græci Mercurium, & nonnunquam Sa-
 turnum, interpretari solent. Anubis magnum sanctumque
 fuit Ægyptiorum numen, & inter animalia sacra dedicatus ei
 erat canis, tanquam viva illius imago. In honorem hujus
 Dei canini urbes erant constructæ; templaque dedicata, isque
 per totam Ægyptum colebatur ab omnibus. Et apud Græ-
 cos culti hujus Numinis vestigia deprehenduntur. Causa ve-
 ro, ob quam Deus hic specie canina ab Ægyptiisingeretur,
 videtur fuisse, quod perpetuus *Isidis Osiridisque* comes, cu-
 stos, & pedisequus, crederetur. Græci eum nonnunquam
 interpretantur Saturnum, plerumque vero Mercurium. Si-
 gnificat vero *Anubis*, ex sententia Cel. Autoris, aureum, non
 quasi Ægyptiis Planetam Mercurii, sed Horizontem, sive or-
 tum & occasum solis, symbolice designaverit. Et ex ea ex-
 plicatione, quæ multis fulta est argumentis, ratio suppedita-
 tur facilis & egregia, cur *Anubidem* Ægyptii dixerint aureum,
 eidemque formam canis assignaverint. Mirandum inde et-
 iam non est, Ægyptios idololatrias Horizontem cœlestem di-
 vinis affecisse honoribus.*

39. *Cap. II de Typhone, malo Ægyptiorum Genio, sive Damo-
 ne, ejusque cognominibus, Apopt, Baby, Seth, Smy, exponit. Hoc
 Numen Ægyptiorum fuit perverissimum, sed maleficum. Græ-
 corum de Typhone suo traditiones fabulosæ sunt. Typhon
 vero Ægyptiorum non ut monstrum in eorum fabulis repræ-
 sentabatur, sed ut homo unius ex multis, qui regnum Ægypti
 affectaverit. In fabulis sacerdotum perhibebatur *Rbea* filius,
Osiridisque & Isidis frater, qui in Ægypto ortus fuit, vixit,
 semperque mansit. Græci has fabulas corruerunt, suasque
 assuerunt. Sic enim pura Græcorum, non Ægyptiorum, fa-
 bula est. Deos metu *Typhonis* in Ægyptum fugisse, ibique
 varias animalium figuras induisse. Ut vero ab adulterinis
 genuina discerni possint, fabulæ sacerdotalis Ægyptiæ, de
 gestis & patris, itemque interitu & sepulcro, *Typhonis*
 brevis summa exponitur. Inde apparet, *Typhoni* huic, Genio
 male-*

malefico, quem omnes detestati sunt, adeoque diem ejus natalem infaustum duxerunt, animalia dedicata fuisse impura, invisa, & contempta. Placabant quidem eum, ut maleficia ejus averterent, nonnunquam sacrificiis; quando vero precibus ipsorum eventus non responderet, tunc contumeliis eum affliciebant. Utilissima hoc loco observatio est Cel. Autoris, Ægyptios res *Typhons* cum rebus Judæorum, sibi vehementer invisorum, nonnunquam studio confudisse. Significavit vero *Typhon* primum *Spiritum malum*, *Principio bono* oppositum, & postea, cum *Typhon* ad res sensibiles & materiales transferretur, a quibusdam symbolum habitus fuit hyemis, ab aliis maris. Alii vero non incongrue *Typhons* nomine intelligebant vim ardoris & siccitatis nimis invalescentem. Proprie autem Theologi Ægyptiorum designasse videntur ventum urentem, exsiccantem, & noxium; & ex eo ratio peti potest, quare sedes *Typhoni* in Ægypto inferiori assignata fuerit. *Typhon* etiam, vox Ægyptiaca, significat ventum corruptorem, ab Ægyptiis vero cognominabatur *Apops*, quod proprie *Gigantem* designat, & *Babys*, quod ventum subterraneum vehementem, e cavernis subterraneis erumpentem, significat, itenique *Seth*, & *Smy*, quorum significationes acute indagantur.

Cap. III de *Nephty*, *Typhons* uxore, & *Thuert*, pellice ejusdem, disserit. Hanc *Nephtyn*, *Typhons* uxorem, quidam olim interpretabantur *Venerem*, quod vero cum cautione capiendum est. Re ipsa per *Nephtyn* Ægyptiorum Theologi illam intelligebant terræ Ægypti partem, quam mare rubrum alluit, infelicem & sterilem; quam explicationem confirmat vocis significatio, qua, quod vento expositum est, designatur. *Typhoni* vero etiam in fabulis Ægyptiorum additur pellex, nomine *Thuertis*. Id vero *Austrum* significat. *Aso*, quæ in fabulis sacerdotum regina perhibebatur Æthiopiæ, *Typhons*que adjunctrix, est *Thuertis* ipsa, sive ventus meridionalis; de qua explicatur imago quædam Tabulæ *Bembinæ*.

Cap. IV de *Canobo*, & *Menuthi*, illius uxore, agit. *Canobus* 131.

lus Menelai perhibetur nauclerus, eo loco sepultus, ubi postea urbs cognominis in Ægypto ædificata est. Non autem videtur is unquam in Deorum ordinem ab Ægyptiis receptus esse, neque etiam Scriptores ethnici id affirmant. Tempora quidem *Herculis* & *Serapidis Canobitica* celebrantur a veteribus; sed *Canobi* nullum. Et ne a *Canobi* quidem, *Menelai* gubernatore nautico, urbs ea in Ægypto, ut videtur, nomen accepit. Ægyptii enim nomen illius urbis longe aliter interpretabantur. Quæ vero *Epiphantus* & *Ruffinus* de divinitate *Canobi* referunt, ea hoc loco examinantur, & forma ejus simulacri *Canobici* describitur, ita tamen, ut inde probetur, illud, certe a temporibus *Ptolemæorum*, simulacrum fuisse *Serapidis Canobici*; cui cur forma hydræ afflicta fuerit, inquiritur, & tandem de *Menubi*, quæ uxor perhibetur *Canobi*, agitur.

Pag. 155.

Caput. V de *Thoth Hermete*, seu *Mercurio Ægyptiorum*, exponit. De ejus nomine & patria diversa referuntur. Secundum plurimos fuit rex Ægypti. Ægyptii autem perhibebant, *Thoth* suum fuisse virum divinum, summa sapientiæ laude inclytum, qui ex consensu omnium literas & scientias fere omnes invenisse traditur. Eam ob causam viri quidam egregii censuerunt, *Thoth* non esse nomen viri, sed mere fabulosum, aut mysticum. Et re ipsa erat Numen symbolicum, cui adscribatur, quicquid sacerdotes ac Philosophi invenissent. Proprie Numen illud erat *Phthas*, sive *Vulcanus*, a quo sacerdotes se jactabant impelli atque inspirari. Antiquissimis temporibus, quicquid a Philosophis inveniretur, columnis inscribi solebat. Hæ columnæ referebantur ad *Thoth*, & per hunc suum *Thoth* sacerdotes mystice intelligebant columnas illas, easque religioso profecuti sunt cultu, dum *Vulcanum* suum, sive *Phthan*, quem ex eo cognominarunt *Thoth*, illis præficere. Veteres vero tres, aut saltem duos, Ægyptiorum commemorant *Mercurios*, sive *Thoth*, alterum literarum restitutorem, alterum restitutorem, quod conciliatur, & in ætatem, qua duo *Mercurii* vixerunt, scriptaque *Hermetica*, inquiritur.

Cap.

Cap. VI de *Æsculapio Ægyptiorum* disserit. Antiquitus Pag. 191.
 ille Memphi præcipue cultus est. Græci numen Ægyptio-
 rum antiquissimum, *Esmunum*, interpretantur *Æsculapium*.
Manetho regem quendam Memphiticum, *Theforthum*, ita
 vocat. Et nonnunquam *Æsculapius* cum *Pane*, aut *Vulcano*,
 Ægyptiorum videtur consuevisse confundi. Plerumque ta-
 men *Æsculapit* Ægyptii nomine intelligitur *Serapis*.

Cap. VII, quod ultimum est, de *Besa*, *Paamyle*, *Palmyte*, 200.
 & *Sochari*, Ægyptiorum *Dits*, quæ lectu digniora restabant,
 subiungit.

Besa, Deus Abydi in superiori Ægypto cultus, Numen est
 obscurum, *Paamyles* a nonnullis Deus, ab aliis sacrorum
 in Ægypto minister, fuisse traditur. Re ipsa nomen erat fe-
 sti, quotannis in honorem *Osiridis* celebrati. Vox hæc
 Ægyptiaca subinnuit annuntiationem rei dulcis & lætæ.
Palmytes videtur fuisse cognomen *Osiridis*, vel Solis, ipsi ex
 eo inditum, quod fructus ad maturitatem perduceret. *So-
 charis* cognomen forte erat *Isidis*, significans, eam genera-
 tioni hominum & animantium præsidere.

Hæc sunt, quæ ex ingenti optimarum dæpam apparatu
 Lectoribus apponere voluimus, fercula. Quæ vero saltem
 ultimis attingimus digitis, ea Autor Cel. luculente docteque
 probat, in medium adductis, multoque studio congestis, ex-
 emplis, rationibus, veterumque scriptorum documentis. Su-
 perest adhuc, ut in solidioris doctrinæ, quam in S. Ven. Au-
 tore admirati sumus, laudem dicamus, omnia, quæ ad ple-
 niorem sapientiæ religionis, & theologiæ, Ægyptiorum co-
 gnitionem facere possint, in unum quasi collecta inveniri in
 Prolegomenis. Additæ præterea sunt Cogitationes de origi-
 ne cultus taurorum, complexæ rationes quasdam probabiles,
 ex quibus perspicui queat, quam de causa non Ægyptii mo-
 do, alixque gentes, verum ipsi quoque Israelitæ, cultu vitulo-
 rum infinitum Numen offendere sustinuerint. Cel. Autor
 non solum *Lib. IV Cap. IV §. 1 Panthei*, sed etiam ali-
 quanto post, præsentem Matrona perillustri, ingenue fallus
 erat, veram originem cultus animalium, ac sigillatim bovis,

in Ægypto, sibi huc usque nondum exploratam satis atque perfectam esse. Illa vero singulari verisimilitudinis specie respondit, & quæ paucis coram edisseruerat, illa scripto postea uberiori explicavit, quod integrum, Latino cultu indutum, Cel. Autor hic cum Lectoribus communicavit. Et hæc sunt illæ cogitationes.

Diplomatisher Beweis, daß dem Hause Hohenlohe die Landes-Hoheit schon lange vor dem so genannten großen Lu-
terregno zugestanden, &c.

id est,

DEMONSTRATIO DIPLOMATICA, DO-
cens, Domui Hohenlobicæ jus eminent territorialis ju-
risdictionis una cum copulatis illi juribus, diu ante sa-
mosum imperii Interregnum fuisse in usu quieto. Ad-
juncta est tractatio de hujus Domus origine & progenie
usque ad interregni, vulgo sic dicti, tempora, ex mo-
nummentis tabulariorum authenticis, ac Scriptoribus
fide dignis, collecta, Autore CHRISTIANO ERNESTO
HANSSELMANNO, Consiliario Aulico ac Archi-
vario Principum Comitumque Hohenlobi-
corum.

Noribergæ, apud Adami Jonathanis Felsleckeri hæredes,
1751, fol.

Alph. 7 plag. 15, cum Tab. Gen & Dipl. 5.

Diplomata & chartas hic deprehendis, Lector, 171, maxi-
mam partem ineditas adhuc, necdum publice lectas.
Tractationem Illustris Autor inscripsit Serenissimo Celsissimo-
que Hohenlohico Principi, Domino *Philippo Ernesto*, Senio-
ri Domus Hohenlohicæ, ac infederationum Administratori,
Comiti Waldenburgico, Domino Langenburgensi, nec non
Illustrissimo Comiti, Domino *Carolo Ludovico*, Comiti Ho-
hen-

hohenlohico ac Gleichenfi, Domino Langenburgi ac Cranichfeldæ, Neuensteincnfis progeniei Seniori, ac Infeudationum Adminiftratori. Celebrat, iuftiffimisque laudibus merito cefert, Auter merita Domus Hohenlohicæ. In Præfatione tradit, jam ante *Fridrici II* Imperatoris mortem jura territorialia, quæ noftri appellant *Landes-Heredit*, Comitibus Hohenlohicis fuiſſe tritiſſima, ac uſu conſtanti recepta, & propagata. Docet, vel contendit, præterea, Hohenlohicæ Domui ante factorum in Germania reformationem jam fuiſſe in factorum adminiftrationem ac exercitium omnino jus quoddam proprium. Promittit ipſe editionem Hiſtoriæ diplomaticæ Hohenlohicæ, a ſe conſcriptæ intra viginti illos annos, quibus Archivo Hohenlohicæ Domus interfuit, ſuanque operam addixit. An in aliorum Comitum uſu jura tot & tanta regalia ante *Rudolphi* Hæbſburgici dignitatem imperatoriam vigerint, dicere nondum habemus. Promulſidem Hiſtoriæ Hohenlohicæ ſecundum capita potiora Autor Præfationi inferuit. Faxit modo Numen præpotens, ut Viro Illuſtri integrum ſit per vires & ſuperiorum arbitrium, eandem in lucem mox emittere publicam. Hiſtoria enim imperii noſtri, ſive civilis, ſive eccleſiaſtica, ex particularibus procerum Imperii hiſtoriis eſt coagmentanda, ut debitis nervis artubusque inſtituatur. Pauca adhuc ſunt, e quibus hiſtoria imperii paſſim apparet exſtructa. Ut norit Lector, quid in hoc volumine fuerit expoſitum, tranſcribemus huc conſpectum totius Operis, ab Autore elaboratum affabre, ac Volumini huic præmiſſum. Etunt, qui ad hoſce modulos reſpicient in juris publici ſingularis procerum imperii delineatione, in poſterum magis magisque circumſpicienda & elaboranda. Jura domus Hohenlohicæ, ante famoſum Interregnum jam vigentia, duplicis perhibentur fuiſſe ſpeciei. Alia enim ei propria fuerunt, tanquam proceribus Imperii; alia ei tribuntur, quatenus plena juridiſtione in ſuum territorium ipſa fuit gavifa. Illa adhibita, et in uſum traducta, ſunt vel in negotiis publicis, vel in negotiis privatis ac domeſticis, cum quadam eminentia conjunctis. In negotiis publicis ſe prodidit

jus

jus comparandi ac suffragii ferendi in comitiis, jus eligendi Imperatorem, jus investituram petendi ac recipiendi coram throno Imperatorio, nec non jus fori immediati. In negotiis privatis eminnerunt jus austregarum conventionalium, jus pangendi pacta successioni propria, jus capessendi regiminis intra annos legitimæ ætatis, jus introducendæ successione, a solo primogenito adeundæ, jus constituendi apanagii liberis post genitis, & jus constituendi liberis impuberibus tutores ac curatores. Jura alterius speciei, seu eminentis jurisdictionis territorialis, spectarunt vel ad imperium in personas, vel ad dominium in res, vel ad regimen universi. Ad imperium in personas refer causas non ecclesiasticas, seu seculares, atque ecclesiasticas. Ad illas spectant jus condendarum legum, jus constituendi magistratus majores & minores, jus condendi placita provincialia, jus sigillandi, jus utendi sermone in Actis publicis pro arbitrato, jus Archivi, jus instituendi *Cancellariam*, potestas gladii, potestas jus dicendi in causis civilibus, jus recipiendi ac investiendi vasallos, jus curiarum feudaliū, jus dicendi sententiam eminentem inter nobiles inferiores, vasallos, ministeriales, ac milites, idque in causis non modo feudaliibus & militariibus, sed etiam in civilibus & criminalibus, porro jus sancienti constitutiones politicas, jus numi feriendi, jus constituendi asyli, jus recipiendi Judæos, jus legibus derogandi, jus faciendi gratiam delictis, & tuendi artifices alienorum, eorumque tractum. Ad causas ecclesiasticas refer jurisdictionem in res & personas ecclesiasticas, jus advocatiæ, jus constituendi subadvocatos, jus ecclesiis dandi advocatos primarios, jus patronatus regium, jus a Clericis jusjurandum fidelitatis exigendi, jus confirmandi statuta ecclesiastica, jus senatus ecclesiastici, jus exigendi preces publicas, e suggestu pro Principibus & Patronis fundendas, jus fundandi monasteria, & ex ecclesiis minoribus majores faciendi, jus fundandi collegia illustria & scholas, jus dandi monasteriis privilegia, & jus exigendi angarias, ac consimilia, a monasteriorum prædiis, bonis, ac colonis. Ad dominium in res refer jus venandi, atque fructus quoscunque ex

fil.

silvis percipiendi, jus viarum publicarum, jus conducendi, seu impediendi liberum comineatum, jus vectigalium, jus salinarum, jus fodiendi metalli, jus molendinorum, jus imponeadi tributa & exactiones, jus decimarum, jus exuviarum, jus fisci. Ad regimen universi refer jus exigendi homagium, jus tegendi eos, qui sunt in territorio, jus civitates condendi, jus nundinarum, jus hospitii, qua civitates eum, qui missus erat justitiæ administrandæ causâ, gratis suisque sumtibus excipere debebant, jus belli atque armorum, jus habendi *baneriam*, jus metationum, hospitationum, Illustrationum militarium, delectuum, & sequelæ, jus muniendi, ac munimenta extruendi, jus aperturæ, jus scæderum, jus mittendi legatos. Contendit Illustris Autor, hæc jura domus Hohenlohicæ jam ante annum 1254 viguisse. *J. P. de Ludewig* putat, superioritatem territorialem procerum Germaniæ originem cepisse Carolingidis in Germania extinctis. Ivit in omnia alia *N. H. Gundlingius*, siquidem Seculo demum XI sensim proceribus accesserit hæreditaria successio. *Schwartzius*, Professor olim Altorsinus, in *Prefatione ad Otta Lochneri* mediam inter eos sententiam delegit. *Langguthius* credidit, Duces, Principes, Comitesque, antiquos plenitudinem superioritatis territorialis, qua jam gaudent, ab interregni, quod Perill. *Gebaucus* in *Vita Richardi* destruxit, demum tempore paulatim obtinuisse, postquam deserint Comites Palatini. *Hansselmannus*, avtographis tabularii innixus, unius atque alterius Hohenlohici, altius assurgit, ac in Seculo XI atque XII jam jura illa, quibus illa eminens jurisdictio in territorium insistit Hohenlohicum, cujus terminos priscos definit, deprehendit satis comperta. Fuerunt olim Comitibus Hohenlohicis extra illud territorium, quod postea in limites coit angustiores, regiunculæ, inter Bambergensem, Birutinum, & Palatinatus superioris, territorium sitæ, nec non ad Mœnum inferiorem & Rhenum. *Fridericus II* Imperator eis in Italia donavit Comitatus Romanicæ, Moleficæ, & Blandratæ, cum infinita præe potestate & imperio. Autor Illustris originem Comitum Hohenlohicorum defigit in *Hermanno*, marito *Adelheidæ* altero,

Pag. 4.

- Pag. 6. ze vitrico *Conradi III*, Regis Germaniæ. *Hermannus* illi obtigit pater *Conradus tertius*, filius *Ottonis*, Franconiæ Comitæ, nepos *Conradi Sapientis*. *Hermannus* ineunte Seculo XI tenuit territorium ad *Taberam*, *Jagst*, & *Kocherum*, Franciæ orientalis fluvios. Ipsi in territorium suum libera fuit potestas, prouti ex Diplomate *Gebhardi*, Episcopi Ratisbonensis, ad A. 1037 pag. 364 intelligitur. Urbs *Uffenheim* A. 1128 perstitit adhuc in *Ulrici*, Comitæ Hohenlohici, ditione. At A. 1198 tenuerunt eam Comites *de Trubendingen*, qui eam A. 1280 Burggraviis Noribergicis vendiderunt. Comitæ *Hermannus* Hohenlohico fuerunt prædia in pago *Murrergowe*, seu *Murratgau*, qui Franconiam a Suevis determinavit. Præfectura *Beringsweiler*, & civitas *Steinheim*, ad fluvium *Murræ*, a Comitibus Hohenlohicis ad Duces *Wirttembergicos* transierunt. *Hermannus*, circa A. 1037 defuncti, tres filii, *Gebhardus*, *Sigfridus*, ac *Eberhardus*, patrimonium hæreditarium inter sese dividerunt, quod postea solis *Sigfridi* posteris cessit. *Ohringa*, patrimonii pars potior, adjacente cum tractu A. 1060 *Sigfrido* accrevit, ejusque posterorum in ditione hodieque perstitit. Castrum *Hohenloch* A. 1128, cum *Bernheim* ac *Uffenheim*, fuit in ditione *Ulrici*, Comitæ Hohenlohici intra Franconiam mediam, imo in potestate posterorum ejus A. 1230. Progenies quædam Hohenlohica, de *Wiccardenheim* dicta, jam A. 1154 urbem & regionem *Weikersheim* obtinuit. Possedit eam, illa progenie extincta, *Conradus* Comes *de Hohenlobe* A. 1230. Dominati sunt iidem Comites Hohenlohici in *Langenbergam* & *Jagstbergam* ante famosum Interregnum. *Jagstbergam* *Joannes* Comes *de Hohenlobe*, postremus progeniei *Speckfeldica*, Episcopo *Wirciburgensi* A. 1406 cessit. Non arbitrandum est, ubique per Germaniam Comites subfuisse Ducibus, licet multi juris publici doctores sic senserint. *Hermannum* Comitem certe fuisse ex proceribus Imperii immediatis, Auctor eis comprobatur argumentis, quibus vis est & pondus. Posteris *Hermannus* placuit a castris, inter sese divisis, appellationem ducere *Demisorum de Wiccardenheim*, *Hohenloch*,
Bru-

Brunck, Uffenhelm, Speckfeld, &c. licet sæpius posthæc in Actis publicis vocentur *Comites de Hohenloch*, donec inde ab anno 1450 usi fuerunt perpetuo appellatione *Comitum*. Ad medium usque Seculum XIII nobilitatis primariæ principibus & dynastiis addita sæpius fuit dēnominatio *liber, libera conditionis, &c.* ut dignoscerentur ipsi a ministerialibus, qui nondum *Viri nobiles* ea ætate dicebantur, sed ab hisce feuda fuerant nacti. De utrisque copiose disseruit Autor. Illos autem dynastias jure prorsus libero possedisse, ostendit. *Fridericus II & Conradus IV* Comites Hohenlohicos, fratres *Gobofredum & Conradum*, summi fecerunt, ac vectigalibus portoriisque augustalibus donatunt, nec non Comitatu Romanicæ, Comitatu Blandratæ in terris Mediolanensibus, Comitatu Molisæ in regno Neapolitano, Nesselbachio, aliisque prædiis in Rengau, nec non oppido Rotenburg, ac villa Gebfattel. Jus gladii & banerix, seu *sigilli equestris*, symbola superioritatis territorialis, Comitibus Hohenlohicis indubiis argumentis vindicantur. Sigillum ejusmodi vocatum fuit *majestatis*. Dedit horum non unum ex Hohenlohicis Autor. Placita provincialia Hohenlohica egregie idem comprobat & illustrat, eaque Interregno vetustiora. Mutata sunt ea tandem in judicia aulica, ordinibus provincialibus jus dicentia. Sermo Germanicus circa annos ineuntis Seculi XIV in legibus ac edictis sancientiis frequentari cœpit. Clerici ex dicasteriis politicis exclusi fuerunt per decretum, in Comitibus Moguntinis A. 1441 constitutum. Jus sigillandi fuit primariæ nobilitatis proprium ante *Rudolphi Habsburgici* imperium. Postea nobiles inferioris classis, antequam cingulum militare obtinuissent, quo ad annum ætatis primum & vigesimum potiri poterant, sigillo proprio adhuc abstinerunt. Reges Germaniæ primi ac Imperatores cera alba fuerunt in sigillis suis usi æque ac primi Comites Hohenlohici. *Fridericus I* Imperator cœpit ceram adhibere rubram. Eadem utitur Domus Celsissima Hohenlohica inde ab anno 1558 per privilegium *Ferdinandi III. Hermannum* exercuisse Halis Suevorum jus cudendi numi, Autori visum fuit, ni certum, certe probabilissimum. Paulo post numi ab ejus

Pag. 17.

22.

24.

30.

35.

40.

43.

47.

- Pag. 49. posteris percussi fuerunt Ohringæ. *Halleri* numi jam ineunte Seculo XI Halis Suevorum fuere cusi. Prisci aliud signum præferunt, ac recentiores, quos Halæ feriundos curant, jam imperio sine interventu obnoxie. De pretio eorum variante consulendus est Illustris Autor. Olim libra Halerorum æquavit nostros tres florenos imperiales, & Halerus æquabat nostros tres Penningos. At evulit pretium posthæc magis magisque. Singulare id est omnino, Comitibus jam A. 1253 tritum fuisse jus recipiendi Judæos. Illorum posteri hosce postea expulerunt. Nobilitatis secundariæ viri, per territorium Hohenlohicorum Comitum diffusi, Comitibus subfuerunt Seculis XIV, XV, XVI. *Henricus IV*, Rex Gallie, A. 1583 misit legatum ad *Wolfgangum*, Comitem Hohenlohicum. Omittimus alias illustriores legationes. Jus aufregarium conventionale a Comitibus Hohenlohicis, ante annum 1254 fuisse jam exercitum, non amplius est dubitandum. De *Obmanno*, seu judice compromissario, attulit Autor solidiora eis, quæ vulgo leguntur. Idem deinceps Dynastarum de *Weinsperg*, A. 1515 intermortuorum, ac Comitum de *Dürne*, defunctorum A. 1323, quorum bona ob pactum cum Hohenlohicis successorium his accreverunt, genus illustravit. Comitibus Hohenlohicis tutelam exiisse anno ætatis 14 & 12 ac 18 exacto, demonstrat. Vidua Comitum fuit minorennium liberorum semper tutrix, a nuptiis mariti novi abstinens.
53. *Annitiani Marcellini* locum XVIII, 2, Autor egregie exposuit. De *precaria*, seu *stura*, collecta, seu tributo, potiora attigit.
64. Jurisdictionem in res & personas ecclesiasticas, a Comitibus olim post annum 1122 exercitam, capitulatim edisseruit. *Salamannos* fuisse advocatos Cœnobiorum, per quorum manus tradita bona fuerunt recepta, docet. Et quis singula jura, eorumque illustrationes per exempla, compendiaria ratione exequetur? Historicorum desideriis convenit tractatio Autoris de *Origine Domus Hohenlohicæ*, addita descriptione historica & genealogica majorum ipsius, usque ad annum 1254.
140. *Gebhardus III*, Episcopus Ratisbonensis, fuit omnino *Conradi II*, Germaniæ Regis, ex matre *Adelhelda* frater, teste *Herman-*
- 151.
- 160.
- 162.
- 174.
- 198.
- 209.
- 269.

manno Contracto ad A. 1036 Tom. III Lection. antiqu. Cantii. Adelheidam hanc fuisse Comitum Alfatæ, Gerhardi & Adelberti, sororem, nuptam iterum Hermanno Illustri, Comiti, filio Cunonis Comitis, progenitori Comitum Hohenlohicorum, nunc demum novimus certo. Declaravit ac comprobavit pronuntiata sua Illustris Autor per mantissam Diplomatum & chartarum numeri insignis. Addimus nostrum Plaudite.

DAVIDIS RUHNKENII EPISTOLA CRITICA II, in Callimachum & Apollonium Rhodium, ad Virum Clarissimum, JO AUGUSTUM ERNESTI.

Lugduni Bat. apud Cornel. de Becker, 1751, 8 maj.

Plag. 6.

Ea erat Epistolæ criticæ prioris, a *Ruhnkeno*, V. C. ante hos duos annos editæ, & a nobis tum in his *Novis Actis* laudatæ, elegantia atque præstantia, e Græcarum literarum egregia doctrina, & judicandi subtilitate, ut alterius editio summo desiderio a doctis hominibus expectaretur: eam autem inde Vir Doctissimus autoritatem suæ scientiæ apud intelligentes harum literarum constituerat, ut egregie de securis omnibus ejus laboribus sperare, sive potius confidere, possent. Ecce jam, prolata altera Epistola, spes doctorum expectatioque non solum sustentata est, sed longe multumque superata. Scripta ea est super difficilioribus locis *Callimachi*, & *Apollonii Rhodii*, ad *Jo. Augustum Ernestum*, Virum Celeberrimum. Neque poterat sane judicium de conjecturis & emendationibus in *Callimachum* & *Apollonium* deferri ad elegantiore[m] intelligentiore[m]que arbitrum, qui summa Græcarum literarum eruditione, & interpretandi judicandique subtilitate, instructus esset, ac præsertim cum maxime in edendis *Callimachi* Hymnis ac reliquiis omnibus versaretur. Neque *Ernesto* poterat contingere alius elegantior quasi laboris

Hh hh 3 ris

ris *Callimachi* socius & comes *Rubikentio*, qui, quantum ingenio atque arte valeret; jam superiori Epistola ostendisset. Sed, quid in hac Epistola a Viro doctissimo actum sit, pro instituti nostri ratione, age, videamus.

Eandem secutus est viam, quam in priori tenuisse ostendimus, ut tam depravata, & corrupta, vel scriptorum librorum ope, vel ingenii felicitate, sed hoc tamen maxime, restitueret, atque integritati redderet suam, quam de spuris atque ὑπεβλημαίσις, sagacitate quadam erudita judicaret: quod utrumque Critici munus quam bene, quantaque cum laude, sustinuerit, iam, speciminibus in eam rem asserendis, docebimus. In *Callimacho* emendando usus est duobus Codicibus scriptis. Alter *Isaaci Vossii* quondam fuit, nunc autem in Bibliotheca Leidensi asservatur, cujus collationem ipsi *Petrus Burmannus* junior, V. C. suppeditavit; alter autem est Bibliothecæ Regis Christianissimi, cujus copia ipsi facta est a *Claudio Sallierio*, atque *Jo. Capperonero*, Viris Celebratissimis. Ex his Codicibus etsi non pauca *Callimachi* loca constitui possunt, tamen pauca tantum hic delibavit: cetera editioni *Callimachi*, quæ a Cel. *Ernesto* paratur, reservantur.

Pag. 5.

Antequam autem ad *Callimachum* constituendum aggredietur, coniecturas aliquot, in Epistola priori prolatas, vel retractat, vel confirmat. E quibus unum decerpimus exemplum. In *Hymn. in Apoll. v. 35.* pro vulg. ἄλλος δ' ἔτις τείο πόθ' ἀψεται εἰς σε λιτσα coniecerat εἰς σ' αἰύσει: nunc autem levi mutatione putat rescribendum εἰς σε τίσει, propterea, quod ista emendatione non omnis difficultas tolli videbatur: in quo, gaudemus, nostram sententiam Viro doctissimo non displicuisse. Jam ad emendationes *Callimachi* progredimur.

Hymn. in Jov. v. 38, 39, 40. vulgo legitur:

· · · τὸ μὲν πέλὸν κατ' αὐτὸ
 Καυκίωνων πολίεθρον, ὃ λέπριον πεφάτισα,
 Συμφέρεται Νηρῆϊ · · ·

Sed, cum illud αὐτὸ frigeat in v. 38, legendum coniecit αἰπύ:

αἰπὺ: pro λέπειον autem λέπρειον reponit cum *Wassio* ad *Thucyd.* Recte hoc: sed in illo, etsi elegantiae laudem habet, non assentimur, quod αὐτὸ sic urbium nominibus jungitur:

Hymn. in Jov. 79, 80, legitur:

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, ἐπεὶ Διὸς ἔδεν ἀνάκτων
Θειότερον τῷ καὶ σφί τε γὰρ ἐκείνας λᾶξιν.

Pag. 12.

Sed, cum Διὸς ἀνάκτες sint reges, in *Jovem imperium exercentes*, quod alienum hoc loco est, reponendum ipsi visum est Διὸς ἔδεν ἀνάκτες: quomodo etiam postea intellexit *Turnebo Adversf. XXIX, 29*, hunc versum laudari. Sed ignoscet Vir Clariss. si hac in re ab ipso dissenferimus. Atque illud quidem libenter concedimus, paulo insolentius esse, Διὸς ἀνάκτες poni pro regibus a *Jove datis*, neque etiam nobis simile exemplum succurrit: sed hoc tamen affirmamus, hanc sententiam versui necessariam esse. *Callimachus* enim, cum dixisset, reges proprie a *Jove* in tutelam receptos, ejus rationem reddere voluit haud dubie hanc, quod nihil divinius in his terris ipsis regibus reperiatur, nihilque adeo dignius, quod tutelae *Jovis* commendari singulari possit. Ea ratio latere debet in verbis ἐπεὶ Διὸς ἔδεν ἀνάκτων θεϊότερον: docet id etiam hoc, quod *Callimachus* subjicit, τῷ καὶ σφί τε γὰρ ἐκείνας λᾶξιν. Sententia totius loci videtur hæc esse: *A Jove sunt reges: nihil enim regibus est divinius: eaque de causa Jupiter ipse suam sortem illis tradidit.* Ceterum, Διὸς ἀνάκτες recte sic dici pro regibus, qui sint *Jovis* in tutela, non dubitamus.

Conjectura capitalis est, qua Vir Clariss. *H. in Apoll. v. 51, 52, 53*, constituit. Scribitur vulgo ita:

Ῥαῖά κε βαβόσιον τελέθει πλέων, ἐδὲ κεν αἶγες
Δεύοιντο βρεφείων ἐπιμηλάδες, ἦτιν Ἀπόλλων
Βασκόμενης ἐφθαλμὸν ἐπήγαγεν . . .

Ipsi placet reponere: ἐδὲ κεν αἶγες δεύοιντο βρεφείων ἐπὶ μηκάδες, ita, ut ἐπὶ cum δεύοιντο jungendum sit, tunc utilitissima.

tissima. Idque etiam nobis admodum placet. *Μηκάδες αἰγες*, quasi proprio elogio, dicuntur apud Poetas: idque Vir Cl. exemplis confirmat. Contra opinionem Viri Cl. videtur facere glossa *Hesychii*: Ἐμμηλάδας αἰγας. τὰς μετὰ προβάτων γενομένας. Sed, cum plura ejus generis vocabula e corruptis veterum locis in illud Glossarium irrepsissent, ex hac Glossa nihil efficitur, nisi ut de corruptelæ vetustate constet.

Pag 22.

H. in Apoll. 72, quod in editis libris reperitur, *Σπάρτη τοι Κραίσιε τόδε πρόωτινον ἔδεθλον*, in eo non sane satis placet V. C. vocula *τόδε*, quam, possessione injusta depulsam, jubet locum vacuum facere lectioni huic: *Κραίσι ἐπέλε περ*. Idem verbum *πέλεν* restitui cupit *Hymn. in J. v. 100*, pro *Κραίσι δ' ὄδε λέγοντι νόμοι*, Cod. *Vossiani* autoritate, *Κραίσι δ' ὄδε πέλοντι νόμοι*. In neutro assentiri Viro Clariss. possumus. Primum in illo loco *τόδε* non videtur esse tam inane, ut abjiciendum sit: aut, si non placeat, malimus rescribere *τό γε*: deinde conjectura nimis a literarum vestigiis recedit. In altero autem loco, etsi *πέλοντι* e Cod. *Voss.* ductum est, tamen ei alterum *λέγοντι* præferendum judicamus, tum propterea, quod evitatur repetitio ejusdem vocabuli in duobus versibus, tum quod *λέγοντι*, hoc est, *jubent*, verbum satis convenientius est.

Hic noster dissensus, in tam levi re, parum abest, quin nobis opportunus accidat, quo gratior esse jucundiorque consensus, in graviore, possit. Nam, quæ sequitur, emendatio *H. in D. 13, 14*, nobis tam elegans, & commoda, visa est, ut assensum nobis extorserit. In editis libris sic habet:

Δὸς δὲ μοι ἐξήκοῖα χορήτιδας Ωλεανίνας
Πάσας ἐνέτεας πάσας ἐτι παῖδας ἀμίτρης.

Si vero satis probatum est, non puellas novem annorum, sed viro maturas, zona cingi consuevisse, nulla ratio est, quare *Diana*, novem annorum puellas expetens, sollicitè caveat, omnes fore *ἀμίτρης*. Itaque recte, facilliquè, eoque probabiliori, conjectura, V. C. legit *πάσας οἰέτεας*. *Οἰέτεας* autem

autem pro ἑρμειῖς Dorice poni, multis exemplis Autor doctissimus demonstrat.

H. in D. 26, 27, 28, Callimachi editiones habent:

Pag. 24.

ὦς ἢ παῖς ἀπᾶσα, γυνιάδος ἠθέλι πατρὸς
 Ἄφασθαι, πολλὰς δὲ μάτηι ἐταύσσατο χεῖρας,
 Μέχρις ἴνυ φαύται - - -

In quibus vocabulum πολλὰς cum aliis jam vitis eruditis, tum imprimis Autori doctissimo, dubitationem iniecit. Iis autem, qui πολλὰς pro πολλήν accipere maluerunt, assensum, negat, tribui posse. Quid igitur? Rescribit Ἄφασθαι, ἀπαλὰς δὲ μάτην - - - nobis quidem dissentientibus. Sententia desiderat vocabulum aliquod, quo *sæpe* exprimat. Callimachus enim scribit, voluisse *Dianam* tangere mentum patris; sæpe quidem frustra tetendisse manus, sed tetendisse tamen eo usque, donec attingeret. Ceterum πολλὰς significare h. l. *sæpe* πολλά, nos quidem eo minus negandum esse censemus, quod etiam Latinis Poetis *multus* ita substantivis adjectivis, ut *sæpe* exprimat.

H. D. 67. 69:

Μήτηρ μὲν Κύκλωπας εἶ ἐπὶ παιδὶ καλιςρεῖ
 Ἄργην ἢ Στερόπην, ὃ δὲ δάματος ἐκ μυχάτοιο
 ἔρχεται Ἑρμείης σποδιῆ κεχρημένος αἰθῆ.

In qua ῥήται V. C. negat coherere hæc: *Matrem vocare Argem, aut Steropen: prodiit Mercurium*, ac, satis inepte scenam, ait, e terra transferri in cœlum. Igitur contendit, corrigendum sic:

Ἐρχεται Ἑρξείης σποδιῆ κεχρημένος αἰθῆ.

Ἐρξείης, *coercitor, castigator*, est apud *Herodot.* VI, 98. Ingeniosa conjectura quidem, sed non necessaria: nobis enim primo videtur res in ipso cœlo agi; quod facit, ut dubitatio V. C. concidat: tum, Dea matre vocante Cyclopas in cœlum, sane ipse *Arges*, aut *Steropes*, ad vocatum occurrere non potest: sed *Mercurius*, eam in rem assimilans Cyclopera aliquem, terrendis Dearum puellis adhibetur commode, Vix denique Ἐρξείης, *coercitor*, locum habeat.

H. in Del. 13, 14, in verbis:

- . - . ὁ δ' ἀμφὶ ἐπελὺς ἐλίσσων
Ἰκαρίε πολλὴν ἀπομάσσεια ὕδατος ἀχινῆ;

eleganter conjicit - . - πολλὴν ἀπομ. ν. α. Vocabulum
πολιῆς de aquâ dici, notum est.

Pag. 28. Non minus eleganti conjectura fanat locum *H. in Del.*
41, 42:

Πολλάκις ἐκ Τρειζίνης ἀπὸ Ξάνθου πολίχνης
Ἐρχόμενοι Ἐφύρηνδε, Σαρανικῶ ἐνθόδι κέλπῃ
Ναῦται, ἐπισκέψαντο - . -

Nam haud dubie corruptela infedit. Ita autem emendat:

Πολλάκι σ' ἐκ Τρειζίνης ἀλιζάνηιο πολίχνης

2. τ. λ. ita ut Τροεζην eleganter dicatur ἀλιζάνηος, quod
urbs maritima erat, & cujus solum fluctibus maris alluebatur.
Vocabulum est apud *Swidam*, & *Anthol. VI, 3, pag. 550.*

Ejusdem elegantiae est conjectura in eodem *H. 124, 125:*

- . - . ἶδα καὶ ἄλλας
Λασαμείας ἀπ' ἐμοῖο λεχαιδάς, ἀλλὰ μοι Ἦρη
Δαψιλῆς ἠπέλησεν - . -

Verbum δαψιλῆς in eo positu vix reperiatur. Itaque legit:
δασπλῆς - . - Ἦρη, hoc est, *αιροκ Ζηνο*, cujus vo-
cabuli usum exemplis abunde firmat.

In eodem *H. 204* verbis:

Ἐνεπες ἢ δ' ἀρρητον ἄλης ἀπέκλυσατο λυγρῆς;

hanc medicinam facit, ut vocabulo ἀρρητον, quod sane vix
ferendum, sublituat ἄρα δὴ πῶς, hoc est, *tandem aliquando.*
Versu autem 249 eodem *H.* in verbis κύκναι δὲ θεῶ μέλποντες
αἰοδαί, cum μέλποντες αἰοδαί frigeant, reponit μέλποντες ὀπη-
δαί. Cygnos autem Dei ὀπηδῆς, θεράπωντας, & id genus alia,
dici, docet. Non sane intelligimus, quid contra dici possit.
Nisi quis malit μέλποντες referre ad ἐκυκλώσασθαι.

Satis

Satis videamur jam exemplorum e *Callimæcho* attulisse, unde Viri Clariss. doctrina & ingenium satis probentur. Sed operæ pretium est, duas adhuc emendationes primarias commemorare: quarum altera pertinet ad ejusdem *H. in Del.* 297, 298, ducta e Codice Regio:

- - - ἤλικα χαίτην
 Παρθενικαῖς, παῖδες δὲ θέρεις τὸ πρῶτον ἰσλῶν
 ἄρσενες ἢ θείουσιν ἀπαρχόμενοι φερέσθην,

unde εὐστοχία *H. Stephani* intelligitur, qui ita jam conjecerat: Altera debetur ingenio *V. C.* & pertinet ad *H. in L. S. 93, 94.* In quo libri editi hæc habent, haud dubie prave:

Ἄ μὲν ἐπ' ἀμφοτέρωσι Φίλον περὶ παῖδα λαβῶσθα
 Μᾶτηρ, μὲν γαστρῶν οἶτον ἀηδονίδων
 Ἄγε, βαρὺ κλαίεσσα . . .

Reponit autem *V. C.*:

Ἄ μὲν ἐπ' ἀμφοτέρωσι σιφλὸν περὶ παῖδα λαβῶσθα
 Μᾶτηρ, ἀνογῶν οἶτον ἀηδονίδων
 Ἄγε, βαρὺ κλαίεσσα . . .

In quibus quanquam, σιφλὸν pro Φίλον poni, haud necessarium arbitramur, cum Φίλος Æpe ita dicatur de liberis; tamen alterum ἀνογῶν ita sese nobis probat, ut propemodum veritatis ei laudem ac vim tribuamus.

Vellemus, loci angustiae permitterent, ut etiam eas conjecturas & emendationes delibare possemus, quibus fragmenta *Callimæchi* feliciter videtur restituisse. Sed Lectoribus nostris licet præjudicium facere ex iis, quas in *Hymnos* protulit. Nos autem ad alteram hujus libelli partem potius accedemus, ubi *Apollonio Rhodio*, nondum curis ingenioque doctorum Virorum, prout merebatur, perpolito atque illustrato, redde-
 re sanitatem haud paucis in locis instituit. *Lib. I v. 245* *Apollo-*
nii hæc lectio est: Ἄλλ' ἔφυλα κέλευθα, πόνος δ' ἀπρηκί-
 τος ἔσσι. Schol. πόνον ἀπρηκτον exponit δύσπρακτον, δυσερ-
 γῆ, δυσκατέρθωτον. Verum ne sic quidem Viro Doctiss. sanus
 videtur locus, sed ita legendus: πόνος δ' αὖ ξητὸς ἔσσι, hac
 vi, ut, qui juventutis florem patria decedere viderent, admi-

rationem & indignationem cohibeant suam; quod scilicet, urgente necessitate, & regis jussu iter vitari non possit, & ingens ille labor definitus certusque sit.

I, 972, hæc leguntur:

Ἴπεν πρ κακείω ἐπισαχίεσκεν ἴσλει.

Schol. autem Ἴπεν explicat κωσι: qua interpretatione satis declarari videtur Viro doctissimo, Νῆον ipsum legisse in libro suo: cum præsertim addat, in aliis exemplis inveniri:

Ἄρμεϊ πρ κακείω ὑπεσαχίεσκεν ἴσλει.

Nam ἄρμεϊ est νέον, κωσι, ἀξίως. Unde existimat V. C. *Apollonius* in prima editione scripsisse ἄρμεϊ, sed in altera reposuisse νέον, ne quid *Callimachus* sibi excerptum queri posset, qui *Fragm. XLIV* scripsisset:

Ἄρμεϊ πρ κακείω ἐπέτρεχε λείπες ἴσλες.

I, 1250-1255 ita editur hodie:

Ἄϊψα δ' ἐρυσσάμενες μέγα φάσγανον ᾤξο νέσθαι

Ἔσθ' αὐτῷ συμβλήτο κατὰ σίβον Ἡρακλῆϊ,

Γυμνὸν ἐπαίσσων παλάμη ξίφος.

In quibus νέσθαι mutat in δίσθαι, & ἐπαίσσων in ἐπισσίων, cum primum versum & *Suidas*, quamvis dissimulato Autore, laudans, habeat δίσθαι, alter autem e *IV*, 1055, confirmetur, ubi dicit *Apollonius*:

Σείον δ' ἐγχείας εὐχέας ἐν παλάμησι,

φάσγαντά τ' ἐν κολεῶν.

II, 119, 120, vulgo scribitur:

Ἄϊψα μέλαν τήλαγῶν πέλεκυν μέγαν, ἠδὲ κελαινὸν

Ἄρμης προσχόμενες σκαίῃ δέρες, ἐνθρε μέσσω.

Quæ cum nullam idoneam sententiam habeant, V. C. egregia conjectura refingit:

Ἄϊψα μάλ' ἀμπεπαλῶν πέλεκυν μέγαν, κ. τ. λ.

confirmatque aliis locis.

II, 145, ita est in vulgatis:

φράζεσθ' ὅ, τίμιν ἔστιν ἀταλκίηστιν ἔρεξαι.

Ex iis autem, quæ præcedunt, quæque sequuntur, Vir Do-
ctiss. ponit:

Φράζειτ' ὅ, τίκειν ἦτιν ἀτασθαλίῃσιν ἔρεξαν.

III, 76, vulgata habet:

ὣς Ἰυδα' Κύπριν δὲ ἰεσσασίη λαβε μύθων.

Sed V. C. placet, legendum Κύπριν δ' ἀιεσσασίη λ. μ. Hes-
chius ἀιεσσασίη explicat θάμβες: vel etiam, ne litera qui-
dem mutata, legit,

Κύπριν δ' εἰεσσασίη λ. μ.

Sed capitalis emendatio V. C. in *Lib. IV, 348, 349, 350*, Pag. 67.
non est prætereunda. Vulgo editur:

Ἔησ μιν εἰς πατρὸς χρεῶν δόμεν ἄυτις ἰκάνειν

εἴτε μετ' ἀφνειῷ θεῖς πόλιν ἐρχομενοῖο

εἴτε μεθ' Ἑλλάδα γαῖαν ἀριτῆσσι ἐπεσθαί.

Sed recte & eleganter V. C. pro μετ' ἀφνειῷ, θεῖς corrigit:
μετὰ φθίνῃ, θεῖς κ. τ. λ. Sic enim & II, 190, εἴτε κατὰ
φθίνῃ, θεῖς πέλιν ἐρχομενοῖο dixit Apollonius.

Non minus sese commendat conjectura in *IV, 352*, ubi pro
vulgato:

ὡς φάτ' ἀνάξιστα βαρὺν χόλεν. . . .

legit ὡς φάτ' ἀναξίιστα βαρὺν χόλεν.

Conjecturis in hunc *Argonauticorum* scriptorem addi-
dit etiam in alterum *Argonauticorum* Autorem, *Orpheum*,
quasdam elegantissimas conjecturas: quas ut saltem delibe-
mus, hæc habeant Lectores speciminis loco:

Orpheus Arg. 1336, 1337, vulgari scriptura habet:

καὶ τότε πορθεῖς ἰεσφίζετο κέρειον ἄνδρες

Ἀνώγαμοι Μήδαι δυσαιήταις ὕμενάταις.

Sed Vir Cl. loco *δυσαιήταις* conjicit: *δυσαντήταις*, facili &
apta emendatione. *Δυσάντητα* omnia *insausa* dicuntur.

Argon. 1353-1356:

- - - πακὶν δ' ἄρ' ἐκβέλος ἀγχόθεν αἰὲν

Δήλα ἀπὸ κραναῆς ἦκεν βέλος, ἐκ δ' αἰέφηνε

Μεσσατίων Σποράδων κραναὴν δὲ εἰ πάντες ἐπίτω

Νῆτρι ἐπιλήκυστι περιπίστες ἀνθρώποι,
 pro ἀγγόθει ἀδὲν corrigit ἀγγόθει ἰχθῆς: pro κραιναῆν au-
 tem Ἀνάφην: quæ est emendatio, nostro iudicio, certissima.
 Satis patet ex adjectâ nominis notatione, ἐκ δ' ἀνέφηνε. Inde
 enim dictam esse Ἀνάφην, veteres volunt.

Sed satis speciminum esto, quæ de emendandi artificio
 Viri Cl. testentur. Quomodo enim omnes egregias emen-
 dationes cum horum ipsorum, quos proposuit de industria
 sibi corrigendos, tum etiam aliorum Autorum, quos obi-
 ter sanat, exequi vacet? Inprimis eximie emendandis pluri-
 bus affectis locis de *Hesychio* meritis est pag. 14-22, item
 pag. 64, 65, neque tacenda est egregia opera, quam posuit
 cum summa laude in depellendis corruptelis, quæ *Her-
 mesianactis* fragmentum apud *Athenæum Lib. XIII pag. 597*
 infederant, pag. 73-78.

Restat, ut ejus etiam solertix ac sagacitatis specimina
 commemoremus, qua Vir Cl. spuria, atque supposita, anim-
 advertere solet.

Pag. 37. *Callimachi H. in Cerer. v. 12* occupavit in editis libris:

Ὅου πῆις ἔτ' ἄρ' ἴδης τῆ:όν χρένον, ἔδ' ἐλεέτω.

Hunc spurium recte iudicat Vir Cl., illatum e glossâ, margini
 adscripta ad interpretandum v. 17:

Ἀυσαλέα, ἀποτόστε κ' ἔ Φάγες, ἔδ' ἐλεέτω.

H. in Cer. versum 72, non dubium est, quin recte Vir. Cl.
 eiecit, tanquam peregrinum e civitate, censeat. Nam ma-
 nifestis indiciis se prodidit: non est concinnus. Ne-
 que magis dubitamus de censura & animadversione Viri Cl.
 qua *H. in L. S. 73, 74*, quasi alienos, advenas, expungit.
 In *Apollonio* vero miro acumine vidit eos versus, qui essent
 e priori editione, de qua etiam veteres *Apollonii Rhodii*
 interpretes ad *Lib. I* variis in locis mentionem faciunt, in alte-
 ram temere illati; in quem censum recte referre videtur *I,*
1226, 1227, III, 374.

Ex his utriusque generis speciminibus, speramus, fore, ut, quod
 ipsi de hac Epistola iudicavimus, idem & Lectores nostri iudi-
 cent. Neque enim, his lectis, fieri potest, ut doctrinam
 egre-

egregiam, literarumque Græcarum scientiam, hic demonstratam, non intelligant, planeque videant, etsi forte severiores retinendæ veteris lætionis quasi custodes, interdum paulo plus audaciæ Virum Cl. sibi sumsisse in attentandis locis veterum, reprehensuri sint. Ceterum optamus, ut, quod parat, *Harmenopuli Promtuarum*, Viri Cl. ingenio doctrinaque politum, brevi prodeat. Quo quidem, non dubium est, quin Romani Juris prudentiam magno sit beneficio obstricturus.

JO. LAMII, PUBLICI IN ACADEMIA FLORENTINA Historiæ sacræ & eccles. Professoris, & Bibl. Riccardianæ præfeti, in antiquam Tabulam aheneam, Decurionum nomina & descriptionem continentem, & in privato Ampliss. Dynastæ Senat. Equitis Vincent. MAR. RICCARDII, Patricii Florentini, Museo asservatam, observationes.

Florentiæ, typis regiæ Celsitudinis, 1747, fol.

Plag. 5½, cum duplici Tabula majore, æri incisa, & monumentum illud exhibente.

Tabulam aheneam, Autor arbitratur, decurionum forte Canusinorum nomina descripta continere: quod *Henr. Norisus*, in *Epistola sua consulari*, Canusinorum in agro Tabulam illam esse repertam, testetur. Ætas ejus incidit in annum U. 976, Christi 223, quo *Maximus & Ælianus* Consules fuere; quod, præter *Norisium*, *Ant. Pagii* testimonio *Lamius* confirmat. Ipse vero tabulam, ad primaria nomina descendens, singulatim illustravit, nec raro alias inscriptiones antiquas conjunxit. Dum præ ceteris *L. Marci Maximi II* sit mentio, de *Maria* gente plura nosse cupientes ablegantur ad *Fulv. Ursinum*, *Car. Patinum*, & *Theaurum Morellianum*, Romanorum familias ex Instituto percensentes. Noster tamen etiam non pauca, in utranque partem, de eodem disputat; unde vero, dum vel nihil tanquam exploratum recipit, vel aliorum modo sententias allegat, parum est, quod excerpti possit. Sic & inscriptiones quædam, ad *L. Roscium Ælianum*, ab aliis *Ælianis*, antea Consulibus, sejunctum, pertinentes, ex *Muratorio* repetuntur. Quæ quidem occasione *Muratorius*, *Norisio*, *Dominicoque Manso*, præeuntibus, emendatur. Inquiritur etiam, sed non desinitur, num *L. Roscius Ælianus Patuli* quoque nomen habuerit inter sua, quo potissimum

Page

6.

10.

ex

- ex *Gruteri pag. 15* inscriptio refertur, quam emendatiorem legimus in *Epistola consulari Norisiana*. Majoris sunt momenti, quæ de magistratibus municipiorum & coloniarum narrantur. Ibi princeps duumviratus erat, quamvis aliter aliæ colonie nennunquam appellarent, ut *Ædiles, Dictatores, Consules, Prætores, &* quales *Consules Romæ, tales Duumviri in coloniis*. Erat etiam annuus duumviratus ab *Augusti* ætate, cum, antea temporis incerti fuisse, & quinquemestrem, & semestrem; & annum quoque, *Norifus* edoceat. Duumviri de potioribus decurionibus legebantur, & duobus fascibus alternatim, progressu temporis, utebantur, ut potestatem eorum *potestatem fascium* appellat *Honorius* in *leg. Duumvirum 53 Cod. de Magistr. municipal.* Differebant ab illis duumviris quinquennales, ita dicti, quod judicandi munere interdum quinquennioungebantur; sicut a Quatuorviris juri dicundo Quatuorviri quinquennales diversi fuere. Duoviros autem quinquennales *Chimentellius* atque *Pitiscus* Censoribus quibusdam similes existimaverunt. Nam censura Romæ primo quinquennalis fuit: quæ quidem dignitas erat summa; quare non absurde *Plutarchus* illam omnium honorum apicem appellavit in *Catone majore*. Sic in coloniis & municipiis quinquennialitatis honor summus & præcipuus haberi potuit, ut libentius gereretur, quam simplex duumviratus. Decurionibus accensebantur, quibus centum mille numorum, sive duorum millium & quingentorum scutatorum, facultates erant, vel qui ultra viginti quinque jugera possidebant. Cum in ordinem recipebantur, binos denarios, vel hujusmodi summam, collegis singulis distribuebant, & quoties aliqua statua ædiculave dedicaretur, aliquid eo nomine recipiebant. Ut Romæ Censores senatum senatoresque legebant; ita Duumviri quinquennales decuriones. Hic loci descripta tabula fuisse videtur, in qua, peracto lustro, decurionum nomina relata fuerunt, a duumviris quinquennialibus. Sunt autem illorum CLXIV, unde patet, etsi verum sit, quod *Norifus* aliique docent, initio C tantum constitutos in coloniis esse, tamen alios postea non secus, ac in senatu Romano, allectos. Inter eosdem priimi occurrunt patroni, qui forte causam publicam agebant, & erant tanquam rei publicæ defensores. Pedani erant illi decuriones, qui pedariis Romæ senatoribus haud dissimiles censebantur. Vid. *Gellius III, 15*. Prætextati fuere non modo magistratus, sed etiam collegiorum ac vicorum magistrati. Vid. *Livius XXXIV, 7*. Ordo demum in Tabula nostra, characterem antiquum representante, sequens est: Patroni C. C. V. V. Patroni E. E. Q. Q. R. R. Quinquennialitii, allecti inter Quinquennial. Hviralitii, Ædilitii, Quæstoritii, Pedani, Prætextati.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris Anno MDCCCLII.

CASSII DIONIS COCCEJANI HISTORIÆ
*Romanæ que supersunt; Volumen secundum, quod com-
 plectitur Libros DIONIS LV - LX; passim mutilos & breviores, cum Annotationibus FABRICII, &
 nonnullis aliorum; Libros item DIONIS LXI - LXXX, ex
 compendio JO. XIPHILINI, cum Annota-
 tionibus HERMANNI SAMUELIS REIMA-
 RI, qui & ubique Fragmenta reperta suis locis
 inseruit; varias Lectiones, & Annotationes, adjecit;
 Versionem castigavit, apparatus Annotationum
 & Emendationum, cum Indice Græco
 & Latino, adjunxit.*

Hamburgi, ex officina Christiani Heroldi, 1752, fol. maj.
 Alph. 10 plag. 7, cum duabus Tabulis ære expressis.

Satis jam de præstantia *Dionis Cassii*, a Clarissimo *Rei-
 maro* adornati & perpoliti, constat inter homines do-
 ctos; Lectores autem nostros meminisse adhuc putamus
 eorum, que de *primo Volumine*, atque adeo de univer-
 so opere, satis, pro instituti nostri ratione, copiose diximus
 in his *Novis Actis Erud. Anni 1750 Mense Febr. pag.
 49 seq.* Nihil igitur nunc superest, nisi ut Viro doctissimo,
 Kk kk &

& de literis optime merito, patriæque nostræ, confectum immortalis opus gratulemur; quod ipsum, ut, si ve chartæ typique splendorem, si ve curam doctrinamque, ab Æditore adhibitam, spectes, omne vincit, quicquid hujus generis unquam in Germania prodiit, ita perennem gloriam & Auctori, & toti nationi, spondet.

Eorum, quæ præsens *Volumen secundum*, idque postremum, continet, præcipua titulus ipse nominat, reliquias nempe *Liberorum Dionis* postremorum a *quinto & quinquagesimo* usque ad *sexagesimum*, qui ad nos integri pervenisse dicuntur, manum tamen nihilo minus brevioris subinde lacunasque produunt, & *Xiphilini* Compendium, & Apparatum ad *Dionem*. Notæ *Fabricii* historicæ usque ad finem *Dionis* excurrunt, *Xiphilinum* non attingunt; abunde tamen *Reimarus* defectum hunc compensavit ubere suo doctoque commentario, in quo narratio *Xiphilini* cum aliis vetustis Romanæ Historiæ Auctoribus comparatur, ritus antiqui exponuntur, de erroribus, quibus aut *Dio*, aut *Xiphilinus*, aut alii, sese implicuerant, monetur, loca, in quibus *Xiphilinus* non recte cepisse suum Auctorem videtur, indicantur, chronologicæ rationes rerum gestarum maxime memorabilium extricantur, verbo affertur omne, quod intelligendo Auctori facit. Verba Græca *Dionis* ex iisdem membranis subsidiisque hoc *secundo Volumine* constituuntur & emendantur, quibus in primo fuerunt; *Xiphilinus* autem e Codicis *Constantiani* lectionibus, a *Montfaucon* in *Bibliotheca Constantiana* Catalogo publicatis, & e Codice *Breslaviensi*, quo ipse usus fuit *Reimarus*, aliisque adminiculis, melior factus, novisque accessionibus auctus fuit. Fragmenta enim *Dionis*, quotquot in Excerptis *Legationum Ursinianis*, in Excerptis item *Valesianis*, aut apud *Sutdam*, alibive, reperiri potuerunt, suis quæque locis tam apte inserta sunt, ut eleganter tessellatum tibi videaris opus intueri. Uncis inclusa fuerunt, quæ nova accesserunt ad *Xiphilinum*, quo statim vetera a novis distingui queant. Melior profecto utiliorque est ea institutio, quam Auctorum

We-

Heckeliana editionis, qui non tantum Librorum *Dionis*, quos integrioribus habemus, confectum a *Xiphilino* Compendium non omiserunt, sed etiam Fragmenta seorsum jussit excudi: quo factum, ut multa, cum tædio lectoris, & dispendio chartæ, bis legerentur. Lacunarum quoque reliquæ, quas in ultimis *Dionis* Libris *Niccl. Carminibus Falco* Romæ A. 1724, ex antiquissimis membranis Vaticanis, sed mutilis, & cultello bibliopegi valde truncatis, edidit, hic quoque conspicuntur, sed absque Latinâ interpretatione. Ecquis enim vocum, ne quidem integrarum, e nexu divulsarum, & nullum coherentem sensum fundentium, inutilem farraginem interpretetur? Ne autem columnæ nimis tenues ibi locorum fierent, ubi tales lacunæ occurrunt, & chartæ vacuæ ingentia spatia oculos offenderent, curavit *Celeb. Editor* eas geminari, sic, ut, decursa deorsum una serie, aut columna, rursus ad eandem altitudinem ascenderet oculus, parique modo rursus descenderet, non autem opposita continuo filo persequeretur. In ea vero paginarum parte, quam occupare alias Latina interpretatio solet, collocata est expositio illorum fragmentulorum *Falconiana*. Cum nempe in illis antiquissimis Fragmentis voces omnes continua serie, nullo interposito discrimine, decurrerent, exhibuerat eas *Falco* ea facie, qua se in membranis monstrabant; in notis autem colliquata & coherentia distinxerat, & interdum quoque voces dimidias & mutilatas ex ingenio integraverat. Non satisfacit quidem *Falconis* labor *Reimaro* per omnia; putavit tamen ipse, eum in sua editione totum reddendum esse, ne quid ei ad perfectionem deesse judicaretur. Quoniam hæc ignavis satis perspicue tradi absque exemplo, quod rem præsentem oculis subiciat, nequeunt; juvat, breve aliquod specimen & fragmentulorum, & restitutionis, a *Falcone* tentatæ, & ordinis, in quem typhothetæ hæc ambo in hac editione digesserunt, huc apponere. Decerpemus id e *pag. 1343*, & adscribemus versibus numeros, ad indicandum, quo se ordine versus excipiant:

1	δικαίων πο	8	απολαμειν	δικαίων πο . . .	απολάμενον
2	αλλατανεμ	9	δουηθηυ	άλλα τὰ νεμ . . .	ήδουήθη αυ . .
3	αναλωματα	10	κατωσαυ	ανάλωματα	παῖς ὡς αυ . .
4	κατομενο	11	τεφραυτω	καὶ τὸ μὲν σ . . .	τ' ἐφ' ἐυτοῶ
5	τεδημοσις	12	εαυτοσεπ	τε δημοσιευθῆναι	ἐαυτὸν ἐπ . . .
6	φρατιωτικ	13	καοτικαυ	φρατιωτικ	καὶ ὅτι καὶ ὕ
7	μενονκαο			μενον καὶ σ . .	

Hæc in columna, Græcis desti-
nata, conspiciuntur.

Hæc in columna, Latinis tributa,
exhibentur.

Dabimus nunc aliud specimen, in quo *Falco* multo plus sibi
indulfit, e pag. 1351:

βανων αυταπ	λεκουταμε	προλαμβάναν αυτὰ	λε. καὶ τὰ μὲν . .
θηουαι ται	εις κηστο	πειν ψηφιδῆναι τῶ	μάρις Κησωζίνος
ματιβταιτ	προσασιαν	δὲ δὴ ἐνέματι, ἔ τῶ	προσασίαν . .
αλλατωτ	ανελεξατο	λευαίτε, ἀλλὰ τῶ τῆ	ἀνελεξατο . . .
εχηηατοο	μακρινος	ἀγτανίς ἐχηῆσατο, ο . .	ὑπὸ τῆ Μακρίης σ . .
ησενκαοκν	αυτοσωτο	ησεν καὶ αν . . .	αυτὸς ὡς ὁ . . .
τα των φρατιω	δια της αυτ	τὰ τῶν φρατιωτῶν.	διὰ τῆς ἐαυτῆ

Libris porro, in *minora Capita* divisis, præfixa sunt argu-
menta Latina tantum, *Consulesque*, & quavis pagina in ex-
tremo margine indicati anni U. C.; quod utilissimum est
institutum, cum *Xiphilinus* plerumque res gestas abs-
que temporis indicio tradat. In apparatusum relatam
fuit, quicquid ad *Dionem Xiphilinum*ve in editionibus prio-
ribus ab *Henrico Robertove Stephants*, a *Xylandro*, *Sylbur-*
gio, *Leunclavio*, *Palmerio* in *Exercitationibus*, ex professo,
aut ab aliis obiter, ut *Lamb. Bosto* in *Observ. ad Script. Græcor*,
annotatum & collatum fuit præclaræ opis. Accesserunt ad
hæc opuscula duo, antea haud edita, unum, *Epistola Ce-*
leberrimi Wesselingii ad Reimarum, in qua selecta quædam
Dionis loca, ad *primum Volumen* pertinentia, partim
emendantur, partim illustrantur; alteram, *Jo. Jac. Reis-*
kii uberi res ad *Dionis* Libros superstites animadversiones, in
quibus se pulchrum delectum bonæ frugis invenisse, testatur
Edi-

Editor. Cum hæc duo opuscula missa ipsi tum demum essent, cum *secundum hoc Volumen* sub prelo jam sudaret; ea integra quidem adjunxit aliorum doctorum hominum antiquioribus ad *Dionem* commentariis, ne tamen morem suum desereret, ex iis quæ probaret, in addenda rejecit, in quibus & mantissim dat illarum brevium criticarum observationum, quæ emendationi Græci textus tantum faciunt, illique proxime suppositæ sunt; & alia addit, demit, mutat, olim scripta, prout maturior meditatio & diuturnior usus suavit. Cum porro in *Retraktant*, præter multa *Reimaro* probata, sint plura, quibus assensum ipse præbere se potuisse negat, horum quoque specimem peculiari admonitione exhibuit, quæ totius operis finem facit, additis ubique dissentendi rationibus. Quod ea modestia, humanitate, & digno literatis viris candore, facit, ut ubique studium veritatis, & amorem ejus, quem oppugnat, prodat, exemplo, quod alii, controversias eruditæ exercentes, imitentur.

Insunt quoque Apparatu, quem diximus, præter modo commemorata, *due Epistolæ*, una Eminentiss. Cardinalis *Quirini* ad *Reimarum*, altera Illustr. Marchionis *Maffei* ad P. *Hieronymum Lagomarsinum*, ambæ ad novum *Dionem* a *Falcone* restitutum, aut restitutum, pertinentes. Promiserat nempe, ut inter omnes constat, *Falco* ante plures annos *Libros Dionis*, dudum perditos, a se restituendos, eaque pollicitatione magnam de se spem moverat; donec tandem, edito isto informi & ridiculo stætu A. 1748, constitit, machinam illam inventam fuisse ductitando orbi literato. Epistola *Quirintiana* potissimum in specimine *Dionis Falconiano*, Romæ A. 1724 edito, versatur, & quid in eo post *Fulvium Ursinum Falco* præliterit, disquirat, magnum quidem iudicio *Falconis*, *Quirini* vero perparum. Scripsit hanc Cardinalis Eminent. epistolam A. 1748, & in fine significat, a *Falcone* nuntiatum sibi per literas esse, editionem suam *Librorum Dionis* perditorum eo jam profecisse, ut *Prolegomenorum ad sextum Librum* jam viginti folia excusa sint: *Gia siamo dopo venti fogli di Prolegomene al sesto Libro di Diono*. Quam con-

flent hæc cum veritate, monstravit eventus. Libros singulos *Dionis*, a *Falcone* editi, prolegomena singularia non antecedunt, & præterea tam macri & contracti illi sunt, ut nullus eorum viginti folia impleat, nedum unius Prolegomena. Undecunque constat, Præfulem illum & amicis, & orbi literato, verba dare voluisse. Epistola porro *Quirinti* specimen Codicis antiquissimi Vaticanæ, a *Falcone* tam ambitiose jactati, dat, ære expressum. Sequitur eam Latinam Italica *Maffei*, Veronæ scripta, & edita A. 1748, in qua *primum Volumen Dionis Falconiani*, recens tum editum, sano cum judicio censet, & pro meritis vanitatem istius instituti exagitat, prætextusque omnes excutit, quibus Præful ille intempetivos suos cœptus colorare voluit.

Denique legitur in Apparatu Commentarius de vita & scriptis *Dionis Cassii*, *Reimaro* debitus, & collectio locorum, in quibus sui rerumque suarum mentionem *Dio* facit; item spicilegium Fragmentorum *Dionis*, & locorum, apud veteres extantium, ubi *Dio*, aut dicta ejus, laudantur. In Græco Indice peramplio, & multa cum cura confecto, vocabula, in *H. Stephani Thesauro* ommissa, præfixa cruce designantur. In universum cura doctrinaque Editoris eadem, idemque pitor chartæ typorumque, *Volumen* hoc ornant, quæ priori jam dudum publicos plausus conciliarunt. Superest igitur illud unum, ut, post exhibitum totius Operis conspectum, etiam ex Annotationibus Clariss. *Reimari* historicis ad *Xiphilinum* specimen quædam proferamus. Delectum quidem difficilem facit lectissimarum rerum, ibi profusarum, ingens copia; decerpemus tamen ex illis quædam, quæ aut calus nobis, *Volumen* volventibus, obtulit, aut nos maxime ventustate sua feriebant, & brevi quoque verborum ambitu referri poterunt. *Pagina* ergo 984, *lin. 1*, pulchre vidit doctissimus Editor, in voce *δορυφόρος* latere nomen proprium, ideoque recte majore litera excudi curavit, monstratque in notis, *Doryphori* nomen in servis & libertis frequens apud Romanos fuisse. Olin incongrue ibi loci reddebatur *militi pratoriano*. *Pag. 995* docetur, *γυμνάσια* fuisse gymnasia exercendo corpori, cum adjunctis balneis. *Pag. 998* de tesseris missilibus, quæ

in populum spargebantur, quæritur, cum rotundæ perhibean-
tur fuisse, globine, an disci plani, instar conformatæ fuerint.
Reimarus prius rectius censet, cum a *Dione* σφαγία appel-
lentur. *Pag.* 999 exponitur, quid sit Φωνὴ μέλαινα. Est nem-
pe vox obscura, & velut in faucibus exstincta. *Pag.* 1000
de more populi Romani, concussis tunicis applaudendi, disse-
ritur. *Pag.* 1001 reprehenditur *Dio*, quod Indos, a *Nerone*
statim post peremptam matrem pro salute & integritate impe-
rii institutos, cum quinquennialibus *Neronis* confuderit, cum
illi A. U. 812, hæc proximo post, celebrati fuerint. *Pag.* 1004
elegans proponitur conjectura super dictione ὑπὲρ τῶν τε-
κρῶν τελεῖν: fuisse nempe Britannos a Romanis coactos pro
iis tributa dare, quorum nomina in codicillis censuum, quo-
tannis renovandis, semel descripta fuerint, etiamsi ante exa-
ctionem vita defuncti fuissent. *Pag.* 1015 refutatur error
communis, quo creditur, *Neronis* iussu Romam fuisse accen-
sam. *Neronem* enim, dum illa flagraret, apud Antium fuisse,
nèque cecinisse illum inter ignes, aut saltem Trojæ direption-
nem, ut absentem, neque permissurum fuisse, ut ædes sua se
præsentem deslagraret; atqui ipsum ejus quoque palatium tum
absumtum fuisse. *Pag.* 1012 eleganter emendatur *Dionis* lo-
cus *lin.* 86, monstraturque, αὐτῆς pro εαυτῆς legendum esse,
& ἤφατο, cum sequentibus tertiis personis, non ad *Paulinam*
referendum esse, quod adhuc factum fuit ab interpretibus,
sed ad *Senecam*. Præclara lux hoc modo reddita loco fuit.
Recte quoque restitutus, & a perversa priorum interpreta-
tione vindicatus, fuit alter locus, illi proximus, καίπερ τὴν τε
συνασίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ ἀδελφῶν, πρέμεινος: id
enim voluisse Clariss. Editorem, non πρέμεινος, quod typo-
thetæ dederunt, suadet sequens κεχαρισμένος. Loco postre-
mæ vocis exhibebant superiores editiones προφερόμενος, ad-
verso sensu. Vult enim *Dio* dicere: *Senecam*, quamvis con-
suetudine cum *Nerone*, obtentu adversa valetudinis, jam dudum
abstinuisset, quamvis quoque πᾶσαν αὐτῷ τὴν θείαν ἐπὶ τῇ
τῶν εὐκεδεμεμένων προφάσει κεχαρισμένος, omnes suas facul-
tates *Neroni* eo titulo legasset, ut eas restituenda Roma, ab
igni-

ignibus devastata, impenderet; nihilo minus tamen mori coactum fuisse. Pag. 1027 restituit Vir Clariss. locum *Dionis* tant certa & perspicua emendatione, ut modestia eum non debuisset ab illa in textum recipienda retinere. Verba sic jacent: ὁ Νέρων ἐν τοῖς κιθαρωδοῖς ἡγωνίσασθαι καὶ νικητήρια αἰσῶ μὲν ἐκρόταν, τῆς τῆς κιθαρωδίας διδασκάλου ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ παρὰ τῆς ἀφῆρας, ἐκρότησε. Voces μὲν ἐκρόταν in unam contrahendas, & Μενεκράτης reponendum esse. *Reimarus* acute vidit, recteque sic interpretatus est: *Nero certavit inter citharados, cumque magister (quo usus fuerat) artis citharædica Menecrater triumphum ei in Circo fecisset, currus agitavit. De voce triumphum, qua vox νικητήρια redditur, liceat id unum admonere, eam amplissimi ambitus esse, ideoque recte se habere hanc interpretationem, si eo sensu accipiatur, quo etiam Vir Clariss. acceptam voluisse videtur, ut significet ludos, quos Neronis in ludis muscis victoriam institutos.* Pag. 1039 explicatur, quid sit *χιτών ὀρθοσάδιος*, qui plerumque in scriptis & imaginibus cantoribus & citharædis tribuitur. Est nempe tunica, cingulo ad corpus non adstricta, sed recta deorsum propendens. Pag. 1056 trium Pseudo-Neronum memoria recolitur. Pag. 1094, 2, conjectura *Casauboni* παρὰ αὐτῶν τῶν τῆς pro veteri lectione παρὰ τῶν Τίτου in textum immissa fuit. Alia vero ejusdem conjectura paulo post damnatur eodem jure, quo illa superior probata fuit, id est, optimo. Legitur nempe *Titus* pag. 1097 ludos instituisse, in quibus γερανοὶ τε ἀλλήλεις ἐμαχήσαντο καὶ ἐλέφαντες τέσσαρες. Mira *Casaubono* acciderat pugna gruum; proptereaque, inserta una litera, e gruibus γεράνεις Germanos effecerat. In quo procul dubio ratio eum fugiebat. Pag. 1104 conjecturam proponit Clariss. *Reimarus* perquam speciosam. Ait ibi *Dio*, ad veteres quatuor factiones, albam, ruffam, venetam, & prasina, adhuc duas *Domitianum* addidisse, τὸ χρυσεὺν χρῶμα καὶ τὸ ἀργυρεὺν. Possent quidem Imperator luxuriæ deditus colorem argenteum aureo opponere voluisse videri, ideoque vulgata defendenda esse lectio; cum tamen non liqueat, qui potuerit argentea factio ab alba distingui in coloris simili-

militudine, non possumus conjectura, πορφυρῶν legendum esse pro ἀργυρῶν, calculum nostrum non addere. Sagaciter quoque idem Vir Doctiss. pag. 1105 deprehendit lapsum Xiphilini, qui obiter a se inspectum Dionem, maleque exceptum, male reddida: Ἐν τῇ Μυσίᾳ Λύγισι Σχέβουσι τισὶ πολεμηθεῖσιν πρέτρουσι ἐπέψαν --- Atque Dio scripserat Σχέβουσι εἰ ὑπὲρ τῆς Μυσίας Λυγίσι τισὶ πολεμαθεῖσιν, &c. Liceat præterea vitium indicare, quod nobis quidem adhuc locum hunc occupare videtur. Scilicet credibile est, Dionem non ἀγαπατήτρας, quod hodie exstat, sed ἀγαπήτρας, scripsisse. Eadem pag. proponitur conjectura examine digna de origine vocabuli *Decabalus*, quod, cum sæpius in historia regum Dacicorum occurrat, videtur nomen regibus Dacis omnibus commune fuisse, quale est *Augustus, Caesar*, putatque Vir Doctiss. compositum id esse a *Dacis* & Hebraico *הַגַּב*, *dominus*, ut *dominum Dacarum* significet. Pag. 1106 emendat idem locum *Suide* sic: ἔχ' ὑπέμεινεν ἐτέραν αὐτῷ γενέσθαι κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἀνδριάων τᾶσιν ἢ ἐν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ πεποιημένων. Non permittebat, suas imagines in Capitolio, nisi aureas argenteasve, dedicari. Succurrit hac occasione memoria loci apud *Suidam*, quem *Clariss. Reimarus* pariter in his notis ad *Xiphilinum* tractavit, & optime sanavit. In *Cornutio* ait *Suidas* in vulgatis editonibus: γεγονώς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ πρὸ αὐτῷ ἀναστρεφείς — ; sed legendum esse πρὸς αὐτῷ, demonstrat V. C. Quæ autem reliqua idem ad *Suidæ* illum de *Cornuto* articulum affert, non possumus non mirari, dictuque facile non est, quid effecerit, ut verba *Suidæ* planissima & perspicua sinistre acciperet & confunderet. Cave credas, ait, *Suidam* in *Κερνήτος* *Cornutum Historicum*, *Livii æqualem*, cum hoc, qui a *Nerone* in exilium pulsus est, perinde confudisse. Multa ejusmodi *Suidæ* perperam assignantur, quod librarii ex duobus membris unum sæpe constarunt. De novo incipiendus erat (omisso ἔτος) *Κερνήτος* *Λεπτινῆς*, &c. Vides, hunc satis a priori distingui; primum patria, alter Romanus, alter *Leptites Africanus*: deinde professione & scriptis, alter *Philosophus & Rhetor*, alter *Historicus*;

ricus; deusque tempore, alter Livii aequalis, alter Neronis. Quomocunque versemus *Satire* locum, non possumus ex eo duos *Cornutos*, aliumve sensum, extundere, quam hunc, fuisse duos rerum Romanarum scriptores, *Livium* unum, alterum *Cornutum*, quos aequales ubi dicat *Suidas*, non reperimus. Sed humanum est, properatundos, & multis simul rebus intentos, objecta falsa specie deludi & confundi, discrimisque sic Nemesin venerari. Sed pergamus. *Pag. 114* refutat *Fabretum*, qui, a *Claudio* ad *Commodum* singulares tantummodo praefectos praetorio fuisse, asseverabat. *Pag. 121* emendat locum *Aurelii Victoris*, a *Grotio* frustra tentatum, *XII, 8*, pro *redempto magnis sumptibus* reponens *redempti m. s. a Casperio*. *Pag. 122* observat ritum, in numis Senatuum imagine senis laureati sedentis, & dextra globum, aut sceptrum, gerentis, exprimentis. *Pag. 128* demonstrat, *Dionem Trajani* pontem, *Dampio* instratum, nimis laudibus extulisse, opusque illud, utut magnificentissimum sit atque spectabile, ad iactationes *Dionis* tamen non assurgere. *Pag. 156* observat, apud veteres nemini licuisse, inconsulto Senatu de vita sua disponere, sed eos, qui de medio se tollere decrevisset, ni sepulturae honoribus se fraudare vellent, coactos fuisse de consilio suo ad magistratum referre, graves ejus & probabiles causas exponere, & ante impetratam veniam ab inferendis sibi manibus abstinere. *Pag. 166* explicat e Theologia Aegyptiorum symbolica, quare *Autinus* in navicula stans olim pictus & sculptus fuerit. Id non ideo factum, quia in Nili undis perierit; gratis enim id in vulgum fuisse sparsum, fuco faciendo, sed quod ab *Hadrano* in Deos relatus fuerit, quos Aegyptii non in stabili solo, sed sepe undis, in lembis, aut navigiis, pingebant. *Pag. 177* notat, *Sexti Charonensis* imaginem pro illa *Empirici* in editione *Diogenis Meibomiana* referri ex *Sponso*. Ibidem reprehendit *Eutropium*, perhibentem, *M. Antoninum* Philosophum a *Sexto* ad scientiam Graecarum literarum fuisse institutum. Nam in Graeco sermone discendo magistro ipsum alio fuisse usum. Verum potuit *Eutropius* voce *literarum* non tam linguae rudimenta, quam scien-

ſcientias, quibus Græci maxime cluebant, id eſt, Philoſophiam omnem, deſignaffe. *Pag. 1179 verſu 68 emendationem Heſſelingii Βίνδικα τὸν Μάρκον* in textum recepit. Pro ultima voce olim in vulgatis legebatur Μάρκον. *Pag. 1184 ſ. 48* recte conſpicit, legionis fulmineæ, τῆς κεραυνόφορος, a fulmine, quod pro inſigni in ſcutis gerebat, ſic dictæ, nomen a miraculorum & fabularum nimis ſtudioſis detortum fuiſſe in κεραυνόβελος, *fulminatricis*, quæ nulla unquam fuerit. *Pag. 1194 ſ. 15* elegantem habet obſervationem, quam ipsis eius verbis referemus. Ad verba nempe: τῶ ἐκ Μάρκω καὶ τῆ Φανοςίῃ ἐφηφίσατο ἡ Βελή ἐν τε τῶ Ἀφροδίτῳ τῶ Ῥωμαίῳ εἰκόνας ἀργυρεῖς ἀνάθεθῆναι, hæc notat: *Locis hujus corruptio- nem non animadvertent, neque veram ſententiam aſſecuti erant, interpretes, vertentes Romæ in templo Veneris. Frigide ſane adderetur templo Veneris: τῶ Ῥωμαίῳ, quod Romæ eſt. Poteratne enim Senatui in mentem venire, ut, ſi ſtatuas in templo Veneris ponendas cenſeret, aliquid alterius urbis eligeret? Et, ſi quid addendum erat, num ſic ſatis deſignatum erat? Nonne quamplurima Romæ erant Veneris templa? Equidem non errabo, ſi dixerō, τὸ Ῥωμαίον eſſe templum Romæ Deæ, ut Εἰρηνοῖον templum Pacis, Νουφοῖον templum Nympharum, Διδυμοῖον templum Apollinis Didymæi, & ſexcenta alia. Atqui Romæ in urbe Roma templum cum Veneris templo conjunctum, τῆς Ἀφροδίτης τῆς τε Ῥώμης καὶ, ſeu, quod idem eſt, Ἀφροδίτῳ ἔς Ῥωμαίον, paulo ante primas exſtruxerat Hadrianus, ut ipſe Dio pag. 1153, 10, narrat. Quare in his Marco & Fauſtinæ ſtatuas, & ante hæc unam communem aram poſitam fuiſſe, non dubitandum. Erant enim conjuncta velut συνδάων καὶ συμβώων θεῶν. Prædentius Dionī lucem præbet debetque, canens Lib. I contra Symmach. verſ. 221:*

— Urbis Venerisque pari ſe culmine tollunt
Templa, ſimul geminis adolentur thura Deabus.

ſcripſerat igitur Dio ἐν τε τῶ Ἀφροδίτῳ τῶ τε Ῥωμαίῳ, ubi ineptuli librarii de alia vocis Ῥωμαίῳ ſignificatione, quam ad-

jectiva, non cogitantes, particulam te velut inconvincam & superfluam rescervant, aut trajecerunt, eoque & sensum hujus loci, & rem ipsam, obscurarunt. Nemo enim veterum, praeter Dionem, ne Zonaras quidem, rei meminit, quae ipsa adeo obscurata fugit recentiores, qui, de templis Romae & Veneris agentes, locum hunc Dionis, & cultum Dearum memorabilem, honoremque Marco & Faustinae a sponsis habitum, sicco pede praeterierunt. Pag. 1231 vers. 99 eleganter ἔγκω pro ἔρκω vulgato conjicit Doctiss. Editor, & debuisset in textum recipere. Pag. 1245 §. 32 bene exponit, quid sit τριβόλος in illa dictione πύρα πυργουίδης τριβόλος, monstratque, vocem illam idem notare, atque τριτεγες, τριώροφος, regis triplicatus, triam contignationum; & τριβόλον idem esse atque triplum, ut διβόλον idem sit atque διπλόν, duplum. Pag. 1271 πασι τῷ σιδηρομέτῳ ex emendatione Heschelii restituit in textu, vertitque univere plebi, quae frumentum de publico accipiebat. Vulgo legebatur σιδηρομέτῳ. Pag. 1301, 10, certam Fabricii emendationem refert Clariss. Editor. Citatur ibi versus, quem Caracalle, animas, profligendae insaniae causa, qua laborabat, evocanti, fertur Commodus apparens dixisse:

Βῶνι δίης ἄστον θεῶ δίης αἰτῆσι Σεβήρω.

Fabricius adscripserat margini sui Codicis θεῶ ἢν αἰτῆσι. Cui unum minutum si adhuc addas, nempe σε post ἢν (θεῶ ἢν σ' αἰτῆσι), integrum & sanum habebis versum, cujus sensus est: accede propius ad dandam Severo satisfactionem, quam Dii a te postulant. Reimarvs ita Latine vertit:

Perge ad supplicium, Dii te cum patre Severo
Ad panam exposcunt.

Pag. 1321, 99, obscurum & affectum locum illustrat, & felici certaque conjectura sanat. Vulgo sic legitur: καίτοι μὴ θελήτας δεύτερον δὴ τῷ εἰπένῃ ἐτι ὑπάσειεν δόξαι, ὅτι τῶν ὑπάσεικέτων τιμὰς ἐχρήκει. Post allatam, & modeste expensam, Maffei de hoc loco sententiam, in Epistola supra laudata ad Lagomarsinum propositam, negat, quidquam propius, rei

Et veritas corruptis occurrere, quam pro εἰρήνῃ ἔτε scriptum
 fuisse a Dione τῶ ἐπιείκῃ ἔτε Ideoque verit: quanquam ipse
 anno post, quam ornamenta consularia adeptus fuisset, iterum
 Consul videri noluera. Opinionem hanc argumentis adstruit
 his. Macrinus nempe, ait, homo nocuus, ut invasit imperium
 A. U. C. 970, statim a Senatu allectus est in Patricios, & pro-
 consulare imperium accepit, teste Capitolino Cap. 7, simul ve-
 ro, ut e Dione discimus, honoribus consularibus ornatus est.
 Eo anno tamen nihil ultra videtur assecutus, nec vere Consul
 esse factus. At τῶ ἐπιείκῃ ἔτε anno sequenti 971 Cos. cum
 Advento factus est. Ibi tum ex more & instituto Severi
 COS. II scribi debebat, perinde ut Adventus, quem pariter
 inter Consulares anno superiore relatam esse, inde colligimus,
 quod tum Praefecturam urbanam, quae Consularium dignitas
 erat, accepit, ut refert Dio Cap. 14. Nohit autem Macri-
 nus hoc in se, aut Advento, fieri, nempe quo modestior videre-
 tur, quod tamen nihil impedit, quo minus, recusanti licet,
 Senatus geminati honoris titulum tribueret. Nam numi uti-
 que COS. II scribunt; nec Dio Severi morem desisse ait;
 & sunt aliae ab aliis recusatae appellationes, v. g. patris pa-
 triae, quae nihilo minus in numis reperuntur. Pag. 1339 vers.
 49 in textu e conjectura restituit Ἀεὶσιον, Aetium, pro veteri
 vulgari lectione Ἀεὶπρον, Lupum.

Sed, finem ut faciamus exemplorum, instituti hujus ratio
 monet. Ecquis denique tantam copiam bonarum rerum exhau-
 riat? Transimus ergo ad locos quosdam *Dicnis*, insignibus
 niaculis adhuc obsitos, & in hac ipsa nitidissima editione non-
 dum perpurgatos, confisi, Virum humanissimum, pro verita-
 tis, quem spirat, amore, nostras admonitiones eadem aequi-
 tate laturum esse, qua Cl. *Reiskius* & alii boni omnes ipsum
 recte monentem ferunt. Hominem non novit, & in hac pa-
 laestra exercitatus non fuit, quisquis putat, ab uno viro in tan-
 ta mole rerum, ad quas oculus & animus attendendus est,
 animadverti posse, aut debere, omnia, etiam minuta quaeque;
 qui veniam errori, aut omissioni uni alterive, tam vastum in
 opus, & tot praecelare vereque observatis conspicuum, irrepenti,

negat. Debemus in commune laborare, & ad literarias has quasi epulas symbolam quisque suam, quam valet, aut vult, absque fastu & invidia & obirectatione conferre, & in medio ponere, gustu cuiuslibet explorandam. Legitur itaque pag. 934, 46, πολλῶ δὲ δῆλον, de quo diversa sentiunt Viri docti, ut ex varietatibus lectionibus constare potest. Videtur omnino ἰουφλαῶ δὲ δῆλον legendum esse, vel cæcus videt, Græcis usitato proverbio, de quo vid. Scholiastes *Aristophanis* ad *Plutum* vers. 48. Pag. 959 narrat *Dio*, *Neronem* de nocte insolentem per vias urbis se gessisse, & adortum obvios indignis modis excepisse. Itaque *Montanum*, injuria, uxori suæ ab ipso facta, accensum, dato in *Neronem* impetu multas ei plagas inflixisse, ita ut per plures dies *Nero*, ob lividas in vultu maculas, in conspectum Senatorum non venerit. *Hæc res*, ait *Dio*, per se *Montano* non nocuisset, ὁ γὰρ Νέρων ἐκ συστοχίας ἄλλως ὑβρίσας νομίστας ἐδειμίαν ἐργῆν ἐποίητο. *Nero* enim, fortuito casu se a nescio quo non dedita opera male mulcatum existimans, equo animo tulisset, nisi *Montanus* ipse veniam per literas petiisset, ὡς γὰρ ἀναγνῶς ὁ Νέρων τὰ γράμματα ἔφη, ἐκῆν ἤδη, Νέρωνα ἴπταν. ἐαυτὸν κατεχεύετο. Sic jacent hæc verba, & redduntur Latino sic: Quibus literis lectis, *Nero* ita respondit: Nonne ergo, qui verberavit *Neronem*, se ipsum vita spoliavit? Non urgebimus, ἀγνῶς pro ἄλλως legi debere, non agnitus. Controversiæ obnoxium hoc in medio relinquemus, non ignorantes vim particulae ἄλλως, certiore autem medicinam adhibebimus vocibus ἐκῆν ἤδη. Pulchre animadverterunt Viri docti ὡς γὰρ ἀναγνῶς ἔφη non habere apodosin, quod vitii in ἤδη latentis admonere poterat. Deinde quoque incommodum id est, quid de *Montano* factum, conjecturae lectoris permitti. *Dio* sic non solet. Præterea, si illud dicere voluisset *Dio*, quod Latina interpretatio ipsi tribuit, debuisset ἤδη omittere, & ἴπτας in aoristo esse, ut de re præterita, non ἴπταν in præsentis. Scripsit ergo *Dio* procul dubio ἐκῆν ἤδη, & verba ἐκῆν ἤδη Νέρωνα ἴπταν sunt *Neronis*, cetera *Historici*, *Nero* aliud nihil, quam hoc,

hoc, respondebat: *Ergone sciebat, se Neronem tundere, cum id faceret?* Et Dio rem sic narrat: *Nam, cum, lectis literis, Nero dixisset: Ergone sciebat, se Neronem tundere? Mentem vita se exuebat.* Pag. 1036, 24, πρὸ μέγρι χιμείρας legendum videtur μέγρι ἐσπέρας; pag. 1058, 78, πρὶν δὴ εὖν σιγήσας post longum silentium; & pag. 1060, 9, ἀωξέηαι, suspensè oscillant, fluctuant. Sed præcipue attentionem meretur locus pag. 1074, 78, seu primo pagine. Narrat Dio, Vitellium, a Vespasiani militibus ad supplicium requisitum, in caveam canum sese addidisse. Verum illum ἀναζητήσαντες εἰ τραϊῶται καὶ ἐξευρέητες — συνέλαβον ΥΦΑΝΤΟΥ καὶ αἰμάτος ἀναπεπλησμένον. Satis, quod ad sensum, bene redduntur hæc Latine: *Sed investigatus inventusque a militibus, — sordibus & sanguine perfusus, (quod eum canes laferant,) apprehenditur.* Non latuit, neque poterat, vitium; voci ὑφαίσεω adpersum, sed emendatio adhuc desideratur. Nobis, locum illum legentibus, incidebat alius *Aliani Var. Hist. XIII, 1*, eodem morbo laborans, eademque medicina sanandus. Legitur ibi de Centauris: ἐπὶ τὴν πῶδα ἐσπευθεν κακὰ μνηστῆρες σὺν ὕρσει καὶ ΑΝΤΡΩΙ τὰ ἔδνα τῶν γάμων περικελεύοντες. Ut hic loci apud *Alianum* legendum est καὶ ΑΥΘΡΩΙ, ita quoque apud *Dionem* in loco præsentī ΑΥΘΡΟΥ. Scilicet primus librarius scripserat per errorem ΑΝΤΟΥ, vel ΑΝΤΡΟΥ. Alius doctus possessor super literas ΝΤ literas ΥΘ scribebat, ut emendationem, alius denique, has partem vocis esse credens, inde efficiebat ΥΦΑΝΤΟΥ. Hæc est genealogia hujus vitii. Græcis frequens est dictio αἰμάτος καὶ λύθρου ἀναπεπλησμένον, sanguine & tabo sordidus. *Lucianus* in *Tyranno* pag. edit. *Wetsten.* αἰμάτες καὶ λύθρῳ ἀναπεπλησμένον habet. Pag. 1091, 69, legitur διαίτη ὁμοία νοσῶν, & redditur: quod morbo correptus nihil de quotidiana victus ratione remitteret. Dissimulant Latina vitium, Græca nihilo minus laborant, sic restituenda: ὁμοία ἀνότων, id est, διαίτη ὁμοία τῇ τῶν ἀνότων διαίτη, quod eodem victu uteretur, atque morbis liberi. Pag. 1092, 100, aptius videtur κεραιῆδες, quam κεράτες. Locum pag. 1105,

nos, 52, supra jam constituimus. Sed, missis his, aliisque multis minoris momenti, duo tantum adhuc alios, aliquanto difficiliore, locos sub eandem vocemus, quorum primus exstat pag. 1235, 45. Narrat ibi *Dio*, *Julianum*, raptum, post *Perinacis* eandem, imperio, e castris Romam *vespere venisse*, quod bene tenendum: *πρὸς ἑσπέραν ἔς τε τὴν αἴγερὰν καὶ τὸ βαλευτήριον ἤπειχθη*, ait pag. 1234, 27. Scilicet, *Dionem*, ceterosque Senatores, quamvis tyrannidem eius & patratum facinus detestarentur, non potuisse tamen metu armorum ipsi obviam non procedere. Ergo, ait, *πρὸς ἡλθον, ἔχ' ὅτι δεδλωμένοι, ἀλλὰ καὶ δεδαπνηκότες, καὶ ἀπάμνοι διὰ τῶν στρατιωτῶν ἔς τὸ βαλευτήριον ἐτήλθον*. Versa hæc sunt in hunc modum: *Tamen, quod tutum non videbatur domi remanere — procedimus, non quidem quasi in servitutem redacti, sed ante cenam, & per milites medios perfrumpentes, intravimus in Senatum*. Vel non minus orationem probam *Dionem*que dignam in his nemo non desideret. Quid enim servituti cum cœna commune; quæ manifeste opponuntur, *ἔχ' ὅτι* (id est, & μέν) *δεδλωμένοι, ἀλλὰ καὶ δεδαπνηκότες*. Si recogitamus, ea, quæ *Dio* narrat, sub vesperam contigisse, & Romanos consuevisse sub vesperam, una hora ante cenam, se lavare, non difficile est, in id, quod *Dio* reliquit, & significavit, devenire. Dedit nempe *ἔχ' ὅτι λελθμένοι*. *Procedebamus non tantum loti, sed etiam jam cenati*. Tam sero erat. Conf. *Charito Afrod.* pag. 24, 23, ubi quoque *δέδωλο* pro *λέλωλο* scriptum est vitiose. Alter, & ultimus locorum, quos hic volumus examini eruditorum ulteriori proponere, habetur pag. 1329, 22: *ὁ Φλάκκος τὴν τῶν τροφῶν διάδοσιν, ἣν ὁ Μανίλιος πρότερον ἔχει, τῆς κατ' αὐτὸν συκοφαντίας γέρας εἰλήφει, ἐπέλαπην καὶ αὐτὴν*. Non possumus *Doctiss. Reimari* emendationem *εἰλήφας*, ejusque interpretationem, non laudare. Est autem hæc: *Flaccus, qui distributionem annonæ, quam Manilius ante curabat, eò hunc delatum, muneris loco* (nempe in promissis) *acceperat, eidem muneri a Macrino fuit profectus*. At, sequentium interpretationem suam, viderit, multisne approbare

bare queat. Locus hic est: καὶ μετὰ τῆτο τό τε διαδιδόσθαι
 τινὰ ἐν ταῖς τῶν στρατηγείων πάνυ θείαι, πλὴν τῶν τῆ Φλώ-
 ρα τελυμείων δικαιονέμει εἰ τῆν Ἰταλίαν δικιόντες ἐπαύσαν-
 το, ὑπὲρ τὰ νομιόθῆσα δικάζοντες. At postea morem illum
 distribuendi quadam in ludis illis majoribus, quos Pratores
 curant (exceptis, qui Flora sunt,) Juridici, Italiam admini-
 strantes, aboleverunt, præter statuta a Marco, jus dicentes.
 Postrema obscura nobis accidunt. Docta quidem de Juridicis
 Italix attulit, & probabile facit ex inscriptione quadam apud
 Gruterum pag. MXCIII, 3, ad eos quoque frumenti distribu-
 di curam spectasse, cui favet, quod δικιόντες τῆν Ἰταλίαν,
 provisores Italia, dispensatores ejus, appellantur, negat ta-
 men, recte ex hoc loco Casaubonum, & eum secutos, confe-
 cisse, Juridicos, a Marco institutos, sub Macrino desisse. De-
 sisse quidem illos omnino, sed de tempore, quo id contige-
 rit, non constare. Imposuisse id viris doctis, quod ἐπαύσαν-
 το seorsim sumserint, cum debuissent id cum vocabulo δικά-
 ζοντες copulare, & cum eo construere, eamque dictionem,
 ἐπαύσαντο δικάζοντες, aliud nihil Græce significare, quam Ju-
 ridicos desisse præter Marci præscripta jus dicere, seu desisse
 in jure dicendo normam legum Marci excedere. Quantum
 videmus, non congruunt hæc Latinæ interpretationi. Et
 sunt alix quoque præterea difficultates, hunc locum premen-
 tes. Primum enim, etiam si cum feras dictioni πάνυ θείαι
 patrocinantem, & exponentem majoribus ludis, item maxi-
 mis & sanctissimis ludis, ideo quod αἱ πάνυ γυναικες illu-
 strissima femina, αἱ πάνυ summi viri, Dioni sint, tamen sal-
 tem ταῖς debebat ante πάνυ repeti. Sed videtur librarius
 aut voluisse vocem πανηγύεσσι scribere, deinde, animadverto
 errore, omisisse, relictis tamen ejus vestigiis; aut debuisse
 πάσους scribere in omnibus ludis. Secundo loco ἐπαύσαντο
 est desierunt, ut recte in nota exponitur, aboleverunt autem,
 quod versio suggerit, Græci per ἐπαύσαν efferunt. Tertio
 pendet τε versu u ante διαδιδόσθαι, neque habet secundum
 τε, aut καὶ, sequens, quod abesse tamen n̄ quit. Ulteriores
 itaque ambages evitaturi, locum rursus adscribemus, ut nobis

quidem constituendus videtur, iudicio integro eruditus relicto: καὶ μετὰ τῆτο τῆ τε διαδίδοθαι τινα ἐν τοῖς τῶν γραμματικῶν πάσαις (aut saltem atque πάνι) θῆαι; πλὴν τῶν τῆ φλώα τελευμένων, ἐκωλύθη, εἰ τε (vel καὶ εἰ) δικαιοσύνην (absque ei, quod iteratum fuit ex syllaba vocis præcedentis ultimæ,) Ἰταλίαν δικαιοσύνη ἐπαύσαντα, ἐπεὶ τὰ νομικῶν ἐπὶ τῆ Μάρκου δεκαθῆτες, distributio frumenti in ludis Prætorum omnibus (soli Florantibus exceptis) inhibebatur, & Iudæi provisione Italia decedere iubebantur, præterea quod ultra nunc decem, ipsi a Marco statutam, dona accepissent; & his se corrumpi, fecissent.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI IN A. CORN. CELSUM, & Q. SERENUM SAMONICUM, Epistolæ decem; quarum sex nunc primum, prodeunt.

Patavii, excudebat Josephus Cominus, 1750, 8.

Plag. 21½.

Undetriginta sunt anni, quibus, ab hac nova editione præterlapsis, Celeberrimus Morgagnus tres Epistolæ in Medicorum illum Ciceronem, A. Cornelium Celsum, & unam in Q. Serenum Samonicum, itidem vetustum Medicinæ scriptorem, ediderat, ea occasione, quod Vir Clarissimus, Jo. Baptista Vulpus, utrumque Medicum, illum opera Theod. Janssonii Almeloveeritii, hunc studio Roberti Consimintii, recensum, eruditus in manus tradiderat. Divinationes illæ varias continebant, & conjecturas, veterum Codicum autoritate confirmatas: de quarum præstantia, & de acumine Clariss. Morgagni, gustum dedimus in his Novis Actis Eruditorum Mense Julio Anni 1724 pag. 286 - 291, ad quam recensionem Lectores adeo nostros remittimus. Prodierant tum Epistolæ, una cum ipsis Autoribus, dedicatæ inclito seculi nostri Medico, D. Laurentio Heistero, jam illo tempore Academiæ Julæ, quin universæ Germaniæ, ornamento: atque nunc seorsim apparent, non adjectis Celso & Samonico, sed auctæ sex aliis
Epi.

Epistolis, primum editis, eodem *Heisteri* & illustri nomine splendentes. Igitur, nullis *tribus* prioribus *Epistolis*, de quibus suo tempore dixerimus, pauca nunc dicimus de his novis, primum adjectis, & quæ in illis industria, acumen, editio *Morgagni* Vri præstant illi, compareat, videbimus.

In *Epistola IV* conqueritur *Morgagnus* de eo, quod nonnulli exlitterint, qui & ipsum, & doctissimum *Vulpium* alienæ culpæ reos fecerint, & quæcumque in *Celso* atque *Samonico* edendis *Almeloveentius* & *Constantinus* peccarunt, aut peccasse illis visi sunt, eorum omnium rationem ab ipso, ac *Vulpio*, repetierint; cum tamen *Vulpius* non siluerit in libri fronte, quorum editionem repræsentaret, nec ipse *Morgagnus* unquam fuerit pollicitus, aut in se recepisset, vel *Celsum*, vel *Samonicum*, edere. Eo magis miratur, *Jo. Heur. Schulzium* in *Exercitatione de Offib. conserventib. §. 1* scribere potuisse, *Celsum* cura *Almeloveenti*, *Georg. Wolfz. Wedelii*, *Morgagni*, in lucem publicam datum esse, & ipsi adeo eam dicam scribi, quæ *Lindento*, cujus editionem secutus est *Almeloveentius*, scribitur. Dolet quidem, aduerso rei medicæ fato accidisse, ut, quamvis *Joseph. Scaliger*, *Jo. Walæus*, *Mentelius*, *Jacob. Hofstius*, *Adolphus Forslius*, *Petrus Dacquetur*, contulerint diligentes labores in *Celsum*, tamen nemo unus adhuc exlitterit, a quo ejus editionem, numeris omnibus absolutam, haberemus. *Jo. Antonides Lindenius* enim, atque *Almeloveentius*, in suis ad hunc Scriptorem Præfationibus, se præterea habere, significarunt, quod *Celso* addi posset, sive *Observationum*, sive *variantium lectionum*, sive *Lexici* præsertim, adeo ab omnibus desiderati. *Petrus Pativius* vero, qui pauca edidit capita, saltem spem fecerat, totum *Celsum* à se editum iri, non secus, ac *Jo. Lucus Loxmius* antea, cum *Librum Celsi* primum *Commentariis* ornasset. Nam *Nicolaus Elascardo* annotationes surteptæ; *Joann. Readio* autem, nec non *Thome Bartholino*, præclari labores, non sine magno dolore, incendio absumi sunt. Suseperant deinde eam curam *Jo. Heur. Schulzius*, & *Jo. Jac. Baierus*; sed, utroque e vivis erepro, quis in utilissimi hujus instituti pro-

- eurationem successerit, *Morgagnus*, ignorare se, fatetur: hoc unice confirmat, nunquam se in animo habuisse, aut *Celsum*, aut *Samonicum*, edere. Quæ eum ita sint, & cum desideretur adhuc editio *Celsi*, quæ perfecta dici posset, ferre tamen non potest Clariss. *Morgagnus*, quod *Schulzius* in *Exercit. cit. §. 2 & 4 Lindenti temerarias*, ut loquitur, *mutationes exagitat*, eumque *nimis audacem in Celfo refingendo* vocat, qui *conjecturas temere in textum intulerit, sana & bellissima sæpe veteri scriptura eliminata*. Nam, quamvis negari non possit, *Lindentium* nonnunquam indulgisse aut suis, aut doctorum hominum, conjectaris; iniquum tamen *Morgagnus* putat, eum ideo de summa audacia atque temeritate accusare.
71. Unum, pergit, in *Lindensio* minus probandum esse, quod fortasse ne ipse quidem facturus fuisset, nisi adeo parva, quam omnino voluerit, libri forma coegisset. Scilicet aut nihil in *Celsi* contextu mutandum fuisse, sed, quid, & quomodo, mutandum crediderit, in ora duntaxat libri annotandum; aut saltem, si mutare tamen maluerit, in eadem ora, quid antea legeretur, significandum. Jam de ipso *Celfo* nonnulla disserit, & inquit, num *Aurelius*, vel *Aulus*, ipse fuerit prænomen, *Dantelem* confutans *Clericum*, qui in libri, *Histoire de la Medecine* inscripti, *P. II Lib. IV Sect. 2 Cap. 4* affirmavit, in omnibus manu scriptis Codd. inveniri hunc titulum: *A. Cornelii Celsi*, & unam saltem esse *Aldi Manutii* editionem, quæ mutet *Aurelium* in *Aulum*: cum tamen *Hieronymus Rubeus*, qui suas in *Celfum* annotationes absolverat *A. 1607*, hoc eorum initium fecerit: *Vetus Codex Vaticanus Manuscriptus inscriptionem libri sic habet: Auli Cornelii Celsi Liber sextus, idemque Medicinæ primus. Quod Auli prænomen eo magis in Cornelio Celfo placet, quod Aurelius Romana familia nomen fuit, Aulus autem Cornelia prænomen. Ætatem Celsi ponit ante Claudii Caesaris imperium, idque ex eo probat, quod Plinius Lib. XIV Cap. 2 commemorat Julium Gracinum, qui Celfum transcripsit. Fuit autem Julius Gracinus patet Julii Agricola; in cujus Vita Tacitus refert, eum a C. Casare interfectum. De professione etiam Celsi*
- 72.
- 73 seq.
- 76.
77. adhuc

adhuc dubium est apud aliquos. Disceptatur enim, Medicusne fuerit, nec ne. Sed facile dirimi poterit controversia. Quodsi id volunt, *Celsum* non ita exercuisse medicinam, ut qui mercedis causa solent, sed tamen ut in gravioribus casibus ab amicis & a pauperibus se pateretur adiri, habebunt secum facientes *Rubrum*, *Lindenum*, ipsumque adeo (ut *Morgagnus* animadvertit,) *Celsum*, *Lib. III Cap. 4 pag. 120.* Quod vero tot alia, & tam varii argumenti, ediderit, non inde conficitur, eum Medicinam præ ceteris non adamasse: de qua ille sane adeo accurate scripsit, ut, cum cetera ejus opera ætatem non tulerint, hoc unum de Medicina opus posteritas conservarit. *Scepticum* eum fuisse, *Pauvulus* nobis persuadet in *Præfat. in Comment. in quedam Capita Celsi*, idque credit *Quintilianum* dixisse *Instit. Orat. Lib. X Cap. 1.* Sed id minus accurate. Nam, quamvis *Quintilianus* eo loco illos commemoret, qui literis Latinis eloquenter tractaverant Philosophiam, & ibi addat, *scripsisse non parum multa Cornelium Celsum, Scepticos secutum, non sine cultu ac nitore:* tamen, ubi ea attingit *Lib. XII Cap. 11,* quæ de Rhetorica & de Medicinæ præceptis reliquerat *Celsus*, non indicat, quos secutus sit, Melius igitur censet *Lindenius* in *Præfat. ad Celsum*, cum in libros de Medicina meliora quæque cujusque sectæ, habito delectu, congesse, & egisse Eclecticum, seligentem ea, quæ sibi magis probarentur. Id *Morgagnus* etiam alia ratione confirmat. Nam quid magis decuisset *Scepticum*, quam illam *Empiricorum* dubitationem tueri, *num interiora corporis per dissectionem sint notiora;* quia fieri possit, ut patefacta & detecta mutantur. Hæc enim eorum verba sunt apud *Ciceronem* in libro, qui *Lucullus* inscribitur. *Celsus* autem illam *Scepticorum*, quam repudiavit, opinionem bono in lumine collocavit, eadem fide, qua *Medicos* rationales induxit summis laudibus *Anatomen* exornantes. His expositis, plurimos locos *Celsi*, illustratione, aut emendatione, dignos, corrigit, aut tuetur, nec non, quæ in prioribus *Epistolis* olim scripserat, defendit. A sententia *Petri Pauvuli* in plerisque recedit, ac suas opiniones multo acumine confirmat. Linguam ana-

Pag. 82.

86 - 99.

- Pag. 100. tomicam aliquot vocibus ex *Celfo* auget, in Latinis Lexicis non reperimus. Cujus generis hæ sunt. Quam in mulierum genitalibus Anatomici *vaginam* vocant, eam *Celfus canalem* dicit. In virilibus quam *glandis coronam* dicunt, hæc a *Celfo Lib. VII Cap. 25 circulus glandis* nominata est. *Funiculus umbilicalis*, quem Lexica quædam cum *Tertulliano nervum umbilicalem* appellant, a *Celfo Lib. V Cap. 29 umbilicus* vocatur. Denique observat, *arterias* a *Celfo*, & ab aliis præseis, *venarum* dumtaxat nomine designatas, scriptumque fuisse *nervum* pro *musculo*, & *membranam* pro *nervo*.
- 101 - 103. In *Epistola V* emendat denuo multos locos elegantissimi hujus Medici, & in uno subinde *Capite* plures annotat mutationes. Nec ea unice attingit pensa, quæ medicorum filii utilitatem præstant, sed etiam hæc, quæ cultoribus Latinæ linguæ. Nam suboffendi aliquis posset, si apud *Celsum Lib. III Cap. 21*, aut *Lib. IV Cap. 8*, legit *in initio*, vel *in sequentibus diebus*. Quod utrumque, nisi in *Lindenii* quoque editione esset, operarum excidisse incuria, credi posset. Itaque monet lectorem, in plurimis editionibus scribi *insequentibus diebus*; in omnibus autem, & in Codicibus, quos vidit, *initio*. Similiter aliquoties contendit, ab *Almeloveenii* exemplari recedendum esse. Sic *Lib. I Cap. 5* edidit *Almeloveenius: post cibum aut contento, aut fatigatio, animi*. Aliæ editiones legunt *cogitatio animi*. Sed duo Codices, alter in Foro Livii, alter Veneris apud Clericos Regulares, servat *agitatio animi*. Hæc lectiones & Codicum, & editionum, si ab *Almeloveenio* indicatæ fuissent; nemo erat defuturus, qui Codices sequi maluerit. Eodem modo *Lib. VIII Cap. 7* recedendum est ab *Almeloveenio*, sequenti loco: *Nisi due partes ejus temporis, intra quod quæque ossa confervent, transferint*. *Celeb. Morgagnus* jam in *tertia Epistola ad Vulpium* annotaverat, in duobus Codd. pro *confervent* legi *conservantur*, in editionibus autem ejus omnibus *conferuntur*. Sexto post anno exstitit *Jo. Henr. Schulzius*, qui, in *Exercitatione de Ossibus conserventibus §. 1 & 2* actum agens, atque, ut ait *Morgagnus*, emendationem *Constantini* tacitus describens, *Ludentium* acriter

ter damnaret, quod non retinuerit *conferuntur*, quo in verbo veteres ad universum omnes consentissent. Quicquid igitur sit, quamvis bene se habeat emendatio, non erat tamen, quare *Lindentius* (qui sæpissime, ubi Codd. habebant *conferret*, recte edidit *conferret*.) non laude potius, aut excusatione, quam contumelia, dignus esset, quod ad eundem modum emendaverit. Alius locus est apud *Celsum Lib. VII Cap. 1*, Pag. 119-121. ubi ante *Lindentium* omnes editiones legebant vetustum illud verbum *luxata*. Sed primo, eam vocem, ut accipi quidem solet, res ipsa, de qua ibi agitur, evidenter respuit: agitur enim de sugillatis & contusis. Deinde *Celsus* verba *luxatum* & *luxum* potius *Catonis*, & ejus antiquorum verborum studioso, *Crispo Sallustio*, reliquit, & tanto studio fugit, ut *Lib. VIII Cap. 11* & quatuordecim, quæ sequuntur, cum de luxatis ossibus semper ageret, nunquam hoc verbo, sed aliis, & pluribus potius, ne eo uteretur, usus sit. Nam *de loco*, aut *sedibus suis, moveri, excidere, elabi, loco suo non esse, expelli, procidere, labi, prodire*, ossa, dixit, & pleraque horum verborum repetere etiam sæpe maluit, quam semel, *ossa luxari*, scribere: ut, nisi aliæ essent, hæc una animadversio satis ostenderet, non esse a *Celso* inscriptiones istorum capitum: *de Ossibus luxatis, de Maxilla luxata*, & ceteras hujusmodi. Recte igitur fecit *Lindentius*, quod sustulit verbum *luxata*: fortasse etiam hoc recte, quod pro illo rescripsit *vexata*; non modo quia levissima mutatione, sed & quia *Constantino*, & ejus Codice, non dissentiente, id fecit. Tamen asserere debuisset *Almeloveenius*, quid antea scriptum fuisset, & causam insuper, quod non dubitaverit, *vexata* pro contusis, vel ipso *Celso* autore, posse accipi. In reliquis emendationibus, judi-

122-140.

In *Epistola VI* integra multos asserit locos ex *Almeloveenii* scriptura, qui non facile ab ullo probari possunt. Ostendit enim, nonnulla superflua ab eo, *Lindentium* sequente, ad-

jecta,

jecta, alia verba non feliciter mutata, alia præter rationem idoneam emendata, & alia digna, fuisse, in quibus lectio melior aut indicata esset, aut etiam proposita. Neque tamen audeat hanc culpam conferre in *Lindenum*, quasi Marte, ut dicitur, suo tot mutaverit, multo minus, quod mutando plura vitaverit, quam emendaverit. Nam collatio cum libris, seu typo, seu calamo, descriptis, cum docuit bene multa, quæ a *Lindeno* primum inuenta credi possent in quibusdam antea editionibus, aut Codicibus, fuisse: plurima autem ne intelligi quidem potuisse, nisi emendationibus, quas ratio & facilitas ipsa commendat, ab eo excogitatis, restituta essent. Laudat potius *Almeloveentii* editionem, & probat consilium *Clariss. Vulpii* & exterorum, qui, cum formis describendum curarunt *Celsum*, secundum hanc editionem identidem emiserunt.

Pag. 170.

Epistola VII exhibet proprias *Morgagni* conjecturas ac divinationes in *Celsum*, quas Vir longe doctissimus potius conatus divinandi, quam ipsas divinationes, quæ nimirum est summa modestiæ, nominat: quæ vero ita omnes ac singulæ comparatæ sunt, ut in adornanda nova editione *Celsi* earum imprimis ratio haberi debeat. Dignæ omnino sunt, quæ diligentissime perpendantur. Sunt enim nonnulli loci apud *Celsum*, de quibus Codices nihil aliud ostendunt, quam istos vitiatos esse, at medicinam, quæ sanari possint, non afferunt. *Morgagnus* igitur, Vir tantæ perspicientiæ & acuminis, magnam meretur laudem, quod ejusmodi suspiciones proferre voluit, quarum aliæ non abhorrent a similitudine veri, aliæ autem certitudine ipsa sua se commendant.

171 seq.

Lib. II Cap. 7 hæc leguntur: *Tum in superioribus partibus fit abscessus: ac, si inter ipsa initia sanguis e naribus: r. n. fuit, circa aures erumpit.* Eum locum in mendæ esse, Vir *Cel.* inde colligit, quia omnia, quæ hæc verba præcedunt, & quæ subsequuntur, ex *Hippocratis Prænotion. Coac. N. 6*, ipso adeo rerum conservato ordine, desumpta sunt. Eo tamen in loco, ut & alio quodam *Coacarum Prænotionum*, verba quidem sunt de sanguine, e naribus, sed post parotidis eru-

eruptionem, fluente. Querendum est igitur, unde sumserit *Celsus*, & cur hoc loco interjecerit. Quæ dum fiunt, intellexit *Morgagnus*, ipsam scripturam officere huic perquisitioni. Verba enim, *sanguis e naribus*, neque in Codice ullo MSto, neque in editionibus, quas servavit, deprehendit; & vix *Constantinus & Balduinus Rousseus* in libri ora scribunt *initta*, aut *viscera*, cum in contextu omnes scribant *ipsa ulcera*; alii autem *non fuit*, alii *non fuit*. Itaque in mentem venit *Morgagno*, ita legere: *Tum in superioribus partibus fit abscessus: at, si inter ipsa viscera non sit, circa aures erumpit*, abscessus videlicet. *Lib. VIII Cap 7* præscribitur a *Celso* his, quorum maxilla est fracta, non modo humidus diu cibus, sed insuper additur, etiam, cum tempus præcessit, in lagano similibusque aliis perseverandum esse, neque quidquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Suspiciatur *Morgagnus*, aut *Celsum* tria ista verba, neque quidquam edendum, non scripsisse, aut, si scripsit, aliud quoddam interjecisse, quod a librariis præteritum sit, ut puta *durtus*, aut aliud ejuscemodi, nempe ad hunc modum, *neque quidquam durtius edendum*. Nam laganium, ut tenue esset, quantum ex *Acroche in Horatium Lib I Sat. 6* intelligitur, comedebatur, quod & ipse *Acron* discrete ait, non potabatur. Quomodo enim *Celsus*, qui modo diceret, in lagano perseverandum esse, mox negaret, quidpiam edendum? Sequuntur jam *Varia* quædam *Lectiones* ex Codice Foroliviensi, in membranis scripto, quem *Morgagnus* contulit cum editione *Celsi* apud *Philippum Pinzi*, Venetiis, A. 1497. Hanc editionem, *Morgagnus* ait, eo gratiorem sibi in dies fieri, quo magis conveniat in plerisque cum editione prima Florentina, apud *Nicolaum A. 1478* vulgata. Codex autem nonnunquam plane aperteque exhibet veram scripturam. Id quod uno exemplo comprobabimus. *Lib. VII cap. 26*, ubi *Celsus* docet, quomodo via ferro facienda sit, per quam calculus e vesica eximatur, hæc legebantur: *Juxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem vesica debet, cornibus ad coxam spectantibus paululum: deinde ea parte, qua strictior ima plaga est, etiamnum sub cute, altera transversa plaga facienda est, qua cervix aper-*

Pag. 181.

185.

189.

ratur. Cum omnia ferme exemplaria in iis præsertim ver-
 bis conveniant, *qua strictior ima plaga est*; horum loco in
 illo Codice scriptum fuerat, *qua resima plaga est*. Scilicet
 Medici eruditiores, qua significatione, non satis in Lexicis ex-
 pressa, utatur *Celsus* voce *resima*, cum *renes* dicit *a parte al-*
tera resimos, ab altera retundos (*Lib. IV Cap. 1*). Hic au-
 tem de plaga *lunata* verba sunt: & hæc nova, seu vetustissi-
 ma potius omnium, scriptura aperte docet, transversam pla-
 gam ad *lunatam* illam ab ea parte esse addendam, a qua ex-
 hant ejusdem cornua. Ea lectio longe est præstantissima;
 ac eo magis, quo graviore in re hoc loco *Celsus* versatur,
 quæ pertinet ad illam rationem calculi extrahendi, quam in-
 ter ceteras optimam multis de causis ostendit idoneus, si quis
 alius, harum rerum existimator, *Cel. Laurentius Hæstherus*,
 in *Dissert. de Lithotomia Celsianæ præstantia*: qui præ-
 terea, ex eadem ortam esse, non dubitat, *methodum*, ut vocant,
lateralem, nunc maxime celebratam, confirmatque testimo-
 nio *Ravil*, qui, de hac methodo, *Raviana* etiam dicta, inter-
 rogatus, sæpe respondit, *legite Celsum*. Alia, eaque elegan-
 tissima, lectio hæc est, quod *Lib. I Cap. 2*, ubi *Celsus* ait,
ambulationem meliorem esse eam in umbra, quam parietes,
aut viridiaria, efficiunt, quam qua tecto subest; quod, inquam,
 pro voce *viridiaria* legere vult *viridia*. Et id optime qui-
 dem. Differunt enim *viridia* a *viridiariis* hoc modo, quod
viridiaria non nisi loca herbis & arboribus virentia, *viridia*
 autem aliquando quidem eadem hæc loca, alias autem etiam
 arbores & ipsæ plantæ virentes, videntur significari. Ita
Pædrus dixit *Lib. II Fab. V vers. 14*: *Perambulante lata do-*
mino viridia. Sic *Vitruvius de Architect. Lib. V Cap. 9* scri-
 psit: *Media vero spatia, quæ erunt sub divo inter porticus,*
adornanda viridibus videntur. Itaque *Celsus* non dicere vo-
 luit *viridiaria*, quæ ipsa sunt loca, seu spatia, sed *viridia*, ar-
 bores, vel plantas, virentes; nempe ut haberent ambulantes
 etiam a viridibus salubritatem. Redit *Clariss. Morgagnus* ad
 eos locos, in quibus suspicatur, ob pravam verborum di-
 stinctionem sententiam esse corruptam. *Lib. II Cap. 29*
 Inter

Pag. 190-192.

204 seq.

inter ea, quæ alvum movent, ponuntur *uvæ recentet pingues, mixta aves, cochlea, cet.* Capite autem sequente inter ea, quæ contra adstringunt, recensentur *dura ova, magisque sã assa sunt; minuta aves, merula, palumbes; cet.* Num igitur eadem *minuta aves* alvum & adstringunt, & movent? Hæc inter se pugnare, sensit jam *Baldwinus Rousseus Enarrat, in hoc loco*, commentusque est, primo loco teneras & nuper exclusas, etasque, altero siccas, & adultas, & assas, innuit. Quasi vero *Celsus*, si ita intellexisset, per se declarare non consuevit. Idem responderi potest *Guilhelmo Pantino*, qui in *Comment. in primum loc.* teneras durasque distinxit. At enim vero, mutatis inter verba distinctionibus, omnis repugnantia tollitur, legitque *Morgagnus* ad hunc modum: *uvæ recentet, pingues minuta aves.* Id longe facilius potest, quam quod *Rousseus* non dubitavit, quin *pingues uvæ* essent intelligendæ. Nam epitheton *pinguis* meliusne de *uvis*, an de *avibus*, dicitur? Omnino de *avibus*. Pinguedo enim proprio in animalibus est, & *caro pinguis* discrete a *Celso* in iis, quæ alvum movent, commemoratur.

In *Epistola VIII*, eaque ultima, sententiam fert de *Josephi Scaligeri Annotationibus in Celsum*, recentissimæ editioni, quæ Lugduni Batavorum prodiit A. 1746, primum adjectis. Illæ annotationes ipsi videntur non ab una eademque manu profectæ. Esse enim alias, e quibus ingenium & varia doctrina eluceat: at alias vicissim adeo ab illis discrepantes esse, ut prope pœniteat legisse. Eam sententiam, non temerariam, exemplis illustrat varii generis, & ostendit, sæpe verba *Celsi* immutata; sæpe per causam glossumatum plane sublata esse: in aliis Annotationum Autorem mallet ingenium potius suum exercuisse, quam *Celsum*, quem tueri æqua interpretatione decebat, præpropere festinatione damnasse: in aliis esse obscurum dicit; in aliis esse facilem, nempe in iis, quibus aliquis redarguitur. Et, cum incognitus aliquis Autor (sed quem nunc constat esse *Wilhelmum Noerwijck*) in Præfatione, quam nomine Bibliopolæ huic editioni præfixit, hæc adiecit verba: *quos quidem in instituto si viro divino (Josephum*

putat Scaligerum,) perseverare libuisset, ne ille Lindenior, Almeloveentior, Morgagnoque, viros doctos illos quidem & auctores, sed huic Augie stabulo expurgando minime pares, longo post se intervallo reliquisset: Morgagnus hæc verba generoso contentu negligit, nec aliud adjicit, præter id: bene fuisse actum cum Celso, quod Auctori, quicumque is tandem sit, alias ejusdemmodi Annotaciones addere, non libuerit. Finem Epistolæ imponit consiliis, & recensione apparatus Variantium Læctionum, Editionum, Scholiorum, & Annotationum in Celsum, & Clariss. Vulpio suadet, autor sit typographo, eandem, quam prius, Almeloveenti editionem repræsentandi, imò omnia, quæ ab Almeloveento non sunt, omittendi. Modeste etiam adjicit Morgagnus, autor sit Vulpus typographo, omittendi has ipsas, quas jam recensuimus, Epistolas. Cui tamen consilio nos, publicæ utilitatis causa, intercedimus.

Superest, ut de Epistola in *Q. Serenum Samonicum* nonnihil dicamus. Quamvis enim *duæ Epistolæ* sint in hunc medicum scriptorem, quæ hic exhibentur; tamen, quia priorem illam jam recensuimus in *Novis Actis Eruditorum Mensis Julii A. 1724 pag. 299 seq.*, in præsentis saltem de *pesteriori*, quæ nunc primum edita est, pauca commemorabimus. Et in hac tota quidem Epistola Celebrerrimus Morgagnus respondet ad aliquot dubia *Petri Burmanni*, qui in editione *Poetarum Latinorum minorum*, in quibus etiam *Serenum Samonicum* collocaverat, priorem *Morgagni* Epistolam, parte totam, in suis cum Præfatione, tum Annotationibus, articulatim percurrit, variisque in momentis aut assensus est *Morgagno*, aut ab eo dissensit. Igitur solide ad omnia, quæ a *Burmanno* temere magis, quam circumspicte, allata sunt, respondet. Removet nempe objectiones, quas iste, quoad nonnullas editiones *Samonici*, obverterat: nec minus illi exceptioni satisfacit, quasi curante ipso Patavina *Sereni Samonici* editio prodierit. Negat, suam esse aut *Celsi*, aut hujus scriptoris, editionem; negat, ullam lineolam in ea suam esse; nec vidisse ipsum, ait, pagellam, dum excuderet typographus, nedum ut emendaverit. Itaque in ipsum transferri non posse, quod *Burmannus* ait, *Morgagnum*

Pag. 238.

239. fin.

310. 314.

315.

guina nunquam depulisse scabiem a Sereno, securum semper
 editionis Constantianae. Præterea enim, quod in Epistola
 priori multos Sabidati locos, qui se forte considerandos ob-
 tulere, reprehendit, potuisset potius Burmannus longe alia,
 quæ non animadvertit, peccata in Constantini editione consli-
 pare, & si lubuisset, eadem ratione, qua superiora, ipsi assi-
 gnare. Morgagnus autem omnes locos, quorum tamen pau-
 ci sunt, in quibus Burmannus ab eo nonnihil discrepat, in
 sequentibus adscripsit; deinde addidit alios, quos ille propo-
 suit, in quibus ipsi vicissim nonnulla haud satis placent. Ho-
 rum ex numero ea seligamus, quæ sequuntur. *Capitis sex-
 ti*, quod inscribitur *Prurigiui, papulæ, ac scabiei arcendis*,
 initium apud plerosque ad hunc modum se habet:

Pag. 316.

317 seq.

Illatur sudor, vel copia nobilis esca,

Sepe gravi scabie correptos asperat artur.

Burmannus existimat, legendum esse *ne copia nobilis esca*,
 nempe ut, deficiente victu *mundiore* ex vitioso alimento sca-
 biam oriri, Serenus dicat. Morgagnus autem contendit, vo-
 cem *nobilis* expungendam; neque enim *mundiorem* duntaxat
 victum significaret, sed etiam *exquisitorem*, quomodo, exem-
 pli causa, a Plinio Hist. Nat. Lib. XXXII Cap. ult. dicitur
*turdus inter saxatiles pisces nobiles, & apud antiquos piscium
 nobilissimus habitus acipenser*. Pauperibus autem, pro qui-
 bus scribebat Samonæus, neque copia est ciborum huiusmodi
nobilium, nec, quibus est, aut non est, idcirco scabies oritur.
 Itaque lectio, *ne copia nobilis esca*, aliena hic esse videtur.
 Contra vero, si legitur, *vel copia inutilis esca*, nihil invidi in
 loco. Vox enim *inutilis* eam habet apud Latinos scripto-
 res vim, ut non modo significet, *quod usus est nulli*, sed
 etiam *quod noxium, prævium*: qua notione usurpant Plinius,
 Hirtius, Varro, & ipse Celsus, locis a Morgagno allatis. *Co-
 pia* igitur *inutilis esca* copia erit ciborum pravorum, quales
 videlicet sunt falsi, acres, & qui facile corrumpuntur. Hinc
 pauperes, qui pravis illis cibis utuntur, frequentius scabie in-

Pag. 325. festantur. Capite 19, quod inscribitur *Fellis vomitui & plethisi* *apcedit*, in primo statim versu, plerique sic legunt:

Lutea si crescunt, & cunctis noxia fellis

Burmannus mallet *pre cunctis noxia*. Sed hoc illi est condonandum, qui Medicus non erat. Nam, inter tot bilis genera, quorum quatuor & viginti, & *famsa* quidem, numerat *Sanctorius*, *luteam* non esse *pre cunctis noxiam*, Medici non ignorant. *Morgagnus* igitur legit *fundis* pro *cunctis*, id est, *restitit*. Quam lectionem ne ipse quidem *Burmannus* reprehendit, Capite 34, versu 13. & 14, ita scripserat *Serenus*:

328.

Menstruum immense si pressit impetu sanguis,
Succida lana malos remoratur subdita cursus.

Ad verbum hoc *subdita* annotaverat *Constantinus* in *peffo*. Id refert *Burmannus*, & continuo hæc addit: *Nescio, an non pertineat ad versum 655, ut sit pro ex passo, vel ad versum præcedentem, pro immento. Certe non capio hanc notam.* Enimvero, ut *Burmannus* Medicus non esset, talem tamen esse decebat *Sereni* interpretem, ac certe quousque que Philologus non perlegit *Cornelium Celsum*, qui toto eodem, nec brevissimo, Capite, quod inscriptum est *de Peffis*, tum, quid essent *ea*, docuit, *que feminis subjiciunt*, *nequæ Græci vocant*, tum variis adjectis exemplis ostendit. Imo vero ipsi Philologi hæc attigerunt. Neque in *Mureti Vartii Lectionibus* Caput deest, IX Libri XI, quo sententia confutatur *Marcelli Virgilii*, hinc *peffulum* in *Terentii Eunuchio* Act. III Scen. 5, diuini putantis, quod Poeta ad hos respexisset, de quibus loquimur, *peffos*. Denique sub titulum hujus Epistolæ *Celso Morgagnus* a se reinovet levem reprehensionem *Illustris Guntii*, de *Plinio Valeriano*, & ostendit, se potius evidenter visse in aliis omnia, quam ea sunt, quorum ab hoc viro docto infimulatus fuerit.

GRÆCA SCHOLIA SCRIPTORIS ANONYMI IN
Homeri Iliados Librum I. ANTONIUS BONGIOVANNI

N ex veteri Codice Bibliothecæ Venetæ D. Marci eruit,
*L*atine interpretatus est, notisque
illustravit,

Venetis, 1740. 4 maj.

Plag. 17½.

Quæ Clariss. Editor nobiscum communicavit Scholia in Ho-
 mero Iliados Librum primum Græca, eorum specimen jam
 nobis exhibitum fuit in Cætalogo Græcorum MStorum Codic-
 eum, quos D. Marci Bibliotheca Venetiis asservat; quæ quidem
 operâ non exiguam sane gratiam ab harum rerum æstimato-
 ribus iniiit. Nam, cum ipse Codex, quod ex literarum chara-
 cteribus constare dicit Clariss. Bongiovanni, circa finem Secu-
 li IX, vel X, initium exaratus, sua se vetustate commendat;
 tum & ipsæ, quas habet, interpretationes ita sunt comparatæ,
 ut antiquum genium Grammaticorum præ se ferant, & deci-
 mo saltem Seculo collecta fuisse videantur. Cujus rei & ipse
 Eustathius quodam modo testis esse potest, qui, quando Scho-
 lia hujus interpretationem, aut verba, refert, his uti formu-
 lis solet: *Φασὶ οἱ παλαιοὶ, κατὰ τὴν παλαιάν.* Exemplo
 esse possunt, quæ *Vers. 136* ad vocem *ἄρσινες* hic Scholiastes
 tradit: *Ἀρσιάρχος, δασύνη, ἐνθα γὰρ φησι γεγονέναι καὶ
 ἄρμα, ὃ δὲ Ἡρώδιανος φίλοι, ἀπὸ τῆ ἀρῶ, & ὃ μέλλων διο-
 λικῶς ἀρσῶ:* quæ ipsa hunc in modum præcipit Eustathius:
*Φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ, ὅτι Ἀρσιάρχος μὲν δασύνη τὸ ἄρσιν-
 ης, λέγων ἐξ αὐτῆ γενέσθαι τὸ ἄρμα, Ἡρώδιανος δὲ φίλοι,
 ὡς ἀπὸ ἀρῶ, ἀρσῶ διολικῶς.* Sic ad *Vers. 225* Scholiastes
 refert: *Ἰσοκράτης Κόνωνι τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ τρία μάρ-
 τυρεῖ, ἐπιμέλειαν, πίσιν, ἐμπειρίαν πολέμου τῶν ἐναν-
 τία κατανόησας, Ἀγαμέμνονα οὐκ εἶρα, ἐξ οἰνοποσίας γὰρ
 ἀμέλεια, ἀπιστία δ' ἐξ ἀνοουδίας, καὶ πολέμων ἀπειρίαν ἢ
 ἀπείρα ἐργάζεσθαι.* Eustathius vero ita: *Εἰσάουθα δὲ Φάτιν
 οἱ παλαιοὶ, ὅτι τρία ταῦτα Ἰσοκράτης ἀγαθὰ μαρτυρεῖ Κό-
 νωνι, τῷ τῶν Ἀθηναίων στρατηγῷ, ἐπιμέλειαν, πίσιν, ἐμπει-
 ρίαν πολέμων, συναγαγὼν τὸ ἐγκώμιον ἀπὸ τῶν ἐναντίας ἐν-
 ταῦθα προσμαρτυρημένων τῷ Ἀγαμέμνονι ἐξ οἰνοποσίας
 μὲν*

μὴν γὰρ ἀμέλεια, ἐξ αἰουδίας δὲ ἀπίστια, ἢ πρὸς τὸ κωμῶν.
 ἢ δὲ δαλία τὴν τῶν πολεμικῶν ἀπειριῶν ἐργάζεσθαι. Et sa-
 ne, qui hæc Scholia cum illis contulerit, quæ in *Homeri* edi-
 tione, a *Barneso* curata, leguntur, is facile convincetur, multis
 partibus præstantiora hæc illis esse & meliora. Quid? quod
 ipsi *Eustathio*, interpreti Græco *Homeri* principi, in nonnullis
 palmam dubiam videntur reddere, propterea quod nonnulla
 melius illo tradunt, nec pauca habent, quæ in *Eustathii* Com-
 mentariis desiderantur. Cui rei satis testimonii sunt senten-
 tiæ *Aristarchi*, *Zenodoti*, *Pamphili*, *Apollonii Rhodii*, *Sidonii*,
Herodiani, *Heracleonti*, aliorum, sæpius allata, quarum men-
 tio in *Eustathio*, aut rara admodum, aut omnino nulla, ut
 vel hoc nomine digna sint hæc Scholia, quæ a Græcarum li-
 terarum studiosis etiam atque etiam legantur. Nec desunt
 Scholiis, nunc primum editis, quæ tamen Etymologico ma-
 gno desse non advertimus. Sic pag. 34 n. 126 de verbo
 κλέπτω: τὸ κλέπτω σημαίνει καὶ τὸ παραλογίζεσθαι, καὶ τὸ
 ἀπατῶ, ὡς ἐνταῦθα, καὶ τὸ κύριος κλέπτω, ὡς τὸ, κλέψαι
 δ' αὐτρεψικόν, εὐσεμκόν, Ἀργεφοντήν, γίνεσθαι δὲ ἐκ τῆς χα-
 λείας τὸ ἐργάζεσθαι, ἐργάζεσθαι γὰρ ὁ κλέπτω, ποιεῖ τὴν
 ἀπόλυσιν, ἢ παρα τὸ καλύπτω, καλύπτω γὰρ, ὁ
 κλέπτω, ἢ ἀφαιρεῖται, ubi priorum verbi κλέπτω deriva-
 tionem frustra in Etymologico quaesiveris. Sic pag. 52 n. 191:
 Ἐκ τῆς κείων τὸ βαθύν, τῆτο ἐκ τῆς κω, τὸ κείωμαι.
 παρα τὸ κείωμαι ἔλον κείωμαι, καὶ ἀφαιρεῖται τὸ ο, ἢ τροπῆ
 τῆς εἰς υ, κείωμαι, καὶ κείωμαι, quibus iterum augeri potest
 Etymologicum. Denique & ipsis Lexicis Supplementa scri-
 bi possunt ex his Scholiis, in quibus hinc inde licet legere
 verba, quæ penitus ignorant Lexica: pag. 7 n. 17, τὸ δὲ ἰὺν
 τὸν ἐνεσῶτα, ἢ τὸν πλατικὸν ἰσχύματα χρῆσθαι, ubi vox πλα-
 τικὸν eo diligentius notanda, quod eam vix in Lexicorum
 Thesauris reperiamus. Pag. 23 n. 82, πατοσκοπία δὲ ἡ τῶν
 ἰγκάτων ἀνατομή, vocem πατοσκοπία non memorant Lex-
 icographi, quam per aphæresin suspicatur Clariss. Editor
 pro ἡ πατοσκοπία dici. Pag. 31 n. 299 habemus πηπαιδευ-
 μέως, quod, cum optimis deficiat Lexicis, addi ex his ipsis Scho-
 Scho-

Scholiis suo merito potest. Sed, ut ad ipsum etiam *Homerum* perveniamus, aham hæc ipsa Scholia nobis lectionem nonnunquam exhibent, quam quæ in nostris jam est editionibus. Sic *Vers. 117* Βύλομ' ἐγὼ λαὸν σὸν ἔμμενας vulgatæ adhuc legunt; at Scholia pag. 31 n. 108 testantur, omnes editiones pro σὸν habuisse σῶν, quam lectionem alio exemplo ex *Homeri Iliad. XIII vers. 772* confirmant. Ac, πᾶσαι, inquit Scholiastes, ἐκδοταὶ σῶν ἔχον. ἀταλογώτερον δὲ τὸ ἰὼν τῶ, σῶς αἰπὺς ἔλεθρος. *Vers. 20* etiam Scholia sequuntur lectionem, quæ dat, παῖδα δὲ μετ' ἄστρα τε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι, & addunt, τὸ δὲ δέχεσθαι ἀπὸ προσωνυμίας ἀπαρίμφοις, ad quæ verba Clariss. Editor, Ionico id more fieri, scribit, ut infinitivus pro imperativo ponatur: quod tamen vix satis accurate ita dicitur, cum Atticis etiam scriptoribus, quin omnis generis Autoribus, hæc loquendi ratio non sit inusitata. Novissimus & omnium præstantissimus *Homeri* editor, *Clarkius*, ita adductum versum legit, παῖδα δὲ μετ' ἄστρα τε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι, & in ἄστρα τε optativum pro imperativo positum, præeunte Scholiaste MSto Lipsiensi, existimat, quam rem uti jam non est animus sub examen vocare, sic illud tantum in præsentī monemus, rationem, cur in versu sæpius dicto infinitivus stare non possit, quam affert *Clarkius*, esse nullam. Alii, inquit, legunt, ἄστρα τε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι, verum hæc cum sequente Ἀζήμενοι minus recte conveniunt. Nam quid optimis quibusque scriptoribus Græcis solennius, quam, quoties infinitivus modus ponitur pro finito, nominativum adungere infinito? Ad unum in præsentī *Theophrastum*, ejusque de *Characteribus morum Caput III*, tantum, quod de adulatione agit, provocamus, in quo hæc unicuique obvenerunt exempla: ἐπιγελάσας, εἰπεῖν, πριάμενος εἰσιεγγας δέναι συνωνόμενος φῆσαι, προδραμῶν εἰπεῖν, πρῶτος ἐπανέσσει, παραμένων εἰπεῖν, λέγων, καὶ πρὸς τὸ εἰς προσπίπλων, ψιθυρίζειν, ἀποβλέπων λαλεῖν, αὐτὸς ὑποσφῶται. Quibus de causis lectio fortasse, quæ versum supra commemoratum per duo infinitivos exprimit, melior est illa, quæ in priori verbo optativum, sed pro imperativo positum, quæ

mutatio omnino nescio quid durius ea, quam Scholia tradunt, habere videtur, & in posteriori imperativum, agnoscit. Meretur etiam Scholiastes hic evolvi ad verba *vers. 63: καὶ γὰρ τ' ἕναρ ἐκ Διὸς ἐστὶ* Διατί, scribit interpres, διτλὲς λέγων τὲς ὀνείρας, καὶ ἰὸς μὲν αὐτῶν ψευδεῖς, τὲς δὲ ἀληθεῖς, αἷς πάντων αὐτῶν ἀληθῶν ὄντων, φησὶν, ἢ καὶ ὀνειροπέλον. Καὶ γὰρ τ' ἕναρ ἐκ Διὸς ἐστὶν, αἷς τῶν ὀνείρων ἐκ Διὸς ὄντων. λῦστοι δὲ ἀπὸ συνακλιφῆς ἔ γὰρ τὸ σύνδεσμος συνακλιτται, ἀλλὰ τὸ τί μένον. ἐστὶ γὰρ πλῆρες. καὶ γὰρ τὶ ἕναρ ἐκ Διὸς ἐστὶ. Nam ex his perspicue apparet, quas adhuc habuimus, interpretationes non satis accurate locum Poetae reddidisse, nec ipsum *Clarkium* audiendum esse, qui ita commentatur: *Non vacat istud τέ. Nam καὶ γὰρ τ' ὄναρ id est, quod Latine dicitur, nam ὄ somnium quoque.* Quod ad Latinam *Clariss. Editoris* interpretationem attinet, eam quidem fideliem & perspicuam observavimus, nostra tamen sententia Scholiorum in Poetas Græcorum interpretatio Latina plane est supervacanea. De subjectis vero Annotationibus id monere Lectores possumus, summa diligentia consuluisse *Eustathium*, *Etymologicum*, & reliquos Græcos Grammaticos, qui eas concinnavit, *Clarissimum Bongiovanni*, licet in nonnullis, ex alio fonte cumprimis haustis, habituri fortasse sint nonnulli, quod contra ponant.

**D. PHILIPPI JACOBI BOEHMERI, MEDICINÆ
& Anatomie Professoris in Regia Fridericiana Publici
Ordinarii, Imperialis Academiæ Naturæ Curiosorum Col-
legæ, Observationum Anatomicarum variorum Fascicu-
lus, notabilia circa uterum humanum continens, cum
Figuris, ad vivum expressis.**

Halæ Magdeburgicæ, apud Justinum Gebauerum, 1752,
fol. maj.

Plag. 14, Tabb. æn. 3.

Est aliqua in dissecandis rariore morbo defunctorum cada-
veribus, quæ satis dici nequit, jucunditas, animum variis,
ad hominem tam sanum, quam ægrotum spectantibus, rerum
ima-

imaginibus oblectans. Præclarus hujus Operis Autor mira
 illiæ, quæ non nisi paucissimis obvenit, ovarium fœminæ
 gravidum rimandi, felicitate usus est, viditque, hominem ex-
 tra uterum gigni nutritique per aliquot menses potuisse.
 Fœminæ, vagæ vitæ genere usa, vulgare prostibulum, variis,
 quæ ex impura venere consequi solent, incommodis, & inter
 alia fluore albo, divexata, nihilo secius concepit, habuitque
 generalia graviditatis signa. Versus finem Septembris anni
 1749, suppressis mensibus, totius corporis languorem persen-
 sit, nauseam & vomitus experta est, ac præterea vagos dolores
 arthritico-rheumaticos tulit. Auclum est ventris imi volu-
 men, & tumor durus, ad sinistrum latus propendens, sensim
 exortus. Crevit, una cum tumore, ad sinistrum usque
 hypochondrium sese extendente, mingendi difficultas. Usa
 procul dubio variis, quæ fœtus pellere posse putantur, acrioribus
 pharmacis, suas sibi calamitates auxit, factumque exinde est,
 ut acris rodensque materia, de genitalibus subinde fluens,
 ardores ac pressiones in vagina uterina excitaret acer-
 bissimas, summiq; dolores, in infimo maxime ventre, osse
 sacro, & sinistris, lumbari ac iliaco, regionibus, cum tormi-
 nibus, quæ partum præcedere solent, orientur. Accessit de-
 nique febris inflammatoria, quæ fœminam, supervenienti-
 bus ei motibus convulsivis, e medio sustulit. Postquam
 cultro anatomico subjectum cadaver esset, ex ventris tumo-
 re præduro intelligi quidquam, quod graviditatis suspicionem
 faceret, hand potuit. Ast, aperto abdomine, sanguinis effusi,
 atque in cavitate ventris collecti, atque ita fœtidi, ut adstan-
 tes halitum ferre vix possent, magna vis subito comparuit.
 Exteris humoribus, intestina omnia inflammata, sphaceloque
 tacta, cernebantur. Tunc vero comparuit tumor prædurus,
 in cavitatem sinistri hypochondrii sese protendens, qui ver-
 sus iliacam sinistram regionem supra pelvis oram propen-
 deret. Tumor, utero adhærens, illi aliquam, quasi dupli-
 catus esset, faciem conciliabat. Uterus postica parte in sac-
 cum aliquem membranaceo-carnosum, qui maximam pelvis
 cavitatem repletet, explicatus fuerat. Erat vero penitus in-

flammatus, & sphacelo corruptus, atque, infra mediam ejus partem, dexter embryonis pes de ruptura, ad os coccygis matris, propendebat. Ovarium dextrum inaequale rugosum: que conspectum fuit, visque in illo duæ tantum vesiculæ *Græfianæ* sunt, absque distincto corpore luteo ac calyce; Fimbriæ tubæ *Fallopianæ* a sinistris cum ovario, in quo foetus esse non visus fuit, coaluerant, utraque tuba ad fundum uteri aperta erat. Aliud ovarium sinistrum suo tumore interlinium rectum ex situ naturali penitus dislocaverat, cujus vasa, immisso per arterias venasque spermaticas hydrargyro repleta, serpentinis tractibus veluti procedunt, omnia justo tumidiõra apparuerunt, sed dolendum fuit, minima vasa, propter sphacelofam corruptelam, Mercurium ad extremos usque apices, & usque ad cohesionem illorum cum villis placentæ, haud admisisse. Uterus, cum annexis, ipsoque cum ovario gravido, e pelvi protractus, atque ad examen vocatus fuit, intellectumque est, illum, etiamsi talis esset magnitudinis, qualis est matricis, unius mensis foetum tenentis, vacuum penitus esse, nihilque illi, præter mucum & membranam porosam, parietes intus invellentem, eamque inflammatam, inesse deprehendebatur. Deinde ovarium gravidum ab hiatu, per quem embryonis pes prominuit, ad summam usque oram incidebatur. Exterior illius textura fibrosa erat, interior instar uteri sinuosa & fibroso-vasculosa, diversimode crassa, circa locum placentæ crassissima, & membrana tenui villosa ubique obducta. Embryo masculi sexus, tertio mense major, & fere quadrimestris, prona & obliqua facie a se perpendicularum positus, in illo cavo hærens, posteriorem ovarii partem respiciebat. Funis umbilicalis, tortuosus & in crebras spiras convolutus, inter cubitum & pedem dextrum embryonis, ad latus ejusdem dextrum delatus, ad placentæ centrum ferebatur, quæ, parte sua convexa, interveniente membrana cum chorio continua, interiori ovarii superficiei adhærebat, ipseque foetus proxime tunicam, amnios dictam, inde chorion, circum se habuit. Super hoc illustri argumento eruditissima seriptionè præclarus Autor commentatus est. Conceptio vitiosa, quæ extra

ute-

uterum frequentibus exemplis, ab Autore excitatis, contingisse deprehensa sunt, non uno modo evenit. Aut enim intra ovarium sceminae, prouti in praesenti exemplo, ovulum humanum, dato illi impedimento, propter quod ad uterum per tubam descendere haud potuit, flamen humorum excrevit, atque in illo, quousque potest, vivit; aut extra ovarium ovulum figitur, neque tamen ad uterum pervenit, idque duplici modo evenisse deprehensum est, liquidem vel in abdomine sceminae, vel in tuba ejus, adhaesit, atque vegetavit. Proinde conceptio, extra uterum facta, potest esse *ovaria, abdominalis, tubaria*. Deinde, quod ad conceptionem ovariam spectat, potest illa duplici ratione contingere. Aut enim aliquod ovulum, quod extimae ovarij tunicae proximum est, factum concipit, aut aliquod aliud, profundius collocatum, vegetat. In priore casu embryo, ruptis ovarij tunicis, abdomini illabi poterit, in altero foetus, veluti in hoc exemplo est, intra ovarium, quousque illud extendi potest, manebit; aut in utroque casu impossibilis erit embryonis per vias uteri ordinarias exclusio. Quodsi hoc factum ita est, ut profundiore ovarij loco ovulum fecundetur, accidere potest, acciditque ex Autorum observatis, ut foetus, mature defunctus, induretur, salvaque manente matre, cysta aliqua tofacea obductus, diu persistat. Rarus tamen ille eventus est, ut, servandae matris causa, embryo in durum convertatur corpus, quod manere, salva matre, possit, fitque frequentius, ut ovarium, ab incremento foetus adhaesum, a vitiosa isthac conceptione inflammationis, tandemque sphaceli, causam inveniat. Etiam si autem morbosa isthac, extra uterum facta, embryonis conceptio matribus exitialis est; scientiae tamen salutaris evadit, cum doceat, ortum hominis ex ovo esse certissime; licet de natura ovi aliquid liquide haud constet. Dubitationi enim locus est, an vesiculae illae in unoquoque ovario sceminarum, prope sub illius cortice reperiundae, quas *Graafius* descripsit, pro veris ovis haberi debeant, an potius, istas vesiculas, mucido aliquo liquamine repletas, ovi humani involucrum esse, existimandum sit. Deprehensum enim est, istas

vesiculas aliquando haud apparere, aliquando autem plus eminere corpus illud luteum, quod sub calyptra vesicularum, pro ovulo materno hactenus habitatum, deluescit. Sed sunt corpuscula quaedam istis vesiculis *Graafianis* longe minora, & sacculi veluti quidam lymphatici, quibus amen ovulorum verius competit, cum illa corpuscula etiam plus respondeant viis tubæ angustis, per quas vesicula *Graafiana* procedere haud posset. Igitur corpus luteum veri ovuli humani conceptaculum, ac veluti calyx, est. Possentne vesicula *Graafiana* pro ovulo haberi, cum illa impuberibus jam præstosita, atque in puellis ab ipsa nativitate inveniatur? Ea autem est corporis lutei, quod verum ovulum intra sese recipit, conditio, ut ovulum humanum suis villis nutritiis foveat, sustineatque. Etenim ovum in hoc calyce suo crescit, ipseque calyx sensim, uti ovulum ipsum augetur, latefcit, quod quando ita factum est, tunc, ex opinione illorum, qui originis hominis ex verme favent, evenit, ut animalculum illud spermaticum, quod oportet ex uteri cavo, quibus tamen auxiliis, nondum liquet, per tubas ad ovarium adscendere, subeat veri ovi, sub conceptaculo vesiculæ *Graafianæ* reconditi, caveam, inque illa novæ vitæ rationem, inchoet. Tunc enim, ut illa hypothesis aliquam veritatis speciem lucretur, fieri oportet, ut animalculum, quod parvus homo est, hanc, quam sibi congenitam fortè habet, umbilicalem radiculam in placentæ, quæ ovuli pars est, centrum desigat, sicque ex matre nutriti incipiat. Hoc postquam ita factum est, tunc ovulum, per maturitatem mobile effectum, suum deserit calycem, atque fibrarum carnearum, quæ ovarii tunicæ extimæ insunt, virtute in applicatas sibi, tempore oestri veneri, tubæ fimbrias descendit, sicque ad uterum, secundum leges a natura latis, descendit. Hoc ita vere factum fuisse, ostendunt cicatriculæ, in ovariiis fœminarum, quæ jam pepererunt, reperiri solitæ. Oportuit enim vesiculam *Graafianam* deluescere, & vero ovulo, sub se contento, viam ad tubam patefacere, quo facto, illa, suo liquido privata, emaciatur atque contabescit, nunquam vero penitus deletur, potestque sub papil-

læ integumento, ex corpore luteo superflite, novum generari ovulum. Etiamfi autem ea lex naturæ est, qua oporteat ovulum de calyce suo decedere, atque in prætensam sibi simbriani tubæ delabi; fieri tamen potest, ut iter illud ovulo præcludatur, oporteatque jam inchoatam fœtus vitam in loco, ubi imprægnatio facta est, nempe in ovario, continuari, sive quod ovulum imprægnatum profundius situm sit, quam ut possit calycem suum deserere, sive quod actus ipse plasticus vitio laboret, quando, veluti in hac fœmina probabile est, repetito coitu, effectum est, ne ovulum, jam suo animalculo fœtum, a tubæ simbriis arripi potuerit. Hæc autem conceptio ovaria sine dubio fuit *interior*, in ipso ovarii meditullio facta, quandoquidem, nisi hoc ita evenisset, fieri non poterat, ut veram uteri ideam cavum ovarii ficeret. Elapsurus, inque abdomen descensurus, citius erat fœtus, si quod ovulum ex illis, quæ prope corticem ovarii sunt, imprægnatum fuisset. Impossibile tamen est, unquam fœtum ejusmodi, qui intra ovaria conceptus fuit, ad complementum ætatis suæ pervenire posse, siquidem dilatari eo usque ovarium nequit, ut locum embryoni adulto, eique secundinis, atque aquis fœtui circumfusis, concedat, sed oportet denique falsum huncce uterum rumpi, sive hoc ob inflammationis, atque ex illa subsequenti sphaçeli, vim, sive sola dilatatione ad rupturam usque procedente, ita perficiatur. Falsa igitur est *Blanchi* assertio, intimas ovarii graviditates diu gestari haud posse, sed ante tertium menseni cum matris interitu excludi, neminemque testicularem abortum, bimestri majorem, conspexisse, siquidem præsens partus ovarius, ex naturæ rationibus, fere quadrimestris fuit. Qualis autem ratio sit, cur præsentis exempli fœmina ab hac sua vitiosa graviditate febris inflammatoriz, sibi lethalis factæ, causam acceperit, quilibet facile perspicit, qui naturam ovarii, tot tantisque vasis sanguinis instructi, haud ignorat. Etenim sub nimia ovarii, violenter expansi, strictura, sanguis ad ovarium & connexas illi partes propulsus, in suo per extrema vasa arteriosa progressu impeditus fuit, factumque inde est, ut

pro-

propter cohibitum sanguinis ex arteriis minimis in primas venulas reditum, inflammationem consequi oportuerit. De-
 bium superest nullum, ejusmodi conceptiones ovarias frequen-
 tius observare, cognosci rarius, multasque feminas ex rariori-
 bus morbis, ad affectiones hystericas relatis, diem obire, quæ,
 si cultro anatomico subjicerentur, se foetus ovarios gessisse,
 demonstraturæ erant. Difficilis autem est istius status ova-
 riorum gravidæ diagnosi. Licet enim generalia graviditatis si-
 gna, scilicet emansio mensium, illis adsint, quæ intra ovarium
 concepisse potuerunt; proxima tamen graviditatis signa, ex lac-
 te in mammis petenda, ideo absunt, quod ad medium ge-
 stationis tempus, in quo mammae gravidarum lactis proven-
 tum habere incipiunt, conceptus ejusmodi vitiosus hanc per-
 veniat. Igitur omnia obscura sunt. Posset tamen aliqua
 imprægnationis ovaricæ suspicio exinde enasci, cum, oppresso
 penes feminam conceptioni aptam mensium fluxu, tumor
 aliquis in alterutro latere inconsuetus oritur, atque in illo
 aliquis motus, vitali embryonum motui similis, deprehendi-
 tur, ipso utero vacuo, id quod ex contractatione ostii uteri
 interni facile cognosci potest. Quoniam autem nulla ejus-
 modi partui via per naturam data est, matremque, hac ratio-
 ne imprægnatam, occubere omnino oportet; hinc, qua
 arte infelix mater juvanda sit, in quæstionem adducitur.
 Nisi enim, quod *Bianchio* ita visum est, foetus in ovario indu-
 retur, nisi ille, ubi ovarium ita gravidum intestino recto
 accrevit, per modum abscessus in cloacam ventris prorumpat,
 nisi etiam ovarium sub abscessus forma peritonæo mus-
 culisque abdominalis agglutinetur, illisque purulenta materia
 exesit, in cutem prorumpat, foetumque effundat, quod solius
 naturæ opere ita perfici posset, sane, si arte subveniendum est,
 nihil quidquam superest auxilii, nisi ut super tumorem,
 ad leges sectionis cæsareæ, vulnus fiat, sicque foetui, qui
 vivere nequit, jam forte defuncto, via pandatur, &
 vita matris hac ratione conservari possit. Sicut rara
 omnino fuit foetus extra uterum geniti contemplatio; ita
 Commentationem tanto argumento dignam Excellentissimus

Autor

Autor ubique adiecit, suæque famæ, jam ante celebratissimæ, non leve hoc ipso augmentum conciliavit.

G. F. BÆRMANNI ANALYSIS PROBLEMATIS
algebraici, in Novis Actis Eruditorum A. 1749
Mense Octobri propositi.

Problema hoc algebraicum, cujus synthesis jam a me in his *Novis Actis Erud. A. 1750 Mense Martio P. I pag. 134* est exhibita, his verbis erat enuntiatum: Sit æquatio quarti gradus secundo ter. ino deficiente, $x^4 = px^2 + qx + r$, ubi $p, q, \& r$, quantitates datas cum suis signis denotant. Transfermetur dicta æquatio in hanc aliam itidem quarti gradus, sed secundo termino pollentem, $x^4 = fx^3 + gx^2 + hx + r$, hujus nature, ut incognita x sit eadem in prima & secunda æquatione, & pariter idem sit in utraque æquatione homogeneum comparationis r . Coefficientes vero secunde æquationis, videlicet f, g, h , determinentur per coefficientes $p \& q$ æquationis primæ, & per commune homogeneum comparationis r . Cujus Problematis solutioni, a me exhibitæ, excitatus iis, quæ nupero Mense Majo horum *Actorum pag. 278* inserta leguntur, hæc pauca, quæ sequuntur, addere volui.

Equidem haud repugnante vi ac potestate verborum, quibus hoc Problema enuntiatum est, quatuor ejus casus fingi possunt. Data enim æquatione $A, x^4 - px^2 - qx - r = 0$, æquatio quæ sita $B, x^4 - fx^3 - gx^2 - bx - r = 0$, aut omnes radices communes habere debet cum æquatione A , aut tres, aut duas, aut unam duntaxat. Verum, in duobus primis casibus solutionem Problematis impossibilem esse, facile intelligitur. Nam in primo casu summa quatuor radicum, quæ per æquationem A æqualis est nihilo, per æquationem B etiam æqualis foret quantitati finitæ f , quæ inter se repugnant. Sin tres radices utrique æquationi communes ponas, quartis $a \& a$ existentibus diversis: erit $\frac{r}{a} = \frac{r}{a^3}$, ideoque $a = a^3$; contra hypothesin.

Pp pp

Re-

Restant itaque duo casus expediendi. Sed horum alter, cum videlicet una tantum radix utrique æquationi communis ponitur, ita est comparatus, ut coefficientes f, g, b , per quantitates p, q, r , non determinentur, sed, datis p, q, r , infinite multos valores admittant. Quod manifestum fiet ex sequenti analysi.

Sit a radix æquationibus A & B communis: erit ergo $x - a$ factor quantitatis B , & proin oriatur B , docendo $x - a$ in quantitatem, quæ generatim sic est exprimens:

$$x^3 + tx^2 + ux + \frac{r}{a}.$$

Multiplicatione autem peracta prodit $x^3 - (a - t)x^2 -$

$(at - u)x^2 - (au - \frac{r}{a})x - r$, quæ quantitas debet esse

æqualis quantitati B . Singulis ergo terminis ad singulos comparatis, fiet

$$f = a - t$$

$$g = at - u$$

$$b = au - \frac{r}{a}$$

Jam facile quidem eliminari potest litera a , considerando, esse $a = f + t$ radicem æquationis A (per hypoth.). Hinc enim erit $(f + t)^3 - p(f + t)^2 - q(f + t) - r = 0$,

$$\text{seu } \left. \begin{array}{r} f^3 + 3tf^2 + 3t^2f + t^3 \\ - p \\ - 2pt \\ - q \\ - r \end{array} \right\} = 0$$

Deinde erit $g = (f + t)t - u$, & denique $b = (f + t)u - \frac{r}{f + t}$. At nulla superest Problematis conditio, quæ li-

teris t & u eliminandis, aut earum valoribus determinandis,

suffi-

sufficiat. Ergo neque f , neque g , nec etiam b , per datas quantitates p , q , r , determinatur: sed hic hujus Problematis casus infinite varias solutiones admittit. Scilicet, inventa primo radice aliqua a æquationis A , augetur, vel minuatur, eadem radix quantitate t pro lubitu assumpta; sic habebis f ; deinde ad factum $\mp at$ addatur quantitas arbitraria homogenea

$$\mp u, \text{ ut prodeat } g; \text{ denique fiat } b = \pm au - \frac{r}{a}.$$

Quia vero Autor Problematis desideravit, ut coefficientes f , g , b , per datas quantitates p , q , r , determinarentur: videtur certe hunc casum, quem hactenus tractavi, data opera excludere voluisse. Reliquus ergo est solus hic Problematis casus, cum duæ tantum radices æquationi quæsitæ B cum æquatione data A communes ponuntur, ad quem solvendum usus sum analysi, quæ sequitur, & quæ præcedentis casus analysi valde similis est.

Sint a & $-b$ duæ radices communes æquationibus A & B : erit ergo $(x - a)(x + b)$, seu $xx - (a - b)x - ab$, factor quantitatis B , quæ proinde intelligi potest enata ex multiplicatione harum duarum quantitarum:

$$\begin{array}{r} xx + tx + \frac{r}{ab} \\ xx - (a - b)x - ab. \end{array}$$

Jam, multiplicatis hisce quantitatibus per se mutuo, prodit

$$x^4 - (a - b - t)x^3 - (at - bt + ab - \frac{r}{ab})x^2 -$$

$$(abt + \frac{a-b}{ab}r)x - r; \text{ cujus quantitatis singulis termi-}$$

nis quantitatis B comparatis, habemus

$$f = a - b - t$$

$$g = ab + (a - b)t - \frac{r}{ab}$$

$$b = abt + \frac{a - b}{ab}r.$$

pp pp 2

Nunc;

Nunc, ut eliminentur quantitates assumptæ a , b , considerandum est, quantitatem $xx - (a - b)x - ab$, cum per hypothèsin metiatur quantitatem A , nec non quantitatem B , metiri etiam earundem differentiam = $fx'(xx - \frac{p-g}{f}x - \frac{q-b}{f})$. Quod cum ita sit, patet, esse $a - b = (p - g) : f$, & $ab = (q - b) : f$, seu pro $p - g$ scripto u , & z pro $q - b$, brevitatis causa, patet, esse $a - b = \frac{u}{f}$, & $ab = \frac{z}{f}$. Quibus valoribus substitutis, est $f = \frac{u}{f} - t$, $g = \frac{z}{f} + \frac{ut}{f} - \frac{fr}{z}$, & $b = \frac{tz}{f} + \frac{ur}{z}$. Hinc eliminando $t (= \frac{u - ff}{f})$ habebimus

$$p - \frac{uu}{ff} = \frac{z}{f} - \frac{fr}{z};$$

$$q \frac{f}{u} = \frac{z}{f} + \frac{fr}{z}.$$

Cum ergo sit $p + \frac{f}{u} q - \frac{uu}{ff} = \frac{2z}{f}$, & $p - \frac{f}{u} q - \frac{uu}{ff} = -2f \frac{r}{z}$: erit $(p - \frac{uu}{ff})^2 - qq \frac{ff}{uu} = -4r$, seu,

pro $\frac{uu}{ff}$ scripto e , $(p - e)^2 - \frac{qq}{e} = -4r$. Ex quo nascitur æquatio hæc:

$$e^3 - 2pe^2 + (pp + 4r)e - qq = 0.$$

Data ergo radice affirmativa e hujus æquationis, (quod ob ultimum ejus terminum negativum semper fieri potest,) &

sumto f pro libitu, fieri debet $z = \frac{1}{2} f (p \pm \sqrt{\frac{q}{e}} - e)$;

&

& hinc prodibit $g = p \mp f\sqrt{e}$, atque $b = q - \frac{1}{2} \sqrt{(p \pm \frac{q}{\sqrt{e}} - e)}$ Q. E. I.

STEPH. FABRETTI, URBINATIS, E SOCIETATE JESU PRESBYTERI, LYRICA ET EPISTOLA.

Lugduni, sumtibus fratrum Duplain, 1747, 8 maj.
Plag. 19½.

Elegantissima sua Carmina Poeta hic novus celeberrimæ Lugdunensium apud Gallos Academiæ Scientiarum. & literarum suo jure dedicavit. Illa nimirum & virtutes acute vestigare poterit, & ipsa, quæ nos judicamus, vitia suspiciet. Referrî huc debere videtur adulatio inprimis, Galliarum Regi principibusque personis nimis blandiens, & superstitiosus in Sanctos, singulatim beatissimam illam Mariam, affectus. Utriusque passim documenta reperiemus, si vel indicem Poematum evolvamus. Inscribuntur enim Odæ hoc modo: Ludovico XV, Regi Galliarum invictissimo; ad Libellum suum; Austriaci ope B. Virg. Martæ victores ad Alban Græcam; ad illustrissimum March. Philippum Prati, Lugduno in Italiam discessurum; ejusdem in Italiam adventum felicem gratulatur; ad amicum, mala non esse perpetua; ad milvium, qui, cum mansuescere doceretur, aufugerat; ad laudes B. Virginis invitatio; Corsica Ludovici XV auspiciis pacata; humanæ vitæ brevitatis; ad Hannibalem, Claret; adversæ fortunæ fortiter resistendum; ad Africum, ut a pluviis temperet; B. Virginis patrocinio tutum, nulla se mala formidare; terrena instabilia, cælestia conquirenda; cor impii, quasi mare fervens; Carthagenæ obsidione liberata; ad S. Franciscum Xaverium, in Indias navigantem, angeli vaticinatio; in nostri sæculi luxum; terra punctum est; ad amicum, in Indias navi-

gantem; in primo Lugdunum adventu Eminentissimi Purpurati Patris *de Tencin*; a sola virtute speranda immortalitas; in B. Virginis annuntiatione reddita orbi felicitas; in ea cantici *Davidici: Veni in altitudinem maris*, cet.; hyemem minus aptam esse ad *Poesin*; *Ludovicus XV* pacis ubique sequeller; angeli custodis beneficia; humana omnia fluxa & despicienda; mons Albanus expugnatus; parvis malis ab initio resistendum; in illa verba sponsæ: *Indica mihi, ubi pascas* cet.; bonos Poetas esse immortales; ad amicum, qui carmina scribenda *Fabretto* commendabat; *Ludovicus XV* in Hannoniam, suo exercitui imperaturus, descendit; ut maris tranquillitati, ita vigori juventutis, nihil fidendum; nostra esse bona, quæ animum exornant; moriendum omnibus; nullam hac in vita tranquillitatem esse; deiparæ, in cælum assumptæ, triumphus; Alpes superatæ; virtutem amore melius disci, quam metu; cum exteri exercitus agrum Romanum infestarent; *Ludovicus XV* ad Rhenum victor adscendit; paraphrasis antiphonæ: *Regina cæli* cet.; ad R. P. *Vionnet*, Soc. Jes. Rhetoricæ classem relinquere meditantem; ad R. P. *Lange*, Soc. Jes. immortalitatem ab Autore per jocum exposcentem; Deum vere diligens, omnia terrena despicit; ingratas sibi *Musas* inculat; sine laude & præmiis *Poesin* languescere; ad *Vionnetum*, cum in rhetorica classe frater ipsi succederet; de turri speculatoria Lugdunensi; *Ludovicus XV* totius regni precibus a morbo recreatus, Odis VI; *Ludovicus XV* ipso B. V. assumptæ die incipit convalescere; idem morbo recreatus ad aram se B. Virginis sistit; ad illustrissimum D. P. *Dugaz*, ut labores intermitat; tranquillitatem in divitiarum contemptu inveniri; in nuptiis Serenissimi Delphini; R. P. *d'Antun*, Soc. Jes. adasticandum adhortatur; *Ludovici XV* victoria, cum primum Serenissimum Delphinum in castra duxisset; tertia illustris victoria Serenissimi Borussia Regis; ad illu-

illustrissimum D. *Ang. Com. Durinum*, ut a studiis temperet; ad B. Virginem, mœrentium solamen; ad Apollinem post Mornacum expugnatum a *Ludovico XV*; virtutem latere non posse; ad *Marion*, Soc. Jes. gratiarum actio; inanis gloriæ contemptus; novæ *Ludovici XV* victoriæ; de puero *Jesu*, in virginis matris sinu; curas animi non esse silentio premendas; ad Christi *Jesu*, de cruce pendentis, imaginem; Lutetiæ Parisiorum laudes; *Ludovicus XV* victor hostibus pacem offert; relictis Musis, deiparæ patrocinium Regi sibi que implorat. Videmus hic, proram & puppim habere, quæ principio diximus, argumenta, velutque gemmas omnia elegantissimarum Odarum contextum distinguere; reliquæ vero potissimum ad ipsam facultatem poeticam, & ad mores dirigendos, pertinere. Spectant eodem *Epistole XIV*, quæ subjunguntur. Sunt autem hæ: Com. *Angelus Durini* elegantissimæ epistolæ responsio; ad eundem de suo *Calliopes* somnio; eidem novum annum felicem apprecans; ad eundem, Musas sibi difficiles conquerentem; ad Com. *Carolus Durinum*, fratrem nata minorem, eadem de causa; ad *Lupercum* pusillum & gibbosum; ad *Petrum*, de ingratis sibi sodalibus exposulantem; ad *Aulum*, malum promissorem; ad *de Jame*, Soc. Jes. de suis versibus; ad illustriss. D. *Auzaz de Moleyse*, ne R. P. *Binet* de autore laudibus credat; ad *Rapbaelem Fabretti* de literarum suarum infrequentia; ad Abb. *de Faramant*, qui Autorem mire laudat; ad *Josephum Fabretti*, antistitem, iusta fratri parantem, & tandem ad Com. *Ang. Durinum*, cur rarius scribat. Superest, ut Poetæ nostri Carminum, quorum singulis sua gratia, sua suavitas & elegantia, inest, & quæ omnibus poeticarum venerum studiosis commendari haud vulgariter merentur, aliquod specimen addamus; qui quidem subliorem Poësin jure nostro eligimus. Ita vero scribit inter alia de immortalitate, quam & ipsi precamur, bonorum Poëtarum;

Secum

*Secum trahentis singula temporis
Obliviosos cedere moribus
Ne crede, praedicta sonantes
Qua citbara cecinere Vates.*

*Fastigiato quae modo sidera
Pulsant columnae vertice, corruent;
Lapsaeque testabuntur aeternam
Ruderibus medicis ruinam.*

*Rubiginosis dentibus ances
Arrodet aetas, qua tacitum fuit
Olim Colossos, diruendis
Quis sat erit caprificus audax;*

*Vel nata circum vis hederæ terens
Ramosa muros; vel pluvia levis
Cementa corrumpentis, atque
Marmora dissociantis, humor.*

*At non severa sentiet Aropos
Vivax sagittas Sarbivii lyra,*
Ad Vistulae fontes paterni
Pindarico reboans tumultu;*

*Seu martiales bellicus evocet
Ad arma turmas; seu jubeat jugo
Ab Thracio tandem solutam
Ire hilarem Solymam triumpho.*

*) P. Matthias Casimirus Sarbivius, Polonus. Scripsit Lyrica.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno MDCCLII.

*QUINTI CASSII DIONIS COCCEJANI ROMANÆ
Historiæ, ex ejus cæloginta Libris, Tomus primus. conti-
nens priores Libros viginti & unum. ab Urbe condita us-
que ad U. C. annum DCX post everfam Carthaginiem
& Corinthum; nunc primum detectos, restitutos, concin-
natosque, & nova fere versione, & perpetuis suis vario-
rumque Notis, auctos studio & labore NICOLAI CAR-
MINII FALCONII, Metropolitæ Ecclesiæ S. Severinæ in
Brutiis alterioribus in Regno Neapolitano; qui ipsum
Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO XIV, Pon-
tifici Optimo Maximo d d d.*

Neapoli, apud Josephum de Bonis, publicum typographum,
1747, fol.
Alph. 6 plag. 12.

Hic est ille liber, tandem aliquando carceribus emissus,
quem non minus calidis votis arrectæque spe ignari
ceperunt, quam insignis vanitas & insolita au-
dacia olim promisit. Erat sane haud mediocri be-
neficio rem literariam sibi obstricturus, quisquis *Dionis Cassii*
Libros luci redderet, a longo jam tempore in deperditis ha-
bitos, & procul omni dubio re vera deperditos, quibus na-
scentis adultæque rei Romanæ fata & res gestas si eadem cu-
ra, fideque, & facundia, tradidit, quam in illis Libris admira-
mur, qui temporum injurias effugerunt: quod eum fecisse cre-
dibile

dibile est; non absque causa ferimus eorum desiderium ægerrime. Verum, ex quo *Falconius* eorum a se restitutorum spem movit, publiceque fidem suam obligavit, fuerunt protinus, qui magnificam pollicitationem valde haberent suspectam, cum explenda ingens hæc lacuna e Vaticanæ Bibliothecæ Codicibus jactaretur, cujus forulos tam diligenter excusserant tot viri docti & antiquitatis studiosi, quot eam ærenatis literis aut rexerunt, aut frequentarunt, ut probabile non esset, soli *Falconio*, fatali quadam necessitate, gloriam inventæ gazæ, quæ tot curiosos oculos fefellerit, reservatam fuisse. In specimen denique futuri operis edebat A. 1724 non unum aliquem recens a se repertorum illorum Librorum, (id enim agendo totam illam minum diffuisset,) sed fragmenta postremorum illa ipsa, quæ *Fulvius Ursinus* jam dudum publici juris fecerat. Auctarium, quo *Falconius* a se addito superbit, *Fulvius* consulto ut inutile spreverat. Augebat hoc factum suspicionem callidæ machinationis, quæ tamen nihilo minus apud ignaros & faciliores id effecit, ut, inter spem metumque diu ancipites & ductitati, non nisi magna a difficillimo partu expectarent, in quo plus quam quinque lustra laboratum fuit. Verum contigit, quod fabula montibus contigisse vult. Prodiit pro texto *Dioneo* risu dignus cento, inutili labore confusus. Indignantur probi, tantopere insultatum suæ credulitati fuisse. Qui mitius eum excipient, misericordia Viri tangentur, cui non eruditio, non sedulitas, non bona fortasse voluntas, deest, at judicium deest procul omnino dubio. Quis enim eorum, qui recte collocare otium suum sciunt, confectum e fragmentis *Dionis*, e *Plutarcho*, *Zonara*, & aliis, centonem pro *Dionis* opere venditet, in eoque concinnando tot noctesque diesque perdat, & absque fructu, famæque cum dispendio, sudet & algeat, quo in reprehensionem publicam incurrat, omniumque doctorum hominum odium contrahat?

Non carebat quidem laude studium, fragmenta *Dionis* ex illis Autoribus colligendi, quos *Dione* ulos fuisse constat; verum neque corpus integrum dat, qui fragmenta dat, neque res, a *Dione* traditas, verbis ejus, sed suis quisque, reddiderunt.

runt, qui eas illino repetierunt. *Zonaras* neque integro fuit *Dione* usus, neque solo, neque tam religiose ipsi adhæsit, quin libertatem sibi permitteret, annales suos ore suo moduloque contexendi. Integrum eum qui transcribit, non sola *Dionea*, sed *Plutarchi*, reliquorumque Autorum, e quibus *Zonaras* textum suum concinnavit, reliquias, reddit. Ne ipso quidem *Xiphilinus*, qui *Dionem* tamen pressius secutus est, & plerumque ad verbum retulit, nihilque alieni admiscuit, pro *Dione* tamen haberi nequit, quia eum in compendium misit, etiamsi de cetero ne verbum quidem de suo addidisset. Liberius tamen *Xiphilinum* in hoc negotio versatum esse, e notis inquinatioris xvi, quo vixit, passim inspersis, manifeste constat. Id idem quoque in Fragmenta quadrat, quæ in Excerptis *Hæschelians* & *Valesianis* operis *Constantinianæ* sub *Dionis* nomine apparent, dubia interdum autoritate. Passim certe librarii clara nomina inter se permutarunt. Quod ut in aliis factum est hujus generis collectionibus, Catenis Patrum, Florilegio *Stobæi*, & aliis multis; ita in modo laudatis Excerptis, ut vulgo audiunt, *Petrescianis* aliquoties errore librarii *Dionis* tributa fuerunt, quæ *Plutarchi* erant. Agnovisset calami lapsum protinus alius quicumque vel mediocriter sagax, & affectibus liber. Noster autem *Falconius*, *Dionis* integri edendi cupidus, reliquorum autem, quæ in literarum vasto campo adhuc peragenda supersunt præclara & utilia, incurius, vehementerque de materia, quæ molam suam auget, undeunde comparanda sollicitus, avide arripiebat fecundum hoc semen, & fovebat diligenter, facileque sibi persuadebat, *Dionem*, cujus ætas *Plutarcho* posterior, in hujus *Vitas*, fama & facundia præstantes, latrocinium egisse solis tantum illis in Libris, qui perierunt, in illis, qui adhuc hodie supersunt integri, sermone suo usum, exemplo eloquentiæ, coloribus alienis facile carentis.

Infelix error librarii, *Dionem* pro *Plutarcho* laudantis! Quantum *Falconio* laborem, quantum Neapolitanis typothetis & bibliopolis malum, peperisti! Nisi res ipsa testaretur,

careret pæne fide, tam prodigiösam opinionem in Viri docti animum subrepere, tam ingentem, quod proverbium ait, Historiam de nihilo nasci, potuisse. Væh librario, qui sumtus libro fecit excudendo, publicam, ut omnes vident, ita spem destituenti, ut, qui emendum tam vani inutilisque studii hoc monumentum putent, patci sint futuri.

Volumen hoc primum, quod procul dubio alterum non sequetur, constituunt prolegomena; satis ampla, & lectu jucunda pariter atque digna, optima libri pars, & cento, pro Dionis venditatus. Illa plagulas octodecim implent, & Capitibus octo constant, quorum primum inscribitur plena digestis omnium, ad hanc editionem spectantium; secundum Dionis vita; tertium historica Dionis Bibliotheca; quartum antiquorum de Dionis testimonia; quintum Dionis editonum historia & interpretes; sextum clariorum Scriptorum judicia de Dione, ejusque Romana Historia; septimum Apologem pro Dione; octavum Dionis vita, ex ejus verbis collecta.

Primum itaque Caput splendidum hoc præ se fert elogium, majoribus literis, ne oculos falleret, exaratum: *Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque, sit mihi, rei que publica literaria, Cassii Dionis Romana Historia habemus Libros.* Vera omnia, facile credimus. Habemus profecto Libros Dionis Cassii; sed non illi sunt, Falconi, quos pro Dioneis ex ingenio tuo profusos venditas, Sed videtur ipse illudere lectori velle, dum vera ait, at præsentis rei non congrua, Protinus illustriori exemplo, quale sit ingenium Viri, cognoscemus. Decrevimus enim, ipsa ejus verba potissima, ex hoc primo Capite decerpta, in quibus ipse se pingit, apponere, ne non merenti injuriam facere judicium nostrum videatur, cum liber sit paucorum in manus, his ejusdem in terris, venturus. Historiam itaque reperti a se & restituti Dionis orditur & persequitur verbis his, quæ valeant nos omnia Lectores intelligere, (obscura enim sæpe, sæpius solæca, Autor dictione utitur,) ipsi viderint. *Manum forte admovebam ultimam lucubrationi meæ de varia provinciâ Romani metropolitæ; (que ad umbilicum perducta, nondum favit Deus, ut publici*

juris

juris fieret.) locusque mihi, post editoriet expensas, consulendus erat Dionis in LXX, ubi de Italia Juridicis verba facit; cum Bibliothecam adeo Vaticanam, Codicem ejus aliquem ut obser-
vem. Augustum hoc & locupletissimum Athenaeum quibusvis & quatuordecim Novembri mense (qui tunc anni 1722 excurrerat,) patet & referatur, ibique — mihi idem ille Codex affertur, qui Dionis Fragmenta Fulvio Ursino praeiitit. . . . Pervolvi, repertis, quae querebam; inter quae vero miseratus dimidiatas ibi co-
lumnas, ubi novi ea factum causa, ut fragmenta sint, quae Ur-
sinus edidit tantum Graece, . . . me magna cupido incescit, ea ju-
ris publici faciendi. Ait deinde, se incidisse in Excerpta Va-
lesiana, e quibus saepe lacunas Vaticani Codicis explere pe-
tuerit. Inde, sumto in manus Xiphilino, medicinam illine
quoque Codici suo passim fecisse; Cedrenum porro, & Zona-
ram, & Eclogas de legationibus, consuluisse, quorum medius
nedum multa, verum etiam cuncta, deinceps praeiit. Sed ab ex-
cerptis, pergit, Valesianis exortum lumen. — Unicus & sin-
gularis hie Codex de virtutibus & vitiis, unus, quod noverim,
recto orbe. Regia & Caesarea alteros non habent, non alia Bi-
bliotheca. . . . Ceterum novi opus ex Clariss. Fabricii Bi-
bliotheca Graeca Tomo IV, ubi & Jacobi Palmerii excipio
Exercitationes — Constantinus autem in decimo titulo Dionis
fecit titulum Έκλογαί εν τῆς Ἰσπερίας Δίωτος Κορυθαίε, —
& legit vix ego ista & priora verba, cum in iis deprehen-
do opus nostrum Cassii, ipsius istius verbis ab Augusto illo no-
bis in primo Exceptorum limine asseruata. . . . Quid mul-
tis? — Dio ergo, tacitus mecum inquo, in Zonara totus
latet, & personam induit late Zonariae. Supteque actutum
cogitatio mihi subit, num etiam excerpta ex Dione Valesia-
na, & Eclogae de Legationibus ex eodem, suo loco apud Zo-
naram pariter habeantur. Tum exordior opus persequi, vo-
luto quotidie, & passim in ea incido, atque, ut ad verbum
omnia ibi exstare perspicio, gestio, exilioque, & sacrum silen-
tium mihi indico, Aegyptius factus Harpocrates, de re pri-
sus nemini revelanda. Servoque fidem reapse, amicitia tantum
familiarioribus, me Dionem ferme integrum nactum fido. Un-
de in rempublicam est diffusum. De loco, Codice, aut quomo-
do

do sit reperitur, nunquam, nisi modo, excidit mihi verbulum, ex metu evidenti, exempto cuncta deperdendi. — Hæc ubi gesta sunt, meum ipse reputo tres postremos Dionis Libros ex Vaticano illo Codice . edere . edidique. — Sans vero tunc primum de toto Dione cogito edendo, eaque in re mihi primo proclive fuit Historiam consarcinare, & excerpta Constantiani, Tzetze, aliorumque, velut assumenta quedam, suis Zonaræ locis afferri, aliquo pacto ferruminare. Quod molestum est insinæ opus patientia lubens quoque suscipio, dato titulo: Consilium de Dione restituendo. Ubi vero illud ad umbilicum perduxit, rem etiam prosecutus in his, que Dionis habemus edita in Leunclavio; plane fateor, ipse mihi non usquequaque placuit. — Mitto igitur illud meum qualecunque peractum opus, & ita Dionem cogito, ut est apud Zonaram & Xiphilinum, epitomatores, edere, — quid Porphyrogeneta alique Dionis habent, suisque locis & columnatim, Græco-Latinè adderem. Quod ut expendo proboque alii consilium, ita tandem re ipsa facio, ad lucem meis interdum additis, aliorumque, si quæ sunt, notis, . . . Qui labor etiam enormis fuit, isque nunquam manus aliene levatus ope, sed perpetuo mea in curibus, tum in Græcis, cum in Latinis. — Sed Librorum divisionem Zonaras confuderat, & multos Dionis Libros in tres redegerat suos tantum. . . . Nos proinde, materie Dionis Zonariana in primum Tomum seposita, eam ita congestam & Dionem rursus in suos Libros divisimus, non temere, aut pro libitu, sed mature, & ratione ducti, & manuscriptorum quandoque Codicum fultis suffragio, Suida inprimis nonnunquam in iis prælucente, que protulit, librorum numero allegato. . . . Præ his, adde, novum commodum intulimus in Dionem, subdivisionem Librorum nempe per æqua spatia & intervalla, que capita dicta jam diu eruditori nostro seculo tantopere placuerunt. . . . Eo redactæ res erant, cum meditor novam potius universi operis versationem, quam recensitionem earum Wolfii & Ducangii in Zonara, & Blaici, Xylandrique, & Leunclavii, in Dione ipso Xiphilini que, que horridula sæpe sunt, & quandoque sensum non assequantur. . . . Nos modo potuit magnis accessionibus, meliora facilius dare possumus. Zonaræ namque duos alios antiquos Codices

ces nulli sumus in Vaticana, ut & duos alios Dionis editi, & Xiphilini, quos consulimus exactissime. — Ad hæc meditor, & quo pacto Præfationi Dionis, qua caremus, aliquatenus succurratur, placuitque, Halicarnasæum petere auxiliarem. Antiquorum namque nemo Dionysii Romanas Antiquitates non versavit nocte dieque; præcipue in originibus Italia Præfationem, ubi eum Dio ad sententiam deprehenditur præse sequi. Reapse apud veteres invaluit opinio, pro Romanis Antiquitatibus Dionysium imprimis esse legendum. — Legit eum proinde Dio, & visum nobis, ex eo excerpere, quæ de originibus & antiquitatibus habet Italiæ in primo Libro, quem alii verius Præfationem Librorum tenent. — Tanta ubi parata sunt; perioclas etiam Libris præfigere libuit, — Sed magna adhuc lumina & incrementa Dionis deerant, eaque sorte fortuna in Plutarcho detego, dum Valesii verba lego: Ex Plutarchi Sulla hæc & sequentia quatuor Capita ad verbum transcripsit Dio. Sed & Caput 34 & 37 Legationum ex Dionis Historia Excerptarum similiter exscripta sunt ex ejusdem Plutarchi Sulla. Confestim Plutarchum sumo — restituoque hoc pacto, ad duos ferme Libros, Dionem. Interim, quod suapte eventire natura in ejusmodi solet occasionibus, hinc mihi animus excitatur ad explorandum, num & alibi quoque Plutarchus apud Dionem lateat, ut sic restitui satius Dio queat. Sed tunc adversa Minerva usus, nil reperi in ejus Othone, Galba, Cicerone, Cæsare, Bruto, Antonio, & Pompejo, nil in Lucullo, Sertorio, M. Emilio; utroque Catone, Gracchis, Hannibale, Pyrrho, Flamini, aliisque, tanto tadio laboreque tanto & sudore, — Ast, cum missum facio ordinem retrogradum conferendi, & a Romulo incipio, — tunc meliori lapillo, & secunda alite, deprehendo tanquam venaticus ad olfactum, ex Plutarcho Romulum ad verbum pene exscriptum esse a Dione; quod Valesium fugisse, mirandum est, qui Dionia ea ipsa, & tanta novit in Tzetze, & ex Zonara emendavit, qui Plutarchi Sullam a Dione abactum in sua erat expertus. Deprehendo exscriptum & Numam, item Publicolam & Camillum. Et quale gaudium, fontem detexisse, restituisseque medium ferme in prima Parte Dionem. — Anno hæc facta 1728 ab autumno ad sequen-

quatenus animum; quibus per omnes dies & magna noctium par-
 te utrum Plutarchum extudi & elucubravi, unum Zonaram;
 neque hic finis; nam & sequens biennium rei insimulatum. Quo-
 circa, si duodecim annos Dio impendit suae Historiae conscriben-
 da, decem tunc ferme insimferam & ego eidem restituenda.
 — Sed interea, dum haec pando, Dionem forte videat lego.
 Fabia conventre, & crimine plagii aspersisse convictisque;
 & meum esto, apologema aliquod ipsi scribere, exordio fa-
 cto, non quo excusam, sed quo aggerem ei crimina. Poly-
 bium, Halicarnasaeum, Appianum etiam, exscripsit Dio,
 etiam alios, quos perdidimus. Attamen, si quid peccavit,
 (potuit enim rem monuisse in Praefatione operis modo amissa,)
 in solo Plutarcho peccatum est, cuius Sullam ad verbum ex-
 tulit, in reliquis leviscule. — De plagio etiam nuper bo-
 nitinem accusavit Joannes Harduinus ad Plinium. Bea-
 tus Rhenanus in observationibus ad Plinii Praefationem innu-
 meros antiquorum detegit & enumerat veterum scripta in-
 gratissime compilasse. Non exscribemus longum, quem dein-
 deps texit, catalogum veterum, qui plagii rei aguntur, & quo-
 rum in contubernium vel invitum detrudere Dionem, eaque
 criminis communionem a crimine liberare, vult. Sub finem
 ergo primi Prolegomenorum Capituli, quid in hac editione
 praestiterit, edisserit, & malevolorum sinistra de suo instituto
 iudicia (calumnias ipse appellat,) profligare studet. Perso-
 nam, ait, detraxi Zonara, Dionem detegi. — Proinde dedi no-
 vum potius, quam nova. Dionem utunque dedi, quod
 prius se habere Resp. ignorabat, paucisque integrum dedi Dio-
 nem, unam si excipias lacunam ab A. U. 671 ad 682, annorum
 ferme duodecim, quos novem Dio Libris excurrebat. — Eruditi
 ne per somnium quidem de Dionis per editionem Zonarae
 reparando cogitarunt, aut alios ad eam rem suo consilio exci-
 tarunt. Spartam vacuum ego primus ingreditor, sique Dio-
 nis apud Xiphilinum epitomen licuit summa cum laude Leun-
 clavio in unum volumen compingere cum Dionis, edereque:
 — vitio mihi non vertent, duco, aut nulli laudi, ejusdem Dionis
 epitomen primae Partis, quae erat incognita apud Zonaram,
 cum Dionis omnibus colligasse, eoque Dionis parte caput resti-
 tuij

tuisse Romana historia. Major contra gloria mihi fiet inde, si que palma victoria in medium toti prostabat respublica literata, eamque nemo unquam perspexit, nemo arripuit, hac illad dispersam, modo obducto veluti sipario patefacta cum laude & gratanter excipiat. En specimen eloquentiæ Falconiana! Videtur ipsi medii ævi facundiam revocare velle. Bene quoque in eo facit, quod se laudat, metu, ut videtur, non vano, ne sibi laudatores huiusmodi contingant. Non modice Virum de se sentire, constabit ex aliis ejus dictionibus, quas paulo post referemus. Videar autem ego, pergit, fecisse nihil, cum plus quam Leuclavius Respublica ego conferam. Jaccebat protome magnæ statuæ prorupta ad Athenæum. Autorem operis norat nemo, & opus ipsum erat obscurum fere, & in parvo pretio, — ex ignoratione, cujus esset artificis, cujus corporis, cujus lapidis pretiosi. — Nec alioqui Lonaræ Epitome valde abluet, aut ab ipso opere Dionio mole distat. Scimus enim, respublica tempora presse & seorsum aliquando Dionem transegiisse, latiusque & latissime per tempora imperii spatium. — Prestiti ad hæc alia in editione secundæ Partis, Dubi Codicis Vaticanos ego Dionis contuli a 35 Libro ad 69 duos vero Laurentianæ. Xiphilinum & Lonaræ recensui ex quatuor Vaticanæ, & ex altero Colisliniana. — Hæc omnia habes in ista editione, in qua tot supplemur his auxiliis hiatus, totque magna spalmata emendantur, ut — alium agnoscas Dionem, & pleniorum, ab his, qui hactenus prodierunt. Sane Neronem vix aliam scripsit Dio, adeo, quæ pauca rescuit Xiphilinus, ex Joanne Antiocheno, Suida, Constantino Augusto, & Lonaræ, reparamus. Judaicas res breviter Dionem scripsisse, auctor est etiam Philostorgius quinto Seculo. — M. Aurelii etiam vitam, quæ nec habuit Xiphilinus, qui ejus vitam in suo se non reperisse Dionem dixit. Commodiana tempora, Severique & Caracalla, cuncta ferme restituuntur. Dio ipse hinc loquitur in Macrino, Elagabalo, & Alexandro, ex Vaticano illo, quem edidimus, antiquissimo Codice. Ab his delabitur ad doctores in Italia & alibi immites de instituto suo sententias refundas. Pro impostore se habitum queritur ab inimicis; ab

antelis vexatum assiduis Dionii sui flagitationibus, & apud ipsos quodque cunctatione in suspiciones iniquas devenisse. Se tamen constantia & prudentia & hos continuasse, & illos vicisse, gloriatur. Antei, ait, obtundebant aures, esse periculum, manerem idcirco editorum. Nempe ea ex causa, monstri ut potius ederem, quam justum factum, volebant, & ut prodieret Dico non Prator, non Consul, sed vix latitavit Senar, sine auspiciis, sine fascibus, sine insignibus imperit, ac sine reliquo comitatu. Sed mirum est inter Nonas Calendasque, elephantum vero tertio decimo mense, nasci; quod aeterna opera, secus vero extemperantia, imitantur. Inter Autores enim innumeros sapientissime cunctatere suam Historiam Diodorus Siculus triginta & annis absolvit, viginti ductus Dionysius Halicarnalleus, totidem noster Dio. Ne sim prolixus in re vestissima eruditus, nullus Autor est, magis nominis, qui subitaria scripserit sua opera. Etiam Zeuxis, irrisus ob operum lentitudinem, dixit, se pingere aeternitati. Caveant sibi jam eruditi, ne novum hunc Zeuxin, qui non novit nisi aeternitati pingere, in angulo quodam Bibliothecae dedicerit.

De secundo Prolegomenorum Capite nihil delibabimus. Tertii quia inscriptio, subobscura est, tenendum, eo nominari Graecos Latinosque Romanae Historiae Autores, quibus Dio Cassius in condendis libris suis, si usus non fuit, uti certe potuit. Capite quinto, quod historiam editorum & interpretum Dionii, exequitur, juvat extremam partem huc adscribere, qua vitae suae, facta, ipse Autor hunc in modum enarrat. Natus sum, ait, Neapoli anno 1681, 13 Cal. Augusti, patre Josepho, viro Lucana, filio Jacobie Buxento (quo ex Hippone in Brutiis, ut Tropaeum alii, & Citrarium, adhuc nobiles ejus generis, procurrerunt.) & Catharina Paulilla, Neapolitana uxore. Post studia, & sumtos gradus, forum quadriennium trivi; tum A. 1706, ex Romano itinere, redux Aprilis mense, deserui forum, & mense Mayo anni 1708 sacerdos fii. Hinc Graece studui, sub me ipso, discipulo & magistro, & Clenardi Institutionibus. Post res gestas & acta Beati Januarii Martyris & Episcopi, edita A. 1713, Romam perrexi, iterumque

A. 1729, ibique moras nexui, quæ domicilium posui, usque ad A. 1733. Sane in illo Romano ceto scripsi multa ope subsidioque Vaticanorum Codicum Casanatae, Alexandrinae, Basilianæ, Barberinianæ, aliarumque Bibliothecarum, ut puta ad Ephemeridas Græco-Moschas, quæ, faxit Deus & favéat, ut tandem aliquando in lucem prodeant. Et tunc a Clemente XII Junii 6 die S. Norberti remittor Episcopus Martyranti in Brutis, sub Consentino Metropoli. Ac tandem post multa pericula & arumnas per Benedictum XIV idibus Jul. A. 1743 ad Metropolim transferor S. Severinæ in Brutis ultertoribus. Hac mea hæcenus fata; reliqua, ni ego iterum, possert enuntiant. Elegans Caput hoc est, & ab inspectis scitis observationibus, ad Historiam literariam pertinentibus, commendabile, uti reliqua quoque Capita Prolegomenorum bona continent, & de Autoris diligentia & lectionis copia testantur; quamvis credibile sit, eorum quidquam, quod bonæ frugis sit, in præclara editione Retmariana omissum non fuisse.

Venimus nunc ad ipsum, si Dis placet, Dionem restitutum, & ab interitu vindicatum, de cujus institutione e verbis Falconii, supra allegatis, quodammodo constare potest. *Figinti & unus Libri* ab *Æsca* in Italiam adventu usque ad everfam a *Metello* Corinthum decurrunt. Textum ipsum pro maxima parte verba *Dionysi Halicarnassensis* & *Plutarchi* constituent, cui substituta minore typo cum Latina item interpretatione conspiciuntur testimonia *Zonare*, *Izetæ*, & *Constantini Porphyrogeneti*. Notæ raræ sunt adperse. Præfixa singulis Libris argumenta utroque sermone, & Consulium nomina. Cum nihil serè in his novum sit, parumque, quod iusto titulo ad *Dionem* spectet, meliusque jam in primo *Volumine* novi *Dionis* *Hamburgensis*, majorique cum fiducia, legantur, quæ *Dionis* fragmenta veterem nascentis Romæ historiam exponunt, verendumque non sit, ne sint multi, qui post fruges inventas glandes desiderent; nolumus his lustrandis & delibandis operam perdere. Judicarunt hoc de Opere

ex vero Duumviri Clarissimi, *Scripto Maffaus & Retmarus*, quorum edictis quod addamus, non habemus.

Erklärung des Neuen Testaments, 10.

id est,

D. CHRISTOPHORI AUGUSTI HEUMANNI *Expofitio Novi Testamenti. Pars IV, in qua dimidia pars, eaque posterior, Historiæ Evangelicæ Joannis confideratur atque illustratur.*

Hannoveræ, in Bibliopolio Fœchteriano, 1752, 8.

Alph. 1. plag. 21.

Pergit Celeberrimus Autor, sub auspiciis divinis, in enarranda Historia *Joannica*, cujus facile duæ partes possunt constitui, quarum in *priori Joannes*, per *undecim Capita*, adventum filii Dei, atque ejus divinam missionem ad munus Messianum obeundum, describit; in *posteriori* vero ea recenset, quæ ad præparationem perpassionis dominicæ, ipsamque perpassionem, & resuscitationem Christi in vitam, referri possunt. Jam vero specimina quædam explicationis hujus *Joannicæ*, a *Celeb. Heumanno* in hoc opere tentatæ, cum Lectoribus communicemus. Initium itaque fit e *Capite duodecimo*, ubi Autor varia momenta, memoratu digna, de convivio enarrat, in *Matthæi* domicilio instituto. Observatur hic, *Stemonem* maritum fuisse *Marthæ*, & tunc temporis mortuum, quod etiam *Zeltnerus* in *Bibliis Altdorfensibus* jam dudum animadvertit. Memorabile etiam hoc cepset *Nosler*, quod *Joannes* non solum hospitam ipsam, sed etiam fratrem & sororem ipsius, nominatim recenset, cum *Matthæus* & *Marcus* nomina eorum, prudenti ex consilio, silentio premant.

9. Deinde pugnatur contra eos, qui, hanc unionem sex diebus ante Pascha peractam esse, sibi persuadent, quorum in numero *Ruffus* imprimis fuit. Causam murmurationis, a discipulis Christi peractæ, a *Joanne* soli *Jude Ischariotæ*, a *Matthæo* vero omnibus discipulis, tri-

tributæ, ob sumtus majores unctionis *Mariæ*, hanc esse putat Noster, quod reliqui discipuli ex sancta quadam simplicitate, *Judas* vero solus ex malitiosa protervia, hanc murmurationem fecerit. Recedit hic Autor a superiori sua sententia, quam in *Matthæi* enarratione proposuerat, ubi *Jude* prima hujus increpationis initia tribuerat. Creditur hic etiam, a *Juda* solo pretium unguenti exploratum, cum credibile plane non sit, a *Maria* hanc rem manifestatam. Denique rationes Autor affert, quibus permotus Christus fuerit, ut *Judam* in collegium suorum intimorum discipulorum adoptaret. Pergitur inde ad alia, inter quæ vocabulum *βαρσάζευ* a *Menagiano* illo atque *Elsheriano* liberatur errore, atque solide declaratur, illa voce *deportare, auferre*, significari. In *versiculo undevigesimo* novam interpretationem proponit Autor, quando interrogative verba Græca exponit: Nonne videtis vos nunc, quod nihil efficere poteritis? Ibidem etiam vocabulum *κόσμος* inter hyperbolicas Scripturæ loquendi formas refertur. Per *ἕλληνες* cum aliis doctissimis Viris Noster *Judæos* hic intelligit, in Græcis regionibus habitantes. Sermonem Christi de ejiciendo principe hujus mundi eo valere, censet Autor, quod, post Christi resurrectionem atque adscensionem in cœlum, ministerio Apostolorum homines a potestate satanz sint liberandi, atque in regnum gratiæ transferendi. In loco *Jesatano* per brachium Domini intelliguntur miracula Christi, ex divina quadam virtute patrata. In *Capite tertio & decimo* observatur, Dominum a *Petro* initium lavationis facere voluisse, causam autem hujus rei in ordine vocationis ipsius esse querendam, ubi *Petrus* omnino prior erat ordine, non vero dignitate. Pedilavium hoc Christi inter servilia esse referendum ministeria, res est notissima, & hic etiam observata. *Petrum* humanissime a Christo esse receptum atque toleratum, verba Servatoris significant, non ex iræ vehementia prolata, sed modeste *Petrum* corrigentia, quod præclare *Heumannus* monuit. Titulum fuisse honorificum, quo *Joannes*, a Christo salutabatur, non incommodè *Heumannus* docet, quando discipulus dicitur,

Pag. 17.

19.

33.

34.

49.

67.

96.

98.

127.

- Pag. 128. tur, qui Jesu curæ cordique fuit, adeòque servus a latere (*ein Leib-Diener*) omni jure est appellandus. Jucunda sunt lectu atque utilia, quæ hic de eodem argumento proponuntur.
149. Inconsiderate autem hic agere, ait, plurimos interpretes, quando, novum Christi præceptum non solum ad discipulos, sed ad omnes omnino Christianos, pertinere, doceant. Errate hic errorem interpretes, & quidem gravem, Noster dicit, eo hæc Christi verba trahens, quod non *legem* Servator, sed, ut persona moribunda, mandatum atque præceptionem, eandemque novam, suis superstitionibus dederit discipulis. Nova vero illa est judicanda, dicit Noster, ex eo capite, quod moribundi inprimis de corpore humano, atque de bonis suis distribuendis post mortem, sint solliciti; Servator vero non res hujusmodi, sed amorem suorum post mortem mutuum atque sincerum, curavit, atque discipulis in mandatis dedit. En mandata nova! An vera, aliis dijudicandum relinquimus. Videat Celeb. *Heumannus*, an non futuri sint fortasse, qui ipsi objiciant, hæc ratione omnes leges atque *ἐπιτάξεις* divinas in nudas præceptiones, atque salutaria tantum monita, aut mandata amabilia, posse transformari. Paulo post Servatorem ludibrio *Petrum* habere, multa magno hiato, vere tamen, Domino promittentem, Autor statuit. Fortè tamen hic sermo Christi est hominis, modeste negantis, & cum ratione dubitantis, quin vere prædicentis futura. In *Capite decimo quarto* dubitat Cel. *Heumannus* de integritate atque sinceritate verborum: 'Εἰ δὲ μὴ, εἶπεν ἄν ὑμῖν, & nescimus an gravi satis ex causa, arguatur, hæc incaute textui sacro ab aliena manu esse appolita. Si vero genuina atque divina hæc sit dictio; Summe Venerabilis Autor ingenuè fatetur, se sensum illius adhuc capere non potuisse. Forte, si quid valemus, Romano orbe, sine difficultate reali, hæc verba Christi ita recte efferuntur: Quæ res si ita non comparata esset, omnino vobis dicerem, abire me, & vobis domicilia parare, velle. Quin, si abiturus etiam, & præparaturus vobis sum locum, denuo redux erò, & vos ad me sum recepturus. Hæc si admittamus, opus non erit,
- 166.

cum Celeb. Autore *id* per *cum* exponere, sed in usitata sua significatione retineri poterit hæc particula. Quando Christus de discipulis suis dicit, majora eos edituros esse opera, quam ipse ediderat, id Autor sequenti in modum exponit, quod nempe amici Servatoris *plus* sint effecturi, quam ipse effecit, & hoc respectu opera eorum majora erant, quam ipsius facinora. Hæc est sententia Autoris, negantis tamen paulo ante, *μείζονα* per *plura* hic posse exponi. Id porro monemus, Autorem vocabulum: *παράκλησις* per *assistentem, civei Beystand*, non advocatum, reddere, minime vero huic quadrare ideam consolatoris, a B. *Luthero* in conversione sua vernacula, aliisque viris doctis, adoptatam. Dubitamus verò, an omnibus se probatura sit ratio, ab *Heumanno* prolata, pluribus explicata, quæ in eo consistit, quod amici Christi, post effusio- nem Spiritus Sancti, foemineos exuerint animos, & masculis intrepideque ubique se gesserint. Ubi verò non est lugens, nec ibi erit consolator. Confirmandi quoque causa Autor nonnulla profert exempla, in quibus lætabundi sistantur Apostoli. Sed cum venia Autoris dicere liceat, nequiquam hanc rem firmo niti talo, cum multa adsint testimonia de Apostolis, perterrefactis, afflictis, lugentibus. Præter alia quamplurima notissimus est locus *Pauli 2 Cor. I, 5*, confitentis ingenuè, multas se non solum habere ærumnas, sed etiam copiosam consolationem. Hinc recte colligere licet, *Paulum* atque reliquos Apostolos consolatione indignisse, quia Christus eos consolatus est, indirecte quidem per Spiritum sanctum, directe per se ipsum. Nec magis *Heumannus* causæ suæ considerare videtur, quando ad intrepidum martyrium Sanctorum hic provocat. Hoc enim plus probat, quam probare debet, & argumentatio est precaria. Unde enim inconcussa quies in morte? Unde lætabundus vitæ exitus? Nonne a Spiritu sancto consolatore, terrores removeate, ac animum morientium exhilarante? Ita nos quidem pie credimus. Sed ad *Caput* pergimus *dectimum quintum*, una cum sequenti *Capite* ab Autore Summe Venerabili analytice primo tractatum, & ordine deinde explicatum. Observamus hic, in *versiculo undecimo*

Pag. 181.

184.

184.

193.

(194.)

195.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

197.

230.

232.

clino *καρὰν ἐν οὐμῖν* conjungi, quod sit gaudium, quod ex vo-
 blis capis. Nominat Heumannus Autorem hujus explicatio-
 nis B. Zehnerum. Recte explicatur *ἀπὸ ἀρχῆς* Cap. XV, 4,
 quod *ab initio* inde *discipulatur* amici Christi futuras calami-
 tates a magistro suo non audiverint. Hoc quomodo vece
 dicere potuerit Christus, de perpeſſionibus futuris multa ver-
 ba faciens, inquit Nöſſer, atque ita ſe expedit, quod Chri-
 ſtus antea tam clare atque dilucide de perpeſſionibus futuris
 289. Apoloſtorum ſermones non fecerit, quam tunc temporis fe-
 cit. In *Capite decimo ſexto* longa exſtat diſputatio Autoris *in*
verſum octavum, ubi per *κατὰ μὲν* inprimis intelligit Judæos in-
 credulos atque malignos, per orationes Apoſtolicas ad contri-
 tionem cordis perducendos, atque ſalvandos. Per *δικαιοσύνην*
 292. intelligitur vera doctrina, uti *ἀδικία* falſam doctrinam denotat;
 293. *κρίσις* denique eſt iudicium divinum, in malignum ex ore ge-
 nium in ſupremo die ſupplicii manifeſtandum, & in diebus A-
 319. poſtolorum ſani manifeſtatum. *Ἐν παραβολαῖς* cum *Camerario*
 339. ad *verſ. 25* ſcitè admodum per orationem ænigmaticam, ſeu
 397. obſcuram, exponitur. *Caput decimum ſeptimum* in quatuor
 domine orationis dividitur partes, & deinde diligenter ex-
 plicatur, ita ut præ ubique occurrant meditationes. In *Capite*
ſequenti multa ſub initio ejuſdem diſputantur de *tor-*
rente Kidron; qua de re hæc eſt Autoris ſententia, quod in
 temporibus Veteris Teſtamenti torrens ille nomen habuerit a
 valle Kidron. Poſterioribus vero temporibus, ubi cedros jux-
 ta hunc torrentem plantarunt homines, nomen ſuum eſt ſor-
 titus ab arboribus cedrorum, ad torrentem illum ſitis, ſiti etiam
 398. montis olivarum ab olivis ita dictus eſt. Ad hanc ſententiam
 413. amplectendam proclivis etiam fuit *Lamptus* ad hunc locum
Joanneum. Ad *verſum decimum quartum* perſequitur Heu-
 mannus proſiſtam jam olim a ſe ſententiam, quod *verſus*
vingeſimus quartus cum *decimo quarto* ſit conjungendus, au-
 toritatibus maxime, iisque humanis, muritis, quas levioris
 eſſe momenti, Theologi docti cenſent. Arduum ſane etiam
 eſt opus, contra omnem Codicum autoritatem exemplum
 univerſalis corruptionis in *ſcripturam ſacram* inducere velle.

Eſt

In causa Jesu coram Romano iudice id imprimis urget Noster, quod *Pilatus* procrastinare non potuerit intercessionem Servatoris, hac de causa, quoniam Synedrium Hierosolymitanum cognitionem causæ non permisit, sed ad Cæsaream quandam constitutionem provocaverit, secundum quam iudex Romanus tenebatur, ex sententia condemnatoria, a Synedrio Hierosolymitano dicta, reos sine mora morti tradere. Consentit etiam Noster iis, qui omnem vitæ necisque potestatem tempore Christi a Judæis ad Romanos translata esse, contendunt. In *Capite decimo nono vers. 14 Heumannus* sextam horam, cuius *Joannes* mentionem facit, de tempore iudicii, contra Christum acti, accipit, quocum alii etiam consentiunt interpretes. Reliqua Lectoribus ipsis perflustranda relinquimus, duo tantum momenta adhuc tangentes, quorum prius est miraculum Christi, post resurrectionem septem personas saturantis unico pane & pisciculo, unius alioqui hominis cibo, ab Autore clarius expositum. Posterius est illud, quod *Heumannus* in fine hujus *Volume* supplementa illa copiose recenset, quæ *Joannes* post priora tria Evangelia, sapienti consilio, ad Historiam evangelicam Domini nostri addidit, quæ omnia Lectoribus grata erunt atque jucunda, uti nos ipsi ex lectione eorum fructum ac voluptatem insignem percepimus. Deus gratia sua adesse pergat Seni Venerando, in labore, quo non sanctior, nec utilior, excogitari potest, occupatissimo, integrasque ei ad perficiendum opus tam salutare corporis antiquæ vires porro largiatur!

Pag. 416.

437.

447.

485.

488.

487.

602.

670.

**ANIMADVERSIONES PHILOLOGICÆ ET
criticæ ad varia sacri Codicis utriusque Fœderis
loca, Autore JOANNE DIETERICO
WINCKLERO, D.**

Pars I.

Hildesæ, sumptibus hæredum B. Schœderi & Merckwitz,

1750, 8.

Plag. 17.

Ss ss

Non

- Non prima hæc sunt diligentæ præclaræque doctrinæ specimen, ab Autore Summe Venerabili publice edita. Habent sine dubio Lectores nostri ex Observationibus in Scripturam sacram, Theoticæ conscriptis, atque a nobis diligenter aut olim enarratis, aut deinde enarrandis, nomen *Winckleri* satis cognitum. Habent, ut speramus, perspectum inde, quantum ipse studii in explicandis sacris tabulis, quo non præstabilior ullus labor est, consumserit. Pergit in eodem studio Venerabilis Autor, Romana hic lingua utens, quo amplior curatum suatum existat seges. Primo Noster ad *1 Cor. XI, 10*, animum advertit, & recentiora quorundam, nominatim *Dresgii, Altmanni, Rlesi, Odii, Moskemi, & Altingii*, de isto loco sententias enarrat. Ultimo loco *Stofskii* explicatio subit examen Nostri, recte monentis contra eum, connexionem *Paulinam* opinioni ejus esse ostendiculo, ubi nulla plane de nuptiis celebrandis fiat mentio, hincque evincitur, vocabulum *γυναίκα* pro virgine desponsata, sive sponsa, hoc in loco accipi non posse, nec per *ἀγγέλους* ministros Ecclesiæ satis commode designari. Suam itaque Noster profert, ad causam *Pauli* orandam, sententiam, ita se habentem: *Propterea oportet uxorem habere suam* (sive, aliquam, sibi etiam competentem quidem,) *potestatem, sive dignitatem sub capite suo, id est, marito,* (sive, quod eodem redit, non aliam habere potestatem uxor debet, quam quæ maritali potestati sit subordinata, vel sub maritali ab ipsa exerceatur,) *διὰ τὸν ἀγγέλων.* Duo scilicet sunt, quæ Apostolus monet: primo, aliquam omnino mulieribus competere dignitatem; deinde, maritali subordinatam istam esse, & agnosci ab uxoribus debere maritorum præminentiam. Per *angelos* quid sibi sit intelligendum, hæret Noster, ita tamen, ut, si quid statuere oporteat, *angelos bonos* cum nonnullis interpretibus accipendos esse, putet. Succedit *secunda* meditatio, in locum *Genes. XXXI, 42, 54*, de timore *Isaaci*, ubi præcipit Autor, *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ* nihil aliud esse, quam *Deum, quem Isaacus timuit*, uti ex connexionem, & omnis rei declaratione, contra recentiorum Anonymum quendam hæc sententia stabilitur, atque ostenditur, non specificè ad Messiam, sed ad Deum trinum, hanc

hanc denominandi rationem pertinere. *Tertio* ad *Ephes. III, 17*, descendit Autor, brevissimis declaratans, κατοιικειν non simplicem inhabitationem, sed speciatim diuturnam & continuam mansionem, seu commemorationem, declarare: cujus rei emphasin nec *Lutherus*, nec nuperrime *Heumannus*, attigisse satis videntur. *Quarta* Commentatio exhibet locum *Paulinum* ad *Ephes. III, 20*, ubi contra *Elserum*, *Oederum*, & enarratorem quendam *Aclorum Eruditorum A. 1749 pag. 234*, disputatur, & asseritur, πληρωμα τῶ Θεῶ significare omnia, καρισματα, a Servatore nobis parata, quibus credentes in Christum cumulat Deus clementissimus. Denique contra *Clariss. Michaelis*, *Gœttingensem*, probatur, difficultatem, quam ille sibi hic loci vix superabilem fingit, esse nullam. In *quinta* meditatione ad *Psal. CIX, 31*, ad eorum accedit partes *Noller*, qui, ad causæ patronum, sive advocatum, respicere hoc loco *Davidem*, annotarunt, a dextra rei consistentem in iudicio, ut ipsius causam peroraret. *Sexta* animadversio ad *Luc. II, 20, 21*, contra *S. Rey. Oederum* est directa, de particula καὶ illius loci novæ quaedam monentem, quæ quidem Autori Venerabili ingeniosa admodum videntur, sed quibus meliora ipse proferri putat a *Cl. Georgio*, καὶ notare idem, quod *tunc*, offerdente, *Septimo* loco ad *1 Sam. XXI, 9*, & *XXXI, 9, 10*, succincte docetur, gentilibus eundem, qui Judæis, morem fuisse, arma in templis suspendendi, ab hostibus detracta. Circa *Prov. XXXI, 6, 7*, monetur, minus commode sententiam *Salomoncam* explicari de iis vino inebriandis, qui supplicio affiendi sunt, quin potius de iis debere intelligi, qui exitio propinqui sunt, tum ob rerum vitæ necessariatum defectum, tum ob adversitatum, eandem gravissime prementium, incontinoda; qui, rebus suis spoliati, multorum pati odia coguntur, causis intricatis atque difficillimis impliciti. Latius tamen extendenda ista verba non sunt, quam sobrius vini usus suadet. Tandem docetur, *720* in loco isto non tam inebriandi, quam confortandi, virtutem habere. In *nona* Commentatione ad *2 Tim. IV, 5*, iis se accommodat *Noller*, qui *εὐαγγελιστῶ* vocem de iis explicat: hominibus, qui puram Evangelii doctrinam sibi habent

Pag. 32.

34.

37.

40.

43.

44.

48.

50.

52.

53.

57.

111

111

61.

66.

69.

- Pag. 72: commendatissimam, quique Apostolos adjuvare, eorumque vi-
 ces gerere, debebant. *Decima* animadversio est modesta con-
 73. sultatio sententiæ *Oederianæ* de novem leprosis, a Christo sa-
 80. natis, sed minus grate hoc accipientibus, ab *Oedero* vero execu-
 93. tatis & defensis. Plura non addimus, id unum monentes, Au-
 torem Venerabilem omnia adversarii tractare argumenta, at-
 que ea ita enervare, ut fictionibus *Oederianis* nulla amplius
 probabilitatis species relinquatur. In partes suas ultimo loco
 Noster etiam vocat *Hennemannum*, sibi consentientem, licet
 hunc alias Autor noster ingeniosarum sacri Codicis explica-
 tionem non esse osorem dicat. *Undecima* meditatione loci
 explicantur, de *ἀδελφίς* Servatoris mentionem insipientes,
Matth. XII, 46, 47, 48, XIII, 55, Marc. III, 31, 33, VI, 3, Luc.
VIII, 19, 20, Jo. II, 12, VII, 3, 5, Act. I, 14, 1 Cor. IX, 5
 94. Perulgatum est, in Scriptura sacra hoc nomine cognatos,
 agnatosve, solere compelliari. Hinc alii, interpretes ad compri-
 96. vigos Christi hic confugiunt, alii, patruèles, sive consobrinos,
 98. Servatoris indicari putant. Posteriori sententiæ lubens accedit
 101. Noster, & quam gravi contemtu Servator eo nomine affe-
 102. ctus sit, quod Judæi, opificis ipsum filium esse, clamitarent, ex
 antiquitatibus profanis, Laconicis, & Romanis, illustrare stu-
 104. det, licet amplius hic inquirere nolit, an plebis tantum de opi-
 ficis humilis fuerit opinio, an inter ipsa opificia discrimen
 fuerit. *Duodecimo* nunc loco, ad *Genes. L, 2, Matth. XXVI, 12,*
 107. *Jo. XIX, 40*, Noster in *Seralem*, occasione vocabuli *εἰραφιά-
 ζειν*, unctionem inquiri, variis gentibus usu receptam, inda-
 gando scilicet paulo curatius, num origo moris hujus Judæis,
 111. an *Ægyptiis*, sit tribuenda, ubi illis accedit, qui ad *Ægyptos*
 114. eam referunt. Postea ad *Matth. XXVI, 45*, profert nonnulla
 118. Autor, nominans imprimis de miraculosa illa & universali solis
 obscuratione agentes *Bayerum, Kirchium, Des Vignoles, & Gau-
 billium*, e Soc. Jesu, hanc evangelicam eclipsin, negantes, cum
 celeberrima illa *Sinenfium* obscuratione solis confundendam.
 120. In *quarta decima* commentatuncula ad *1 Cor. XV, 1, 2*, non-
 nullas recentiorum de vocabulo *ὑψιζειν*, a *Paulo* adhibito,
 124. sententias Noster enarrat, illique hujus vocabuli potestati, qua
 in

in animum revocare notat, lubenter suffragium se addere, declarat. In sequenti anotatione *decima quinta* de scriptoribus quibusdam & usu numeri septenarii, majestate plenissimi, ad *Matth. XII, 45, XVIII, 21, 22, Luc. XI, 26, Apoc. I, 4*, agitur, & mystica illius, in quantum est nimis, explicatio exploditur; Succedit pensum *decimum sextum*, ad *πρόσωπον ἀγγέλου* spectans, ubi inter reliquas interpretationes calculum Noster illi addit, quæ elegantiam atque præstantiam faciei *Stephani* tribuit, stuporem Judæis inimicis excitat, terroremque injicit, ut facies ejus gratiæ plena & lucida fuerit, ex qua fulgebat gravitas, cum suavitate temperata. Ex aliis similibusque illud illustratur loquendi modis, quibus usi sunt gentiles, excellentiam rei *divinum quid*, seu *celestis*, appellantis. In *decima septima*, exercitatione ad *Tob. VIII, 9*, ostenditur, connubiorum, jux tantæ sanctitatis fuisse inter Judæos, ut in eo fundamentum totius legis *Mosaicæ* posuerint, imo, cœlibes inter & homicidas nihil plane discriminis esse, indicaverint. Hac data occasione multa Autor commemorat, quæ in gentiliis scriptis his similia deprehenduntur, ubi nuptiæ, uti apud Judæos honestos & religiosos, liberorum procreandorum ergo institutæ, & in honore habitæ, leguntur. Romanorum imprimis & Græcorum hæc de re afferuntur testimonia. In *sequenti Observatione* ad *1 Cor. VII, 39*, de secundis agitur nuptiis, quas alii in cœtu Christiano probarunt, alii vero improbarunt. Additur his ex profana antiquitate, varias inter gentes non omnino pœnis dignam judicatam, sed commendatam valde, & in honore aliquo fuisse, monogamiam, ita tamen, ut de fœminis id maxime intelligendum sit. *Decima nona* commentatio. *Pauli* expendit verba *1 Cor. XII, 31, XIV, 39*, ubi id imprimis urget Noster, zelum, quatenus æmulationem denotet, secundum mentem *Pauli* non vitio esse ponendum, sed collaudandum potius, ubi homo Christianus, aliorum admirans virtutes, ardentiori desiderio studioque illas æsequi studet. *Ultima*, eademque *vigesima*, Dissertatio occupata est in enucleandis verbis Ser-

Pag. 126

130

132

134

135

136

137

140

145

148

150

152

156

157

Pag. 165. valoris *Matt. XVI, 28.* Contra Venerabilem *Heumannum* inprimis disputat. Autor, evincens, hunc *Matthaei* locum cum *Marc. IX, 1,* & *Luc. IX, 27,* convenire, & ut dicitur, inter se illa testimonia, divinitus scripta, esse parallela.

167. Deinde probat, ad regnum omnino gratiae adventum hunc Christi ex omni rerum enarratarum serie & pondere esse referendum. Nostri hic iudicium si interponere liceat, duo Servator ex collatione Evangelistarum promittit: primo, speciosum habitum, in quo venturus (*ἐρχόμενος*) erat rex & iudex gloriosus, cujus praesidia in monte transfigurationis postea fiebant, quosdam ex discipulis suis spectaturos esse; deinde, etiam augmenta regni gratiae illos esse experturos vivos, ex maiestatica sua exaltatione procedentia. Impense gratulamur orbi Christiano de Philologo & Exegeta doctissimo, quo nomine Autorem Venerabilem appellandum esse, recte iudicamus, ipsique ad reliquos, ab eleganti eius Musa in posterum expectandos, labores sanctiores quavis vitae tranquillioris felicitatisque commoda ex animo precamur.

ELECTRICORUM EFFECTUUM EXPLICATIO, quam ex principiis Newtonianis deduxit, nodisque experimentis ornavit, D. ANDREAS BINA, Mediolanensis, O. J. B. Congregat. Casinensis, Monachus, ac in Monasterio S. Justinae Philosophiae Lector.

Patavii, ex typographia Jo. Bapt. Conzatti, 1751, 4.
Plag. 9, Tab. xn, 1.

Ex vi attractivae Newtonianae electricae phaenomena sigillatim explicaturus Autor, primo ostendit, quo pacto allecutus fuerit, vim electricam in reciproce simplici distantiarum ratione decrescere. Id quidem *Krantzensteinus* (per errorem *Krantzenstein* Autor appellat,) iam tentamine quodam demonstrare conatus erat, sed methodo, ut Autor ostendit, minus accurata. Ipse bilancem ad vitrum, frictione electricum redditum, demisit, quove pondere opus esset ad vis electricae effectum impediendum, inquisivit. Deinde, suppositis quibusdam gene.

generalibus, de luce, calore, igne, &c. pro indubio sumit, causam electricorum phaenomenorum esse materiam, ex electrico corpore emanantem, cujus e vitro affricto exeuntes, continuo torrentes, unde instaurantur, etsi nesciamus, instaurari tamen certum est. Corpora eo capaciora electricitatis esse, quo partes earum validius reagere, diuturnioremque affricum perferre, queant, antequam mollescant, & elasticitate priventur, item solida corpora electrica fieri, si saltem v. g. percussione motus tremulus in illis excitetur, probat, hacque occasione, praeter *Kratzensteinum*, *Winkleri* nostri libellum Germanicum, *die elektrische Kraft des Wassers*, citat. Ipse Autor, percussa chrySTALLINA lamina, item cadentibus in illam corpusculis gravibus, quae tremorem partium absque frictione excitarent, denique, calefacto poculo chrySTALLINO, electricitatis phaenomena animadvertit. In metallis cur non possit excitari electricitas eo modo, quo in vitro, rationem reddit hanc, quia non qualiscunque partium tremor interserviat, sed qui in tenuissimis minimisque particulis oritur. Hoc tremore igitur materiam electricam, in corporibus repertiendam, (nam, ignis materiam in illis reperiri, constat,) expelli, censet, jacturam vero reparari vel simili materia denuo in ipso corpore producta, vel ex aere vicino attracta in atmosphaera. Hinc atmosphaera electrica oritur stratorum diversae densitatis, in quorum unum particulae ex alio resiliant, unde attractiones repulsionisque oriuntur. Transfert hanc theoriam ad ipsas solares maculas, quas cum bracteoq. liis, circa sphaeram electricam pendulis, comparat. Cur electrica materia a corporibus attrahatur, ex notissimo post *Newtoni* tempora phaenomeno deducit, lucem a corporibus absorberi, & ex celeritate lucis materiae electricae velocitatem explicat, & alia varia, Physicis observata. Sic calor electricitati laevet, quia tremulis motibus excitandis conducit, humiditas contraria ex causa obest. Circulationem sanguinis vero accelerari electricitatis ope, *Gordonus* observavit, cauda pisciculi microscopio Anglicano supposita, fulcrum simul conscendens, quo ipse electricaretur, ne oculus non electricus ex microscopio excitaret sibi scintillam haud dubie noxiam. *Jacobus Pla-*

centius item, Patavii Professor Medicus, pulsum in electrificatis velociorem reddi, comperit. Noctambulium in Italia electricitatis ope restitutum, ex *Formeji* somniorum theoria (in *Actis Academ. Berolinens.* A. 1736) explicat. Expulsis enim nimis spiritibus, electricitatis ope, sensationes ingratae, quas illi produxerant, cessarunt. Ipsas cometarum caudas, judicat, oriri particulis a cometa vi electrica repulsis, eo fere modo, quo *Clariss. Bysus* *Beatificationem*, quam vocat, describit. Reliquo toto scripto, quantum lucis materiae cum electrica intercedat affinitatis, copiosius recenset, & phaenomena electrica ingeniose ex hypothese sua explicat, experimenta etiam varia curiosa, tum sua, tum *Gordoni* praecipue literis secum communicata, exhibet. Miramur etiam, Italum hominem diligentius libros, veritacula nostra lingua scriptos, lectitasse: nam praeter *Wincklerum* etiam *Physicos Gedaneenses* citat. Totus liber bonae frugis plenus est, & ingenium peritiamque Autoris luculenter monstrat. Tabula aenea commodum machinae electricae apparatus exhibet.

PARAGRAFO DI LETTERA, &c.

hoc est,

PARAGRAPHUS EPISTOLAE, CONTINENS
relationem de operationibus, in America meridionali ab
Hispanis & Gallis Mathematicis susceptis, quibus ma-
gna controversia de figura Telluris
definitur.

Pisauri, 1749, 8.

Plag. 1.

Jam quidem non adeo incogniti in Germania sunt Mathematicorum sub Aequatore suscepti ad figuram Terrae definendam labores, uti eo tempore, quo Epistola haec prodiit, in Italia ignoti erant, ubi unicum Hispanici de his conatibus libri exemplar, Academiae Bononiensi transmissum, tunc extitisse refertur; sed jam & historica ejus itineris pars Germanice legitur,

Tomum

Tomum nonum Historia generalis itinerum, hic Lipsiæ prod-
euntis, absolvens, & totus Hispanorum liber Gallice versus ex-
stat, legunturque *Beuguerii & Condaminii* de eodem argumento
scripta, de quibus partim a nobis jam dictum est, partim pro-
xime dicitur. Liceat tamen pauca memorare de hoc excerpto,
præcipue cum Hispanus liber ipse ad nostras manus nondum
pervenerit. Complectitur ille, sub titulo: *Relacion historica del
Viaje a la America Meridional &c. quatuor Tomos*, forma,
quam vocant quartam, Mantuæ Carpetanorum A. 1748 im-
pressos. Autoribus *D. Jorge Juan Commendador de Aliaga en
el Orden de S. Juan*, Academiæ Reg. Scient. Paris. a Commer-
ciis literariis, & *D. Antonio de Ulloa*, Reg. Scient. Lond. Soc.
celocium regiarum Præfectis (*Capitaines des Fregattes Roya-
les*). His, quæ sunt historica, de Americæ Hispanicæ
natura & incolis, non immorabimur; propius ad scopum
pertinent plurimæ mathematicæ observationes, palmaris illi
præmissæ. Huc spectat obliquitas eclipticæ, accuratius inve-
stigata eo in loco, ubi tropicorum elevatio supra hori-
zontem exactitudini favere quam maxime videtur. Inclinat
vero *D. Joannes (Juan)* in eam sententiam, variabilem illam
esse. Deinde urbis Quito latitudo minutorum 13, secund. 17,
stabilitur, una cum latitudinibus & longitudinibus complu-
rium locorum. Recensentur etiam observationes eclipsium,
in America habitæ, quibus si correspondentes aliorum loco-
rum jungantur, incrementum inde Geographia capiet.
Post agitur de metallorum a calore zonæ torridæ dilatatione,
item de pondere & elatere aeris. Repererunt vero Galli &
Hispani conjunctim, eandem esse barometri altitudinem ad li-
tus Americani maris, quæ est ad litus Europæi, variationes
vero ejus prope Æquatorem non minus sensibiles esse, quam
sunt alibi. *Mariotti* hypothesein de lege, qua mutatur elater
aeris & in zona torrida, veram, ut alibi, *Joannes & Godinus* re-
pererunt. Methodus, barometri ope montium altitudines inve-
stigandi, traditur, & exemplis altitudinum, ita repertarum, cum
iis, quas geometricæ dimensiones dederunt, conspirantium,
confirmatur; atmosphæra vero prope Æquatorem altior esse,
quam in Europa, ostenditur, ut ejus etiam figura Sphæroides

compressum sit, uti telluris. De soni propagatione *Joannes, Godinus, Ulloa*, elegantissima experimenta instituerunt. Reperta fuit ejus velocitas prope urbem Quito, quantum *Derhamus* in Europa reperit. Id subtili calculo ex *Newtoni* principiis *Joannes* deducit, indeque utilia confectionaria navigantibus deducit, quod soni velocitas a regione & altitudine locorum (est enim Quito fere *Aequatori* subjecta, & supra maris horizontem altissime elevata;) non pendeat. His absolutis, ad scopum principale operis, mensuram terræ, pergitur. In planitie *Tarugui* prope *Quito* mensurata fuit linea longissima, basis loco inservitura triangulis plurimis, quorum opæ arcus ipse meridiani, & angularis magnitudo a cælo petebatur, longitudine inveteresceret. Basis hujus longitudinem separatim invenerunt *Joannes & Godinus*, separatim *Ulloa, Bouguer, & Condamine*, mensuris egregie conspiciantibus. Inde deductus fuit meridiani gradus, *Aequatorem* secans, sexpedarum Gallicarum 56767, cum Gallicus *Cassini* sit 57050, Lapponicus *Dom. de Maupertuis* 57437, ut crescentes gradus versus polum, compressum Sphæroides indicent. Inde *Joannes* figuram telluris, posito, meridianos ellipses esse, deducit, diametrumque *Aequatoris* ad terræ axem in ratione 266:265 statuit, & tabulam graduum singulorum exhibet, variaque nauticæ rei perficiendæ addit. Subjecta est excerpto huius Inscriptio, jussu Catholici Regis duabus pyramidibus imposita, quæ in planitie *Tarugui* ad extrema bases mensuratae erectæ fuerunt:

Philippo V,

Hispaniarum & Indiarum Rege Catholico,

Ludovici XV, Francorum Regis Christianissimi, postulatis,

Regiæ Scientiarum Academia Parisiensis voti,

Assente, ac favente,

Ludov. Godino, Petrus Bouguer, Car. Maria de la Condamine,

Ejusdem Academiae Socii,

Ipsum Christianissimi Regis jussu, & munificentia,

Ad metiendos in æquinoctiali plaga terrestres gradus,

Quo vera terre figura certius inveterescet,

In Peruetam missi;

Stimulque

Georgius Juân, S. Joannis Hierosolymitani Ord. Equit,

Et Antonius de Ulloa,

Uterque navium bellicarum Vicepraefecti,

Et Mathematicis disciplinis eruditi,

Catholici Regis natu, autoritate, impensa,

Ad ejusdem mensuris negotium eodem allegati;

Communi labore, industria, consensu,

In hac Yaruquens planitie

Distantiam horizontalem $6272\frac{1}{2}$ Part. hexapedarum

In linea a borea occidentem versus grad. 19 min. 25 $\frac{1}{2}$

Intra hujus & alterius Obelisci axes excurrentem,

Quaque ad basim primi trianguli latus eliciendam

Et fundamentum toti operi jaciendum inserviret,

Statuerit

Anno Christi MDCCXXXVI Mense Novembri;

Cujus rei memoriam

Duabus hinc inde Obeliscorum molibus exstructis

Aeternum consecrari placuit.

NOCTIUM JOACHIMICARUM, SEU ELU

brationum varii argumenti, Volumen
primum.

Berolini, 1750, 8.

Plag. 9.

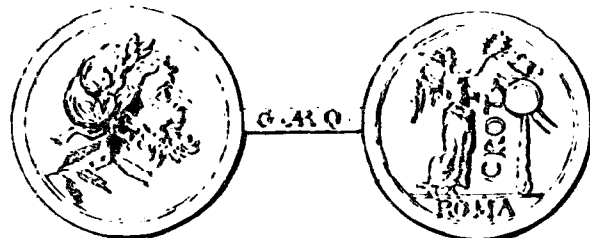
Cam ab eo inde tempore, quo apertum est Gymnasium Joachimicum, complura ex eo prodierint Opuscula literaria, quæ hodie aut occurrant raro, aut cum blattis tineisque dimicent; ac multos idem viros tulerit præstantissimos, quorum vitas & utile esset cognoscere, & jucundum; Autor, præsertim cum in illo Athenæo literis tradendis navet operam, non ingratum se orbi erudito facturum, speravit, si superioris pariter ac nostræ memoriæ monumenta prætraheret in lucem.

ea maxime, quæ statum Gymnasii regii illustrarent. Quibus cur *Noctium Joachinteorum* præfixerit titulum, & omnibus succurrit facile, & ipse præloquio exponit. Interea, cum neque ad certum opusculorum numerum se adstrinxerit doctus Auctor, neque temporis se imperium agnoscere, professus sit, præter *primum* hoc, nondum aliud prodiit *Volumen*, quo excitato sui desiderio fieret satis. Complectitur vero hoc, de quo agimus, 1) *Gymnasii regii Joachintici institutionem*, ad quam *Joachimum Fridericum*, Principem Electorem Brandenburgicum, autoribus *Pehirgo*, Theologo Francofurtano, *Gedicco*, & *Fleckto*, qui Electoris erant a concionibus confessionibusque sacris, animum appulisse, ait. Locus eligebatur in confinibus Marchiæ mediæ & Uckeranæ, situs hæud ita longe a Grimnizio, secessu quodam, venationibus instituendis destinato, cujus amenitatem & salubritatem *Dresenitus*, alter ejus Rector, ita depingit: *Non ego sane florentissimas in urbibus Academiæ, non doctorum congressus frequentiores, tanquam vivam Bibliothecam, averter: puerorum studiis secessum nostrum magis accommodatum judico; præsertim cum suis oblectamentis & suavitatibus non careat; ubi fontes, horti, stagna; ubi Orceæ, Napææ, Hamadryades, quæ nihil nisi Musarum notant delicias, vicinas silvas convestunt; ubi acris liberior, ubi rosaria & violaria inter fluctuantes æstatis segetes & crispantes arbores oculos demulcent; cerebrum suavi odoris aura incursat; & spiritus reficiat. Quid dicam prata, floribus, tanquam vermiculato emblemate, tessellata, umbras altissimarum arborum, errantes comarum & ramorum intextus, ventorum adulantes susurros, avicularum, dulce minuentium, concertum? Grattarum ista signant diversorum, & amantis naturæ delicias.* Tali igitur in loco Gymnasium d. 23 & 24 Aug. A. 1607, magno hominum concursu, præsentate Principe Electore, ac *Georgio Wilhelmo, Jo. Sigismundi*, juvenutis principis, filio, solenni ritu inter fulgura & fulmina cœli, lachrymas etiam profundente Principe, dedicatum est. Primi ejus magistri erant: *Urban. Scholus*, L. A. M. Rector adhuc scholæ Francofurtanæ, cui cum munere Pastoris The-

Theologiæ docendæ inuitus demandabatur, *Car. Baumannus*, Rector, *Jo. Veitius*, Conrector, *Jac. Scultetus*, Subrector, *Jo. Mollerus*, Mathematicus, *Zach. Regius*, Cantor. Leges conscripserat *Klinkius*, aliique Consilarii. Elector autem sua filiique manu iis subscripserat. Subsequitur 2) *Vita Burmanni*, Rectoris primi, qui, *Handenslebiæ*, in Archiepiscopatu *Magdeburgensi*, circa medium *Sec. XVI* natus, primo Conrector *Gardlegæ*, deinde Rector scholæ *Brunsvicensis*, quæ a *S. Catharina* nomen habet, tum *Gymnasii Berolinensis*, tandem illius, quod dedicabatur in valle *Joachimica*, fuit, atque ita floruit gratia Principis Electoris sui, ut hic eum *Jonathanem* alterum, quem perinde amaret, ut *Davidem* suum, appellitaret. Quæ quidem res, a seculi nostri moribus aliena, & Principis persona non satis digna, illius temporis genium minime dedecuit. Interim collegarum non eadem fuisse gratia videtur, siquidem lites statim ortæ inter eos & Rectorem sunt, de cujus lenitate in excolenda disciplina querendi causam habere illi videbantur. Obiit A. 1610, *Berolini*, ut moriens iusserat, sepultus; atque aliquot librorum Autor fuit. Legitur jam *Disquisitio de Woldemaro Brandenburgico, reduce*. Hæc *Disertatio* inter reliquas hujus *Voluminis*, argumenti gravitate & difficultate, multum videtur eminere. Cum *Ludovicus* senior, gente *Bavarica* oriundus *Marchio*, annos 24, & amplius, *Marchiæ* præfuisset, quam pater ei, tanquam imperii vacans feudum, postpositis legitimis, ex gente *Anhaltina*, hæredibus, regendam dederat; vir quidam repente comparuit, qui, se *Marchionem Woldemarum* esse, profiteretur, quem A. 1319 mortuum esse, omnes adhuc crediderant. Hic, *Caroli IV* Imperatoris, *Ducum Saxonie*, *Archiepiscopi Magdeburgensis*, *Principum Anhaltinorum*, aliorumque Imperii Procerum, auxilio, *Marchiam* sibi hæredibusque vindicatum ibat, atque, ordinibus etiam & civitatibus sibi conciliatis, eam fere totam in fidem recipiebat, *Ludovico* interim in urbe *Francofurtensi*, a *Carolo IV* frustra obsessæ, hærente, mox abeunte, fratrique, *Ludovico Romano*, jura in *Marchiam* cedente, *Carolus*, *Ludovico* huic postea conciliatus, *Woldemarum* deserit, eumque impostorem declarat,

civitates quo in fidem, *Ludovico* præstandam, sacramentò adii-
git. Quo factò, *Voldemarus*, desertus, hostibusquè impar,
Deserviam concessit, civitates, præstaurandò soluto, ad *Ludovi-*
cum remisit, atque ibi paulo post mortuus est ac sepultus. De
quo igitur ut verius judicare quisque possit, primo ea doctus
Auctor esset, unde, *Voldemarum* reducem non verum, sed fi-
ctum fuisse, appareat: nempe, 1) scriptores omnes ferme, *Vol-*
demarum posteriorem fictum esse, testant; 2) *Voldemarum*
priorem A. 1319 vero mortuum esse ac sepultum; 3) *Voldemar-*
um posterioris causas peregrinandi fictas esse; 4) eundem re-
ducem servivisse temporibus; 5) iusto liberaliorem, ac thesauri
publici, utpote rei usæ suæ, prodigum, fuisse; 6) ab incolis
desertum; 7) ab Imperatore ordinibusque impostorem decla-
ratum; 8) a sociis Principibus destitutum; 9) exitum deni-
que habuisse, impostore dignum. Deinde vero, *Voldemarum*
reducem non fictum, sed verum, fuisse, quæ evincant, subjicit,
nempe 1) scriptorum fidem in hoc negotio subleam esse;
2) fraudem maximis urgeri difficultatibus, quia autor incertus,
molitor inepus, scopus minime utilis, fuerit; 3) priorem *Vol-*
demarum de peregrinatione jam meditatam esse; 4) poste-
riorem autem pro vero habitum esse a Principibus primis,
nobilibus, & civitatibus plerisque; 5) cum lætitiæ signis acce-
ptum esse; 6) priori simillimum fuisse; 7) arcana gentis no-
visse; 8) in aulis Principum liberaliter habitum esse; 9) ma-
jestatis jura, rebus jam desperatis, incolisque in fide perseve-
rantibus, exercuisse; 10) locum sepulturæ, dignum Principe,
nactum esse; 11) Epitaphii eandem, quæ Principum plerorum-
que esse solet, ei sortem obtigisse. Ita, re in utramque par-
tem ponderata, proclivis est ad credendum, *Voldemarum* prio-
rem & reducem unum eundemque fuisse Marchionem. Ne-
que tamen desse putamus, quæ disputari possint contra; sed
ea nunc instituti nostri ratio non capit. Clauditur hoc *Vo-*
lumen 4) *Diplomatario Brandenburgico*, quo XXXV tabulæ
continentur, quibus fere beneficia & immunitates vel civitati-
bus Brandenburgicis, vel hominibus etiam certis, & tribuun-
tar, & confirmantur,

Tab. VI ad Nov. Act. Erid. A. 1752 Mens. Dec. pag. 703

METILIA, SIVE DE QUINARIO GENTIS METILIAE, e nummis vetustis ceteroquin minimum nota, Dissertatio, a JOANNE SWINION, A. M. ex aede

Christi Oxon. & R. S. S. Oxoniae, e Theatro Sheldoniano, impensis Jacobi Fletcher, Bibliopol. Oxon. 1750, 4 maj.

Plag. 3.

Postquam generatim Cl. Autor observavit, *Metiliam* gentem plebejam & duobus cognominibus, quorum alterum *Nepotis*, alterum *Crotonis*, est, inter se distinctam, ipsum vero *Metili* nomen sine dubio pro diminutivo nominis *Metili*, sive *Metii*, habendum esse; accedit ad ipsum, quem describendum suscepit, nummum, in quo solo gentis hujus memoriam, neque immerito, arbitratur esse conservatam. Hunc, cum sui generis sit unicus, nec adhuc a quoquam editus, in *Tabula VI*, huic *Mensi* adjecta, ante oculos Lectorum ponimus. Conspicitur in eo caput *Jovis* barbatus & laetea redimitum, pone quod tres spicae ex eodem tubulo; in averfa parte legitur: CROT, in imo: ROMA. Victoria coronat tropaeum galeatum, cum thorace, clypeo, & bisis hastulis, ante illam erectum. Vocabulum igitur CROT *Metilium* quendam *Crotonem* designat; quis vero ille fuerit, ob praetermissum in nummo praenomen difficile est reperire. *Livius Lib. XXIII Cap. 31* memorat, *T. Metilium Crotonem* ad veterem exercitum accipiendum deducendumque a castris *Claudianis* in Siciliam post cladem *Cannensem* legatum ab *Ap. Claudio* missum fuisse. Proinde conjecturam aSSERT doctissimus Autor, *Metilium* hunc forsitan QuaeSTOREM urbanum (provincialem nascit *Pigbius*.) antea fuisse, &, postquam Roma abiit, rei hujus memoriae causa ab ipso nummum hunc percussum fuisse, id quod eo probabilius esse credit, quod QuaeTORIBUS praeterea eundem potestatem concessam, reperiamus, praesertim quando in provinciam a se administrandam, in qua bellum erat exortum, abibant. Bello flagrare cepit Sicilia A. U. C. 538. Titum vero *Metilium Crotonem* exercitui in provincia *Claudiana*, absente *Ap. Claudio*, praefuisse, probabile est. Conjicit inde Autor, quinarium hunc eodem,

Pag. 7.

TAB. VI.

Pag. 8.

19.

11.

vel

- vel sequente, anno ab ipso, aut ante a Quæstoribus urbanis,
 fuisse eusum, adeo ut Victoriæ signum, in nummo expres-
 sum, victorianæ, a *Crotone* partam, vel hostes Syracusanos, ab
 eo hoc anno fugatos, designare videtur. Conf. *Livius*
 13. *Lib. XXIV Cap. 7.* Carpit simul *Vaillantum*, quod, hujus-
 modi quinaris ad monetæ solummodo usum, non in ali-
 cuius victoriæ monumentum, factos esse, statuat, ac monstrat,
 doctissimam hunc Virum non modo non sibi constituisse,
 alioque loco contrariam fuisse sententiam, sed etiam falsum
 esse ipsum assertum, huncque quinarium lege illa, A. U. C.
 695 lata, qua primum victoriatum nummi percussii feruntur, esse
 14. longe antiquiorem. De ipso anno, quo nummus hic eusus,
 fatetur Autor, nihil certi desiniri, & pro vigesimo octavo
 post quintum Urbis conditæ Seculum æque, ac pro trigesimo
 nono, pugnari posse. Si illud, tres, in nummo exstantes, spi-
 cæ de ingenti immanique præda, ex Bojorum agris a *L. Æ-*
millio Consule eo anno in Urbem comportata, explicari: sin
 16. hoc, eadem pro nota atque simbolo Siciliæ, utpote frugum
 feracissimæ, haberi forsitan debent. Apud *Gruterum pag.*
299 mentio fit *M.* cujusdam *Metilis*, A. U. C. 724 Quæstoris,
 qui tamen idem ac *Metilius* ille *Croto* esse nequit, cum
 quod *Crotonis* nomen in marmore plane omissum est, tum
 17. ob ipsius quinaris fabricam, quæ octavo antiquius Seculum
 redolere videtur. Hæc fusius tradit Autor, ac deinde mon-
 strat, *Mecilliorum* & *Metiliorum* unam gentem fuisse, neque
 hanc in *Livii* Codicibus scripturæ diversitatem facere, ut
 18, 19. duas quoque diversas statuere necesse sit; *Metilliam* tamen
 gentem a *Mecilla* cum *e* fuisse distinctam, *Livii* potissi-
 mum autoritate, qua in sententia *Drakenborchium* ad *Li-*
 20. *vium Tom. III pag. 774* sibi præeuntem habet. Ipsum
Crotonis nomen semel tantum apud *Livium Lib. XXIII*
Cap. 31 occurrit, neque ejus ullum alloqui reperitur vesti-
 gium, sive rerum Romanarum scriptores, sive nummos, si-
 ve marmora; inspiciamus. E Græco tamen fonte videtur
 21. manasse, perinde ac alia nomina, in *o* desinentia. Uti enim
 a *μαθη* *Mathe*, a *μολων* *Molo*, ab *ωθη* *Otho*, a *φιλων* *Phi-*
lo,

lo, sic a κροῦν, pulsans, verberans, plaudens, complodens,
CROTO descendit.

LAPIS OFFENDICULI, SIVE EXPOSITIO
originis & cause discidii duarum, orientalis & occidenta-
lis, Ecclesiarum, cum quinque controversiis composita, at-
que in lucem publicam edita, ab HÆLIA MENIA-
IA, Cephalentiensi, in Latinum autem sermenem con-
versa a NICOLAO MOTHONIS, & GRE-
GORIO KOSITZKI.

Vratislaviæ, sumptibus Jo. Jacobi Kornii, 1752, 8 maj.

Plag. 14½.

Autor hujus libelli fuit Episcopus Cernices & Calabritto-
rum in Peloponneso, cujus pater, ob præmaturam filii
mortem, hanc opellam eandem curavit, in qua ille, ut fer-
ventissimus zelotes, & legitimus ecclesie sue filius, ostendit,
justissimam cætes Christiani orientalis, jamjam dissidentis ab
occidentali, causam esse. *Duos* complectitur tota tractatio *Li-*
bror. *Primus* est historicus, & continet eas res, quæ tempore
Ignatii & Photii, Patriarcharum Constantinopolitanorum, ge-
stæ sunt. *Liber secundus* sub initio quinque attingit contro-
versias, olim tempore *Photii* agitata, quibus discidium Ec-
clesiarum tribuitur. Capita causæ tunc temporis hæc fue-
runt: *primo* nempe, quod Occidentales die Saturni jejuna-
verint; *secundo*, quod, abscissa a jejunio sanctæ Quadragesimæ
hebdomade primæ, caseo, lacte, & similibus, vesci permi-
serint; *tertio*, quod abhorruerint a legitimis nuptiis sacer-
dotum; *quarto*, quod nullius utilitatis esse sacramentum san-
ctæ unctionis, manibus sacerdotum perfectum, duxerint, as-
ferentes, illud munus esse solum Episcoporum; *quinto* tan-
dem, quod sancto Symbolo additamentum apposuerint, sta-
tuentes, Spiritum sanctum a patre filioque procedere: quod
dogma *Photius* malorum appellat coronidem, quoniam id
perfecto unicum majoris præ reliquis ponderis erat, cum

Uu uu

mo-

momentum fidei attingeret quam maximum; reliquæ vero ecclesiasticæ tantum erant constitutiones. Verum enim vero nostris temporibus quinque hæc sunt, in quibus Pontificii ab orientali Ecclesia dissentiunt, capita præcipua atque palmaria. De his agunt *Capita* sequentia, ordine rem omnem exponentia, ubi *primum* de principatû Papæ, *secundum* de processione Spiritûs sancti, *tertium* de Azymis, *quartum* de Purgatorio, *quintum* de gloriificatione Sanctorum, inscriptum est. Hæc est facies integri libelli, eleganter conscripti, non solum quod ad Græcam, sed etiam Latinam dictionem; cumque compendium quasi historicum, atque polemicum, rerum, ad hoc argumentum pertinentium, opella hæc exhibeat, non iram in se suscipient operam Lectores, qui, historiam dissidii Ecclesiæ Græcæ & Romanæ scire cupientes, librum hunc diligenter legent.

NOVA LITERARIA.

Lætam rem annuntiamus iis inprimis Lectorum nostrorum, qui elegantioris doctrinæ studiosi sunt: eo perductam esse in urbe Florentina Operam Jo. Meursii editionem, ut decem majoris formæ *Voluntina* prelo jam exierint, *duo* alia, quibus claudetur corpus integrum, quam proxime sint præditura. Id ipsum ut plenius cognoscant, qui harum literarum amore tenentur, non abs re putamus, his legendam hic dari integram eam Epistolam, quam nuper ad *Viros literarum & eruditissimos amantes* dederunt typographi Florentini, *Tartinius & Franctius*, continentem quippe ea omnia, quæ de toto hoc edendi instituto cognoscere utile ac jucundum est. Lege igitur, & gaudere, Lector:

Splendidum illud atque magnificentum Opus, quod dextero Numine aggressi sumus, atque literarum Republicæ, quo de tanta sibi parata a nobis utilitate in antecessum gauderet, & nobis, editionem optatissimam molientibus, gratularetur, tempestive annuntiamus, prope jam ad umbilicum deductum est, & numeris omnibus absolutum; editio scilicet universalium Jo. Meursii, Batavi præstantissimi, lucubrationum, cum aliis editarum, tum
balle-

hactenus àνδρότα, simul collectarum, & in plura, & grandia quidem, Volumina tributarum, quam olim nos praestituros receperamus, & tam diu atque ardentius desiderantes cruditi Viri, impatienter, ut ita dicam, expectaverunt. Cur forte Opus in longius tempus dilatatum sit, & mora diuturniore hæsere, quam literatorum bonorum desiderium pateretur, multa in causa fuerint, & praecipue quod non omnes Meursianas Commentationes in tempore comparare potuerimus, cum ex longinquis regionibus ac civitatibus earum aliquae a nobis repetendae fuerint, frustra, pro eis facilius & citius adipiscendis, plures Bibliothecarum Italicarum excusis. Propositum enim nobis fuerat, Collectionem Operum Meursianorum quam absolutissimam edere, atque ita augere ac locupletare, ut non solum in ea nulla Jo. Meursii Commentatio antehac edita desideraretur, verum etiam multa ejusdem Autoris, quae àνδρότα hactenus fuerant, & in dissitis Bibliothecis sparsa latuerant, sive Opuscula, sive Epistola, sive prolixiores Tractationes, haberentur. Voti autem non omnino compotes esse potuimus: quanquam enim nulli labori, contentioni nulli, nullis impensis, pepercimus; una tamen illa Oratio, quam Jacobo I, Britanniae Regi, Jo. Meursius dixit, est opere typographico statim descripta, nusquam gentium potuit nobis feliciter reperiri. Hanc quidem quicumque nobis suppeditaret, maximo nos beneficio obligaret. Ceterum, sicuti de veris & genuinis Meursiani ingenii scriptis solliciti sumus, ita àπρόσεψα & supposititia minime moramur: quare obscenus ille liber, qui sub Elegantiarum Latini sermonis titulo circumfertur, vel quacunque alia appellatione censeatur, ab honesta, & splendida, ac perutili, hac Σοφλογῆ jure optimo exulabit; ne casta ejus & decora venustas facerint, & in omne aevi detestandi, libelli abominanda spurcitate & turpitudine contemneretur. Dolendum enim, quod paucis abhinc annis ille sermo iterum in Italia excusus, ab impietatis contrariatissima hominibus, non sine sapientum virorum indignatione & horrere, audacius nescio, an impudentius, in vulgus proditus sit. Unum tantum hinc nostrae editioni, Virorum doctorum & Anticorum monitis obsequentes, quod non Jo. Meursii,

patris, sed filii, fit, additum est, junioris scilicet Jo. Meursii Opusculum; & quod breve admodum fit, & quod ipsa Autorum cognatio & συγγενεία nos ad id prestandum allexerit. Ceterum, si quæ eruditæ Commentationes alterius Autoris interdum insertæ & adjectæ sunt, id factum est, vel quia lucubrationem aliquam Meursianam continuarent atque perficerent; vel quia proposito conducere, apteque haberent, & Meursianos libellos mirabiliter illustrarent. Quanquam hæc non multa sunt, & breves interdum Dissertationes, seu Observationes, quas sæpe cujusque Voluminis Prefationi reservavimus. Non amplius igitur male ferlati quidam homines & inepti vitiligatores, qui de his judicare volunt, quorum certam veramque notitiam nullam habent, nos apud literariam Rempublicam violatæ Christianæ Moralitatis accusent, quasi nos etiam, quæcumque sub falso Jo. Meursii nomine habentur, eisdem turpia & obscæna, in nostram hanc editionem conjicere perfricta fronte voluerimus. Linguam etiam occludant, digitoque silentia signent, indocti quidam & ἀπύρροι blaterones, qui, cum Meursianum fere nihil unquam legerint, aut inspexerint, judicium iniquum de ejus Operibus ferre minime veriti sunt, nec majorum gentium Scriptorem esse dicunt, elevaruntque quodammodo, quod eruditissimas ejus Commentationes præ ingenti hebetudine intelligere, penitusque intraspicere, non quiverint, nec obesa narre floridam ejus eruditionem unquam olfecerint; indigni profecto, qui immensis inestimabilis hujus thesauri opibus discescant atque locupletentur. Has ille e Græcis & Latinis fontibus uberrimis ut plurimum hausit, & mirabilem multijugis eruditionis apparatus obsupescentium mortalium oculis doctè atque utiliter explicavit. Canicula autem ista incassum latrantes, tentantesque dentem infigere genuinum, si sunt, qui male Latine legunt, & pessime scribunt, ut omnes norunt; vix autem quidpiam Græcæ literaturæ delibarent, vel uno ejus tantum genere contenti, ab aliarum partium, & quidem pulcherrimarum, quæ omnes in Meursio sunt, contemplatione, talpæ cæci, & nimio tantæ claritatis fulgore præstricci, temere insipienterque resiliunt. Ast hujusmodi geryones indoctos in ma-

lan

lam crucem abire sinamus; & ut, quanti hac Meursianorum Operum editio factenda sit, plane & perspicue omnes intelligant, quid in quoque Volumine continentur, breviter dilucideque exponamus. Hanc autem universæ editionis nostræ Synopsin Eruditorum oculis subjicimus, qualem nobis Jo. Lamius, Vir Clarissimus, qui editionem curavit, nobis composuit ac dedit. Hæc autem ita habet: Volumine I continentur Jo. Meursii Opuscula sequentia, scilicet: 1) de Fortuna Athejarum Liber singularis; 2) Athenarum Atticarum Libri tres; 3) de Populis Atticæ Liber singularis, cum Supplementis Auctoris & Jac. Sponii; 4) Cecropia, sive de Athenarum arce, & ejusdem antiquitatibus, Liber singularis; 5) Ceramicus Geminus, sive de Ceramici Atheniensium utriusque antiquitatibus Liber singularis; 6) Piræus, sive de Piræo, Atheniensium portu celeberrimo, & ejusdem antiquitatibus, Liber singularis; 7) Regnum Atticum, sive de Regibus Atheniensium, eorumque rebus gestis, Libri tres; 8) Archontes Athenienses, sive de illis, qui Athenis summum istum magistratum obierunt, Libri IV; 9) Theseus, sive de ejus vita, rebusque præclarissime gestis, Liber singularis; 10) Pisistratus, sive de ejus vita & tyrannide Liber singularis. Hæc autem omnia multis modis illustravimus, ornavimus. Nam Tabulam geographicam antiquæ Græciæ, Provinciarumque græcissantium, Intro Voluminis præmissimus; in decursu vero Tabulam apposuimus, varias monete Atticæ imagines exhibentem; qui quidem Numi, partim hætenus inediti, ex Florentinis Gazophylacis nunc primum deprompti sunt, partim a probatis Auctoribus mutuo accepti. Sparsum quoque Numos Atticos ære incisos produximus, ubi id materies exigere videbatur. Athenarum Atticarum Libris Tabulam præfiximus, antiquam Athenarum imaginem ex ipsiis ruinis representantem, vetustis locorum & ædificiorum nominibus additis; duasque alias Tabulas, que aliqua vetusta Atheniensium ædificia sigillatim, seu sculpturas & marmora, gemmasque antiquas, materiem illustrantes, Lectorum oculis offerunt. Singularem de Populis Atticæ Librum præcedit Tabula geographica, Atticam cum suis

populis exhibent, ex recentiorum Geographorum & peregre itinerantium observationibus ad exactiorem descriptionem, quoad fieri potuit, redactis. Cecropiam Tabula, quatuor veterum Numina apposite exhibente, exornavimus; aliamque, quae Jovis Hercai aram representare creditur, apte inseruimus. Nec Libros de Regibus Atheniensium negleximus, sed Deorum Consuetudinum antiquo Anaglypho auximus: quemadmodum & Thesei gesta eruditae antiquitatis monumentis aere incisae confirmare studuimus. Multas autem Inscriptiones antiquas, ad rem facientes, passim & opportune praetulimus, quas inter quandam praesignem Atticam, ex Museo Richardiano mutilam magis atque corruptam hactenus editam, in Voluminis calce, una cum aliis nuper vulgatis Inscriptionibus Atticis, iterum exhibemus. Nil de Scholiis & Annotationibus dicturi sumus, quae passim in infima pagina ora adscribuntur, cum a me ipso, editionis curatore, facta, tum a varitis Scriptoribus saenerata. Prolixam vero Praefationem praere fecimus huic Volumini ut de totius nostrae editionis ratione ac methodo Lectores praemoneremus; etque multa inseruimus, quae vel emendationi, vel declarationi, vel absolutioni, Meursiiarum Commentationum inseruire possunt. Nam & Isaac, Palmieri in Librum de Populis Atticae Observationes produximus, & Viri eruditissimi, Alex. Politii, Epistolam de antiquissimo Quadrigarum usu, quarum inventorem Erichthonium, Atheniensium Regem, fuisse fabulantur. Praefationi subduntur scripta quaedam de Jo. Meursio, ejusque libris, ut Dan. Guil. Molleri, Jo. Valent. Schrammii, Frekeri, Vorllii, quae ejus in antecessum Historia quaedam literaria haberetur. Nam Jo. Meursii vitam, exacte diligenterque ac copiose scriptam, postremo Volumini reservavi. Haec omnia in Volumine primo praestitimus.

Volumine II continentur: 1) Themidis Atticae Libri II; 2) Solon; 3) Areopagus; 4) Eleusinia; 5) Panathenaea; 6) Bibliotheca Atticae Libri IX; 7) Aeschilo, Sophocle, Euripide, in iis comprehensis; 8) Atticarum Lectionum Libri IV; 9) Themis Attica, quae partim novis, partim ex Sam. Petri Commentariis ad Leges Atticas, repetitis, Observationibus & Annotatio-

tic-

tionibus illustratur; locupletatur autem legibus, ab eodem Petito collectis, & a Meursio prætermisissis. Inscriptiones etiam antiquæ, quæcunque ad rem facientes repertæ sunt, additæ fuerunt. Solon patet ornatior atque instructior, cum Græcorum Scriptorum loca, quæ Meursius Latine tantum protulerat, Græcæ etiam, ex Anticæ fontibus petita, opposita sunt. Huic libro Tabulam etiam æri incisam, cum Solonis, aliorumque Atticorum Sapientum & Philosophorum, Imaginibus, & marmoris Statuis, & Protomis, quæ Florentiæ & alibi asservantur, adjunximus, quos nostra hæc editio elegantior evaderet; & Bibliotheca etiam Attica splendorem inde mutuaretur: quare & in Præfatione Epicuri & Metrodori effigies recens Romæ eruta subnexæ fuerunt. Sed eidem Bibliothecæ Atticæ, quando de eâ sermonem instituimus, Tabulam aliam, imagines quorundam Scriptorum Atheniensium æri incisas exhibentem, adjectimus, Historiæ Philosophicæ & Literariæ amplius declarandæ gratia. Tabule quoque hujusmodi Eleusinia, Panathenæaque, congruenter illustrant.

Volume III comprehenduntur: 1) de Regno Laconico Liber singularis; 2) Miscellanea Laconica, sive variarum antiquitatum Laconicarum Libri IV; 3) Creta, Cyprus, Rhodus, sive de nobilissimarum harum insularum rebus & antiquitatibus Commentarii posthumi; 4) Græcia feriata, sive de Festis Græcorum Libri IV; 5) de Ludis Græcorum Liber singularis; 6) Bibliothecæ Græcæ Libri III. In his Regnum Laconicum, Cretam, Cyprum, & Rhodum, ut sua cuiusque Tabula geographica præcederet, curavimus. Ad Ludos Græcorum Pyrrhicos imaginem delineatam, ad Bibliothecam Græcam Tabulam XXXV, Græcorum eruditorum icones exhibentem, anneximus. Hanc autem Bibliothecam multis aliis Eruditorum nominibus locupletavimus.

Volume IV tributa sunt: 1) Denarius Pythagorictus, sive de Numerorum usque ad Denarium qualitate, ac nominibus, secundum Pythagoricos, Liber singularis; 2) Theophrastus, sive de illius libris, qui injuria temporis interciderunt, Liber singularis; 3) Lectiones Theophrastæ, in quibus eorum librorum, qui super-

perunt, loca aliquot emendantur; 4) Glossarium Græco-barbarum, ex secunda editione emendatius & auctius.

· Volumine V comprehenduntur: 1) de Luxu Romanorum Liber, & ad eum Mantissa, in qua habetur Astrampsychi Oneirocriticon; 2) Dionysius, sive de Autoribus istius nominis, eorumque scriptis; 3) De Heraclide, aliisque ejus nominis, & eorum operibus; 4) de Gloria; 5) Orchestra, sive de Saltationibus veterum; 6) de Puerperio; 7) de Funere; 8) Exercitationum criticarum Pars I & II; in quibus curæ Plautinæ; 9) Animadversionum miscellarum Libri IV; 10) Auctarium philologicum, in quo Carmen funebre in obitum Gertrudis ab Oldenbarneveldt, Carmen Epithalamium in Nuptias Gulielmi Martigni; 11) ad Theocriti Idyllia Spicilegium, ejusdem ad Epigrammata Notæ; 12) Lycophronis Alexandra; 13) Annotationes in Libros de funere & puerperio, ab ipso Meursio in ora Librorum adscriptæ, & nunc primum editæ. *Post hujus Voluminis Prefationem eruditi juvenis Dissertationem de Veterum saltationibus, licet minus laboriosam, apposuit, quod ad librum Meursii, cui titulus Orchestra, quodammodo attineat; idque potissimum fecit, ut juvenis ingenio, ejusque studiorum primordiis, faverem, & ut grati animi mei testimonium esset, quando meo nomini (quæ est Viri eruditi humanitas) eam mihi noncupando inscribere voluit. Orchestræ vero Meursianæ Edmundi Chishulli de Numo ΚΩΨι inscripto Dissertationem interseruimus, quod saltationem, quæ ΣΚΩΨ, seu ΣΚΩΠΕΥΜΑ, seu ΣΚΩΠΙΑ, dicitur, illustrare non mediocriter possit. In fine ejusdem libelli Animadversiones quasdam Viri Clariss. Jacobi Gronovii in eundem addidimus. Annotationes aliquas hisce Meursianis lubricationibus interspersi de meo aliquando: nam crebris non indigent; & ad finem Prefationis Annotata quadam ab ipso Meursio in margine librorum de Puerperio, & de Funere, editionis Hagensis anni 1604, subjunximus, ut, quoad fieri posset, hoc Volumen locupletaretur, atque instrueretur. Hinc nec imagines antiquorum monumentorum ære calatas omisimus, &*

mar-

maeroris praecipue, in Museo Gaddiano exstantis, quod ad Syntagma de Puerperio mirabiliter facit.

Volumen VI continet: 1) Ad Catonis de agricultura, seu de re rustica, librum notas; 2) Criticum Arnobianum, tributum in Libros septem; item Hypocriticum Minutianum, & Excerpta Manuscripti Regii Parisiensis, in quibus Arnobius adversus gentes, & Minutius, sexcentis amplius locis, aliique Scriptores, varie colligantur; 3) ad Macrobbi Saturnaliorum Libros breviores Notas; 4) ad Chalcidii Timaeum & Commentarium Nota; ad Phadri Fabulas Notas; 5) Helladii Besantini Chaefflomathias, cum interpretatione Latina, & Notis Meursii; 6) Aristoxenum, Nicomachum, Alypium, Autores Musices antiquissimos, cum Notis Meursii, & Latina interpretatione Marci Meibomii; 7) Leonis Imperatoris Tactica, sive de re militari librum, cum Notis Meursii, & Latina interpretatione Joannis Checi; 8) Constantini Porphyrogenetae Imperatoris Opera, hoc est, de administrando imperio, cum Notis Meursii, & interpretatione Latina; 9) ejusdem librum tacticum, terra marique pugnantium ordinationem continentem, cum Notis Meursii, & mea Latina interpretatione; 10) ejusdem Strategicon, nunc primum ex Bibliotheca Laurentiana erutum, & Latina versione a me donatum; 11) ejusdem de thematibus imperii orientalis & occidentalis Libros II, & Novellas Constitutiones cum Latina interpretatione Bon. Vulcanii. *Hec omnia igitur Volumine sexto habentur, in quo quid amplius ipse praestiterim, nunc aperendum. Autoribus de Musica Meibomii interpretationem Latinam e regione apposui, Graecum autem contextum ex Meibomii editione correctiorem, & absolutiorem, exhibui. Leonis Tactica, hiantia alicubi & manca, ex perantiquo Codice MSto Laurentiano supplevi atque restitui, & postremum praecipue Caput, quod in omnibus editionibus deest, addita mea Latina interpretatione, in Praefatione produxi. Constantini Porphyrogenetae librum de administrando imperio elegantiori & perfectiori Latina translatione Anselmi*

Bandarii, qui Meursianam castigavit, atque supplevit, instruxit; & Meursii Latinam interpretationem ad calcem rejecit, ne quid Meursianum in hoc Volumine desideraretur. Eiusdem autem Imperatoris Librum tacticum, cum ejus vix decimam partem Meursius ex Codice mutilo edidisset, ipse e Codice Veronensi Viri Clarissimi, Scipionis Massæi, restitui, & prope integrum solidumque nunc edidi, & meam Latinam interpretationem adject.

Volumine VII habentur: 1) Antigoni Caristii Historiarum mirabilium Collectanea, ex recensione & cum Notis Meursii; 2) Phlegontis Tralliani de rebus mirabilibus liber, cum Latina interpretatione Guil. Xylandri; 3) ejusdem de Longævis libellus, & de Olympiis Fragmentum; 4) Apollonii Dyscoli Historia commentitia, cum Meursii Syntagmate de ejus nominis Scriptoribus, & Commentario; 5) Hesychius Illustris de his, qui eruditionis fama claruere, cum Latina interpretatione Hadriani Junii, & Meursii Notis; 6) ejusdem res patriæ Constantinopoleos; 7) Epistola Bessarionis Cardinalis ad Pædagogum filiorum Thomæ Palæologi, cum Notis Meursii, & Latina interpretatione; 8) Constantini Manassis Annales, cum Latina interpretatione Hugonis Grotii, & Notis Meursii; 9) Georgii Codini Excerpta de Antiquitatibus Constantinopolitanis, cum Latina interpretatione Jacobi Gretseri; 10) Theodori Metochitæ Historiæ Romanæ Liber unus, cum Nicephori Gregoræ Oratione funebri in mortem Theodori Metochitæ; 11) Philostrati Sophistæ Epistolæ, cum Dissertatiuncula de Philostratis; 12) Inscriptio vetus Græca Herodis Attici, cum Latina interpretatione Isaaci Casauboni, & Joannis Meursii; 13) Annotationes in Callimæchum, & Apuleji Apologiam; 14) Julii Africani Cælli. *Quid in hoc Volumine nostræ editionis amplius præstiterim, nunc signandum. Itaque ad Hesychium de Viris Claris, præter Meursii annotationes, Henrici quoque Stephani & Hadriani Junii Animadversiones addidimus. Constantini Manassis Annales cum Codice MSto Richardiano contulimus, & variantes lectio-*
nes

nes adscriptimus, & ex Leunclavio quaedam annotavimus. Georgii Codini Constantinopolitanas Origines edendo, novissimam earum editionem, & Latinam interpretationem, secuti sumus. Idem in Theodoro Metochita, seu potius Libro I Annalium Michaelis Glycæ, executi sumus. Philostrati Epistole, cum Latina Ant. Bonfinii interpretatione, & Annotationibus illustrata, prodeunt. Ad Herodis Attici Inscriptionem Isaac. Casauboni Annotationes apposuimus, & nonnullas Davidis Hæschelii, nondum editas, inseruimus, Claudi Simasii castigationibus haud omissis, additaque Latina Meursii interpretatione, non antea edita. Quantum autem operæ & laboris in Julii Africani Cellis exornandis impenderit, incredibile dictu est. Primum enim a V. Cl. Andrea Norrello, Upsalensi Bibliothecæ Praefecto, ipsum Meursii ἀπόγραφον manu exaratum deo nobis datum fuit, cum ipsius Meursii in ora libri annotatis, & variantibus lectionibus, ex Codicibus Andreæ Schotti, & Lugduno-Batavo, ab eodem excerptis. Addidimus variantes lectiones editionis Parisiensis, A. 1693 a Thevenotio curata; item Annotationes & variantes lectiones, a Jo. Boivinio adjectas: quibus & variantes lectiones ex Codice Mediceo-Laurentiano, & meas Animadversiones, attexui. Quin & Fragmentum ineditum ex laudato Codice Laurentiano congruenter exhibui.

Volumine VIII comprehenduntur: 1) Procopii Gazæi Sophistæ in Libros Regum & Paralipomenon-Scholia; 2) Eusebii Pamphili Expositio in Canticum Canticorum; 3) Polychronii Diaconi Enarratio in Canticum Canticorum; 4) Michaelis Glycæ ad Gregorium Acropoliten Epistola, nunc primum ex Codice Richardiano edita; 5) Pselii Paraphrasis in Canticum Canticorum; 6) Palladii, Episcopi Helenopoleos, Historia Lausiaca, seu Vitæ Sanctorum Patrum; 7) Sancti Cyrilli, Alexandrini Archiepiscopi, in transfigurationem Domini Sermo; 8) Sancti Anastasii, Archiepiscopi Antiochiæ, Sermones duo; 9) Sancti Andreæ, Hierosolymitani Cretæ Archiepiscopi, Sermo; 10) Methodii Liber de libero arbitrio;

11) Timothei Presbyteri de differentia eorum, qui accedunt ad nostram fidem, liber; 12) Hilarionis Monachi Oratio dialectica; 13) Theophylacti, Archiepiscopi Bulgariae, Epistolae, quibus accessere aliae 31 Epistolae, nunc primum editae ex Codice Mediceo-Laurentiano. *In hoc Volumine plurimum laboravi; nam Eusebii in Canticum Canticorum Expositionem, & Polychtonii in idem opus Commentarium, e Graeco in Latinum vertere debui, cum Latinam nullam illorum Operum interpretationem, ab aliquo erudito antea elaboratam atque perfectam, invenire potuerim. Methodii quoque de libero arbitrio libellum ad Latinae aures ipse transferre debui, ne ullius Graeci operis Latina interpretatio in hoc Volumine desideraretur. Cum vero Operis Methodii Excerpta & Fragmenta, a Fr. Combessio edita, cum Volumen typis describeretur, ad manus non essent, ea tandem affectus Praefationi inserui, ut defectum quomodoocunque supplerem. Michaelis Glycae Epistolam addidi, Typographorum commodo inserentem, ne quaedam paginae vacuae blarent, & ut ea Latinae etiam prodiret, opportunis curavi. Historiam vero Palladii Lausiacam locuplettorem absolutioremque edidi, Jo. Baptista Cotelerio per ampla supplementa suppeditante. Quae vero in hac editione additae sunt Theophylacti Epistolae, sine Latina interpretatione prodire passim sumus.*

Volumen IX complectitur insequentia: 1) Jo. Meursii Historiam Danicam; 2) Jo. Stephani Stephani Historiam Danicam; 3) Elnothum Monachum de vita & Passione sancti Canuti Regis; 4) Anonymum de Passione Sancti Caroli, Comitis Flandriae; 5) Anonymi Observationes in Historiam Danicam Jo. Meursii; 6) Meursii ad Anonymi Observationes Responsionem; 7) Ejusdem Animadversiones in Historiam Danicam Jo. Isaaci Pontani. *Erit profecto in hoc Tomo, quod literaria respublica gratissimè accipiat; cum tam multis, nunc primum in lucem prodeuntibus, auctus & instructus sit. Joannes Meursius Historiam Danicam, usque ad Fridericum I continuatam, typis excudendam curaverat; reliqua, usque ad Christiani III res gestas, & ad annum 1550, deducta, auctores*

remanseret, & in Hafnienſis Bibliothecæ pluriſſis manibus tantum exarata deliteſcebat. Eam Viri eruditiffimi, Jo. Grammii, Regiæ Bibliothecæ Præſecti, munere deſcriptam accepimus, & in hoc Volumine nunc primum edidimus. Sed non ſatis fuit doctiſſimo Viro, morte jam nobis crepto, tali nos beneficio augere; totam hanc Meurſii Hiſtoriam Danicam a principio usque ad finem perpetuo ac luculento Commentario ſupplevit, emendavit, expoſuit, illuſtravitque, utpote ille, qui ſuæ gentis Hiſtoriæ conſultiſſimus erat. Quin non iſta tantum Vir ille rei literariæ promovendæ natus mihi domo miſit, ſed & Anonymi Autoris in Hiſtoriam Danicam Joannis Meurſii, priusquam publici juris fieret, obſervationes, & Joannis Meurſii ad Annotationes illas Reſponſionem, ejuſdemque Animadverſiones in Hiſtoriam Danicam Jo. Iſaaci Pontani, editam Amſtelodami A. 1731, omnia hæcenus inedita, tranſmiſit, quibus pariter hoc Volumen ornatum inſtructumque ſit. Insuper Vir bene ſaciendo indefeſſus ſex Tabulas, affabre delineatas, mecum communicavit, quarum quinque Numerorum Danicorum icenes exhibent; ſexta autem ornamenta Archiepiſcopi Abſalonis, quæ ad hæc usque tempora in Muſeo Regio Hafniæ aſſervantur, legentium oculis ſubjicit. Hæc ætiam incisas Voluminis initio præfixi, & laudati Grammii diligentes earum explicationes attexit; quibus geographica regni Danici deſcriptio, ætiam pariter incisa, ſuccedit. Cum autem hujusmodi hiſtoriarum homines appetentiſſimi ſint, earque lubenter evolvant, & perſcrutentur; legentium commodo conſulentes, Indicem exactiſſimum & locupletiffimum rerum, in illis contentarum, addidimus, & eo magis, quod hujus Danicæ Hiſtoriæ multa exemplaria, a reliquis Meurſianorum Operum corpore ſeparata, Danicæ gentis honori & commodo, typis excudenda curaviſimus.

Volumen X complectitur: 1) Rerum Belgicarum Libros quatuor, quibus quintus, ſeorſim antea excuſus, quo Inductiarum belli Belgici hiſtoria continetur, additus eſt ex editione poſteriori, ab ipſo Meurſio curata. Verum ea nos contenti

non sumus; sed, ut omnia Meursiana in hac Collectione haberentur, illam Inductarum Historiam, qualem ille prius elucubraverat, cum quam varietissima evaserit, apte subiecimus. In posteriori enim editione multa retractavit, multa immutavit, atque refecit, Meursius. Hæc consequuntur 2) Guilielmus Anriacus, sive de rebus toto Belgio, tam ab eo, quam ejus tempore, gestis, ad excessum Ludovici Requesseii, Libri X; 3) Athenæ Batavæ, sive de Urbe Leidenfi & Academia, & Viris claris, qui utramque ingenio suo, atque scriptis, illustrarunt, Libri II; 4) Poemata; 5) Meditationes Christianæ in Psalmum CXVII, & tres priores partes CXIX, quas tandem beneficio & liberalitate Clarissimi Viri, Jo. Stephani Bernardi, Amstelædamensis, nuper adepti sumus, & quidem gratis, ut avariores quidam, sine magna mercedis solutione commodare detrectantes, pudore suffunderentur. Comprehendere debebat etiam Orationem Meursii, Jacobo I, Britannicæ Regi, dictam, sed eam adhuc acquirere nequivimus, licet de ea omnes prope Europæ Eruditos interpellaverimus, & nulli diligentia, ut diximus, impenseque, pro ea obtinenda, pepercerimus. Universos igitur iterum rogatos volumus, ut, si hanc, aliasque, præter recensitas, Meursii lucubrationes, forte fortuna possident, nobiscum eas communicare non dedignentur, seu formis descriptas, seu manu exaratas, justum earum pretium recepturi. Hæc quidem, si ad manus nostras venerint eo tempore, quo postrema hujus editionis Volumina sub prelo sunt, & nondum tota editio absoluta est, atque in vulgus prodita, si minus huic Tomo inseruerimus, certe in sequenti locum habebunt, vel saltem in duodecimo, & ultimo, qui generalem uneverse editionis Indicem complexurus est. Tomum claudit Joannis Meursii, filii, Arboretum sacrum, & quod opus elegans & eruditum perrarum sit, & quod filii cognominis fatus a patris operibus sine quadam naturalis vinculi injuria, ut dixi, distrabi ac separari posse non videatur. Huic quoque Volumini suus in fine Index peculiaris adhibebit, quod historica plurima complectatur.

Volumine XI *Epistola*, cum ab Jo. Meursio *Viris eruditissimis*, tum ab illis Jo. Meursio, scripta, aliorumque literatorum hominum ad alios quosdam, de Meursio, ejusque operibus, agentes, juxta temporis ordinem digesta, & pleraque hactenus inedita, continebuntur. Autores earum quamplurimi in alio Programme recensentur, addito cujuscunque *Epistolae initio*, & die, & anno, quo scripta fuit, ut, si qui sunt *Viri literati*, qui hujusmodi *Epistolas possident*, dignoscere queant, an ille quoque a nobis habeantur; sin minus eas nobiscum communicare dignentur, ut nostram *Syllogen* magis amplificare & perficere valeamus. Hujusmodi *Epistolarum numerus* 807 hactenus nobis suppetit; & Meursii quidem 59, aliorumque ad Meursium minime scriptarum 18, reliqua omnes a *Viris eruditissimis* ad Meursium ipsum exaratae sunt, & omnes a nobis possidentur. Iterum vero doctos atque humanos *Viros* enixe rogamus, ut, si fieri potest, praedictum numerum, communicatis nobiscum aliis, quaecunque habent, augeant, atque multiplicent.

Volumen XII *Indicem rerum & verborum memorabilium*, quae in undecim horum Voluminum *Collectone* continentur, luculentissimum, eundemque locupletissimum, prestabit; quem totius nostrae editionis egregiam utilissimamque coronidem appellare fas fuerit. *Indicem* tamen praecedet Jo. Meursii *Vita exactissima, & copiosissima, diligentissimeque*, pro virili portione, a me scripta. Hactenus *Lamius*.

Cum autem talis ac tanta sit nostra Meursianorum *Operum editio*; omnes *Viros eruditos, & literarum amantes*, ad hunc pretiosum omnigenae doctrinae, atque eruditionis, thesaurum sibi comparandum invitamus. Jam enim Volumina novem ad umbilicum deducta sunt, & perfecta praestant; & Volumen decimum propediem parabit, vertentis scilicet anni mense Septembri; & id tum ab *Autore Ephemeridum Literarum omnibus significandum curabimus*; quemadmodum & quando Volumina undecimum & duodecimum publici juris facta fuerint. Qui igitur Volumina jam absoluta ac-

quirere velit, ad nos Florentinos Typographos accedat, vel scribat, necesse erit, qui ea illi vendemus trademusque, ea tamen conditione, ut in tempore alia etiam omnia consequentia, & predictura, & tam formis descripta, quam describenda, Volumina emat, & solvat pretium Voluminum ea via ac ratione, quam modo prænuntiamus. Illi, qui intra temporis spatium, quod presentis diei, & Calendis Martiis proximi anni 1753, intercurrit, Volumen primum sibi comparaverint; & qui deinceps, singulis semestribus intervallis, subsequenta Volumina, vel omnia, aut plura simul eodem tempore, emerint; non plus, quam Julios Romanos triginta sex, pro cujuslibet Voluminis pretio solvent, ita tamen, ut semper triginta sex Julios in antecessum pro subsequenti Volumine solvant, postremum Volumen sine ulla impensa tandem habituri: quæ omnes solutiones ita faciendæ sunt, ut nos indemnes omnino simus, nec ullius dispendii gravamen patiamur. Si quis autem non per semestria comparare sibi Volumina jam excusa vellet, sed omnia simul eodem temporis puncto adipisci; ea obtinere poterit, eisdem solutionibus & conditionibus intervententibus. Quicumque autem omiserit emere Volumen, ac solvere pretium, statutis semestribus; pro quolibet Volumine, debito tempore minime comparato, Julios quinquaginta quatuor solvet, nec subscriptionis, ut ajunt, beneficio gaudebit: nam a non subscriptis tantundem in Volumen quodlibet impendendum erit. Tomum Historiæ Danicæ, scorsim excusum, nisi intra biennii spatium quis emerit, hoc est, usque ad Calendas Septembres anni 1754, Julios sexaginta saltem comparabit; intra illud biennium Julios tantum quadraginta. Datum Florentiæ Calendis Septemb. anno publicæ salutis 1752.

Cum hoc ipso Mense exit prelo nostro Voluminis septimi Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum Sectio IX, quam proxime decima, & paulo post hujus Voluminis reliquæ, sequentur.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, in hoc
Volumine recensentur:

I. Libri Theologici, & ad Historiam Ecclesia- sticam spectantes:

A cani (Jac.) <i>Diff. de antiquitate, auctore, & pretio; Sacra- mentarii Veronensis.</i>	341
<i>Anonymi Liturgia antiqua Hispanica, Gotbica, Isidoriana, Mozarabica, Toletana, mixta, illustrata. Tomi II.</i>	145
<i>Sylloge scriptorum, quae spectant ad Festorum pra- cepti diminutionem.</i>	350
<i>Observationes philologicae ac geographicae, sive To- pographiae sacrae Specimen primum.</i>	471
Bœrneri (Christ. Frid.) <i>Dissertationes sacrae.</i>	513
Dœderlini (Christ. Alb.) <i>Animadversiones historico-criticae de Thaletis & Pythagorae theologica ratione.</i>	187
Du Four de Longueue <i>Dissertationes: de variis epochis & anni forma veterum Orientalium; &c.</i>	326
Heumanni (Christoph. Aug.) <i>Expositio Novi Testamenti. Pars IV.</i>	684
Jablonski (Pauli Ern.) <i>Pantæon Aegyptiorum. Pars I.</i>	280
	Pars II & III.
	594
De Joanne (Jo.) <i>Historia de Judæis Siciliae investigata.</i>	8
Meniatæ (Heliæ) <i>Lapis essentialis, sive expositio originis & causae discidium duarum, orientalis & occidentalis, Ecclesia- rum, in Latinum sermonem conversa a Nic. Mothonis & Gregorio Koluzki.</i>	705
<i>Novum Testamentum Græcum, cum Commentario pleniore Jo. Jac. Wettstenii. Tomus I.</i>	1

Y y yy

Pri-

I N D E X

- Pritanii (Lamindi) *Responsoria ad Epistolam Card. Quirini de festorum diminutione.* 350
- Quirini (A. M.) *Card. Epistola, qua numerus dierum festorum, qui nostra aetate ex precepto observatur, stabilitur auctoritate omnium Summorum Pontificum inde ab annis 225.* 352
- Walchii (Christ. Guil. Franc.) *Historia Canonisationis Caroli Magni.* 367
- Wellstenii (Jo. Jac.) *N. Testamentum Graecum, cum Commentariis plenioribus. Tomus I.* 1
- Wiuck'eri (Jo. Dieterici) *Animadversiones philologicae & criticae ad varia sacri Codicis utriusque Foederis loca. Pars I.* 689
- Zachariae (Franc. Ant.) *Cremonensium Episcoporum series.* 447

II. Libri Juridici.

- Broedelisen (Nic.) *de Usuris licitis & illicitis Libri XII.* 577
- Meermannii (Gerb.) *Novus Thesaurus Juris Civilis & Canonici. Tomus II.* 385
- Theophili *Paraphrasis Graeca Institutionum Caesarearum, ex ed. Gul. Ottonis Reitzii.* 481

III. Libri Medici & Physici.

- Anonymi *Disquisitiones de Mari.* 121
- Barbeirac (Caroli) *Medicamentorum constitutio, seu formulae.* 518
- Bianchi (Jo.) *Historia abscessus in dextro lobo cerebelli.* 214
- Biræ (Andr.) *Electricorum effectuum explicatio.* 694
- Pechmeri (Phil. Jac.) *Observationum anatomicarum rariorum fasciculus.* 658
- Burggravii (Jo. Phil.) *de Aere, aquis, & locis, urbis Francofurtanae ad Moenum Commentatio.* 32
- Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus X.* 56
- Dillenii (Jo. Jac.) *Historia Muscorum.* 193
- Donati (Vitaliani) *Specimen Historiae naturalis maris Adriatici.* 395
- De*

A U T O R U M.

<i>De Hahn (Jo. Godofr.) Variolarum ratio exposita.</i>	317
<i>De Haller (Alb.) Opuscula anatomica de Respiratione, de monstris, aliaque minora.</i>	418
<i>Hambergeri (Georg. Erb.) Physiologia medica.</i>	358
<i>Historia Academiae Regiae Scientiarum & elegantiorum literarum, quae Berolini floret. Annus 1749.</i>	589
<i>Morgagni (Jo. Bapt.) in A. Cornelium Celsum, & Q. Scaevolum Sambonitum, Epistolae decem.</i>	642
<i>Nicolai (Ern. Aut.) Systema materiae medicae, ad praxin applicatae.</i>	135
<i>Planci (Jani) Historia abscessus in dextro lobo cerebelli.</i>	214
<i>Pujati (Josephi Ant.) Tract. de Morbo Narontano.</i>	77
<i>De Reaumur Ars, aves domesticae omnium generis quolibet tempore ut ex ovis excludantur, efficiendi ope caloris sumi, aut ignis vulgaris. Tomi II.</i>	460
<i>De Sauvages (Fr.) Pathologia methodica.</i>	455
<i>Spadae (Jo. Jac.) Corporum lapidefactorum agrum Veronensium Catalogus.</i>	546

IV. Libri Mathematici.

<i>Anonymi ad Problematis Algebraici, in Novis Actis A. 1749 Mens. Octobr. pag. 627 propositi, Solutionem, iisdem Actis A. 1750 Mens. Mart. P. I pag. 134 insertam, Additamenta.</i>	277
<i>Paragraphus Epistolae, continens relationem de operationibus, in America meridionali ab Hispanis & Gallis Mathematicis susceptis, quibus controversia de Figura Telluris definitur.</i>	696
<i>Burmanni (G. F.) Analysis Problematis algebraici, in Nov. Actis Erud. A. 1749 Mens. Octobri propositi.</i>	665
<i>Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus X.</i>	56
<i>Crameri (Gabr.) Introductio in Analysin linearum curvarum algebraicarum.</i>	19
<i>De Fagnano (Julii Caroli) Comitis Productiones mathematicae. Tomi II.</i>	506

INDEX

- Erisii (Pauli) *Disquisitio mathematica in causam physicam
 figure & magnitudinis Telluris nostrae.* 409
 Grilchow (A. N.) *Supplementum Meriti ad Astroncos, quod
 publici fecerat juris Dn. de la Caille.* 216
 Epistola ad Ge. Matth. Bose Excerptum. 224
*Historia Academiae Regiae Scientiarum & elegantiorum litera-
 rum, quae Berolini floret. . Annus 1749.* 589
 Kästneri (Abrab. Gottbelf) *de Arcuum sectione indefinita,
 lateribusque polygonorum regularium per formulas generales
 exhibendis, Annotatiuncula.* 128
 Kant (Imman.) *Meditationes de vera aestimatione virtutum
 vivarum.* 177
 De la Lande *de Observationibus suis Berolinensibus ad Paralle-
 lum Lunae definiendam Epistola ad A. G. Kästnerum.* 463
 De Marinoni (Jo. Jac.) *de re ichnographica.* 208
 Noceii (Caroli) *de Iride & Aurora boreali Carmina, cum
 Notis Jos. Rogerii Boskovich.* 412

V. Libri Historici, Genealogici, &c.

- Anonymi *Elizium Jo. Henrici Leibnii.* 94
 *Historia Regiae Scientiarum & humaniorum litera-
 rum Academiae, quae Berolini floret.* 316
 *Commentarii, historiae spectaculorum nundinalium
 inseruenter. Tomi II.* 575
 *Observationes philologicae ac geographicae, sive Topo-
 graphiae sacrae Specimen primum.* 477
 Notae Joachimicae. Volumen I. 690
 Börneri (Christ. Frid.) *de doctis hominibus Graecis, literarum
 Graecarum in Italia instauratoribus, Liber.* 36
 Bonamici (Castrucii) *Commentariorum de Bello Italico Liber
 primus, ex ed. Corn. Val. Vonck.* 415
 Burekhardi (Jac.) *Historia Bibliothecae Augusta, quae Wolfen-
 butteli est, Pars III.* 46
 Cary *Dissertationes de fundatione urbis Massiliensis, de histo-
 ria Regum Bosphori Cimmerii, & de Lesbiae, Philosopho
 Mitylenensi.* 180
 Cle-

A U T O R U M.

Clement (Dav.) <i>Bibliotheca curiosa, historica, & critica.</i> Tomus I & II.	254
Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus X.	56
Constantini Porphyrogeneti Libri duo de Cerimoniis aulae Byzantinae, ex ed. Jo. Henr. Leichii, & Jo. Jac. Reiskii. Tomus I.	49
Daude (Adriani) <i>Historia universalis & pragmatica Romaniae imperii, regnorum, &c.</i> Tomi II Pars I.	498
Dionis Cassii <i>Historiae Romanae quae supersunt</i> , ex ed. Herm. Sam. Reimari. Volumen II.	635
<i>Romanae Historiae ex ejus ceteris Libris Tomus I</i> , ex ed. Nic. Carminii Falconii.	673
Fischeri (Erdm. Rud.) <i>Vita Phil. Theodori Verpoorteni, SS. Theol. quondam Lic. & Prof. in ill. Gymn. Coburgensi publico.</i>	189
Du Four de Longuerue <i>Dissertationes: de variis epochis & anni forma veterum orientalium, &c.</i>	326
Glafey (Ad. Frid.) <i>Commentatio de Gladio, quocum Gustavus Adolphus, Rex Sueciae, in praelio Luzerensi occubuit.</i>	382
Hanselmann (Christ. Ern.) <i>Demonstratio diplomatica, docent, Domini Hohenlocae jus eminentis territorialis jurisdictionis dis ante interregnum fuisse in usu quieto.</i>	606
Herrgott (Marquardi) <i>Monumenta Aug. Domus Austriacae.</i> Tomus I.	241
<i>Historia Academiae Regiae Scientiarum, & elegantiorum literarum, quae Berolini floret.</i> Annus 1749.	589
De Joanne (Jo.) <i>Historia de Judaeis Siciliae investigata.</i>	8
Kœleri (Jo. Dav.) <i>Deliciarum historico-numismaticarum</i> Pars XVII.	369
Pars XVIII.	562
Leibnitii (G. G.) <i>Origines Guelficae, editae a Christ. Lud. Scheid. Tomus I & II.</i>	289
De Marigny <i>Historia Arabum sub imperio Calipharum.</i>	248
<i>Historia minorum & singularium Dynastiarum, quae</i>	que

I N D E X

<i>que variis temporibus varia inter Arabes, & in univer-</i> <i>sum Muhamedanos, emerferunt. Tomi II.</i>	307
Mazzuchellii (Jo. Maria) <i>Vita Jac. Bonfadii.</i>	225
Plutarchi <i>Vita Demosthenis & Ciceronis parallela, ex ed. Phil.</i> <i>Barton.</i>	531
Serassii (Petri Ant.) <i>Vita Basilii Zanchii.</i>	228
Shaw (Thome) <i>Supplementum libri, ita inscripti: Itinera &</i> <i>Observationes, &c.</i>	337
C. Suetonius <i>Tranquillus, ex recens. Franc. Oudendorpii.</i>	458
Valorii (Nic.) <i>Vita Laurentii Medicei, edita a Laur. Mehus.</i>	321
Walehii (Christ. Guil. Franc.) <i>Historia Canonisationis Caroli</i> <i>Magni.</i>	367
Xenophontis <i>Expositio Cyri, e Græco Latina facta ab Ed.</i> <i>Spelmano. Volumina II.</i>	538
Zachariæ (Franc. Ant.) <i>Cremmensium Episcoporum series.</i>	447

VI. Libri Miscellanei.

Abreschi (Frid. Lud.) <i>Dilucidationes aliquot ex Thucydidi</i> <i>Libro I.</i>	452
Anonymi <i>Novitates critica, literaria, & poetica.</i>	92
<i>Natura & scriptura concordia, commentario de lite-</i> <i>ris ac numeris primævis illustrata.</i>	324
<i>Tractatus generalis de Stilo.</i>	333
<i>Observationes circa Musicam veterem & recentiorem.</i>	406
<i>Theatrum, publico apertum.</i>	424
<i>Scriptoris Græci Scholia in Homeri Iliados Librum I,</i> <i>ex ed. Ant. Bongiovanni.</i>	654
<i>Noctes Joachimica. Volumen I.</i>	693
Bertæ (Franc.) & Ant. Rivautellæ <i>Codices manuscripti Biblio-</i> <i>theca Regii Taurinensis Athenæ.</i>	433
Bonfadii (Jac.) <i>Epistolæ familiares, collectæ ab Ant. Sambuca.</i> <i>Tomi II.</i>	227
<i>Literæ familiares.</i>	376
	De

A U T O R U M.

<i>De Burigny Diss. de Geniis.</i>	185
Choffini (Dav. Steph.) <i>Deliciae philologicae. Tomus I.</i>	182
Christii (Jo. Frid.) <i>Indicatio & explicatio Monogrammatum.</i>	572
Ciceronis (M. T.) <i>Orationes tres, pro M. Marcello, Q. Ligaris, & Rege Dejotaro, ex ed. Christoph. Aug. Heumannii.</i>	81
Clement (Dav.) <i>Bibliotheca curiosa, historica, & critica. Tomus I & II.</i>	254
<i>Comœdia & Tragedia selecta ex Plauto, Terentio, & Seneca, animadversionibus illustrata.</i>	378
Constantini Porphyrogeneti <i>Libri duo de Cerimoniis aulae Byzantinae, ex ed. Jo. Hear. Leichii, & Jo. Jac. Reiskii. Tomus I.</i>	49
D. <i>Cognitio plebritudinum ac defectuum Poësis & Eloquentiæ, Gallica lingua concepta.</i>	330
Dœderlini (Christ. Alb.) <i>Animadversiones historico-criticae de Thaletis & Pythagoræ theologica ratione.</i>	187
Donati (Vitaliani) <i>Specimen historiae naturalis maris Adriatici.</i>	395
Fabretti (Steph.) <i>Lyrice & Epistola.</i>	669
Facciolati (Jac.) <i>Acroases dialecticæ undecim.</i>	142
Du Four de Longuerue <i>Dissertationes: de variis epochis & anni forma veterum Orientalium, &c.</i>	326
Gorii (Ant. Franc.) <i>Symbolæ literariæ. Volumen I.</i>	149
<i>Volumen II.</i>	566
Hesiodi <i>Opera, ex ed. M. Christoph. Kretzschmari.</i>	174
<i>Historia Academiae Regiæ Scientiarum & elegantiorum literarum, quæ Berolini floret. Annus 1749.</i>	589
Jablonski (Paul. Ern.) <i>Panthæon Aegyptiorum. Pars I.</i>	280
<i>Pars II & III.</i>	594
Isocratis <i>Orationes tres, ex ed. M. Christoph. Kretzschmari.</i>	174
Kœleri (Jo. Dav.) <i>Deliciarum historico-numismaticarum Pars XVII.</i>	569
<i>Pars XVIII.</i>	562
Lamii	

I N D E X

Lamii (Jo.) in antiquam tabulam aethiopicam, Decurionum nomina & descriptionem continentem, observationes.	623
Massueti (Petri) Elementa Philosophiae recentioris.	321
Morgagni (Jo. Bapt.) in A. Corn. Celsum, & Q. Serenum Samoriticum, Epistolae decem.	642
Noceti (Caroli) de Iride & aurora boreali Carmina, cum Notis Jos. Rogerii Boscovich.	413
Paciaudi (Pauli Mariae) Diss. in Statum minutam Mercurii.	84
Pauli (Sebast.) Diss. de Patena argentea Forocorneliensi.	87
Pfaffii (Christoph. Matth.) de Catalogo MSSorum Codicum Bibliothecae Taurinensis Epistola ad J. E. Kapplum.	413
Plutarchus de Puerorum educatione, & de audiendis Poetis, ex ed. M. Christoph. Kretzschmari.	174
Poli (Reginaldi) Epistola, Pars III.	106
Porphyrius de Abstinentia ab animalium carne, Gallice versus a Dom. de Burigny.	185
Rivautellae (Ant.) & Franc. Berthe Codices Manuscripti Bibliothecae Regiae Taurinensis Athenaei.	433
Ruhkenii (Dav.) Epistola critica II, in Callimachum & Apollonium Rhodium.	613
Sarpedonii (Mirtisbi) Diss. de vera Atticorum pronuntiatione ad Graecos intra Urbem.	422
Spinelli (Trojani) Dialogi de Affectibus humanis.	574
Swinton (Jo.) Metilia, sive de Quinario gentis Metiliae Diss.	703
Tartarotti (Hieron.) de Congressu nocturno, Iamitarum Libri tres.	354
Theognidis Sententiae, ex ed. M. Christoph. Kretzschmari.	174
Trocheceau Selectus variarum particularum poetarum, Anglicano de sermone conversarum.	235
Weislingerii (Jo. Nic.) Armamentarium catholicum perantiquae, rarissimae, ac pretiosissimae Bibliothecae, quae asservatur Argentorati in Commenda Ordinis Militensis S. Joannis Hierosolymitani.	528
Wise (Franc.) Numorum antiquorum, scriptis Bodlejanis reconditorum, Catalogus, cum Commentario.	97
Zanchii (Basili) Poemata.	228

INDEX

I N D E X

Arabum <i>historia multis erroribus sedata.</i>	248 seq. 310 seq.	Bibliothecæ <i>Taurinensis Codices MSti recensiti.</i>	433 seq.
Arcuum <i>sectio indefinita.</i>	128	<i>cujusdam Argentoratensis libri impressi & MSti recensiti.</i>	529 seq.
Argyropuli (Jo.) <i>vita, & in literas Græcas merita.</i>	42	Bilancium <i>theoria.</i>	56
Athor, <i>numen Ægyptiorum quale?</i>	281 seq.	Blumii (H. J.) <i>vita illustrata.</i>	46
Atlantici <i>maris paradoxum.</i>	124	Bodleiani <i>numi collecti & explicati.</i>	97 seq.
<i>De Aurora boreali doctrina carmine explicata.</i>	412 seq.	Bœrnerus (Christ. Frid.) <i>laudatus, & vetis exceptus.</i>	528
Austriacæ <i>domus monumenta collecta.</i>	241 seq.	A Boineburg (Jo. Christ.) <i>vita illustrata.</i>	46
<i>Diplomata edita.</i>	246	Bonfadii (Jac.) <i>vita.</i>	225. 377
Azo, <i>primus Guelficæ domus in Germania autor.</i>	290 seq.	<i>Epistolæ & opuscula edita.</i>	227. 377 seq.
		Bongiovanni (Ant.) <i>in antiquum Homeri Scholiasten merita.</i>	655 seq.
B	B.	Bosphori <i>Cimmerii Regum historia illustrata.</i>	180 seq.
Barthoni (Phil.) <i>in Vitas Demosthenis & Ciceronis merita.</i>	531 seq.	Bubastis, <i>Ægyptiorum Numen.</i>	597
<i>ejusdem libri interpretatio Latina sub judicium vocata.</i>	534	Burmanni, <i>Gymnasii Joachimici Rectoris primi, vita.</i>	701
Belli <i>Italici historia exposita.</i>	415 seq.	Buto, <i>Ægyptiorum Numen.</i>	598
Bellætionis <i>Trapezuntii vita, & in literas Græcas merita.</i>	39 seq.	C	C.
<i>Ad Bestias qui olim damnati?</i>	389 seq.	Cæsaris (Jul.) <i>locus illustratus.</i>	593 seq.
Bibliotheca <i>augusta Wolfenbuttelensis a variis laudata.</i>	48	Callimachus <i>emendatus.</i>	614 seq.
		Callisti (Andronici) <i>vita, & in literas Græcas merita.</i>	43 seq.
			Cano-

RERUM NOTABILIORUM.

Canobus, <i>Aegyptiorum Deus.</i>	Contingii (<i>Herm.</i>) <i>vita illustrata.</i>
603 seq.	46
Canonisatio <i>Caroli M. exposita.</i>	Constantini <i>Porphyrogeneti Imp. vita & res gesta.</i>
367 seq.	51 seq.
Caroli M. <i>Canonisatio exposita.</i>	55
367 seq.	<i>Magni historia illustrata.</i>
Celsi <i>varia loca emendata.</i>	499 seq.
645	<i>In Constantini Porphyrogeneti opus novum merito Letebii & Reiskii.</i>
seq.	50 seq.
<i>De Celsi editionibus judicium.</i>	Contareni (<i>Casp.</i>) <i>in conventu Ratisbonensi res gesta.</i>
6.3	vita duplex.
<i>vita singularia.</i>	118
644	Contradiametri <i>quid sint?</i>
Census <i>olim quid fuerit?</i>	25
48	Creditorum <i>olim privilegia?</i>
Chalcondylæ (<i>Demetrii</i>) <i>vita, & in literas Græcas merita.</i>	393
43 seq.	Cremonæ <i>urbis origo & fata.</i>
Chalipharum <i>historia descripta.</i>	448 seq.
308 seq.	Cremonensium <i>Episcoporum vite descriptæ.</i>
<i>De Christi humana natura error Whistonii refutatus.</i>	450 seq.
525	Curvæ <i>lemniscatæ dimensio explicata.</i>
seq.	513
Chronologia <i>antiqua illustrata.</i>	Curvarum <i>analyfis.</i>
327	20 seq.
Chrysoloræ (<i>Eman.</i>) <i>vita, & in literas Græcas merita.</i>	Cymbarum <i>theoria.</i>
37 seq.	58
Ciceronis <i>Orationes nonnullæ editæ & emendatæ.</i>	
81 seq.	
Circuli <i>peripheria expressa.</i>	
135	
Clement (<i>Dav.</i>) <i>laudatus.</i>	
254	
Cnephus, <i>vid. Cnuphis.</i>	
Cnuphis, <i>vel Cnephus, Aegyptiorum Deus, descriptus.</i>	
284	
Comœdiæ <i>ex antiquis collectæ, & illustratæ.</i>	
378 seq.	
<i>origo, & regulæ artis.</i>	
425 seq.	
Lz 212	
	D.
	Decurionum <i>nomina in antiqua tabula abenica.</i>
	623
	seq.
	Dialectica <i>variis prælectionibus illustrata.</i>
	141 seq.
	Diametri <i>curvilinæ explicata.</i>
	25
	Diaphragmatis <i>musculi quæ-</i>
	49
	Dif.

I N D E X

Differentialium <i>aquationum</i> <i>casus integrabiles.</i>	59	F	F.
Dio <i>Cassius explicatus, aut</i> <i>emendatur.</i>	629 seq.	Fabretti (<i>Steph.</i>) <i>Carmina</i> <i>laudata.</i>	669
In <i>Dionem Cassium merita Ret-</i> <i>marii.</i>	625 seq.	De <i>Fagnani (Jul. Carolus) Co-</i> <i>mes laudatus.</i>	506
<i>coni qualia?</i>	673 seq.	De <i>Falconiana Dionis Cassii</i> <i>editione iudicium.</i>	629
Diplomata <i>Austriaca collecta.</i>	246	<i>Fascia Austriaca illustrata.</i>	244 seq.
De <i>Dominiis (Marc. Ant.) qua</i> <i>de Iride scripserit?</i>	414	Fertilitatis <i>terre cause.</i>	589
E	E.	Festorum <i>dierum numerus au-</i> <i>toritate Summorum Pontifi-</i> <i>cum stabilitur.</i>	353 seq.
Eccelesiasticorum <i>orientalis & oc-</i> <i>cidentalis discidii origo &</i> <i>cause.</i>	705 seq.	De <i>Festorum diminutione scri-</i> <i>pta collecta.</i>	351 seq.
Electricitas <i>ex principis Neu-</i> <i>tonians explicata.</i>	694 seq.	Filicium <i>varietes aliquot spe-</i> <i>cies.</i>	75
<i>circulationem san-</i> <i>guinis accelerat.</i>	695	Fœtus <i>bicipitis anatome.</i>	420
Eloquentiæ <i>Gallicæ pulchritu-</i> <i>do & defectus quales?</i>	331 seq.	Francofurtanæ <i>ad Mœnum ur-</i> <i>bis aer & aquæ quales?</i>	32 seq.
Elsneri (<i>Jac.</i>) <i>eligitum.</i>	316	Frey (<i>Jo. Lud.</i>) <i>a Werstenio</i> <i>male habitus.</i>	6
Epistolæ <i>eruditorum varia</i> <i>editæ.</i>	47 seq.	Frigus <i>unde?</i>	323
Etruscæ <i>lingue cum Græcorum</i> <i>antiqua affinitas.</i>	567	Fungorum <i>historia quomodo</i> <i>perficienda?</i>	127
Eucharistiæ <i>antiquitates illu-</i> <i>stratæ.</i>	89 seq.	Fulia <i>Canina lex posterior</i> <i>Alia Sentia.</i>	487
Evictionis <i>doctrina explicata.</i>	388	G	G.
		Gallicæ <i>Poeseos & eloquentiæ</i> <i>pulchritudo & defectus qua-</i> <i>les?</i>	331 seq.
		Gazæ (<i>Theodori</i>) <i>vita, & in li-</i> <i>teras merita.</i>	41 seq.
		Gemma <i>rarior Etrusca illu-</i> <i>strata.</i>	173
			Le

RERUM NOTABILIORUM.

<i>De Geniis doctrina illustrata.</i>	Haniffi (Dav.) <i>vita illustrata.</i>
186 seq.	48
<i>Geodaticarum aberrationum computus.</i>	Harpocrates, <i>Ægyptiorum Deus, descriptus.</i>
210	287
<i>Geographiæ sacra specimen.</i>	Herculancules <i>antiquitates illustrata.</i>
477 seq.	150 seq.
<i>Georgii Trapezuntii vita, & in literas Græcas merita.</i>	Hercules <i>Ægyptiorum qualis?</i>
41	286
<i>Gigantea Calvaria.</i>	Hetma <i>descripta.</i>
405	84 seq.
<i>Glaciei frigus & calor qualis?</i>	Hermonymi (Georg) <i>vita, & in literas Græcas merita.</i>
75	44
<i>De Gladiatoribus tollendis lex explicata.</i>	Herrgotti (Marquardi) <i>in Austriacam domum merita.</i>
389	241 seq.
<i>De Gladio, quo Gustavus Adolphus, R. Suecæ, occubuit, singularia.</i>	Hesiodi <i>opera demum edita.</i>
383 seq.	176
<i>Gorii (Ant. Franc.) labores litterarii quales?</i>	Heumanni (C. A.) <i>in Ciceronis tres Orationes merita.</i>
149	81 seq.
<i>Græcarum literarum in Italia instauratores recensiti.</i>	Heusingeri (Jo. Mich.) <i>in Ciceronis Orationes nonnullas merita.</i>
36 seq.	81 seq.
<i>Græcorum, qui literas Græcas in Italiam intulerunt, historia descripta.</i>	Hierosolyma <i>ubi olim sita?</i>
36 seq.	478
<i>pronuntiatio hodierna a veteri longe discrepans.</i>	Hohenloicæ <i>domni superioritar territorialis ante Interregnum magnum vindicata.</i>
422 seq.	606 seq.
<i>Guelficæ æmule origines investigata.</i>	In Homeri <i>Iliados Librum I Scholia antiqua edita.</i>
289 seq.	655
<i>Gustavi Adolphi, R. Suecæ, gladius in Bibliotheca Senatus Lipsiensis asservatur.</i>	Hominis <i>sani theoria physiologica.</i>
382	259 seq.
<i>Gymnasiu regii Joackimici institutio descripta.</i>	Horus, <i>Ægyptiorum Deus, descriptus.</i>
700	287
H	J
H allerus (Alb.) <i>refutatus.</i>	J ablonski (Paul. Ern.) <i>laudatus.</i>
266	280

I N D E X

Lehnographiæ artis hodierna praxis exposita. 208 seq.	Kretzschmar (Christoph.) in varios auctores Græcos meri- ta. 175
Imposituræ literariæ exem- plum. 673 seq.	
Inscriptio, memoriam operatio- num, ad figuram teluris de- finitam sub Æquatore sa- ctarum, conservans. 698	L. De L uniarum congressu no- cturno quid sentiendum? 355 seq.
Jochimici Gymnasi instituti descripta. 700	Lamii (J.) in Opera Mewsi præclara merita. 705 seq.
De Iride doctrina carmine ex- plicata. 412 seq.	Lapides in fundo maris A- driatici. 397
Iselius (Jac. Christoph.) a Westenio acerbe tractatur. (Lalcaris (Constantini) vita, & in literas Græcas merita. 43
Isis quale Ægyptiorum numen? 595 seq.	(Jani) vita, & in li- teras Græcas merita. 44 seq.
Isocratis Orationes tres demum editæ. 170	Laurentii Medicæi vita descri- pta. 232 seq.
Italici belli historia exposita. 415 seq.	Leibnitii (G. G.) vita illustra- ta. 316
Italorum studium, res antiquas illustrandi, commendatum 152 seq.	Leichii (Jo. Henr.) in Constan- tini Porphyrogeneti opus novum meriti. 50 seq.
sermonis Latini stu- dium quale? 415 seq.	vita, & in literas merita. 94 seq.
Judæorum in Sicilia status & historia descripta. 9 seq.	Lesbonactis nuntius. 181
Juliani Imp. historia illustrata. 500 seq.	Librorum rariorum notitia li- teraria. 254 seq.
De Jurisdictione argumentum explicatum. 587	Ligorii (Pyrrhi) opus antiqui- tatum ab interitu vindica- tum. 436
K. Ad K æstnerum (Abr. Gott- bolf) epistola Domini de la Lar. le. 463 seq.	De Lipsii (Jussi) stilo judicium. 417
	Literarum origo unde? 324 seq.
	Litur.

RERUM NOTABILIORUM.

Liturgiæ quædam antiquæ col- lectæ. 1 seq.	Quirino impugnati, vudiciæ tentatæ. 114
Locatores Scenicorum qui? 569	Mendes, Ægyptiorum Deus, descriptus. 288
Logarithmi quantitatum nega- tivarum an imaginarii? 591	Mensa sacra Juvenalis illi siva- ta. 170 seq.
Lunæ parallaxis quomodo cum figura telluris cohercat? 464	Mensula Prætoriana perfecta. 209
Lunares observationes Grisebo- vii. 218	Mercurii statua descripta. 84 seq.
de. de la Lan- 476	Metilia gens in numo antiquo. 703 seq.
M M.	Meursii (Jo.) Opera in corpus integrè collecta. 706 seq.
Michinarum usus maxime lucrosus. 61	Mnevis & Oruphis, tauri Æ- gyptiis sacri. 601
Manuscripti Codices Bibliothecæ Taurinensis recensiti. 433 seq.	Monogrammatum explicando- rum ratio explicata. 573
Marignii Historia Arabum sub judicium recata. 248 seq. 310 seq.	Monstrorum duorum anatome. 420
Maris doctrina illustrata. 123 seq.	Morbi Nerviani natura & cura descripta. 77 seq.
Adriatici historia natu- ralis illustrata. 395 seq. fundus attoilitur. 399	Morbus quid sit? 457
Marmora Veronensia in classis redacta. 561	Morgagni (Jo. Bapt.) in Cel- sum merita. 643 seq.
Masilienis urbis fundatio il- lustrata. 180 seq.	Mozarabicum Officium descri- ptum. 146
Matricæ medicæ doctrina ex plicata. 135 seq.	Muhammedis vitæ a Marignio erroribus sedata. 248 seq.
Medicamenta in suas classes redacta. 519 seq.	Museorum historia & varia genera descripta. 193 seq. usus indicatus. 203 seq.
Menckenii (Frid. Ott.) a Card.	Musenorum combinationes di- verse quot motus produ- cant? 76
	Musicæ

I N D E X

Musicae veteris & novae discrimen.	406	Nummus antiquus, Metiliae gentis memoriam conservans.	703
Musuri (Marci) vita, & in literas Graecae merita.	45	O.	
N.		Ochitarum mobilium theoria.	69
Naroniani morbi natura & cura descripta.	77 seq.	Orthosia urbs ubi clim sua?	338
Neitha, Aegyptiorum Deus, descriptus.	283	D'Orvillii (Jac. Phil.) vita, & in literas merita.	428 seq.
Nephtys qualis Aegyptiorum Dea?	603	Oscillationum novum genus.	73
Nilus an a succio ad Rhinocurum differat?	339	Osiris Aegyptiis Sol.	285
ab Aegyptiis pro Deo cultus.	599	Oudendorpii (Franc.) in Suetonium merita.	488 seq.
De Nocturno congressu lamtarum quid sentiendum?	355	in refutandis aliis inurbanitat notata.	490
seq.		P.	
Nonnii divisio lineis transversalibus praefenda.	473	Patena argentea Forocorneliensis descripta.	88 seq.
Numi Bodlejani collecti & explicati.	97 seq.	Patenarum eucharisticarum quae olim ratio?	89 seq.
Arabicis literis signati.	102 seq.	Patri an filios vendere Jure civili liceat?	392
selectiores collecti.	370	Peripheria circuli expressa.	133
seq.		Petrefacta Veronensia in classes redacta.	547 seq.
563 seq.		Pfaffius (Christoph. Matth.) a Taurinensibus accusatur.	434
Etrusci Pastanorum explicati.	567	ipsum vindex.	443 seq.
De Numo Amyntae judicium.	99	Philosophiae recentioris elementa nova.	322 seq.
Numus Abgari explicatus.	101	Phtha, Aegyptiorum Deus, descriptus.	282
Lesbonactem representans.	181 seq.	Physio-	

RERUM NOTABILIORUM.

Physiologia <i>Hambergeri laudata.</i>	258 seq.	Proportionum geometricarum <i>phœria generalis.</i>	506 seq.
Plagii <i>literarii exempla collecta.</i>	680	Prussorum <i>origo illustrata.</i>	594
A Plagii <i>crimine Cartesius vindicatur.</i>	414	Pseudomenon <i>quid sit?</i>	142
Plantarum <i>dispositio Gleditschii.</i>	591	Pullos <i>fornicis opo excludendi methodus.</i>	460 seq.
Plotini <i>Philosophi vita.</i>	185	Pythagoræ <i>de Deo sentiendi ratio explicata.</i>	187
Plutarchi <i>libelli duo de quo editi.</i>	175		
<i>vite Demosthenis & Ciceronis demum edita.</i>	551 seq.	Q uantitates <i>imaginariæ quomodo Geometria inserviant?</i>	517
<i>emendata.</i>	534 seq.	Quito <i>utris latitudo.</i>	698
Pocockius <i>modeste refutatus.</i>	338		
Poesios <i>Gallicæ pulchritudo & defectus quales?</i>	331 seq.	R efractio <i>non semper a solo densitatum discrimine pendet.</i>	414
Poetæ <i>Angli principes recensiti.</i>	238 seq.	De <i>Regibus Roma ejectis locus Pomponii explicatus.</i>	391
Poli (<i>Reginaldi</i>) <i>Epistola collecta.</i>	120 seq.	Reimari (<i>Herm. Sam.</i>) <i>in Historiam Romanam merita.</i>	625 seq.
Polygonorum <i>latera expressa.</i>	134	Reiskii (<i>Jo. Jac.</i>) <i>in Constantini Porphyrogeneti opus novum merita.</i>	51 seq.
Polypatorum <i>classis quid complotatur?</i>	402	Reizii (<i>Guil. Ottonis</i>) <i>in Theophili Paraphrasin Institutionum merita.</i>	481 seq.
Popovitchii <i>doctrina commendata.</i>	127	De <i>Respiratione experimenta anatomica.</i>	419
Porphyrii <i>liber Gallicè redditus.</i>	185	Ad <i>Rhinocerum ferius an idem sit, qui Nilus?</i>	339
Pronuntiatio <i>Græcorum hodierna a veteri longe discrepans.</i>	422 seq.		
	Aaa aa		Ruhn-

I N D E X

Ruhnkenii (Dav.) in Callimachus & Apollonium Rhodium merita. 613 seq.	Scripturæ antiquitas vestigata. 325 Sacræ loca explicata, aut illustrata:
S	
Sacramentarii Veronensis antiquitas illustrata. 341 seq.	Gen. I, 2. 527
tor quis? 348 seq.	III, 15. 524
De Sagis strigibusque commenta refutata. 361 seq.	XI, 28. 479
Sagittariorum antiquitates illustrata. 394	31. ibid.
Samonici (Q. Sereni) loca varia emendata. 652 seq.	XIII, 18. ibid.
Sanctorum, quorum reliquie Cremonæ asservantur, menologium. 454	XIV, 6. ibid.
Sanguinis circulatio ab electricitate acceleratur. 695	XXXI, 42. 690
in corpore humano theoria explicata. 259 seq.	54. ibid.
Ad Sanitatem quid requiratur? 456	I, 2. 692
Scævole (Q. Cerevidii) leges explicata. 390 seq.	Num. XXXIII, 8. 341
De Scaligeri (Jof.) in Celsum annotationibus judicium. 651	35. 479
Scenicorum locatores qui? 569 seq.	Deut. XXIII, 19, 20. 586
Scheidius (Christian. Lud.) felix Originum Guelficarum illustrator & emendator. 290 seq.	XXVIII, 12. ibid.
Schmettau Comitæ elogium. 316	XXXII, 51. 479
	Jof. XV, 4. 339
	51. 479
	XIX, 27. 478
	XXI, 27. 480
	1 Sam. XXI, 9. 691
	XXXI, 9, 10. ibid.
	2 Sam. X, 6. 480
	XII, 31. ibid.
	1 Reg. IV, 5. 546
	VIII, 65. 339
	IX, 6. 479
	26. ibid.
	XI, 18. ibid.
	XVII, 1. 478
	2 Reg. XV, 29. ibid.
	XVI, 6. 479
	XXII, 14. 362
	1 Chron.

RERUM NOTABILIORUM.

<i>1 Chron. XXV, 29 seq.</i>	479	<i>Hof. XII, 13.</i>	478
<i>Neb. IX, 7.</i>	ibid.	14.	528
<i>Job. XXXIX.</i>	340	<i>Amos. VIII, 4 - 6.</i>	587
<i>Pf. II, 7.</i>	524	<i>2 Esdr. V, 3.</i>	ibid.
<i>XIV, 5.</i>	585	<i>Tob. I, 2.</i>	478
<i>XXXVI, 22.</i>	587	<i>VIII, 9.</i>	693
26.	586	<i>Matth. I, 1.</i>	4
27.	587	22.	6
<i>LIV, 10.</i>	583	23.	526
11, 12.	587	II, 1, 2.	6
<i>LXXI, 12 - 13.</i>	ibid.	11.	2. 6
14.	587. 593	12.	7
17.	588	15.	ibid.
<i>CVIII, 11.</i>	587	19.	ibid.
<i>CIX, 31.</i>	691	III, 4.	ibid.
<i>CXI, 5.</i>	587	6.	ibid.
<i>CXLVIII.</i>	239	7.	ibid.
<i>Prov. XIX, 17.</i>	587	8.	2. 7
<i>XXII, 7.</i>	ibid.	11.	2
<i>XXVIII, 8.</i>	ibid.	13.	8
<i>XXXI, 6. 7.</i>	691	16.	2
<i>Ef. VII, 14.</i>	526	IV, 2, 3 seq.	7
<i>XV, 22.</i>	479	6.	ibid.
<i>XXXIV, 14.</i>	360	10.	3
<i>LVIII, 5 - 7.</i>	587	18.	ibid.
<i>Jer. XV, 10.</i>	587	24.	7
<i>XLIX, 7.</i>	479	V, 42.	587
28.	480	XII, 45.	693
30.	ibid.	46 - 48.	692
33.	ibid.	XIII, 55.	ibid.
<i>Ezech. XVIII, 1 - 13.</i>	587	XIV, 7.	363
8.	586	XVI, 28.	694
<i>XXVII, 11.</i>	478	XVIII, 21, 22.	693
<i>Hof. VI, 8.</i>	478	XXII, 21.	587
		XXV, 27.	581. 587
	A a a a 2		<i>Matth.</i>

INDEX

<i>Matth.</i> XXVI, 12.	692	<i>Rom.</i> VII, 23.	575
45.	ibid.	XII, 13.	528
XXVII, 52, 53.	527	<i>1 Cor.</i> II, 17.	ibid.
<i>Marc.</i> III, 31-33.	692	VII, 39.	693
VI, 3.	ibid.	IX, 5.	692
IX, 1.	694	XI, 28.	534
<i>Luc.</i> I, 69.	526	XII, 31.	693
78.	ibid.	XIV, 39.	ibid.
II, 20, 21.	691	XV, 1, 2.	692
VI, 12.	17	20.	527
35.	583. 587	<i>2 Cor.</i> I, 5.	687
VIII, 19, 20.	692	<i>Eph.</i> III, 17.	691
IX, 27.	694	29.	ibid.
XI, 26.	693	<i>Phil.</i> II, 6 seq.	520
XII, 14.	587	<i>Col.</i> I, 18.	527
XVI, 29.	537	<i>1 Tim.</i> III, 15, 16.	525
XIX, 23.	581	16.	5
<i>Jo.</i> II, 12.	692	<i>2 Tim.</i> IV, 5.	691
19.	527	<i>Tit.</i> III, 1.	587
VII, 3.	692	<i>1 Jo.</i> II, 20.	527
XIV.	527	27.	ibid.
XV, 4.	688	28.	528
XVI.	527	IV, 17.	ibid.
XVIII, 36.	587	<i>Ebr.</i> XI, 8.	479
XIX, 14.	689	<i>Apoc.</i> I, 4.	693
49.	692	5.	527
<i>Act.</i> I, 14.	692	17, 18.	ibid.
VII, 3.	479	II, 8.	478
XIII, 33.	525	XVI, 16.	ibid.
XX, 11.	534	XVII, 9.	ibid.
XXVI, 7.	538	XVIII, 8 seq.	ibid.
XXVII, 17.	534	<i>Scyllæ latratus unde?</i>	225
XXVIII, 14.	ibid.	<i>Seculi IV & V historia illu-</i>	
<i>Rom.</i> I, 4.	526	<i>strata.</i>	499 seq.
			Sera-

RERUM NOTABILIORUM.

Serapis <i>Aegyptiorum Sol inferus.</i>	287	Suetonius <i>denuo editus.</i>	488
<i>terrestris, Aegyptiorum Deus.</i>	601	<i>ejus loca aliquot explicata, aut emendata.</i>	491 seq.
Shavius (Thom.) <i>sui ipsius vindex.</i>	338	Suidæ <i>locus emendatus.</i>	633
In Sicilia <i>quæ Judæorum ab antiquissimis inde temporibus fata fuerint?</i>	9 seq.	T	
Sigilla <i>Archiducum Austriae collecta.</i>	243 seq.	T elluris <i>figuræ & magnitudinis causa physica explicata.</i>	49 seq. 464
Simyra <i>urbis ubi cæm sita?</i>	338	Ad T elluris <i>figuram definitivam operationes sub Aequatore factæ.</i>	696 seq.
Solaris <i>observationes Griseobarii.</i>	223	N. T ellamenti <i>editio Westeniæ commendata.</i>	2 seq.
Sothis, <i>Aegyptiorum Numen quale?</i>	596 seq.	Thaleti <i>rariiores collecti.</i>	370. 562 seq.
Spectaculorum <i>nundinalium historia.</i>	375 seq.	Thaletis <i>quæ fuerit de Deo sentiendi ratio?</i>	187 seq.
Spelmanus (Eduardus) <i>felix Expeditionis Cyri Xenophontæ interpres & illustrator.</i>	538 seq.	Theognidis <i>Sententiæ denuo editæ.</i>	177
Spermatocorum <i>animalculorum origo & indoles.</i>	35 seq.	Theophili <i>Paraphrasis Institutionum denuo edita.</i>	481 seq.
Statua <i>Mercurii descripta.</i>	84 seq.	<i>locæ quædam explicata, aut emendata.</i>	485 seq.
Stiebrizius <i>modeste refutatus.</i>	524	Thoth, <i>Aegyptiorum Deus.</i>	604
Stili <i>doctrina explicata.</i>	333 seq.	Thucydidis <i>locæ aliquot explicata, aut emendata.</i>	432
<i>epistolariæ quæ ratio?</i>	336	Tithrambo, <i>Aegyptiorum Deus, descriptus.</i>	284
De Strigibus <i>sagisque commenta refutata.</i>	361 seq.	Tragediæ <i>ex antiquis collectæ, & illustratæ.</i>	373 seq.
		<i>origo, & regulæ ar-</i>	425 seq.
		<i>tit.</i>	

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

De Triangulis rectilineis de-
 strina explicata. 508 seq.
 Tunica nova, pupillam fetus
 claudens. 421
 Typhon, malus Aegyptiorum
 genius. 602 seq.

V **U.**
 Variolarum ratio exposita
 317 seq.
 Veronensis petresacta & mar-
 msra in classes redacta. 547
 Verpoortonii (Phil. Theodori)
 vita & in literas merita
 descripta. 189 seq.
 Virgilii Poetae causa perorata.
 568
 Virium vicarum aestimatio. 177
 Vitaliana, novum plantae genus.
 403
 Urbium, quarum in sacris li-
 teris sit mentio, antiquita-
 tes illustratae. 477 seq.
 Usuræ an sint licitæ, a variis
 varie disceptatum. 577 seq.
 De Utero humano observatio-
 nes anatomica. 658 seq.

W.
Weislingerus (Jo. Nic.) ad
 infames calumniatores re-
 jectus. 529 seq.
 Welfi I genealogia quæ? 299
 Werthemienlis S. Scripturæ
 interpretis refutatur. 521
 Wetstenii (Jo. Jac.) editio N,
 Test. commendata. 2 seq.
 Wise (Franc.) felix numerorum
 Bodlejanorum interpretis. 97
 seq.
 Woldemari Brandenburgici
 historia descripta. 701

X.
Xenophontis Expeditio Cy-
 ri Anglice reddita. 538 seq.
 passim expli-
 cata, aut emendata. 545 seq.
 notitia geo-
 graphica qualis? 546
 Xiphilinus explicatus & emen-
 datus. 630 seq.

Z.
Zanchii (Basili) vita, 229
 Carmina
 collecta. ibid.

Pag. 354 lin. 31 post nocturno legendum lamiarum; & pag.
 538 lin. 20 pro Latina leg. Anglica.

